This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

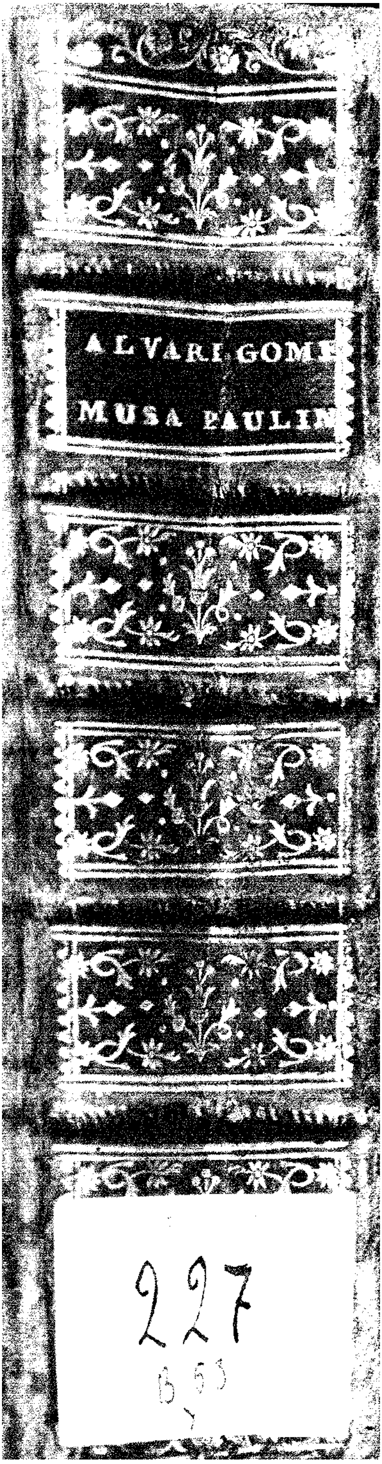
ALVARI GOME
MUSA PAULIN
227

Q 222699

MVSA

PAVLINA ALVA-
RI GOMEZ. Ad
beatissimũ patrem
Clæmentem Sep
timum Pon-
tificẽ Ma-
ximum.

✠

M.D.XXIX.

BIBLIOTECA

BEATISSIMO PATRI CLAEMENTI

Septimo, Pontifici Maximo, Aluarus Gomez post debita pedum oscula. S.

SVSCIPE BEATISSIME PAter, hilari uultu, quo bonas artes soles, hāc Paulinā Musam. Nec illā tua correctione perficere, nec tui fauoris clypeo munire dedigneris, modo illud quod in frōte pollicetur, id est, illibatam ferat Pauli doctrinam. Debes fauorē Paulino nomini, qui successor es Petri, debes & tibi ipsi. Nam quod ex me autore uideri potest indignū, ob hoc saltem preciosum futurum est, quod dicatum est tibi.

¶ MICHAEL DE EGVIA typographus ad lectorem.

QVI MVSAE PAVLINAE ARtificium scire uolet, examinareq́; an aliquid sentiat extra Paulū, post quā interpretum decreta consuluerit, cōferat cum textu, qui positus est in margine. Nouerit tamē quod ipsius Pauli oraculū interdū precedunt uerba expositionis, quandoq́; subsequuntur, ut facilior apostolici dogmatis intelligentia esset, ac tenor epistolaris officij perduraret.

MVSA

PAVLINA, HOC EST, EPIS-
tolæ Pauli Apostoli, cantatæ per Al
uarum Gomez, atque Ele
gis uersibus inter-
pretatæ.

MVSA PAVLINA IN epistolam ad Rhomanos.

Textus Pauli Apo-
stoli secundum vulga-
tam editionem.

PAulus perpetuæ referens noua gau
dia uitæ,
Cœlesti uerum doctus in arce bo
num,
Rhomanos proceres, æterna pace, saluto,
Sit decus, & populo gloria uera pio.
Permaneat patribus rerum data summa latinis,
Regnet ut in passo Martia Rhoma deo.
Iam diuinus amor nos colligat, omnibus unus
Est pater, & natos uult simul esse suos.
Vera decet pietas magnam nõ fabula Rhomam,
Quid tibi, cum falsis candida turba uiris?
Heu Rhomanus eques, uoci succumbet inani?
Et ruet indignis uicta Minerua dolis?
Ne tamen hic timeas Paulinæ carmina dextræ,
Quæ legis, à domino missa legenda meo.

Paulus.

Seruus Jesu Christi.

O ccidit illa uetus precioso litera partu,
Saulus obit, uiso lumine, Paulus adest.
Vocatus Apostolus.
Pone metum Sauli, Paulo dictante, recessit
Pristina nox, flammas luce ferente nouas.
Errabam fateor, nocturnaq; signa sequebar,
Sed mihi iam recta dat deus ire uia.
O ptimus omnipotens horrenda furoribus antra
Rupit, & ad radios hæc leuat ora suos,
Non humana loquor, qui condidit omnia fando,
Me iubet in stygios bella mouere deos.
Segregatus.
Vnus, & ardentem dominans qui sustinet orbē,
Spirat, & afflatu me mouet ipse suo.
Christus, & arcano selectum flammifer œstro,
Me citat, & dictis dat sua tela meis.
In Euãgelium dei q̄ ante promiserat.
Ille mihi hanc uocem, qua te Rhomane uocarem,
Crede mihi, uerbum credidit ille suum.
Per Prophetas suos i scripturis Sãctis.
Et quæ promisit per sacros ante Prophetas,
O bonitas, oculis dat quoque uisa meis:
Vox pia sum uerbi (ne me contemne) beati.
Præconem summi suscipe Rhoma dei.
De filio suo.
Qui fact9 est ei ex semine Dauid secundū carnem qui prędestinatus est filius Dei in virtute.
Suscipe promissum, Dauidis semine, uerbum,
Quo pater electum destinat ante uirum.
Vt uirtute potens domini sit filius alti,
Et pariat populum uirq; deusq; pium.
Secundum spiritum sactificationis.
Hic hominis, natusq; dei, uos flumine sacro.
Lauit, & optatam pandit in astra uiam.

Et si

Et simulac pauido surrexit uiuus ab Orco,
Dirigit ad uitam pectora uestra nouam.
Hic est, qui castas, fœlici nomine, mentes
Vngit, & à cœlis chrismata Christus habet.
Hic unus, qui cuncta creat, mundumq; reformat.
Quo data doctori, luxq; fidesq; mihi.
Dat pius hic nostris præsentia numina uerbis,
Surgat ut à somno maxima Rhoma suo.
Iam Cybeles partus, Saturnia linquite regna,
Linquite Dardanios, nomina uana, deos.
Iam neq; Rhomanas Iunonis cura calendas,
Nec Vesta æternos uendicet illa focos.
Desinat & Moses duros inferre capistros,
Terrere, & uarijs colla superba minis.
Secedant penitus ueterum monumenta laborum,
Iam bonitas flammis emicat alta suis.
Lux patet, ecce deus, mentes effusus in omnes,
Efflat, amans uerum cuncta sub ora iubar.
En deus ad fonté, proprio uocat agmina uerbo,
Quid bibis à putrida Dardane miles aqua?
Ad sua sceptra uocat, tantum ne obsiste uocanti.
Præuius in castris militat ille suis.
Ne diffide duci, sæuum domat ille tyrannum.
Mors cecidit uiui funere uicta dei.
Calcatumq; patrem Stygiæ fleuere sorores,
Et data sunt uero tartara præda uiro.

Ex resurrectione mortuorum.

Jesu Christi dñi nři p quē accepimus gratiam: & Apostolatum. Ad obediēdum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius.

In quib⁹ estis: et vos vocati Jesu Christi. omnib⁹: qui sunt Rhome dilectis dei vocatis Sanctis.

Mortuus & princeps ut totus uiueret orbis,
Surgens dat famulis surgere posse suis.
Surgit, & affixis nos uectat ad astra lacertis,
Si uolumus ueri signa tenere boni.
Surgamus surgente deo, quæ gloria Rhomæ
Figere de uicto bina trophæa dolo?

Gratia vobis: et pax a deo patre.

Hactenus Eoos scindebant pila maniplos,
Et tuus occiduo Marte micabat honos.
Hactenus & rigidos fregit tua dextra Sicambros,
Quodq; sub Arctoo clauditur axe gelu.
Vicisti motus Lybiæ sitientis iniquos,
Sed tibi non totus subditus orbis erat.
Irrisit Babilon Aquilas, irrisit Orontes,
Risit & Orchenia, uersa sagitta manu.
Te quoq; quod puduit, uitijs seruire nefandis
Vidimus, ad uanos perdere thura deos.
At tua nunc uirtus terris tenet astra subactis,
Vt tuus in cœli culmine regnet amor.
Nunc tibi per Christum pleno uictoria cornu.
Pax uiget, & sæui dæmonis arma iacet.

Et domino nostro Jesu Christo.

Pax micat, ætherei pax bello parta magistri.
Pacem amat, illapsi qui gerit arma dei.
Pax Rhomæ, pax Christi, acres quæ pcutit hostes,
Carnem, animum, uoto quæ ligat una pio.
Non ea, quæ prisci claudebat limina Iani,
Prostituens Phrygijs Martia tela Iocis.

Non

Non ea, collapso iacuit quæ diruta templo,
Cum peperit natum uirgo Maria deum.
Quum spes falsa ruit, uani silucre tumores.
Vrbsq; uidet saxis grandia signa suis.
Sed quæ armata deo fallacem territat hostem,
Et furijs ambas obserat una fores.
Quæ facit, ut quãquã grauibus cõstricta catenis,
Nil nisi cœlestes mens meditetur opes.
Hanc tibi det Christi de sanguine nata perempti
Gratia, quæ charis excubat una uiris.
Gratia, quæ uiuo dispensat lumina flatu,
Præueniẽs, motus adiuuat atq; pios.
Sed tamen æternas humano sanguine uires
Quis dedit, ut populos abluat ille reos?
Quis dedit occiso uitam præstasse? deisq;
A stygijs captos eripuisse uiros?
Quæ rogitas, discenda fide. Sed cernere uerum
Si cupias, fœlix hac quoq; parte potes,
Primum opus est, credas illi, qui fallere nescit.
Sola fides oculis dat bona uera tuis.
Solue oculos castos, & si potes, aspice numen,
In promptu uerbum cuncta regentis habes.
Cernis ut à prima procedunt cætera causa,
Pendet ut à domino machina tota suo.
Virtutesq; omnes ut sustinet optima uirtus,
Vt genitis uires det bonus ipse parens.

Firma fides, claro librantibus omnia sensu,
Lumina dat, ueri penè uidenda boni.
Hæc si q̃dē, haud dominis cōstaret machina mul-
Nec poterat paruus tanta creare deus. (tis,
Vnus & omnipotens motus ẜ temporis autor,
Nos creat: & plena luce gubernat opus.
Sed quia non fato, merita sed morte, peribat
Turba hominum, nec qui uiueret unus erat,
Censuit autor amans tristes inuisere terras,
Vt medicus, lapsos & reparare uiros.
Adueniensq; iubar tenebris effudit ademptis,
Asserit & cunctos hostis ab ore reos.
Semine Iesseo corpus tulit utile nobis,
Quo posset saluo numine, carne mori.
Et quanquam duro restabant numina ferro,
Pertulit iniustam uirq; deusq; necem.
Quiq; sacer sanguis domino defluxit ab uno,
Hæc peperit ueris pignora summa sacris.
Nec precium deducit humo, sed numine sanguis,
Corpore nam uiui funditur ille dei.
Funditur, ẜ fundit charites, gignitq; sub undis,
Lumina, quæ afflatis dat pater ipse uiris.
Nulla sub ambiguis Phœnicum somnia uerbis
Dicimus, aut Græcis fingimus acta rotis.
Testis adest Solymus (ne dicam cætera) campus,
Quo moriens, sacro sanguine tinxit humum.
Hinc ge-

Hinc gelidi cineres in corpora prima redacti,
A quibus est magni nuncia fama dei.
Viuit ad huc frater, gelidis excita sepulchris
Turba, probans Christi robora summa mei.
Quid referam à nostris miranda fidelibus acta,
Et bona quæ Iesu nomine mundus habet?
Aspice, Christano uincuntur tartara signo,
Et uitæ lignum, funus & umbra tremunt.
Non uidē, ut uarijs resonet charis ignea linguis,
Vt spirent uiuum uiscera nostra deum.
Vt iaceat cunctis rabies delusa ueneni:
Et serpens morsu langueat ipse suo.
Romulidæ proceres tranquillo credite Paulo,
Talia qui nollem credere, Saulus eram.
Sed dominum cœli, manifestaq; numina uidi,
Estq; fides oculis peruia facta meis.
Quid dubitē, cui numē adest, quod uota secundat?
Aut tu, cui signis est data uita meis?
Experior noctem & radios: testorq; peremptum
In Christum: falsos nil potuisse deos.
Sume fidem, manifesta cano: manifesta canenti
Præbe aures animo Dardana Rhoma pio.
Non tibi in Albana, quæ cogitat Ennius umbra
Tradimus, aut Latijs sacra pudenda uiris.
Inspice quodcunq; est, postquā deus ædidit orbē:
Cuncta uides Christi signa tulisse mei.

Signa

Signauit Sol factus eum, terra, unda, poluſq́,
Et multa arcanis ſigna dedere notis.
Scilicet is mundi finis fuit. ut bonus autor
Accipiat ſanctos in ſua membra uiros.
Huc magnum tendebat opus, quod patris imago
Det ſibi ſuſcepto cuncta ligata uiro.
Hoc, natura parens, teneris naſcentibus, unum
Impreſſit, uarijs pinxit & illa modis.
Huc legis properabat honos: & turba parentum
Texerat, in ſacris Chriſtea ſacra ſuis.
Hæc ſunt Aetbereis expreſſa furoribus, hæc ſunt,
Quæ cecinit multis ueſtra Sybilla locis.
Abramidæ uates, & cætera turba uidentum,
Quid niſi ſit dominum uaticinata meum?
Sed bene, quod charitē ſequeris pia Rhoma fidelē,
Iamq́; refers uerum, pectore, & ore patrem.
Gaudeo quod totum fulget tua fama per orbem,
Viuis & in uiuo Rhoma beata deo.
Laus Chriſto, qui fundit opes, animoſq́, uolentes.
Luſtrat, & in factis fertq́; animatq́, bonis.
Depulit à mutis qui numina falſa metallis,
Datq́; lubens regni pignora tanta pij.
Nam me uitali, ſic qui mouet, adiuuet igne,
Diligo uos paſſo membra renata deo.
Hoc precor, & dominū uobis ut conſulat ipſum:
Et pluat in campos quo ſolet imbre ſuos,

Primū quidem gratias ago deo meo per Jeſum Chriſtum: pro omnibus vobis: quia fides veſtra annunciatur in vniuerſo mūdo.

Teſtis eñ mihi ē de⁹: cui ſuio ī ſpiritu meo ꝛ in Euāgelio filij ei⁹: ꝙ ſine intermiſſione memoriā vrī facio ſemper in orationibus meis.

Quo

Quo solet in mentes tacito descendere lapsu,
Adsit, ut Empyreas ebibat unctus aquas.
Et mihi, si fuerit coram data copia fandi,
Contingat socijs tradere dogma pijs.
Vt ualeam uerum tenebris ostendere pulsis,
Et charitem, iusti grandia facta dei.
Grandia, cum Saulo furiosas temperat iras.
Dataq; reo nati signa gerenda sui.
Nec uolumus Christo côiunctũ tradere Mosem,
Iam sterilis, uiso iam silet ille deo.
Haec erit haec, nostro requies gratissima cordi,
Si referam Christi dulcia sacra mei.
Nectarisq; cibis satiabimur, ipse piorum
Doctor, & aeternum turba docenda bonum.
Dulce nimis Paulo medicam praestare salutem.
Dulce tibi, arentem fonte leuare sitim.
Dulce, sapit quodcũq; deum, quod distat ab illo
Desipit, amoto gratia nulla deo est.
Vtq; repercusso deriuat flumina saxo,
Foecundat Christus uiscera tacta bonus.
Ille boni summam dextris effundit apertis,
Excubat ad portas nocte dieq; tuas.
Hunc ego (nam radios placuit diffundere soli)
Vt mihi, sic notum gentibus esse uelim.
Nec retinere queo quae sunt mihi tradita. cunctis,
Debeo suscepti signa referre boni.

Obsecrans si quomodo tandem: aliquãdo prosperũ: iter habeã in uoluntate dei ueniẽ di ad vos.
Desidero enim uidere vos: vt aliquid impar tiar vobis gratię spiri talis.

Ad confirmãdos vos: idest simul cõsolari in vobis: per eã quę inui cem est fidem vestrã: atq; meam.

Nolo autẽ vos ignora re fratres: q2 sępe ppo sui vẽire ad vos: & ali quẽ fructũ habeã ĩ vo bis: sicut & ĩ cęteris gẽtib9.

Cuncto-

Cunctorum deus est, cunctis expendit in æuum
Dogmata: uult gratos, quos uocat, esse uiros.
Me iubet in cunctos æterna refundere dona,
Quæ proprio ueri numinis ore tuli.

Græcis ac Barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum.

Nec modo iam Græci, sed uerũ Barbara lumen
Plebs habeat, fuso cuncta per ora deo.
Et fontem Nilus, pontem indignatus Araxes,
Hauriat à Paulo dogmata sancta suo.

Itaq; qđ in me promptũ est, et vobis qui Rhomę estis Euãgelizare.

Debetur cunctis Christus, doctosq; rudesq;
Numinis admensas, ad pia regna uoco.
Altaq; Romuleis accendere lumina castris
Fert animus motum, uitaq; uestra, meum est.
Fert animus lemures Rhomana expellere pompa,
Detegere & sæui furta nefanda doli.

Non enim erubesco Euangelium.

Nec Veneris Latium, cui seruit purpura, ferrum
Deterret linguæ robur & arma meæ.
Durius est ferro uerum: uiolentius auro,
Nec timeo uanos dilacerare deos.

Virtus enim dei est: in salutem omni credẽti.

Nec pudor est nobis, hominẽ cantare peremptũ,
Viuit, & in Phrygios ius habet ille patres.
Elysijs, Erebo, lymphis, terraq;, poloq;
Regnat, & ad placitũ temperat astra suum,
Insanus Christum cõtemnit, & impius almum,
Nec capiunt claram lumina cæca diem.
At qui se puro totum concessit amori,
Seruat, & uniti pignora sancta dei.

Huic

Huic Christus uita est, lumen, uirtusq́;, deusq́;,
Vtq́; pater gnato dat bona cuncta suo.
Dat (namq́; ille potest solus praestare) salutem,
Quam Moses chartis non dedit ante suis.
Non Plato, non etiam uestris inuenta metallis.
Danda nisi à Christo non erat illa meo.
Hic princeps pacis, Solymos, Graecosq́; recepit, Iudeo primũ: & Greco
Nec negat aduersis ubera sancta uiris.
Ecce pio / in cũctos / dat sanguine pharmaca mor-
Vnus, & illustrat pectora cũcta parés. (bos.
Hactenus errantes finem posuere salutis, Iusticia enim dei.
Iusticiam uarijs & sine fine modis,
Nunc liquet, à solo ueram descendere Christo In eo reuelatur.
Iusticiam, ac ueri lumen opesq́; boni.
Nam neq́; iusticiam, caesis praestabat ab hoedis,
Moses: nec falsi fabula uana Iouis.
Sed Christana fides, oculis pulcherrima castis,
Insontes passo nos facit esse deo:
Non opus est posthac alios audire magistros,
Qui tingant fusis melle uenena dolis.
Vita, fides iusto, Christusq́; est uita, fidesq́;. Ex fide.
Iusticiam si uis quaerere, quaere fidem.
Inq́; fide Christum: Christo tenet omnia fidens, In fidem.
Non cupis in sola cuncta tenere fide?
Hanc uates uidere fidem, ne friuola dicas,
Aut noua per Paulum uerba notata tuum

Ecce si

Sicut scriptū est. Iustus autē ex fide viuit.

Ecce fide iustum uicturum dixit Abacuch,
Dixere afflati principis ore uiri.
Non ne uides fidei clarissima gesta beatae?
Haec est quae terram despicit, atque polum,
Haec Erebum stygiosq; duces, noctisq; furores
Calcat: & elusi daemonis arma terit.
Aspice sub plagis teneras cantare puellas:
A fidei tantum robore robur adest.
Aspice quam subito uir scandit in aethera saltu.
De fidei factis uix queat esse fides.
Sed qui uirtutem suspensi agnoscit Iesu:
Sentit opes magni nomen & arma dei.
Salue sancta fides, diuini mater amoris.
Tu requies nostris uita, salusq; animis.
Sancta fides, tu das epulis accumbere diuum;
Detegis & summi dulcia regna boni.
Hactenus illa dei iustissima dextera magni,
Saepe tamen prauum dissimulabat opus.
Nam nec adhuc pietas rutilos ostenderat axes,
Nec ueri callem dixerat alma fides.

Reuelatur enim ira dei de cęlo super omnem impietatem: & in iusticiam hominū: eorum qui veritatē dei in iniusticia detinent.

Nunc quia iā summū dominus patefecit amoré,
Est & humus magni sanguine tincta dei,
Peccantes poena alta manet, plectentur iniqui,
Quod ducis, heu, notam deseruere uiam.
Hactenus erranti fuerat donabilis error,
Iam tamen, heu, nimiū ponderis error habet,

Qui cadit intenebris, cuncto est miserabilis orbi,
At pudor huic, medio si ruat ille die.
Nam quanquam sensu deus est nō cognitus ullo,
Nec capiunt summum lumina nostra bonū,
Sed tamen & factis bonitas lucescit in ipsis.
Monstrat & autorem machina uisa suum.
Et uelut in speculo datur aspiciendus, & unus
Cernitur in factis conditor ipse bonis.
Et quia sic fecit, sic & quia sustinet, ipsum
Indicat innumeris se deus ipse notis.
Indicat ipse ipsum, qui cætera condidit, ecce
Hoc pia lux radijs noscitur orbe suis.
Suspice deffluxum, tranquillo à principe, motum,
Vtq; uenit noster patris ab igne calor.
Viuentes animas, æterno in principe, sentis
Viuere, quæ uiui sunt tibi signa dei.
A uerbo uitæ uita est: quod conspicis omne,
Principis, & domini fert monimenta sui.
Estq; potens uirtus, ipsis manifesta creatis,
Et licet ignotum cernis adesse deum.
Cernis, & ante oculos lucent pia numina claros,
Lux datur, & dono summa uidenda suo.
Hæc super, & sanctis, uia recta ostēsa, prophetis,
Qui domini ad populum dona tulere suum.
Quin etiam & Christus diuini regna parentis
Ostendit, miris magnus ubiq; modis.

Quia quod notū est dei manifestum est in illis.

Deus enim illis manifestauit: inuisibilia eñ ipsius a creatura mundi: per ea quę facta sūt intellecta cōspiciūtur.

Sēpiterna quoq; ei⁹ virtus & diuinitas.

Ergo

Ita sint inexcusabiles.

Ergo & peccantem rabies, ergo ira sequetur,
Quem pater ad ueras ante uocarit opes.
Naturæ uitio non mens prolapsa, sed error
Improbus, electis nascitur iste malis.
Sponte iacet somno facies auersa sub alto,
Frigidaq; est, Solem quod fugit illa pium.
Sol erat in campis, quo mens excita caleres.
Sed placuit uotis torpor & umbra tuis,
Propterea iudex iram declarat acerbam,
Motus in ingratos numinis ore uiros.

Quia cum cognouissent Deum: non sicut deum glorificauerũt.

Qui licet effusis cognorint numina flammis,
Tempserunt domini nomen opusq; sui.
Et confessa deum, non summi regis honorem
Mens dedit huic, stygijs semisepulta dolis.

Aut gratias egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis. Et obscuratũ est insipiens cor eorum. dicẽtes enim se esse sapiẽtes stulti facti sunt.

Nec uoluit sancto grates egisse parenti,
Sed furit, heu, donis facta superba sacris.
Hinc sapiens stultus complexis perditur umbris,
Vanescuntq; oculis prodita corda reis.
Nec satis hoc, cæco sed turpiter acta furore,
Confingunt luteos ad sua uota deos.
Gensq; oblita dei, qui condidit omnia magni,
Obseruat dextris numina facta suis.

Et mutauerũt gloriã incorruptibilis dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis hominis: & uolucrum & quadrupedum & serpentum.

Quoq; magis stupeas, ara est ornata uenenis,
Serpentes fœdis & coluere sacris.
Hinc canis ille potens Pharia latrator in urbe,
Quæq; suo Nilus uortice monstra uehit,

Hinc

Hinc homines miseri nummos reuerētur adorāt,
Et sunt pro summo fulua metalla deo.
Has deus ob causas uitijs iratus auernis
Permisit duris colla terenda malis.
Conceßit dignis durißima corda flagellis.
Datque feris uastum pestibus esse locum.
Præcipitesque animos accensæ tradidit iræ,
Vt pereat uotis improba turba suis.
Hinc rea mens uitij duris astricta catenis
Labitur & propria scinditur ipsa manu.
Nunc Veneri immundæ, nunc toti militat orco,
Inficit & probris corpora læsa suis.
Et merito. nam uana ducem contempsit imago
Verum, & uiuentem gnata superba patrem.
Debet & imperium rabidi lugere tyranni,
Qui spernit summi regna beata boni,
Quique animi ualuas cœlestibus obstruit curis,
Et fugiens uitæ gaudia, funus amat.
In sua qui notum mutat mendacia uerum,
Et colit expulso numina falsa deo.
Cui regnum sine fine potens, intermina uirtus,
Et decus, & pleno lumine uerus honor.
At deus hos proprijs furijs dimisit edendos:
Carnis & obscœnæ uilia monstra pati.
Hinc plagæ uenere graues, hinc turbidus horror,
Hinc scelera humano non bene digna sono.

Propter q̄ tradidit illos de⁹ i d̄sideria cor dis corū.in immunditiam.vt contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis.

Quia comutauerunt veritatē dei i mendacium/ ⁊ coluerūt/ ⁊ seruierunt creaturę poti⁹ quam creatori/qui est benedict⁹ in sęcula. Amen.

Propterea tradidit illos deus in passiones ignominię.

B Hinc

Nam feminę eorum mutauerunt naturalē usum in eum usum q̄ est cōtra naturā similiter a & masculi relicto naturali usu feminę exarserūt in desideriis suis in inuicē masculi in masculos turpitudinem operātes. &c.

Hinc muliebre cahos, hinc usus ausa uiriles
Foemina, diuersis masque puella modis.
Hinc sceleris merces proprium uiolare tenorem
Et foeda in putrido mergere rostra salo.
Nam decuit iustum tenebrosa relinquere corda.
Post culpam damni damna subire sui.
Sic scelus a scelere est, a crimine nascitur omne
Crimen: saeua sui praemia crimen habet.
Sic crudele nefas admissis plectitur ipsis,
Pungit & autorem culpa secuta suum.

Et sicut non probauerunt deū habere in noticia.

Et quoniam nouere deum, notumque relinquunt
Ac fugiunt flammas lumina torua pias,
Iustum erat obtusae uires marcescere mentis,
Duraque peccatis corda perire suis.

Tradidit illos deus in reprobū sensum, vt faciant ea quę non conueniunt repletos omni iniquitate malicia fornicatione auaricia nequicia plenos inuidia homicidiis cōtentiōe dolo malignitate susurrōes detractores deo odibiles contumeliosos superbos elatos.

Propterea omnipotens animos est passus inertes
Sub reprobis torta sensibus ire uia.
Algere: & uitijs patrare furentia laxis:
Et uarijs prauos pestibus esse duces.
Hinc scelerum sentina uiros sub nocte iacentes
Obruit: & terrae perfidus urit amor,
Scorta, Venus, fraude, auri scelerata cupido,
Liuor, & a stygijs eruta rixa locis.
Hinc odisse deum, patresque incessere dictis
Venit, & infernos temnere sacra uiros.

Inuētores malorū. &c.

Hinc furor, hinc rabies, hinc est uia nata nocendi,
Sub terrae affectu iusque piumque iacet,

Ab mi

Ab misero nescisse deum praestasset amicum,
Sic nocet ostensum deseruisse bonum.
Praestasset nō nosse illum, quā linquere, magnum
Quem duri ultorem criminis esse decet.
Vae, quem carnis amor, quem terrea uota fatigāt.
Est equidem a iusto poena parata deo.
Nec poterit qui cuncta potest saluo ordine iustos
Deserere, aut duris mente fauere malis.
Est & enim domino suprema potentia summo,
Libet & omnipotens quod uelit ille potest.
Nec tamen iniustis laedit sua numina factis,
Ius erit hoc, quicquid uult bonus esse pater.
Non tamen ille uolet, uitijs durata nefandis
Quod ualeant iusto corda placere bono.
Ergo age iam, sensus uitijs auerte relictis,
Demens, qui telis laeditur ipse suis.
Quin etiam a socijs oculos auerte pudendis,
Ne sit ut autori, culpa luenda tibi.

qui cum iusticiam dei cognouisset non intellexerūt. quoniā qui talia agūt digni sūt morte.

Non solum qui ea faciunt sed etiā qui consentiunt facientibus.

CAPVT SECVNDVM.

NEc tamen elatus fallaci pectore iudex
Fraterni censor criminis esse potes.
Est deus omnipotens totum qui iudicat orbem,
Qui parat in cunctos fulmina iusta reos.

Propter quod i〈n〉excusabilis es. o hō ōis qui iudicas/in quo eñ alterum iudicas te ipsum cōdēnas/eadem enim agis que iudicas.

Scimus enim qm̄ iudicium dei est secūdū veritatē in eos qui talia agunt.

Horrida decussis plexurus crimina terris,
Iudicium extremo deteget ille die.
Tu concede patri damnandaque monstra remitte,
Sat tibi, ni iusti te ferit ira dei.
Qui dānat socium, tunc se quoque iudicat ipsum,
Cum sua sit simili labe cruenta manus.
Dumque notas oculo festucam fratris in albo
Ipse tuo index turpia lingna tenes?

Existimas aūt o homo ois q̄ iudicas/eos qui talia agunt ⁊ facis ea q꞉ tu effugies iudiciū dei.

In socio uitium uerbis ingentibus horres,
Et tibi tam iusto, nil nisi terra placet?
Te ne licet populis fictum ostētare magistrum,
Si lœtum obscuro pectore cæcus habes?
Nun tibi cum pœnas homini det frater & ipse
Non dabis irato brachia uincta deo?

An diuitias bonitatis eius ⁊ patientię ⁊ longanimitatis contēnis?

An qa dissimulat minor est deus, an quia prauum
Te tolerat, iustas non habet ille manus?
Contemnis patientis opes, ridesque tacentem,
An ne putas uisum quod probat ille malum?

Ignoras qm̄. benignitas dei ad penitentiā te adducit.

Nō fauet ille reis, strictum sed temperat arcum,
Plus ferit a tarda missa sagitta manu.
Expectat te blandus amor, cui displicet error,
Et citat ad summum/si uelis ire, bonum.
Inuitat, mitisque parat reuocare nocentem.
O si uox placidi sit tibi grata dei.
O si animus supero tactus resipiscat amore
Hic tuus, ut dominum mēs petat alma suum.

Sed

Sed miser heu potu nunquam satiatus amaro
Inuertis dextrae munera sancta piae.
Et diuina tuum facta est patientia damnum,
Cum tanta nunquam uoce rogatus ades.
Nanque uocans tacito miserum clementia motu,
Et bonitas charis quae parat astra uiris,
Illusa, ad plagas aeternam prouocat iram,
Et pietas duro iusta nocente silet.
Sic uires irae cumulas, nomenque furori,
Maius & abiecto numine crimen habes.
Nec tibi terra fauens risu te fallat in isto,
Nam miserum finem gaudia falsa ferent.
Criminibus sua poena manet, meritisque corona,
Vtraque per iustum certa futura deum.
Noxque reos aeterna manet, qui noctis amore
Sunt ausi oblato terga dedisse bono.
Omnibus ex aequo mors delinquentibus instat,
Dura quidem Graecis, durio Abramidis.
Nam quibus ante alios foecundi dona parentis
Sunt data, & hi poenas criminis ante luent.
Quin etiam quando summi regnator olympi
Venerit, & miris arserit unda modis,
Abramidas graecosque suo dignatus honore
Extollet primo dona priora loco.
Nam neque despiciet dominus quos cõdit, eritque
Omnibus aequa boni dextera sancta ducis.

Scd̃m autẽ duritiam tuam ⁊ impenitẽs cor thesaurizas tibi iram in die irę ⁊ reuelatiõis iusti iudicij dei:

Qui reddit vnicuiq; scd̃m opera eius his q̃dẽ / qui sec̃dũ patientiam boni operis gloriam ⁊ honorẽ ⁊ incorruptionem quęrentibus vitam ętermã. his aũt qui sunt ex cõtentione ⁊ qui nõ aquiescũt veritati credũt aũt iniquitati / ira ⁊ idignatio / tribulatio ⁊ angustia in omnem animã hominis operãtis malum. iudęi primum et greci.
Gloria autẽ ⁊ honor ⁊ pax oĩ operãti bonũ iudeo p̃mum ⁊ greco / nõ enim ẽ acceptio p̃sonarum apud deum.

Sit quicunque, dei læta regnabit in aula,
Si modo cœlesti seruiat ille patri.

Quicunq; enim sine lege peccauerunt / sine lege peribunt / & quicunq; in lege peccauerunt p legem iudicabuntur.

Et sine lege furens etiam sine lege peribit,
Et reus in legem lege premente ruet.
Non satis est uidisse uiam, non gesta piorum,
Dicere uel multo nomina sacra metu.

Nõ enim auditores legis iusti sunt apd deũ

Nec tibi ab audito promittas numina Mose,
Ni legem factis exprimis ipse pijs,

Sed factores legis iustificabuntur.

In nocui mores sanctum fecere, piumque
Non lex, sed iusto uiscera grata deo est.
Cor mundum deus ipse probat: pia facta uirorum
Ille probat, quanquam sit sine lege fides.
Hos damnat censetque reos: sub nomine legis
Exleges: uaria quos uidet ire uia.

Cũ enim gẽtes q̃ legẽ nõ habẽt, naturaliter ea q̃ legis sunt faciunt eiꝰ modi legẽ nõ hñtes

At qui nec legem domini nec fœdera norant,
Pura tamen puro corda dedere deo,
Hos fouet in gremio cõmunis conditor amplo,
Et grati uero sunt sine lege bono.

Ipsi sibi sunt lex.

Lex siquidem placet his signo percepta parentis,
Quodque boni lumen corde sequuntur habet.

Qui ostẽdunt opꝰ legis scriptũ in cordibꝰ suis.

Nec referunt legem tabulis, sed mentibus: hisque
Pro lege & syrio iudice uermis adest.

Testimoniũ reddẽte illis consciẽtia ipsorũ. inter se inuicẽ cogitationũ accusantiũ aut etiã defendentium.

Pectore uermis adest, actusque accusat iniquos:
Accusant factis conscia corda suis.
Ergo illis / quanquam Mosi præscripta latebant,
Lex fuit illapsi lumine nota dei.

Ergo & iudicium prauos expectat acerbum,
Cum petet iratus pensa seuera deus?.
Cunctorumque oculis praecordia cuncta patescẽt,
Et sceleris poenas pectora aperta dabunt.
Iudicium christo tribuit deus, ille furore
Terrifico turbas pellet ad antra reas.
Nunc seruator adest, nunc gratia, feruidus olim
Iudex: ne passum despice Rhoma deum.
Respice. castrati non est haec fabula coeli.
Non sunt ad Phrygios somnia uisa lares.
Non est, quem uestri dixere promethea uates
Terrea flammato uasa animasse luto.
Non sunt a uicto nascentia numina ponto
Haec, nec ab Herculeis tracta uenena sacris.
Non hoc, diuiseram docuit quod graecia Rhomã,
Sed uerum, ueri quod fluit ore boni.
Quod me per iesum docuit pater ipse beatum:
Qui mihi dat socijs dona ferenda meis.
Nanque simul cuncti sumus almo sanguine loti:
Et medicus miseris omnibus unus adest.
Quid iudea furens solymos ostentat honores?
Et sibi sub legis nomine tota placet?
Quid te nosse uiam iactas uir perfide rectam?
Erigis & noto grandia colla deo?
Teque putas regem, quia sit tibi dicta uoluntas
Pricipis, & magni cognita iussa dei?

In die cum iudicabit deus oculta hominum.

Secundũ euangeliũ meum.

Per iesum christum.

Si tu aũt iude9 cognominaris & requiescis ĩ lege & gloriaris in deo

Et nosti voluntatẽ ei9.

Et ꝓbas vtiliora Instructus per legem.

Quod mala dignoscas quæ sunt fugiēda, sciasque
Verum iter, & claris castra sequenda uiris,
Grandia sub tenebris ostendere lumina dicis:
Et te doctorem fratribus esse tuis.

Confidis te esse ducē cęcorum: & lumē eorū q̄ in tenebris sunt eruditorē insipientiū magistrum infantiū habētem formam scientię & veritatis in lege.

An ne putas fratri quod te rex præferat illi,
Cui non sunt dulcis lumina uisa patris?
Qui nec uerba dei, nec purum noscit amorem
Nec sentit uitam morte latere sacram?
Falleris. hoc potius seruum te damnat inertem,
Quod bona cum tuleris maxima: nulla refers.
Cernenti solem tibi gratior umbra, decusque
Deseris & domini clasica nota tui.

Qui ergo aliū doces, te ipsum non doces.

Quid decor iste tuus quo cristas erigis altas?
Hos regis: ast animum non regis ipse tuum?
Dumque doces alios, miserum te morbidus error
Prostrabit in somno tartara grata tuo.

Qui ꝑdicas nō furandum furaris/qui dicis non mechandum mecharis.
Qui abominaris idola. sacrilegium facis.
Qui in lege gloriaris per preuaricationē legis deū inhonoras.

Damnanti Venerem fœda est tibi grata libido?
Condemnas fures, & tibi furta placent?
Irrides simulachra deum, sed perditus ultro
Sub uitijs multos heu, colis ipse deos.
Quid data lex prauis, aut quē tibi præstat honorē,
Si bene quam laudas impie non sequeris?
Si tua uox aris superos dum cantat amores,
Mens petit infernos ebria fæce lacus?
Dedecoras dominū, monumētasque polluis alma
Dum uanum abiecto numine nomen habes.

Et quā

Et quãuis christum non est tibi lædere magnum,
Viuit & æterni gloria plena boni,
At pro te iustum blasphemant perfide nomen:
Qui cernunt factis turpia monstra tuis.
Et te cum miseris uideant cessisse tyrannis:
Irrident domini nomen opusque tui.
Ethnica gẽs sãctum dãnat stupefacta magistrum:
Qui scelera in populo tot sinat esse suo
Non satis est, si templa colis, Mosenque salutas,
Ni serues legem, lex tibi sancta nihil.
Lex nihil a moto nisi tantum uincula christo,
Aut folium flatu quod rapit aura suo.
Profuerit, puro quondam obseruata tenore,
Nunc geminum spreto dogmate crimẽ habes.
Nunc quoq̃ si sanctos habeat gẽs barbara mores,
Hanc inter natos uult deus esse suos,
Qui pure uiuit, habet ipsum legis honorem.
Hoc tantum sanctos lex petit esse uiros.
Si uitium fugiat: christo si obtemperet almo,
Iam super hebreas ethnicus ibit opes.
Et quia nesciuit legem, uerumque secutus,
Missa tibi a iusto principe dona capit.
Te quoque, qui legis sola confidis in umbra,
Indicat, atque tuo iam sedet ille loco.
Fructum legis habet, sed tu scelerate sub umbra
Non legis fructum: pondera legis habes.

Nomẽ enĩ dei p vos blasphemat̃ inter gẽtes sicut scriptum est

Circũcisio quidẽ prodest si legẽ obserues. si autem preuaricator legis sis, circũcisio tua: preputium facta est.

Si igitur preputiũ iusticiã legis custodiat, nõne preputiũ illi⁹ in circumcisionem reputabitur.

Et iudicabit id quod ex natura est preputiũ legẽ consumãs te qui per literam & circuncisionem p̃uaricator legis es.

Nō enim q̄ manifesto Iudeus est.

Neq̧ q̄ in manifesto in carne est circūcisio. sed qui in abscondito iudeus est.

Et circuncisio cordis i spiritu non littera.

Cui⁹ laus nō ex hoīb⁹ sed ex deo est.

At charitem, cor atque pium, uerumque decorem,
Crede mihi, nunquam lex tibi sola dabit.
Non caro sed pietas generis produxit honorem,
Sic pietas ueros efficit abramidas.
Vera fides (nulla est selectis gratia lumbis)
Hoc tibi dat iusti semen habere patris.
Teque facit christus patri succedere regno.
Non femur: hebreæ non facit umbra notæ.
Nec iustus gladio qui ruperit inguina: Sed qui
Diuino uitijs obstitit igne malis.
Impia corda precor durosque obscindite mores:
Nō carnē, ad uerum non trahit umbra bonum,
Nil iuuat insculptam saxis ostendere carnem:
Spiritus est iustum qui ualet ante deum.

CAPVT TERTIVM.

Quid ergo amplius in deo est aut quę vtilitas circuncisionis.

SI quæras ubi sint uelati lumina Moysi,
Qui tulit a uiso dogmata prisca deo?
Quis fructus legis, uel quid tibi scindere pellem
Profuit, aut famæ pignora clara tuæ
Iordani lymphis gelidus si æquetur araxes,
Sitque furens fratrem prodigus ante pium?
Quid iuuat Isacidis uerum genuisse uidentes,
Ipseque per sacram sæcula tanta uiam?

Scili-

Scilicet est nihilum duros tolerasse labores?
    Clarior aut segni danda corona uiro?
Dicimus haec. noti non parua est gratia ueri.
    Grande decus uanos non coluisse deos.
Fatidicas quercus, bullataque temnere saxa,
    Creditaque immensi uerba tulisse boni.
Proxima lex christo, qui senserit ante prophetas,
    Sensit in his christum delituisse meum.
A lege ad christum clara est uia. nec tibi credas
    Ethnice quod solymis gens tua praestat auis.
A uero seruanda fides. nam crimina caecum
    Reddere, uel falsum non potuere deum.
Calcauit terram dominus, dein principe laeti
    Turbato imperij dat pia signa sui.
Et sceleri poenas statuens exaltat in aeuum
    Iusticiam, iustus sic micat, atque bonus.
Nec mala peccati/rabies laesura fideles:
    Verus erit, magnus nunc, uelut ante deus.
Inquit ob hoc Dauid: quod iustificeris in omni
    Sermone in nostris uictor amice malis.
Dauidicis promissa uiris non ipse resolues:
    Nulla licet populo debita dona reo.
Ob culpam nostram domini manifestior alti
    Gloria cum lapsis est pius ille uiris.
Immemor & culpae parcens pia dextera nostrae
    Vincit iudicij dicta superba mali.

Multum per omnem modum.

Primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei.

Quid enim siquidam illorum non crediderunt

Nunquid incredulitas illorum fidem dei euacuauit. absit/est autem deus verax/ omnis autem homo mendax.
Sicut scriptum est vt iustificeris in sermonibus tuis.

Et vincas cum iudicaris.

Nec

Si aũt iniquitas nr̃a iusticiam dĩ comẽdat/ quid dicemus? nũquid iniquus est deus q̃ infert iram? secundum hominem dico. absit. Alioquin comodo iudicabit deus hũc mundum.

Si enim veritas dei in meo mendacio habũdauit i gloriã ipsius q̃d adhuc ego tanq̃ peccator iudicor?

Quid ergo? pcellimus eos nequaquam.

Nec mala nostra deo sunt ascribenda: quod ipsa
Commendent iustum crimina nostra deum.
Est iustus iudex & iuste irascitur idem
Qui pius, en iusto conuenit ira bono.
Nec tamen Aeternus per temporis impia facta
Debuerat uerbo rex minor esse suo.
Iuratumque decus generi seruatur eidem.
Hoc licet exitium quod mereretur, erat.
Adde quod et tunc quum ligno penderet in alto
Dat ueniam stolidis conditor ipse uiris.
Adde quod a cunctis non est eiectus: & illum:
Suscipit eluso plurima turba dolo.
Adde quod exleges & q data signa sequuntur:
Sunt nihil: est christus solus in orbe deus.
Dæmone prostrato christianum nomen utrisque
Conuenit: hos illis & ligat unus amor.
Omne lauat confecta nouans: aboletaque sæcli
Nox fugit a radijs christe beate tuis.
Scilicet hoc sanguis fecit tuus inclyte princeps,
Et quam diuinum protulit unda latus.
Scilicet hoc munus magni meruere labores:
Hoc meruit factus uictima nostra deus.
At uos ne syrij diuina ad uerba priores
Pellite de donis ethnica membra sacris.
Non est cur fratri frater se præferat illi:
Quem genuit gremio principis una parens.

Vult

Vult nos unus amans communia fundere mella:
Mensaque non geminis christica potat aquis.
Diximus & firma est christiani gloria ueri:
Omnibus effussum cordibus esse malum.
Iudæus, Græcus, morbo languebat eodem:
Turpis & in putrido mersus uterque lacu.
Gentili morbo non est opus indice, nunquam
Audebit pictum creta negare Iouem.
Non cesum galli: non lusus Rhoma numanos:
Non quæ doctori monstrat tacenda mihi.
Ascanios uictrix toto dum tendit in orbe
Accumulat partos inscia Rhoma deos.
Bellacem populum uanis sancita lupercis
Nec puduit uero præposuisse bono.
Ah sæpe humano fœdata est sanguine tellus,
Cum litat instygijs ebria turba sacris.
Ast Hæbrea cohors sceleratæ obnoxia culpæ
Si fuit, a libris quos probat, illa petat.
Ecce suum crimen proprij fleuere uidentes:
Cantor & in psalmis ingemit ille suis.
Nox eadem nos nigrat, ait, turpamur & oēs.
Errat & a uero fœmina uirque bono.
Limus ubique grauis: turbataque lucis imago est.
Vtilis & plagis nullus in orbe meis.
Nullus honor terris, unus nisi uenerit hospes
Cuncta iacent, liber pondere nullus homo.

Causati enim sumus iudęos et gręcos oēs sub peccato esse. sicut scriptum est/q: nō est iustus quisquam.

Non est intelligens.

Nec

Non est requirēs deū oēs declinauerunt si= mul inutiles facti sunt nō est q̄ faciat bonum nō est vsq; ad vnum.

Nec dn̄m uocat ullus amans, nec numina sentit.
Guttura sunt turbæ passa sepulchra feræ
Lingua furit, nectitque dolos, funditque uenenum,
O ra acheronteis mersa trahuntur aquis.

Sepulchrū patēs est guttur eorū liguis suis dolose agebant.etc.

Succinit huic alter ferro truncatus acuto,
Affectus populi nil nisi crimen amat.
Nil petitur sæuis nisi nox ad funera uotis.
In miseros homines tanta ruina uenit.
Morbus utrumque p̄mit, si se quis præferat ulli,
Cristigenis uerum non habet ille locum.

Scim⁹ aūt qm̄ q̄cūq; lex loquitu his qui i lege sunt loquitur:

Ethnicus: Abramides furijs agitantur in isdem:
Dic mihi cur socium temnis inique tuum
Peccarunt omnes: atque omnes lucis agenos
Ad radios una sustulit emptor ope.

Ut oē os obstruatur.

O mnibus ut uero sit fracta superbia noto,
Cunctorumque pauens obstruat ora pudor.

Et subditus fiat om= nis mundus deo.

Ne quisquam factis nimium se iactet auorum:
Nec fidat meritis ille uel ille suis,
Inuoluit tabo sanies iuuenemque senemque.
Assertusque pio seruit uterque deo.
Mundat utrunq̄ potēs sine quo genus oē, iacebat:
Nunc quoque ni uires hic det: uterque iacet.

Quia ex opib⁹ legis nō iustificabitur omis caro coram illo.

Nota loquor. solymis lex obseruata magistris
Reddere nec uitam, nec pia regna potest,
Insontes solus facit almo sanguine christus,
Iusticiam iustis omnibus unus habet.

Præsti-

Præstitit hoc usus legis cognoscere culpas,
Dum uetat, humanum detegit illa scelus.
Est gradus ad uitam morbi nouisse furorem:
Proxima sunt tutis uulnera nota locis.
Discreuit lepram lex olim umbrata, sed ipsam.
Iusticiam christi non nisi dogma mei.
Hic fidei gnatos uero bene format in uno:
Per quem iam dempto cortice succus adest.
Iusticiam christus cœlo deduxit aperto.
Perque fidem ueris nunc datur illa pijs.
Omnibus illa datur, non hos non deligit illos,
Sed iustus christo quilebet esse potest.
Quilibet, in partes nam lux est fusa per omnes:
Vtraque gens domini uoce uocata fui.
Communis morbus Græcis Syrijsque, salusque
Omnibus est magni sanguine nata dei,
Fons comunis adest. a quo tibi uita petenda,
Quā peperit pulchrum quod ferit hasta latus,
Quam peperit christus indigno funere cœsus?
Non Moses domini nuncius ille sui
Sed placator, habēs medium. quo iungit in unum
Vtraque, seruatis paxque salusque uiris,
Dux qui mortis opus perpessa morte peremit:
Miscuit & uisis dulcia mella malis.
Hostia pro nobis idem: summusque sacerdos
Obtulit ad summum seque suosque deum.

Nec

Per legē enim cogni tio peccati.

Nūc asit sine lege iu stitia dei manifestata e testificata a lege & ꝑ phetis.

Iusticia asit dei per fi dem iesu christi.

In oēs et super oēs ꝗ credunt in eum.

Nō enim est distinctio oēs enim peccauerunt et egent gloria dei.

Iustificati.

Gratis.

Nec licet est tantus, precio donatur habendus,
Sed gratis, ueri filius iste boni.

Per gratiã ipsius per redemptionem que ẽ in christo iesu.

Iste uiros uicta redimit qui morte, suamque
Per charitem/priscos effugat orbe dolos.

Quem proposuit deus propiciatorẽ per fidẽ.

Qui dedit humanis optata piacula culpis:
Et ligat unito nos sua membra deo.
Conciliat nos iste deo: non sanguine capri,
Non uituli, optatum iam tenet umbra iubar,

In sanguine ipsius.

Sed proprio regnans & fœlix sanguine uictor,
Qui fusus toto diluit orbæ nefas.
Orbe nefas omni uitijs terit iste peremptis,
Instituens factis optima iura suis.

Ad ostẽsionẽ iusticie sue ꝓpter remissionẽ precedentiũ delictorũ in sustentatione dĩ ad ostensionẽ iusticie eius in hoc tempore.

Ostenditque palam diuinæ robora dextræ,
Et sacro radios detegit igne pios.
Dat ueniam miseris uastataque regna reformat
Sustinet aduersos usque uocare uiros.
Apparet natura potens æternaque uirtus,
Ante tuos oculos iustus & autor adest.

Ut sit ipse iustus & iustificans eum qui ex fide est iesu christi.

Apparet uere iustus, iustoque triumphans
Sanguine: dat lotis pallia sancta uiris.
Datque bonum semen flatu coalescere sacro,
Et uitam, uera quam regit ipse fide.
Ipse pater fidei radios insuflat in orbem,
Sunt quibus ignoti regna uidenda dei.

Ubi est ergo gloriatio tua?

Heus Iudæa furens ubi nunc tua gloria, quæque
Conterit enachias dextera clara domos?

Cessas

Cesauit, postquam cunctos diuina uoluntas
Lustrat & in sacris emicat illa nobis
Per quam æterna salus gentes peruenit ad ipsas
Iusticia & uiui lumen opusque dei.
Venit. at hæc non est antiquo tracta capistro:
Non ritu, aut tabulis hæc datur umbra tuis.
Lex noua, firma, micans, animo contenta fideli,
Nil nisi ueracem postulat ipsa fidem.
Non opus est posthac iussis onerare, minisque
Pectora pro toto est pondere sola fides.
Sola fides satis est populis lux omnibus una,
Vt cunctis unus semper ubique deus.
Cōditor unus adest, utque est deus omnibus unus,
Vna fides, uno nempe relata deo.
Colligat hæc omnes: non hos: non separat illos:
Sed pater ut natis dat sua dona suis.
Dux erat hæbreis Moses, non gentibus, at qui
Miserat hunc sancto cœpit utrosque sinu.
Nec circuncisos christus, gentesque creator
Alter emit. uires omnibus unus habet.
Est unus qui portat onus, Græcosque Syrosque
Lustrat, & in fidei lumine corda mouet.
Nec damno legem. domino fuit ædita magno:
Posthac seruanti sed tamen illa nocet.
Nanque dei donum quod senserat illa futurum.
Venit & expulsa nocte triumphat amor.

Exclusa est. p quā legē factorū? nō, sed p legē fidei.

Arbitramur enim iustificari hominē p fidē sine operibus legis.

An Iudeorū deus tantū? nōne et gentium?

Immo et gentium.

Quoniam quidē vnus est deus qui iustificat circūcisionē ex fide et preputiū p fidē legē ergo destruimus per fidem.

Absit.

Quæ lex promisit: quæ prædixere prophetæ,
Ecce tibi in christo tradita cuncta meo.
Cesserunt flores fructu ueniente, recessit
Nox radijs, uero cessit & umbra suo.

Sed legem statuim⁹.

Sic nos firmamus legem: non perdimus illam:
Eius enim christi sanguine finis erat.

CAPVT QVARTVM.

Quid ergo dicem⁹ inuenisse Abraã patrẽ nostrũ secundũ carnẽ.

IVstus Abraamus, de quo se iactat in æuum
turba loquax, donis facta superba pijs,
In christo tendit famam, sobolemque, genusque
Semper in occiso protrahit ipse deo.
Vt fuit ille fide iustus: natosque fideles
Suscipit, infidos & probat esse nothos.

Si enim Abraã ex operibus legis iustificatus est habet gloriam sed non apud deum.
Quid enim dicit scriptura? credidit Abraã deo & reputatum est illi ad iusticiam.

Ne tantum infœlix carnalia semina laudes.
Non lumbis data sunt munera sed fidei.
Credidit ille deo, iustus quia credidit alto,
Atque fide uitam, non ope legis habet.
Sic pater est illis, qui mentis imagine gestant
Innocuæ iusti nomen opusque patris.
Iusticiæ laudem nostro quæ conuenit Abræ,
Non lex non Moses sed dedit illa fides.

Ei aũt q̃ operatᷣ merces non imputatᷣ scd̃m grãm sed scd̃m debitũ

Illa fides, qua sic potuit placuisse tonanti,
Vt uelit hunc christi principis esse patrem.

Quod credit placet hic: ut scriptã uolumina mõstrãt,
 Quod placet, in proprio semine pignus habet.
Iustus & ipse placens domino: iustusque futura
 Non lege, at fidei munere iustus erat.
Nam neque detecta sacrarat glande pudorem
 Cum pius effato credidit ille deo.
Ille senex, coniux erat infœcunda: deusque
 Dixerat huic, multis & pater almus eris.
Nullus ad huc hæres uetulo: marcebat & uxor,
 Nec minor in domino spes erat alta suo,
Quam si iam lybicis natos æquasset arenis,
 Nec tepida est gelido sanguine pura fides.
Ne quid promissum, sed quis promissor, habebat
 Corde memor, iusto sic placet ille deo.
Perque fidem iustus, non iustus ab inguine cæso, Ei vero qui nõ opat: credenti aũt in eũ qui iustificat ipiũ reputat fides ei⁹ ad iusticiam,
 Sed quia uir uero credidit ille bono.
Iusticiam legis non præstitit hanc tamen ante
 Iusticia fidei iam bene iustus erat.
Ante fuit iustus quam circuncisus, ab illo
 Si genus hoc laudas ducere, sume fidem.
Ante fides quam lex, si te uelis esse nepotem,
 Deserto legis cortice sume fidem.
Hanc quoque lex docuit, ne quid causeris ab illa.
 Ex utero & legis pectore christus adest.
Ergo nec Abramides flori confidat inani.
 Nec ruat in solymis ethnica turba sacris.

Scdm ppositū gr̄ę di

Iam noua sunt nato promissaque sęcula christo,
Finito & floris tempore fructus adest,
Qui ritus nescit legis, qui liber ab illis,
Per christum uero pascitur ille bono.
Non ex pręscripto uacuis operatur in agris,
Sed fidit uiuo iam noua turba deo.
Qui quoscunque uiros nullo discrimine, ab omni
Gente uocat natos & cupit esse suos.
Sponte sua culpas moriens qui sustulit omnes,
Et surgens falsos depulit orde deos.
Nuncque fides pręstat cunctis. quod p̄stitit Abrę,
Et ueteris legis non eget ullus ope.
Sola fides satis est. ad quam non cogitur ullus,
Est inuitatus, qui uelit esse pius.
Durę legis opus non est, quod credimus ipsi,
Nec merito iustis nos locat ille choris.
Debebat nihilum quamuis bona tanta supernus
Pręstat, habes charitis munera non meriti.

Sicut et Dauid dicit beatitudinem hoīs cui de⁹ accepto fert iusti-ciā sine operibus. Beati quoꝝ remisse sunt iniq̄tates et quoꝝ tecta sunt pctā. bea t⁹ vir cui nō imputabit dominus peccatū.

Viderat hanc Dauid quę nunc aperitur in orbe
Iusticiam, uiso gaudet & ille deo.
Foelices ait ecce uiros: quorum acta nefanda
Non meminit iustus, plectat ut illa deus.
Quorum crimen adest diuino flamine tectum,
Imputat & culpam non pater ipse grauem.
Audisti maculam peccataque cuncta remitti,
Audis foelices, quos tamen ante reos.

Non

Non audis meriti nomen: non debita factis.
Hinc agnosce dei munera grata tui.
Omnipotensque uiros non lex facit ipsa beatos,
A domini solo est munere uera salus.
Iam non abramides gentes excludat ab alma
Iusticia: in toto est utilis orbe fides.
Omnibus aequa manent domini promissa beatis,
Non Abrae legem, sed probat ille fidem.
A patre si iusto tibi uis descendere iusti
Nomina, cur patrio non petis illa modo?
Ille habuit nomen iusti, quia credidit atque
Illius haeredi conuenit una fides.
Quid iuuat ingrato nascentem abscindere ferro:
Si sine dissecta pelle beanda fides?
Iustus erat princeps, cuius te sanguine iactas,
Sed neque legales nouerat ille minas.
Crediderat proprio uéturum semine christum,
Qui genus ad sanctam duceret omne uiam.
Crediderat tunc, cum proprijs diffideret armis,
Tantum erat, a domino uerba tenere suo.
Ecce secuta fidem summi promissa parentis,
Et post promissum lex fuit acta deum.
Non lex quae iustum faceret seruata fidelem,
Sed signum, populi sed nota clara pij.
Successit fidei pellis concisio, non quod
Iusticiae uerum traderet illa bonum,

Beatitudo ergo hec I circuncisione tātū manet. an etiā in pputio? Dicim⁹ enim q2 reputata est fides Habrae ad iusticiam.

Q̄ñ ergo reputata ē in circuncisione an in preputio. Non in circuncisione. sed in preputio.

Et signum accepit circuncisionis.

Signaculum iusticie. fidei q̄ est in preputio.

Sed quia discreto populo daret illa futuri
Signa boni, uerum signat ut umbra suum.
Namque docet uitium de pectore scindere prauũ
Hic typus, hoc glandis uulnus & ara docet.

Ut sit pater omnium credentiũ per preputium.

Vnus & Abramus graecis Latijsque Syrisque,
Est pater, atque fide dicitur esse pater.

Ut reputetur et illis ad iusticiam.

Succeditque uiro fido quicunque fidelis,
Nec genus haeredem, sed facit ipsa fides.
Nam neque promisso quẽquã frustrabit ab almo
Verax, qui cunctos in sua regna uocat.
Suscipere accitos ut non odisse creatos
Debuit in gremio rex bonus ipse suo.
Filius Abrami est, iusto qui fidit in uno,
Iusticiae laudem uendicat una fides.

Ut sit pater circuncisionis: nõ his tãtũ q̃ sunt ex circuncisione. Sed et his qui sectantur vestigia fidei q̃ ẽ in preputio patris nostri Abrae.

Sic gentes iudamque parens complectitur idem,
Vos precor hoc unum ne lacerate caput.
Vos fidei radijs clarum ostentate parentem.
Cogitur infidus degener esse patri.
Promptior Abramides christo nisi fidis in almo,
Pellet ut obscurum te pater ipse nothum.
Ille fide claros iusti sortitur honores,
Atque fidem natis postulat esse suis.

Nõ enim p legẽ pmissio Abrae aut semini ei9 ut heres esset mundi: sed per iusticiam fidei.

Nec titulo legis speres promissa fideli
Dona patri, non lex, sed dabit una fides.
Promisit fidei rex, non sua munera legi,
Quid capis a uano nomen inane sono?

Ante fides, quam lex. fidei data gloria uitæ.
Nec tua de libro legis habenda salus.
Tempore quo christum sperabat terra beantem,
Lex tulit in sæuos dura flagella lupos.
Protulit ultorem, quem mens ingrata timeret,
Et fuit arcendis utilis illa molis.
Sepe etiam damno, grauioraque crimina fecit,
Dum nocet ostensum non tenuisse bonum.
At generosa fides cunctis immota sub curis
Ex prauis iustos efficit atque bonos.
Dumque refert patrē, promissaque dona resumit,
Spem facit æterni semper adesse boni.
Dirigit e tenebris animos ad lumina ducens,
Docta deum, templi sancta magistra pij.
Vnit germanas acies, regnique decorem
Vnius in populos diuidit una duos.
Acrius ut pandit lex uulnera, uulnerat, at qui
Clara fides animos purgat ut igne reos.
Hæc per legalem non est uacuanda rigorem.
Nam neque mendacem sors facit ulla deum.
Aeternusque pater christum promiserat ante
Legem, finito tempore christus adest,
Transijt umbra, nitet nebulis aurora diremptis,
Perpetuum toto nascitur orbe iubar.
Legis & est tempus christo ueniente peractum.
Pendet & a uero spesque salusque bono.

Si enim q̄ ex lege hę redes sunt exinanita ē fides: abolita est promissio.
Lex em̄ iram operat.

Ubi em̄ nō est lex nec p̄uaricatio.

Ideo ex fide. vt secun dum gratiam.
Firma sit p̄missio om ni semini.

Nõ ei qui ex lege est solũ.sed et ei qui ex fide Abrae.

Vt uentura salus erat omnibus.hanc dedit ille
　Omnibus,Abramo dixit ut ante suo.
Vera fides non lex regni clarissima sancti
　Sceptra parat,claros hæc facit esse uiros.
Hæc facit hæredes.nec enim sunt debita nobis,
　Quæ data,dat magni dextra fauorque dei.
En promissa fides dono sibi uendicat alto,
　Quo spes electis affuit abramidis.
Abramidas non ipse uoco de sanguine natos
　Abræ,sed ueram qui tenuere fidem.
Ille fide meruit,meritum si dicimis illud,
　Quod meruit uiuo mens pia mota deo.
Ille fide meruit promissi dona beati.
　Eius & heredes nos facit esse fides.
Ille fide,nos atque fide clarescimus alma
　Datque pater natis nomina sancta suis.

Qui pater est omniũ nostrum.

Estque pater cunctis quacunque gente renatis,
　Vt dominus uerbo protulit ante suo.
Nanque fide iusti cum nomen principis author
　Augeret,grauidas adderet atque notas.

Sicut scriptum est.q2 patrem multarũ gẽtiũ posui te ante deum.

Ecce inquit deus ipse patrem te gentibus unum
　Constitui.multis & pater unus eris.
An non sit uerum,quod sit deus ipse locutus?
　Aut tantum solymis sit pater iste uiris?
Gẽtibus hic pater est,cunctisque fidelibus almum
　Dat nomen factis notus in orbe pijs.

Com-

Communemque deum typica referebat in umbra,
Isac ut christi rettulit ora mei.
Nec potuit falli promissis grandibus ille
Qui posuit summo spemque fidemque bono.
Nouerat effœtæ carni dare grandia posse
Semina, qui uerbo condidit astra suo,
Corpora & a gelidis reuocare silentia bustis,
Qui nihilum forti traxit ad esse manu.
Iussus & hic puerum duris incendere sacris,
Non dubitat domino uota parare suo,
Et quanquam gnato spes alta recumberet uno,
Nec sibi qui prolem gigneret alter erat,
Ecce senex iuuenem pauidas ducebat ad aras,
Et patrius fido pectore cessit amor.
Quodque magis laudes, ne tunc dubitabat in illo
Pignora promissi firma futura dei.
Cesurus gnatum lachrymas non fundit acerbas,
Nec pauet in proprio uulnere iusta manus,
Scit mortem seruire patri, scit cuncta sepulchri
Si iubeat summus saxa mouenda deus.
Scitque quod æterno qui conspicit omnia uultu,
Quæ non sunt, tanquam sint simul illa uocat.
Dat uitæ nectos homines certusque futuri
Cunctum sub uiuo lumine tempus habet.
Et quamuis gentes tunc emorerentur inanes,
Victuras uerbo iam uidet ille pio.

Cui credidisti

Qui uiuificat mortuos. & vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt.

Qui contra spem in spem credidit.

Ecce

Vt fieret pater multarum gentium.

Ecce fides Abræ uiuenti in secula regi
Credidit, & sancto digna fauore fides.
Et quamuis sterili sobolem natura negaret,
Sperat ab æterno sæmina multa patre.
Passa reuersurum sperant post funera gnatum
In domino clari pectora sancta uiri.

Secundum quod dictum est ei. sic erit semen tuum sicut stellę cęli. & arena maris.

Dixerat huic dominus stellatum suspice cœlum,
En uelut hos ignes non numerare potes,
Sic tua posteritas non est numerabilis ulli
Tam plenum uoluit te deus esse patrem.
Durum erat istud opus uel toti credere cœlo,
Languet, & effœtis uiribus ipse iacet.
Non calor ille recens, iamque aptos lusibus annos
Soluit, & ad partus debilis uxor erat.

Et nō infirmatus est in fide.

Sed flammata fides superos induta uigores
Spem dederat domini munere posse frui.

Nec cōsiderauit corpus suū emortuū cū iā fere centū esset ānorum et emortuā uuluā Sarę. In repromissione etiā dei non hęsitauit diffidentia.

Saucia non uetulæ meditatur uiscera saræ,
Non gelidus sanguis causa timoris erat.
Non desperat inops, dono non hæsitat alto,
Non petit a domino det pia signa suo.
Vt probat inualidum uis, ætas, frigus, & uxor,
Certum de firmo dat deus esse deo.

Sed cōfortatus est fide.

Fretus & æterno qui condidit omnia patre,
Nil sibi de tantis uendicat ille bonis,

Dans gloriā deo plenissime sciens quia quęcunque promisit deus potens est & facere.

Transcribit domino laudes, uerumque potentem
Testatur, notum speque fideque deum.

Et

Et quanquam a summo credenti gratia dono
Venerat, ut posset credere tanta seni,
Dignatus princeps meritis ascribere nostris
Quæ sua sunt, rectum censuit esse uirum.
Sanctaque iusticiæ dedit huic præconia, quamuis
Illa fides missi luminis esset opus:
Scilicet est tanti, diuino corda nitori
Pandere, & illapsum non pepulisse deum.
Nec tantum iusto sua gloria conuenit Abræ,
Iusticiæ laudem pectora iusta tenent.
Hoc reputat cunctis deus ipse fidelibus, ut sint
Qui placeant grato tempus in omne deo.
Vt sine lege fides iustum pia protulit Abram,
Sic pia mens fidei munere lumen habet.
Iustus & ille suo regi quia credidit, et nos
Iusti per solam possumus esse fidem.
Possumus in christo. qui uera potentia, uerus
Isac, & nobis pacta beata dedit.
Qui promissa patris diuina fidelibus ipsis
Gestat, & innumeras dat pater almus opes.
Quem deus a tumulis prostrata morte citauit,
Abrami ueram quo probat esse fidem.
Cuncta igitur frater nostri monumenta decoris,
Sunt ducis, hæc nostra gloria iusticiæ.
Sponte deus nostras diuino ut sanguine culpas
Tergeret, indignam pertulit ipse necem.
Surre-

Ideo & reputatū est il li ad iusticiam.

Nō est aūt scriptū tā tū ꝓpter ipsum/ q꞉ re putatū est illi ad iusti ciā/ sed & ꝓpter nos q̄ b⁹ reputabitur credē tibus in eum.

Qui suscitauit iesum christum dnm̄ nostrum a mortuis.

Qui tradit⁹ est ꝓpter delicta nr̄a. & resurre xit propter iustificatio nem nostram.

Surrexit, bustis ut mens tua surgeret atris,
Nec iam sub solito langueat illa luto.
Sed conuersa uiri iam sanguine munda beati,
Non carni, aut priscis seruiat illa dolis.
Nam pius occidit culpas rex mortuus. in quo
Vltrices furias uincere quisque potest.
Quo surgente dolis morbo lætoque peremptis
Sancta sumus uitæ reddita membra noue.
Vt fidei dono iusti uiuamus, in almo
Principe, qui populi uita beata pij.

CAPVT QVINTVM.

Iustificati ergo ex fide.

ERgo scelus postquam terrestri uicta sopore
Verterat a pulchro lumina nostra deo,
Iamque albata cohors christanis incita flammis
Incipit ad pulchri regna redire patris,
Perque dei lœtum torquentibus eruta monstris
Tota micat domini sanguine tersa sui,
Iam stygij cecidere duces, pulsisque tenebris
Assuescunt oculi lumina ferre pij.

Pacē habeam⁹ ad dñ p dñm nrm iesū c hrm

Id neque per legem, fidei sed pignore, quæ nos
Concilians magno dat simul esse deo,
Pangamus christi clarissima gesta beati.
En uenit a summo paxque charisque bono.

En tibi

En tibi dat flammam quo mens excita calescas,
 Qui lœto noxam diluit iste tuam.
Eripit hic nostros inferno a principe sensus,
 A scelere & uinctas eruit iste manus.
Ignibus iste sacris cogit uanescere culpas,
 Percutit & radijs tartara mœsta suis.
Offensumque patrem terræ implacabile numen — Per quẽ habem⁹ accessum.
 Lenit pro cunctis uictima grata reis,
Datque fide nobis diuina charismata gratis, — Per fidẽ.
 Atque deos charo nos facit esse deo.
Hanc fratres seruate fidem, genus omne laborum — In gratiam istam.
 Hæc terit, inque ipsis dat pia mella malis.
Hæc est æthercam quæ nos uia ducit ad aulam,
 Hoc pelago uotis portus & aura pijs.
Hac stamus, nos ista mouet, formatque, regitque, — In qua stamus.
 Et leuat ad uerum lumina nostra iubar.
Hæc alacres suadet nullis marcescere plagis, — Et gloriamur in spe glorię filiorum dei.
 Dum memorat nostri uulnus & arma dei,
Gaudia uenturo dum monstrat olympica sæclo,
 Et quæ sint claris regna futura uiris.
Nec modo iam fortes, sed dites reddit. in omni — Non solum aũt sed & gl'iamur in tribulationibus.
 Vulnere, dans flatu robur opesque suo.
Insurgant furiæ, iam tartara cuncta tumescant,
 Irruat in nostros uasta procella sinus.
Stat fidei clypeum nullis uiolabile telis,
 Quo pia mens cunctis non dolet icta malis.

Hoc

Hoc ſpem neruoſam tribuit, quocunque feramur
Conſtat cum ſummo fœdus habere deo.
Iſacides ſaxi gladio ſe iactet ab illo,
Sit mihi chriſtano gloria uera fides.
Hæc facit, hæc faciet pulchro me ſiſtere uero,
Cum mundo & falſas temnere delicias.
Hæc reſcans uitium de pectore, dat mihi fructus
Legis, in hac oculis lux datur alma meis.
Nec nos huic fidei ſanctæ incubuiſſe pigebit,
Quę nutrix animo dat bona uera pio.
Hanc ſequimur. precij nec noſtra eſt gloria parui,
Permanet in domino ſpes animata ſuo.
Illa licet pelago non plene apparet in iſto,
Et latet in lachrymis uita ſaluſque pijs.
Quamuis per plagas & triſtia bella ferendo
Tendimus ad ſummi gaudia uera poli.
Hoc tamen eſt laudi, grata eſt hæc gloria, ſæcli
Monſtra pati, & paſſi nomen habere dei.
Dulcior eſt titulus, quã ſit mors ĩproba, dulce eſt,
Præmia ſi in medijs uir meditere malis.
Dulce eſt pro chriſto rigidos ſubijſſe furores,
Si ſocium hunc plagis cernis adeſſe tuis.
Si ſubit in mentem quos pertulit ille labores,
Regius eſt equidem non tua pœna fauor.
Eſt iter ad regnum mundo ingenuiſſe beatum.
Dulcia iuſtorum gaudia fletus habet.

Sciẽtes ꝙ tribulatio patientiam operatur: Patientia aũt probationem.

Hoc bonus exemplum nobis prior ille reliquit,
Saeua cruentatum cum ferit hasta deum.
Per medios gladios coelestia quaerere regna
Conuenit, en uictis hostibus astra patent.
Pugna placet pugnante deo. quis bella recuset
Hoc duce? non falsum dat labor iste bonum.
Ante dei loetum nullas, sed tempore ab illo
Per christum uictor quilibet esse potest.
Mors facilis moriente deo, traduxit ad omnes
Ille calix christo fracta uenena meo.
Clarior a passis uirtus, tolerantia reddit
Illustres. flammis tersa metalla uides.
Quum ferit & nostros sensus truculentior ira,
Sum magis in summo firmior ipse bono.
Nec timeo uerum uana spe ludat amantem,
Quem sequor, hic uiuus per mala passa deus.
Fallere nescit amor, cui mens pia credidit uni.
Spes mea de tuto non ruet ista loco.
Nec pudet in uero summam posuisse beato,
Plena mihi ab sponso sunt data dona meo.
Pignus amoris adest & luminis arra superni,
Haec charitas cunctis insuperata malis.
Quae mouet Ethereis uiuentia pectora flammis,
Diffusa illapso corda per alma deo.
Quae nos ad christum diuino inuitat amore
Et trahit ad nostros numina chara sinus:

Probatio uero spem

Spes aūt nō cōfūdit.

Quia charitas dei dif fusa est in cordib⁹ no stris p spūm sanctū: q datus est nobis.

Spiritus

Spiritus hac nobis datus est, animosque ualentes
Edocet ablato cortice uera sequi.
Hactenus in prauos regnabat littera mores,
Nunc charis, & magni flatus amorque dei.
Iste amor iste docet, quantum nos autor amauit.
Cæsus pro famulis qui fuit ipse suis.
Aspice quam patiens ingratas lapsus in oras
A patre descendens optimus emptor adest.

Ut quid enim christus cum ad huc infirmi essemus secundum tempus.

Aspice ut innumeras assumpto corpore pœnas,
Mortem pro nobis & tulit ille reis.
Merserat obscœno præcordia nostra sub antro
Crimen, erat maculis obruta turba suis.
Impia gens dominos cantabat adultera falsos,
Isacides noti liquerat arma dei.
En glacialis hyems totos obtexerat agros.
Ignis in humano pectore nullus erat.
Fortis amoris opes et amicam suspice flammam,
Impuros gremio suscipit ille suo.
Hosque bene ut tergat ferro terebratur acuto,
Fundit & a plagis flumina uiua suis.
Fundit in exhaustos precioso sanguine riuos,
Hostibus & regnum non negat ipse suum.

Pro impiis mortuus est.

En moritur, moriturq̃ uolẽs, proque ostibus ipis
Lætus obit, cogor dicere. magnus amor,
Cogimur attonito celebrare micantia sensu
Numina, iam flammis grandia nota suis.

Passus ob iniustos. uix hoc pro sanguine iusto
Quis faceret. similis non fuit ullus amor.
Hostibus est tantus. quid erit cum fœdera iunxit?
Se dedit hic prauis, quid dabit ipse bonis?
Quid dabit hic turbis diuino sanguine lotis,
Vt lauet hos qui sic sanguine gratus obit?
Deficit hic animus, qui stulto percitus igne
Quæ sentit, nulla pendere uoce potest.
Concipit ingentes radios, sed pressa tenebris
Mens ruit a crassis ebria facta cibis,
Non refero empyrei gemmata palatia regni,
Aurata & pulchrum sede sedere deum.
Vt regale caput uiuo de fonte liquores
Fundat perpetuum flansque animásque iubar.
Hisque ut læta modo florescat curia miro,
Detque polus domino dulcia sacra suo.
Hæc nihil. insano tamen est uia danda labori,
Cum maiora uirum, non breuis urna capit.
Non sunt, quæ pateant uerbis cœlestia nostris.
Si loqueris, dempto puluere disce loqui.
Suscipe in indicium quod mens tua concipit, ipsa
Res tibi non isto pura uidenda loco est.
Ergo age quicquid adest, quo mẽs afflata nitescat,
Gaudeat & summo tempus in omne bono,
Quicquid id est, nec enim uisu captatur ab isto,
Hoc tibi dat uoti duxque paterque pij.

Vix enim pro iusto q̃s moritur.

Nam p̄ bono forsitã quis audeat mori.

D Tert

Te regem cœli statuit, modo nigra recuses
Signa sequi, & miles hoc duce fortis eas,
Quin te etiã in numen flãmis transformat amicis,
Vnum cum domino te facit esse tuo.

Cõmendat aũt charitatẽ suã deꝰ in nobis.

O amor/o pietas & inenarrabile donum.
Quid cupis expulso mens peritura deo.

Quũ si cũ adhuc peccatores essemus secũdum tempus.

Ille tibi aduersæ preciosam sanguinis undam
Fudit, ne maculis emoriare tuis.
Nosque repurgatos diuino & fœdere uinctos
Protegit, a rabidis seruat & ipse lupis.
Seruat & a lapsu, ne nos premat ira superni
Iudicis, in duros quæ tenet arma reos.

Christus pro nobis mortuus est.

Mortuus est nobis, nobis surrexit, ut eius
Det mors cum magno fœdus habere deo.

Multo igit̃ magis nũc iustificati.

Conciliat nobis domĩni mors numen. & illi
Nos comites dulces optima. uita dabit.

In sãguine ipsiꝰ salui erimꝰ ab ira p ipsum. Si enĩ cũ inimici essemꝰ recõciliati sumꝰ deo p mortẽ filij eiꝰ/multo magis recõciliati salui erimꝰ in vita ipsius

Illius a uita celebrem seruamus honorem,
Quem dedit assertis cruxque dolorque uiris.
Illius a populo pepulit mors crimina sancto,
Eius morte datas uita tuetur opes.
Mors rapuit nostras inferno a principe mentes,
Vitaque nos charo colligat alma deo.

Nõ solũ aũt sed & gloriamur i deo p dñm nostrũ iesũ chrm̃ p quẽ nũc reconciliationem accepimus.

Hæc charitas fratres, diuini hoc pignus amoris
Spe fouet/atque animos hoc leuat orbe pios
Seruilemque quatit firma demente timorem,
Perstat & in uero lumine solus amor.

Hæc

Hæc inter nostras gignit noua gaudia curas,
Atque alacres medijs nos facit esse malis.
Non opis hæc nostræ, sed nostri est gloria christi,
Qui iungit summo nos sua membra patri.
Ad nos uera salus medico dimanat ab uno,
Vt male qui cunctos perdidit unus erat.
Vnus homo peperit morbos & funera, ueræ
Diuitias uitæ sic parit unus homo:
Ille sui princeps generis diffudit in omnes
Crimen, lætheo tincta uenena lacu;
Iste noui princeps generis, caput iste parensque
Præstat ab immenso mella merumque bono.
Iste optatus amans genitos deriuat in omnes
Gaudia funestis uera medella mallis.
Vitalem parit iste fidem, diuersaque nocti
Lumina & in maculas flumina sancta gerit.
Nam simulac totas uastarant crimina terras
Languebant multis agmina cuncta modis.
Nec lex naturæ fumantibus obruta saxis,
Nec Moysi uerum iura dedere bonum.
Carnis ubique nephas & morbida noctis imago
Cædebat gnatos tortilis æua tuos,
Traditaque ut sceleris sæuos arceret amores,
Augebat noxam lex temerata grauem.
Ante etiam legem, quamuis impune putares,
Non aberat toto criminis orbe scelus.

Propterea sicut per vnũ hoiem in hũc mũ dũ intrauit peccatũ et per peccatum mors.

Et ita i omnes hoies mors pertransijt in q̃ omnes peccauerunt.

Vsq; ad legẽ eni pec-catum erat in mundo.

Peccatũ autem non imputabatur cum lex non esset.

Deerat adhuc miseri qui crimen tolleret æui,
Improbaque infernum turba ferebat onus.

Sȝ regnauit mors ab Adã usq; ad Moysẽ.

Sic furor a primo traductum & funus adamo
Iecit in infestos improba tela uiros.

Etiã in eos q̃ nõ peccauerũt in similitudinẽ p̃uaricationis adę: q̃ est forma futuri.

Hi quoque qui domini seruabant iussa superni
Senserunt patriæ uulnera sæua manus.
Nam reus ille pater cõmuni clade peremit
Naturæ praua quos dedit ipse uia.
Sed bonus iste parens cuius fuit umbra futuri
Ille prior, genitis dat bona cuncta suis.
Ille necat sobolem, sobolemque hic seruat, uterque
Dux fuit, hic iustos edidit, ille reos.

Sed non sicut delictũ ita & donum.

Sed tamen a dono est euictum crimen, & alte
Exuperat cunctum gratia sancta scelus.

Si enĩ vnius delicto multi mortui sũt / multo magis grã dei & donũ in grã vnius hois.

Vtque beet populos dux iste potentior, alter
Quam fuit, ut totum perderet ille genus.
Vita necem superat, rabiem clæmentia noxam
Et bonitas, dirum uirque deusque nefas,
Ne male quæ primo decreta furentia damno
Mens timeat, iustum cesset amare deum.

Iesu christi.

Non scelus est tanti, quod non sit gratia christi
Pluris, ut humanos destruat illa dolos.
Nam si peccati tantum pater ille superbi
Vir potuit, multos quod facit esse reos.

In plures abũdauit.

Plus poterit domini uirtus & gratia summi,
Quæ uenit a dextris christe beate tuis.

Per iesum christum, qui princeps pacis & autor,
Quid sit, quod nobis non dedit ipse parens?
Exuimus solitas christo regnante catenas,
Qui stygium uicto dæmone fregit opus,
Quin dedit & gratis cœlestia regna solutis.
Aeternum imperium, qui modo seruus habet.
Ne iam peccatum uitali morte redemptum
Deffleat, a damno qui sibi lucra uidet.
Improba pernities sensus inuaserat omnes,
Inde notam miseri mens rea gessit aui.
Dat uitam diuinus amor, dominusque paterque
Per christi latices abluit omne nefas.
Cunctaque terricremis abolentur crimina flãmis.
Et lœtale dei funere finit opus.
Nec solum sacro diluta admissa cruore,
Iusticiam christi sanguine donat amor.
Vnius & cunctos ualuit si culpa nepotes
Obstrictos rigidæ prostituisse neci,
Si qui signa uiri, praui expressere parentis
Hactenus infausto subgemuere iugo,
En bonitas maior, diuinaque gratia soluet
Per christum a gemino pectora iusta dolo.
Damna uoluntatis, naturæ & damna cruentæ
Vnius ob meritum sunt reparata simul.
Vitaque principio uitæ regnante per omnes
Tenditur, & menbris dat caput arma suis.

Et nõ sicut p vnũ pec catũ ita & donũ. nã iudiciũ quidẽ ex vno in condemnationem.

Grãa aũt ex multis delictis in iustificationẽ.

Si enim vni⁹ delicto mors regnauit p vnũ.

Multo magis habundantia grẽ & donationis & iusticiẽ accipiẽtes.

Igitur sicut per unius deli=ctum in omnes homines in con=demnationem.
Sic et per unius iusticiam in omnes homines in iustificationem vitæ

Conuenit hoc nostræ quod sicut suscitat unus
Mortis opus, cunctos & facit esse reos,
Vnius in cunctos fundat pia dextera uiuam
Iusticiam, & ueras det bonus unus opes.
Et diffusa pio lucens per sæcula partu
Sit sceleri uirtus obuia, uita neci.

Sicut enim per unius hominis in obedientiam peccatores constituti sunt multi/ ita et per unius obedientiam iusti constituentur multi

Virque humilis reparet uitio confossa superbo
Pectora, sic morbis pharmaca uera uides.
Transgressor fuit ille nocens, fecitque nocentes
Pestifer inferni castra subire luti.
Hic patrem extollit præceptaque perficit alma,
Et genitos recta dat prior ire uia.
Sic iustus iustos redit, pulcherque decoros,
Et sanctus sanctos dat prior esse uiros.

Lex autem subintrauit/ vt abundaret delictum.

Interea uetito si lex uia facta furori,
Aduersa in christum non fuit illa meum.

Ubi autem abundabit de=lictum/ superabunda=uit et gratia.

Quin etiam docuit diuina rependere dona.
Contulit atque pij munus amare dei
Nam bene qui nouit quæ sint sua uulnera, liber
Cogitur in medicum gratior esse suum.

Ut sicut regnauit pec=catum in morte/ ita et gratia regnet per iusticiam.

Experti mortem uita lætamur in ipsa,
Noscimus & summi robur opesque boni.
Et passi grauiora malis. sentimus honorem
Illius, infernas qui ferit igne domos.

In vitam æternam.

Qui nos a diro rapuit sua membra tyranno,
Ereptos uitæ restituitque patri.

Debemus legi, quod dum tot crimina monstrat,
Magna docet medici dona fuisse pij,
Principis ostendit nomen, uiresque, decusque,
Qui pius a rabidi nos trahit ore lupi.
Ostendit quantum christo debemus amico,
De seruis dominos qui facit esse pios.
Qui plæbi æthereas tenebrosæ contulit auras,
Fregit & imperium tartare sæue tuum.

Per iesum christum dominum nostrum,

CAPVT SEXTVM.

NEc tamen interea domino mens fisa beanti,
Dormiat in morbis dura sepulta suis,
Pristina qui sanctis absterfit crimina lymphis,
Non probat ad putridos quod reuocere lacus.
Nam si in fæce iaces, nec linquis terrea, frustra
Implores domini pignus & ora tui.
Non te peccantem statuit pia gratia, cum te
A læto & cunctis eripit illa malis.
Est morbi genus hoc duplex, a crimine noto
Quum fugit, illapso mens ualet apta deo.
Quæ prestat, precio non est medicabilis ullo,
Nam uacat a duris flamma repulsa feris.
Nec tūc quum pauidum penetrauit uictor ad ora
Extremo turpes subleuat ille malo (cum,

Quid ergo dicemus manebim⁹ in peccato vt gr̄a abundet? absit.

Qui cū mortui sum⁹ peccato/quomodo ad huc viuemus in illo?

 Absit,

Absit, ut in christo stygijs eductus ab antris
Sponte uelis uicti castra subire doli.
Et lotus non munda petas, cupiasque reuerti
Ad noctem & somni uincla pudenda tui,
Stat deus aduersus uitijs, rigidusque moueri
Non ualet, ut iusto numine crimen amet.
Ecce inter sese pugnant, mors, uita, scelusque,
Gratia, nec tenebris conuenit alma dies.
Viuentes christo diti moriamur & umbrae.
Quae uiuit uero, est mortua turba dolo.
In uiuis sceleri non est locus almus amori,
In christo uiuis nil ferus ultor habet.

An ignoratis fratres? qꝛ quicunq; baptizati suꝰ in christo iesu.

Quid tibi cum scelere est? necuit iā crimina christus
Insons lœtiferum cum pateretur onus.
Mens tua, quae luci est a fontibus edita sacris,
Quur fugit a ueris quae parit unda bonis,

In morte ipsius baptizati sumus?

Baptismi nomen sceleratas effugat umbras,
Linquite lœtheum pectora tersa lutum.

Cōsepulti enim sumꝰ cū illo per baptismum in mortem.

Commorimur christo, christo uincente scelusque
Vicimus, & pariter condimur in tumulo.

Ut quomodo christꝰ surrexit a mortuis per gloriam patris.

Et uelut ille nefas moriens calcauit & inde
regna patris uiui uoce uocatus habet,

Ita & nos in nouitate vitę ambulemus.

Sic nos exciti uitijs morientibus, apti
Reddamur uitae iam pia turba nouae.
Ergo, nec ulterius cœno uersemur eodem,
Sed uiuo nobis luceat igne deus.

At do.

Ac docti meliora, dolis christo auspice uictis
  Nitamur summum luce tenere gradum.
Nā decet, ut clarum recolāt pia mēbra magistrum
  Quodque caput christus pretulit, ipsa ferant.
Ipsa ferant/nam dux animis affluit & ori,
  Et ducis ut uincant robore robur habent.
Quid q̄reris, nimiumque gemis, sub pōdere carnis?
  Et per Tartareas fregeris usque minas,
Vmbra scelus, rabies, & carnea monstra uolentē
  Non uinci nequeunt uincere, uincit amor.
Omnia sunt tandem christianæ peruia luci.
  Et terræ nebulas christeus ignis edit.
Fortis amor, monstro non est superabilis ullo,
  Respice sed, proprius ne tibi ludat amor.
Ludit amor proprius, delusum & perdit amātē,
  Hoc ab amore animis uulnera facta uides.
At cœlestis amor terrenas flamiger umbras
  Percutit, obscuram nec sinit esse domum.
Ergo age ne dubites, nocturnam euertere classem, Si enim complantati facti sum⁹ similitudini
  Cum duce, cumque tuo tartara rumpe deo.
Ille resurgendo calcauit crimina, crimen
  Vir similis domino tu quoque uince tuo.
Desere lœtalem si qua est tibi cura soporem.
  Quis furor hic noctis te tenet usque malis?
Cernere uertentem super astra micantia solem.
  Tu quoq̄ in hoc cœlum principe uictor habes.

Si mo-

Mortis eius. Si moreris christo, si uitam deseris atram,
Spes tibi promissi firma futura poli.
Simul & resurrectionis erimus. At uiuis, sed uiue humilis, mortique paratu
Mors est, cum uitijs obuia uita tua est,
Cum stupet ad maculas, insanaque credita mês est,
Tunc sceleri insipido mortua, uiua deo,
Hoc scientes quia. Ecce duos homines, uno sub corde, geniusque
Aduersum, aduersas hoc facit esse manus.
Vetus homo noster. En terrenus homo terram sapit, & nisi terram
Nil petit, hic crassus dicitur, atque uetus.
Hic sceleris proles est, & perennis adami,
Cui nox, cum uitijs conuenit, atque dolis.
Ast nouus alter homo, pura & coelestia tantum
Appetit, a nato sic uenit ille deo.
Simul crucifixus est. Hunc sobolem dixere poli, flammaque calentem
Diuina empyreas qui bene quaerit opes.
Ille uetus noster christo est moriente peremptus,
Quem crucis occiso destruit ara deo.
Ut destruatur corpus peccati, ut ultra. Hac & saeua fames auri, scelerata libido,
Caeteraque est regni mortua turba mali.
Hac sceleris corpus cecidit, cecidere furores,
Et quicquid fluxum mundus & umbra petunt.
Mortuus est animo iam terrae affectus, in illo
Qui recolit domini funera sancta sui.
Nō seruiamus peccatō / qui enim mortuus est iustificatus est a peccatō. Extinctis uitijs christo nouus esse sodalis
Coepit, in hoc nihilum iam malus ultor habet.

Iamque

Iamque sumus domino si mortua mēbra sepulto,
Confidant socio pectora nostra pio.
Cum cœso cæsi uiuo uiuemus eodem/
Insontes uitæ reddita turba nouæ.
Nam semel occisus, tenebroso excitus ab antro,
A duplici christus funere liber adest.
Nec se iterum morti concessit uictor, ab illa
Surgit ad infernas irrediturus aquas.
Pro scelere extinctus semel hic est mortus, at nunc
Viuit, placato uiuit & ipse deo.
Te quoque ad exemplum uiui ductoris, in illo
Mactatis uitijs uiuere crede patri.
Nunc alio sub sole micans, uelut orbe reuersus
Vmbrarum, domini corpore uiue tui.
Viuit enim domino claris uirtutibus almo,
Qui uiuens capiti conuenit atque duci.
Vtque pius ductor nulla iam morte laborat.
Sic tu ne repetas prisca uenena caue.
Ne semel excussus diuino sanguine dæmon
Nunc queat ad solitum te reuocare iugum.
Ac tua corda sathan ultrici callidus umbra
Gaudeat Elisis/illaqueasse dolis.
Nec te lucis inops christianum despice membrum,
Quid tibi cum priscis iam noua uita malis?
Iam sacer es christo prauos exutus amores,
Sub uicto rursus dæmone miles eris?

Si aūt mortui sumus cum xp̄o credim⁹ q꞉ si mul etiam viuem⁹ cū illo.
Sciētes φ christ⁹ resurgēs ex mortuis iam non moritur/mors illi vltra non dominabit.
Quod enim mortu⁹ est peccato mortu⁹ est semel
Qđ autē viuit viuit deo.
Ita ꝛ vos existimate vos mortuos quidē esse peccato viuētes autem deo.
In christo iesu.

Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore.
Ut obediatis cōcupiscentijs eius.
Sꝫ neqꝫ exibeatis mēbra vestra arma iniq̄tatis peccato.

Quin

Sed exhibete vos deo tanq̃ ex mortuis viuẽtes.
Et membra vestra arma iustitię deo.

Quin potius fratres tenebris ostendite pulsis
De lœto & uictis uiua trophea dolis.
Sitque palam christos mortalia linquere monstra,
Et noua sub magno signa tenere deo.
Non ego uos posthac inferno mœstus odore
Aspiciam uitijs degenerare feris.
Nec phlegetonteo uideam seruire tyranno
Pectora mactati sanguine tersa dei.
Præbuimus christo nomẽ frontesque animosque,
Cum nos materna segregat unctus aqua,
Liquimus ultorem, pompam auersata malignam
Vox dedit angelicis gaudia mira choris.
Heu cur ad spretas acies lusumque tyrannum
Ibimus? ereptos oderit ille uiros.
Oderit infensos, alienaque signa secutos,
Faxo amet, & quid ni funera sæua dabit?
Funera peccato certissima præmia nostro,
Hac stipe sub stygijs itur in astra deis.

Peccatũ enim vobis non dominabitur.

Nec nisi turba iacens diro te subdere regi
Sponte uelis rabido te premet ille iugo.
Inuitos rabies uicto fœdare furore
Non poterit, uiso nox fugit atra deo.

Non enim sub lege estis sed sub gratia.

Lex acuens uetito peiora ad crimina damno
Transit & charitis brachia prompta uides.
Exemptos legi fecit pia gratia christi.
Purus & in toto uertice regnat amor.

Eripuit

Eripuit stygio qui te deus ipse tyranno
Hic dabit ad notum ne reuocere malum.
Exemptos legi nos contestamur auitæ,
Impune admissum non tamen esse scelus.
Lege silente, deo plectentur uindice monstra,
Pugnat i aduersum iusque piumque, malum.
Pulchra sedet pietas turpi nocitura furori,
Nullaque cum tortis fœdera rectus habet.
Quin tuus iste furor nunc est sceleratior, in quo
Est tibi de sumptis sarcina magna bonis.
Accedit sceleri, quod sis male gratus amāti.
Quod tempsere datum corda redempta deum.
Criminibus priscis læsus fuit ante creator,
Crimine nunc triplici cōditor, emptor amans.
Duræ carnis onus nō est tibi prorsus ademptum,
Nec modo quod pecces hoc duce liber habes.
Iam liber legi, sed christo es seruus, ab omni
Exemptum uitio te decet esse uirum.
Te pia tartareis oppressum extraxit ab umbris
Dextera, te nitido præficit ipsa loco.
Sed si sponte uelis misero parere furori,
Grata tibi si sint funera, seruus eris.
Qui sceleri seruit, christo non seruit amico,
Te deus aut dæmon qui regat unus adest.
Elige quod placeat, sub iniquam dæmone mortē
Ferre, aut sub grato dulcia regna deo.

Illic

Quid ergo? peccauimus qm̄ nō sumus sub lege sed sub gratia? Absit.

An nescitis qm̄ cui exhibetis vos seruos ad obediēdum serui estis eius cui obedistis.

Siue peccati ad mortem.

Siue obeditionis ad iusticiam.

Illic mortis onus, sunt hic pulcherrima uitæ
Iura, datur uoto quod uelis esse tuo.

Gratias agit deo quod fuistis serui peccati.

Gratulor at sanctis & christo lector in uno,
Fregisti infernum iam pia Rhoma iugum.

Obedistis autem ex corde

Liquisti Aegeriæ somnos, Martemque, Iouéque,
Qui tibi tam dira fraude pudendus erat,

In eam formam doctrinæ in qua traditi estis.

Iustaque suscepto diuesque ac libera christo
Obseruas domini iussa fidemque tui.
Iamque nouo cultu pulcherrima suscipis arma
Contra his & rabidos ad necis antra lupos,
Ac merito lybicis nunc inuidiosa leenis
Seruis sub pulchro pulchra marita deo.
Qui uelit ut nunquam cæco sopita furore
Transilias, purus quæ tibi monstrat amor,
Laomedonteo nec christum despice fastu.
Qui seruit christo regnat in astra meo.

Liberati autem a peccato serui facti estis iustitiæ.

Nunc uere mundum subigis tibi, nocte repulsa
Cum cupis occisi signa tenere dei.
Nunc tibi uera datur lætis uictoria cœlis,
Vicisti infernas dardana turba manus.
Vicisti terras & quicquid militat orco
Victrix sub christo regia facta meo.
Nunc caput orbis eris, latio nunc purpura sceptra
Seruiet, imperium martia Rhoma tuum est,
Nec sit uirtuti durum seruire beatæ,
Ereptosque umbris lucida signa sequi.

Virtus iusticiam pariet, uiuumque decorem,
Perpetuas uires, & sine labe genus.
At uitium faciet miseros, mercesque furori
Mors sola est. uitijs quis uelit esse comes?
Quid memorē a pulchro stillantia balsama uero, — Humanū dico ꝑpter Infirmitatē carnis vrē:
Et bona quæ fœlix gaudia iustus habet?
Stet ratio libram si uis referantur ad æquam
Virtus & uitium, quid tibi pluris erit?
Decipulas sceleris quis nō uidet? & mala quis nō
Perspicit illecebris insidiosa suis?
Si tibi non placida est uirtus, quia parta labore,
At uitium fugito, nil nisi uirus habet.
Funera dat sæuus dæmon sua castra secutis,
Quis rogo sub tali principe miles erit?
Quis, nisi qui uerum cōtra furit, utraque claudēs
Lumina cum uoto dissidet ipse suo.
Vanus & æternæ nomen memorabile uitæ
Non uidet, & blandum sat putat esse lutum.
Ergo dei frater quem christo illustrat in uno — Sicut enim exhibuistis membra vestra.
Spiritus oblatum suscipe mente bonum.
Qui sceleri seruus misero fœtebat amore, — Seruire immundiciæ & iniquitati.
Cur nunc sub domino non micet ille deo?
Hactenus immundo percuntia membra tyranno — Ad iniquitatem.
Præstasti, ut putrido mergeret ille salo.
Perque dolos uehemens terreno excita sapore
Mens tua lætheis ibat edenda lupis.

Nunc

Ita nūc exibete mem bra vr̄a seruire iusticiȩ in sanctificationem.

Nunc piger ad christi radios? nunc segnior ibis
Cum tibi de patrio uita petenda sinu?
Ergo age rumpe moras, diuinā & cōcipe flāmā,
Nec sedeat uoto puluis & aura tuo.
Cresce puer sub lacte dei, maioraque semper
Assuetus radijs uir meditare pijs.

Cum enim serui essetis peccati liberi fuistis iusticiȩ.

Corda prius uitio, cur non dabis ipsa beanti
Iusticiae? an uotis mors placet una tuis.
Si prius ob noctem tua frons erat inuia luci
Diuinae, & superas umbra uetabat opes,
At nunc orta dies & apertos fusa per agros
Omnia dat sanis aspicienda oculis.

Quem ergo fructum habuistis.

Quod tibi ni satis est naturae lumen, in illo
Vt uideas claro quae fugienda uiro,
Vnica perpensi docet experientia damni.
Anxia quam terrae uota fefellit amor.

Tunc in illis in quib⁹ nunc erubescitis?

Respice quicquid erat, quo te uetus umbra uocabat
Dic rogo sub uitijs quid nisi funus habes?
Diuitiae fragiles terra pelagoque petitae
Quātum onus heu misero cum peterētur erāt?
Quis fuit ille labor per tanta pericula numos
Quaerere? ab amissis quis tibi luctus adest?
Quae ueneri merces, media inter uota sequuntur
Quam lachrymae, & falsis taedia mixta iocis?
Sit uitijs tandem quod nil nisi turpe laborque
Si uelis a morbo discere, disce tuo.

Scilicet

Scilicet hoc author scintillas addere menti
Dum parat, ad regnum nosque uocare suum,
Hoc etiam nostras percussit uulnere culpas,
Quod sibi cõmissum sit sua pœna malum.
Supplicij genus est, sceleri seruire nefando,
Et sibimet iudex crimen & ultor adest.
Non ne pudet dextras misero præstasse capistro?
Vtque suem cœco uelle iacere luto?
Non domini prolem diro uiolasse ueneno
Et uitijs animum consceleraſſe pium?
Nõ pudor est, timeas, mors uanum æterna laborẽ
Occupat hæc falsis ultima meta bonis.
Hæc: hæc digna sathan seruis dat præmia charis,
Dux læti læto uindice soluit opus.
At mutata uia est, christo sub principe, seruus
Regnat & a cunctis nil timet ille malis.
Scilicet a domino sunt altera præmia uero,
Insonteslætos & facit esse pios.
Datque pijs iustus supera ditescere flamma,
Expertes magni nec sinit esse dei.
Rex lucis lucem tribuit, pulchrisque decorus
Viuere dat regno tempus in omne suo.
Iam conferre deo tenebrosum dæmona claro,
Si iuuet, & factis dona parata bonis,
Quis dubitet te christe sequi rex optime, quanquã
Ad maiora mouens nos tuus instat amor.

Nã finis illorũ mors

Nunc vero liberati a peccato serui autẽ facti deo.
Habetis fructũ vestrũ in sanctificationem.

Finẽ vero vitã eternã.

Stipendia enĩ peccati

E Et fue-

Et fueras certe stygia quærendus in umbra
Per te, dona licet tunc quoque nulla dares.
Iusticiæ fructus uita est, mors criminis, & tu
Elige qui seruis, cui uelis esse fauens.
Si uelis ad morté, duro parere tyranno,
Viuus sub grato seu uelis esse deo.

Mors.
Grã autẽ dei vita eterna i christo iesu domino nostro.

CAPVT SEPTIMVM.

NEc pius hic tantũ nos diro a pricipe seruat,
Soluit ab inolucris lex quoq̃ prisca tuis.
Fregit onus sceleris, legis quoque uincula tollit,
Iam tibi pro toto est pondere solus amor.
An nescis frater, legem ipse scientibus omnem
Alloquor hæc, uerum iam tenet umbra suum.
Ante sacros partus uiuebat gloria legis.
Abrogat hanc magnus cum micat orbe deus.
Aspice ut ablati læto pia nupta mariti
Soluitur, & solito est libera facta iugo.
Dum fuit huic coniux, alias accendere tædas
Non licuit, uinclis hæc erat arcta sacris.
Coniuge defuncto, si nubat adultera non est,
Namque sui iuris quod uelit illa facit.
Sic lex illa uetus typicis umbrata figuris,
In qua pro succo nil nisi christus erat,

An ignoratis fratres scientibus enim legẽ loquor.
Quia lex i hoie dñat quanto tempore viuit.
Nã q̃ sub viro est mulier viuẽte viro alligata est legi.
Si autem mortuus fuerit vir eius soluta est a lege viri. &c.
Itaq3 fratres mei et vos mortificati estis legi per corpus christi.

Præscri

Præscripta ad tempus nunc est extincta, nouoque
Lumine connubit numine noster amor.
Durabat nostrum Mose ductante capistrum,
Iamque pio mundi sub duce liber honos.
Quid tibi cum cæso fulgens noua nupta marito? Ut sitis alterius.
Iam christi christum quæ colis uxor eris,
Iam uetus illa iacet dimoto littera libro,
Vbera fœcundi iam bibis alma dei.
Ille prior moriturus erat, cursuque peracto
Viuit, quum domino cesserit ipse suo.
Mortuus iste semel sæclum surrexit in omne Qui ex mortuis resurrexit.
Viuus, & ad uiuum nos trahit ipse deum.
Hic spōsæ in thalamum ueniēs per olympica iurat
Nomina se solum tempus in omne uirum.
Connubiumque sacrum dotali sanguine firmat,
Quo ualeant serui regna tenere pij.
Accipit a sponsa nihil, & dedit omnia. quæ te
Sponsa neget talem sancte marite sequi?
Aut cui te uiuo primi succurrat imago
Coniugis, & uanis pristina mensa cibis?
Quin potius coniux si nos prior ille mouebat,
Torpenti & durum nocte iuuabat opus,
Hic placeat, formosus enim, diuesque, piusque
Et qui de medio nos leuat ore luto,
Sub sene quæ sterilis fueras fœcunda sub isto Ut fructificetis deo.
Mens eris, & socero fœta probanda deo.

Da sponso dignam sobolem, soceroque tibique,
Surge cito, ad summum surge uocata bonum.
Augescantque tuo clarissima sydera partu.
Te uacuam unito non pudet esse deo?
Non pudet in tantis opibus donisque bonisque
Nil facere? haec animos non citat hora tuos?

Cũ enĩ essem⁹ in carne passiões peccatorũ

Crassa quidem nobis cum lex erat ipsa maritus,
Dura erat & multis imperiosa modis,

Que per legem erãt.

Cumque minis uarijs caecos arcebat amores,
Ad culpas causam uisa dedisse suam.
Dum mala mens uetito uelut irritata sapore
Excita ostensis dicitur esse malis.

Operabãtur in membris nostris.

Ac per fraena ferox cursu uolat improba torto,
Vt sessor rabidus, quem nimis urget equus.

Ut fructificarẽt morti.

Sic miseros dedimus foetus, aegrosque, necique
Subiectos, nam sic subdita mater erat.
Carnea carnales genuit, moritura peremptos,
Hei mihi, sub mortis principe Saulus eram.

Nunc autẽ soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur.

At noua nupta decens mortali exempta marito,
Libera iam uiuo seruiat ipsa deo.
Occidit infoelix foelici littera partu,
Pulchraque iam uero plena figura suo est.

Ita ut seruiam⁹ in nouitate spiritus et nõ in vetustate literę.

Vos quoq; carnis opus ueteréque relinquite noctẽ,
Et iam pura nouo reddite corda uiro.
Viuite uiuenti, iam uos nouus iste maritus
Dignos amplexu sic docet esse suo.

Spiritu

Spiritus hunc sanctus lux & noua suscipit, eh iã
Cedat perpetuis littera prisca sacris.
Non tamẽ ob crimen lex praua est, criminis autor
Non fuit hæc nostrum nec facit illa malum.
Causa mali non hæc, licet hæc occasio culpæ
Dura scelus nobis dum cohiberet erat.
Traditur ut uitijs me lex arceret ab atris,
Labor, & indamnum uertitur illa meum.
Ignorans legem, nec crimina nouerat ipsa
Mens mea, sic sceleris lege calescit opus.
Dum prodit crimen lex aspera, nec dabat unquam
Robur, quo rectos duceret illa gradus,
More hominum cæca est uetitis accensa libido,
Inque minus licitum turpis anhelat amor.
Optabam leuius, quia dum concessa putabam,
Frigebat uotis languida flamma suis.
Nam quibus ut libeat fas sit, iustumque potiri,
Vt pectus stimulent, hæc minus ignis habent.
Per legẽ & multis sunt prodita crimina formis,
Sæuit & in nostrum mota cupido caput.
Ac inferna cohors iussu irritata seuero
Acrius ad miserum solicitauit opus.
Sic robur cœpit crimen, torpensque tenebris
O stenso uiuum surgit ab igne malum.
Nam ueluti cœsum tenebris stertebat in altis,
Cum mors peccati non bene nota mihi.

quid ergo dicemus? lex peccatum est? absit.

Sed peccatum nõ cognoui nisi per legem.

Nam concupiscentiã nesciebã nisi lex diceret non concupisces.

Occasiõe aũt accepta peccatũ per mandatũ.

Operatum est in me oẽm concupiscentiam.

Sine lege enim peccatum mortuum erat.

Ego autem viuebam si-ne lege aliquando.

Dum sine lege fui, peccataque multa licere
Credebam, nondum cognitus error erat.

Sed cum venisset mãdatum, peccatũ reuixit

Ast ubi præceptum uetuit mihi crimina sancti
Est data peccatis ut sua uita meis.
Et nouus ille furor iussis adolescit ab arctis,
Incipit & uetitum tunc magis esse malum.

Ego autem mortuus sum.

Crimine sic uiuo morior, quia numina iusque
Temnenti iusta est pœna timenda mihi.

Et inuentum est mihi mãdatũ qđ erat ad vitam hoc esse ad mortẽ

Meque sciente meum crescit mea culpa reatum,
Dum quæ praua scio, nil minus illa sequor.
Si lex, quam uitæ dederat deus, illa furorem
Exacuit uitio mors mihi facta meo.

Nã peccatũ occasiõe accepta per mandatũ.

Insita peccandi cum sit mihi praua cupido,
Deflexere animum quæque negata meum.

Seduxit me.

Et bona lex, quãquam scelerata occasio culpæ est,
Dum carnem monitis incitat ipsa suis.

Et per illud occidit.

Ex hoc peccatum, peccato funus, ab illo
Creuit & irrisum culpa secuta bonum.

Itaqꝫ lex quidẽ sctã et mãdatũ sanctũ & iustũ & bonum.

Non tamen ob nostros lex est damnanda furores,
Nam fuit a sancto tradita sancta deo.
Illa malum prohibet, nec causa est funeris acti
Per uitium, culpæ nec fuit illa parens.

Quod ergo bonũ est: mihi factum est mors: absit. Sed peccatũ. &c. Scimus enim qz lex spiritualis est.

Ex uitio mors ipsa uenit, quæque optima de se
Lex erat, ob culpam dat mihi damna meam.
Lex aduersa malis nos forma, inuitat honesta,
Sed scelus ob nostrum quod studet illa nequit.

Ego autẽ carnalis

Priuaui fructu legem, sub nomine nostro

Signo alios, dictus carnea signa sequi. venundat⁹ sub peccatō
Nam carnalis homo, pronusque ad turpia, duro
More cadens ipsis sum data præda malis,
Vertor & a uero uitijs obtusus ab ipsis,
Atque sequēs uideo, quod sequor, esse malum.
Quodque operor dāno, quod mens intelligit odi, Quod enī operor nō intelligo nō enī qđ volo bonū hoc ago. Sed quod odio malū illud facio.
Quod ratio prohibet proditus illud ago.
In proprios pugno sensus, uictusque sopore
De pello, ex oculis lumina uisa meis.
Hinc bona quod fuerit lex, nō mihi causa nocendi Si aūt qđ nolo illđ facio cōsentio legi quoniam bona est.
Constitit, aduersum nam uetat illa malum.
Quæ refugit ratio, simul & lex damnat, eamque
Mens probat, illicitos & fugit illa iocos
Qur tamē illa sequor, quæ sunt aduersa sequēti, Nunc autē iā non ego operor illđ sed qđ habitat in me peccatum.
Quæque metu praui lege negata mihi?
Ante oculos hominis duplex succurrat imago,
Inque fera armatos prælia finge duos.
Hic carnalis inops crassum sine lumine corpus,
Alter & a lucis principe lumen habet.
Ille sua ductus rabie procliuis ad omne
It scelus, hoc quærit, & cupit, atque sapit.
Iste bono cedens & honesti semine diues,
Semper amat pulchri candida signa boni.
Et medijs uitijs aduerso nititur ore,
Vtque potest clamat, non sibi dulce nefas.
Hunc ergo internum patres dixere, aliumque
Externum, miseris qui cupit esse locis.

Cum pia mens igitur uero consentit amico
Nititur & firmo pura manere gradu,
Sed tamen ipsa sibi restans inflexa furori
Cedit, & exoso concidit icta malo,
Tunc ea quæ faciat furijs ascribit auernis.
Nec probat insanam, quam legit ipsa uiam.
Tum caro dira ualet tenebrisq́ externus et umbris
Regnat homo, & regnum destruit ipse suum.
Fortior & prauus, flammaque potentior umbra
Attrahit illudens interioris opes.
Hinc fit ut interior scelerata ad crimina tractus
Dormiat, & socio proditus hoste ruat.

Scio enim q2 nō habitat in me hoc ē in carne mea bonum.

Hoc quoque (nec pudeat plagas aperire latentis)
Carne mea fateor, iam nihil esse boni,

Nā velle adiacet mihi.

Nam rationis ope si uera capessere curo,
Et facilis ueram mens cupit ire uiam,

Perficere aūt bonuz non inuenio.

Sed neque plena datur rectis hærere potestas,
Non animus præstat quæ probat ipse meus.

Nō eñi qd volo bonū hoc facio sed qd nolo malum hoc ago.

Dumq́ ualet magis hæc ad turpia prona cupido,
Quā ratio ad pulchrum quæ citat illa bonum,
Non facio iustum quod mens mea diligit, atqui
Quod dānat, dirum uultque, timetq́ malum.

Si aūt qd nolo illud facio: nō iam ego operor illud.

Quod si quæ inuiti facimus non facta uidentur
Nostra uiri, hoc factum uix fore credo meum.
Aduersusque mihi uideor mea facta negare,
Libera nec digitis lora fuisse meis.

Nam

Nam uis peccanti craſſis impreſſa medullis,
Nocte reluctantem condit acerba diem.
Hanc mihi non peſtem lex eximit, attamen illi
Dum conor frænis ſubditus eſſe ſacris.
Tunc mihi nota mali rabies infixa ſub ipſo
Pectore, quæ læſi uulnera monſtrat aui.
Monſtrat aui, moriſque nefas, ab origine peſtis
Robur & a multa traxit iniqua mora.
Nam rapit ad iuſtum pulchri me ſplēdor honeſti,
Quod domini iuſſu lex quoque ſancta docet.
Pugnat ab aduerſo duris lex altera monſtris,
Externus ſecum quam male geſtat homo.
Et rationis opus uoto confundit iniquo,
Sic me diſtractum terra poluſque terunt.
Quo uocat & ratio deterret falſa libido,
Et pugnæ primas improbus hoſtis habet.
Vincitur & rectum prauo uincente, ferorque
Seruus ut, exoſis impia præda malis.
Nam carnis rabies & a ceruum in tempora uirus
Occludunt ualuas ad pia dona meas.
O miſer infœlix, o tot, tantiſque periclis
Prodite, quæ tali carcere finis erit?
O me quis tandem proprio defendet ab æſtu,
Ne patiar gladijs uulnera facta meis?
Quis me de imperio carnis ſomnoque, doloque,
Liberet? o magni gratia ſancta dei.

Sed quod habitat in me peccatum.

Inuenio igit legē volēti mihi facere bonū.

Qm̄ malū mihi adiacet.

Cōdelector eni legi dī scd̄m interiorē hoīem.

Uideo aūt aliam legē in membris meis.

Repugnantē legi mentis meę.

Et captiuātem me in lege peccati quę est in membris meis.

Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius?

An non

Gra dei p iesum christum dominum nrm.

An non exclamet uitijs obstrictus auernis.
O bonitas populi sancta magistra tui.
Hic precor o fratres, christo moriente soluti
Enthea magnifico reddite corda deo.
A tot seruanti furijs quæ prœmia digna
Reddis ob occisum libera turba deum?
Ille quidem hanc pestem diffuso sanguine trudit,
Nec quo te uincat iam canis arma tenet.
Allatret cornuque petat, sed uincere uerum,
Non ualet. en uictor qui uelit esse potest,

Igitur ego ipse mēte seruio legi dei.

Si meliora cupis, diuinaque mente reposcis,
Est qui uictorem te deus efficiet.
Est presens christi quod uincit tartara telum
Quo quicunque cupit uincere, uictor erit.

Carne autem legi peccati.

Est caro, per legem funesti criminis, illi
Qui seruit, miserum se sciat esse reum

CAPVT OCTAVVM.

Nihil ergo nūc dāna=tionis est his qui sunt in christo iesu qui non scdm carnem ambulāt

QVod si nunc etiā primæui terrea morbi
Pars manet, & sumo è pectore carnis amor,
Hanc tamen in studio clari superabit amoris
Mens pia, quæ nusquam ni uolet ipsa, cadet,
Nam simul ac puri diffunditur unda lauacri,
Sub gladio christi crimina cuncta iacent.

Ac lex iam uitæ nocturno inuicta furore,
Inclyta de sceleris lege trophea tulit.
Peccatumque ruens intrusi robora læti
Perdidit, & primo non ferit ira modo.
Id cum lex Mosi, quo sit lex carnea, plebi
Non dederat, sacris dat deus ipse nouis.
Consuluitque suis ostensa conditor arte
Hac reparans lapsum qua creat unus opus,
Vtque duos audis homines crassumque piumque,
Ecce duas leges corpore legis habes.
Altera mentalis, simplex, sine pondere, pura,
Diuina in uero lumine lumen habens,
Altera crassa nocens & acerbis horrida uinclis,
Terra soporato quæ colit antra sinu.
Spiritus hæc, illa est occidens littera, Mosen
Illa sui autorem uendicat, ista deum,
A Mose aduenienis nulli dedit arma salutis
Quamuis a notis arcuit illa malis,
Altera, quam christus Moses uelut alter ab alto
Patre refert, flatu dat bona cuncta pio.
Hæc effundit opes, & inanes effugat umbras,
Et uerum dempto cortice nomen habet.
Sed quia sic decuit, per carnem ut carnea pestis
Victa sit, & sanguis sanguine, morsque nece,
Gentis ab ætherio lapsæ miseratus olympo
Demisit gnatum conditor ipse suum.

Lex enim spiritus vite in christo iesu liberauit.

Me a lege peccati et mortis.

Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem

Deus filium suum mittens

Qui

Qui licet æterni non mutat numina nati,
Induit huc missus carnea membra deus.
In similitudinem carnis peccati. & de — Cõmunemque uiris naturam assumpsit, & inter
Peccantes transit sed bene carnis iter.
Et quanquam iustus peccator creditus inter
Iniustos fuso sanguine fixus obit.
peccto dãnauit peccatum. — Peccati effigiem sic lux æterna recepit,
Vt specie sceleris luderet ipsa scelus,
Vt deus æternis aboleret crimina flammis,
Factus pro nobis, hostia grata reis.
In carne. — Et moritur non uictus homo, lætumque subegit,
Et tulit e uicto sancta trophea dolo.
Mors moritur moriente deo, dominataque nobis
Cæca caro telis concidit icta suis.
Vt iustificatio legis impleretur in nobis. — Corpore sic legis aboleto insurgit & afflat
Spiritus & passi luxque, salusque dei.
Nec parit hæc iram, nec iniquos excitat æstus,
Vt quæ sub duris hactenus umbra notis.
Qui nõ secundũ carnem ambulamus. — Sed bona iusticiæ confert, uerumque deumque,
His quorum extinctus pectore carnis amor.
Qui non signa colunt uanis inferna subumbris.
Nec uacuæ charitis nomen inane gerunt,
Sed secundũ spiritũ. — Sed bene per flatum diuinæ legis aguntur,
Quo uiuit passo turba renata deo.
Iam micuit pietas, perfectaque nomina sanctæ
Iusticiæ, & clarum dat noua uita genus.

Aspice

Aspice carnales, ut carnea uota sequuntur,
Insitus at christo nil nisi numen amat.
Neglecto carnis stimulo consurgit ad astra,
Spiritus optati quo iubet ire dei.
Cura uiro similis, plebs carnea non nisi quærit
Carnea, mens sancti non petit ima uiri.
Aspirat, sursumque uocat, christumque uocantem
Audijt, & nullo pondere præssa uenit.
Mortales hac carne sumus, sed morte subacta
Christus non iterum non moriturus habet.
Viuit, & ad uitam nos excitat, ipseque nostra
Vita dedit membris uiuere posse suis.
At lex carnalis superis, aduersa fauillis
Auocat a nostro corda superba deo.
Sic parit & mortem, uitæ lucique repugnans,
Dum stupet ad solis lumina, nocte perit.
Qui sapit ꝑ carnem nihilum sapit improba terrã
Terra uidet, terræ plus quoque lumen obest.
Nam terrena magis qui perspicit, illaque cordi
Figit, de æthereis nil uidet ille bonis.
Mors caro, mors sanguis, sed uita spiritus, in quo
Cernimus ad flammam te pater alme tuam.
Spiritus hic pacem tribuit, sed terra furorem
Lethiferum, radijs obstat & illa pijs.
Hostis & in pulchrum carnis sapientia uerum
Perditur inferni castra secuta doli.

Obsi-

qui eñi scd'm carnẽ sũt: q̃ carnis sunt sapiunt: qui xo scd'm spũ sũt: q̃ sunt spũs sentiunt.

Nã prudentia carnis mors est: prudẽtia aũt spiritus vita & pax.

Qm̃ sapientia carnis inimica est deo.

Legi enim dei non est subiecta.

Nec enim potest.

Qui asit in carne sit. O bsistensque deo longe ad diuersa uocanti
Se miseram summis implicat usque malis,
Deo placere non possunt. Contemnensque dei legem, carnemque secuta
Mens nequit ulla suo complacuisse deo.
Vos asit in carne non estis. Sed in spiritu. At uos per flatum carnis de lege supernum
Eruta plebs domino nuper oborta pio.
Viuite conformes uitæ radijsque receptis,
In uestro memores corde sedere deum,
Nam sacer in nobis flat uere spiritus, atqui
Effugiet sanctus turpia templa deus.
Turpia cum puris pugnant, ut frigora flammis,
Et scelus & numen non simul esse queunt.
Spiritus in nobis uitæ cupit esse, manetque
Sponte quidē in nostris cordibus almus amor,
Si tū spiritus dei habitat in vobis. Almus amor, quem non delectant carnea, quique
Vere habitat nostro pectore, si uolumus.
Si uolumus præsto est, animis hunc candida turba
Suscipe, credenti nulla neganda tibi.
Sed neque sola fides faciet pia pectora christo,
Apta fidem pulchrum ni comitetur opus.
Baptismo solo qui se putat esse beatum
Fallitur, hic uitam sub duce carnis habet.
Si quis asit spiritum christi non habet. Ni christi uiuum mens combibit enthea flatum,
Illius atque animum firmat amore pium,
Hic non est eius. Vitali succo castas implere medullas
Non ualet, aut domino plena nitere suo.

Pneuma

Pneumatis & nexu christo coniungimur almo,
Qui uacat hoc, nullum, dic tibi, lumen habet.
Quod si lex nobis uita, & pax christus, & ipse est
Virtus, quis uitijs iam locus esse potest?

Si aũt christus in vobis est.

Expresset christum plebs christea, mortuus ille
Dux fuit, at uitam nunc bene uictor habet.
Ergo iter hoc domini fratres imitemur amici,
Et pars in nobis crassior illa ruat,

Corp⁹ quidẽ mortuũ est ꝑpter peccatũ spiritus vero viuit ꝑpter iustificationem.

Ira, Venus, nummique fames, & caetera terrae
Monstra cadãt, nostrum nil male pectus amet.
Sic ruat hoc corpus, careatque libidine, uiuat
Spiritus ut ueras & bene quaerat opes.
Vtque accensa super, circumuolet aethera uotis
Mens pia, sic quaerunt optima membra caput.
Illius at uicto qui christum extraxit ab Orco
Si bonus in uestris spiritus est animis.
Non erit hic uacuus, uiuis micat utile donis,
Numen & hoc uobis quod duce fecit aget.

Q͞d si spũs ei⁹ qui suscitauit iesũ a mortuis habitat in vobis.

Christum ille effractis euexit ad astra sepulchris,
Nec iustum gemina morte perire sinit.

Qui suscitauit iesum christum a mortuis.

Vos sic a uitijs quae mors est uera citabit,
Restituet uitae quod cupit ipse nouae,
Extinctumque nefas abingens & carnea uota,
Conferet in saeuos lumen & arma lupos.

Viuificabit ⁊ mortalia corpora vr̃a ꝑpter inhabitantem spiritum eius in vobis.

Viuimus huic, eius non ducit spiritus, illi
Seruiat efflato uita parata deo,

Ergo fratres debitores sum⁹ non carni vt scd͞m carnem viuamus.

Quid

Quid mihi cum carne est, puro quæ restat amori?
Turba sumus morti mortua, uiua patri.
Postquā diuinum christo bene cœpimus haustum,
Debemus carni iam nihil, omne duci.

Si enī scdm carnē vi- xeritis moriemini.

Absit, ut affectu terræ mergamur iniquo,
Nostraque læthee uota morentur aquæ.
Iam caro per christum menti seruire coacta,
Disce pati flammis dulcia fræna pijs.
At uos ad uitam uero uiuente uocati
Ad mortem surdi ne properate rei.

Si aūt spū/ facta carnis mortificaueritis vi uetis.

Mors a carne furit, sed si uigor igneus illam
Extenuat, falsas urit & illecebras,
Vita erit, & luso tunc membra micantia mōstro,
Incipient uera luce referre caput.
Non est, cui timeas durus parere, tyrannus,
Spiritus, afflatos non premit ille uiros.
Dulce iugum, suauisque labor, nō improba iussa,
Et crucis amplexæ pondera lenit amor
Aspirat menti cum flaminis aura benigni.
Nil obstat dominum quin petit illa suum.
Mens corpusque suo flatu ductantur, ab ipso
Torpenti torpens frigora corpus habet.
Si uigeat flatus, uigor est in corpore lætus,
Sic anima, affectu praua, uel alma, suo est.

Quicūq3 enim spiritu dei aguntur /hi sunt fi lij dei.

Mensque, dei quam flatus agit, uitæque reformat,
Est proles magni sanguine nata dei.

Spirat

Spirat enim redditque patrem, facilisque sub omni
Pondere amat dulci docta placere patri.
Conditor a domino seruum quia separat, ecce
Qui seruit, duro cogitur ille metu,
Pressus & officium peragit, nos libera christo
Turba, nec in nobis causa timoris erit.
Hi timeãt qui uincla uolunt, rursusque flagellum
Legis, & ad solas flectere corda minas.
At nobis domini uera, quis luce beati
Flatus adest, pleno est pro duce uerus amor.
Non opus est misero sensus arcere timore,
Quos agit infusi flamma fauorque dei.
Spiritus ipse dei gnatos uos fecit amici,
Hoc precor, a summo quærite summa deo.
Seruilisque timor regali cedat amori,
Qui sibi iam dulcem sentit adesse patrem.
Ab pater, ab genitor, quæ nostra est gloria patrẽ
Dicere, quem nostrum noscimus esse deum.
Hoc est a summo præstatum munus amore,
Ne seruus dominum nesciat esse patrem,
Quid timeat charus domino? quid filius eius
Non speret? christo quid neget ipse parens?
At quia iam faciles nutu, uerboque parentis
Viuimus, afflatum dat pater ipse suum.
Constet & ut ueri sobolem, nos esse beati,
Dat nobis uerax pignus amoris amor.

Nõ eñi accepistis spiritũ seruitutis iterum in timore:

Sed accepistis spiritũ adoptionis filiorũ dei:

In quo clamam⁹ Abba pater.

Ipse eñi spirit⁹ testimoniũ reddit spiritui nostro ꝙ sum⁹ filij dĩ.

Si aũt filij: & heredes — Hic nos hæredes sceptro promittit eodem,
Vt genitos uero cuncta tenere bono.
Heredes quidem dei. — Cuncta simul primo per quem pater omnia nato,
Mens pia communem cœpit habere patrem.
Coheredes aũt chri: — Congenuit christo, regnum ueniemus ad almum,
Ille prior, socios perferet ille suos.
Ductor ouãs, secumque ligãs, summusq̃ sacerdos
Offeret æterno semina uiua patri.
Si tamen. — Sed non ante datur, diuinam scandere sedem,
Hærere & domino tempus in omne pio,
Compatimur. — Quam christo similes agni, uictoque dolore,
Pergamus recta qua prior ille uia.
Ille malis passis regnum peruenit ad illud,
Quod patris ad dextrã numine plenus habet,
De decus ut patitur, culmen sibi cœpit honoris,
Quodq̃ humilis, summum surgit ad ĩperium.
Aspice ut angelicas hic fertur ad astra perulnas,
Qui modo tan diro funere cæsus erat.
Aspice, ut innocuus distillet balsama uultus,
Quem modo sub malcho scis genuisse fero.
Aspice, diffuso rorati sanguine uepres
Vt sint purpureis lilia mixta rosis.
Aspice, ut affixæ sub iniquo uulnere dextræ,
Effundant toto tempore diuitias.
Vt spiret, pariatque bonum, uitamque decusque,
Quod latus ignari perforat hasta uiri.

Mor-

Mortuus hic tandem uiuit uictorque laboris
  Regnat, & in superos ius habet ipse choros.
Et quicunque uolet diuina reposcere regna,
  Hoc ducis exemplo, conuenit orbe pati
Vis christi sceptrum? christi perferre labores, — Ut & glorificemur.
  Non pigeat, praecium funeris astra tenes.
Non pigeat, superanda omnis fortuna ferendo est,
  Si mundo gemitus dat breuis hora suos.
Spes tua de aeterno est, breuis est labor, optima coeli — Existimo enim q̄ nō sūt cōdignę passiones hu ius temporis.
  Pascua, sed modico est tempore poena leuis.
Sic promissa uiris christiani gloria regni.
  Et nisi post fletus non datur illa pios.
O nos foelices, quos plagae & uulnera monstrāt,
  Ad coelos ueram carpere posse uiam.
Ne turbent te plaga, labor, funusque dolorque,
  Maxima pro paruis mercibus empta uides.
Gaudia uenturo nunquam interitura sub aeuo, — Ad futuram gloriam.
  Pro breuibus lachrymis quā bene iustus emis.
Pro letho uitam, pro plagis regna deumque,
  Pro terra aeternas paupere diuitias.
Adde quot & uarijs subeunda pericula terris,
  Dum rapidus fragiles quaerat auarus opes.
Cantaber aduenies geminam mercator ad ursam
  Tempserit horrifici murmura saeua sali?
Mercatura deum timeant quid corda beantem? — Quę reuelabitur in nobis.
  Quis dare pro domino uir neget ulla suo?

Inueniēs pulchrā quis nō dabit omnia gemmam,
Vt capiat? frater quid tibi pluris erit?
Quid super æternum repetas? quo uicta labore
Mens pia propositi, non emat ore dei?
Interea regni sancta tibi morte parati
A uero pignus numine certus habes.
Non tamen hic plena est sæclo dum uiuis in isto
Gloria, securo qualis habenda polo.
Entheus hic gustus diuino afflatus ab ora
Dat quasi transennæ signa uidenda boni,
Nescio & an gustus, expertæ credite menti,
Non ualet hoc uerbis lingua referre suis:

Nam expectatio.

Plenus at ille decor, perfectaque gloria uitæ
Tunc aderit uerus cum sine nocte dies.
Corpora cum tandem pauidis extracta sepulchris
Non possint damnis, uulnere, morte, premi.

Creaturę: reuelationē filiorum dei.

Interea selecta cohors seruata perempto
Surgente & flatu membra tegente suo.

Expectat.

Expectat, mœsti simul omnis fabrica mundi,
Cum pater electos ducet in astra uiros.
Cum deus oīpotens lachrimas absterget ab almo
Corpore, ne liceat tristia posse pati.
Cum Vesana fames auri moritura superbi,
Plenaque diuini uasa liquoris erunt.

Uanitati enim creatura subiecta est.

Nec nos hoc tātum, sed cuncta hæc machina uotis
Optat ad obsequium nempe creata uirum.

Dum

Dumque uiri patimur, patitur uelut ipsa laborem
  Machina, quæ nostris corruit icta malis.
Infœlixque simul nostros ut questa labores
  Deflet & expectat cum grauis umbra ruat.
Ac elementa simul, nostro ceu nubila casu
  Conciderint, illo pulchra futura die.
Et non ante suo sperant gaudere decore
  Quam genitis pulchri sint data cuncta dei.
Nunc uelut in tacito damnat mala sæcula luctu,
  Et tanquam humano prodita more gemunt.
Perfectumque orbem cupiunt, tãtumque laborem
  Spe tolerant quoniam iusta paterna ferunt.
Solaturque malis, quod se non sentit in euum,
  Fabrica sed certo mœsta futura modo.
Scilicet usque sui pereant contagia morbi,
  Nec mentes proprij corporis arma tremant.
Tunc mundus uiso celebrans noua gaudia uero,
  Accipiet donum tempus in omne suum.
Interea pugna est cunctis, æstusque, uicesque
  Terra, aer, motæ perpetiuntur aquæ.
Ipsa quasi humano torpescant sydera somno
  Sæpe uices passo lumine mœsta silent.
Quin etiam angelici flent uulnera nostra manipli,
  Aula dei nostris condolet ipsa malis.
Denique nobiscum quis non gemit? ut pia mater
  Parturit heu lapsos machina tota uiros.

Nõ volens: sed ꝓpter eũ q̃ subiecit eũ in spe: quia ⁊ ipsa creatura.

Liberabitur a seruitu te corruptiõis/ in liber tem glorię filiorũ dei. Scim⁹ em̃ qꝛ oĩs crea tura ingemiscit ⁊ par turit usq; ad huc.

Nõ solum aũt illa. sed

Nobis cumque iacens finem requiemque laborum
Optat & occulto poscit amara sono.
Nec solum ignoto quæ turba est morbida uero
Reliquias prisci sentit in esse mali,
Nos quoque, qui missi diuino afflamur ab ore,
Dextera quos primis christea potat aquis.
Tot sumus obstricti plagis dirisque flagellis,
Ictaque continuis corpora nostra malis.
Hinc uarij uitæ casus, morbique famesque,
Hinc furit in nostros improba turba sinus.
Non ignara mali miseris succurrere discit
Mens nostra & fluctus ingemuisse feros.
Optamusque diem domini, quo corpus in æuum
Accipiat saluis integra membra uiris.
Et crasso pereunte nitens exurgat in omne
Robur & in flammam candidus ignis eat.
Quod tamen interea duris nos percutit iris,
Quicquid id est, sceleris quod ferus ultor agit.
Spe ferimus, lætique salo pugnamus in isto.
Firma quies uictis nempe futura malis,
Et diuina salus post uulnera nostra uidenda est.
Solamen lachrymis & dabit illa pijs.
Gloria nostra manet post prælia uicta, uirosque
Spes mouet hæc, superas concipe uictor opes.
Quod speras summum est, nihil est quod cōspicis
Tēdit ad æternū spes tua firma bonum. (oē.

Et nos ipsi primitias spiritus habentes. Et ipsi intra nos gemimus.

Adoptionē filiorū dei. expectantes redēptionem corporis nostri.

Spe enim salui facti sumus.

Spes autem quę videtur non est spes.

Apparet

Apparet nondum sperata fidelibus ingens
Gloria, cur sensum terra morata tuum est?
Non spes de uisis, uisum supereminet omnem
Quod fuit optandum nocte dieque bonum.
Quicqd habet mundus prima quod fronte uidetur
Dulce, fuge, a uotis sit procul umbra tuis.
Non erat hoc illud quod spes tibi firma parabat,
Illud ouans ignis, non leuis aura tenet.
Quod uideas hoc sperne precor, non optima noster
Visus habet, non has spes tua quaerit opes.
Spesque fidesque simul, diuina negocia tractant,
Sed neque ab his oculis cernitur ipse deus.
Credimus i dominum, quo nō licet usq̄ uidemus
Speramus tandem patre ferente frui,
Hinc uenit in bello foelix constantia nostro,
Inuictos duris quae facit esse malis.
Et licet afflicti pelago iactemur in alto,
Expedit hoc animo quem deus igne probat,
Spiritus est etiam fragili cum corpore pugnans,
Nec sponte ad iactos hinc sinit ire dolos.
Consulit, hortatur, terrestria linquere uota,
Et monet empyrei regna petenda poli,
Aspiratque dei flatus ductatque mouetque,
Adiuuat, illapsu hoc fit leuis ipse labor.
Erigitur, perstatque animus, toleratque, uigetque,
Motus & ad patrem fortior igne uolat.

Nā quod videt quis quid sperat?

Si aūt quod nō uidemus speramus.

Per patientiam expectamus.

Similiter aūt et spūs adiuuat infirmitatem nostram.

Nā quid orem⁹ sicut oportet nescimus.

Hic docet optādum fuerit quid/quidue precādum
Spiritus: & rectam monstrat ad alta uiam.
Nā pia mens misero cum sit nimis inscia claustro,
Vtile sub sensu non capit omne suo,
Quid sibi conueniat nescit, plærumque salutem
Dum petit, ignorans, heu sibi uirus amat.
Ille petit uires, perijt sed uiribus, alter
Magna loqui, exitio sed sibi lingua fuit.
Pluribus horrendos optata pecunia casus
intulit, auratas sors petit atra domos.
Aduersa optamus miseri, cupienda timemus,
Si pia, non apto poscimus illa modo.

Sed ipse spirit⁹ postulat ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilibus.

Spiritus at recti formam lumēque deumque
Sentit, & æthereis gestit adesse choris.
Affectu & sancto motus pia uota precesque
Dat facilis patriæ tactus amore suæ.
Ipse etiam summus diuina silentia doctor
Astruit, & ueris imbuit ora sacris.
Ipse preces tacitas diuino affamine motor
Dirigit ignoti claustra sub alta dei.
Vtque sit hoc maius domini clæmentia ueri
Vtile pro seruis postulat omne suis.
Prospicit & a charis bonitas nostrumque reposcit
Lumen, ut erectis lux micet alma uiris.
Et quasi pro nobis doleat pereuntibus, hic ut
Optimus est propria uoce rogatus adest.

Vox eius

Vox eius nostro non/enarrabilis ore,
Nescio quo affectum mens parit alma suum.
Sed tamen has uoces, seu sacra tonitrua nunquam
Audita aut uerbi sint data signa boni,
Aut charis, aut donum, uel flãma, aut qcqd ab uno
Ente fluit, nullis fas tibi ferre notis.
Quicquid id est, tacitum est, deus alta silentia lau
Iusta qbus uerum mẽs habet ipsa suum. (dat,
Funde preces tacitas (crimen procul) audiet illas
Qui mouet has, uotum iam tenet ille tuum.
Funde etiam uoces castas, psalmosque canendos,
Nec spes a mogno pendeat ipsa sono.
Sed domino uitæ, cui mens accensa loquatur,
Amplectens socium læta marita deum.
Quum cupias aliquid terreno a principe posces
Multa loquens, & sic uix tibi dona dabit.
Et nisi forte tones non audiet, at deus orbem
Lustrat, & ex imo pectore uota capit.
Non opus est uano reboantia murmura gestu
Fundere, cuncta parens quæ uelis ante uidet.
Et quæ conueniant dabit omnia, nam neque poscit
Spiritus a iusto dissona danda deo.
Sed pacẽ, rectumque animum, uitamque salubrẽ,
Non sunt hæc, magnus quæ neget ipse deus.
Est bonus, est uitæ dator ipse libentior almæ,
Præuenit & donis optima uota suis.

Qui aũt scrutatur cor da.

Scit: q̃d desideret spi ritus.

Quia secũdũ deũ po stulat pro sanctis.

Si ter-

Si terram uitium ue petis, crimenue nefasue,
Quid mirum uotis ni fauet ille tuis?
Mater ut indoctis gladium non præstitit annis,
Sic tibi quæ noceant denegat ipse pater.

Scim⁹ aũt q̃m diligẽtibus deum.

Aspirat tantum sanctis iustisque bonisque
Præsto est & uotis consulit ipse pijs.
Usque sub amplexu uotorum summa beato
Sit data, seruatis sit decus omne uiris.
Interea nihil est quod nos trepidemus ab ipso
Contecti, est famulis duxque caputque suis
Hostis adest, simul atque fauor diuinus in hostem.
Quidquid erit, uerum non ualet esse malum.
Aspera sors, plagæ, morbi gemitusque dolorque,
Si tolleres, magni causa ualoris erunt.

Omnia cooperantur in bonum.

Causa boni iusto est diri patientia damni,
Sponte quidem patiens non miser esse potest.
Cum premitur fœlix, casu nec læditur ullo,
Mersus & in tumida tunc quoq; uictor aqua.

His q̃ sc̃dm propositũ vocati sunt sancti.

Tãtum opus ẽ dominum te regna ad certa uocasse,
Et fauor a firmo numine tantus adest.
Exitus in domino est, sed summa capessere dona
Non dubites firmi, luce uocate dei.

Nam quos præsciuit.

Non temere elegit, nam qui uentura sciebat
Præsciuit flammis corda paranda suis.

Et prædestinauit: conformes fieri imaginis filij sui.

Insertos proprij uoluit sub corpore gnati,
Inque deo diuos, principis instar, eos

Victos

Victores mortis claro gaudere triumpho,
Quos uidet, & durum rumpere carnis opus.
Ipse triumphator spectandus in agmine primus
Alta super cœli culmina christus ouat.
Vt simili pompa uicto regnemus olympo,
Si sequimur cæsum mortua membra caput.
Et sic in multis genitis prior ipse pararet — Et sit ipse primogenitus in multis fratrib⁹.
Regna patri, ut populi dux erat ipse sui.
Ac prior in socios fundat sua iura sequentes
Ius illud, partos quo tenet ipse polos.
Quod tamen instituit sæclis uenientibus ultro — Quos aūt p̄destinauit hos & vocauit.
Perficiet, gratis plena erit aula uiris.
Quos pater omnituens uero prædestinat ore,
His dedit auditas tempore legis opes.
Nunc uisas, uisasque palam, uetoque receptas,
Lectaque carnato numine membra uocat.
Quoque magis speres quæ sunt tibi dāda uocato, — Et quos vocauit
At quæ te magnus destinat ante deus. — Hos & iustificauit
Impietatis onus perpessa morte peremit.
Duxque piusque agnum te facit esse pium.
Est pietas signum, quod sis uenturus ad arces
Empyreas, animo si petis alta tuo.
Nonne uidēs christum diuini Pignus amoris
Huic dare, qui uitium numina uincit amans?
Tergeminamque hecatē tria criminis ora nefandi
Rumpere, num paruum luminis indicium?

Decre-

Decreuit, præstabit, erit pulcherrimus ordo
Integer, e numero nulla peribit ouis.
Vis esse ex numero, tantum ne obsiste uocanti,
En uocat. infernos tu modo linque lupos.
Linque lupos, agnum seq̃ris pia turba decorum,
Agnus & iste tibi summa decoris erit.
Sũma deus, deus atque agnus, motatque, regitque
Agnicolam, & flatu seruat ouile suo.

Quos autem & iustificauit.

Non sentis flatum? iusto florere decore
Te facit, affectus seminat ille pios.

Hos & magnificauit.

Nota charis, regnumq̃ dei, bonitasque, uoluntas,
Illustrat mundos qua pater ipse animos.
Circunstat te flamma nocẽs, Stygijque decembres,
Et furit elatum mente iacente lutum.

Quid ergo dicemus ad hęc.

Fide tamen, quis non diuinis fidat in armis?
Fide deo, dextram iam dedit ille suam.
Quis timeat uitium, districtaque tela furorum,
Tartara uel, christo si duce tectus adest?

Si deus pro nobis quis contra nos?

Pugnat pro nobis dominus, nihil usq̃ timendum,
Cedet flamigero torua lecna deo.
Si deus a nobis, contra licet improbus anguis
Sæuiat, a nobis hoc duce uictus erit.
Vincimus infernos obiecto principe morsus,
Et uitium in nostro uincimus omne deo.
Argumentum ingens, manifestaque signa fauoris
Iam dedit, a nostro sanguine corpus habet.

Ignosce

Ignoscensque pater culpas in sæcula nostras,
Gnatum pro nobis omnibus exposuit.
En per nostra sinit dilectum crimina gnatum
Mactari, lapsos sic amat ille uiros.
Charus erat patri super omnia filius: & tu
Charus eras gnatum, cui dedit ille suum:
Tolleret ut miseros demittitur, utque peremptos
Restituat uitæ. pertulit ille mori.
Cæsis uita datur, quid nō speremus ab illo,
Pro nobis actum cui placet esse reum?
Hostibus ille datur, quid non speremus amantes?
Qualis erit frater, qui bonus hostis erat?
Concipe christianos animos, tibi traditur æther,
Et cum donato sunt bona cuncta deo,
Cui genitum dederit, nihilum pater ipse negabit,
Posce potens, uotis nulla repulsa pijs.
Si decus illud amas hominum quod carne recenti
Anteaquam patres transgrederentur erat,
Iusticiæque cupis fructu gaudere beato,
Accipe, cum summo cætera dantur hero.
Tantum opus est, christo nascentem suscipe flāmā.
Ecce tibi in dextris uita salusque tuis.
Non licet hinc longis adamos æuasque querelis
Impetere, electis nil nocet æua uiris.
Tu tibi non noceas, nemo est qui læserit alter,
Subduntur uotis noxque scelusque tuis.

Qui etiā ꝓprio filio suo nō pepercit: Sed pro nobis omnib9 tradidit illum:

Quomodo nō etiam cum illo.

Oia nobis donabit?

Quis acusabit aduersus electos dei.

Terra,

Terra, polus, furiæque graues, Erebique furores,
Non te peccantem ni uelis efficient,
At qui non peccat, deus est, in corpore christi
Insitus, o iustos quanta corona manet.
Peccasti fateor, sed purum reddidit insons
Christus, in absterfis & micat ille uiris.
Audeat hos quis nam duro accusasse furore,
Quos mundat mundus sanguine, luce, deus?
Quem seruata deo timeāt pia pectora iusto?
Aut contra dominum, quis queat ire suum?
Irruat in sanctos quicquid sub uortice læti
Feruet eos dominus seruat ab igne pius.
Irruat in Paulum Saulus, nihil ipse uerebor.
Flamma dei maculas ussit amica meas.
Quis me condemnet iusto seruante cruore,
Non christus, namque hic dicitur Emanuel.
Qui moritur patiens, ut sicca uirescere corda
Donet, & ad dulcem posse redire patrem.
Qui tumulo exsurgit, tenebris & morte perēptis
E tumulo, ut cæsos ductet ad astra uiros,
Qui sedet ad patris fœlici sanguine dextram,
Nosque pecus gremio confouet ipse suo.
Nō pater, hic proprium miserāda ad funera natum
Misit, ut electos seruet ab hoste uiros.
Non pneuma, ad uitā flammis accendit, & armat
Nos deus, & rectam monstrat adire uiam.

Deus qui iustificat. quis est qui condemnet?

Christus iesus.

Qui mortuus est.

Immo q̄ & resurrexit.

Qui est ad dexterā dei.

Excu-

Excubias homini uigiles, ignesque beatos
Impluit, & quo sit uita petenda docet,
Sancta trias nostræ læto inuidiosa saluti
Consulit, & christi sanguine donat opem.
Quis damnet? si crimen obest, iam funera christi
Corruit, a dextris & iacet ira tuis.
Vltor erat quondam ferro metuendus & igne
Suetus in exosos bella ciere uiros,
Victus & a christo diuinis occidit armis.
Hoc facit, ut nostra iam ruat ille manu.
Adde, quod et magnus charo pro corpore christus — Qui etiam.
Orat, pro nostris & dolet ipse malis.
Proque suo patrem populo interpellat amicis — Interpellat p nobis.
Vocibus, & iudex causidicusque fauet.
Monstrat opes, quibus ille reos a crimine lustrat
Sanguine cōmixtam maximus emptor aquā.
Monstrat purpureo radiantia serta liquore,
Et latus & clauis uulnera facta feris.
Hoc precio charos ab amara protegit ira,
Et fugat hærentes nostra per ora canes.
Quis damnet tanto tutatum uindice? quis me — Quis ergo nos sepa rabit a charitate chri
Separet amplexu uirque deusque tuo?
Gratus ero, si das quo sim tibi gratus amorem.
Mens precor & flammis ardeat ista tuis.
Teque deum uermis plusquam dilectus amabo.
Sitque tui noster fructus amoris amor.

Te sci

Te sequor en tua sunt mea pectora, sustinet illa
Dulcis amor, nullis terreor ipse malis.

Tribulatio/ an angustia/an nuditas/an fames / an periculū/ an persecutio/ an gladi⁹.

Afflictus/uinctus/nudus/ gladioque resectus/
Proditus esuriens te tamen usque sequar.
Perstabo, tu tela dabis, quis uincere possim,
Nec duri incursus, nec nouus hostis erit.

Sicut scriptū est: q̄ꝛ ꝓpter te mortificamur tota die: estimati sum⁹ sicut oues occisionis.

Hæc aduersa pijs ouibus uentura manebant,
Mors tamen in domino nil nisi uita meo.
Quicquid erit, nec me uideāt modo tartara uictū,
Dulce erit & gratum te modo christe sequar.

Sed in his oībus superamus.

Omnia perpetiar nulla superabilis umbra,
Dum tua lux oculis fulserit una meis.

Propter eum qui dilexit nos.

Tu me uictorem, per te, quia iustus, amabis
Assistens pugnæ motus amore meæ.
Te moriar moriente lubens, surgente resurgam,
Vnus & in nostro pectore uictor eris.
Vnus amans uinces, & te uincemus ouantes,
O bruet innexos nulla procella tuos.
Sed charitas quæ cūcta potest homineſque deumq̄
Vniet, & nodum non teret ira pium.

Certus sum enim.

Ast ego numen amans quocumque potentius igne
In domini sancto robore firmus ero.

Quia nec mors. neq̄ vita/neq̄ angeli/ neq̄ principat⁹/neq̄ virtutes/neq̄ instantia/ neq̄ futura: neq̄ fortitudo/neq̄ altitudo/neq̄ ꝓfundū/neq̄ creatu-

Nec me iam domino charum diuellet ab ipso
Terra, nec angelici turba uerenda chori.
Non chaos, aut cœlum, non his contenta duobus,
Distraet a placido uiscera nostra deo.

Mens

Mens mea si domino non sit deserta marito,
Diuini coniux semper amoris erit.
At certus, nec fallor enim, per sæcula nulla
Tan bene quæsitas pellet amator oues,
Sed qui plus æquo, ficto confidis amore,
Respice, mendacem respice, pellet ouem.

ra alia poterit nos separe a charitate dei: q̃ est in dño nostro christo iesu.

CAPVT NONVM.

AT quicumq̃ uolet christiani insignia regni
Sumere & electos inter adesse uiros,
Inuidiam fastum, terrenaque uota relinquat,
Nam scelus & charitas non simul esse q̃unt.
Crimen, amor, duo sunt, puro si uiuis amori,
Hunc sequere, in christo iam uia nota meo est.
Atq̃ utinā ad christum Solymi uertantur inermes
Lucescatque suum in Sara secuta deum.
Procurator abi, thalamum petit ipse maritus.
Quid facis? ab domino regna relinque tuo.
Iam sponso ueniente sile, ni cesseris illi
Legifer, o Moses turpis adulter eris.
At sibi persuadent Solymi, satis esse, quod illis
Abramo datus est principe legis honos.
Nil horum, sed purus amor, charitasque, fidesq̃,
Per chr̃um ad summum te trahet usq̃ bonum.

G Si se-

Si sequeris legem, fructum tibi suscipe legis,
Ecce tibi christus lege petitus adest.
Proh dolor. hūc cœpit tēebris gēs Ethnica fractis,
Abramides donum non capis ipse tuum?
Non odio dixi generis, licet improba quærat
Vincla, mihi & uiua perfida turba deo.
Testor dulce caput socijs pereuntibus ingens
Me miserum interno conficit igne dolor.
Meque lubens cunctis damnatum exponere pœnis
Optarim, socijs sit modo uita meis.
Dum mea gens plene christo societur in uno,
Dispeream, si non sit mihi dulce mori.
O iam si Abramidæ quod sunt in carne, fideque
Sint simul, & ueri gesta sequantur aui.
Hoc primum decuit, quem lex promiserat illis
Sumere: quis dignis temperet a lachrymis?
Hoc super omne genus, regi sibi legerat uni
Conditor, ut gnatos texerat atque suos,
Ipse alias gentes sanctis arcebat ab aris,
Hæc habita ut charo nata parente soror.
Huic dedit, ut pauido calcaret cœrula ponto,
Ducitur & magni lumine recta dei.
Idola hæc tempsit nec dæmonas ære locauit
Nec dedit a saxis corda regenda suis.
At coluit cœli dominum terræque marisque,
A quo docta satis iusque piumque fuit,

Veritatē dico in chr̄o nō mētior: testimoniū mihi phibēte cōsciētia mea i spū sctō/qm̄ tristicia mihi magna ē et continuus dolor cordi meo.
Optabā enī ego ipse anathema esse a chr̄o pro fratrib9 meis q̄ sūt cognati mei scd̄m carnē: qui sunt Israelite: Quorum adoptio.

Est filiorum.

Et gloria.

Pacta.

Pactaque cum domino ferijt pia fœdera sancto,
Et tulit a proprio mystica sacra deo.
Huicque dati uates & candida turba uidentum,
Quæ christum uerbis protulit ante pijs.
Cui seriem uitæque iubar, flumenque decoris
Ante canunt, ueri gesta fidemque boni.
Sic hominem pinxere deum, uitamque necemque
Principis, & calamo cætera sacra pio,
Vt dicas uidisse oculis, stilumque prophetæ,
Si sapis, hunc uerum dixeris hystoricum.
Adde, quod est magnum, claris oriuntur ab illis
Qui uere illustres, & decus orbis erant.
Magnanimi heroes lucem uitamque sequentes,
Quorum uix uirtus altius ire queat.
Abramus pater/Isacus, plenusque Iacobus,
Et qui quod uideat numina nomen habet.
A quibus humano dignatus sanguine christus
Nasci, qui nitidis lumina monstrat auis.
Cognati christo dubitent cur credere christo?
Quis timeat socij fraude perire pij.
Quid sequeris ueteres, nouus pluit iste uigorem
Hic tibi pro cunctis patribus unus adest.
Illi homines tantum fuerant hic uirque deusque,
Illorumque uigor hoc duce tantus erat.
His nodum natus præstabat robora christus,
Semper ut in uiuo numine, numen habet.

Et testamentum & legislatio.

Et obsequium & promissa.

Quorum patres ex quibus est.

Christus secundum carnem

Qui est super omnia deus.

Mysticus est christus ueteres quicunque per annos
Floruit, in sancto pectore christus erat.
Abramique fidem christus dedit, atque Iacobi,
Dat nomen proauis unicus iste tuis.
Cum prius Isacus lignum referebat, ut idem
Arderet, dura sub cruce christus erat.
Ad puteos, Iacob, christus erat, inclytus alta
Pocula dat, uiuas hic parit unus aquas.
Cum uidet Israel dominum, uidet unus in illo
Christus, & hic uiuo semine semen erat.
Qui refugit uenerem tunica spoliatus Ioseph,
Christus erat, simili uenditur ille modo.
Calcauit uitium constanti pectore saeuum,
Infernos moriens christus & ipse duces.
Rex Salomon primus fundati gloria templi,
Quis nisi qui templum pectora munda facit.
At Dauid, qui castra quatit phylistica, noster
Christus erat, populi duxque paterque pij.

Benedictus.

Hic deus, hic et homo, titulum sibi uēdicat omnē,
Quo tibi tan dulces ante fuere patres.

In secula Amen.

Hic datus est solus, per quem pia uita quiesque,
Et datur electis paxque salusque uiris.

Non autē q̄ exciderit verbum dei.

Nec quia non fuerit populo susceptus ab omni,
Obsistet, summo nox inimica bono.
Perdentur sontes ultrici crimine, sed non
Perfidus electis est deus ipse suis.

Quod

Quod promisit erit. promissa reposcere dona,
Ad ueros tantum pertinet Abramidas.
Non carnis sed mentis opus promisa fideli
Accipiet, generi non data sed fidei.
Testis sermo dei uerax. ecce inquit Ysaac
Semen erit, toto quod sit in orbe decus.
In gnato fidei semen promittit habendum,
Sic caro non semen, sed dabit una fides.
Ille puer christum typica referebat in umbra,
Filius Abrami nil nisi christus erat.
Saucia iam uetulæ marcebant uisera Saræ,
Debilis & coniux frigidus atque senex.
Exulat a uacuis thalamis ingrata libido,
Languidus effœto corpore, torpor erat.
Sed genuit, genuitque fide, nō robore carnis
A uero effectus nempe parente pater.
Filius & fidei tales generare nepotes
Debuit, & dignum semine semen amat.
In uirtute ueni sceptrumq; qui quæris auorum,
Virtuti ueras dat pater unus opes.
In uirtute ueni, nam lux a carne fauorque
Non datur, a lumbis non bona, sed meritis.
Non cunctis clari promissa est gloria regni.
Ad gnatum Saræ pertinet illa piæ.
Obtinet Isacus ueri promissa parentis
Sunt alij, ast alios quis neget esse notos?

Non enim oēs q ex cir-
cumcisione sūt Israel
hi sunt israelitę.
Neq; quod semē sunt
Abrahę omnes filij.

Sed in Isaac vocabi
tur tibi semen.

Idest. non q filij car-
nis hi filij dei: sed qui
filij sūt promissiōis esti-
mantur in semine.

Promissiōis enī ver-
bū hoc est. Scd'm hoc
tempus veniā & erit
Sarę filius.
Nō solū autē illa: sȝ et
Rebecca ex uno cōcu-
bitu habēs Isaac pa-
tris nostri.

Cū em nōdū nati fuissent. aut aliquid boni egissent: aut mali. vt secundū electionē ꝓpositum dei maneret.

Nō ex operibꝰ sed ex vocante dictum est ei.

Quia maior seruiet minori.

Esaus, & Iacob tradunt exempla gemelli,
Quod superat carnis iura paternus amor.
Ecce minor natu regnum suscepit auitum,
Diuinisque oculis ut nothus alter erat
De clausis utero matris deus inquit, Iacob
Dilexi, Esauco, est non mihi gratus amor,
Hunc amat, hunc odit cōmunis conditor, hos quid
Discernit, geminos ne deus unus amet?
Scilicet ut maneat lectoris in ordine summo
Propositum firmi tempus in omne dei,
Vna duos, mater, nihilum patrarat uterque,
Sed tamen hæc ambos dixerat ante uidens.
Maior apud matrem quia seruiet ipse minori,
Hac deus elatos territat arte uiros.
O bonitas, cur sic rector decreuit Olympi?
Dic mihi decretum christea musa sacrum!
Scilicet in uitæ donis prior edita sanctæ
Posterior misso turba futura bono est.
Et iam saxicolis christo lucique receptis
Gens hæbrea sacro sera uidenda thoro.
Hinc maior natu soror est cessura minori,
Quod fugit a domino nocte sepulta suo.
At minor assurgens dilecti ad signa parentis,
A flatu non a sanguine maior erit.
Nec miseris oculis uerum auersata parentem
Grandior in regno debuit esse pio.

Huic

Huic nihil esse satam nocuit de semine prauo,
 Nil iuuat huic, lectos quod sibi dicit auos.
Aequat amor cunctos qui non nisi crimina dãnat,
 Dona super meritum det licet alta pium,
Si petis Esaucum cur uerax oderit illum,
 Ante puer mitis quam queat esse nocens,
In promptu causa est, nam qui uentura sciebat,
 Crimina ab Esauco damnat amanda reo.
Odit in Esauco crimen, moresque superbos,
 Non hominem, cuius conditor unus erat,
Nam bonus æterno qui conspicit omnia uultu
 Cunctum sub claro lumine tempus habet.
Nec magis hunc possunt quæ sunt uentura latere,
 Quam præsens modico quod uidet hora sinu.
Contrahit æternus pariter præsensque futurum,
 Lapsurum ut lapsum iam uidet ille reum.
Non odisset eum, ni cognitus antefuisset
 Error cui iustus displicet ipse deus.
Iustus enim damnatque nephas æterna uoluntas,
 Praua odit iustus, rectaque iustus amat.
In causa est odij, sceleris quem præspicit actus
 Qui bonus aduersum nil nisi crimen habet
Iudicijque deus causa est quia iustus & odit
 Crimen, & a cunctis discrepat ille malis,
Non odisse nephas, non est fas cuncta uidentem
 Pectora causa sui sic sibi quisque mali.

Sicut scriptũ est Iacob dilexi: Esau autẽ odio habui.
Quid ergo dicemus Nũquid iniqtas apd deũ? absit Moysi enĩ dixit.

Iuſticia aſt odij cauſa eſt, quia iuſta, malumque
Damnat, ab admiſſis ſed tua culpa uenit.
Hoc odium non eſt rabies armata nocendi,
Ne tu terrenis numina cerne oculis.
Non ira inſano uarium concuſſa tumore,
Quæ uomat ut motus hoſtis in hoſte feros.
Optima ſed factis facies auerſa malignis,
Vlta nefas oculis quod uidet illa pijs.
Iudicium hoc odiũ eſt ſceleris, quo ſingula librâs,
Auerſum a pulchro nil probat eſſe bono.
Præſcit quod damnat, ſed nõ quod præſciat, odit,
Errantem at praua quod uidet ire uia.
Nec quia præſcitus domino miſerabilis error
Hic fuit ille tui cauſa furoris adeſt
Sponte cadis, quicumque cadis, uidet ille cadentẽ,
Non facit, a caſu dum licet uſque tenet.
Dum licet arbitrio poſuit nam ſingula noſtro,
Hoc ſatis eſt uerum quod tibi monſtrat iter:
Quod uocat errantem, quod flãmis excitat almis,
Quod mouet, in factis adiuuat atque pijs.
Nec peccans cauſa es quod te deus ipſe uideret,
Nec cauſa eſt ſceleris quod uidet ille tui.
Ille uidet, quia cuncta uidet, tu uiſus ab illo
Non pulſus, tantum quod cupis illud agis.
Sic ſcelus ille uidens ſceleris ratione malique,
Damnat & a ſummo dat bona cuncta bono.

Opti-

Optimus & gratum cum diligit ipse Iacobum, Miserebor cui misertus sum.
Non merito merces, munus amoris adest.
Anteaquam natus puer est dilectus, amoris
Hoc opus, hæc ueri gratia sola boni.
Nec quia uenturam uitam meritumque uideret,
Hunc amat, a solo numine uenit amor.
Nil facimus, quod nos dominum cōpellat amare,
Nec nos pro nostris mercibus altus amat.
Nil nos de nobis, nobis nihil, indiget ille
Nullius & liber quod uelit illud agit.
Estque uoluntatis meritum, quum deserit umbras
Quum sequitur radios sed tamen acta pios.
Acta deo, per flata deo nisi traxerit illum,
Optimus ad uitam nemo uenire potest.
Nemo potest, & quisque potest, hoc discite, uires
Nullus habet ueras, ni deus affuerit.
Atquia semper adest autor deus, omnis amantem
Inuenit exquirens. arbitriumque ualet.
Statque uolentis honos uerum tenuisse uolendo,
Vera tamen charitis gloria, non meriti.
Nil meruit sub uentre puer, sed conditor almus,
Vult & amat seruum quem uidet esse suum.
Vir bonus ille puer, nec ualuas clausit amanti,
Peruia diuinis dat sua corda rotis.
Sed nō causa puer, deus hunc quod summus amaret,
Vna est causa bonus hoc in amore deus.

Acceptat

Acceptat bonitas quia uult,uelut ipsa coronans
Munera,quæ donis fecerat illa suis.
Si iusti,recto si non erramus ab uno,
Spirauit nostris cordibus ipse deus,
Ante mouet,motosque iuuat, seruatque leuatque,
Sic meritum factis dat pius ille pijs.
Currenti cursum dominus,uotumque uolenti
Præstitit,ad rectam nos trahit ille uiam.
Ergo & quod facimus, magni sibi gratia patris
Vendicat,illa bonum mentibus inseruit.
Nam quod debetur meritis,debebitur illi,
Qui traxit radijs ad bona facta suis,
Debet ut authori quo sit lustrata mouenti,
Mēs qđ habet,meritum quod uocat illa suum.
Nam quamuis iustus iustis quid debeat actis
Per se,qui nunquam non bonus esse nequit,
Pendet ab autore hoc totum,debetur eidem,
Vt sine quo ad lumen non satis ullus erat,
Cum maiora tuum credas meruisse laborem,
Debebis magno tunc magis ipse deo.
Nam dedit hic quicquid,quo tu meruisse putabis,
Debita sunt igitur non tibi sed domino.
Finge duos dominos pariter iustumque piumque,
Quæ petis a iusto debita,redde pio.
Namque misertus opē dominus donauit ab uno,
Qua posses factis quid meruisse pijs.

Et misericordiā pstabo cui miserebor.

Igitur non est volentis neq; currentis.

Sed miserētis est dei.

Si pos-

Si poscis, persolue prius, nihil ipse tenebis,
  Nam sibi iusta pius uendicat acta deus.
Ille dedit meritum, quo tu tibi præmia poscis,
  Sic facta a solo sunt bona cuncta deo.
Quid faceres uermis, ni te deus ipse creasset?
  An nihilum meritis posceret astra suis?
Quid si non miserum primæua clade peremptum
  Sanguine, te & uiua tergeret emptor aqua?
Quid si post sacros latices ad prisca reuersum
  Crimina, de exoso non leuet ille luto?
Quid ni mouisset sensus, animique soporem
  Discuteret, radios funderet atque suos?
Quid si non adsit factis, ducletque, regatque,
  Adiuuet & præsens sit bonus atque fauens?
Disce tuum lumen diuinæ ascribere flammæ.
  Et quicquid magno sit tibi, redde deo.
Redde deo. namque ille dedit. dimanat ab illo
  Quicqd habes. meriti pars quoq; parua tui est,
Seruatumque uirum diuino munere crede
  Seruatum, est uero gloria tota pio.
Damnatumque suo damnatum crimine, fecit
  In merito, & pœnis, has scelus, illud amor.
Nam deus officium cunctis ita temperat actis,
  Ne sit de iusto iusta querella bono.
Sit quod ames, & agas grates, quo nempe qraris
  Non habeas telo saucius ipse tuo.

Nec sic

Nec sic indurans animos aufertur ab illis:
Cogat ut ad miserum uelle uenire malum.
Sed patitur duros, iusti ut manifestius alti
Sit decus, & plexis dextera nota malis.
Cæra focum fugiens, absenti a lumine dura est,
Dura tamen, flammam quod fugit illa piam.
Cuncta equidem fulgens oculis sol aspicit æquis,
Intrat ubi clausam non uidet esse uiam.
O bnupsisse uiam fecit tua culpa calori.
At quod dura riges, hoc calor ipse facit.
Non ut causa tuis tenebris, sed dicitur absens
Duratam flamma nolle mouere sua.
Distat enim pulsusque latet, duroque remotus
O biice, cum tenebris non simul esse potest.
Sic bonus est abses quod stat tibi proximus, & cũ
Tu uelis, in radio te ferit ipse suo.
En Pharao pharius domino duratus ab alto
Dicitur, ut cæptis permanet ille malis.
Non quia duriciem uerax immittat amator,
Sed cœcum tenebris quod sinit esse suis.
Hunc poterat iudex primo confundere læto,
Expectat, tandem pænaque sera uenit.
Vt iusto expectante magis notescat in orbem
Gloria, & irati nomen amorque dei.
Et cum lucifugas absorbeat unda cateruas
Constet in electis has periisse malis.

Dicit enim scriptura Pharaõi. Q2 in hoc ipsũ excitaui te: vt ostẽdã in te virtutẽ meã: ⁊ vt anũciet nomẽ meũ in vniuersa terra.

Quid

Quid furis? aut qua spe terrena in fæce moraris?
Sera licet cunctis pœna parata reis.
Sed uideo, teneras dæmon mihi fascinat aures,
Telaque in æternum torquet acerba patrem.
Inquit enim, si sponte deus miseretur, & idem
Indurat, uerbo qui mouet astra suo,
Cur induratos accusat candidus ipsos?
Nil est quod magnus non uelit esse deus.
Quis restet domino, ualeat ue resistere summo.
Quem penes imperium pulueris huius adest?
Hec indurantem uincant mea pectora regem?
Aut ualeant durum non habuisse deum?
Imputet ille sibi quod nos peccamus ab illo
Deserti. in culpam conuenit ille meam.
Ni me indurasset, tenebrisque relinqueret: hisdem
Sarcina non lumbis tanta futura meis,
Si deus omnipotens, poterat mihi fundere solem,
Rupisset somnos ut pia flamma meos.
Si fuit ille bonus, radios mihi nocte iacenti
Cur negat? heu seruum deserit ille suum.
Ah miser infœlix, quæ te dæmentia raptat?
Accusas magnum paruula musca deum?
Accipe quæ teneas. uere est diuina uoluntas
Libera, sed damnum non facit illa tuum.
Causa mali non est. nec sic indurat, ut ipse
Immittat uoto praua sequenda tuo.

Ergo cui⁹ vult miseretur: & quē vult indurat

Dices itaqꝫ mihi.

Quid adhuc queritur?

Voluntati enī ei⁹ quis resistit?

O homo, tu quis es, q̄ respōdeas deo?

Distulit

Distulit exitium pietas. sed dura tyranni
Mens fuit, & flammis restitit illa pijs.
Ecce dei lumen. campos diffusus in omnes
Est deus. ad uerum te citat ipse bonum.
Impluit illapsas charites, hortatur. & instat,
Vt surgens flammæ des pia corda suæ.
Numinis ecce tibi flamma est oblata uolenti,
Excubat ad ualuas duxque deusque tuas.
Mens cæra est. sol ipse deus. si cæra calori
Das aditum, blando lumine frigus abest.
At si a sole fugis, uectesque imponis acerbos,
Ne ualeat claustro flamma nitere tuo.
Quid quereris? si dura riges, tua culpa rigorem
Fecit, erat ualuas flammifer ante tuas.
Ni portam obstrueres radijs, liquefacta caleres,
Sol erat. a proprio frigore uulnus habes.
Sol absens causa est, quod tu sis dura, sed illum
Absentẽ somno tu facis esse tuo.
Tu rea mens causa es quod sis durata calori
Obuia cum flammam pellis ab æde piam.
Quid petis. hæc lux est. tenebris non conuenit ullis,
Vis tibi fundantur lumina, pande locum.
Pande locum uitijs uacuum, passumque calori,
Ecce prior uoto lux erit alma tuo.
Si restas claudisque uiam, frustra optima poscis
Lumina, si pandis limina, lumen adest.

Nec

Nec quia cuncta potest dominus, sperabis ab ipso,
Quod poterit sceleri forte fauere tuo.
Sanxit in æternum legem, qua iudicat orbem,
Aeterna ut duris sit data pœna malis,
Vis non damnari, culpam fuge, linque malignum
Noctis iter, uero uis bona fide bono.
Vis non durari, tenebris exurge repulsis,
Vult habilem radijs te deus esse suis.
Poscis & a domino, quod det tibi lumina claro,
Recta petis, sed tu limina clausa tenes.
Tu tibi diuinæ clausa hæc premis ostia flammæ,
Vnde tibi, qui te dirigat ignis erit?
A bonitate petis, bonitas iustissima, quæ non
Vnum cum uitijs est habitura locum.
Dissidet a prauo bonitas æterna, nocens tu
Quid petis? a cuncto discrepat illa malo.
Optimus æquales radios non ipse iacenti
Denegat, ex animo flamma repulsa tuo est.
Semper adest bonitas, & non admissa superbis
Liminibus summo dicitur usa bono.
Nec crede iniustam quod sit bona. iustior illa
Quæ melior. falsum quis putet esse deum?
An queat omnipotens nostro tenebrescere somno?
Aut concors uitijs hic uelit esse malis?
Linque scelus, si uis eterni fœdera sancto
Pande fores, si uis lumen habere iacens,

Limina pande precor uitijs occlusa nefandis.
Non uolet in passa non deus esse uia.
Nam licet omnipotens, nec dat sua dona coactus,
Sed per se effusum cui placet esse bonum.
Non nisi per nostram suspendit lumina noctem,
Nunquam uult radios ille negare suos.
Libertas summa est, sed et optima, sacta uoluntas,
Nec ualet a uero deficere ipsa bono.
Posse deum non esse bonum quis sentiat? aut quis
Cogitet a summo iusta neganda bono?
Quis putet æternum torto prauescere calle?
Adque iter indignum posse uenire deum?
Libera sed iustæ, iusta est sed sponte, uoluntas
Cunctipotens, uolito sed manet illa deo.
Error in errantes poterit. non conuenit illi
Quem uere summum constat adesse bonum,
Hæc summa est uirtus, hæc summa potētia frater,
Quæ minui nullo tempore læsa potest.
Posse quidem non est, tenebris potuisse malo ue
Subruere, æterni uis uiget una boni.
En tibi signa uides in sole patentia claro,
Subter humum gelida cum tibi nocte silet:
Non minor est radij uirtus aut flamma calor ue
Antipodum ignotas cum meat ille plagas.
Terra uetat frigens ipsum interposta calorem,
Ne queat ante oculos ille nitere tuos.

Flamma eadem, sol ipse idem, sed pulsus opaco
Pondere adest, tetro nec micat ille loco.
Terra obstat, radios non sol tibi denegat ipsos.
Vis flammam, umbratici pondera rumpe soli,
Proijce terrenam molem, quocumque sub axe
Sol tibi sit fulgens, aspiciendus erit.
Sol deus hoc pacto tenebris intrabit ademptis.
Sidederis mundam, qua micet ille domum.
Si uacuam sedem uitijs, maculisque, calori
Præstiteris, stipulas uret & ille potens.
Intrabitque lubens & uenis fusus apertis,
Duriciem membro non sinet esse suo.
Tunc tibi fas altis solem uincire catenis,
Tunc tibi depulso frigore lumen erit.
Tunc nox, tunc nebulæ fugient, torporque geluq̃,
Et medio flammam sol dabit axe suam.
Non te peccantem fecit deus, ille ruentem
Detinet, erranti condolet ille tibi.
Ne caderes uoluit, uiresque aflauit & arcum,
Quo peteres stygij castra superba dolli.
Admonuit, uerique animis impressit amorem,
Quo cuperes alti gaudia uera poli.
Tempsisti infœlix, uanoque allectus odore
Torpescis, damni sit tua culpa tui.
Non deus in culpam sceleris, qui iudicat orbem
In culpæ pœnam sed uenit ille tuæ.

Nec te ad uirtutem uoluit nisi ferre uolentem,
Nam sic naturam condidit ille bonam.
Condidit, & medio posuit deus omnia campo,
Iret ut ad charitem qui uelit, aut uitium.
Nec uiolasse deum decuit quæ condidit, ut te
Inuictum ad rectam duceret ipse uiam.
Heu, nisi cuncta tuam uideas superantia sortem,
Accuses domini ceu mala facta tui.
Optima sunt nobis domini decreta, nec unquam
Possent principio praua uenire bono.
Nascitur a nobis scabies morbusque scelusque,
Nulla quidem nostri nos nisi causa mali.
Quod si non capias, nec noctua conspicit ignem,
Te ne putas altum posse uidere deum?
Desine iurgari, dominumque incessere dictis,
Est & erit iustus qui fuit ante deus.
Si tibi non uoluit maiora refundere dona,
Altior & captu non potes esse tuo,
Autorem dominumque tuum reuerenter adora,
Quod uoluit seruis hoc dedit ille suis.
An figulus nequeat subiecta condere massa
Quod placet? authorem uas furit ante suum?
Insurit urceolus, quod non sit cătharus, & quo
Vsibus hic spurcis seruiat, ille bonis?
Author te pateram nitidam te matula fecit,
Fingit & in proprio quod cupit ille luto?

Nunquid dicit figmētum ei qui se finxit.

Cur me fecisti sic?

An nō habet potestatē figul⁹ luti, ex eadem massa facere: aliud quidē vas in honorē: aliud vero in cōtumeliam?

Disce

Disce deum revereri, & iusta capessere sacra,
Sat tibi, quod sanctis est bonus ille viris.
Sat tibi, quod nunquam tenebris condere sub altis,
Ni fugis a claro vermis & umbra bono.
Sic olis autorem. si numina vera requiris,
Pandis & illapso fervida corda deo.
Præsto aderit, verumque geres sub pectore numē,
Et faciet templum, te deus esse suum.
Desine vas luteum figulo certare loquendo,
Desine rimari, quæ nequis alta sequi.
Incipe deposito fastu cognoscere matrem.
Credit, non duris dimicat illa sonis.
Illa super captum celebrat pia numina nostrum,
Et supero summum suspicit igne patrem.
Esse pium iustumque deum canit illa virosque
Qui vocet innumeris ad pia regna modis.
Pravitiem tua culpa parit, non ille malignus,
Si nocet, in populo quod sinit ipse suo.
Quin etiam vivo summæ bonitatis amore
Extrahit a nostris gaudia mira malis.
Nec sineret nostrum maculari fraudibus ævum
Ni bona sint ipsis exoritura dolis.
Efficit immundum non te tuus optimus autor,
Fœdasti macula te reus ipse tua.
Rex habilem radijs & vas te finxit honoris,
Sacraret flatum quo bonus ipse suum.

Tu sponte ad tenebras fæcemque reuersus, amari
Vas odij lapsu te facis esse tuo.

Quod si de⁹ volēs ostendere irā: et notā facere potentiam suam.

Hinc diuina tuo si nota est gloria damno,
Quid quereris? tortum non decet esse deum.
Da laudem iusto, cum te tua facta luente
Gens queat exemplo cautior esse tuo.
Nam quoties plexi sceleris succurit imago,
Doctior in rectis incipit esse timor.
Exitioque tuo superum monstrante flagellum
Crescit amor, claris lausque salusque uiris.
Quid toties Pharao, iusis qui restitit almis,
Murmuret, inuersa cum ruat ictus aqua?
An se qui radijs æterna nocte resistit
Indignum læto iudicet esse suo?

Sustinuit in multa patientia.

Dissimulare nefas etiam nunc perstat, & omnes
Summus amans cæcos sustinet usque uiros.
Aspice, ut æricolas diuino passus amore est,
Tam longa ad falsos thura litasse deos.
Aspice, ut Isacidas uerum lucemque perosos
Non perdit, uerbo sed uocat ipse pio.

Uasa irę apta in interitum: vt ostenderet.

Aspice, ut hos pariter iustæ uasa apta ruinæ
Ad sacrum flammis traxit ouile suis,
Heus quicumque iaces, uotis instare pudendis
Desine, ad huc blandus rex sine fine deus:
Durato sceleri pœna est sua, fræna furori
Si stringas, ueniam rex dabit ille piam.

Immun

Immunda en passos purganda ad uasa lacertos, Diuinas gloriæ suæ.
Vt charitas tribuat, conditor orbis habet.
Quicqd eras, nec te iam crimina sæua morentur,
Mundus eris, pulso crimine numen adest.
Exue te uitijs, pignusque admittet amantis, In vasa misericordiæ q̃ p̃parauit in gloriam
Te quoque uas ueri reddet honoris amor.
Aspice dilacerum sero iam uespere furem
Dulcia placati regna tenere dei.
Aspice pacigerum calcato funera Saulum,
Christanum a uiso discere dogma deo.
In fidei flammis rabies purgatur & umbra, Nos & vocauit nõ solum ex iudeis sed etiã ex gentibus.
Incipe ad optatum surde uenire deum.
Nec cræ tea Syon thalamos intrasse supernos,
Inuideat christo corpora tersa meo,
Isacides culpa patrijs eiectus ab aris
Nonne fuit dominum sed redit ante suum.
Viderat hoc uates, & sic ait, ecce futurum Sicut i osee dicit. vocabo nõ plebẽ meã: plebẽ meã: et non dilectã: dilectã: et non miam consecutã: miam consecutã: et erit in loco vbi dictũ est eis non plebs mea vos: ibi vocabuntur filij dei viui.
Non chara, est pulchro chara futura toro.
Abiectamque plebem, contemptaque uasa resumã
Dicentur gnati tunc noua turba dei.
Experti tandem ueniam, durumque furorem,
Ad lœti priscum cur redeamus opus?
Non amor est, timeas, regno nepulsus ab alto
Exul, ad infernas præcipiteris aquas.
Respice iam nostro miranda piacula busto,
Vt data pro nobis hostia sancta reis,

Vt pro te dominus uera sit morte peremptus,
Vtque breui, quanquam mors tua særa, uenit,
In uacuum ne uiue iacens. abrumpe soporem,
Christea nec somno pignora perde tuo.
En tibi promissum diuino sanguine sceptrum,
Quur cadit a dextris uita salusque tuis?
Quod si sub proprijs perijt pars maxima telis,
Et negat optatum turba scelesta bonum,
Accipient promissa alij, dominoque fideles
Christus ad æternas ipse citabit opes.
Haud deerit tandem regno successor opimo,
Semper erit, sceptro qui uelit esse pio.

Esaias aũt clamat ꝓ Israel. si fuerit numerus filioꝝ Israel tanquã arena maris. Reliquię saluę fient.

Vidit & Esaias patria de plebe locutus,
Si numero socijs cedat arena meis,
Si pereant multi, sed uiua ad dona supersunt
Reliquiæ, uerus quas sibi seruet amor.
Turba cadens uacuum faciet non fœdere limen,
Fallet promissis non deus ipse deum.

Verbũ enĩ cõsumãs et abreuiãs i ęqtate. qꝛ ꝟbũ breuiatũ faciet dñs super terram.

Quod promisit amans summo præstabit amori,
Contrahet in paucos omnia dona pios,
Promisit multis, sed non capientibus, idem
Contracto ad uerbum munere uerus erit.
Sermonéque suum uelut ad compendia tractum,
Firmabit sancto semine iustus homo.
Est casura nouo lex laciniosa magistro,
Atque æterna breuis dogmata sermo dabit.

Roratumque solum, flammatam desuper umbrā
Aspiciet, uiso qui uidet ille deo.
Scuserat hoc uates, & sic effatus, amicum
Liquisset nobis hoc nisi semen amor,
Nos Gomorra tibi similes Sodomæque ruenti
Essemus, nostris turba sepulta malis.
Sed licet a uero fugiat pars plurima christo,
Quod sit adhuc uiuum sub duce semen erit.
Non sinet hic noctem totas extinguere flammas,
Nominaque ex libro cuncta perire sacro.
Germanum at semen uiuo sacrabit honore
Verbum, quo uitam dat mihi flāma nouam.
Nunc superest domini uincentia numina magni
Pangamus socij luce fauente pij.
Expulsam gentem puras admisit ad aras,
Et rapit assertos e necis ore uiros.
Illussit durum populum, qui nixus in umbram
Non uenit a domini sacra uidenda sui.
Scilicet elatos pellit, summissaque tollit
Pectora, nocturnos & fugat orbe deos.
Ergo & Gentiles cum se fateantur ab æuo
Errasse, ad gremium suscipit ille pium.
Hos sibi iustitiæ titulis ac lege superbos
Effugat a noto ceu mala monstra deo.
Nam fidei formam plebs indignata iugumque
Abnegat inferni nocte sepulta doli.

Et sicut prædixit Esaias nisi dñs Sabaoth reliquisset nobis semē: sicut Sodōa facti essemus: & sicut Gomorra similes fuissemus.

Quid ergo dicemus?

Q gētes q̄ nō sectabant iustitiā. apprehēderūt iustitiā: iustitiā autem quæ ex fide est.

Israel vero sectādo legē iustitiæ, in legē iustitiæ non peruenit.

Quare? qꝛ nō ex fide sed quasi ex operibus

Abnegat, autorem uitæ, christumque peremit,
Qui datus est populo uita decorque suo.
Abnegat, inceptoque & noctibus hæret in ijsdē,
Clarus ut Esaias uaticinatus erat.
Scilicet electum ueniens seruator ad agrum,
Quanquam tot miris proditus ante notis,
Ob tenebras populi datur his occasio culpæ,
Qui nequeunt oculis lumina ferre suis.
In lapidemque pium uiui fundamina templi,
Impingunt cæci quos agit umbra uiri,
Ecce Sioneo petram rex uertice ponit,
Cespicet ut proprijs ebria turba malis.
Quo ruat & lapidē proprijs mēs acta tenebris,
At quisquis sequitur lumina saluus eat.
Liber & in uiuo non confundendus amore,
Laudet ueracem tempus in omne ducem.

Offenderūt eñi i lapidem offensionis: sicut scriptum est. Ecce pono in syō lapidem offensiones et petram scandali/ꝛ oīs q̄ credit in eum non confundetur.

CAPVT DECIMVM.

O Si iam lapsæ succurrant numina plebi.
Mēs mea nō paruo tacta dolere gemit.
Perq̄ genas lachrymæ calamum labuntur ī ipum,
Suscipit & fletum charta notata pium.
O mihi, si ualeam socijs in morte mederi,
Et faueas radijs christe beate tuis.

Fratres uoluntas q̄dē cordis mei ꝛ obsecratio ad deum fit pro illis in salutem.

Te pre-

Te precor infusis expellas nubila flammis,
Ne grauis hæc seruos obruat umbra tuos.
Non sunt omnino quos non pia numina tangant,
Agnoscunt domini nomina sancta sui.
Est amor his quanquam durato nescius ore,
Peccant, sed falsos non coluere deos.
Sic fueram Saulus tenebris obstrictus auernis,
Quod mihi, da socijs hoc pater alme meis.
Hoc magis optãdum, gens hæc resipiscat ab orco,
Quod prior est noti uoce uocata dei.
Vmbra tuis aderat quõdam, prægnãsque figura,
Da quoque & his uerum posse uidere diem.
Impietas his summa fuit, finisque furorum
Heu perimit dominum turba proterua suum,
Hoc rabies, hoc ira furens, hoc turba regentum
Inuida, dum uotis consulit illa malis,
Dum nequit & uitijs pariter christoque fauere
Iniecit diras in bona cuncta manus,
Cætera plebs somnum miserabile lippa tuetur.
Non odijs, zelo sed furit acta suo.
Nam licet hæc uanam defendit imaginis umbrã,
Erroremque nihil quo tueatur habet.
Esse putant aliquid legem seruasse paternam,
Quæ fuit a magno uisa uenire deo.
Sunt memores pacti, primoque in cortice durant,
Nec legis partum nocte uidere queunt,

Testimoniũ enĩ phi-
beo illis qđ emulatio-
nem quidẽ dei habeãt/
Sed nõ scđm scientiã.

Vltor

Vltor & ante oculos dat signa recentia lapsos,
Sub lege a proprijs quæ referuntur auis.
Ignorant legis partus mentemque figuræ,
Quæ data præscripto tempore tempus habet.
Hinc uenit, ut ueri tantum simulachra tenendo
Excidat a uero prodita turba bono.
Hinc uenit, ut quādo Mosi imprudenter inhæret,
A Mose & prorsus lege deoque ruat.
Et ruat a christo cuius mysteria uero
Moses sub priscis occulit ipse sacris.
Sed pater o sapiens decus inuiolabile lucis
Da precor his gnati lumen habere tui.
Da iubar æternum duro lucescere cordi,
Vt uideant uerbi dogmata sancta pij.
Vt christum finem legis, rerumque decorum,
Finis enim rerum non modo legis adest,
Aspiciant, laudent, celebrent, uenerentur, adorent,
Et pius in forti pectore uiuat amor.
Da pater his, ualeant nocturnum arcere soporem,
Ferreque de uicto plena trophea dolo.
Da precor, afflatu proprios nouisse prophetas,
Lex quibus hæc librum, uiscera christus habet.
Vos tandem fratres uni ne obsistite uero,
Lux christi medio iam micat alba die.
Iusticiam ad ueram præludia cernitis acta,
Incipite immoto firma tenere gradu.

Ignorātes eñi iusticiam dei & suam querētes statuere.

Iusticię dei non sunt subiecti.

Finis eñi legis christus.

Ad iusticiam.

Omni credenti.

Quid iuuat Helyam lingua legisse trementi,
  Si non quid uates senserit ille uides?
Senserat ille dies domini, cur tempora seruans
  Cum ueniunt oculis, tam male certus incrs?
Tempora Messiæ tam pleno tradidit ore,
  Tempus adest. alter quis nisi christus erit?
Ecce annos Danielis habes, si facta rependis,
  Atque dies ultra nil pete, christus adest.
Hunc referunt uates, hunc enthea turba uidentum
  Prædixit, pingens tempora, gesta, necem.
At pius Esaias christum si carne uideret,
  Vix aliquid quod plus dicere posset erat.
Iam plenos agnosce dies, pia tempora. uerum
  Messiam, christum nō uiden esse meum?
Hoc probat o frater & lex tua. consule Mosen,
  Nam fuit & christi nuncius ille mei.
Lex uetus inualidis captanda ad sydera dextris,
  Et rudis ad parmam, paruaque miles erat.
At christus legis requies, clarissimus heros,
  Credenti ueræ dat bona iusticiæ.
Iusticiam ueram non est promittere Moses
  Ausus, qui certo tempore signa dabat.
Seruanti legem quod sit uicturus in illa,
  Sed non quod uitam lex ait ipsa daret.
Lex dabat haud ueram certo pro tempore uitam,
  Sed uitam uitæ quæ fuit umbra nouæ.

Moyses enim scripsit.

Quā iusticiam q̄ ex lege est qui fecerit homo uiuet in ea.

Moses uenturo committit cætera fratri,
Inquit enim, post me legifer alter erit.
E medio uestrum uenturus surget & illum
Audite a solo turba beanda deo.

Que aũt ex fide ẽ iustitia sic dicit.

Quid facis, electum ni uis male temnere uatem,
Ecce suos christo subdidit ille meo.
Iusticiæ ueræ robur uitamque fidemque
Quæ christo est, simili pinxerat ille modo.

Ne dixeris i corde tuo qs ascẽdit in cęlũ idest christum deducere Aut qs descẽdit i abyssum. hoc est christum a mortuis reuocare.

Ne tu corde tuo quis cœlum dixeris iuit,
Ducat ut ad nostras numina summa casas.
Aut quis terrenam ueniens descendit abyssum,
Christum de cæsis huc reuocare uiris?
Mens infida solet de expertis quærere signum,
Pignora sed christi, quæ bene credit habet,
Non opus est fidei testes adhibere uirorum,
Sola fides rectam dat tibi nosse uiam.
Descendisse polo christum mortisque potitum
Imperio, saluis & rediisse uiris,
Ad dextramque patris pleno fulgere triumpho,
Exhibet in castis cordibus una fides.
Mens oculos habet ipsa suos, non teste probante
Indiget, illapso numine uera uidet.
Non iterum ueniat, quod plus mihi cõsulat, opto,
Factum pro nobis hoc semel esse satis.
En satis una fides, nec longa exempla petantur,
Viderunt Solymi, sed cecidere rei.

Credit

Credit ab auditu sed plurima turba, beatos
Inquit ob hoc seruos qui deus esse suos.
Nec tacet hoc Moses, diuinaque nuncia uitæ
Sunt prope, qui est uerbum uitæ sub ora pium,
Nec requies quærenda procul, si forte requiras,
Paruum iter, ad summum si uelis ire bonum.
Quis tuus hic Moses sermo, prope limina nostri
Pectoris, & nostris cordibus esse canis
Quis nisi sermo dei, quem nos a semine christi
Cœpimus, & purum cuncta per ora damus?
Sermo salutiferi cœlestia dogmata uerbi
Qui parit & ueræ præmia iustitiæ.
Et nos præcones præsentia numina terris
Afferimus, nobis quis neget esse fauens?
Accipe diuini preciosa charismata uerbi.
Et cape iam socium pectore & ore deum.
Ore tuo dominum si nunc fatearis iesum,
Sitque fides animo non male capta tuo,
Quod deus hunc uiuum pauidis extraxit ab umbris,
Vt uiuant uiuo pectora nostra deo,
Saluus eris, nam corde quidem res creditur, in quo
Sancta fides rectam pandit ad astra uiam.
At quia sic passo reddenda est gloria christo,
Non sat erit ueram corde tenere fidem.
Ni quoties pleno res hæc sibi postulat ore,
Clarificat christum uox animosa deum.

Sed qd dicit scriptura prope est verbũ in ore tuo & in corde tuo.

Hoc est verbum fidei quod predicamus.

Quia si cõfitearis in ore tuo dñm iesũ. & i corde tuo credideris q deus il lũ suscitauit a mortuis

Saluus eris corde enĩ creditur ad iusticiam,

Ore autem cõfessio fit ad salutem.

Vmbra, superstitio uanos induta labores,
Nil facit, a uera uita petenda fide est,
Vera fides christi, sola est quae uincit auernum
Semen & acreos conterit una duces,
En tuus Esaias, christo quicunque canebat
Crediderit, nulla clade peribit homo.
Cum quicunque refert discrimina perfida tollit,
Non iam uel graecum uel legit ille syrum.
Omne genus tractum puro testatur amore,
Ad pia carnati sacra uenire dei.
Non petit immundis clementia sabbata porcis,
Aut iam sub saxis inguina caesa suis.
Communem petit ille fidem, quocunque sub axe,
Quae ualet illapsum corde tenere deum.
Nâque ubi bruma rigens nullos exuta decembres.
Effundet radios luxque fidesque suos.
Haec Phlegetonteos ignes extinguet in Austro,
Empyrea & Zephyros flabit ab arce pios.
Summa ubicunque fides, populos quae infusa p oes
Dat cunctis ueri lumen opesque boni.
Vt communis enim lux est, deus omnibus unus,
Vnum sunt uno pectora sancta deo.
Non exhauritur bonitas immensa, per omnes
Effluit, & factis prouidet una suis.
Omnis enim qui corde uocat dominique patrisq;
Nomen, ab aeterno funere liber erit.

Dicit enim scriptura. omnis qui credit in illum non confundetur

Non est enim distintio Judei & Greci.

Nã idẽ dñs oium diues i oẽs q̃ iuocãt illũ

Omnis eñi qcunq; inuocauerit nomen domini saluus erit.

Dixerat

Dixerat hæc uates, nullumque excepit in orbe
Cum domini cunctos unicus æquet amor.
Siue hic a solymis fuerit, seu natus ab indis,
Seu dedit hunc Latio græca marita toro,
Sit quicunque, uocat christi si numina magni
Pulsus ab inmocuo non timet esse patre.
Quis tamen imploret cui non bene fidat amantem?
Fidus inaudito quis queat esse deo?
Audiat aut quis nam nullo referente, uel illum
Prædicet, a noto sit nisi missus eo?
Quam pulchros gressus dicebat gnatus a Mosi
Nuncius a uero principe missus habet.
Præcones pacis pedibus super astra decoris
Pergunt, & uerbo dant bona cuncta pio.
Ah bona pax christi cuncto memorabilis orbe,
Quæ seruum domino colligat alma suo.
Quæ terræ affectus subdit pietatis amori,
Datque uiris magni numen habere dei.
Hæc est, hæc fratres puro quam corde iubemur
Arua per angelicis cuncta referre tubis.
At quamuis mundam princeps inuitat ad aram
Cunctis communem qui dedit altus opem,
Quamuis per totum christi præconia mundum
Fuderit æterni paxque salusque boni,
Sunt multi, pulchro qui nolunt credere uero,
Nec capiunt oculi lumina tanta rei.

Quomodo ergo inuocabunt in quē nō crediderūt, aut quomodo credēt ei quē nō audierūt. Quomodo audiēt sine prædicante. Quomodo vero prædicabūt nisi mittant. Sicut scriptū est. Quā speciosi pedes euāgelizantium pacē euangelizantium bona.

Sed non omnes obediunt euangelio.

Esaias eñi dixit. Dñe quis credidit auditui nostro.

Dixerat Esaias, nostro quis credidit ori?
Plurima pars culpa surda futura sua est.
Ergo age iam uerbi summam tibi collige nostri,
Si decet optatum mente uocare bonum,
Nec quo diffidat mens inuocat, ergo petenda
Prima fides, alio est uita neganda modo.

Ergo fides ex auditu.

Hancque fidem cordi non experientia praestat,
Sed uox a ueris aure recepta uiris.

Auditus autem p uerbum christi.

Cum bonitas uerbi totum iam luxit in orbem,
Et notum christi nomen ubique mei,

Sed dico nũquid nõ audierunt.

Quid sibi uult, quod non germano credis amanti,
An tibi non passi cognita fama dei?

Et quidẽ in oẽm terrã exiuit son⁹ eorũ. ⁊ in fines orbis terrę verba eorum.

Quin, ait ut Psaltes, hic terram exiuit in omnem
Nuncius, & fines occupat orbis amor.
Occupat & claris diuulgat numina uerbi,
Ne quo se uertat qui male sentit habet.
Ergo & quem uates hominem uidere deumque
Promissus nostris ante redemptor auis,
Venit, & ipse palam numẽ monstrauit in orbem,
Totque bonis uiuens testibus ecce patet.

Sꝫ dico nũqnid. Israel non cognouit.

Quo Iudaea suam poterit praetexere noctem,
Credere quae uiso non uelit usque deo?
An nescit christi miracula, funera, palmam,
Qua tulit electos uictor ad astra uiros?
Audijt, at simulat se non audisse, uidensque
Non uidet a culpis tanta ruina uenit.

Viderat

Viderat hæc lucem, sed nox durata soporem
Intulit & furijs uiscera liuor edit.
Inuidet & genti, sed non imitatur amorem
Quod fuit ignoti pace recepta dei.
At deus antiquos quod repudiaret honores,
Creata foret sacri parte beanda tori,
Esaias, Mosesque simul, sine fraude uidebant,
Si non uis nobis credere, crede tuis.
Tempus erit, quo te diuina prouocet ira,
Et liuore tuum uindicet illa scelus.
Cesseris exosæ genti depulsus Iacob,
Quæ prius ad mensas non erat apta tuas.
Quosque putas stultos, hos te sitiente iubebo
Optima de solymis lambere mella cadis.
Teque oculos claudente, a lijs tua regna patebunt,
Dirior ut sensus torqueat ira tuos.
Hæc ille. Esaias christo pro rege locutus
Vates diuersis dixerat ipsa notis.
Inuenior populis a non quærentibus, ultro
Iungor eis, thalamo iam noua nupta meo est,
Cernite, quam uates purgandis gentibus iste
Fauerit, ysacidas quo ferit ore suos.
Tota inquit deus ipse die compulsus amore
Expandi, ad populum brachia grata reum.
Si forte in donis diuinæ floreat auræ,
Et uelit, hic dominum corde uidere suum.

Primus Moyses di-
cit. Ego ad æmulatio-
nē vos adducā in e u-
nem gentem.

Ingentem insipientē
& in iram vos mutam.

Esaias aūt audit & di
cit.

Inuent⁹ sum a nō qrē-
tib⁹ me. palā apparui
his q̄ me itei rogabāt.

Ad Israel aūt dicit.

Tota die expādi ma-
nus meas ad populū
non credentem.

Misimus huic uates, sæua quos clade peremit,
Vtque piam charitem disceret, ipse uoco.
Sum socius, do signa potens, morbosque repello,
Euexi a gelidis corpora cæsa locis.
Has grates dixere furit seductor ab atro
Dæmone, & in stigijs hic facit ista deis.
Sed cōtradicētē mihi. Despexere meas uires, lusere decori,
Restitit & flammis perfida turba meis.

CAPVT VNDECIMVM.

Dico ergo nūquid deus repulit populum suum Absit.

SEd non Abramidas cunctos depellit ab igne
Vitali, dominus nunc uelut ante pius.
Non odijs, sed iure quatit, crimenque repellit,
Non populum summi dextera sancta boni,
Fraternas animas & adhuc miseratus amore,
Quo solet hoc miseros uisitat imbre reos.
Suscipit & fidei genitos, culpæque prioris
Immemor est, uerum sic decet esse patrem.

Nā & ego Israelita sū ex semine Abraam de tribu Beniamin.

Ecce ego de Abramidis Beniamo sanguine cretus,
Pes christum sanctis aggregor ipse uiris.
E Saulo Paulus uexilla micantia gesto,
Nunc humilis doctor, qui ferus hostis eram.

Non repulit dominꝰ plebem suam quam præsciuit.

Nec censet dominus totam subuertere gentem,
Sed quos non prauos pœnitet esse uiros.

Seruauit sibi cuncta sciens de plebe decoras
Relliquias, uerbum det quibus ille suum.
Carnitis Helyam digno percusse dolore,
Facta scelus populi colla superba sui.
Responsum uox sancta dedit, pone cede furori.
Non maculat cunctas improba culpa domos.
Septem namque uirum mili non flexa Baalo
Millia, nec falsis thura dedere deis.
Hi mihi adhuc uiua praescita luce supersunt,
Sint quibus ex pacto munera danda meo.
Hoc igitur fratres & tempora uenit in isto,
Non tota est uero turba repulsa bono.
Et deus e culto quosdam sibi deligit agro,
Quos pius ad uitae semina seruat amor.
Id gratis, nec enim meritis est tractus ab ullis,
Gratia non merces, quam pie cultor habes.
Nam quae facta boni mereantur praemia tanti?
Missa tibi a magno sunt pia dona deo.
Magnifica dedit ille manu, non facta rependes,
Sed se, diffusum cui placet esse bonum.
Nempe quod Israel confisus lege petebat,
Non habet, electis sunt data dona uiris,
Firmus & elector praeuisos seruat amicos,
Quod sint electi, non quia sint Solimi,
Caetera pars uitam non quiuit uulnere glandis,
Eripere aut iustos, quod sibi censet auos.

An nescitis in Helya quid dicit scriptura &c

Sed qd dicit illi diuinum responsum:

Reliqui mihi septem millia virorum qui nō curuauerunt genua ante Baal.

Sic ergo & in hoc tempore reliquiae secundum electionem gratiae dei salue factae sunt.

Si autem gratia iam nō ex operibus alioquin gratia iam non est gratia.

Quid ergo quod quaerebat Israel hoc nō est consecutus.
Electio autem cōsecuta est.

Ceteri vero excaecati.

Excæcata perit lethalibus obsita curis.
    Aspiciens ipsum non uidet illa deum.
Nec credit signis, quamuis super omnia christus,
    Debuerat factis cognitus esse suis.
Plus etiam ratione modi, non inuocat ullum,
    Sed propria mirum uoce peregit opus.

Sicut scriptum est

Viderat Esaias, quod nunc uenisse dolendum est,
    Testis pro cunctis uatibus unus erat.

Dedit illis de⁹ spiritū compunctionis.

Afflatum christi quia plebs nocturna repellit,
    Spiritus his durus criminis ultor adest.

Oculos vt nō videāt. aures vt non audiant.

Vt sibi quæ uideant renuant uidisse, negentque,
    Crudeli auditos aure tenere sonos.

Usq; in hodiernū diē

Nunc christo talis qualis fuit ante prophetis,
    Quondam erit, ut somno surgat acerba suo.

Et Dauid dicit.

Vidit & hæc Dauid, qui sancta concitus ira,
    Veridico longas protulit ore minas.

Fiat mensa eorum co ram ipsis in laqueum et in captionem.

In laqueos illis mensa inuertatur eorum,
    Pascuaque externis sint data præda uiris.
Esuriant interque dapes, hæc pœna nefandæ
    Sit genti, e medio nil ferat illa bono.

Et in scandalum.

Illius ante oculos sit turbida noctis imago,
    Curuentur misero dorsa superba dolo.

Et in retributionē illis. obscurētur oculi eorū ne videāt ꝛ dorsū eorū semper incurua.

Fercula nam ueræ tempsere salubria uitæ,
    Clauserunt oculos ad pia dona suos.
Atque affixa notis sub cortice languet amaro
    In folijs uanos turba secuta cibos.

Adducit

Adducit Mosen, sed non intelligit, atque
Longe ex spectatus cum uenit, esse negat.
Non sic lapsa tamen, quod non in lumine possit
Surgere & ad uiui castra uenire dei,
Profuit hic lapsus genti, quæ admissa, minorque
Facta prior sceptrum clade sororis habet.
O utinam sicut Solymorum clade receptis
Gentibus æthereum mors patefecit iter,
Vestra fides stimulos illis stertentibus addat,
Surgant uel radijs æmula corda pijs.
Quod, iudea cadens si sic, occasio uitæ
Prosit & ad uestrum fit minor illa bonum,
Vnius & gentis delecto robore surgunt
Tot populi, christo grandia lucra deo,
Quid tunc, cum mundo solitam non flente ruinam
Post uos ad dominum uenerit illa pium?
Vos inquam gentes, si uester apostolus adsum
Vosque mea ad uiuum cura referre deum,
Nitar ad ipse tamen mandatum reddere munus,
Et uestra ad summum ducere corda bonum:
Vt possim socios hac uel ratione iacentes,
Inuidia uestri solicitare loci.
Et liuore furens si non pietatis amore
Incipiat proprio ponere sacra deo,
O utinam, nostris si non ea gloria uerbis
Fulserit, ut cunctos ad pia sacra feram,

Dico ergo. Nunquid sic offenderũt vt caderẽt. Absit.

Sed illorũ delicto salus est gentibus vt illos ęmulentur.

Quod si illoꝝ delictũ diuitię sunt mundi.

Et diminutio eorum diuitię gentium.

Quanto magis plenitudo eorum.

Vobis enĩ dico gentibus. Quãdiu quidẽ sũ gẽtiũ apostolus ministeriũ meũ honorificabo

Si quomodo ad ęmulãdũ ꝓuocẽ carnẽ meã

Et saluos faciam aliquos ex illis.

Seruem uel paruum numerum, uideamq̃ sororẽ
Non totam, miseris accubitare toris.
Hoc orate pares, quis non hoc candidus optet?
De grege sit rabidis pars data parua lupis.

Si em̃ amissio illorũ reconciliatio est mũdi

Nam iudea cadens si sic fuit utilis orbi,
Gensque admissa, deum per scelus huius amat,

Que assumptio nisi vita.

Plus fuerit, si sit dura quæ in nocte gelascit,
Ad fidei flammam turba relata piam,

Ex mortuis.

Et rediuiua cohors longæuo extracta sepulchro,
Ponat de Stigijs clara trophea dolis.
Nam quis desperet cuncta de plebe decorem
Cernere, quod plenam non bibit usque fidem.
Nam si quæ nulla sub religione iacebat,
Impia nec domino cognita turba suo,
Per christum potuit sumpta reuirescere flamma,
Protulit & fœtus numine fausta pios,
Quam citius, quæ uera colens a tempore primo
Numina ab electis prodita noscit auis?
Principibus uenit ista sacris, imitata parentes
Quid mirum, ad uerum si redit illa suum.

Quod si delibatio sctã ẽ et massa, & si radix sancta & rami

Fermento sancto sancta est & massa, pioque
Principio ramos cernis inesse pios:
Et pater Abramus domino si teste fidelis,
Quid uetet hunc sobolem posse referre fidæ?

Quod si aliqui ex ramis fracti sunt.

At ueluti propria decisus ab arbore ramus,
Non alitur prima qua ualet arbor aqua,

Sic nisi

Sic nisi fidentem non sis imctatus amorem,
Filius Abrami non potes esse pij.
Quod si natiua defringitur arbore ramus,
Insitus externæ quam citus ille ruet?
Aspicis Abramidem sancta radice reuulsum,
Stirpeque defractum nil iuuat esse bona,
Insitus & leni te nunc oleaster oliuæ,
Vnitum lætum frugiferumque uides,
Sed ne sperne precor ramos a stirpe recisos,
Non tua naturæ sunt bona sed charitis.
Quod si te iactas atque ob tua dona superbis,
Radicisque audes immemor esse tuæ
Offensus leo mitis erit, qui forte soporem
Ded tibi, quem socio nunc sinit esse tuo.
Ille prior, non cernis iners, ut pulsus ab alto
Aethere ad umbratos truditur usque locos?
Ecce ruit propria defractus ab arbore ramus,
Nec timeas casus insitus ipse tuos?
Non tu radicem, te radix portat & eius
Robore te insertum sustinet illa sibi.
Dicis, natiui franguntur in arbore rami
Inserar ut trunco uir pius ipse bono.
Hæc procul a casto sit dira superbia corde,
Vt surgas, sceptro non cadit ille suo.
Hoc arente bonæ quod sis insertus oliuæ,
Accidit ob magni lumen opesque dei.

Tu autem cum oleaster esses insertus es illis et socius radicis et pinguedinis Oliuæ factus es Noli gloriari aduersus ramos.
Quod si gloriaris,

Non tu radicem portas, sed radix te.

Dicis ergo fracti sunt rami vt ego inserar hinc

Propter incredulitatem facti sunt.

Nam propria rami quod sint radice reuulsi,
Non meritum gentis, sed rea turba facit.

Tu autem fide stas.

Plebs calcata iacet, quia non sit credula uero,
Tu stas, sed sola te retinente fide.

Noli altum sapere.

His ne insurge reis, potius te externa ruina
Edoceat domini dicere gesta tui.

Sed time.

Istorum morbi tibi sint medicamina. disce,
Quæ sit peccanti pœna parata tibi.
Disce deum uiuum, quam sit metuendus ab oste,
Cum sibi tam charos exprobat ille uiros.
Disce nefas rabidum uoto auersare peremni,
Quo bona tam lenem concitat ira patrem.

Si enim deus naturalibus ramis nō pepercit

Nam si non proprijs ramis deus ipse pepercit:
Dilectos firmo nec satis esse deo est,

Nec forte nec tibi parcat.

Ignota extrarius quid speret ab arbore fœtus,
Qui uult in socium sæuior esse suum.
Disce malis horum, quid sit tibi nempe uitādum,
Ingratus summo ne uidearе bono.
Non tua te extollat requies, non gloria christas
Addat, sed magni munera disce dei.
Disce deo grates pro turbis dicere uersis,
Disceque punitis numina iusta malis.
Non tamen insultes, hi sunt ratione reuulsi,
Tu sine te donis insitus ipse pijs.
Tu sine te, latiæ non est ea gloria gentis.
Sunt præter meritum munera tanta tuum.

Hinc

Hinc perpende uidens, quam sit deus ipse seuerus,
Quam bonus, & factis iustus ubique suis.
Eijcit errantes, humiles sibi subleuat uni,
Mercatur cunctos sanguine, luce iuuat.
Luce iuuat plena mentes diffusus in omnes:
Et citat ad uerum pectora cuncta bonum.
Vtque legit gratos auersos pellit. Et unus
Condemnat miseros sanguine luce reos.
Sanguine, nam poenas fuso pro sanguine poscit.
Luceque, nam tenebras flamma repulsa parit.
Doctus ab exemplo iam nunc potes esse, furentem
Qui dominum in solymos cernis adesse reos.
At pietatis opus seruata discere gente
Quis uetat? ignotos suscipit ipse uiros.
Nec generi coeco, nec uitae debita prauae
Praemia, sed uictis dat pia dona deus,
Terrenum condonat opus, gratisque remittit
Crimina, cum socijs te iubet esse suis.
Ascitus gratis propria uitiabere culpa
Excidet a ueris qui fugit illa bonis
Tollet ab ingrato charitem qui miserat illam,
Ni memor es magni munus habere dei.
Si coeleste iubar nebula confundis inani,
Si restant uacuis corda superba bonis.
Quas bonitas largitur opes, tua culpa furori
Prostrat & ad stygias perditus ibis aquas.

Vide ergo bonitatẽ et seueritatem dei.

In eos quidẽ qui ceciderũt seueritatem.

In te autẽ bonitatẽ dei si pmãseris in bonitate

Alioqui et tu excideris

Sic so-

Sed & illi si nō ꝑman serint in incredulitate.

Inserentur.
Potēs est enī deꝰ iterum inserere illos.

Nā tu si ex naturoli excisus es Oleastro & cō tra naturā insertus es in bonam oliuam.
Quonto magis hi q̄ secūdū naturam inserentur suę oliuę.

Nolo enī vos ignorare fratres mysterium hoc vt non sitis vobis ipsis sapientes.
Quia cęcitas ex parte contigit in Israel.

Sic Solymus, somno si iam resipiscat ab alto,
Liquerit & fastum turba proterua suum,
Insertus tandem sacræ reuirescet oliuæ,
Vnde sui uitijs cuspide sectus erat.
Hunc diuina fides sceptro positura priori est.
Qua uelut ingratus exulat æde nothus.
Nam tu si ramus de quercu algente recisus,
Insitus es oleæ regis amore piæ.
Quid nam erit Isacidis ortis de sanguine sancto?
Quam facile ad dominum posse redire suum?
Quotquot ab his fidi christum accepere parentem,
Vult deus hos gnatos numinis esse sui.
Esto humilis, non est, quo te gens ethnica iactes,
Aut credas Solymos te superesse pios.
Hos ne irride fuerns, semen ne sperne uidentum,
Sat tibi, communi quod datur esse loco.
Sat tibi, ne toruo tractes mysteria uultu.
Non uiden a saxis numina facta tuis?
Pone precor fastum, nec te metire superbis
Sensibus, hæc sancto non placet aura deo.
Plebs ruit in somnum christo germana repulso,
Nec tamen in tenebris pectora cuncta iacent.
Maxima pars passum ueneratur sedula christum,
Iam nunc & socio dat pia thura deo.
Inque dies radium christo referente decorum,
Surgit ab Isacidis sancta marita toris.

Persistent reliqui misera tantisper in umbra,
Donec sub numero gens micet alma sacro.
Verum ubi contigerit nitida florere iuuenta
Mundum, cum toto sit meus orbe deus,
Iusticiamque fides pariat foecunda per orbem, &
Pascatur lætus gentis odore polus,
Abramides uictor somni resipiscet auerni,
Nec trahet immundis, pendula corda sacris.
Nec iam terrestrem uana spe pascet amorem,
Nec Mosen uotis pinget ut ante suis.
Sed fidei solem nebulis agnosce ademptis.
Nec sibi iam dominum, quem petat alter erit.
Erroremque suum qui iã fateatur, & umbram,
Suscipiet populum christus ab arce pium.
Tunc erit Israel hoc dignus nomine cernens
Numina tunc notum sentiet esse deum.
Aurea tunc uerso decurrent sæcula mundo.
Nullus erit proprium degener ante patrem.
Vidit & Esaias, qui uidit funera, uidit
Et uitam, calamo pingit utrumque suo.
Viderat errantes, idem uidet esse reuersos,
Verus in hoc, reliquo tempore uerus erit.
Ecce Syonco ueniet de uertice ductor,
Et scelus a charis auferet ille uiris.
Impietatis onus de sero auertet Iacob,
Et trahet aduersas ad sua regna manus.

Donec plenitudo gentium intraret.

Et sic omnis.

Israel saluus fieret.

Sicut scriptum est.

Veniet ex syon q̃ auertat & eripiat impietatem a Iacob &c.

Qui

Hoc illis a me testamentum eum.

Qui pepigit quondam populo cum fœdera charo,
  Prorsus disiectos non finet esse uiros.

Abstulero peccã eorũ

Irrita per quosdam nec erunt ea pacta nocentes,
  Rex quibus electis consulit ipse suis.
Sunt qui promissis uitium priuentur amantes,
  Sunt qui humiles domino se tribuere suo.
Illis nil pactum, quod non sua crimina plexi
  Iudice sub uero falsa terente luant.
His nihil obstabit fraterni culpa furoris,
  Quin ualeant sancti regna tenere dei.

Secundũ euãgelium quidem inimici.

Pars tamen e populo christo est aduersa beanti
  Dum de lethifero cortice uirus edit.

Propter vos.

Profuit hoc genti, dum proijcientibus illis
  It citius uerbum dura sub ora pium.
At licet infœlix fœlici semine proles
  Nata potest socium carne uocare deum.
Non huic insultet tua cœca superbia frater,
  Rixa furens christos dedecet ista meos.

Secundũ electionem autem charissimi.

Aspicis en populum cõmuni a principe lectum
  Clara dei castris signa tulisse suis.
Vt dum tu lapides arsuraque ligna colebas,
  Hic dederit uiuo pectora pura deo.

Propter patres.

Pertinet ad sanctos patres, licet impia proles,
  Nomine in hoc domino chara futura pio est.
Sic facile in primos hæc accipietur honores,
  Et uersam solito sumet amore deus.

Nam

Nam si carnis opus calcata deserat umbra,
Debet adorato notior esse deo.
Et quia uera salus patribus promissa, fidelis
Qui fuerit, tanquam iura paterna feret.
Non equidem dominum decreti pœnitet altum,
Tempus in omne pij sunt rata dona dei.
Si non errarunt sancito fœdere, cur nunc
Pæniteat uerbi numina sancta sui?
Tu rerum perpende uices, ne insurge iacenti,
Quin precor exemplo sit pius ille tuo.
Respice, cum duro stertebas ethnice somno,
Non te in æternum lumina destituunt.
Non fugit a cœcis domini pia gratia turbis,
Nec bonus in festo læsus odore riget.
Atrahit errantes, scelerataque dispulit æra,
Dat uerum pulsis numen habere dolis.
Sic deus Abramidas quamuis sit passus iniquos
Ad tempus, uerax his quoque regna dabit.
Num pietas ipso quæ gentem extraxit ab Orco,
Non poterit charos huc reuocare uiros?
Liberiora feret diuini lumina gnati,
Qui sibi uenturum lege petebat eum.
Nā fera quos Cybeles primo exoculabat ab æuo,
Durius ad christum uelle uenire meum.
Qui nobis pia dona dedit, lumenque salubre,
Hoc dare cognatis non queat ille suis?

Sine p̄nitentia enim sunt dona.

Et vocatio dei.

Sicut eñi aliquādo & vos nō credidistis dō.

Nunc autem.

Misericordiā estis cō secuti ꝓpter incredulitatem illorum.
Ita et isti nunc nō crediderunt in vestram misericordiam.

Ut & ipsi misericordiā consequantur.

Non

Non illi uobis, non uos his ludite fratres,
Vtraque gens uno iam noua turba deo est.
Sed uos pro socijs precibus contendite sacris,
Si uelit a tenebris hos reuocare parens.
Et pro seruatis iustos reddetis honores,
Sperat enim radios utraque turba pios.

Conclusit enim deus omnia incredulitate.
Nam deus omnipotens æuo sapientior omni.
Sic nostro flammas temperat orbe suas.

Vt omnium.
Vt mortale genus sub crimine prorsus amaro,
Conclusum tensis se sciat esse dolis.

Misereatur.
Tunc magis ut medici sit nota potentia summi,
Cuius ope est uictis libera turba malis.
Et lapsus uitio si numine surgat ab alto,
Sentiat a solo munus habere deo.
Nec meritum, nec gesta canat sed liber ab Orco,
Ascribat domino, quod ualet ipse suo.
Non tamen ille malum decreto immittit acerbo,
Dumque sinit crimen, non scelus ille facit.
Quin pia per dominum prauis oriuntur ab ipsis,
Et bona de nostris efficit ipse malis.

O. altitudo.
Sed diuina oculis quærenti numina luscis
Mens tremit & nimio lumine cæca iacet.

Diuitiarum.
Hinc stupor, hinc fragilē uincunt mysteria mentē,
Et ratio charitis muta ministra silet,

Sapiētię & sciētię dei
O pietas ardens o non imitabile numen,
O superans nisus robur amorque meos.

O sapiēs

O sapiens bonitas, oculis nec peruia nostris
Virtus, æquali numine cuncta regens.
Quis librare tuas charites, decretaque possit
Pandere, uel radios mente uidere tuos.
Turbat inaccessum lumen, superisque tenebris
Flamma latens oculis non datur ipsa meis.
Quis domini sensum potuit cognoscere, quis ue
Dixit ei, rectam mente tenere uiam?
Quis prior officijs meruit, pia dicere dona,
Prœmia, ceu factis debita danda suis.
Est ratio, iustusque regit quæ condidit, atqui
Nos latet & solum stat penes illa deum.
Quodque mali patimur uitijs mēs prodita nostris
Imputat, ac domino quæ bona cuncta suo.
Ille autor, fons atque boni custosque, tuetur
In nobis donum quod dedit ipse suum.
Et nulla in factis laus est aut gloria nostris,
Nā merita ad summum sunt referēda bonum.
Principium deus ipse boni, mediator, & idem
Finis erit, mundum sustinet unus amans.
Huic sit honor laus atq̄ manēs & gloria uiuens,
Qui moriens famulis dat sua regna suis.

Quā incōphensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles viȩ eius.

Quis eñi cognouit sēsum domini aut quis consiliarius eius fuit. Aut qs prior dedit illi & retribuetur ei.

Quoniam

Ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia.

Ipsi honor & gl̄ia i sȩcula sȩculorum amen

CAPVT DVODECIMVM.

Ergo

Obsecro itaq; vos fratres p misericordiã dei

ERgo pius quando Saturnia linquere mõstra
Dat deus, infernos fregit & ipse duces,
Quando & legis onus natis excussit ab almis,
Duxque facit uerbo fœmina digna suo,
Non ego uos posthac, si quid pia numina tãgunt,
Aspiciam uiuo bruta litare deo.
Fœcundam Iuno, sterilem Proserpina uaccam
Si uelit, a cœcis postulet illa uiris.
Sit procul a uobis qui horrentia consulit exta,
Sint procul a puro sanguinolenta deo.

Ut exibeatis corpora vr̃a hostiam viuentẽ.

Longe alios ritus, numen sibi poscit ab omni
Gente, petit magnus corpora uestra deus.
Non ut truncatis uideat nox chaspia membris,
More suo in uestros arma mouere sinus.
Sed terra affectus sancto mactate furore,
Reddite & igniuomo corpora uiua deo.
Non cæsas pecudes sed uiua piacula poscit,
Libera sit uitijs hostia, pura, placens,

Sanctã deo placentẽ.

Vult deus hoc sacrum, quod sit de numine motũ
Noscat & optatum ferre, referre bonum.
Dum lex Moseis regnabat carnea uinclis,
Ara erat immundis sanguine tincta sacris.
Corporeas pecudes tunc obtulit umbra furori.
Mulsit & iratum sanguinis urna deum.
At postquam plenum christo moriente decorem
Lex habet & cæso cortice regnat amor,

Spiritus

Spiritus in sacris prior est, & uictima uiuens
Quæritur, afflatum quæ probet esse bonum.
Allide ad christum lapidem, terrestria uota.
Corde coli puro rex deus unus amat.
Pro uitulo debes uenam mactare superbam,
Ira aries, sacris concidat ira nobis.
Obscœnas ueneres, ut olentes turpiter hircos,
Exure, & cæsis ardeat ara malis.
Sacrifica turpes animi pro turture motus,
Lasciua e uenis pelle uenena tuis.
Offer pro libo mundati cordis amorem,
Corda petit princeps, ut pia thura dari.
Hæc sunt hæc nostris dignissima sacra cateruis.
Mentalesque preces, non petit author oues.
Victima grata deo mens est sine crimine sancto,
Pro libis animos postulat ille pios.
Si carnis motus animo resecantur acuto,
Non opus est uanam scindere pelliculam,
Pacifero uarios si pellis corde tumultus,
Seruasti domino sabbata sancta tuo.
Desine iam pecoris uanos offerre cruores,
Mundaque diuinis da tua corda sacris.
Pro nobis christus iam se deus obtulit illi
Quis neget æqualem mente referre uicem?
Quis neget huic uitijs fieri pia uictima cæsis,
Hostia pro nobis si datur ille reis?

Rationabile obsequium vestrum.

Quin iam tartareas per christum exuta catenas,
Incipe mactato uiuere turba deo.
Turba nitens christo coelestibus insita uotis,
Ne moueant sensus gaudia falsa tuos.
Pristina discedant cum priscis nubila sacris,
Qui nouat, ipse uiros & petit esse nouos.
Affectus animi mira florere iuuenta,
Hic iuuet, & pulchros mente tenere polos.
Et nolite conformari huic seculo.
Ne tibi sint uulgo quæ sint placitura prophano,
Nec sedeat uotis anxia terra pijs.
Excute mortiferas christiano a pectore sordes,
Pendeat a solo iam tua cura deo.
Nil iam terrenum, nil uile aut turpe sequaris,
Illæsum memori pectore numen habe.
Vt fuerit christus lachrymosam cæsus ad aram,
Esto memor domini debitor ipse tui.
Esto memor simplex mactati debitor almi,
Et fuge quod dominus non probat ipse pius.
Extremos instare dies, finemque tremendum
Inspice & arsuras temporis huius opes.
Nec te conformem sæclo præstabis iniquo,
En fugit ex oculis somnus & umbra tuis.
Sed reformamini in nouitate sensus vestri.
Posce deum, tibi posce deum, dominumque regre,
Sit tantum uotis quod iubet ille tuis.
Esto memor domini, qui te sibi mortuus unit,
Vt uiuas socio tempus in omne deo.

Si iuuat huius opes animo pensare silenti,
Ducendum radijs te bene solue pijs.
Concipe flammati pomposa palatia cœli,
Assuesce angelicos inter adesse choros.
Sed fugit ipsa tuum, luxquæ sup omnia captum,
Et facit ignotum tertia flamma deum
Vnicus in tenebris lucem occultatur ob ipsam,
Eludunt oculos summa uidenda reos.
At satis, ut cupias, quæ sit sua recta uoluntas
Noscere, & huic placita sis memor ire uia.
Hæc erit, hæc fœlix pleno sapientia captu
Atque deum recto tramite pandet iter.
Acceptos referet cultus, uiuumque decorem,
Quo melius sensu nil queat esse tuo.
Heus qui maior, ades bellantis in ordine templi,
Ne uolue in socios lumina torua tuos.
Nec minor inuideas primo, ne extingue lucernam,
Hunc tibi maiorem dum cupis esse parem.
Nec per hyperboreos australem despice flatus,
Non euro zephiri temnat ut ora licet.
Sobria mens animo nihil arroget ipsa superbo,
Nam quod habet, donis hoc habet ipsa pijs.
Nec sibi iam placeat, quod sit nimis alta, decésque,
Pignora tot merito non habet illa suo.
Hoc habet a domino, socijs ut conferat ipsis,
Cur sibi commissas claudat auarus opes.

Ut probetis q̃ sit volūtas dei bona & bene placens & perfecta. Dico enĩ p gratiã q̃ data est mihi omnibus qui sunt inter vos.

Non plus sapere quã oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.

Cur tumet, alta quasi sapiat bullatus ab ipso?
Ah miserum paleas non uiden esse leues.
Nonne uides florem subito marcere sepulchro?
Nonne uides carnem dic precor esse nihil?

Et vnicuiq; sicut de⁹ diuisit mēsuram fidei.

Partitur sua dona potens, ut iusta uoluntas
Libera uult natis mittere dona suis.
Vnicus & uarijs cœlestia munera formis
Diuidit, ut nullus se putet esse satis.
Fraternas dotes charitas fraterna sub uno,
Sic referat patrium principe docta modum.
Nec iam naturæ cedat pia gratia nostræ,
Aut doleat clausam nos habuisse domum.

Sicut enī in vno corpore multa membra habemus.

Cernis ut in multis terreno corpore membris
Pax micat, & sociam pes iuuat ipse manum.
In christi corpus uarijs ex gentibus omnes
Iungimur, & proprio est, ille uel ille, gradu.

Omnia mēbra nō eūdem actum habent.

Distincta officijs sunt hoc in corpore membra,
Prospectat socio pars quota nempe suo.
Non oculus uidet ipse sibi, non dextera seruat
Se solam, aut soli prandia uenter habet.

Ita multi vnū corpus sumus in christo.

Sic uarias dotes christo in sua membra refusas
Qui caput est, socijs uult simul esse suis.
Prouidet utque alij membrum præstantius illo,
Succuritque sua certus amicus ope.

Singuli aūt alter alterius membra.

Sic nitidi fratres qui te pie christe sequuntur,
Obseruantque suum ceu bona membra caput,

Incum-

Incumbat studijs fraterna ad commoda plenis.
Conuenit, hos duras non habuisse manus.
At quoniam dotes multæ sunt, corpus & unum,
Vnus pro placito qui dedit ille suo.
Te decet ut donis superis utare modesto
Pectore, & ad socios illa referre tuos.
Si tibi de christo dos contigit esse prophetam,
Et sancta arcanis clausa uidere notis,
Illustraque tuum fidei donator amorem,
Vt tibi sit uero luxque fidesque pio.
Seu tibi læta manum fratri præstare facultas.
De tibi concessis uiuat ut ille bonis,
Seu tibi diuino pasturo dogmate gentem,
Dat deus a cœlis aurea uasa suis,
Seu tibi sorte datum mores formare decentes,
Dirigere & monitis pectora casta pijs,
Ante oculos tibi summe deum. fastuque repulso
Te dignum illapso fac pius esse deo.
Despicias nullum. nec te depellat ab ipsa
Luce ministerij duxque paterque tui.
Pauperibus si dona dabis, non fœnore pasto
Ante oculos socij sed pietate uiri.
Si tibi iam fratrum cura est mandata tuorum,
Esto uigil. fratri non tibi lora geris.
Nec te reddat honos. elatum, mixtus honori
Stat labor, heus hostem non decet esse patrem.

Habētes donationē secundū grām quę data est nobis differentes.

Siue prophetiā scdm rationem fidei.

Siue ministerium in ministrando.

Siue qui docet in doctrina.

Qui exhortatur in exhortando.

Qui tribuit in simplicitate.

Qui pręest in solicitudine.

Pascit oues, non tondit oues, immo anxius illis
Pastor adest, rabidi cum uidet ora lupi.

Qui miseretur in hylaritate.

At cum participes quæ dat tibi primus amore,
Corde hylari, a factis gaudia sume pijs.
Ne uelut inuitus, si des pia munera, perdas
Quæ dabis, & meritum dux neget esse tuum.

Dilectio sine simulatione.

Absit ab hoc frater, si quid de fonte bibisti
Fucus, & obscuris theca canina dolis.
Sit simplex charitas, & nulli conscia fraudi,
Nesciat uastum dissimulare lupum.
Nil simulet, nil fingat amans connexus amori
Sancto, uenturum qui uidet esse deum.
Ne metire prius iustis tua commoda factis,
Sola sat est factæ gloria iusticiæ.

Adhærentes bono.

Sola sat est uirtus, uoto ut quæratur ab omni,
Non nihil est ipsis abstinuisse malis.

Odientes malum.

Turpis amor satis est, ut uisu auersa maligno
Mens fugiat charo libera facta deo.

Charitatē fraternitatis inuicem diligētes.

Esto tuis consors uera pietate benignus,
Et charitas motus temperet una tuos.
De terræ obscuro certet mundanus honore,
Dum reputat socios hic superesse suos.
At nobis christo diuersa huic pugna sub almo,
Dum præferre sibi cætera quisquis auet.

Honore inuicem præuenientes.

Nec sat erit, nullum si usurpet iustus honorem,
Ni studeat socijs & minor esse suis.

Nemo sibi uiuens uitio languescat inerti, — Solicitudine nō pigri.
Sed paret officijs utilis esse bonis.
Sitque alacris noster, flatu qui ferueat hausto, — Spiritu feruentes.
Impiger absorpto debuit esse deo.
Carnea monstra iacent, iam te subtraxit ab Orco
Spiritus, illustri pectore torpor abest.
Est opus hoc carnis morbosa algere sub umbra,
Flaminis æthereos aduolitare choros.
Cura prior seruire deo, ne insurgite contra — Domino seruientes.
Tempora, fulmineas quis retinebit aquas?
Te precor in domino rebus seruare secundis,
Candida tartareis cedat & agna lupis.
At si tempus erit diro occursare furori. — Spe gaudentes in tribulatione.
Constanti gladios pectore uince feros.
Vince malum patiens, duros tolerare labores, — Patientes.
Funera, pro uitæ principe dulce pati.
Ne tamen interea summo diffide beanti,
Dum premeris, palmam cum uolet, ille dabit.
Iusticiam non ille parat, defendere ferro,
Sed prece, sed pura mente uocatus adest.
Ergo age iam rectis uiuentia numina uotis. — Orationi instantes.
Implora, ut superam det tibi summus opem.
Vult dare iusta deus, sed uult dare iusta rogatus,
Iustaque cum posces plurima, plura feres.
At si dona petis, si numina blanda requiris, — Necessitatib⁹ sanctorum communicantes.
Ne pia tu socij uota repelle tui.

Porrigat auxilium miseris tua dextera dextris,
Sic tibi sunt domini regna paranda tui.

Hospitalitatē sectātes. Nec proprijs tantum, sed si tibi uenerit hospes,
Venisse hoc ipsum iam tibi crede deum.

Benedicite persequē-tibus vos. Vt soluenda manus, lingua est arcenda, nec unquā
Noxia sub uerbis inferat arma suis.

Mitis in aduersos, ipsi miserescc furori,
Sic docuit nostrum frangere tela caput.

Benedicite. Non odijs odium, non uulnere uulnera cures
Vincere, sed constans iusque piumque tene.

Et nolite maledicere. Vince nephas patiens, ne sis amentior hoste,
Si cupias factis hunc superare reis.

Hostibus optabis noto bona prospera christo.
Tuque magis blandus quam ferus hostis eris.

Flere cum flentibus. Verus amor christi famulos instruxit amico
Numine, cum mœstos tristibus esse pios.

Gaudere cū gaudētib9 Cum lachrimis lachrimas toto diffundere corde,
Sumere cum lætis gaudia sancta uiris.

Idipsū inuicē sentientes. Idque ipsum sentire omnes, humilesque patresquē
Esse simul templum nec resecare, sacrum.

Non alta sapientes. Ne sint iudicio diuersa placentia nostro,
Ne temne indoctos qui sapis alta uiros.

Esse deo gratum uera est sapientia, uera est
Gloria uiuenti nosse placere duci.

Alta sapis, si recta cupis, si immunis ab omni es
Crimime, non oculis, incubat umbra tuis,

At si

At si sub uitijs torpes, nihil astra uidere
Profuerit, uanas effuge delitias.
Ergo humilem te probe alijs, nec olympica credas
Culmina pro captu prensa tenere tuo.
Si sapis, hoc alijs sapias, prudensque uideri
Non tibi, sed iusto mens pia quære deo.
Sæpius hoc dicam si te male percutit hostis,
Nō mala pro inflictis tu quoque redde malis,
Cæca deum cultu gens hoc putat ipsa licere,
Et uetus inuolucris hoc sinit umbra suis,
At postquam christus tenebris illuxit ademptis,
Lux micat, & biiugis euolat acta rotis.
Ad pietatis opus diuino læsus amore
Ducitur, aduersis & fauet ipse uiris.
Vos miris certate bonis, cuicumque uidenti
Vtilis exemplo sit pia uita suo.
Pax prior in uotis. pacem ascensurus ad astra
Mandabat famulis dux bonus ille suis.
Improba christianos fugiat discordia sensus,
Impius officium dæmonis ultor agit.
Irasque insidiasque & nomina dira furorum,
Ascribat uarijs ethnica turba deis.
Vltio non puros animos diro incitat æstu,
Ignorant domini qui pia uerba sui.
Sed qui Golgothei memoratur prælia campi,
Inque cruce affixi suscipit arma dei.

Sed humilibus consentientes.

Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.

Nulli malum pro malo reddentes.

Prouidentes bona nō tantū corā deo sed etiā coram hominibus.
Si fieri potest, qđ ex vobis est cū oībus hoībus pacem habentes.

Nō vosmetipsos defendentes sed date locum irę.

Qui

Qui spinas, seuasque alapas, clauosque, necemque
    Pensat, & innocuum quod ferit hasta latus.
Cum uideat tali christum indulgere furori,
    Nunquid in aduersos saeuiet ille uiros?
Quin potius patiens rabiem compesce tumentem.
    Suscepta in clypeo concidet ira sacro.
Ictibus opponens christum fera uincere passum
    Tela potes, gladijs parce superbe tuis.

Scriptū est enim mihi vindictam

Sat tibi, uindictam scelerato sumet ab hoste,
    Vt uerus iudex, qui bonus ultor adest.

Et ego retribuam dicit dominus.

Ille sibi omnipotens plectenda haec crimina seruat,
    A caede & nostras temperat ille manus.
Tu modo ne laedas etiam male laesus amico.
    Quin pro susceptis & bona redde malis.

Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum.

Esuriat si forte, tibi saeuissimus hostis,
    Pasce illum, gladio militet ille tuo.

Si sitit potum da illi.

Si sitiat, potabis eum, mens aspera forte
    Leniet officijs corda superba sacris.
Saepe canis latrans placida pacatur osella,
    Hoc marte a rigidis tollitur ira feris.

Hoc enim faciens.

Expugna hoc hostem gladio, mitisque piusque,
    Et patiens rabidos uincere disce uiros.
Expertusque pium forsan miserebitur hostis,
    Et furor ille sibi nempe pudendus erit.

Carbones ignis cōgeres super caput eius.

Perque tuos ignes uero suscensus amore
    Forte dabit uictas in tua iussa manus.

Quod

Quod si, nec fuerit uictus charitate, deoque,
  Hora super durum tetra futura caput.
Est deus, huic finito scelerata rependere facta,
  Vt deus est, nullum non premet ille malum.
Tu domini frater nulla uincaris ab ira,
  Exagitent animos ulcera nulla tuos.
Si tibi dulce putas hostem uicisse furentem,
  Quid, socius magno si potes esse deo?
Fortis erat, patiensque tulit quoscunque labores,
  Scilicet hoc pacto uincere maius erat.
Vincerit ille malum, tolerat qui fortius illud,
  Impatiens plagis uincitur ipse suis.

Noli vinci a malo.

Tu ne cede malis, hoc est hoc cedere pugnæ,
  Si pro te mæsti tela furoris habes.
Est nimium certare bonis, est uincere pulchrum,
  Sed mala si superes per bona, christus eris,

Sed vince in bono malum.

A christo christus, nec enim te dicere christum,
  Sed similem christo uox cupit ista meo.
Ille pio hostiles superauit corde furores,
  Et pro perpessis dat bona cuncta malis.
Hoc tu uince modo, uera hæc uictoria frater,
  Optimus hoc iustis marte triumphus erit.
In christo uinces, cupias si uincere, sæuum
  Quicquid erit, christum concipe, uictor eris.
Quæ te circunstant hæc mille pericula, morbi
  Vincla, fames, passis tot mala nata uijs.

Omnia

Omnia per solum fas est tibi uincere christum,
Si patientem oculos hunc geris ante tuos.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

AT si te christum diuinaque iura sequentem
Gens pmit in sanctos imperiosa uiros.
Improba si a christo frænandum suscipit orbem
Dextera, & in nostros insurit illa sinus,
Viderit omnipotens nobis parere tyranno
Conuenit. hoc multos uult deus orbe gradus.
Imperitant alijs alij. nec fræna recuses
Quisquis eris, uitijs dummodo liber eas.
Ordine sic regitur mundus. turbare decorem
Non uelit ob socium christea turba deum.
In uitijs uotisque malis non conuenit usquam
Cristanos proceres improba iussa sequi.
At iura humanæ per publica commoda uitæ
Non decuit socios aduiolare meos.
Ne nostro exemplo reges insurgat in omnes
Vulgus, & expulso culpa soluta metu.
Congruit hos, quãquã nullum mereãtur honorẽ,
Obseruet summo subdita turba deo.
Sunt quæ conueniant soli per sæcula christo,
Illa sibi princeps omnia solus habet.

Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit: non est enim potestas nisi a deo.

Quę autẽ sunt a deo ordinata sunt.

Sic ti-

Sit tibi cura prior, uero parere tonanti,
    Nec iusta ob sæuas frangere iussa minas,
Ad mala terrifici nec te compellere tauri
    Possint. hæc cunctis sunt fugienda modis.
Ius tamen humanum, nostris uiolare lacertis
    Non licet, hoc mundi publicus ordo petit.
Non decet innocuos pacem turbare ministros,
    Si recolis christum, uincula pacis ama.
Quicqd erit sceptrum potius patiare malignum,
    Quam tua uis frater publica iura premat.
Non sanxit christus, sed non hæc exprobat, ut quæ
    Nouit in arcendis fræna futura malis.
Terrea maiestas supremi est regis imago,
    Regnare hoc sapiens quam iubet orbe deus.
Quique malo regi: cum sit minor ipse resistit,
    Se sciat in dominum bella mouere suum.
Obstitit ecce deo, per quem data sceptra tyranno,
    Nolens cum socijs uincla tenere suis.
Iusticiæ legum deus incubat, ut mala tollat
    Per legem, ut sæuis sit data pœna uiris.
Ergo nec regi, nec legibus ipse repugnes,
    Ni uelis amplexis improbus esse malis.
Quod male si præses sceptro furiosus iniquo
    Te ferit: extrema uiderit ille die.
Ecce luet facinus, sed tu ne obsiste regenti,
    Decreto summi præsidet iste dei.

Itaq; q̃ resistit potestati dei ordinationi resistit.

Qui aũt resistũt ipsi sibi damnationem acquirunt.

Quod

Quod si forte cupis non legibus ipse teneri,
Cumque capistratis non simul esse reis,
Non te posse putes duris laxare lacertis,
Nam tibi cum summo pugna futura deo est.
Non potes obsistens, sed candidus horrida iura
Effugere, ausuras a duce tolle manus.
Liber eris, uitio si sis modo liber ab omni,
Est tantum factis lex inimica reis.
Contemnit rigidos regum pia uita furores,
Nullaque lex iustis causa timoris adest.
Hi timeant fasces, hi dura satellitis ora,
Qui non a uetitis abstinuere malis.
Armatos equitum cum dictatore magistros,
Qui pergit recta non timet ille uia.
Quin etiam reges merita illustrare corona
Colla solent factis pulchrius usa bonis.
Vtque minister erat domini dux crimina dãnans,
Sic & qui claris dat sua dona uiris.
Præmia uirtuti, sceleri præstare rigorem
Iussus hic, a iusto cui data sceptra deo.
Sic tibi non damno minitantia legibus æra,
Seruanti in christo iussa paterna bono.
At si suplicio dignum tua culpa seuero
Te facit, e factis sunt tua damna tuis.
Tunc tibi lictorum furor est metuẽdus, & omnis
Purpura, & horrisoni uerba superba fori.

Nam principes non sunt timori boni operis sed mali.

Vis aũt nõ timere potestatem: bonum fac.

Et habebis laudẽ ex illa. dei enim minister est tibi in bonum.

Si autẽ malũ feceris.

Tunc gladium tunc rostra time, punire nocentes
Rex solet, & nostrum pene referre deum.
Subseruit christo malus hac quoque parte beato
Vindex, quod motus puniat ille malos.
Vtque in iure pari consistat publicus ordo,
Sit pia crudeli subdita turba duci.
Nec tua uox frater regalem prouocet ensem,
Ne dura in christos sæuiat ira meos.
Ac terrena phalanx uiso indignata tumultu,
Exprobet electis corda superba uiris.
Et mens quæ prauæ non est sibi conscia uitæ
Non sit in hoc iustum temnere uisa deum.
Pertinet ad cunctas quæ res est publica gentes,
Cernis ob hoc nummos regibus esse datos.
Iusticiæ quoniam iura inuiolanda ministrant,
Atque uices magni rex gerit iste dei.
Si mala uitarit, ne tu parcere recuses,
Sat tibi ne faceres impia christus erat.
Improba si iubeat, galeatum temne rigorem,
Nec te de christo distrahat ille deo.
At quæ iure suo saluo pietatis honore
Exigat, admoneo nulla negare uiro.
Nec citet infernos terrena superbia pulsus,
Quod malus in famulos imperet ille bonos.
Aspice si quid habes, soluentem terrea christum,
Nulla grauant ipsum pensa tributa deum.

Ecce

Time nõ eñi sine causa gladium portat.

Dei eñi minister ẽ vindex in iram ei qui malum agit.
Ideoq; necessitate subditi estote.
Non solũ propter irã,

Sed etiam propter cõscientiam.

Ideo eñi & tributa pstatis ministri eñi dei sunt in hoc ipsum seruientes.

Ecce deus nihilum debebat, soluit & ille,
Ne ducis exemplo publicus ordo cadat.
Tu quoque nec regem nec regia iura parentem
Fraudabis, damno militet ille suo.

Reddite ergo omnibus debita.

Hic terrena petit, si non sibi debita poscat,
Quid tibi? rex solus uiderit illa deus.

Cui tributũ tributum cui vectigal vectigal

Reddere poscenti uectigal, reddere christo
Debemus socij corda regenda pij.

Cui timorem timorẽ cui honorem honorẽ.

Regnanti seruetur honos, licet ille sepulchro
Sit dignus, proprio stat bene quisque gradu.
Ne qui te uideat fulgentia temnere colla,
Hoc putet a fastu forte uenire tuo.
Qui defertur honor non est ob crimina regi,
Quæ facit, at sancto quod sedet ille loco.
Vos recti exemplar christi præstate ministri,
Conuenit hoc, terris ne bonus ordo ruat.

Nemini q̃cq̃ debeatis nisi vt in vicẽ diligatis.

At tamen inter uos non sint quæ defleat alter,
Est charitas socijs una petenda meis.
Vna sat est charitas pro rege & lege piorum,
Quæ iura in multis, exigit unus amor.
Vnus in officio nunquam uacat, omnia curat,
Soluit, habet, nullo fit grauis ille dolo.
Hæc charitas fratres uoto est quærenda sub omni,
Vna pias leges condidit, una tenet.

Qui enĩ diligit proximũ legem impleuit.

Qui pius & socios ut se bene diligit ipsos,
Totius hic summam pectore legis habet

Si cha-

Si charitas absit, non lex, non omnia iura
 Sufficiant animos luce tenere pios.
Adsit et hæc, alijs non est opus, unica dictat
 Innumeris quicquid legibus esse potest.
Qđ Plato qđ Moses docuit, Trimegistus & olī,
 Quæque sub Argiui lance draconis erant,
Quod Numa, qđ gnatos uestri docuere Luperci,
 Si quid inest illis de duce, solus amor.
Cæsores, mechos, & cætera monstra furentum,
 Ignibus empyreis optimus arcet amor.
Hic prohibet fusis famam incestare uenenis,
 Fœnora nec socios lædere fraude sinit.
Summa breuis legum charitas, quæ claudit ī uno
 Præcepto, paucis dogmata cuncta notis.
Dilige ait socios, sicut te diligis ipsum,
 O charitas ueri plena magistra boni.
Omnibus hæc prodest, nulli cupit ipsa nocere,
 Obseruat miris optima iura modis.
Quis timet hunc hominem legalia soluere iussa,
 Qui cunctos pleno pectore uerus amat.
Non occidet amans, nec erit deprensus adulter,
 Cui fuerit socius charus, ut ipse sibi.
Qui iuuat ex proprijs, aliena inuadere furto
 Cur uelit, aut charum labe ferire suum.
Cui uelit æ qua sibi, nulla ratione nocebit,
 Pro cunctis passum cum sciat esse deum.

Non eñ adulterabis nõ occides nõ furaberis nõ falsum testimoniũ dices nõ cõcupisces & si quod est aliud mandatum. Hoc verbo instaurat.

Diliges proximum tuũ sicut teipsum.

Dilectio proximi malum non operatur.

L Summa

Plenitudo ergo legis est dilectio.

Et hoc scientes temp⁹ q̃ hora est iam nos de somno surgere.

Summa igitur charitas, q̃ rectum edocta, deumq̃,
Quae fugienda uiris, quaeque sequenda docet,
Hanc studijs optate omnes, ardenter & illam
Quaerite. iam a somno surgere tempus adest.
Vmbra furens pulsa caligine prisca recessit,
Iam christi radijs lux micat alma nouis.
Nocte fuit nostro funesta licentia damno,
Et pudor in caeco tempore nullus erat.
Nunc simulac luxit tenebris aurora fugatis,
Incipit & uerum christus adesse iubar.
Ad domini flammam caecos componite uultus,
Et munda ornatis surgite membra comis.
Exuite umbrosos habitus, solitumque soporem
Rumpite, & a caetu sit procul umbra pio.
Ponite lasciuos lusus, uitaeque prioris
Molliciem, uitijs nox erat illa fauens,
Surge alacris frater domini tibi lumina Solque
Cuncta fauent, dulces concipe lucis opes.
Quid puer usque iaces? lux est captanda decori
Temporis, ecce oculis uita salusque tuis.

Nunc enim propior est nostra salus quam cũ credidimus.

Ecce salus proprior passis immissa fenestris,
Quam lex, aut uoto spes daret ipsa tuo.
En tibi diuini⁹ per uulnera sancta perempti
Intrat ad internos uita beata sinus.
Excessit res ipsa fidem. dux ille canebat
Moses uenturum, uenit, & ecce deum.

Iam uenit, maiorque fide, nec tanta putabas
Numina tan grato uelle uenire modo.
Poscebas hominem, uenit deus, ut tibi terram
Traderet, empyreum dat tamen ille Polum.
Sperabasque tuo terrestria regna sapori.
Aeterna hic ueniens gaudia uera dedit.
Vir dedit ipse deum, non spes auderet ab ullo
Hoc petere, o christi munera summa mei.
Exul pro nobis hic est, & mortuus, & nos
Adiuuat ad dæxtræ dona uidenda suæ.
Credita adhuc pietas, nunc uere est uisa superni
Principis, o populi luxque decorque dij.
Hactenus umbrato calcabat cærula conto,
Nunc per cœca sacrum tartara fecit iter.
Tunc Pharaonis opes cœlo metuendus ab alto,
Nunc cæsus diri dæmonis ora quatit,
Tunc dabat ille cibos ad corpora, mẽtibus at nunc,
Dapsilis ad mensas & deus ipse pias
Ah deus, experior quid sit deus, ante petebam
Credens, nunc oculis uita recepta meis.
Nunc proprior lux atq̃ salus, nunc sũma patescunt
Lumina, nunc uiso nox fugit icta deo.
Quam proprior, nam carne patet, ferroque furenti
Fixus ad infernas itque reditque domos.
Exsurgit, uiuumque uides, tecumque reportas,
Inque tuo regnat pectore uerus amans.

Nox præcessit dies aũt appropinquauit.

Ergo & præcessit nox pristina, uita, fauorque,
Et medio radius lucet ab axe pius.
Tu quoque iam ad finem labẽtem præspicis horã,
Currit ad extremum turba uocata diem.

Abijciamus ergo opa tenebrarum.

Dico iterum, luci iuuenes exsurgite magnæ,
Surgite & ornatu iam radiate nouo.
Hanc oculis captate diem, flammasque recentes
Ne uestro oppositis pellite corde feris.
Vir radijs te pande bonis, actusque nefandos
Exue, quid claro tempore noctis opus?
Sole orto calor iste decens ad tegmina corpus
Pulchra citat, menti non dabis illa tuæ?
Proijce nocturnos habitus, somnique furorem,
Quicquid & in tenebris nox habet alta suis.

Et induamur.

Arma ducis, precor arma ducis, fœlicia tela
Suscipe, & a claro lumina nata deo,

Arma lucis.

Indue lucis opes, contraria noctibus arma,
His tibi nocturnos uincere posse dolos.
Ecce deus cœlis armatum spectat ab altis,
Spectat & empyrei candida turba poli.
Turpe erit armatum molli putrescere somno,
Et ueneris casses qui tenet arma sequi.
Turpe tibi uinci uitijs diuina tenenti
Arma manu, armato turpe iacere uiro est.
Turpe etiam in socios gladium cõuertere charos,
Cum tibi quem ferias improbus hostis adest,

Pugnat

Pugnat ab aduerso rabies teterrima ponto,
Tu ferus in socios æmulus arma geris.
Vince cupidineos arcus, rixamque, reumque
Liuorem, uoto certa tropheа tuo.
Exue iam noctis uestes, christumque decorum
Indue, nocturnos non probat ille gradus.
Est christus tegmē nitidum, uirtusque pudorque,
Iusticia, est animis pax charitasque pijs.
Hic decet hic cultus Solem, lucemque, diemque,
Hic decet electum qui petit alta uirum.
Sit dum uita manet, de corpore cura misello,
Nec tamen indignas appetat illecebras.
Est cibus ad uitam, non ut lasciuiat horrens
Corpus, sed iusto est cura tenenda modo.
Naturæ ut uenter, uitijs non seruiat ipsis,
Sed tua sit noto consona uita deo.

Sic vt in die honeste ambulemus.

Non in comessationi b⁹ & ebrietatibus. &c.

Sed induimini dñm nr̃um iesum christum.

Et carnis curā ne fece ritis in desiderijs.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

SEd quamuis dapibus nullo discrimine cūctis
Vtatur plenam turba secuta fidem,
Si quis erit positis, qui obseruet pristina mensis,
Non hostis socio debeat esse suo.
Donec proficiat, christanaque numina noscat,
Et uera innocuo pectore sacra ferat.

Infirmum aũt in fide assumite nō i disceptationib⁹ cogitationum.

L iij Nam

Nā puer ut crescat: firmosque ascendat in annos,
Plexus pro minimis non erit ille malis.
Multa etiam: castis & sunt toleranda magistris,
Vsque puer toto iam sibi currat equo.
Adde quod & citra uitium plærumque uoluntas
Hæc petit atque unum quærit honesta deum.
Dissimulanda tibi sunt plurima, multa ferenda,
Et multa ad sanam sunt referenda uiam.
Si nil concedas toto gladiaberis orbe,
Sæpe erit ut multis discruciere modis.

Alius enim credit mā ducare se omnia.

Forte uacat morbo, nec perspicis ipse, nephasque
Non amat, & uarijs utitur ille cibis,

Qui autē infirmus est olus manducet.

Ast alius teneris & adhuc infirmior alis,
Se metuens pomis uescitur, atque piris.

Is qui manducat nō manducantem nō spernat, et qui non mādu-cat manducantem nō iudicet.

Sed neque de sacris pereat concordia membris,
Nec turbent animos paruula quæque tuos
Qui firmus uerumque tenet, nec despicit escam,
Quæ dedit ex multis dextera sancta bonis,
Sit firmus, donisque dei, uitaque fruatur,
Non tamen hac socium spreuerit arte suum.
At qui cuncta timens, uel solis uescitur herbis,
Non licet, hic alium iudicet esse reum.
Firmus & infirmum teneat, patienter & illum
Subleuet, exemplo formet alatque pio.
At miser & titubans uacuata pendulus olla
Quæ uidet ad pulchrum transferat ipse bonū.

Quid

Quid mihi dicat, amãs hunc chrõ adiunxit in uno, Deꝰ eũ illũ assumpsit
Viuit in hoc, domino uixerit ille suo.
Quod si uir solidus tremulum non pellere fratrẽ,
Debet, sed iusto linquere corda deo.
Cur precor iniecto firmum incestare cruore
Audeat: infernos qui gerit ore canes.
Qui nihil esse putat iustum, nisi fecerit ipse,
O furor, o stigijs lumina mersa uadis.
Quis tibi dat fratri morbos taxare latentis?
An ne occulta tuum sint subitura forum.
O miser o uecors christanæ dedecus aulæ Tu quis es qui iudicas alienum seruum?
Cur iudex socij tam malus ipse tui?
Quid facis? hic seruus non est tuus, inclyta christi Domino suo estat aut cadit.
Signa tenet, uiuo militat iste deo.
Seruum christus habet christo sua cura regenti.
Stat domino, domino uel cadit iste suo.
Nec tamen iste cadet uanis impulsus ab curis, Stabit autem.
Si non a uero deuiat ipse bono.
Hunc equidẽ ex alto dominus miseratus Olympo Potens est enim deꝰ statuere illum.
Fœlici seruum diriget igne suum,
In uanos par cura dies adhibenda, caueto Nã ⁊ alius iudicat diẽ inter diẽ alius autem.
Hanc tibi quæ a stygio principe pestis adest,
Obseruare dies docuit dæmentia cæcæ Iudicat omnem diẽ.
Noctis, ad electum quid facit hora uirum?
Augurium, sacræque notæ, solesque nefasti,
Grataque ter trino templa perire gadu.

Diuinas uarijs uires inferre sub horis,
Hæc signa infirmi pectoris esse solent.
Qui solidam gerit igne fidem, menses ne dies ne,
Eligat? hic toto tempore purus amat,
Ibit iter sub Marte fero, gnatamque locare
Non metuet uanis territus ille notis.
Contemnet nidos & habentes dextera coruos,
Ecce nisi iratum nil timet ille deum.

Unusquisque in sensu suo habundet.

Ista tibi haud tanti fuerint, si fecerit alter,
Vt licet insipiens iam tuus hostis eat,

Qui sapit diem.

Qui sapit, inque die nullo hæc discrimina sentit,
Ex æquo cunctos sed putat esse sacros,
Qui nunquam uitijs audet torpescere sæuis,
Atque deum memori pectore semper habet.

Domino sapit.

Hæc domino sapit ille suo, nec discute tu quid
Ille sapit, noto sat sapit ille deo.
At qui discernit soles & tempora seruat,
Errat inops, domino sed cadit ille suo.
Quid tibi uis? famulum dominus sibi iudicet, hic te
Vltorem socij non probat esse tui.

Et qui manducat dño manducat.

Qui sine delectu deflexus ad omnia cunctis
Vescitur, & domino uescitur ille suo.

Gratias enim agit deo

Datque deo grates, cuius bona fercula sentit
Vitali ad charos munere lata uiros.

Et qui nõ manducat dño non manducat.

Quique animo infirmus cõmunibus abstinet escis,
Sic putat ad magnum posse uenire deum.

Ecce

Ecce pias domino grates agit ille beato,
Quid tibi, si uano pectore legit olus?
Quid si forte deus tantum probet ipse rigorem?
Sumat & in seruo pascua grata suo.
Qur tua de ignotis ausa est sententia causis
Dicere? mens eadem forte duobus erat.
Vnus & amborum dominus sibi uendicat ambos
Quamuis diuersa pergat uterque uia.
Ille deo grates pro libertate ciborum
Quod ueneris uitium fregerit, alter agit.
Iam licet & crudas tantum sibi deligat herbas,
Se tamen a paphijs continet ille iocis.
Iudicium suspende tuum, dominoque reserua,
Sic tibi det gremium mater amanda suum,
Nemo sibi uiuit nostrum, moritur ue, sub uno
Viuimus a domino turba redempta pio.
Huic morimur cæsi, rex est quocunque feramur,
Regnat, & in famulos ius habet ille suos.
Mortuus & chr̃us lœtho & moriente resurgẽs
Cæsa regit sceptro uiuaque membra suo.
Ni tibi christani tractanda negocia sceptri
Dat deus, a socij uulnere tolle manus.
Nos deus ob precium diuini sanguinis emit,
Illius est quicquid nos sumus, ille ferat.
Si mea mens uiuit uirtuti, aut mortua sæuis
Est uitijs, dominus uiderit ipse meus.

Et gratias agit deo.

Nemo eñ nrum sibi viuit & nemo sibi moritur siue enim viuimus dño viuim⁹ siue morimur dño morimur.

Siue ergo viuim⁹ siue morimur dñi sum⁹

In hoc eñ chr̃us mortuus est & resurrexit vt viuorum et mortuorũ dominetur.

Tu autem quid iudicas fratrem tuum.

Qur

Qur in conseruum surgis? uertisque maligno
 Iudicio domini iura beata tui?
Qur laudas fratrem, qui non sua pectora cernis?
 Aut tu cur socium temnis inique tuum?
Vsurpasse uicem domini quis præstitit alti?
 Iudicis ac sanctos anticipasse dies,

Aut tu quare spernis fratrem tuum.

Aequalem in christo fratrem cur despicis? illum
 Iudicet, ad ueras qui uocat unus opes.
Est deus, utque uidet solus penetralia mentis,
 Qui iustum possit dicere solus erit.

Omnes enim stabimus ante tribunal christi.

Ecce tibi ante oculos flammato præspice mundo
 Aeterna immotum reddere iura deum.
Absoluetque pios uerbo, miserosque ligabit,
 Nec fletu edictum uertere tempus erit.
Tu tamen interea conserui pectora sancti
 Ne tentes prauo perdere iudicio.
Communis princeps istum sibi seruat honorem,
 Seruit enim domino turba redempta suo.

Sicut scriptum est viuo ego dicit dominus quoniam mihi flectetur omne genu.

Sic uentura uidens præsenti numine uates
 Dixerat hæc, christo flectitur omne genu.
Ille creat redimitque omnes, emptosque sepulchro,
 Excitat & seruis dat pia iura suis.

Et omnis lingua confitebitur deo.

Hunc confessa deum diuino pectora cantu
 Hoc sperant uerum posse tenere bonum.

Itaque vnusquisque nostrum pro se rationem reddet deo non ergo amplius

Pro se quisque uirum studeat, quo reddere possit
 Debita, nec membrum uulneret ipse suum.

Quin si cura tibi diuina rependere dona,
Hoc statue in socios utilis esse tuos.
Suppetias præstare pijs, & tollere quotquot
Decipulas animo uir bone quære pio.
Qua ratione queas scelceratæ obsistere fraudi,
Nec quemquam factis exagitare tuis,
Quærere opus, si summa cupis, maiorque uideri
Hoc studeas, isto summa petenda gradu.
Erige labentem, non proijce, quicquid in illo
Perdideris, domini perdidit aula tui.
Erranti sapiens quamuis non cedat, ut illum
Corrigat, affectus temperet ipse pios.
Ne quem forte pares duro torquere flagello,
Sæuiat, & solitis excubet ille malis.
Sub Mose horrificos umbra referente rigores
Non tulit immundas mensa timenda dapes.
Corda prophanari dapibus tunc ipse putabam,
Sed bene purus amor non mihi notus erat.
Nunc uero afflatas mentes deus edocet unus,
Non esse humanis numina læsa cibis.
Nam simulac flammis cessit pars carnea legis,
Natura impurum nil sinit esse parens.
Nec maculas facit esca nocens, sed praua uoluntas,
Cum legit obscœnum turpiter acta lutum.
Vmbra ruit radijs delectus & ipse ciborum,
Cum caro mactati surgit edenda dei.

Inuicē iudicemus sed hoc iudicate magis.

Nō ponatis offendiculū fratri vel scandalū.

Scio ꝛ cōfido i dn̄o iesu q: nihil cōmune ꝑ ipsum nisi ei qui existimat q̄d cōmune esse illi commune est

Esca

Esca deus puris, quod nil non dapsile præstat,
Omnia sunt animis fercula pura bonis.
Si tamen hæc pietas moneat sine lege, licebit
A bene concessis astinuisse cibis.

Si eñ ꝓpter cibũ frater tuꝰ contristatur iã non secundũ charitatem ambulas.

Nam si forte tuis dapibus uir læditur alter,
Cuius erat uotis uita petenda tuis.

Noli cibo tuo illũ perdere.

Offensus frater site prandente sub umbram
Labitur, heu mensa mortuus ille tua est.
Si retines ægrum, defractaque corda mederis,
Non erit a licitis abstinuisse scelus.
Immo erit & charitas, nec uero frater amico
Vt uelis hunc pransus perdere, uilis erit.

Pro quo christꝰ mortuus est.

Si tanti emptori domino, quod mortuus illum
Suscitat, & gnatum dat pater esse suum.
Ne tu gnate dei pereuntem neglige fratrem,
Sed cura ad mensas hunc reuocare pias.

Nõ ergo blasphemet bõnũ nostrũ nõ est eñ regnũ dei esca & potꝰ.

Matris ut æternæ uiui seruentur honores.
Contemnat uerum ne mala turba bonum.
Et reputans nostros escis potuque salutem
Figere, christianam non bene sumat opem.
Nã licet & rectum facias, sanctumque bonumq;
Fraterna exoritur suspitione malum.
Ergo age iam frater diuinum perspice regnum,
Non sperat crassos uita futura cibos.
Nunc esca & lymphis opus est, fœlicia sæcla
Cum ueniant, liber pondere uenter erit.

Vitaque

Vitaque sic uarijs constabat carnea mensis
Cum prægnans uerum texerat umbra diem.
Sed postquam christus toto Sol aureus orbe,
Tenditur, & flammis lux micat alma nouis,
Ex uerbo christi diuino pascimur ore,
Esca nihil mensis illa uel illa pijs.
Delectus nullus priscorum more ciborum,
Non escis magnus dat sua regna deus.
Pax, charitas, uirtus, diuinaque gaudia mentis, Sed iusticia et pax et gaudium.
Hæc sunt hæc socijs prandia uera meis?
Hæc quære, ad cœlos quæ te comitentur euntem, In spiritu sancto.
Spiritus hæc flatu non dabit esca suo,
Spiritus est pacis author, rixamque scelusque
Pellit, & in uero conuenit ille bono.
Vos igitur socij communi fœdere uincti
His leuibus templum ne lacerate sacrum.
Quos pietatis amor uero concordat in uno,
Turpe est de solis bella ciere cibis.
Arcendæ ueneri ieiunia casta probantur,
Sed charitas, cunctis restitit una malis.
Hac quicunque deo seruit, placet usque, deoque Qui enim in hoc seruit christo/placet deo & probatus est hominibus.
Gratus erit, sanctis gratus & ipse uiris.
Gratus dum natum de suspitione uenenum
A socijs sancto uitat in obsequio.
Digladiata cohors potu uanisque diebus
Non celebrat puri mystica sacra dei.

At ce

At celebrat christoque places dignusque sacerdos,
Qui sacro socijs prospicit igne suis.
Cumque suis alios æquali lance tuetur,
Et uigilat charis ut pater ipse uiris,
Ergo dei flato si non plebs carnea gustu
Iam sumus, & nostro pectore purus amor.
Linquamus ueteres iras, carnisque saporem.
Lux pia cum tenebris non simul esse potest.
Sectemur pacem, melioraque uota sequamur,
Curaque sit populo posse iuuare pio.
Prodesse & cunctis socijs, offendere nullum.
Summa boni & rectis una sequenda uiris.
Tuque dei donis diuino firmior haustu,
Perdis ob humanum membra beata cibum?
Perdis opus domini? ne duro despice fastu,
Quem genuit domino gratia sancta tuo.
Quin pereat tuus ille cibus, ne causa ruinæ
Sit socio, uiuis quem lauat emptor aquis.
Aspicis hunc domini preciosa morte redemptum,
Destruis & solo pignora tanta cibo?
Esca hominis, tractat diuina negocia uirtus,
Est charitas? christi quælibet apta pati.
Cedat quod leuius, saluo charitatis amore,
Nil melius, socio quam pius esse tuo.
Esse cibis nullum uitium lux præstitit orbi,
Et facilis uero quælibet esca uiro.

Itaq; quę pacis sunt sectemur.

Et q̃ ędificatiõis sunt inuicem custodiamus

Noli ꝓpter escam destruere opus dei.

Oĩa quidẽ sunt mũda

Omnia

Omnia mundat amor, tamen est occasio culpa,
Offendit fratrem si tua mensa tuum.
Si timeas puero tua prandia iusta nocere,
Innocuam mensam tunc tibi prœbet olus.
Præstat ut alabris uinum carnemque remittas,
Offendat socium quam tua mensa pium.
Si cadit infirmus, charo medicare ruenti,
Ne ferat a mensis uulnera facta tuis.
Non ratione cadit, sed si cadit ille uidendum est
Qua melius firmo sisteret ille gradu.
Nec laudanda tibi uetus est sententia fratris,
Si frustra humanos deligit ille cibos.
Non uolo cum lapso ritus imiteris iniquos,
Sed te paulisper dissimulare nephas.
Dum tener hic lõga fuerit bene uulsus ab umbra,
Assuescat passo doctaque turba deo.
Non tibi in æternum, sed te per tempora frater
Hæc uolo pro socijs paruula ferre tuis,
Dum fœcunda parens eluso dæmone uictrix
Sancit in hoc natis quæque tenenda pijs.
Hæc tua uera fides, qua non discrimina sentis,
Sed tege, dum socios hoc feris ense tuos.
Sat tibi, firmatum quod te pia numina cernunt,
Et probat igniuomus flammida corda deus.
Hoc etiam tota fuerit tibi mente canendum,
Conformes factis pectus & ora tuis,

Ne si-

Sed malũ est homini qui ꝑpter offendiculum manducat. Bonũ est nõ mãducare carnẽ ⁊ nõ bibere uinũ neq; in quo frater tuus offendit aut scandalizat aut infirmat.

Tu fidẽ quam habes penes temet ipm habe

Coram deo.

Beatus q̃ non iudicat semetipsum i eo quod probat.

Ne simules fidei flammas, intusque gelascens
Quo damnas alium sis prior ipse reus.
Fœlix qui tantum uero profecit amore,
Ne factis uerbo discrepet ipse pio.
Quodque probat faciat, nec mendax sentiat intus
In sese strictam tela tenere manum.
Lux æterna fides, hac qui renuente nefandum
Fecit opus, factum iudicat ipse suum.
Quod timet illud agit, sic excruciandus ab ipso
Pergit ad infernas irrediturus aquas.
Infirmus medicum meruit, sed perfidus Orcum,
In uitijs uicta, qui ratione iacet.

Qui autē discernit si mãducauerit dãnatus est quia non ex fide. Omne autē qđ non est ex fide peccatum est.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Nos tamē in chrō quibus est deus ipe beato
Cognitus, & ueri lux micat alma boni.
Si sumus hoc firmi, si iam cœlestia doctis
Non opus est uarijs ad bona facta minis.
Debuimus paruos uero informare decore
Lacte alit ut natos mater amica suos.
Ecce inter fratres, natu qui grandior extat
Infirmos donis subleuat ipse suis.
Non trudit socium, quod sit sibi uiribus impar,
Vile putans membro uelle nocere suo,

Debemus autem firmiores.

Imbecillitates infirmorum sustinere

Quo

Quo magis excellit, quo corpore firmior omni,
Turpius inualidum lædere nempe putat.
Sic nos qui nimium sensu uitaque ualemus,
Quo magis a nostro sunt data dona deo,
Conuenit hoc, homines nullis offendere causis,
Blandius & lapsos sæpe leuare uiros.
Quam male dum sæui nostris, nobisque placentes — Et non nobis placere
Perdimus indignis christea membra modis,
Dignum erat hoc potius somno uinoque iacẽtem — Unusquisque vestrũ proximo suo placeat.
Leniter ad flammas nos reuocare pias.
Sol subito impulsu teneros si percutit orbes
Obscurat flammis lumina pressa suis.
Dote igitur confise tua fastuque superbus
Contemptor socij non uelis esse tui.
Hæc tua, nõ tua sunt, dedit hæc deus optimus, illis
Vt prosis populo, pectore, uoce, manu.
Vt uirtutis iter christani culmina regni,
Et doceas agnos pascua sancta pios.
Nec tibi complaceas spolijs oneratus opimis,
Si pius inferni fregeris arma ducis.
Si splendes clypeo, si uino potus ab amne
Stas inter socios altior ipse tuos.
Nonne uides christum, qui non sibi gaudia soli
Postulat, at paruis subuenit ipse uiris.
Subleuat infirmos, ne quos mereretur honores
Curat, dum populo prouidet ipse suo.

M Susti-

Sustinet illudi probris, spinasque cruentas
Per caput & passi cernimus ora dei,
Insidias, fraudes, & uerbera saeua luporum
Pertulit & multis uulnera facta locis,
Insuper & mortem, qui uerae est gloria uitae.
Pastor ut in psalmo pinxerat ante suo.
Pinxerat haec uates, sed non ut picta sciamus,
Sed pia quo dominum turba sequare tuum.
Ac puro affectu puros imiteris amores.
Et discas passo uir pius esse deo.
Sis lenis, patiensque tuis, foueasque: leuesque
Inualidum, natos ut pater ipse suos.
Insidias mortes & cuncta pericula temnas,
Dum tua mens magno, militat alma deo.
Cernis ut hic princeps sceptro se eiecit ab alto,
Vt miser ad superas proue haerere domos.
Exemplar tibi pone deum, sociosque iacentes
Si datur in donis tu quoque tolle tuis.
Scilicet & Vates haec euentura canebant.
Tradimus & libris nos ea gesta sacris.
Vt tibi picta detur christi patientis imago,
Semper ut ante oculos peruolet illa tuos.
Inflammet, rapiatque animos, & uertice sistat
Sydereo, ac nostris det sua mella malis.
Vtque suos patiens indigna morte redemit,
Scandit & euictis passus in astra deis.

In bonum

Ad edificationem.

Et eni christus non sibi placuit sed sicut scriptu est improperia improperantium tibi ceciderunt super me.

Quecunque eni scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt Ut per patientiã & cõsolationem scripturarum spem habeamus.

Sic

Sic nos dum lenes hoſtem toleramus iniquum,
Dum ferimus teneros prouehimuſque uiros,
Dumque beata dei ſequimur ueſtigia noſtri,
Speremus ueras arce uocantis opes.
Pax, pietas, fratres chriſtiani eſt ſumma decoris,
Hanc uobis princeps det precor ille parens.
Admonet ille, ſuos durum perferre laborem,
Hortatu uires det quoque ſummus amor.

Deuſ autem patientię ꝛ ſolatij.

Dignetur que pios conſenſu iungere ſancto
Efflet & illapſu robur opeſque ſuo.
Pax, pietas, charitas, amor, & concordia, chriſto
Rege micant. membris det caput illa ſuis.

Det vobis idipſum ſapere in alterutrum ſecundum ieſum chꝛiſtũ

Vno ut corde omnes templo laudetis in uno
Numina, quæ fuſis optima nota bonis.
Aeternique patris flammâque, uireſque, decuſque,
Principis & ſceptrum chriſte beate tuum.
Conformiſque cohors uiuo coniuncta marito
Foecunda in uerbo ſit pia facta pio.
Propterea Solymi nullo diſcrimine græcos
Suſcipite alterna uoſque fouete manu.

Ut vnanimes vno oꝛe honoꝛificetis deũ ꝛ patrẽ dñi nr̃i ieſu chꝛiſti. Propter qđ ſuſcipite inuicem.

Porrige uir medicam fraterna in uulnera curam,
Ne tibi de fratris uulnere ſanguis eat.
Suſcepit te chriſtus amans, non imputat acta
Priſtina, nec maculas horruit ille tuas.

Sicut ꝛ chꝛiſtus ſuſcepit vos.

Sed patris æterni patris diuino intentus honori,
Vtriſque famulum ſe dedit ipſe pium.

In honoꝛem dei.

Dico enĩ chꝛum iesuȝ ministrum fuisse circũ cisionis.

Seruit utrique deus generi. Solymosque parentem
Veracem donis edocet esse suis.

Propter veritatē dei.

Nam quæ per sacros promiserat ante uidentes,
Sunt bona per christum plena relata deum.

Ad confirmandas p̃missiones patrum.

Vt plebs promissis domini ueroque potita
Gaudeat optatum quod uidet illa diem.

Gentes autem super misericordia.

Gentibus at quãquam non hæc promissa manebãt,
Admittit ueris conditor ipse sacris.

Honorare deum.

Hasque nihil meritas pietas æterna citauit,
Et trahit ad regni prandia uera sui.
Amboque iam fratres christo lætentur in uno,
Dentque simul magno pectora sancta deo.
Hæc, quia pollicitis non est fraudata supernis,
Non expectatis quod micat illa bonis.

Sicut scriptum est.

Hoc fore consilio dominus decreuerat alto,
Lux fuit & psalmo uaticinata pio.

Propterea cõfitebor tibi in gentibus dñe. Et nomini tuo cãtabo.

Ecce inter mutas per me tua gloria gentes,
Ibit & aethereas mundus habebit opes.

Et iterũ dicit letamini gentes cum plebe eiꝰ.

Ecce tuum nomen uiridi celebrabitur Ida.
Sacra erit in laudes quælibet hora tuas.

Et iterũ laudate oẽs gentes dñm ⁊ magnifi cate eũ populi omnes

Gens lætare simul dulci coniuncta Syoni:
Et cane cum Solymis tu quoque Cræta uiris.
O gentes laudate bonum, iuuenesque, senesque,
Sumite de effuso gaudia uera deo.

Et rursus Esayas ait/ erit radix iesse ⁊ q̃ exurget regere gentes.

En Iese radix flamma exorietur amica,
Et gentes fræno dux aget ipse suo.

Hoc

Hoc duce danda salus, hoc spes pia gentibus ipsis,
Hoc decus & rectis uita salusque uiris.
Ille igitur claros hac qui spe fouit amicos,
Præstet quod uerbo dixerat ante suo.
Dissidiumque procul stygias impellat ad umbras,
Vos pace ac ueris impleat ipse bonis.
Detque fidē plenam, radios & pneumatis almos,
Vestra sit ut solo spes bene firma deo.
Nec loquor, ut dubitās de uestro lumine, namque
Est uirtus christo cognita uestra meo.
Vosque scio gratos domino castosque piosque,
Ne sit opus dictis uos monuisse meis.
Vestra quidem in charo satis est sapientia christo
Vt queat exemplo corda mouere suo.
Sed pius audaci monitu, uelut obius igni,
Hæc refero ad socios christea iussa meos
Nec doceo ignaros, qui nostis & omnia christum
Noscentes, uerum & corde tenetis iter.
Sed quod sponte facit, forsan uigilantius illud
Perficiet Paulo turba citata suo.
Nāque (fatebor enim) nostri est ea gloria christi,
Per christum sancto fungimur officio.
Nitimur hoc studio, mētemque expēdimus omnē,
Vt crescant uerbi sæmina sancta pij.
Vosque inter gentes peragam pia sacra sacerdos,
Hostiaque a digitis sit data grata meis.

In eū gētes sperabūt

De⁹ autē spei repleat vos omni gaudio.

Et pace

In credēdo vt abūde tis in spe & virtute spiritussancti.

Certus sum autē fratres mei et ego ipse de vobis.

Quoniam & ipsi pleni estis dilectione.

Repleti omni scientia ita vt possitis alterutrum mouere.

Audatius autē scripsi vobis fratres ex parte: tanquam in memoriam vos reducens.

Propter gratiā quę data est mihi.

Adeo. vt sim minister chrī iesu in gētib⁹ sanctificās euangeliū dei.

Vt fiat oblatio gentiū accepta.

Non est quod sacrum fieri puto gratius ullum,
Quam si gens uiuo concidat icta deo.
Concidat, ut surgat, cæsa ut micet, inque cruore
Principis a tabo sit bene munda suo.

Et sanctificata in spiritu sancto.

Deserat & uitium, ritusque exturbet inanes,
Sancta per efflatum puraque facta deum.
Quod bene cum uideam successu crescere sancto,
Pectoraque hortatu uiuere multa meo.

Habeo igitur gloriam in chr̄o iesu ad deum.

Do laudes, gratesque deo, cui gloria nostris
Fœtibus, & nostri summa laboris amor.
Mens mea nec nostris studijs hoc imputat, est qui
De Saulo Paulum me facit esse suum.
Ille mihi ut sanctos animos afflauit, & ora
Præstitit, & monitis fœmen habere meis.
Ille mihi & flammas christanaque numina p̄stat,
Vt ualeam cœcis gentibus esse iubar.

Non enī audeo loqui aliquid eorum.

Vt sileant alios ueri mea uerba ministros,
Per quos ad uiuum terra uocata deum est.
Qui uerbo domini referunt magnalia summi,
A quibus & uitæ flumina mundus habet.

Que p me nō effecit christus.
In obedientiā gētium

Primus ego & quanquam tanto non dignus honore
Indixi uerbum per loca sancta pium.
Ipse feras gentes stygio mucrone subactas
Hactenus obscuros quæ coluere deos,
Euexi ad christi flammas, uerumque decorem,
Et traxi euictas in mea dicta manus.

Pars ce-

Pars cecidit gladio uerbi ferientis in isto,
Parsque micat factis æmula facta meis.
Pars ui signorum terrestria corda fatigans
Ducitur arcanis credula facta nouis.
Hæc ego non Paulus, Paulo facit omnia christus,
Ille ferat pugnæ iusta tropheа meæ.
Spiritus in nostro sanctus facit omnia uerbo,
Hoc illo tantum principe creuit opus.
Ipse minister eram domini, dedit esse ministrum
Me deus, & gladio dimicat ille meo.
Nilque meum, & quanquã successu glorior isto,
Debita sit nostro gloria nostra deo.
Inque dei laudem refero mea gesta, per illum
Gesta, quod est donis dat bonus ille suis.
Ille mihi officium dedit hoc, nulliquc secundus
Dicar post christum saxa mouere meum.
Illyricos penetrare sinus a monte Syonis
Incepi & socijs non loca uisa meis,
Et quæ per comites fuerant Iam parta relinquens
Effundo in terram flumina uiua nouam
Pro domini uerbo peregrinum doctor in orbem
Intrepidus constans christea signa tuli,
Alta prior iaciens pulchro fundamina templo,
Sedulus ad magni dicta uidentis eram.
Et quibus ignotus fuerat, per dogmata nostra
Noscitur, ut populi duxque paterque pij.

In verbo & factis.

In virtute signorum & prodigiorum.

In virtute spũssancti.

Ita vt ab hierusalẽ p circuitũ vsq; ad Illyricum repleuerim euangelium christi.
Sic aũt prędicaui euãgeliũ hoc non vbi nominatus est christus ne super alienum fundamentum ędificarẽ Sed sicut scriptum est

Quoniam quibus nõ est anunciatum de eo videbunt & qui nõ audierũt de eo intelligẽt

Propter qđ et impe= diebar plurimum ve= nire ad vos ꝛ prohibi= tus sum vsq̧ adhuc.

Nūc vo vlterius locū nō habēs in his regio= nib9 cupiditatem autē habēs veniēdi ad vos ex multis iam pręcedē tib9 annis cum in Hiſ paniam proficiſci cępe ro ſpero ꝙ pręteriens videā vos ꝛ a vobis đ ducar illuc ſi prius ali qua ex pte vobis frui= tus fuero.

Nunc igitur proficiſ= car in Hieruſalem mi niſtrare ſanctis.

Probauerunt enī A= chaia et Macedonia collationem aliquam facere in pauperes ſā= ctorum q̄ ſunt in Hie = ruſalem.

Placuit enī eis ꝛ de= bitores ſunt eorum.

Nā ſi ſpiritualiū eorū participes facti ſūt gē=

Hoc ſtudium quo ducor amans, ut fæta reportem
Semina, me miro diſtinet uſque modo.
Sic uos quos primis cupiebam uiſere uotis,
Chriſtus adhuc oculis non dedit ipſe meis.
Nunc poſtquam noto fulgeſcit Achaia chriſto.
Et Macedis paſſum iam liquet eſſe deum.
Nec locus his ſupereſt nunc in regionibus, in quo
Non dedit exemplum chriſtea fama pium.
Et quoniam longo ſtudio uos ipſe uidendi
Ducor, adhuc uotis eſt uia danda meis.
Eſt iter, Hiſpanos uerſus, tunc ueſtra reuiſam
Mœnia, tunc iuſtis gaudia uera dabo.
Tunc mihi cuncta regēs adſit pater, ĩclyta Rhoma
Explebo aſpectu uiſcera noſtra tuo,
Interea Solymis decreui afferre miniſtris
Munera, ab Argolicis miſſa ferenda uiris,
Nam ſcopij fratres & diues Achaia ſoluunt
In chriſto ſocijs munera ſancta, pijs.
Inque deo Paulum fraternaque dona remittunt,
Vt ſoler ſanctos dogmate & ære meos.
Hoc placuit feciſſe bonum. nulluſque coegit
Sed charitas motum flauit amica pium,
Et merito, nam plus illis hoc nomine debent,
Quod prior a Solyma uoce relata fides.
Cumque Sionis opus gentilem accenderit ignem
Perſoluat donis munera ſumpta ſuis

Illa

Illa animæ gazam plebs est partita libenter,
Corporibus castis quod iuuet ista ferat.
Hoc simulac fuero persunctus munere, & illis
Tradidero nullo iussa ferenda dolo.
Istac Hispanas ueniens proficiscar in urbes,
Vt referam christi nomen opesque mei.
Prætereunsque tuos solabor Dardana ciues
Rhoma sub affixo summa futura deo.
Nec dubito, aduentus quin sit meus iste beantis
Gloria, & Empyrei fructus amoris amor.
Vobis sponte pijs nostra excipientibus ora,
Me uera dulcem uoce ferente patrem.
Interea fratres per sacri nomen Iesu
Vos precor Et nostri numina sancta dei.
Per charitatis opes, quas purum īspirat in haustrū
Spiritus, & summi lumen & arma boni.
Vt dum præsenti nequeam uos cernere uultu,
Adiuuet in nostro me pia turba deo.
Et precibus iustis ad numina summa parentis
Oret pro Paulo candida Rhoma suo,
Per mare per terras per tanta pericula iactum
Me seruet dominus sustineatque meus.
Ne queat Isacides Paulum calcare rebellis,
Aut ruat a magno turba reuersa deo.
Gratus & adueniam sanctis, christoque paratus
Cum statuat gladio funeris esse comes.

tiles debēt ꝛ in carna- lib⁹ ministrare eis.

Hoc igit cū cōsumauero ꝛ assignauero eis fructū hunc ꝑ vos ꝓficiscar in Hispaniam.

Scio aūt qm̄ veniens ad vos in habūdantiā bn̄dictionis chr̄i veniā

Obsecro ergo vos fratres ꝑ dn̄um nr̄m iesum christum ꝛ ꝑ charitatē sancti spiritus.

Ut adiuuetis me ī orationib⁹ vestris.

Pro me ad deum.

Ut liberer ab infidelib⁹ qui sunt in Judea.

Et obsequij mei oblatio accepta fiat in Hierusalem sanctis.

Vt

Vt tandem lætus uotis fœliciter actis
Rex mihi det uestros posse uidere sinus.
Sic precor atque pater synceræ pacis, & autor
Seruet in illapsu pectora uestra suo.
Confoueat, secumque liget, nexuque beato
Det socijs socios pace fouere suos.
Hoc summo placeat domino, qui sanguine christi
Det nobis superam trinus & unus opem.

Ut veniam ad vos in gaudio.
Per voluntatem dei & refrigerer vobiscum.
Deus aũt pacis sit cũ omnibus vobis.
Amen.

CAPVT DECIMVMSEXTVM

DEbemus cunctos opibus uerboque iuuare,
Sed iuste in quosdã propior est animus,
Nam quibus adiuti meritis astringimur almis,
Non licet officijs ulla negare bonis.
Phœbe igitur christiana soror, pulcherrima claris
Moribus & multis sancta probata modis,
Sit uobis curæ, synceris quæ incita flammis
Desert Paulinas uestra sub ora notas.
Hæc fuit auxilio nobis, castamque piamque
Excipite, ut sanctis adfuit ipsa uiris.
Cum consorte Aquilam christo saluere sub uno
Dicite, & optatis pondus in esse pijs
Qui pro diuino (christi est ea gloria) uerbo
Ceruices plagis supposuere meis.

Comẽdo autem vobis Phębem sororem nostram quę est in ministerio ecclesię quę est in Cenchris
Ut eam suscipiatis &c.
Salutate Priscam et Aqlã adiutores meos in chřo iesu q̃ pro anima mea suas ceruices supposuerunt.

Et com-

Et contra tauros ursos aprosque canesque
Inuicti nostrum sustinuere caput.
His meritis agimus grates in luce, simulque
Mecum christiani, cætera turba chori.
Nam me seruantes tractasse negotia credunt
Publica, & electis dona dedisse uiris.
Cumque sacris ducibus totam saluere cateruam
Optamus, capiti consona membra pio.
Salueat & fœlix Ephæntus Achaia princeps
Qui tuus, & domino militet ille meo.
Ecce inter claros quod christum primus Achiuos
Induit, est oculis charior ille meis.
Salue & tu Mariæ nomen, pia fœmina dextras
Hæc mihi diuinis contulit usa bonis.
Salueat Andronicus, uir tu quoque Iunia salue,
Ferte mihi in uinclis uincula grata meis.
Vos mihi quos sanguis, deus & ligat, ac simul (olim
Quod fuimus laqueis pręda parata feris
Fœlices nimium, sic uos mea lumina cernunt
Inter apostolicos membra beata uiros.
Qui simul æthereos flatus uehementis ad ignes,
Sorpsistis flammæ pocula sancta piæ.
O socij insignes, & christi ad signa priores.
Infœlix illo tempore Saulus eram.
Tuque salutifero salue meus Amplia uerbo.
Sint tibi sub nostro tempora sancta deo.

Quibus nō solū ego gratias ago sed & cunctę ecclesię gentium.

Et domesticā ecclesiā eorum.

Salutate Ephenetū dilectū mihi q̄ est primitiuus ecclesię Asię in christo iesu.

Salutate Mariā quę multū laborauit ī vobis

Salutate Andronicū & Juniam cognatos & concaptiuos meos.

Qui sunt nobiles in apostolis.

Qui ante me fuerunt in christo iesu.

Salutate Ampliā dilectissimū mihi in dn̄o.

Te

Salutate Urbanũ adiutorem nostrũ in christo iesu.

Te simul Vrbanum frater uenerande saluto,
Viue deo, & Paulum sis memor esse tuum.
Communes placuit mecum tibi ferre labores,
Et tibi det iustus præmia digna deus.

Et stachyn dilectum meum.

Nec semel hic stachyn miles te sancte tacebo,
Sta precor, & uoto sit deus ipse tuo.

Salutate Apellem probum in christo.

Salueat in uarijs passis spectatus Apelles,
Flamma exploratum quem facit esse uirum.
Vt probus in christo maneat, somnoque relicto
Huic christus radijs assit ab arce suis.

Salutate eos q̃ sunt ex Aristoboli domo.

Saluus Aristobolus, quotquot saluete sub illo
Tempsistis falsi numina ficta Iouis

Salutate Herodionẽ cognatum meum.

Hærodionis amor uestræ memorabilis urbi
Sit precor, & nullis concidat ille malis,
Iunctus ut ille mihi fraterno sanguine, sic &
Iunctus in empyreo sit precor ille Polo.

Salutate eos q̃ sũt ex Narcisi domo q̃ sunt in domino

Salue Narcisi dein turba domestica nostri,
Lauit purpurea quam sibi christus aqua.

Salutate Triphenã & Triphosam quę laborant in domino.

Et cum Triphæna cupio saluere Tryphosam,
Adiuuat en flammas utraque casta pias.
Sit fœlix merces illis, christusque labori
Sit præsens, flatu seruet utramque suo.

Salutate Persidam charissimam quę

Chara etiã i domino salue mihi Persida magno,
Et ualeas uero fœmina sancta bono.

Multum laborauit in domino.

Suscipiasque tuis cœlestia præmia factis,
A domino electis ante parata uiris.

Sitque salus Russo clara pietate uerendo
Illius & matri, nomina grata mihi.
Grata mihi, nam grata deo, quæ numinis haustu
Fœlici æternis corda dedere sacris.
Patroba, Asyncritusq̃, Hermãq̃, Hermesq̃, Phlegõtes,
Viuant magnifico tẽpus in omne deo.
Et sistant, pasumque ducem patienter adorent,
Cum magis in nostros dira procella furit.
His reliquos fratres dilecta uoce saluto,
Assit eis christus quo solet igne meus.
Iulia, Philologus, uerbo lætentur in almo,
Hisque deo fœlix sit sine labe dies.
Nereus atque soror pleno de fonte salutem
Percipiant, ueri lumen & arma boni.
Viuat & a claro quæ traxit nomen Olympo.
Vna omnes socij sancta caterua pij.
Inque uicem saluete omnes, simul oscula christo.
Digna date, in genitis sit deus ipse suis.
Pax christi, pietasque, salus, charitasque, decusque,
Fulgeat in uobis tempus in omne pijs.
Vos omnes socij christiana pace salutant,
Viuaque communis dona precatur amor.
At uos si qua pium cura est seruare pudorem,
Si micat in uestro christea flamma sinu,
Effugite infernos astus, falsosque decentes,
Et blanda a rabidis corda cauete lupis.

Hi cir-

Salutate Ruffũ electũ in dño et matrem eius et meam.

Salutate Asyncritũ & Phlegõtẽ hermem: Patrobam hermam.

Et qui cum eis sunt fratres.

Salutate Philologũ & Iuliam.

Nereũ & sororẽ eius.

Et Olympiadẽ & oẽs q̃ cum eis sunt sanctos

Salutate inuicẽ in osculo sancto.

Salutant vos omnes ecclesię christi.

Rogo aũt vos fratres vt obseruetis eos q̃ dissensiões & offẽdicula. Pręter doctrinã quã vos didicistis faciũt/& declinate ab illis.

Hi circumueniunt fratres, conantur & illos
Proh scelus, a noti luce mouere dei.
Intenti numis ueneri, uentrique, doloque,
Spirant de stygio tracta uenena lacu,
Dumque pios animos simulant, lethalia fundunt
Toxica, & incautos nox capit atra uiros.
Hos memores tandem ueri obseruate magistri.
Ne illudant radijs nubila praua bonis.
Vestra est simplicitas notissima, claraque passim
Tenditur, atque alios excitat ipsa pios.
Sed quae impostores nescit, fraudata sub illis
Saepe est, nec laqueos inspicit illa graues.
Ergo haec simplicitas ut sit christiana nocere
Non sciat, at iactos sentiat illa dolos.
Haec nullum fallat, sed non fallatur ab ullo,
Euigilent damnis lumina tota suis.
Sit sapiens partemque oculos deflectat in omnem,
Vir simplex ullis nec ruat ille malis.
Sit pietas syncera, humilis sed docta, uenenum
Ne bibat & uitijs concidat icta feris.
En uideo motos qui uestra in pectora tauros
Attollunt multis cornua saeua modis.
Impediuntque sacros qua possunt arte liquores,
Vt christi uestram non leuet unda sitim.
Hi gladijs ignique uolunt inuertere sanctos,
Et pugna in uerbum saeuit aperta pium.

Huiuscemodi eni christo dño nostro nō seruiunt sed suo ventri. Et p dulces sermões & bñdictiones seducūt corda inocentium.

Vestra eni obediētia i omni loco diuulgata ē

Gaudeo igit in vobis sed volo vos sapiētes esse in bono & simplices in malo.

Hiphaleris ac arte petunt, & numina monstrant
Ficta, uelut quartum qui coluere deum.
Fingunt ac alios christos, ignotaque nobis
Affirmant oculos sacra tenere suos.
Paulatim inducunt uitiumque, umbrãque, deosq̃,
Quicquid & infernas uile cruentat aquas.
Vos modo mi socij christo seruante redempti,
Perstate in ueris pectore & ore sacris.
Cristanam seruate uiam, Synceraque uitæ
Dogmata, que uerbo dat deus ipse suo.
Sistite, terrestres ne iam trepidate furores.
An timeant uanas enthea corda minas?
Sistite, uester adest uictor deus impia contra
Tartara, funestos conteret ipse lupos.
Fide deo frater, fratrem deus ipse tuetur,
Sunt tibi de cunctis certa trophea malis.
Omnipotensque lupum diuino conteret arcu,
Subque tuis pedibus si uelis ille cadet.
En tua de proprijs pendet uictoria dextris
Si tibi diuini principis arma capis.
Fide deo, uincesque tuum clarissimus hostem,
Quem citus ad uotum dux premet ipse tuum.
Concedat, donetque deus, uictumque tyrannum
Rex pius efflictis det precor esse malis.
Lux, fauor, atq̃ charis christi omnipotentis, amorq̃
Pax, pietas, nobis oĩbus adsit Amen.

Deus autem pacis cõterat Sathanam.

Sub pedibus vestris

Velociter.

Gratia domini nr̃i iesu christi vobiscum.

Vos no-

Vos nostri comites christiana pace salutant,
Commendantque pio uiscera uestra deo.

Salutat vos timotheus adiutor meus Lucius et Jason et Sosipater cognati mei. Saluto vos ego tertius qui scripsi epistolam in domino. Salutat vos Caius.

Hi collega meus uerbo Derbensis in almo,
Lucius, & christo dignus Iason hero,
Sosipater gnatus Pyrrhique, & tertius, ista
Excipiens calamo uerba notata meo.
Vna ingens Caius, uiuo qui flumine lotus
Per me, nunc genitus, nunc pius hospes adest.

Hospes meus et vniuersę ecclesię.

Nostros hospitio qui sic bonus excipit, ille
Quam bene terrestres solus haberet opes.
Quam bene cum socijs exhausta gementibus æra
Sæminat, ut tribuit plurima, plura tenet.
Infœlix quem non tetigit gemitusque laborque
Pauperis, o quanto fulmine dignus erit.

Salutat vos Erastus Archarius ciuitatis et Quartus frater.

Vos & Erastus amãs Gazæ qui præsidet urbis,
Et quartus frater mente ualere cupit.

Gratia domini nostri iesu christi cum omnibus vobis Amen.

Ipse ego uos optans uiuis adolescere flammis,
Pro uobis christo do pia uota meo
Adsit, & ille suis fœcundans numina membris
Vos tegat afflatu tempus in omne suo.

Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta euangelium meum et prędicationem iesu christi secundum reuelationem mysterij temporibus ęternis taciti quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum secundum pręceptum ęterni dei ad obeditionem fidei in cun=

Hic iubet ut cessent ritus, fraudesque deorum,
Et pariens uerum sit procul umbra suum,
Hic tacitum arcanum summi patefecit amoris
Tempore in hoc magni luce micante dei,
Hic facit electum me pulsa nocte ministrum,
Dæmonis in uerbo rumpere castra pio,

Hic

Cuncta fide ut domino subdatur machina uero,
Qui sapiens uno numine cuncta regit.
Huic sit honos, laus atque salus, regnumq̃ quiesq̃,
Pax, uigor, & uirtus, gloria, fama, decus.

ctis gẽtib⁹ cogniti soli sapiẽti deo p iesũ chri- stũ cui honor et gloria in secula seculorum. Amen.

FINIS MVSAE PAV- linæ Aluari Gomez in epi- stolam ad Rhomanos.

MVSA PAVLINA ALVA ri Gomez in episto- lã ad Corinthios priorem.

Aec ephiren bimarẽ solatur episto- la Pauli,
Vt christo unitas combibat isthi- mos aquas.
Iam disiuncta pius secum duo congregat agnus,
Mittit & arentem quæ leuet unda sitim.
Et iubet electos dite indignante ministros
Inculta æthereis arua rigare fauis.
Doctor in his Paulus diuino incensus amore
Excitat ad regnum pectora uestra pium.

Textus Pauli apo- stoli.

Paulus.

N Vos

Vos uocat ad uerbi diffusa charismata sancti,
ad patris & gnati lumen opesque dei.

Vocatus apostolus iesu christi.

Paulus qui temere non tantum usurpat honorem,
Sed grato domini lectus amore sui.
Nec merito electus, meritis abscribere nostris
Non licet a solo munera missa deo.

Per voluntatem dei.

Sic uisum est, sic ipse pater decreuit, ut orbe
Visa micet summi gloria uera boni.
Prodigaque ad blandum proles reuocata parentē
Ornetur, uitulo sitque refecta sacro.
Sic deus in Paulo, ne uiuum despice uerbum,
Christiana isthmiacas pace salutat oues.

Et sosthenes frater ecclesię dei q̄ est Corinthi.

Sosthenes hanc noster mecum collega salutem
Mittit, & a socijs charta duobus adest.
Vinxit amor gratos, iāque est uox una duorum,
Nil nisi iam passum spirat uterque deum.
Hæc duo, sed comites, qui non diuersa precamur,
Sunt unum in domino pectora sancta pio.
Vos quoque nobiscum sub corpore uiuitis uno,
Ille caput populi duxque paterque sui.
Mœnia uestra parens manibus fundata uetustis
Innouat & templum iam facit esse suum.
Nec paries tantum quam mens est apta supernis
Imbribus, O magno turba ligata deo.
Ipse repurgatos uitijs auertit ab Orco,
Et sanctos uerbi perficit igne sacri.

Perse-

Perfectosque leuat signa & contraria uertens
Conterit antiqui semina cuncta mali.
Effugat atque tuum terrena superbia fastum,
Quicquid & elatum uana sophia docet.
Hinc reliquos morbos sceptri calcator auerni
Abstulit, & mundos ad sua sacra uocat.
Vulnificum uitijs hebetauit dæmona fractis,
Dispersasque unit iam sibi pastor oues.
Sic noua nupta decens amplexo ecclesia christo
Vna micat domini nomine læta sui.
Nec sola Argiuis rutilans quæ præsidet oris,
Omnis ab optato turba uocata deo.
Ipse has pacis opes uero diffundit ab uno,
Innexos nato sic fouet ipse suo.
Pax uobis, rectisque alijs pax optima christi
Terram complexu docta beare pio.
Pax, que carnis onus, curasque effringit inanes,
Implet & ilapso pectora munda deo.
Hanc charis a christi diffuso nata cruore
Det precor, & flammam uestra sub ora nouã.
Gratia, pax, uobis, domino quæ emanat ab uno
Adsit, & influxum regis ab arce bonum.
A patre per sacrum dona hæc mittantur Iesum,
A quibus ut domino summa petenda pio.
Vt charis insontes faciat, pax integra lætos,
Illa deum populo, nos liget illa deo.

Sanctificatis in chro iesu vocatis sanctis.

Cũ oĩb⁹ q̃ inuocãt nomẽ dñi nr̃i iesu christi.

In omni loco ipsorũ.

Et nostro.

Gratia vobis ⁊ pax.

A deo patre nostro et domino iesu christo.

Illa pio dominum teneat sub pectore, & illa
Instruat euicto clara trophea dolo.

Grãs ãgo deo meo sẽp pro vobis in grã dei q̃ data est vobis.

Gratulor in uestris opibus donisque bonisque,
Quæ præstat summi dextera sancta dei,
Præstat per christum, qui uera potentia charos
Seruat & ignitis uectat ad astra rotis
Ecce dei populo præstatur numen, & ingens
Imprimit in socios dux sua signa pios.
Datque pijs uerbum uerbo splendescere sancto,
Et sapiens doctos dat pater esse uiros.
Antea frater opes falsas, fluxasque petebas,
Terrea terrestres dum cupit urna dapes.

In christo iesu.

Sub duce nunc christo cœlestia gaudia quærens
Cœpisti uotis regna beata tuis.

Quia in omnibus diuites facti estis in illo.

Diues & ob christi radios uiuentia doctus,
Iam potes angelicos inter adesse choros,

In omni verbo in omni scientia.

Iam potes illapsi dulcissima pignora ueri
Fundere, & ad socios pocula sancta pios.
Dat pater hoc, misero torpentia lumina somno
Qui citat, & flammis ductat ad alta suis.
Amplexus quondam stolidæ præcepta Sophiæ,
Nunc lambis libro dulcia mella sacro.
Humano eloquio sola pulcherrimus umbra
Figebas uanis corda fidemque sonis.
Nunc uiuo afflatu linguas carmenque deorum
Fonte sciens bibito surgis in astra deo,

Venit

Venit ab hoc animis amor & constantia rectis,
Laus illi & summum tēpus in omne bonum.
Ille tibi has uires, calefactaque desuper ora
Perflat, & illapsu dat pia corda suo.
Hoc authore fides uera est, hoc uenit ab uno
Quod tua mens falsis non ruit illecebris.
Quod cœlum spectas, nec puluis terrea curas,
Auspicijs uani non ualet esse uiri.
Has deus has dotes, uenturo semina Paulo
Ante parans, nostram sic probat ille uiam.
Cum tibi nec Petrus fuerit nec notus Iacob,
Nec cruce confixi creueris arma dei.
Conditor ipse tamen dextris effundit apertis
Lumina, & in uerbo te docet ipse suo.
Inferior socijs non est tua gratia, iamque
Pignora uenturi suscipis ista boni.
Atque fidem ex uisis diuino roborat actu
Vir deus & uotum sustinet ipse tuum.
Expectasque piæ dulcissima præmia palmæ,
Passaque pro christo uulnera dona uocas.
Scilicet & membris qui nunc cruciatur in almis,
Pandet in extremo robora sancta die.
Vt cuncta e gratis depellens noxia turbis
Extollat natos tempus in omne suos.
Ille dies momenta gerit uitæ ue, necis ue,
Ille dies summam corporis huius habet,

Sicut testimoniū chri sti cōfirmatū ē in vobis

Ita vt nihil vobis desit in vlla grā expectātibus reuelationē dñi nostri iesu christi.
Qui & cōfirmabit vos vsq; in finē sine crimine

In die aduēt⁹ dñi nostri iesu christi.

Fidelis deus per quem vocati estis in societatem filij eius iesu christi domini nostri.

Fidite sed fratres, nec factis fidite uestris,
Sed luce & christi fidite uoce dei.
Olim qui iudex nunc est patronus, & ecce
Ad bona per flatum nos leuat ipse suum.
Per dextras clauis affixas influit omne
Robur & afflato pectore delicium.
Hic dedit ex animis iam toxica Pristina uestris
Pellere, & innocuis pascere corda cibis.
Vt tandem puri radijs cælestibus acti
Possitis sæuum non trepidare diem.
Ipse quidem uerbi ductatos fune magistri
Ducet in electos ultima sæcla uiros.
Et mortale nefas abigens crimenque dolosque
In finem uestros diriget ille sinus.
Et faciet (nec fallor enim) promissaque seruans
In gnato genitos conferet esse pios.
Quosque semel princeps tanto dignatus honore est,
Consortes uerbi quod uelit esse sui.
Hos aget, & motis patria uirtute fauebit,
Præstans ad dulcem posse uenire patrem.

Obsecro autem vos fratres per nomen domini nostri iesu christi vt idipsum dicatis omnes.

Sed rogo iam fratres unum sentite magistrum,
Scindite ne uarijs pallia sancta modis.
En pater unus amans, unus deus, unica christi
Dogmata, lux almis & micat una uiris.
Vnum corpus habes unito candida christo
Turba, quid aduersas concipis ore uias?

Scismata

Scismata linque furens diuersaque sensa, sub uno
Principe, sunt animis castra sequenda pijs,
Mundana aduersis pugnat sapientia riuis,
Vnum sub christo sunt bona cuncta deo.
Dum turbata Cloe rixam memoraret iniquam,
Verbaque non sanctis digna superba uiris,
Códolui, gemitusque pios lachrymasque profudi,
Ah precor ah dominum ne lacerate meum.
Nec tunc cum fixus ligno pendebat in alto
Comminuunt sæuæ principis ossa manus.
Hic se Paulinum crepitans ait, alter Apollo,
Ast alius Cæpham iactat habere patrem.
Improba uox, nihil hi, summus dedit oĩa chr̃us,
Imperij sceptrum quis nisi christus habet?
Si christum abstuleris, nihil hæc tua nomĩa Pauli
Profuerint, christo sub duce Paulus amat.
Si te Petrus aqua socium lustrauit in illa,
Crede mihi, christus te lauat ipse meus.
In famulis deus est, & nos agit ille, mouetque,
Est tibi de solo uita petenda deo.
Pithagoras alijs, alijs Plato, scissa laborem
Dogmata dissectis usque dedere uiris.
At nos author amans placito formauit in uno,
Et charitas nobis una sequenda datur.
Dux pius unus adest, rabiosas fingere sectas
Quis docet, & templi scindere iura sacri?

Et non sint in vobis scismata.

Sitis autem pfecti in eodem sensu & in eadẽ scientia.

Significatũ est enĩ mihi de vobis fratres mei ab his q̃ sũt Cloes q2 cõtẽtiões sũt inter vos

Hoc aũt dico q̃ vnusquisq; vrum dicit. Ego quidem sum Pauli: ego autẽ Apollo: ego vero Cephe: ego aũt christi.

Diuisus est christus?

Reddendas christo grates partiris in eius
Discipulos, multos an cupis esse deos?
Quis tua corda suo mandauit sanguine, christus,
An Petrus, primo sit licet ille loco?

Nunquid Paulus crucifixus est pro vobis aut in noie Pauli baptizati estis?

Nun pro te Paulus clauis transfixus acerbis
Pertulit a sæuis uulnera sæua lupis?
Non equidem, sola est occisi gloria sancti,
Languores nostros unicus ille tulit.
Ille uenenatas scelerosa nocte cateruas
Eripit, & meritis uexit ad astra suis.
Ille tibi misero flumen uitale decusque
Nominis & charites & pia signa dedit.
Ex æquo gentes unus sibi uendicat omnes,
Mortuus in saluos ius habet ille uiros.
Ne titulos alios christo confinge remoto
Sit dominus famulis cognitus ipse suis.

Gratias ago deo meo, quod neminem vestrum baptizaui nisi Crispum et Cayum.

Non tuus emptor erat, sacra qui mersit in unda,
Baptismum christi nomine robur habet.
Laui ego si Cripum christiano & flumine Caium,
Hos christi famulos non decet esse meos.
Ipse minister eram, culpas qui absterfit iniquas,
Non ego, christiani discite, christus erat.
Non uos Paulinos fieri gratissimus opto,
Agnosco domini numina uera mei.

Ne quis dicat quia in nomine meo baptizati estis.

Immo etiam paucos christiana tergere lympha
Gaudeo, ne uestri criminis ansa forem.

Inscia

Inscia ne paruum dum laudat turba ministrum,
Aequalem domino dixerit esse suo.
Non ego uasa gero sacri commissa lauacri,
Omnipotens uerbum dat mihi uoce suum.
Baptizent alij solennes fundere lymphas
Quisque potest, fusis, sit modo christus aquis,
Ast ego per gentes diuino percitus œstro
A uero christi numine numen habens.
Effundam uerbi latices & semina uiui
Principis, & flammas christe beate tuas
Sed non humanis constat sapientia uerbis,
Friuola diuino non satis apta mero.
In cruce, nō phaleris, stygias depellimus umbras,
Crux christi falsos, conterit una deos.
Crux est armatum, sed non facundia mundum,
Quæ terit & laqueos ultor acerbe tuos.
Ardua res, christi summum testata decorem,
Allectant uoces ferrea corda rudes.
Rusticus Actæos captauit doctor & Indos,
Nullus qui faceret hæc nisi christus erat.
Ille opifex rerum motus inspirat amicos,
Fundit & aflatu mella merumque suo.
Balsama destillat tacito labentia fluxu,
Hinc uenit, indoctis ut moueare uiris.
Stulta quidem crux est in nocte iacentibus atra,
Sed nobis magni numen amorque dei.

Baptizaui aūt & Stephāe domū ceterū nescio si quem alium vestrum baptizauerim.

Non eñ misit me christus baptizare sed euāgelizare.

Non i sapiētia verbi.

Ut nō euacuetur crux christi.

Uerbū eñ crucis peeūtib⁹ quidē stulticia est illis aūt q̄ salui fiūt id est nobis dei virt⁹ est.

Sic

Sic pius Esaias uitali instructus ab ore,
Vidit, in effuso dixit & ante deo.

Sicut scriptũ ẽ. Perdã sapiẽtiã sapiẽtiũ: et prudentiam prudentium reprobabo.

Lux domini terram sapientia corda malignam,
Et prudens astus conterit umbra tuos.
Decreto succedit opus, nonne inspicis altam
Virtutem miris cuncta nouare modis.
Nonne uides Sophiæ diffisas dogmate gentes
Abiectamque crucem mœstaque signa sequi?
Delicias mundi populus contemnit inanes,
Irridet falsos iam noua turba deos.
Prisca cadit pietas, & quod fuit ante uenustum
Nunc horret, uerso displicet atque modo.
Nomina mutarunt lux atque amentia, nec iam
Vtraque sub terræ sensibus esse ualet.

Vbi sapiens

Dic ubi nunc sapiens tumidus legisque peritus?

Vbi scriba.

Eius ubi interpres scriba superbus adest?

Vbi inquisitor huius seculi.

Dic ubi philosophus propria uirtute beandus,
Qui naturales sat sibi credit opes?
Artificemque suum nunquam meditatus in ipsis
Ah pudor ah solis sistit imaginibus?
Iusticiamque docens uitijs oppressus iniquis
Languet, & a uero lumine lusus abit.
Fœlices alios iactabat reddere, & ipse
Ibat ad infernas irredituras aquas:
Irrediturus, enim iustus deus, & pia censet
Prauos perpetuis dextra perire malis.

Nec

Nec bonus ob iustum desperet, nec sceleratus
Impune ob uerum se putet esse pium.
Lanx sua cuique, sinit cæcos errasse deus, ne
Se sibi quisque uirum crederet esse satis.
Et uideat tandem Sophiæ documenta secutus
Quod iuuet a solo posse uenire deo.
Iam tamen, ut mundi stulta est sapientia uani,
Declarat miris conditor ipse nouis.
Antea per nitidi pulchra spectacula cœli,
Omneque quod uirtus summa creauit opus,
Inseruit menti radios, traxitque leuatam
Numina ad authoris suspicienda sui.
Sed quia nec uitæ, grato nec cessit honori,
Marcuit & nebulis uana Sophia suis,
Ecce salium meditatu iter, miroque nouatu
Ipse opifex nostros uectat ad alta sinus.
Vt quos tartareo sapientia tincta ueneno
Mundus & humanis strauerat illecebris,
Per uerbum uitæ, nimium quæ stulta furensque
Dicitur, ad ueram dux agat ipse uiam.
Vt qui sub fastu Sophiæ sordentia saxa
Perditus a sirijs ante colebat auis,
Nunc humilis, per ligna crucis, per uilia quondã
Signa, potens altum surgat ad imperium.
Et iam diffidens terreno dogmate, credens
In christum, unito sit deus ille deo.

Auser-

Nõne stultã fecit de⁹ sapientiam hui⁹ mũdi

Nam q: in dei sapiẽtia nõ cognouit mũd⁹ per sapientiam deum

Placuit deo.

Per stulticiã p̃dicationis saluos facere credentes.

Auferturque uiris fiducia uano sui, dum
Non nisi per sanctam uis datur alma crucem.

Quoniã iudei signa petunt.

Si gna petunt Solymi, maiorumque acta canẽtes,
Ascribunt meritis non sua dona suis.

Et Græci sapientiam quærunt.

Græca phalanx iactat Sophiã, patefactaq̃ claustra
Naturæ & placitis astra coacta suis.
Hos utrosque reos nox orco emissa fefellit,
Nec datur insanis gloria uera uiris.

Nos autem.

At nos non Mosem supero cum patre loquentem,
Nec dijs Abramum qui bonus hospes erat,
Nec canimus fixum dilato uespere solem,
Nec quid quo Solymos mens rea tollit auos.
Sed neque cœlorum motus, nec robora cuncti
Syderis, aut causas fulmen & unda tuas.
Quorum dogma loquax elatos reddit Achiuos
Et facit ut prenso corda superba Polo.
Non aliter quam si fictos perpessa furores
Snmma giganteis cederet aula rotis.

Prædicamus.

Sed canimus rem uere humilem, durãque furenti,
Quam nisi per fidei lumina nullus habat.

Christum crucifixum.

Affixum ligno dominum, uitamque peremptam,
Dedecus & magni uulnera quina dei.

Iudeis quidẽ scãdalũ gentibus autẽ stulticiã

Scandala Iudeo sunt hæc, stultissima Græco
Monstra uiro, & somno stertit uterque suo.
Ille suum Ionam media admiratur in unda,
Nec signum nostræ perspicit esse rei.

Ostia

Ostia salua uidet typico made facta cruore,
Numina non agni sentit opima dei?
Et græcus ratione orbem uestigat ut ipsum,
Stulta quidem fallax dogmata nostra putat.
Virginis & stultos partus ait esse, deumque
Non credit gremio posse latere sacro.
Nec uitam sub morte capit, ridetque sepultum
Per christum cæsos astra tenere uiros.
Ridet, & usque loquax radijs illudit & igni
Sic male perspectum temnit uterque bonum.
At nos afflati, uero quos christus amore
Confouet, & plagis ad pia regna uocat,
Signa crucis colimus, rubeo pendentia ligno
Membra dei uitæ facta ministra nouæ.
Artificem colimus cœlique crebique potentem,
Credimus hunc populos morte leuasse reos.
Mors, deus, o fratres christo iunguntur in uno,
Et moritur christus, uiuit & ipse deus.
Et licet ipse deus, uera est mors, nec quia christus
Mortuus est magni uita perempta dei.
Est deus ut semper, christus deus, ipseque cæsus
Viuificat læto corpora cæsa suo.
Hæc sapimus, sola est nostra hæc sapientia, clauis
In ligno affixum dum colimus dominum.
Hæc sapimus, nec uos stultos nos dicite, nullus
Est sapiens, christum ni uidet esse deum.

Ipsis autem vocatis iudeis atque grecis.

Christum dei virtutē.

Et dei sapientiam.

Hæc

Hæc sapimus, licet hæc uobis insania, non est
Cur pudeat summum nos colluisse bonum.
Hæc summa est bonitas, ligno occubuisse potentē,
Hæc pietas, lapsis astra parasse uiris.
Hoc opus æterno dignum est autore, peremptos
Terricolas dulci restituisse patri,
Non hoc Pithagoras docuit, qui semper haberet
Errrantes animas, & sine fine uiam.
Non & Aristocles dictus Plato, non uecicutam
Qui bibit, at uerax, & sine labe fides.
Nostra fides oculis uisa est dæmentia cæcis,
At sapit, & claris conuenit ista uiris.
Eger gustus amat quæ sunt nocitura petenti,
Qui ualet, insanos non cupit ille cibos.
Non capis hæc, te morbus agit, te terreus humor
Sternit, ad hæc mundos conuenit esse animos.
Conuenit, ecce deus trunco suspensus ab alto
Aeuigenas miseros ad sua signa uocat.
Qui petit imperium pelagi terræque Polique,
A cruce transfixo si petit, illud habet.
Crux est, quæ miseris solatia uiua rependit,
Crux est in morbos una medella graues.
Crux est, quæ reges homines facit, enthea reddit
Corpora mactato quum ligat illa deo.
Stipite confixum dominum qui cogitat altum,
Gaudet, in aduersis nec dolet ille malis.

Nil

Nil terrestre timet, diuini signa trophei
Dum uidet, & domino figitur ipse suo.
Surgit in hoc uirtus, stillataque numina lambens
Vir pius angelico peruolat astra modo.
Seque potens uerum dominum deiecit, ut ad se
Nos gereret summis iungat & ima locis.
Se similem stultis sapiēs dedit, atque ita mundum
Conterit, & flammas innouat orbe suas.
Quod putat esse dei stultum dæmentia, uincit
Hic q̄ cuncta tumens dogmata mundus habet.
Qđ putat infirmum, mundo est hoc forcius et qđ
Impia belligerum tartara uincat opus.
Quid queat in misero pensari abiectius orbe,
Quam crux, & claui, uulnera, uincla, mori.
At qui, sic stygios heros fortissimus arcus
Hactenus inuictam uicit & iste necem.
Vicit & in uitijs furiosum dæmona fractis
Hunc licet heu spinis dura corona ferit.
Quid nam simplitius uerbo ue infirmius isto,
Quo nos occisum dicimus esse deum?
Non grauis acteo facundia tincta colore est,
Sed rudis & plano rustica lingua sono
Rustica, sed gladijs flammisque potentior ipsis
Piscator uanos effugat orbe deos.
Si ferus armorum sonitus, si pompa Sophiæ
Panderet hæc domini tan noua sacra mei.

Quia qđ stultū est dei sapiētius est hominibus

Et quod infirmū ē dei fortius est hominibus

Infidus

Infidus poterat terreno ascribere telo
Hoc opus, aut calamis compta minerua tuis.
Sed cum nuda manus pharios nō docta magistros
Simbola iam & mores innouet orbe alios,
Scitur ab æterno fluxisse hoc fonte, decusque,
Christianum a summi luce uenire dei.
Antea diuitias, luxus, & gaudia regnum,
Quærebat uotis Græcia uestra suis.
At nunc pauperiem & duros perferre labores
Optat, & ad charum morte uenire deum.
Quis facit hoc?qs ue hunc animis īpressit amorē?
Funera & humanas temnere delicias?
Quis, nisi qui falsum contra stetit, & mouet unus
Omnia rex, membris duxque caputque suis.
Ad se qui captas uera dulcedine mentes
Euocat, & flammis decutit antra pijs.
Hoc duce mens clara potest sopire fauillas
Carnis, & illapso ducitur acta deo.
Hoc terræ illecebras temnit, falsumque decorem,
Dum figit uero lumina casta bono.
Non hoc crede, facit, quod sit mēs stulta, deum sed
Quod gerit, & finem perspicit, atque patrem,
Hæc potius mēs stulta, sequens quæ gaudia terræ,
Indignam æterno se facit esse bono.
At uos in uobis supremum cernite numen,
Erigat ut miro cernua membra modo.

Uidete eñ vocationē vestram fratres.

O socij, uidistis enim, quo fulmine dicens
Terrebat uestros rustica lingua duces.
Vos inter fratres qui uera & sancta loquuntur,
A solo christi nomine robur habent.
Non genere hi, non uoce tument, nudiq; rudesque,
Alliciunt sacris pectora uestra nouis.
Perque humiles lux orta uiros et parua loquētes,
Expugnat fastus terra superba tuos.
Sic pia simplicitas humanum corripit astum,
Sic honor & christi gloria, maior adest.
Eligit indoctos, & quos putat impius orbis
Insanos, magni dextera sancta dei.
Vt magis omnipotens tumidos confundat inanes,
Antiquum & luso dæmone frangat onus.
Eligit infirmos, terræ ne fidat honore
Aut opibus domino turba redempta suo.
En pauper fera regna quatit, patiensque superbis
Ludit, & hac stigios destruit arte dolos,
Nāque ea quæ sæuus temnit ceu paruula mundus
Hæc deus ad uitam deligit ipse nouam.
Non equites, quadras nō ductat in arma cateruas,
Sed tenet a uerbo parta trophea pio.
Vt præsente deo rebus sit gloria nullis,
Et caro non carnis hoc fore credat opus,
Sed domini, fortéque manum uerbumque salubre
Agnoscat, nati grandia facta dei.

Quia nō multi sapiētes secundum carnem

Non multi potentes non multi nobiles

Sed quę

Stulta sunt mūdi elegit deus.

Vt cōfundat sapiētes.

Et infirma mundi elegit deus vt confundat fortia et ignobilia mūdi et cōtēptibilia elegit deus et ea q̄ nō sunt vt ea quę sunt destrueret

Vt nō glorietur oīs caro in conspectu eius.

O Vos

Ex ipso autem. Vos tamē & quanquā mundus male iudicet, atq;
Exagitet monstris improba turba feris,

Uos estis in chro iesu At patris ex dono per uiuum nomen iesu
Credite uos summi regna tenere loci.
Vos pater ascitos geniti in consortia sancti
Consouet, & dextris dat bona cuncta suis.
Per christum uobis patrem sociumque ducemque,
Vt natis ueras dat deus unus opes.
Non opus est Sophia lumen uitamque petenti,
Dux sapiens sapidum, dat pius esse pium.
Nō opus immundis absorptum quærere Mosem,
Solus enim iustos nos facit esse deus.

Qui factus est nobis sapientia. Hic peperit mores sanctos pacemque decusque,
Iam nemo hæc meritis credat habere suis.

Et iusticia. Iustus & hic sæuos nocturnaque iura tyrannos
Expulit, & ueram sanguine donat opem,

Et sanctificatio & redēptio. Hic bona pax, uirtus, & plena redemptio, cuncti
Cœpimus a christo robur opesque sacro.

Et quemadmodū scriptum est qui gloriatur in domino glorietur. Vt uera a nostro ueniant cantata hieremo.
Pertinet ad solum gloria nostra deum.
Nec sibi iam sapiens placeat, nec uiribus ullis
Fidat, habet summi non nisi dona boni.
Christum nosse deum, uita est, & gloria, menti
Sat nostræ, grato si placet illa deo.

CAPVT SECVNDVM.

Ergo

ERgo & qui tumidis ostētat, friuola uerbis,
Viderit an socio proderit ipse suo.
Se titulo legis uel doctæ carnis apud nos
Iactet, quem socium iam pudet esse dei.
Quem pia nobilitas nullo inflammauit amore,
Cuius ad humanas pectus anhellat opes.
Ast ego suppremi ductabar luce magistri,
Nec studui uanis uoce placere uiris.
Ecce arcana ferens domini mysteria sancti
Non bullas uocis, magnaque uerba dedi,
Non zoroastreas artes, Nilo ue sonorum
Mercurium, aut græcas quod resonaret opes.
Non Tyrios astus simulans, Euri ue Sophiam,
Non stybium chartis, non mihi phucus erat.
Et quanquam actcis precio facundia magno,
Et poteram tragico dicere uerba sono.
Non tamen insanos placuit mihi soluere currus,
Hoc satis est, animo dicere uera pio.
Sat mihi, qđ christum uerbo quocunque canebam,
Ille sat est flammam tendere posse suam.
Quodque erat in christo qđ gens obscura timeret,
Hoc bello nostro simbola prima dedi.
Scilicet affixum ferro, mortemque crucemque,
Nec mea uox aliud, parua ferebat opus.
Nil aliud, quam signa crucis christumque sciebā,
Sed ieci hortatu semina uiua meo.

Et ego cum venissem ad vos fratres veni nō in sublimitate sermonis aut sapientię ānuncians vobis testimonium christi.

Non enī iudicaui me scire aliquid inter vos nisi iesum christum.

Et hunc crucifixum.

Et ego infirmitate et timore & tremore multo fui apud vos.

Et sermo meus & pdicatio mea non in persuasibilibus humanę sapientię verbis.
Sed in ostensione spiritus et virtutis.

Ut fides vestra non sit in sapientia hominũ: sed in virtute dei.

Sapiẽtiã aũt loqmur inter perfectos.

Vt tenuis pauperque dolens sine robore uixi,
Vim patiens, furijs subditus & uarijs.
Virque pius tolerans quicquid uesana libido,
Ausa erat in plagas nocte dieque meas.
Vos simul atque docẽs humilis, nulloque tumebã
Dogmate, sed nobis spiritus almus erat.
Nec uos argutis sapiens hortator Elenchis,
Sed uirtute potens ad pia sacra tuli.
Virtute haud nostra, sed quam deus æthere ab alto
Inspirat puris mentibus ipse fauens.
Sic ego, non fratres, sed uos sapientia christi
Erudiens nostrum summa peregit opus.
Illius hoc uobis a nomine uenit, & igne,
Quod splendent pulso lumina uestra deo.
Turba deo fidens uirtutem agnosce fidelem,
Non nisi in æterno principe robur habes.
Illius est qđ habes, magnum sub pectore numen,
Quod terram spernis, quod super astra uolas.
Quod uia uirtutis nota est, que corda sophorum,
Turgida terrenis septa latebat aquis.
Quod placet unus amor domini qđ displicet error
Nec grata est uotis, nox uelut ante tuis.
Ipse autem quamuis humilis, quia nuntius alti
Principis haud uacuum me reor esse uirum.
Insanis suspecta quidem, sapientibus autem
Sacra loquor, magno uerbaque digna deo.

Et quie

Et quicunque uidens oculis hæc aspicit æquis,
Me quoque diuinas cernit habere manus.
Cernit ut in culto regnat sapientia Paulo,
Vt dominus radijs noscitur ipse suis.
Nam sine luce dei, nihil est in pectore gratum,
Mœrent semoto gaudia cuncta deo.
Dulce nihil toto orbe magis, quã nomẽ, & arma
Principis, & domini dicere gesta mei.
Hæc mea non miseri uana est sapientia sæcli,
Nec quam de cæco principe mundus habet.
Nam neque cur miro quatiatur terra meatu,
Quæ sibi supressum continet aula notum,
Quid faciat madido confusa tonitrua cœlo,
Aut quibus una notas uiribus iris agat.
Terrificam eclipsim pauitantibus inferat astris,
Quid noua uibratis flamma remissa polis.
Sed neque uerba damus fumantibus eruta buccis,
In quibus ornatum uenditat aura sonum.
Sed loquor æternæ te summa potentia uitæ,
Et te fœcundi maxime nate dei.
Tu sapiens patrisque boni, sapientia luxque,
Cuius uis motus efflat ab arce pios.
Te canimus, q cuncta moues, q cuncta gubernas,
Qui facis in famulis grandia regna tuis.
At non in fastu canimus, Phalerisque loquendi,
Non opus est uanis hæc dare sacra sonis.

Sapiẽtiã vero nõ huius sęculi neqꝫ principum huius sęculi qui destruuntur.

Sed loqmur dei sapientiã in mysterio.

Que abſcondita eſt. Hæc doctrina beans non omnibus obuia circis,
Arcana eſt, gladium quo ferit intus habet.
Arcanos efflat radios, numenque, trahitque
Clam mentes, miris unguibus ora capit.
Et licet ingrato fuerit nunc prodita mundo,
Vt micat, in uiuo lumine lumen erat.
Quam prędeſtinauit deus ante ſęcula. Incœpit ſapiens lectis noteſcere turbis,
Mente ſed æterni uita parata boni.
Eſt bonitas quæ ſemper erat, promiſit & affert,
Hic domino rerum nec nouus ardor ineſt.
Vt pius hanc uerax rerum prædeſtinat autor,
Sic uenit a chriſto gloria noſtra deo.
In gloriam noſtram. Hactenus ut Sophiam mundus iactabat inanem,
Nunc humilis uerum gaudet habere bonum.
Gaudeat, eſt nobis noto ſapientia chriſto
Verax, qua uiuis cor ſatiatur aquis.
At ſapiens uirtus pulchro lætatur honeſto.
Simplicibus, puris mentibus, excipitur.
Quã nemo principũ huius ſęculi cognouit. Hanc igitur princeps fraudati turbidus æui
Nemo habet, hæc tumidis inuia lux oculis.
Non Phariſea cohors, non illam cernere Caiphas,
Non Annas, ſtygij non fera turba Iouis.
Infera nox culpæ fulgori obſiſtit. & illum
Non capiant tetro lumina merſa lacu.
Si enĩ cognouiſſent. Nam ſi mira ſacri noſſent myſteria ligni,
Et cruce mactati ſancta trophea uiri.

Si ueram

Si ueram uitæ creuissent lampada ueræ,
Tectaque sub plagis gaudia christe tuis,
Non dominum, fontẽque boni, uitæq́ magistrum,
Fixisset pauidæ turba nefanda cruci.
At tumidos fastus pietas æterna latebat,
Veste nec in uili cognitus author erat.
Sed bona quos sancto fœlixque modestia uero
Conciliat, radios hi tenuere pios.
Viderat Esayas domino monstrante, futuris
Hæc de christicolis uaticinatus ait
Non acies humana uidet, non auribus ullis
Cordibus aut magni munera capta dei.
Excedunt sensus hominum uiresque animosque
Quæ bonus electis rex parat ipse suis.
Scilicet his qui sunt grati cœlestibus, & qui
Obseruant dulcem cordis amore patrem.
Qui pia summisso uenerantur numina corde
Syncere authorem qui coluere suum.
Nec sunt a nobis ueracia lumina, perflat
Spiritus & uiuas qui gerit ignis aquas.
Ille pius nostros animos accendit ab alto
Datque uidenda pij nota profunda dei.
Occulto afflatu superas ductamur ad oras,
Ad quas humanis uiribus ire nephas.
Frontẽ hominis prõptum est hũano cernere uultu,
Secessus animi nemo uidere potest.

Nũq̃ dominũ glorię crucifixissent.

Sicut scriptum est.

Quod ocul⁹ nõ vidit nec auris audiuit nec i cor hominis ascẽdit q̃ pręparauit dñs his qui diligunt illum.

Nobis aũt reuelauit dñs per spũ sanctum. Spiritus enĩ omnia scrutatur: Etiam profunda dei.

Quis enĩ scit hoĩum quę sunt hominis.

Nisi spiritus hominis qui in ipso est.
Ita et quę dei sunt nemo cognouit nisi spiritus dei.

Spiritus hos nouit soli sibi conscius ipsi,
quodque latet causis inspicit ille suis.
Sic res abstrusas diuina mente deique
Decretis, uero lumine nemo uidet.
Nemo nisi æternus flatus luci intimus ipsi,
Quæ spirat charis mentibus omne iubar.
Vtque uides hominem tacito impartire susurro,
Arcana & socio pandere corda suo.
Sic deus hic præsens animis inspirat amicis
Lumina, per flatum nota futura suum.

Nos aūt nō spūm huius mundi accepim9.

Spiritus ecce sibi docuit conformia, rexque
Quilibet affectis dat sua signa uiris.
Spiritus hic mundi spirat terrena, mouetque
Ad mala, ad infernas & sine luce uias.

Sed spūm q̄ ex deo ē.

At pius afflatus domini cœlestia cuncta
Suggerit, ad lucem nos uehit atque patrem.

Vt sciamus quę a deo donata sunt nobis.

Hic nos mira sacræ docuit mysteria lymphæ,
Quæque deus genitis dat bona uera suis.
Vox christi Sophiæ nostræ roburque, decusque,
Continet, illapsum nos decet illa deum.

Quę et loquimur nō in doctis humanę sapientię verbis.

Hausimus hanc flatu Sophiam, nudique rudesque
Humana hanc animis non damus arte pijs.
Sat fuit afflari cœlestia, tradimus & nos
Indoctis, sanctos nec nocet esse rudes.
Qui christum sapit hic sapiēs, dignissimus ē quē.
Ascribant doctis pectora nostra uiris.

Humana

Humana humano traduntur more, beati
Flaminis in solo dogmata danda deo.
Conueniunt terrena uiris, qui terrea tractant,
Sunt satis ad socios enthea corda meos.
Qui christi flatum totis hausere medullis,
His nos, & nostri dogmata grata dei.
Christianæ auditor Sophiæ non congruit, in quo
Non caro det menti lora regenda duci.
Immo etiam infernos animo depellat odores,
Qui cupiat christi dogma tenere mei.
Nā crassus uentoque tumēs & ad infima uersus,
Qui miseri uanas orbis adorat opes,
Qui terræ affectu distractus fertur in umbras
Præcipites, charum non habet ille deum.
Non recipit moriens flatus mysteria uiui,
Ridet, & hic stultos nos putat atque leues.
Dum bona limitibus pstringit summa sub arctis,
Quæ superans sensum non capit ille suum.
Aeternum nasci tenera de uirgine numen
Ridet, & occiso uiuere corda deo.
Morte mori mortem, uicto uixisse sepulchro
Et caput in membris regna tenere suis,
Ac bona per medias iter essem gaudia curas
Ridet, & oppressos sceptra manere uiros.
Non rationis opus diuinis credere flammis,
Dat charis hoc uiui munus amorque dei.

Sed ĩ doctrina chr̄us

Spiritualib⁹ spiritualia comparantes.

Animalis autē homo nō percipit ea quę sunt spiritus dei.

Sume

Sume fidem, nec tu fingendo sacra prophanes,
Hac sine nempe tuum nil ualet ingenium.
Tres hominem uires ornant, quæ carnea, uotum
Carnis amat, quærit, cogitat, atque sapit.
Ast animæ aspectus rationis signa secutus
Languet, & ad summum nō ualet ire bonum.
Altior est terris, uitium despectat & Orcum,
Praua uidet casto defugienda uiro,
Sed luce inferior non munera perspicit alta,
Non habilis radio christe beate tuo.
Nam quæ per flatum sunt discernenda supernum
Non iuuat hæc oculo ferre uidenda reo.

Stulticia em̄ est illi & nō potest intelligere.

En quia non tangit, stultissima credit, & hostis
Se sibi peruersis ludit imaginibus.

Quia spiritualiter examinatur

At diuinus homo, diuinum dixeris illum,
Conditor afflatu quem regit ipse suo,

Spiritualis autem di iudicat omnia.

Abdita cuncta notat, summoque latentia cœlo
Iudicat & cernit, perspicit, atque capit.
Et quantum patri placeat donare potenti,
Vt domini rerum filius alter adest,

Et ipse a nemine iudi catur.

Iudicio carnis non est taxandus ab ullo,
Nam lux terrenos effugit ista oculos.
Gramaticus, rethor, terras & sydera noscens,
nun domino afflati iudicet ora uiri?
Hi terram, gerit ille Polos, illi infima tractant
Ille per æthereas itque reditque uias,

Hos fugit ante uolans, totoq̃ hos uertice supra est,
Ast illi ignoto sunt sine luce deo.
Est & enim uisus terrenus uiribus impar,
Diuina humano carpere iudicio.
Euclidem teuthus uisu metitur & arte.
Nullus homo uiui grandia facta dei.
Spiritus irradians tenebris non uoluitur ullis,
Terrea cœlestes non capit urna dapes.
Num mortalis homo domini cognoscere sensum
Quiuit & arcanis conscius esse bonis?
Instruit hunc nullus cum sæcula concipit, ipse est
Lux noua quæ famulos imbuit una suos.
Lux mihi dogma dedit, tumidum quo uinceret or
Nõ hoc sub placitis improba terra tuis. (bem.
Hausimus hanc christi mentem, qui uiuere christo
Scimus, & in rectis dux micat ipse uiris.
Membra caput refouet, spiratis incita flammi,
Nil mihi cum tenebris terra dolosa tuis.
Quin etiam, tum cum secli ratione peracti
Iudicet expulsos machina tota reos,
Nil christi afflatos terrenum iudicat, hæc nos,
Hæc manet a nostri gloria luce dei.

Sicut scriptũ est quis enim cognouit sensum domini?
Aut quis instruxit illũ

Nos autem sensum christi habemus.

CAPVT TERTIVM.

NOn tamẽ hoc ueræ Sophiæ uẽerabile nomẽ
Iusticiæ pleno lumine mundus habet.

Et ego fratres nõ potui volens loqui tanq̃ spiritualibus sed quasi carnalibus.

Inci-

Incipiunt alij, pergunt, & in arce residunt,
Turbaque sic summo militat omnis hero.
Ac uirtutis iter sub cursu lucis eodem,
Dum peragit, uarios mens habet alma cibos.
Sunt quæ conueniant pueris, quos lacte tepenti
Mater alit, magnis hæc minus apta uiris.
Sic uobis pueris, & adhuc non grandia doctis,
Lac tenues potus, & Melylotha dedi.
Ac uelut infantes balbæ sermone loquelæ,
Incitat ad patrios mater amica sonos.
Sic ego, sic, primis tractans rudimenta sub annis
Et rudis & patiens, non grauis hospes eram.
Et ne dura darem stomachum superãtia uestrum,
Non uolui solidis uos onerare cibis.
Non quia qui Paulo lucet deus, omnibus horis
Proferre hoc medium non queat orbe iubar.
Sed quia nox uestros fuscauerat, horrida uultus,
Nec toto infirmis lumine tempus erat.
Sed nec ad huc primo surgunt torpentia somno
Lumina, nec radijs uestra citata pijs.
Sunt comites uobis etiam sub nomine christi
Qui miseros oculos ad pia regna gerunt.
Qui nondum flatus plenos induta decores
Pectora habent, priscis semisepulta dolis.
Res tonat, hic uerbis non est opus, integra uitæ
Pax non est uestris consona dissidijs.

Tanq̃ paruulis i christo lac vobis potũ dedi non escam.

Nondũ enĩ poteratis.

Sed nec adhuc quidem potestis.

Adhuc enim carnales estis.

Ponite

Ponite liuorem, zelum, rixantia paruo
Corda, precor motus ponite tartareos.
A bene suscepto paritur concordia christo,
Tu christum simulas, & fera bella foues?
Crede mihi, puer es, nec adhuc cœlestia doctus
Si distant oculis ille uel ille tuis.
Omnia christus habet, cur non dabis oīa christo?
In te si sapias nil nisi christus erit.
Heu domino uitæ præponis nomina Pauli,
Proh scelus, & sectam noster Apollos habet?
Quis miserum docuit multos te ferre magistros?
Est opifex unus, doctor & unus adest.
Paulinos, Petreos, non fas tibi dicere dicat
Hoc Stoicus, uel qui carnis honore tumet.
Tu christianus eris, solum hoc extollere nomen
Te decet, est christus quem uenerere deus.
Cætera cuncta nihil, ne uanas indue uoces,
Nulla extra christum lumina mundus habet.
Ne dabis hæc alijs, quæ soli debita christo.
Nec tibi in christus signifer alter erit.
Dormotij si forte canunt, quod mulceat aures,
Quod superum prima fronte tenebit iter.
Corrige per christum christo, sic sit tibi christus
Solus, in hoc rectis norma tenenda uiris.
Pacis amor, christique iubar, nomenque decusque
Sat tibi, num multos iam cupis esse deos?

An sat

Cum em̄ sint inter vos zelus et contentio.

Nōne carnales estis & secundum hominem ambulatis.

Cum em̄ qs dicat ego qdē sum Pauli alius autem ego Apollo nō ne homines estis?

Quid igit̄ ē Apollo?

An sat christianum non est te dicere quin te
Delectat potius dicere plotigenam?
At precor o socij diuinam ostendite flammam,
Syncero & solum ducite corde deum.
Vos docui, sed non docui, uos ipse docebat
Christus amans, uoti duxque deusque mei.

Quid vero Paulus.

Dic mihi quid Paulus, uel quid sit noster Apollos?
Quis famulos nostri non uidet esse dei?

Ministri eiꝰ cui credidistis et vnicuiqꝫ sicut dñs dedit/ego plantaui Apollo rigauit. Sed deus nunc incrementum dedit. Itaqꝫ neqꝫ qui plãtat est aliquid neqꝫ qui rigat sed qui incrementum dat deus.

Q̄d dedit hic dedimus, iussa atq̄ peregimus alma,
Sat nobis, nostrum fecimus officium.
Cumque ego plantarem, flumē soluisset Apollos,
Crementum domini uenit ab ore pij.
Plantatorque nihil, nihil est ac ipse rigator
Sed princeps, cuius munere creuit opus.
Frustra ego seuissem, frustraque rigasset Apollos,
Affiasset uerbi ni deus ore sui.
Huic soli debetur honos, qui protulit ex se
Fœtum, quem uiuis uiribus ipse fouet.
At nos tractamus diuina negocia serui,
Noster & a nostro principe uenit honos.
Non colimus nobis, qui dat ferat ille talentum,
Quo sine non uires ut coleremus erant.
Vendicat oficij princeps sibi munia nostri.
Et nostri fructus ipse laboris habet.

Qui plantat autem & qui rigat vnum sunt.

Nos tamen in domino si iam requiescimus uno,
Vnum cor sancti si sumus igne dei.

Præmia ſumemus noſtro ſeruata labori.
Debita non, ſummi ſed pia dona boni.
Munera ſeruitij libram ſuperantia noſtri,
Quæ pater ex placito conferet ipſe ſuo.
Nam niſi quod bonus eſt, noſtro non ille labori
Debet, ſed donis dat ſua dona ſuis.
Nil ſumus ex nobis homines, ſed noſtra uoluntas
Adiuuat illapſum lumine mota deum.
Adiuuat, o quantum eſt uero concurrere magno,
Et domini factum dicere poſſe meum.
O decus, o fulgens animarum gemma piarum.
A nobis noſtro & principe conſtat opus.
Auxiliumque deo damus, & pandentibus ipſis
Intrat, ut illuſtret limina noſtra parens.
Concipit a ſolo mens uiua hæc ſemina ſancto,
Sed facimus partum noſque deuſque pium.
Mens pia nil pareret, niſi numinis imber adeſſet,
Sed tamen inuitam non premit autor eam.
Cuncta facit ſolus, qui nos quoque condidit ipſos,
Ex nihilo, & ſumma traxit ad eſſe manu.
Nos citat hic radijs ſopita mouentibus ora,
Et trahit ad motum pectora noſtra pium
Ipſe uoluntati diuinum ſpirat odorem,
Huius ope oſtenſum deligit illa bonum.
Et quæ recta facis, facit optimus, attamē ille
Non ſine conſenſu perficit illa tuo.

Unuſquiſqȝ aūt ꝓpriā mercedem accipiet ſecundum ſuum laborē.

Dei enī ſumus adiutores.

Auxi-

Auxilio nostro uincit deus atque reppellit
Nubila, quæ flammis effugat ipse suis.
Hic dedit arbitrium, rectoque adiutus eodem
Ebibit a factis dulcia mella bonis,
Ille fatebor enim poterat nolentibus ipsis
Astra dare, & regni sceptra beata sui.
Sed uoluit uelare uiros, ut dulcior esset
Vincenti meritis parta corona pijs.
Decreuit sapiens, præstatque, ac lege superna
Stat dominãs, placitum nec mouet ipse suum.
Arbitrium nostrum sequitur, tantumque uolentes
Ditat, in umbrosis nec micat ille uiris.
Adiuuat, haud mutat, proque excipientis amore
Fundit opes, natis nec negat ora suis.
Nec te decipiat pietas æterna potentis,
Adiuuet ut dextram nam petit illa tuam.
Nil medicus prodest, si non admissus, & ipse
Ni recipit, cæco nil pia flamma uiro.
Pendet ab arbitrio quod poscimus, adiuuat ingens
Virtus, nec uotis deficit illa pijs.
Adiuuat & p̃stoꝰ est, utq̃ hæc mẽs corpus amicũ,
Dilectas animas & deus ipse mouet.
Vt tua mens duro non restitit obuia ferro,
Si demens proprium percutis ense latus.
Sic dominus uitijs non obuiat ipse nefandis,
Crimina cum uotum deligit atra tuum.

Hic tamen ad culpam non adiuuat, ut tua nollet
Mens etiam gladio uulnera ferre tuo.
Sed iuuat ad uitam, charitesque effundit & afflat,
Spargit, & in nostris semina uiua animis.
Vos deus o fratres grato uelut arua liquore
Fœcundat, curæ datque riganda meæ.
Vos fundus domini, nos hausto desuper imbre — Dei agricultura estis.
Vos colimus nostro germina chara deo.
Omnipotens genito faciens pia mœnia charo, — Dei ędificatio estis:
Vos legit & tractos incitat atque fouet.
Ast ego per superum iaciens fundamina donum, — Secundũ grãm dei q̃ data est mihi vt sapiẽs architectus fundamẽtum posui.
Composui digitis saxa priora meis.
Perque deum sapiens christo illustrante petiui,
Vt nostrum uiui principis esset opus.
Nunc sup huic alius ueniẽs instructor, & ipsum — Alius aũt sup ędificat
Se missum a sancto sentiat esse deo,
Aduertat, uideatque uidens, ne mollia ponat — Unusq̃sq; autẽ videat quomodo sup ędificet.
Insuper, aut magno dissona principio.
Successor noster non sit, nisi christea curet — Fundamẽtũ aliud nemo potest ponere pręter id quod positũ est quod est christus iesus
Dogmata, ni sanctam gesserit ore crucem.
O re crucem sed corde crucem, totusque magistro
Hæreat, aduersa ne cadat ille manu.
Fundamenta uides illustria, firma, decora,
Quæque patris magni spiritus intus alit.
Carnis opus ne pone super, ne tota labascat
Machina si aduersis discrepet illa modis.

Quis cœlo conformet humum? uero umbra decori
Distat, trux agno torua Leæna pio.
Instructura uiros quamuis tua fallat inanes,
Diuinos oculos ludere quis ualeat?
Quid struis? aut qua spe, terrena in fœce moraris?
Non ne uides uotum frustrat arena tuum?

Si quis aūt sup ędificat supra fundamentū hoc aurū argenteū lapides p̄ciosos ligna fęnum stipulam.

Si geris aut aurum, præciosæ aut sæmina conchæ,
Argentum ue, altus cernit ab arce deus.
Si fœnum, stipulam ue paras, super addere ligna,
Et simul hæc domino sunt manifesta tuo.

Unius cuiusq; op⁹ manifestum erit.

Perspicit hæc qui cuncta uidet, cui nota uirorum
Sunt opera, & summam dicere finis habet.

Dies eñi dñi declarabit qꝛ in igne reuelabitur ⁊ vniuscuiusq; op⁹ quale sit ignis ꝓbabit

Instat amara dies & ineluctabile tempus,
Quo cunctum iudex igne probabit opus.
Stat rogus his flammis, austroque furentior isto,
Stat uerbum summi tempus in omne boni.
Stat rogus has mundi paleas rapturus, eritque
A firmo uerum lumine iudicium.

Si cuius opus manserit quod super ędificauit mercedē accipiet Si cuius opus arserit detrimentū patietur.

Et tortum flammis aurum purescet in ipsis,
Lignorum at fragiles ignis aduret opes.
En uirtus tentata nitet. uitiumque labascit.
Et miserum finem gaudia falsa tenent.

Ipse tamen salu⁹ erit.

Qui christum uere sequitur, phallaridis Orco
Splendet, & in dura non cadit ille manu.
Qui terram, qui carnis opes, q̄ dæmona, flammis
Mæret & in primo iam riget ille gelu.

At tibi siqua dei, si uitæ cura beatæ,
Ne quære arsuras corporis illecebras.
Illa super stultum est preciosum ponere christum,
Quæ simul ut stipulas impius ignis edat.
Pone aurum, q̃d flamma probet, q̃d luce coruscet — Sic tamẽ quasi p ignẽ
Quod nequeant stygij tela ferire Iouis.
Fundamenque alium nec tu quæsiueris extra
Christum, quẽ nunquã tẽpus & aura mouet,
Si tibi theubutes aliter, uel tu quoque fingis
Insipiens alias improbus esse uias,
Hoc fœnũ, hoc palea ẽ, rapido absumetur ab igne,
Viua tamen christi dextera semper erit.
Rex pius, at iustus domino nil iustius almo,
Et charitas duris non fauet ipsa malis.
Fundamen christus, turpem super addere molem
Qui parat, heu gladio se ferit ipse suo.
Fundamẽ, charitas, pulchrum uis ignea templum
Sustinet, infecta est frigore sacra domus.
Inficiant quicunque uelint, Sed gloria ueri
Clarior, & pœnas undique crimen habet.
An uos non domini templum meministis amãdi, — Nescitis quia templũ dei estis.
Quos deus afflatus incubat atque fouet.
In quibus est habitans flammis oleoque meroque — Et spiritus dei habitat in uobis.
Spiritus, atque aulam rex facit esse suam.
Quod si supplicio templi uiolator aheni — Siquis autem.
Plectitur, & legem sustinet ille grauem?

Templū si violauerit disperdet illum deus.

Templum enī dei sanctum est.

Quod estis vos

Nemo seducat se.

Quas deus huic pœnas, q̃ se numēque prophanat,
Spargit & in dominum nigra uenena suum?
Turba dei: sacrum diuino afflamine templum
Ne uioles, iustus uindicat ista deus.
O templum fœlix homines, ne perdite uires,
Ne semel acceptum pellite corde bonum.
Vos tēplum sacrum atq̃ decens purumq̃ magister
Reddidit, illustrem ne uiolate locum.
Seruate intactum, ne putri fæcis odore
Spreuerit ingratos gratia sancta sinus.
Moribus hoc christo dignis seruatur, amore
Cœlesti, & factis qualibet arte pijs.
Ambitio contra, rixæ, fraudesque, libido.
Fœdat sacratas morbida turba domos.
Eia igitur uiui christiana palatia saxi
Vos nemo indignis sordibus inficiat.
Terra, dolus, dæmō, carnalia monstra, furorque,
Pugnant de nostro pellere corde iubar.
Sistite, præsidijs nec tutum est sistere uestris,
Ni ducis & fratris quæritis auxilium.
Seducat se nemo putans sua brachia posse
Pellere de uenis dira uenena suis.
Hoc decus æternum est, nisi uires influat author,
Nil lex, nil sensus, nilque Sophia potest.
Nec qui mundanæ teneat monumenta Sophiæ,
Erigat in uerbum cornua sæua pium.

Quin

Quin potius sapiens si se bene nouit, & orbem,
Quique sit humanis exitus illecebris,
Stultescat mundo sapienter, & omnia carni
Grata abigens, uel sic desinat esse caro.
Desinat esse, tumens somni professor & auræ,
Noscat ut ignotum sic magis ipse deum.
Hæc est hæc animæ sapiens dementia, cum se
Non teneræ carnis sensibus acta mouet.
Et uelut hoc mundi nemo fit clarus honore
Vt numi diues pondere nullus homo.
Vt non fœlicem mortalia gaudia mentem,
Sic sapiens sæcli dogmate nullus erit.
En tumet, at uana est, mundi sapientia falsi,
Stultaque in æterno deficit illa bono..
Et uitale nihil sentit, dum luce maligna
Inuoluit sensum terra superba suum.
Altera deffectum lux quæ supereminet ipsum.
Stulticia est, dum nil quod sapit orbis habet.
Dixerat hoc sapiens afflatu principis almo,
Dum recolit uiui iura profunda dei.
Terreni sapientis opus deridet, & astus,
Et fraudem proprijs captat in insidijs.
Rex etiam Dauid cythara famosus eburna
De christo & domino sic ait ille suo.
Nouit cuncta potēs, homo quæ sibi cogitat, utque
Terreni insipidum sit sapientis opus.

Si quis videtur inter vos sapiens esse. In hoc seculo / stultu fiat vt sit sapiens.

Sapiētia enī huiꝰ mūdi stulticia est apō deū

Scriptum est enim.

Comprehendā sapientes in astucia eorum

Et iterum.

Dn̄s nouit cogitationes sapientium.

Quoniã vanę sunt. Vt uana, ut fallax. & quæ promisserit impos
Reddere prudentum morbida lux hominum.
Nemo itaq;. Qumque salutis opus uirtus, & gratia, paxque
Pendeat a domino uita quiesque pio,
Pendeat a nostro cum nostra potentia christo,
Detque pater genitis robur & arma suis.
Glorietur ĩ hominib⁹. Non est cur nomen iusti sibi uendicet acti
Puluis homo, a dextra principis illud habens.
Non opis est nostræ ueris gaudere triumphis,
Debetur summo gloria tota deo.
Vile est terrenæ si spem tibi figere turbæ,
Oblitus magni non uereare dei.
Omnia em̃ vr̃a sunt. Vtque sumus fratres uno sub corpore cuncti
Sunt unum socijs omnia dona pijs.
Est communis honos patrem uenerantibus unum,
Omnia per uestrum sunt bona uestra patrem.
Siue Paulus siue Apllos Si meruit Paulus quicquam, uirtus ue, labor ue
Profuit, hoc illis, quos tenor unus habet.
Siue Cęphas. Quod meruit Cœphas, socijs est utile sanctis,
Hoc facit, hæc unum membra tenere caput.
Prouenit ex æquo lucratum fratribus unum,
Quod proprium possit dicere, nullus habet,
Siue mundus. Siue quid habet mundus, qđ nõ sit mortis imago,
Hoc natis domini debet habere pij.
Si quis de uili quicquam sibi uendicat auro,
Tempore in extremo nulla negare potest.

Siue

Siue per ultrices diras ferus obstrepit orbis,
Augescunt nostris commoda uestra malis,
Viuimus & uobis, pietas & nostra uidentes
Adiuuat est uestrum, uitaque nostra bonum.
Si morimur uestrum est, socijs moriemur et ipsi,
Crescunt per nostram robora uestra necem.
Cum tua martyrico sacrata est sanguine tellus,
Frater in hoc fructum, si bene cernis habes.
Tota quidem est uirtus domino diffusa perēpto,
Sed cum nos fortes creueris est aliquid.
Iam neque te miseri turbent præsentia sæcli,
Solicitent ue animos gaudia uana tuos.
Siue ad olympiacæ rapiaris præmia palmæ,
Et placeant ueris regna futura bonis.
Excitat has animo uires, roburque, uidere
quantus fraterno pectore feruor adest.
Ergo metus uani cedant, tenebræque fatiscant,
Vilia nec magni sint tibi dona dei.
Cuncta quidē tua sunt, totus tibi militat æther,
Dum tua mens charo militet alma deo.
Ne uilem te prebe alijs, te conditor unus
Qui regat est, idem qui facit, atque fouet.
Cuncta tui iuris, dum christum agnoscis amātē,
Credis et hoc, summum despice ne dominum.
Te sibi christus habet, furijs ne trade regendum,
Quid facis, imperium totius orbis habes?

Siue uita.
Siue mors.
Siue præsentia
Siue futura.
Omnia enī uestra sūt
Vos autem christi.

Regnas dum christo seruis, si despicis, & tum
Fis seruus claro degener imperio,
Te sibi rex uirtusque uocat, ne cesseris ultro
Vir uitijs, cur sic tam male funus amas?
Qui regnare odit, cupit & seruire, uel ille
Nil sapit, aut falsis dormit in illecebris.
Te regem precor esse putes, nec terrea uilis
Signa colas, falsis ne capiare bonis.
Rex tuus astra mouet stygio te subdere regi.
Nec dare mancipijs iura paterna potes.

Christus autem dei.

Christus in exẽplo est hominũ clarissimus heros,
En nunquam sanctum deserit ille deum,
Ille deo pectus, uos reddite pectora christo
Si facitis, reges dicite christicolas
Gaudia sic solus uobis dabit omnia christus,
Et uestri fratres omnia iuris erunt.

CAPVT QVARTVM.

Sic nos existimet homo/ vt ministros chri & dispensatores ministeriorum dei

AT nos interea uitæ, uerique ministros
Luminis & seruos dicite, nõ dominos,
Dispensatores uiui nos dicite uerbi,
Numina per nostras dat deus ipse manus.
Nil uenit a nobis, totum est a principe magno,
Quod sumus, hoc etiam luce fouente damus.
Cum sapimus patres, arcanaque pandimus ista,
Subseruit summo lingula nostra deo.

Sat no-

Sat nobis, si uera damus, sine fraudibus ullis,
Si satis & nostro fecimus officio.
Si sine labe pij mandata peregimus alma,
Nec trepidat dominum dextera nostra suum,
Dispensatorem fuerit satis esse fidelem,
Dona sed ad dominum sunt referenda pium.
Ast ego si recte christiana negocia tracto,
Nec uacua est oculis gratia fusa meis,
Non opis est uestræ nostram discernere causam,
Nec timeo humanis displicuisse oculis.
Si uiolata mihi diuini uasa liquoris,
Si nostra illæsum pectora numen habent.
Quicquid erit, nec te subeam rea turba magistrâ,
Non potes hoc paulum claudere iudicio,
Præstant terrenis cœlestia, iudicat unus,
Dicit & omnipotens optima iura parens.
A Saulo culpæ non sum mihi conscius, at non
Fas mihi iusticiam tollere uoce meam.
Iudicium sileo de me, christoque relinquo,
Ille sibi summam pectoris huius habet.
Dum uia, dum uita est, & mens quæ uertitur uni
Laus domino, seruum iudicet ipse suum.
Ille oculta suis qui perspicit omnia flammis
Innocuus iudex omnibus esse potest.
Qui tenet oppressos somno & caligine uultus,
Cur sibi de ignotis iudicet ille uiris.

Hic iã queritur inter dispensatores

Ut fidelis qs inueniat

Mihi aũt ꝓ minimo est vt a vobis iudicer.

Aut ab humano die.

Sed neqꝫ meipsũ iudico nihil cũ mihi cõscius sum sed non in hoc iustificatus sum

Qui autẽ iudicat me dominus est.

Quæ

Itaque nolite ante tempus iudicare.

Quæ bene non capias, ne sensu expende maligno,
Quid facis, an uires numinis unus habes?

Quo adusque veniat dominus.

Iudicium sine fraude manet, cum conditor ipse
Adstringat factis ultima lora suis.
Interea ne tu ueri præcordia iusti
Scrutere, est oculis obuia flamma tuis.
Exuperans uirtus morbosos territat orbes,
Linque precor magno corda uidenda deo.
Desine meque tuis incendere, teque querelis,
Qui facit hunc, seruum iudicet ipse suum.

Qui illuminabit abscondita tenebrarum.

Ecce extrema dies perfecto temporis orbe,
Cum lumen summi luminis adueniet.

Et manifestabit consilia cordium.

Deteget in nostris occulta negocia curis,
Præmiaque & pœnas conferet illa dies.

Et tunc laus erit vnicuique a deo.

Tunc qui syncero iustum obseruarit amore,
A iusto laudem principe suscipiet.
Vulgus eum quamuis nullo tractarit honore,
Et sit ab humanis improbus ille notis.
Qui secus obscœno somni scelerisque pudore
Horrida sub stygijs ibit ad antra deis.
Hunc licet & uulgus preciosum dixerit, & si
Scripserit in fastis Dardana Rhoma.

Hęc autem fratres transfiguraui in me & Apollo.

At uerbum nostrum ne quis meditetur inane,
Cum uos Paulinos dico & Apollonios.
Non ego causa doli uobis nec noster Apollos,
Desipit aut signis ille uel ille meis.

Hac

Hac mihi uoce nefas tantum signasse, fuitque
  Consilium ueris parcere nominibus.
Funestos comites, horrendaque monstra notaui,
  Quæ ueluti patrios gens colit ista deos.
Nam nihil hi, christus pura sed mente colendus,
  Qui deus & princeps doctor & autor adest.
At reliqua inflate funebria nomina turbæ
  Linquite, christiferis iste pudendus amor.
Linquite signa Iouis, qđ christi est, reddite chro,
  Ille suum titulum uendicat, ille meum.
Dic mihi quisquis ades, uano certamine rumpens
  Templa dei, christus te lauat, aut alius?
Vnicus est christus, quis nã hic discriminis autor,
  An datur a nostra plus ue minus ue manu?
Dat deus unus opes, electi dextra ministri
  Quid facit? hæc uiuens dat tibi dona pater.
Siue tibi sacrum gemmata ad dolia flumen,
  Aut te si rubro merserit ille salo,
Res eadem, ne tu fastos hos quære magistros,
  Aequus in hoc Petro quilibet esse potest.
Tuque ministerio nomen qui extollis in ipso,
  An tua uel domini das monumenta tui?
Si tua dona putas, quæ uiuo a fonte liquescunt,
  Crede mihi, sensus nox agit atra tuos.
Si capis autorem, si numina concipis alta,
  Cur uendis tanto non tua gesta dolo?

Isthmiaci

Propter vos vt in nobis discatis ne supra q̃

Scriptum est.

Unus aduersus alterũ infletur pro alio.

Quis enĩ te discernit

Quid autem habes quod non accepisti.

Si aũt accepisti/quid gloriaris quasi non acceperis.

Jam saturati estis.

Isthmiaci fratres quæ uos hæc copia rerum
    Distrahit? unde istas sic habuistis opes?
Principio tenuis ueluti sine corpore uita,
    Cura leuis miseri corporis huius erat.

Jā diuites facti estis.

Nunc & opes creuere, & amor sceleratus habēdi,
    Pristina iam uestros non capit urna lares.

Sine nobis regnatis

Ecce uelut reges mores iam spernitis almos,
    Et grauior saturis funere pauperies.
Contentas paruo uiles sine robore mentes
    Dicitis, ah superam non bene nostis opem.
Excluso Paulo funesta pecunia nobis
    Imperat, & christi dogmata lusa iacent.

Et vtinam regnetis.

Vos utinam christus regno sibi destinet almo,
    Impleat & ueris pectora uestra bonis.
Et probet ille suis cælsa hæc patrimonia sanctis,
    Ac terris saturos non neget esse suos.
Insertus christo mundi non signa dolosi
    Quæritet, at christum sit memor esse deum.
Sit memor infirmis præstare potentia rebus,
    Esse iter & sanctum quod deus edocuit.
Sit memor & somnos miseri uanescere sæcli,
    Plus aloes cuius quam bona mellis habent.

Ut & nos vobiscum regnemus.

O utinam fratres regno sociemur in uno,
    Omnibus & magni sit domus una dei.
At regnum terræ uoto male quæritis omni,
    Quo mihi uos socios non placet esse meos.

Nam si

Nam si hæc ad nostrum spectarent terrea cultum,
  Restabat fructus pars mihi magna mei.
Si satis est turpes numos captasse beatas
  Per charites pauco tempore diues eram.
At pro diuinis cœlestia quærimus, & non
  Terrea, christianis hæc minus apta uiris,
Si tantum uestri cupiunt terrena magistri, Puto enim.
  Cur mihi magnificus non dedit illa deus.
Opprimitur tortus per multa pericula Paulus,
  Qui uero uobis lumine pandit iter.
Vos christum Paulo docti, nostroque refecti
  Verbo hilares fatuas quæritis illecebras?
Aut sic afflicti falsa est sententia Pauli,
  Dæmonis aut uestro puluere regnat opus,
Hoc habet hoc dœmō regnum quod prēditis ipsi,
  Nam deus aduersa me iubet ire uia.
Exul inops sitio, male grataque limina tento,
  Et premor, & formis omnibus excrucior,
Hac iter est iustis ad ueri regna beantis
  Hic modus hic sanctis uatibus unus erat.
Christum Paulus amās hac luce nouissimus exit,
  Seminat & uerbum per loca cuncta pium.
Quod cecidit spinas inter male creuit obortas,
  Heus uos ne uitijs perdite dona patris.
Pergite nobiscum, sic sic iubet ipse, cauete.
  Præstant his uestris hæc mala nostra bonis.

Nos

Nos deus opposuit uitijs exempla terendis,
Vt pessum falsi cura decoris eat.
Vt diuum notescat opus, discatque iuuentus
Monstra pati, & passo sic placuisse deo.
Ecce sumus spreti clara spectacula mundi,
Nocturnique duces quo uereantur habent.
O rerum mutasse uices quis crederit orbem,
Dicimur hoc stulti quo sequimur dominum.
Despicimur, laniamur, adest qui funera nostra
Rideat, atque ausit ludere furcicolas.
Vos animosa cohors terrestribus incita flammis,
Creditis æthereum quod uideatis iter.
Nos humiles christo deiecimus, ut pia surgat
Gloria, & æterni fama decusque boni.
Vos tumidi, grãdes, & quos domus ãpla sonoros
Vix capiat, lætos uertitis orbe sinus.
Nos sumus obscuri, uos clara insignia pompæ
Ducitis, & mancos creditis esse pios.
Nos nihil a nostro nisi uincla & uulnera cultu,
Vosque penes nostri summa laboris adest,
Vos fructum capitis, Paulus gerit ipse laborem,
Sic alijs dulces mella dedistis apes.
Quid precor hic Paulo pro plagis penditur istis
Esurit, ecce famem pertulit ecce sitim.
Ecce tremens nudis horresco frigora membris,
Et mihi Sol flammis & leuis aura nocet.

Nõ deus nos aplos nouissimos ostendit.
Tanquã morti destinatos.
Quia spectaculũ facti sumus mũdo & angelis & hominibus.
Nos stulti propter christum.
Vos autem prudẽtes in christo.
Nos infirmi.
Vos autem fortes.
Vos nobiles nos aũt ignobiles.
Usque in hanc diem sitimus & esurimus.
Et nudi sumus.

Ex ucra

Ex uerbo domini quæ sunt mihi lecta uidete,
Hæ sunt diuitiæ, quas sibi Paulus habet.
Cædor, & uror amãs, peregrinas ductus in oras,
Vt uagus incertis sedibus exul agor.
Non rapio quicquam uestrum, mihi dextera lasso
Exigui uictum pauperis arte parat.
Non peto decepti famam uel nomina uulgi,
Me nulla humanæ laudis imago uehit.
Prospera uera precor turbis hostilibus, acres
Et tacito pœnas pectore sustineo.
Dumque mihi facies christi patientis inhæret,
Is sum, quem famulum non neget ille suum.
Hoc facit, ut quanquam furijs oppugner acerbis,
Aethereos sensus hostibus esse precer.
Hoc facit, ut quanquã ueluti purgamina mundus
Me terat, & clausis naribus eijciat,
Sim constans, rectique tenax, fidusque, putemque
In mea nil cunctis corda licere malis.
Hæc ego non fratres ut nostra pericula uestro
Sint oneri, aut nostri uos querar esse reos,
Non quæro ingratos iusto damnasse pudore,
Dum memoro ad uestros debita uestra sinus.
Creditor est christus, qui penso exposcet in arcto
Quod sit apud seruos fasque nefasque suos.
Ast ego, qui nuper uos uitæ semine ueræ
Congenui, charos hortor amore meos.

Colaphis cędimur et instabiles sumus.

Et laboramus operã-tes manibus nostris.

Maledicimur.

Et benedicim9 perse-cutionem patimur & su-stinem9 blasfemamur & obsecramus.

Tanq̃ purgamẽta hu-ius mũdi facti sumus & omnium peripsima vsq; adhuc.

Non vt cõfundã vos. hęc scribo.

Sed vt filios meos charissimos moneo.

Vera monet pietas, gnatis miserescere nostris,
Vitare hortatu damnaque uestra meo.
Hic germanus amor, ni iam uelis esse paternum
Admonet, infernas effuge turba uias.
Crede mihi, tuus ipse parens, a fauce Draconis
Effuge, carnati iam patet aula dei.
Siste puer, funesta dedit tibi pocula papas,
Sed pater a damnis admonet ipse tuis.

Nam si decem millia pedagogorum habeatis in christo.

Sint tibi ductantes, si tali nomine mille
Dixeris, hortator quilibet esse potest.

Sed non multos patres nam in christo iesu per euangelium ego uos genui.

Qui pater est, gnatos intenso motus amore
Aduocat ad ueri dulcia mella boni.
Vos genui, iubeoque pater, mihi credite patri,
Efugite a uitijs uiscera nostra precor.

Rogo ergo vos.

Hoc rogo uos memores nostri, sine fraudibus ullis
Viuite, sum christi sic memor ipse mei.

Imitatores mei estote sicut et ego christi.

Moribus innocuis imitabere turba docentem,
Vt christum factis exprimit ipse suis.
Vos similes offerte duci, contraria nostris
Linquite, sunt uiui dogmata nostra dei.
Hæc seruare pios, iterumq; iterumque monemus,
Est miserum, summo displicuisse bono.

Ideo.

Quod mea si tantum uobis absencia uulnus
Fecit, ut exciderit pectore purus amor.
Quando mihi ad uestros cœlestia pharmaca mor-
Si cupiam nondum ducere posse licet. (bos

Ad uos

Ad uos Derbensis Paulino nomine frater,
Qui christi ueram pergit amore uiam.
Ibit, & aethereas uoces, monimenta superni
Principis, & flammas & pia iussa feret.
Is referet nostrum uestra ad praecordia uerbum,
Verbum, quod uerbi dat pater ore sui
Vt doceo fratres, frater pius iste docebit,
A christo est unus semper ubique modus.
Is communis amans, amor & communis eundē
Seruat iter, genitis monstrat & ipse suis.
At sunt obsceni furijs mortalibus acti
Vos inter uestro turba pudenda choro,
Qui tanquam Paulus non sim rediturus, inani
Corde tument, socios solicitantque meos.
Sed ueniam, fallentur, erit mihi conditor unus
Praesens & christi nomine uictor ero.
Experiar, funesta cohors quid possit, & unde
Inflarit uanum caeca supercilium.
Nam neque res uerbis agitur, uirtute potenti
Est opus, in claros bella parata uiros.
Magna pati, nō magna loqui nos discimus, ut qui
Sub gladijs tacitum uidimus esse deum.
En ueniam, gremio uos me excipiatis amico,
Ne faciant durum crimina uestra patrem.
Est mihi uirga potens, quae pectora percutit atra,
Quam christus seruo tradidit ipse suo.

Q Est

Misi ad vos Timotheū q̄ est filius meus charissimus et fidelis in domino.

Qui vos cōmonefaciat vias meas q̄ sunt in christo iesu.

Sicut vbique ī omnī ecclesia doceo.

Sicut inflati sūt quidā tanq̄ nō venturus sim ad vos.

Veniā autē ad vos cito si dominus voluerit.

Et cognoscā nō sermonē eorū q̄ inflati sunt sed virtutem.

Non enī in sermone ē regnū dei sed virtute.

Quid vultis.

Est animus lenis christianum edoctus amorem,
Qui neque in errantes non cupit esse nocens.
Arbitrioque tuo uenturum concipe Paulum,
Censor erit factis iustior ille tuis.
Terribilis ueniet, si te uidet esse Draconem,
Mansuetusque agnum si uidet esse pium.

In virga veniam ad vos an in charitate et spũ mansuetudinis.

CAPVT QVINTVM.

AVdiat immoto sed qs fera crimina uultu?
Aut quis tã iustis temperet a lacrymis?
Vos tẽplum domini, quos pura et sancta decebãt,
Ac syncera pio reddere corda deo.
Turpis amor maculat, sæuæque libidinis horrẽs
Fama notat, fœdo tingit & ora luto.
Vos inter scelus ẽ, quod nec Venus ethnica noscit,
Fertis & heu turpi facta pudenda Ioui.
O edipodionij placuit sic fabula regni,
An miserum finem non scelus illud habet?
Vos inter quisquã turpem duxisse nouercam
Audeat, & patrio ponere membra toro?
Has furias, atque hæc Orco male lecta uenena,
Quis tulit in christi candida templa mei.
Publicus incestat christana negocia rumor,
Inficit & uestris nomina cuncta malis.
Vos tamen interea domini quasi dedecus almi,
Non ad delectos pertineat famulos,

Omnino audit inter vos fornicatio.

Et talis fornicatio q̃lis nec inter gentes.

Ita vt vxorẽ patris sui aliquis habeat.

Et vos inflati estis.

Turgi-

Turgiduli segnes famamque fouetis inanem,
Contenti uano grandia nosse sono.
Stertit & heu pastor sicca resupinus arena,
Nec dolet hunc rabidos in pecus ire lupos,
Indulgens Bacho, ueneri, nil caetera curat,
Ceu procul hic dominum qui putat esse suum.
Debebas potius si plebs non laeta fuisset,
Testari lacrymis publica damna tuis.
Autorem sceleris diuinae exponere flammae,
Putriaque a nitido pellere membra choro.
Pulsus ut a socijs culpas agnosset amaras,
Mundus & ad purum disceret ire deum.
Sic facerem praesens, horrenda expellere monstra,
Ni properes totum laeserit una pecus.
Nunc absens (charitas nam sic iubet ipsa, simulq́
Praesentem socijs me facit esse meis.)
Non mihi crede queo nocturnum ferre furorem,
Censeo tam praui plectere facta uiri.
Eia igitur caetu per christum rite uocato,
A cuius uotis exulet omnis humus.
Cernite in hoc uestri, quae sit sententia Pauli,
Vt miserum facinus lugeat ille suum.
Pulsus hic a socijs regi tradatur Auerno,
Qui data per dominum perdidit arma pium.
Quo iuxta carnem flagris afflictus acerbis
Sit, donec miserum se sciat esse reum.

Et nō magis luctum habuistis.

Ut tollat de medio ve strū/qui hoc op⁹ fecit.

Ego quidē absens cor pore: p̄sens autem sp̄ū.

Jam iudicaui vt p̄sēs eū q̄ sic operat⁹ ē in no mine dn̄i nr̄i iesu chr̄i. Congregatis vobis & meo sp̄ū in noīe iesu tradere eiusmodi hoīem Sathanę in interitum carnis.

Vt spiritus saluus sit

Vt mens incolumis iusto contrita pudore
Fulgeat, ad dominum luce reuersa suum.
Nouerit ut postquam mores damnasse uetustos,
Incipiat placidi prandia scire dei,

In die domini nostri iesu christi.

Tempore ne extremo stygias descendat ad undas,
Cui moriens uiuam contulit agnus aquam.
Hæc medici pœna est, nec uox cupit ista nocere,
Sed cupit ad sanctas hunc reuocare uias.
Destruimusq́ nefas, hominē non perdimus ipsum,
Nec uos carnifices huic uolo, sed medicos.
Immemores christi si non pia cura mederi,
Dedecus hoc quod uos nempe moueret erat.
Non domini facias, non uestra pericula, non hæc
Improba christicolis flamma pudenda mouet.
Quin potius turpes ut clari gesta triumphi
Effertis uano uilia corda sono.
Et quasi sat fuerit christianum audisse decorem,
Barbaricis uitijs impia turba iaces.

Non est bona gloriatio vestra.

At uenit a solo quæ uera est gloria christo,
Nullius & uitium signa decoris habet.
Dedecus hoc uestrum, non est hoc gloria, uera est
Gloria uiuenti nosse placere patri.
Nec, quia non omnes sceleris ferrugine fratres
Turpentur, sæuæ parcite desidiæ.
Principijs obsta sero medicina paratur
Cum mala per longas conualuere moras,

Fermen-

Fermenti modicum totam corrumpere massam,
Saepe solet, tantum paruula damna nocent.
Paulatim serpunt diri contagia morbi,
Vnus & hic multis pestifer esse potest.
Si qua igitur uitae ueteris monumenta supersunt,
Si uitium, uoto, si cubat umbra reo.
Si quid inest uobis, christo quod dissidet almo,
Hoc erit in uenis toxica ferre pijs.
Hoc animo expurgate bono, uictisque tenebris
Surgite, ne templum conscelerate sacrum.
In noua fert animus mutatam ducere carnem
Lumina iam, socijs sit noua flamma meis.
Altera iam facies, noua sit conspersio, ne iam
Durent in uestro prisca uenena sinu.
Iam semel exutos uictor iuga carnea fratres,
Dux trahit, & sceptro uos locat ipse nouo.
Exuite infernam prolapsae carnis amurcam,
Ne miscete meis uana ligustra rosis.
Ne syncera putri uicientur pectora morbo,
Fermentum terrae pellite mortiferum.
Vult syncera deus, priscoque carentia tabo,
Mysticus Abramidis sic quoque panis erat.
Quum uada uirgipotens calcasset caerula Moses,
Et populum magni duceret igne dei,
Fermento nullo corruptum sumere panem
Iussus erat, properam sic edit ante fugam.

Nescitis q: modicum fermentu totam massā corrumpit.

Expurgate igitur vetus fermentum.

Ut sitis noua cōspersio

Sicut estis azimi.

Pura farina uiris placuit fugientibus, ecce
Fermentum pharyo linquitur omne solo.
Postera plebs sacri celebrãs monumẽta triumphi,
Fermenti nomen sic capit, ut saniem.
Et non ante licet paschalem assummere mensam,
Quam sine fermento septima lux fuerit.
Quin & Moseæ sunt iussa piacula turbæ,
Fermentum propria si sinat esse domo,
Vmbram illi rerum solam, nos uera tenemus,
En maculæ nobis nescius agnus adest.

Etenim pascha nostrũ immolat⁹ est christus

Pascha pium christus pro nobis hostia factus,
Exuuias uicti criminis ille tenet.
Iam semel Egyptum superi quæ nescia roris
Euasit populus per crucis arma pius,

Itaq; epulemur non in fermento veteri.

Nunc superest uiuo celebremus festa decore,
Cum bene p christum funus & umbra cadunt
Ponite fermentum legisque umbrãque priorem,
Vt Mosi Pharao, cæssit & ipse deo.
Sydus ut auroræ nitidæ, seruusque regenti,
Sic cessit domino prisca figura meo.

Neq; in fermẽto malicię & nequicię.

Ponite fermentum sceleris, tenebrasque, dolosque,
Moribus innocuis hunc celebrate diem.

Sed in azimis synceritatis & veritatis.

Syncerus panis mens est sibi conscia recti,
Simplex cum uitijs discrepat illa malis.
More nouo rutilent, summi monumẽta triumphi,
Tartara nunc agnus conterit ipsa pius.

Nunc

Nunc iacet in rubro rabies teterrima ponto,
Aethereus uitium si bene uincit amor.
Si syncera cupis, si nulla & fæce moueris,
Festa deo miles dulcia rite colis.
At uitanda tibi fuerit cum spurca libido,
Et quoscumque sues spurca libido facit,
Si uelis in cunctis morbos taxare latentes,
Exibit campis græcia tota suis,
Sat, quæ nigra palam faciunt iuuenesque senesque,
Arguere, & nullis tradere corda dolis.
Effuge peccantes quos noueris esse, reosque,
Publicaque ex oculis crimina pelle tuis.
Transitus est mundus, Pharyas exisse catenas,
Tempus adest, agnus te uolat ante pius.
Signifer ecce uocat quotquot sua castra sequũtur,
Sed uitium famulis non sinit esse suis.
Candidus est, puro sque trahit, dein iungitur illis,
Quid tibi cum socio si niger es niueo?
Infectos comites ergo ut fera monstra caueto,
Si tibi dat fratrem iam deus esse suum.
Scorta, fames numi, simulachraq̃ uana deorum,
Et quæ sub uitijs cætera monstra latent.
Non tibi conueniunt, pestes has effuge noster,
Exosa electo sunt nimis ista uiro.
Errorem gentis uideat deus, at pie frater
In christo falsos corripe christicolas.

Scripsi vobis ĩ episto la/ne cõmisceamini for nicarijs nõ vtiq̃ forni carijs huiꝰ mũdi/aut auaris/aut rapacibus aut idolis seruientibꝰ. Alioquin debueratis de hoc mundo exisse.

Nũc aũt scripsi vobis/ nõ cõmisceri si his qui frater nõ minatur inter vos.

Est fornicator auarus aut idolis seruiens autem maledicꝰ aut ebriosus aut rapax.

Cũ huiusmodi nec cibum sumere.

Quid enĩ mihi de his qui foris sunt iudicare

Nonne de his q̃ intus sunt vos iudicatis?

Corripe & hos fugiens, ne sint tibi causa nocẽdi.
An potes in templo turpia ferre sacro?
Vos decet o sancti nigrantia pellere monstra,
Templum perpetua quod lauat emptor aqua.

Nam eos q̃ foris sunt deus iudicabit.

Expulsus morbo forsan resipiscet auerno,
En redit ad dulcem prodigus ille patrem.
Vos quoque uicini fugientes uulnera lœthi,
Incipite ad ueri sceptra uenire boni.

Auferte malũ ex vobis ipsis.

Dux insons, uerusque pater, sanctusque magister,
Dulce caput, prauos nec probat esse uiros.
Iamque pias charites christanaque castra secuti
Auferte a domino pectora uestra malo.

CAPVT SEXTVM.

Audet aliquis vestrũ habẽs negociũ aduersus alterum iudicari apud iniquos & non apud sanctos.

SEd tamen in uobis priscæ uestigia fraudis
Mens mea non paruo mota dolore uidet.
Litigat aduersus christianum frater, & uno
Pro numo angelicos opprimet ille choros.
Immemor o christi te sæua pecunia tantum
Impulit? heu fratres in fera bella moues?
Non erat hoc nimium, sub iniquo iudice certas,
Christicolasque lupum contrahis ante ferum.
Impius at Iudex qui christea dogmata nescit,
Cur socios magni iudicet iste dei.
Errat hic, & toto cœlo confunditur, huncque
Heu petis in regno dicere iura tuo.

Iudi.

Iudicio sancto subdetur mundus, & omne
Impietatis opus iudicat alma fides.
Cum duce tartarei calcata pecunia sæcli,
Iam ruit & sanctis subiacet illa uiris.
At ueluti mundus domino sit iustior alto,
Illius ad uoces agmina sacra cies?
Quod si tanta tuum comitatur gloria sceptrum,
Signa crucis miles qui pia fronte geris.
Cur non de numis liceat componere causas,
Vt sit opus prauis tradere iudicibus?
Hi quasi plus sapiant quã christea pectora, gẽs ne
Perdita plus æqui quam tua iuris habet.
At pudeat christiane tuum putrescere nomen,
Quum regnes, seruum te miser esse facis
Angelicos noctis cuneos mundique tyrannos
Iudice te extremo tempore christus aget.
Nunc etiam pietas condemnat crimina, quique
Non reus est, cunctos iudicat orbe reos.
Tu tamen interea lucris agitatus auaris.
Iudice ab exoso non sua iura petis.
Dignum erat hoc potius, si tã sitis ægra moueret,
Si fluxi tantum pulueris umbra iuuat.
De grege christiano censorem sumere quenquam,
Qui litem socijs auferat ore suis.
Sit quicunque, tamen si christi est flumine tactus,
Sit licet indoctus, non minus aptus erit.

An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mũdꝰ indigni estis qui de minimis iudicetis.

Nescitis qm̃ angelos iudicabimus quanto magis secularia. Secularia igiť iudicia si habuerit.

Contẽptibiles q̃ sunt in ecclesia illos cõstitui te ad iudicandum.

Iura

Iura dracon callens, famoso tullius ore
Christicola nullo dignior esse potest.
Qui sapiat christum, si cætera nesciat, ille
Doctior est patribus curia græca tuis.
Iustior est, quam qui uictoris lumina nati
Fodit, qui domini pendet ab ore pij.
Addite, quod charitas poterit christana laborem
Tollere, erit iustis arbiter ipsa potens.
Ni finire queat litem, resecare ualebit,
Qui bene scit ueri dulcia iura boni.
An precor in uobis tam manca est gratia, ne sit
Vos inter motos qui sciat esse duos?
Heu frater cum fratre suo contendit, & illum
Dæmonis externi prouocat ante domum?
Hoc scelus, hoc scelus est, quod lité & iurgia tra-
Doctus in occiso uerbera ferre deo. (ctas
Dogma potés ubi nunc, ubi nunc pax inclyta chri,
Quam bene cum mébris hoc sibi corpus habet?
Hoc erat in primis quum te pia sacra mouebant,
Ne rebus uani iam caperere soli.
Heus ubi de uitijs tua nunc est gloria fractis,
Si numo inuigilans fratribus hostis ades?
Heus ubi mens patiens media inter iurgia, quique
Lite feris socium non feris ense tuum?
Abstinuisse suos iussit, qui a sanguine doctor
Nun precor aduersis hos probet esse foris?

Ad verecundiā vr̄am dico sic nō est inter vos sapiēs quisq̄/q̄ possit iudicare inter fratrem suū. Sed frater cū fratre suo iudicio cōtēdit. Et hoc apd̄ infideles iā quidē omnino delictū ē vobis/ quod iudicia habetis inter vos.

Pax, pudor, & charitas, litem fugit, horrida uasti
Rostra fori nescit relligionis amor.
Nescio quid fallax fraterni fingit amoris,
Solus communes qui sibi raptat opes.
An tunicam patiens post pallia dempta relinquet
Litifer, ni socios qui mouet arma suos?
Sed quæreris de fraude, tamen deus arbiter æqui
Cuncta uidet, cunctos uindicet ille dolos.
Tu potius dimitte illis, ait ipse magister,
Qui furis & dominum sis memor esse pium.
Sæua pati melius quam lædere, conuenit ille
Cum domino, infernis conuenit ille procis.
Si læsus patienter amas, tunc christea uere
Iussa tenes, nullis infurit ille malis.
At si in tela fræmis, rabidumq́ insurgis in hostē,
Tu tibi cum sæuis sæuior hostis ades.
Hic extrema rapit, iustæ pulcherrima mentis
Tegmina tu propria perdis inique manu.
At maior te morbus agit, cupis ipse nocere,
Et sedet in uotis sæua rapina tuis.
Non erat hoc satius proprium repetisse, sed aufers
Non tua de socijs raptor acerbe tuis.
Heu fratrem fraudasse tuum tua gloria, quis te
Liberet a summa si fuerit illa manu?
Non pietas, nō christus amans, non pignora uitæ,
Tinctum flumineo non satis esse sacro

Ni bona

Quare nō magis iniuriā accipitis/quare nō magis fraudē patimini

Sed vos iniuriā facitis & fraudatis.

Et hoc fratribus.

Ni bona uita patri christo respondeat uni,
Iusticiamque pium testificetur opus

An nescitis q? iniqui regnũ dei nõ possidebunt.

An fugit hoc miseras mentes, quod crimina uestra
Principis æterni claudere regna solent.
Quis dabit ut scãdat sãctum sceleratus Olympũ,
Quamuis de gremio se putet esse sacro?

Nolite errare.

Nemo suos sensus terreno fallat amore,
Edico hæc, magni cernite iura dei.

Neq3 fornicarij/neq3 idolis seruientes/neq3 adulteri neq3 masculorũ cultores/neq3 molles/neq3 fures/neque auari/neq3 ebriosi/neq3 maledici.
Neq3 rapaces.

Scorta, Venus, Molles, simulacraq̃ uana colentes,
Deturpans sexum fœmina uirque suum,
Fur et auarus, inops, lusor, temulentus, adulter,
Quæ latrat in socios lingua canina suos.
Qui premit inualidos, alienaque prædia rumpit,
Qui rapit & falsum qualibet arte bonum,

Regnũ dei non possidebunt.

Consortes regni poterunt non esse beati,
Nil data per nostras proderit unda manus.
Nil nouus his titulus, christi aut moriẽtis imago
Picta, nec iratum sæpe uocare deum.
Quî manet hos ignis grauior, quos nõ pudet unũ
Cum norint dominum deseruisse suum.

Et hęc aliquãdo quidem fuistis.

Vestra erat his quondam morbis agitata iuuẽtus,
Quum uirtus nondum cognita lucis erat.

Sed abluti estis s3 sãctificati estis sed iustificati estis.

Nunc renouata choors tergẽtibus incita flammis,
Terrenum sancti deseruistis iter,
Ne lapsum trepidate nefas, non prisca nocebunt,
Ni sint ad uomitum corda reuersa suum.

Ne se-

Ne semel abluti cœnum redeatis ad illud,
Quod turpat stygio pectora mersa lacu.
Nec ueteri tabo iuuenem fuscate decorem,
Agmina formosi sanguine pulchra dei.
Ille quidem maculas abstersit sanguine uestras,
Dat uitam cæsis mortuus ille uiris.
Iusticiæque decus preciosa contulit ara,
Et sanctos uerbi reddidit imbre sui.
Non hæc a factis fœlicia lumina uestris,
Sed sunt a christi sanguine nata mei.
Arcano afflatu sua regna potentia firmat,
Tot bona ne uestro perdite iam uitio.
Ne tanti authoris charam turpate figuram,
Ne iam sub uestris scindite uos gladijs.
O socij claro ueniam præstate docenti,
Ni tegit hæc uestrum cartha legenda malum.
Si uitijs infensus ago, si pectora turbo
Vestra docens, Paulo parcite, uiuit amor.
Liber erit doctor, qui uerbi ad munia sancti
A castigandis non petit æra uiris.
O socij sensus duris arcete lupatis,
Ne ratio uotis discrepet ipsa suis.
Hac mihi cuncta licent, sed non his omnibus utor,
Est grande a licitis abstinuisse bonum.
Multa licent, quæ non conducunt, ortaque sæpe
Principijs paruis grandia damna uides.

In nomine dñi nostri iesu christi.

Et in spiritu dei chři.

Omnia mihi licent sȝ nõ omnia expediunt.

Omnia mihi licent sȝ ego sub nullius redigar potestate.

Est na-

Est natura quidem modico contenta paratu,
Et male si cupias hanc satiare, noces.
Turpe uiris nimium uentri seruire uoraci,
Plus saturæ carnis iam mage seruus eris.
Arcebis medio sapias si labra liquore,
Ne plus quam recto conuenit illa bibant.

Esca ventri & vēter escis deꝰ autem et hunc & hanc destruct.

Escarum uenter locus est, aptantur & escæ
Ventribus, at bustis carnea iura cadent.
Destruet ecce deus terrena negocia magnus,
Ista sibi finem lex quoque carnis habet.
Hæc caro sit quamuis pro tempore pasta, sed illa
Non data, delicijs ut fruerere malis.
Ne tu crede cibos modicos mea uerba uetare,
Pascere te uitijs sed tua corda ueto.

Corpus aūt non fornicationi.

Fœda libido sacris est exagitanda flagellis,
Ne caro iam ueneri seruiat ipsa suæ.
Escarum uenter locus est, at spurca libido
Corporibus iustum non habet ulla locum.

Sed dño & dñs corpi.

Corpora nostra deo uiuo sacrantur amore,
Imperet & nobis quis nisi christus amans?
Ille caput nostrum, capitis nos membra beantis,
Iungimur unito tempus in omne deo.
Vescendi studium mors finiet, at caput almum
Regnat cum membris duxque paterque suis,

Deꝰ vero & dñm suscitauit & nos suscitabit ꝑ virtutem suam.

Vtque a morte caput calcata suscitat umbra,
Membra simul gratus suscitat ipsa deus.

Hoc uirtute ducis, ueracia lumina terris
  Qui pluit, & faciens plurima plura potest.
At te si capitis cupias unire decori,
  Et tandem pulchri regna uidere dei,
Mōstra procul pellenda tibi, uitiumque scelusque,
  Non capiti pulchro turpia membra decent.
Te membrum christi uideas, corpusque caputque
  Agnosce & uili crimine surge iacens.
An christi membrum sæuo meretricis amore
  Inficis? heu gladio uulnera facta tuo.
Membra dabis scorto, fuerāt quæ tradita christo?
  Nec timeas lusum sic maculasse deum.
Nec trepidas scelerare dei candentia membra?
  Plusque tibi Phrynes quam deus ipse placet?
Infœlix, quæ tanta animum dæmentia ludit,
  Præponis puro sanguinolenta deo?
Deseris autorem dulcissima cuncta ferentem?
  An puluis tanti somnus & aura fuit?
Deseris hunc, qui te moriens a morte redemit,
  Ex hoste & gnatum te facit esse suum?
Luce tuos oculos a somno urgente citauit,
  Vnde tibi qui te sic amet alter erit?
Quid petitur misero nisi turpis adultera uoto
  Te uinctum laqueis ut ferat illa tuis?
Obscuretque suo tua lumina capta sopore,
  Et miseras uires implicet atque terat

An nescitis qm̄ corpa vr̄a mēbra sunt christi

Tollēs ergo membra christi faciam mēbra meretricis? Absit.

Adde,

Adde, quod & terram terræ male perdit amator,
Quasque male ammitit, plus male q̂rit opes.
Aspicias christum, qui tam pia brachia tendit,
Resque sub amplexum te uocat ipse suum.
Pallescit fateor spinis transfixus acerbis,
Signa necis dextris & gerit alta suis.
Si minus ista iuuat facies, quia pallet, apertum
Ecce latus, plusquam quod petis intus adest.
Sol tuus intus adest gemino pulcherrimus ortu,
Delicias cuius dicere lingua nequit.
Denique sub paucis complectar ut omnia uerbis,
Quo nostras mentes impleat, unus habet.
Vulnera magna quidem, sed nō deformia, fragrāt
Pulchra super nitidis lilia mixta rosis.
Spirant æternos super omnia balsama rores,
Ignotum mundo robur odoris habent.
Si semel hunc fratres gustu capiamus amico,
Vilescet nobis quicquid in orbe sapit.
Hic dedit ingratis ueniam, sitientibus undam,
Quæ potius dicas oscula mella dabit.
Adde, quod & Solymo quæ cernis uulnera cāpo
Suscipit, ut propria te tegat ipse manu.
Affixitque tuos ligno quod suspicis hostes,
Si capis hoc, duplici robore surget amor.
Absit, ut hunc frater pulchrum placidumq̄ relin-
Dum sequeris fœdi gaudia uana luti. (quas

Qui ia-

Qui iacet in scorto, scorto putrescit in ipso,
Et forma obscenis una duobus erit.
Vna inquit duo carne iacent & copula turpis
Inficit ut nigro pectora tincta lacu.
Qui tamen autori non fictæ pacis adhæret,
Cum domino uitæ spiritus unus adest.
Fœmina fraudato uelut est damnanda marito,
Sic perit admisso crimine turpis homo,
Vir tuus est christus, tanto ne illude regenti,
Non bene cum spurcis conuenit ille iocis.
Qui sacrata deo uiolas tua membra beanti,
Dic mihi quo tandem fulmine dignus eris?
Dat christus menti radios, Venus impia tollit,
Ille deos homines, hæc facit esse sues.
At fuge quisquis ades ueneris contagia fœdæ,
Ne similem brutis improbus urat amor.
Cætera quæ facies non sunt in corpore sæua
Crimina, sed figit corpore tela Venus.
Inficit heu corpus proprium delusus amator,
Dumque petit pulchrum, qđ male perdit, habet.
Sola nec indigno spurcatur adultera tactu,
Polluit at uenas læsor & ipse suas.
Illesus forsan poteris pugnare sagittis,
At ueneris uictor munere uictus eris.
Hæc animum corpusque notis deformat auernis,
Sed reliqua in solum turpia sunt animum.

R Est gra-

An nescitis quoniam qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur.
Erunt enim inquit duo in carne vna

Qui autem adhæret domino vnus spiritus est

Fugite fornicationem.

Omne enim peccatum quodcunque fecerit hō extra corpus est.
Qui autem fornicatur in corpus suum peccat.

Est graue tænareo carnem incestare cruore,
Tam leue ne damnum corporis esse putes.
Hoc semel ablutum domino sacratur amanti,
Et templum summi dicitur esse boni.
Hoc emptum precio diuini sanguinis almo
Suscipit efflatum numinis ore deum.

An nescitis q̄m mēbra vr̄a tēplū sunt sp̄ūs san cti qui in vobis est.

Vestra caro socij non est iam uestra, sed eius
Qui manet in uobis spiritus omnipotens.
Ne maculate dei formosa palatia sancti,
Ius penes emptorem corporis huius adest.

Quē habetis a deo et nō estis uestri / empti em̄ estis p̄cio magno.

Ne sic turba dei mentis pia tegmina tractes,
Non tua, sed domini quo semel empta tui.
Sunt domini quas cernis opes, ne perde pudendis
Ignibus, haud magno pollue sacra deo.
Sacra prophanatus sua uindicat omnia christus,
Ille rei princeps corporis ultor erit.

Glorificate

At castum seruate uiro, seruate parenti,
Corpus in hoc nimiū maximus emptor habet,
Inuiolata boni seruate cubilia ueri,
Vestraque mundicies gloria patris erit.
Est obseruato non gloria parua marito,
Amboque sic laudem fœmina uirque ferent.
Vosque deo dulces intacta carne fideles,
Offerte ætherceis dulcia sacra choris.

Et portate deū in corpore vestro

Intacti portate deum, qui corpore uestro
Ni fœda hunc pellunt crimina, semper adest.

Non

CAPVT SEPTIMVM.

NOn tamen a nostro dānatur copula uerbo,
Quæ fuerit sacri munere pacta tori
Conubio seruandus honos, quod conditor orbis
Instituit, pulchri quum nouus orbis erat.
Anteaquam rapto turpasset uiscera pomo
Aeua parens, iusti coniugis uxor erat
Sed nostra ut uestræ satis hæc sit littera chartæ,
Accipite a ueri fonte relata boni.
Magnum erat in lecto diuinos cœlibe somnos
Carpere, & angelicos inter adesse choros.
Sancta quidē in sancto cēsenda est copula christo,
Iuncta deo nullum corpora crimen agunt.
Sed tamē est crassum, qđ carnea brachia fundunt,
Illustres animæ quod facit, ima petant.
Præterea sensus curis terrestribus actos
Quis neget ad purum segnius ire deum?
Sed timeo lapsum, terrena incendia noui,
Altaque sunt casu nempe timenda suo.
Tutius ergo uiris uxorem ducere, namque
Sæpe leues animos carneus ignis edit.
Duxisti uxorem, ne sis uxorius, illi
Debita redde, tuo sed tamen ante deo.
Dimidiumque tui consors tractetur amore,
Sed casto, illicitos nec sciat ille iocos.

De quibus aūt scripsi-stis mihi bonū est hoī-ni mulierē nō tāgere.

Propter fornicationē aūt vnusquisqꝫ vxorē suā habeat ⁊ vnaquęqꝫ suū virum habeat.

Uxori uir debitū red-dat.

Similiter autē ꝛ vxor viro.

Mulier sui corpis potestatē nō hebet s; uir similit' aūt ꝛ vir potestatē nō habet sui corporis sed mulier.

Nolite fraudare inuicem

Nisi forte ex consensu ad tempus ut uacetis orationi

Et iterum reuertamini in idipsum

Ne tētet uos Sathanas propter incontinētiam uestram.

Hoc autem dico scd'm indulgentiam.

Vniti in christo uotis concordibus ambo
Permaneant casto fœmina uirque toro.
Perque alterna suis medeantur gaudia morbis,
Vt melius carnem frangat uterque ream.
Reddat uterque suo sed pectore debita casto.
Poscenti durum cuilibet esse nefas.
Sed uideat dum quisque petit, quod prolis imago
Sit prior in uotis non Venus ulla suis.
Ne tu more feræ flammis incumbe nefandis,
Non semper campum qui serit urget eum.
Forma, modus, christusque placet, ne crimine fœdo
Turpes a domino membra iugata tuo.
Nec potes electum mulier fraudare maritum,
Si uelis æthereo uiuere casta modo.
Vir quoq; fœmineum ne fraudes semine partum,
Sed simul innocuas reddat uterque uices.
Consensu alterno diferri fœmina possunt,
Dum soluit iustas uirque marita preces.
Sed redeant, opus atque pium sine crimine tractēt,
Ne demon miseros implicet inde dolos.
Sæpe Sathan suadet sancta & celeberrima, quorū
Ad maiora uiam uulnera casus habet.
Callidus occulto mortales circuit astu,
Mixtaque dat pulchris nigra uenena rosis.
Nec quia diuinis præponam terrea donis
Hæc loquor, ad mores non mea dicta meos.

Consulo pergenti, qui cuncta pericula noui,
Quod minus est clarum, tutius esse solet.
Non cogo ad lectum tua pectora frater amicum — Et nō scd̄m imperium
Esse quidem si sint robora uirgo potes.
Esse etiam castus, uelit hoc si fœmina, forte
Sed tua sub nimio pondere gemma ruet.
Te similem nostro si robora tanta tulisses, — Volo autem.
Enthea non uinctum ducere sacra uelim.
Virgineam aut carnem diuo sacrasse pudori,
Quæ incipiat socium iam sibi nosse deum,
Iura ue conubij terra suspendere fracta, — Omnes vos hoīes esse sicut meipsum.
Iamque soror casto diceret, uxor ero.
Sed uelut imperio non ausim poscere nostro, — Sed.
Quod deus ad populo non petit ipse suo.
Castratos siquidem regni cœlestis amore,
Ille inquit pleni sceptra manere boni.
Non tamen a cunctis innuptas exigit aras,
Sufficit acceptum non uiolasse iugum.
Est uarium cuicunque decus, non omnibus una — Unusquisq₃ propriū donum habet ex deo.
Virtus, non ijsdem uiribus omnis amor.
Sic uarias dotes multis dat conditor unus,
Hac magis & pulchrum luce gubernat opus.
Grāde opus est carnis, propriosque tēperat ignes,
Nec cunctis istud conueniebat onus.
Virginibus dux uirgo placet, non contigit istud
Omnibus, at uarijs omnia pulchra modis.

Alius quidem sic alius uero sic. — Sunt alijs alij, non omnia possumus omnes,
Sic bene per pulchrum cuncta ligata deum.
Sic micat ornatu diuina hæc machina miro,
Dum uirtus dotes una super uarias.

Dico aũt non nuptis. — Nec te pœniteat si sumpta ad uincla laboras,
Nec damnes sortem ni tenet ille tuam.
Dono quisque suo mensuram ad luminis almi
Lætetur proprio castus in officio.
Sat super his, affert alium digamia questum,
Si memor est chartæ littera nostra tuæ.

Et viduis. — Sunt inter uestros obita, qui tollere morte
Coniugium alterius tempus in omne putant,
Et semel a sacris socio moriente solutus,
Non habilis lecto dicitur esse nouo.

Bonũ est illis si sic p̃manserint sicut & ego. — Ecce uides quæ sit casti sentencia Pauli,
Quod renoues uiduum nõ probat ille torum,
Sors uiduis præclara sacræ uelut æmula uitæ,
Mens decus æternum, ceu pia turtur amet,
Et coniuncta deo gratis se misceat horis,
Amplecti pulchrum gaudia uera deum,
Quod tibi si tales fuerint in prælia uires,
Orbatus chara compare solus eris,

Quod si non se continent nubant. — Sed uarios habitus habeant cum corpora frater,
Naturæ uires consule, quodque potes.
Qui semel expertus uiolenta libidinis arma,
Scit bene quod duris ignibus impar erit,

Con

Coniugium petat, hoc uitabit nomine culpam,
Ne Venus infido corpore uulnus agat.
Non nego, non iubeo, propriam tu consule flāmā,
Si potes & solus uiuere, maior eris.
Antea quam ducas licitum pensare quid optes,
Vt subeas nexo pondera magna iugo.
At post consensum, post sacra iugalia, non iam
Sit tibi fas carnem deseruisse tuam.
Ethnica gens christo diuini nescia pacti
Sacra leui causa frangere iura solet.
Sed uetuit dominus lecti fundator honesti,
Consortem proprio pellere posse uiro.
Id quanquam Moses populo permisit acerbo,
Non probat hoc, duras sed timet ille manus.
At christus Sol cuncta uidens æquusque ligator
Vt liceat mœcham deseruisse sinit.
Si uitijs alijs coniux turpetur, ob illa
Non licet irato rumpere sacra uiro.
At sit ab externo si turpis adultera tactu,
Tunc tibi legitimum posse negare thorum.
Sed nisi læsus amor sacer est, non pelle maritam,
Dimidium hanc animæ sis memor esse tuæ.
Quod si mutato coniux discedat amore,
Non licet hanc alio subdere colla iugo.
Abstineatque gemens iterato coniuge, forsan
Mitior intactam uir suus accipiet.

Melius est enim nubere quam vri.

His autem qui matrimonio iuncti sunt.

Precipio nō ego sed dominus vxorem a viro non discedere.

Quod si discesserit manere innuptam.

Aut viro suo recōciliari & vir vxorem non dimittat nā ceteris dico ego non dominus.

Quod bene si solitos mulier non temperat ignes,
Pace, prece, offensum leniat ipsa uirum.
Ni semen iratum defflectat casta maritum,
Abstineat uinclis tempus in omne sacris.

Siquis frater vxorẽ habet infidelem & hęc consentit habitare cũ illo nõ dimittat illã & si qua mulier habet virũ infidelem &c.

Si non christano mulier christana marito est,
Et cupiat leges ille, uel illa pares,
Non mihi adhuc ueri super hoc sententia christi,
Sed puto sic firmi uincla manere thori.
Chara potest charum monitis formare pudicis,
Vir pius, uxorem curet & esse piam.

Sãctificatus est enĩ vir infidelis per mulierẽ fidelẽ/et sanctificata est mulier infidelis per virũ fidelẽ/alioquin filij vestri immundi essent nunc autẽ sancti sunt.

Sin minus impietas nan inficit altera corpus
Alterius, sacri tot bona coniugij.
Coniugium pactamque fidem nõ crimina laudo,
Legitimos natos nam facit esse fides.
Impar relligio, sed par affectus, ad unum
Forte trahet radijs utraque corda pijs,

Quid si infidelis discedit discedat.

Sin tamen horret humus, nec iam spes ulla uidẽdi,
Sed manet in somno mens rea firma suo.
Deserta consorte pius discedat & ultra
Non toleret pestem tempus in omne grauem.

Non enĩ seruituti subiectus est frater vel soror in eiusmodi,

Non opus est semper peruersum ferre maritum,
Prolixo autorem qui negat ore suum.

In pace autẽ vocauit vos deus/ vnde enĩ scis mulier si virũ saluum facies aut vnde scis vir si mulierẽ saluũ facies nisi vnicuiq; sicut diuisit dominus,

Dum tamen incertum est, an lux uentura uocato,
Alterius thalamum linquere nemo uelit.
Non noua relligio pacis terit ipsa decorum,
Sed manet hic idem qui fuit ante tenor.

Quum

Quum baptisma scelus lustrantibus abluit undis,
  Non frangit ueri pristina iura tori.
Vxor erit, quæ nuper erat, tua crimina frater
  Abstulit, at sacrum non pia lympha iugum.
Rex communis amans, non hos non separat illos,
  Non turbat donis publica iura suis.
Omni sorte manet ueri spes læta triumphi,
  Sancta petit purus nil nisi corda deus,
Sic eat & quisquis uelut hunc bonus ante uocarit
  Hoc est, quod Paulo te docet ipse deus,
Ergo age si fueris christiana ad lumina tractus,
  Non ideo acceptum desere coniugium.
Si circuncisus, ne te iam prisca morentur
  Cultra uetus radio non nocet umbra nouo.
Si Græcus, si Toruus Arabs, si Barbarus horrés,
  Est habilis uitæ flumen adire nouæ.
Non opus est nostris nomen mutasse genus ue,
  Vnum opus est passi iussa subire dei.
Hoc opus est, noto maculas deponere christo,
  Nec iam fallaces carnis adire uias.
Sat, si uita nouo mutata est terrea cultu,
  Non status ille prior sorte mouendus erit.
Quin etiam & seruus uitali flumine lotus
  Subditus ut domino permanet ante suo.
Aequo animo frater sortem patiaris acerbam,
  Sat tibi sit charo sic placuisse deo.

Sat tibi

Unũquenq; sicut vocauit deus ita ambulet & sicut in omnibus ecclesiis doceo.

Circũcisus aliqs vocatꝰ ẽ nõ adducat ꝓputiũ

In preputio aliqs vocatꝰ est nõ circuncidaſ

Circũcisio nihil est et preputiũ nihil est sed obsecratio mandatorum dei.

Unusquisq; in qua vocatiõe vocatꝰ est/in ea permaneat.
Seruus vocatus es.

Non sit tibi curę sed & si potes fieri liber magis vtere q̃ in dño vocatus est seruus liber-

Sat tibi si a stygijs soluit tua corda tyrannis,
Ni uult a proprio soluere christus hero,
Si ingenuus, gratare deo, ne uincula quæras,
Nec te sub socium miseris ipse tuum.
Tam bene qui seruit, uel iniquo seruiat hosti,
Vt iam transacto tempore soluat eum.
In domino seruus diuina luce uocatus
Libertus magni dicitur esse dei.
Similiter q liber uocatus est seru⁹ est chri
Ingenuusque atauos qui narrat in ordine multos
Se seruum christi nouerit esse mei.
Ambo igitur summæ uenerẽtur munera dextræ,
Sit pius, atque suo gratus uterque loco.
Non hunc excruciet sors hæc, non eleuet illum,
Posse frui uero sit tibi cura bono.
Si seruire graue est christo solare perempto,
Liber & a culpis quod pius est animus.
Libera mens uitijs habet & sua gaudia fractis,
Quamuis sub duro sit graue corpus hero.
Si tamen ingenuus, ne duras erige christas,
Te redimens seruum te facit esse suum.
Seruus eris, si liber eris, ne solue furentem
Affectum, ut donis præcipitere tuis.
Precio empti estis
Te decet emptori subiectum uiuere regi,
Mancipiumque tui sis memor esse dei.
Si seruis duro nimium, si iniusta reposcit,
Non facias, iuso crimine iussor obit.

Iustum

Iustum erat ut precio diuini sanguinis emptus,
Non nisi iam emptori seruiat ipse suo,
Et mihi libertas non displicet ista, nec ullus
Debebat socio ponere fræna suo.
Relligione tamen ne publicus ordo fatiscat,
Improba sic multis detur & ansa dolis.
Sortem quisque suam ferat æquo pectore, & ante
Cuncta colat magni iussa fidemque dei.
Nec te hominis seruum contempto redde tonante,
Qui deus est cunctis anteferendus erit.
Si te qui numis habuit tibi uincula nectit,
Quis te de christo soluat amice deo?
Exutus stygias hoc es moriente catenas,
Non potes emptorem quippe negare tuum.
Iure prior dominus, cum sit tuus ipse redemptor,
Te uinctum precio detinet ille suo.
At sunt in pactis sua uincula, seruit & hærens
Coniugio, cœlebs, & sibi liber adest.
Sed non libertas quæ sit coniuncta periclo
Vera, timet scopulos hæc quoque parte suos.
Virginibus (quæsistis enim) si ferre maritum
Perpetua an præstet uirginitate frui.
Exigo nil, nec enim domini præcepta, sed opto
Pro consorte almum carnis habere deum.
Quod mihi nunc placuit, cui non placuisse licebit?
Munere nam domini dogmata uera tuli.
Virgo

Nolite fieri serui hominum

Unusquisque ergo in quo uocat⁹ ē frater in hoc pmaneat apud deum

De Virginib⁹ autem

Præceptum domini non habeo.

Consiliū aūt do tanq̄ misericordiā consecutus ut sim fidelis.

Virgo agnus fuit ille deus, christumque secutus,
Ni tibi desuerint robora, maior eris.
Adde, quod & longæ pariter cum coniuge curæ,
Pondus uirgo minus plus quoq̃ laudis habet.
Sed quoniam lasciua caro, funestaque circum
Prælia, nec celebs quilibet esse potest,
Hic uires metire tuas, sortemque modumque,
Ne mala cum fugias plurima, plura feras.
Duxisti uxorem, non illam desere, non est
Prætextu christi, cœca paranda Venus.
Stulta maritali non flexeris ora capistro,
Si tremis impositi pondera ferre iugi.
Si cupis arcani tractare negocia cœli,
Et cum fœcundo fertilis esse deo.
Quod si duxisti proprijs diffisus in armis.
Ne geme, legitimi sunt tibi iura thori.
Non scelus hoc, iunxit conubia sancta creator,
Est tamen accepto sarcina magna iugo.
Quin etiam si uirgo uelit conubia, nubat,
Nosse uirum dempto crimine casta potest.
Sit memor illa tamen, crudelibus obsita curis
Quod nupta æthereo sit minus apta bono.
Vagitus dabit ecce puer, nunc improba pellex,
Nunc domus, & soliti cura paranda cibi.
Si male te teneas, misero succurre furori,
Si bene, uirgineo sunt bona plura thoro.

Existimo erḡ hoc bonũ esse propter instantem necessitatem. Quoniam bonum ẽ homini sic esse.

Alligatus es vxori noli quærere solutionem

Solutus es ab vxore noli quærere vxorem.

Si aũt acceperis vxorem non peccasti.

Et si nupserit Ꝟgo nõ peccauit.

Tribulationẽ tñ carnis habebunt huiusmodi.

Ego aũt vobis parco

Virginitas fœlix uinclo inuidiosa iugali est,
Sed nimis a casu quippe timenda suo,
Tutius est lecto committere corpora sacro,
Sit licet ob curas sarcina magna nouas.
Quisque sibi potius quod iuuerit, ipse nec illud
Exigo, nec iuuenem nubere posse ueto.
Hoc neque iam dubitem christiano poscere uerbo, Hoc itaq; dico fratres tempus breue est.
Mente putes omni quam breue tempus habes.
Esto memor properare æuum, pompãque, decusq;,
Cæteraque ut teneras corruitura rosas.
Gaudia uana ruunt, terrenaque cuncta labascunt,
Vt quatitur duro fraxina uirga noto.
En suprema dies nobis luctantibus instat,
Ad precor hanc socij corda parata mei.
Arma parate animis, & spe præsumite bellum,
Quid facitis segnes? non procul hostis adest.
Quorsum opus est tanto peritura hæc q̃rere uoto?
Anxiaque in uanis corda perire notis?
Imminet æternum, cum sic properemus ad illud,
Pectora nostra dolor, spesque, metusq;, trahẽt?
Respice ad æternam christiano sanguine uitam,
Ne curis miseri solicitere soli.
Cum turbantur aquæ nullã bene reddere possunt,
Effigiem, curis mens tua sic uarijs.
Non nisi trãquillæ labuntur lumina menti,
Nec micat umbrato solis imago sinu.

Susci-

Reliquũ est ut qui habent uxores tanquam non habentes sint.
Et qui flent tanꝙ non flentes.

Et qui gaudent tanꝙ non gaudentes.

Et qui emunt tanquã non possidentes.

Et qui vtũtur hoc mũdo tanꝙ non vtantur.

Suscipis uxorem ne totum absorbeat uxor,
Ne leuis a cœlo pectora uertat amor.
Te fortuna premit, uero ne insiste dolori.
Terrea non lachrymas hæc meruere tuas.
Te presso aduersis ne mẽs simul enthea plangat,
Nil homini sancto perdita terra nocet.
Pone scelus, toto nihil est hoc flebile mundo.
Quid ploras tantis merse cupidinibus?
Hæc tibi si signis arriserit aura decoris,
Respice, sunt somni gaudia parua tui.
Non opibus paruis animus satiatur in ista
Nocte, sed æthereas altus anhellat opes.
Impiger Hispanis ueniens mercator ab indis,
Cernat ad extremum cuncta uenire diem.
Nec possessorem uerum se credat, ut auro
Fidat quod secum uentus & unda trahunt.
Denique, quos mundus curis inuoluit amaris,
Vtantur proprijs, sic quasi non fuerint.
Sint memores dominique sui uitæque necisque,
Primaque sit cœli cura, secunda soli.
Tãtum offert solas mundus mortalibus umbras,
Nil solidum nihil & quod bene seruet habet.
Vmbra boni tantum est, requies quã q̃ris in orbe,
Vmbra mali, miserum quod fugis ipse malũ.
Ergo sperabis nihil hoc nihil orbe timebis,
An precor hæc tanti, sit leuis umbra tibi?

Præte-

Præterit umbra ruens, fugienti cede furori,
Non te solicitum si sapis umbra feret.
Ne te distineant mundana negocia, qui iam
Vera uides uoto regna patere tuo.
Propterea potior sors est in cœlibe uita,
Crede mihi nimium ponderis uxor habet.
Non sibi distrahitur partes diuisus in omnes
Vir cœlebs, placido sed uacat ille deo.
Non socerum parat hic longo placasse labore,
Vt meritis ualeat plus rapuisse seni.
Non studet, ut multis acquirat prædia natis,
Vnde ipse ad stygias forte feratur aquas
Non duram uxorem miseris arcere capistris,
Castam quæsitis aut satiare bonis.
Huic deus est coniux, socer est & filius, ec quid,
Si placeat pulchro plus petat ille deo?
Cum consorte tamen curis detentus iniquis
Cernendi cœlum uix habet ipse locum.
Ipse sibi diuisus obest, & olympica uellet
Gaudia, sed rursus pondere fessus abit.
Nupta etiam pleno uix seruit sedula christo
Curarum patulis torta Voraginibus.
Dum studet atque simul christo mundoq; placere,
Non satis hæc dominis una duobus adest.
Nec uos in foueam cupio male ducere tectam,
Dum probo uirginei gaudia mira boni.

Non

pręterit enĩ figura hu ius mũdi volo aũt vos sine solicitudine esse.

Qui sine vxore est so licit⁹ est quę dñi sunt quomodo placat deo.

Qui aũt cũ vxore est: solicit⁹ est q̃ sũt mũdi: quomodo placeat vxo ri: ꝛ diuisus est et mu lier innupta et ꝟgo co gitat quę dñi sunt vt sit scã corpore et spiritu. Quę aũt nupta est co gitat q̃ sũt mũdi quo modo placeat viro.

Porro hoc ad vtilatẽ vrãm dico nõ vt laqu; vobis inijciã sed ad id

quod honestum est et qd facultatem pꝛębeat sine impedimento dominum obsecrandi.

Non ueto coniugium, socijs sed consulo charis
Coniugij curis se exonerare uelint.
Ac magnumduxisse deum, mensisque beatis
Inter olympiacos prandia ferre choros.
Expendat se quisque tamen, pensetque uigorem,
Num se habilem uotis iudicet esse meis.

Si qs añt turpẽ se videri existimat sup vgine sua qd sit sup adulta/ꝛ ita opoꝛtet fieri qꝫ vult faciat non peccat si nubat.

Hinc qui turpe putet natam retinere pudicam,
Hanc locet, & genero sit socer ipse suo.
Si matura uiro, si plenis nubilis annis,
Si uelit, in christo nubat & illa meo.
Non scelus in christo castas accendere tædas,
Sed decus intacto corpore maius erat.

Nã q̃ statuit in coꝛde suo firmꝰ nõ habẽs necessitatẽ potestatẽ añt habẽs suę volũtatis: ꝛ hoc iudicabit in coꝛde suo seruare vginẽ suã bñ facit. Igit ꝛ q̃ matrimonio iũgit virginẽ suã bñ facit: ꝛ q̃ non cõiungit melius facit.

Qui potiora sequens statuit seruare uolentem,
Vt sit sponte alto nupta futura deo.
Non locet hanc, durum est diuino obsistere uoto,
Sat bene, si domino nupserit illa suo.
Coniugio casto iuuenes arcere uolentes,
Non tutum est, christus nec probat ipse meus.
Durius est tamẽ hãc, ad uanum impellere sæclum,
Quæ fuerit ueri lumine tacta boni.

Mulier alligata est legi quãto tẽpoꝛe vir eiꝰ viuit qꝫ si doꝛmierit vir eiꝰ liberata ẽ a lege cui vult nubat tãtũ in dño beatioꝛ tñ erit si sic pmãserit scdm meũ cõsiliũ. Puto autẽ qd et ego spũm dei habeã.

Quisque quod expediat, quærat sibi, nec tamẽ ulli,
Sit licitum multis ponere membra thoris.
Coniugij legem soluit mors, coniuge cæso,
Libera sit uiduo, sola relicta thoro.
Si tamen huic placeat solito se offerre labori,
Coniugis alterius iura subire potest.

At si

At si permaneat sic illa, beatior, hoc &
Si fieri possit consulo non iubeo.
Ne tu consilium diuini sperne ministri,
Crede mihi, flatum numinis ipse gero.

CAPVT OCTAVVM.

HActenus ingentes curas, & pondera lecti,
Gratius & christo uirginitatis opus.
Nunc ad uestra paro super his consulta quietem
Dicere, quæ falsis sunt male sacra deis.
An liceat nobis pasci de carnibus illis,
Sacra colens patrios quas tulit ante deos.
Si bene perspicias quod dij sunt saxa, uel aurum,
Aut æs, aut nihilum, sanguine, mente, carens,
Nil nocet oblatas nihil accipientibus escas
Post crucis auxilium sumere christicolis.
Nam nihili nihil ara nocet, nihiloque dicatum
Est nihil, haud iustos concipis inde metus.
Sed quia nō doctum titubat super omnia uulgus,
Hosque uelut prauos horret adire cibos.
Abstineat charitas socios offendere uisu,
Despicias fratrem cur precor ipse tuum?
Est charitas diuina parens, est prouida cunctis,
Teque minus doctum quam uelit esse pium.
Dissimulanda tibi tunc est sapientia fratri,
Cum timor indoctis posse nocere uiris.

De his aūt q̄ idolis sacrificant, scim⁹ q: omnes scietiam habem⁹.

Scientia inflat charitas vero ędificat.

S Nam

Nam quis de picto uiuentia numina saxo
    Esse putat? multos quis putat esse deos?
Hæc scimus, at cautum est, pensum seruare sciẽdo,
    Sæpe nocet docti bulla supercilij.
Præscribit charitas usum formamque scienti,
    Hac uenit, ut semper qui nocet insipiat.
Disce deum, si scire placet, doctusque uideri
    Qui cupis, ignoto non potes esse deo.
En deus est charitas, deus est sapientia, nullus
    Si nocet est sapiens, nam deus est charitas.
Vt deus est charitas, non est uia danda nocenti,
    Læsor & insipiens, ut deus est sapiens.
Ergo & q dominum credit bene fidus in unum,
    Irridet uisis ethnica sacra dolis.
Saturni sobolem, generosque, nurusque deorum
    Ridet, & ad furuas tradita liba manus.
Ridet & innumeris structam de cornibus aram,
    Principis & stygij iura timenda Ioui.
Mactatas pecudes, & olentia sanguine templa
    Ridet, & æquoreos antra subire deos.
Nigrã hyemi pecudem, zephiris fœlicibus albã,
    Ridet, & ad sanctam, quæ cadit agna lupam.
Irridet Faunos, Satyros, Dryadesque, Cibelem,
    Et fera quæ a lumbis uulnera cœlus habet.
Pallori, febri, Nemesi, insipientia uota,
    Barbarico tractas ridet & orbe deas.

Si qs aũt se existimat scire aliqd nondum cognouit quemadmodũ oporteat eum scire.

Si qs autẽ diligit deũ hic cognitus est ab eo.

De escis aũt q̃ idolis imolantur, scim⁹ q2 nihil est idolum mũdo.

Et q̃ nullus deus nisi vnus.

Contemnit dictos terra cœloque penates,
Ac unum tantum credit adesse deum.
Vera fides nostra est, nec nos dator ipse fefellit,
Vnus enim nobis tempus in omne deus.
Ille pater nostri christi, qui condidit orbem,
Perfectumque pia uoce, gubernat opus,
A quo sunt nobis dona omnia, cuique per æuum
Mens cupit hæc uero nostra placere pio.
Vnus qui mentes se principe sustinet omnes,
Firmat, & illapsu pectora nostra suo.
Vnus & est dominus christus, per quē bona nobis
Omnia magnificus contulit ipse pater.
Vnus qui nostras uero fugat igne tenebras,
Nos leuat in radijs ad sua regna suis.
Hic dedit autorem nobis cognoscere uerum,
Hoc noto falsos non coluisse deos.
Quique Ioues Phrygios, impressaq̄ numina saxis,
Riserit, utque alios hos putat esse cibos,
Is christianus erit, sentit bene, si tamen illud
Omnibus ex æquo sic uideatur opus.
Sed male persuasum pueris, sacra pristina cordi,
Est & adhuc nihilum qui timet esse aliquid,
Hos, te si uideant epulis accumbere sacris
I sacra uocant gentes, fallere nempe potes,
Sacraque christianis ceu non abiecta ministris
Incipient alio nunc coluisse modo,

Nā ꝛ si sunt q̄ dicātur dij siue i cęlo siue i terra siquidē sūt dij multi ꝛ domini multi.
Nobis tamen vnꝰ deꝰ Pater ex quo omnia.
Et nos in illo
Unus ꝛ dn̄s iesus christus per quem omnia
Et nos per ipsum.
Sed nō in oībꝰ est sciētia quidā aūt cū cōscientia vsq3 nūc idoli idolotitum manducāt
Et cōsciētia ipsorū cū sit infirma polluitur.

Forte aliquis nondum perfecto robore fidus,
Qui pleno totam non bibit usque fidem.
Exemplo ad ritus ueteres descendet in isto,
Hoc scelus & socio credet inesse suo.
Incipietque nefas riuo coalescere iacto,
Mentibus & teneris gramina dira dabit.
Durum opus est carni, ueteres deponere mores
Dirius a telo temporis ulcus obest.
Est infans uirtus monitis augenda benignis,
Vt plenum tandem possit habere iubar.
Cum iuuenes quondam ductaret grandior aetas,
Creuit ad imperium paruula Rhoma suum.
Infirmos animos firmi ductate fideles,
Leniter excussus sic bene surget amor.
Cœca superstitio non est uellenda furore,
Saepe iuuenca graui pondere fessa ruit.
Qui grauiter spirat, flammas extinguit inertes,
Per flatus molles ignis alendus erat.
Sic iuuat infirmis strictum laxare capistrum,
In paruis magnum est dissimulare bonum.
Dum tenerum numen dum spes est ulla medendi,
Mitior & tactus uincere dura solet.
Cum decor affuerit totus, cum mascula uirtus,
Cumque humilis supero uertice flãma uolet,
Tunc gladijs strictis & aperta cuspide totum
Rumpe scelus, belli tunc tibi tempus habes.

Interea

Interea caueas teneras offendere mentes,
Ne perdat socium dura medela tuum.
At dices nihil esca facit,non fercula iustos
Commendant nostro sed pia corda deo.
Non aliquid uetuit nobis,qui cuncta creauit,
Dummodo naturæ tradita non ueneri.
Non pietas escis sed mentibus,intima corda
Qui probat,ob solum non probat illa cibum.
Hoc uerum est,si non teneri offendantur amici,
Duret, & exemplo sit grauis umbra tuo.
Quære cibos alios,famamque extingue pudendã,
Non potes his captis sanctior esse cibis.
Qui tamen hos capiat,non est impurus,at iste
Non uero plenis lumine uisus obest.
Nam te quum uideat qui paruulus ante putabat,
Omnia te puri dogmata scire dei,
Inter conuiuas communibus assore mensis,
In quibus inferni principis umbra sedet.
Te putat igne pari simili succumbere nocte,
Et christo uanos iungere uelle deos.
Proditus hoc frater fœdata mente peribit,
Causa necis comiti sic eris ipse tuo.
Sit licet infirmus,nec adhuc bona creuerit alta
Vtque puer uanis hæreat ille notis.
At frater,christoque tibi charissimus esse
Debet, & humanis charior esse cibis.

Esca autem non nos comendat deo.

Neq; eñ si mãducauerim⁹ abũdabimus neq; si nõ mãducauerimus deficiemus.

Videte autẽ ne forte hęc licẽcia vr̃a offendiculum fiat infirmis.

Si quis eñ viderit eũ qui habet scientiam.

In idolo recumbentẽ Nõne cõscientia ei⁹ cũ sit infirma ędificabitur ad manducandũ idolatica.

Et peribit infirmus in tua conscientia frater.

Propter quē christus mortuus est.

Respice ad inualidos diuino sanguine tersos,
His etiam cæso principe parta salus.
Parta salus precio uitæ morientis opimo
His etiam, socios perdis inique tuos?

Sic aūt peccātes ī fratres & percutientes cō scientiā illorū infirmā in christum peccatis.

Ne leue crede nefas, hominem male pdis amicum,
Cœlitibus, nostri pignora chara dei.
Hos minimos sibi christus amat, noscitq; redēptos
Et læsum membris se putat esse suis.
Quid facis? admonuit fraterno corde magister,
Infirmos cunctis ut tuerere modis.

Qua ppter si esca scādalizat fratrē meū nō māducabo carnē ī ęternum ne fratrem meū scandalizem.

Ipse equidem dapibus non esse discrimina noui,
Dum ualeant puro corda placere deo.
Si tamen ob nostras turbatur paruulus escas,
Abstineam crassis tempus in omne cibis,
Nam qui neglexit fraterna pericula frater,
Pollutum casto se sciat esse cibo.

CAPVT NONVM.

NAm neq; quid liceat semp spectare licebit,
Tempore sed tali quid magis expediat.
En charitas informat opus, quæ publica quærit
Commoda, quæ socijs prospicit, una suis.
Abstinet a licitis pietas, cum conuenit, ecce
Paulus in exemplo te monet ipse suo.
Non feci, quod sæpe mihi fecisse licebat,
Dum sedet in uoto christica turba meo.

Ecce ego p cunctum sum missus apostolus orbē,
Gentibus excitis ut pia signa darem.
En canimus domini foecunda charismata ueri,
Inque meis iussis unicus autor adest.
Vtque alijs est aequa mihi concessa potestas,
Vt pereant gladio crimina prisca meo.
Christum suspexi, uocemque his auribus hausi,
Et bibit a uiso mens mea laeta deo.
Quod si facta notas, iā me quoq̄ suspice magnū,
Ex tenebris populi clara trophea tuli.
Ostendi graecis Solem, radiosque deumque,
Ruptaque sunt dictis tartara uestra meis.
Hoc quāquam mittētis opus, tamen ipse minister,
Sum domini, & nostris optima signa dedi.
Isthmiacumque scelus diuina uoce fugaui,
Cessisti nostro iam pia turba deo.
Quid magis hoc alius? nam si mea facta petūtur,
Nostra leuat longe nomina uestra fides.
Vos diploma meum, christo pia germina compsi
Vos ego. sit domini gloria sola mei.
Haec soleo responsa uiris dare dura superbis,
Quum me quis fuerim corde furente rogant.
Si mea tot factis clarescunt nomina miris,
Et patet in uobis quod mihi numen adest.
Cur minor & socijs uidear, quo crimine laesus
Non dicar christi nuncius esse sacri.

Nō sum liber nō sum apostolus.

Nonne chr̄um iesum dñm nostrum vidi.

Nonne opus meum vos estis in domino.

Et si alijs nō sim apl's

Sed tamē vobis sum

Nā signaculū apl'atus mei vos estis in dño.

Mea defēsio apd eos q̄ me interrogāt hec ē.

Nunquid nō habemus potestatem manducā di & bibendi.

Nunquid nõ habemus potestatē sororē mulierculā circunducēdi sicut & cęteri apostoli, et fratres domini et Cephas.

Parque mihi legatur onus, similique licebat
Iure usum ut socios sumere dona meos.
In domino poteram castam ducare maritam,
Mercedi uestras & petijsse dapes.
Sed quia non decuit, licitum contempsimus omne,
Et propria lassus quæritur arte cibus.

Aut solus ego & Barnabas non habemus potestatē hoc operādi.

Barnabus atque simul nascenti consulit orbi
Mecum, nec uestras aggrauat ille domos.
Ante q̄d expediat, quam quod potes, inspice frater,
Exemplo Pauli iam tibi uictus erit.
Non uenamur opes, quanquam iustissima merces,
Pascere doctorem si petat ille, fuit.
Nil uolumus gratis, modicæ mea dextera menti
Sufficit, & nostri cætera iuris erant.

Quis militat suis stipendijs vnquam. Quis plantat vineā & de fructu eius nō edit. Quis pascit gregē et de fructu eius non mā ducat. Nunquid scd̄m hoiem dico an & lex hęc non &c. Nunquid de bobus cura est deo. An ꝓpt̄ nos vtiq; hęc dicit/nā ꝓpter nos vtiq; scripta sunt. Quō debet in spe qui arat arare & qui triturat in spe fruct⁹ percī-

Quis sibi de proprijs in bello expendit achiuo?
Aut sibi de cultis non capit ipse rosis?
De grege quis pastor lac nō sibi suscipit? aut quis
Arua colens plantis amouet ora suis.
Hoc rationis iter, lex & iubet ipsa tenere,
Messe laboranti non ligat ora boui.
Consulat ut brutis non est lex lata, sed æquus
Mercedem factis iussit adesse pijs.
Non uictu fraudatur onus, sed præmia castus
Agricola e dextris debet habere suis.
Sic seges hæc domini non est ingrata colenti,
Vt tibi qui dederit plurima nulla ferat.

Contu-

Contulit æternum precium, si parua reportet,
Quid magnum est miserã tollat ut ille famẽ?
Sic decuit mihi parua dares, cum tanta tulisses,
Et mihi quod ferrem parta labore licet.
In uobis qui sacra colunt, & fercula sacris
Sumunt, ara suos pascit & æditos.
Non tamen hoc Paulus, ne uendere sacra uiderer,
Et uilis falsa suspitione forem.
Non comites aurum Paulino offerte labori,
Sat mihi quod præsens omnibus unus adest.
Omnibus ut prossim, tollamque scandala, cessi
Iure meo, & uestrum nil peto, nil capio.
Ordinis est summi de sancto uiuere uerbo,
Qui domini gnatos nuncia uera docent,
Nam neque ad ingentes phaleras deducitur ordo,
Sustentus paruo uir pius esse potest.
Absit, ut hoc quisquam numos super extruat ore,
Quo docet humanas temnere diuitias.
Ob uentus, reditus, aurum, patrimonia, nostris
Ignotum socijs & mihi nomen adest.
Si quicquam ex uobis christi sumpsere ministri,
Non super a iustis quod petat ipsa fames.
His ego & abstinui, nam me nihil ista mouebãt,
Dum charitas nostrum flat mihi docta caput.
His ego & abstineã, nã quæ mihi tradidit ultro
Christus amans, socijs & dabo grata meis.

pẽdi si nos vobis spiritualia seminauimus magnũ est si nos. &c. Si alij potestatis vrẽ participes sunt quare non potius nos.

Sed non vsi sumus hac potestate.

Sed oĩa sustinem⁹ ne qd offendiculũ demus euãgelio chr̃i nescitis qm̃ q̃ in sacrario operant̃ q̃ de sacrario sũt edũt / & q̃ altario deser uiũt cũ altario participãt / ita & dñs ordinauit his q̃ euãgeliũ ãnunciãt d euãgelio viuere.

Ego autem nullo horum usus sum.

His ego & abstineam, sic, sic, iuuat esse docẽtem,
Ne sibi quæ referet paruulus, empta putet.
Accepimus gratis, gratis donabimus, ingens
A licitis uirtus abstinuisse solet.
Expedit hoc socijs, qui nostra exempla secuti
Præponant factis commoda nulla pijs.
Ac magis illicitos discat frænare furores,
Qui sciat & licitis abstinuisse bonis.
Nam mea diuinum quæ gloria dicere uerbum?
Iussa docens summi principis ipse sequor
Conuenit inuitum soli parere tonanti,
Laus mihi ab officio non datur ulla meo.
Credita sunt Paulo fœlicia semina uitæ.
Vt referat nostro grãdia lucra deo.
Rem domini facimus, sanctum iubet ille talẽtum
Crescere, & ingrato pœna parata uiro.
Est & magna mihi uestris non indiga rebus,
Gloria, quod gratis do bona tanta docens.
Quod nihil ascribo meritis, non ipse labori
Posco aliquid, quamuis hoc mihi iuris erat.
Concessit dominus cœlestia regna canenti,
A populo oblatos sumere posse cibos.
Censuit hæc iustus, nec uult deus ista negari,
Sed charitas nostras temperat ipsa manus.
Plus facio quam iussa petunt, sit gloria luci
Numinis, in factis dux facit ipse meis.

Non autẽ scripsi hęc vt ita fiant in me bonum est enĩ mihi magis mori q̃ vt gloriam meam quis euacuet.

Nã & si euangelizauero non est mihi gloria.

Necessitas enĩ mihi incumbit.

Ue enim mihi est si nõ euangelizauero.

Si enĩ volẽs hęc ago mercedẽ habeo si autẽ inuit⁹ dispensatio mihi credita est.

Quę est ergo merces mea vt euangeliũ pręedicãs sine sumptu ponam euangelium.

Ut nõ abutar potestate mea in euangelio.

Non (licet hoc poteram) concessis utor habenis,
Formet ut ad Paulum se bona turba ducem,
Liberior peraget christiana negocia frater,
Cum non ad quaestum respicit ille suum.
Cum nihilum speret, timeat nihil, utilis actor,
Nouerit humano pestifer obsequio.
Non feret horrendos habitus, sed crimina pastor
Prouidus in gladio franget acerba suo.
Est mihi sancta fames animas accendere uestras,
Ducereque ad placidi brachia prompta dei.
Haec pietas alios etiam me extorquet in usus,
Stringit & innumeris haec mea corda modis.
Nam cum nec Mosem, nec daemonas aere loquétes
Obseruem, christi liber amore mei,
Vtrisque affectu iungor gratissimus almo,
Meque putat pectus quilibet esse suum.
Vtque pater genti gentilis credor, & illam
Mollius allectam dissimulanter ago.
Isacidasque animo pereuntes Saulus amico
Spe, prece, consilijs, ad pia sacra uoco.
Meque ut quisque uelit fingés foecundior adsum
Dum mouet ad uitam pectora noster amor.
Liber eram cunctis, sed turbae ut subditus omni
Captaui domino grandia lucra meo.
Creditus infirmis infirmior, omnibus unus
Omnia, do socijs tradita sacra meis.

Nam cũ liber essem ex omnibus oium me seruũ feci vt plures lucrifacerem.

Et factꝰ sum iudęis tã ꝙ iudeus vt iudęos lucrarer.
Hís q̃ sub lege sunt tã ꝙ sub lege essẽ cũ ipse non essem sub lege vt eos qui sub lege erant lucrifacerem.

Hís q̃ sine lege erãt tã ꝙ sine lege essem cum nõ sine lege dei essẽ.&c.
Factꝰ sum infirmis infirmꝰ vt infirmos lucrifacerẽ omnibꝰ omnia

Non

factꝰ sum vt oēs facerē saluos oia aūt facio ꝓpter euangeliū vt particeps eius eficiar.

Non leuis, aut quærens Paulinæ nomina famæ
Sed sit ut hoc christus notior orbe deus.
Non hoc obsequium miseros captantis honores,
Sed prudens uirtus magna ferentis erat.
Nam si summa ferens des protinus, illicet horrens
Aestuat, & paruus non capit illa sinus.
Hoc ego consilio suscepi uota, caputque
Abrasum, hoc socij scissa pudenda mei.
Hac ratione docens bullatas primus Athenas
Cælabam nostri numina summa dei.
Donec paulatim nebulis hinc inde remotis
Suscipit ignotum quem colit ara deum.
His ego sub studijs diuinæ præmia palmæ
Expecto, dominus det precor illa meus.
Grandia posco quidē, sed rex dare grandia nouit,
En uocat en claros ad sua regna uiros.

Nescitis ꝙ hi q in stadio currunt/omnes quidem currunt sed vnus accipit brauium.

En properat omnes optatæ ad præmia palmæ,
Vnaque uictorem certa corona manet
Cernis & in stadio multos, sed gloria tantum
Vnius est, socios qui uolat ante suos.

Sic currite vt omnes comprehendatis.

Sic, igitur gnati diuino sanguine nostri
Currite, non dormit, qui prior esse uelit.
Non satis inferni pœnam effugisse tyranni,
Ad maiora deus te pia turba uocat.
Summa dabit, pete summa uolās, pete summa, se-
Aspera uincenti summa paranda tibi. (rēdo

Suspi-

Suspice mercedem precium superare laboris.
Sta pedibus, fœlix iam tibi finis adest.
Finis adest, uicto simul adsunt præmia campo,
Ah subeant oculis numina capta tuis.
Alpinas hyemes horrentia frigore castra
Pro nihilo ut uincat rumpere, miles habet.
Hic emit a crudo aut nulla aut terrea bello,
Hoc cœlum repetens segnior esse potes?
Sat sibi ab insano putat hic cessisse labore,
Si data populeis serta referta comis.
Tu timeas tantum uitijs obsistere mœstis,
Cui merces cursus uita beata datur?
Ad metam properas, quæ te remorentur euntem
Rumpe, sedent animo si bona cuncta tuo.
Tempus in omne cupis placido si uiuere cœlo,
Quur te currentem uilia detineant?
Adde, quod & uotis recta est explenda uoluntas,
Inque deo ut uincat robora cursor habet.
Nil tibi quod noceat, nisi tantum falsa uoluptas,
Veraque si sapias altera maior erit
Nunc etiam, & lætos nulla pallescere culpa
Efficit, & uictis gaudia mira dolis.
Si uitijs careas, hæc est hæc uera uoluptas,
Ast alia umbrosum nil nisi nomen habet,
Concipit ille bonum qui concipit omnia regem,
Quid tibi quam christus dulcius esse potest?

Ardua

Ardua principio recta est uia, uertice capto,
Nil fellis uirtus, omnia mellis habet,

Omnis q̄ in agone cō tēdit ab oībus se abstinet ⁊ illi quidē vt corruptibilē coronā accipiāt

Aspicis athletas duro parere magistro,
Vt uincant, solitis abstinuere cibis.
Stant uigiles, sudant, tolerāt, patiuntur, & instāt,
Dum miseris uotis tantula fama sedet.

Nos aūt incorruptā.

Tu cæli miles turmæque ascriptus honore,
Qui petis angelici gaudia uera chori,
Qui domini sceptrum uiuæque æterna coronæ
Regna, iaces charo nomen inane luto?
At uideant alij qui tanta ad præmia currunt
Num sit opus propero quærere uisa gradu.
Si illecebræ carnis superum remorentur amorem,
Terraque sit lapsis sarcina magna uiris.

Ego igit̄ sic curro non quasi in incertū sic pugno nō quasi aerē verberās/ sed castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo.

Ast ego non segnis propero, non æra pugnis
Hunc ferio est uotis clara corona meis.
Hanc iubeo carnem sancto seruire labori,
Turpis ut a uitio uulnera nulla ferat
Vt sceleris casses, & iniquos temperet ignes,
Et sciat electi iussa tenere ducis.

Ne forte cū alijs predicauerim ipse reprobus efficiar.

Ipse regens alios æterni fune magistri
Ne uidear dictis improbus esse bonis.
Et uerum ostendens diuina ad lumina callem
Dicar ad umbratas corde tenere uias.
Quique alijs nostro pariam bona nuncia uerbo,
Sim procul a noto uir malus ipse deo.

At ni-

CAPVT DECIMVM

AT nihil est quisqs uiuit sine numine nemo,
At uirtutis iter se putet esse satis.
Semper eget domino qui sustinet omnia uero,
Cui posita est uotis optima meta pijs.
Nam neque quod sacro pereunt tua crimina pōto,
Quod dominus socium te facit esse suum.
Quod bonus a uitijs emptor tua colla tyrannis
Eripuit, regem nec satis esse patrem.
Omnia perdideris, sæuo si cesseris hosti,
Si te terriuoram pestifer urat amor
Si tibi nox posthac placeat, uelut ante placebat,
Sitque tuæ uitæ qui fuit ante tenor.
Nam si nostrorum uideas monumenta parētum,
Et subeant animo sæcula prisca tuo.
Quum Moses rubri transiret murmura ponti,
Et fugerent nostri uincula sæua patres.
Fugerunt omnes, omnes quoque sedula nubes
Ignibus a uastis plena fauore tegit.
Omnis erat dono populus seruatus ab uno,
Cumque bonis prauos unus habebat bonos.
Munera nostra parens donis signabat in illis,
Et populi populum rettulit umbra pium.
Nos christo autore uitijs baptisma cruentis
Eximit, & magno robore pandit iter.

Nolo eñi vos ignorare fratres qm̃ patres nr̃i oẽs sub nube fuerũt ꝛ oẽs trãsierunt mare.

Et oẽs in Mose baptizati sunt in nube et in mari.

Hos

Hos Pharao quondã, nos dæmon ante premebat,
Nos deus a gladijs, hos tegit umbra feris,
Vndis nostra salus, illis quoque uenit in undis,
Vtraque ab hoste suo liberat unda modo.
Nos purgata cohors lymphis a corpore sancto
Vescimur, esca potens omnibus unda datur.
Ex æquo calicem diuinum sumimus omnes,
Et ualet in nostris qui uelit esse sacris.

Et oẽs escã spiritalem mãducauerũt & oẽs eũdem potum spiritalẽ biberunt.

Hi simul & pauidis summũt noua prãdia siluis,
Cunctaque plebs fusam caute bibebat aquam.
Communesque dapes communia uasa ferebant,
In quibus & christus iam sua signa dabat.
Illud manna meo demissum cernite christo,
Qui pius a cœli uertice panis adest.

Bibebãt aũt de spiritali consequẽte eos petra/petra aũt erat chr9

Pauit anhellantes optata in culmina mentes
Christus, petra illas marmore fudit aquas.
En sterile hic saxum uirga fœcundat, & idem
Qui dabat hæc famulis tot bona christus erat.

Sз nõ in plurib9 eoꝝ bñplacitum est deo.

Ipse suos famulos tanto est dignatus honore,
Et mira electis grandia fecit auis.
Cunctis æquus honos, requies nõ ultima cunctis,
Sed plures proprijs heu periere malis.
Nec uictus Pharao, nec marmoris unda pauentis,
Profuit aut uotis plenior esca suis.
Nam simul ac fuerat pharias exuta catenas,
Languebat solitis subdita turba malis.

Ergo

Ergo ingrata phalanx immani perdita letho,
Sensit pro factis damna cruenta suis.
Nunc Arabum campis diuino uindice telo,
Funditur, horrendis nunc perit usta focis.
Nunc hos dira lues, armataque monstra uenenis,
Nuncque duces Syrij, totus & orbis agit.
Per mille Anthiocos, per castra Phylistica summi
Dextera censoris noscitur ulta nefas.
His fuga ceu quondam nostri fuit umbra lauacri,
Supplicium nostri dicitur umbra mali.
Ne uitæ fretos undis agnique cruore
Ad sua terrenus nos trahat antra dolus.
Rursus ad Egyptum ne sic redeamus, & Orcũ.
Dum sequimur miseras corporis illecebras.
Ne fastidito manna curuemur amore
Carnis, & ad crassos plus iuuet ire cibos.
Non ad saxa deos, uitijs ue latentia monstra
Sint nostra a domino corda relapsa suo.
Accidit hoc illis, Aries cum fusilis orbi
Audiret primo uerba pudenda sono.
Victima cæsa, sedet populus, prandetque, bibitque,
Sumit & a uarijs gaudia uana iocis
Non impune tamen, deus affuit ultor, & illis
Ostendit summam nec sine cæde manum,
Vos precor, in scorto sceleratæ carnis iniquo
Christea ne socij ponite membra mei.

Nam prostrati sunt in deserto.

Hec aũt in figura facta sunt nostri.

Ut nõ simus cõcupiscẽtes malorum sicut & illi concupierunt.

Neqꝫ idolatrę efficiamini sicut quidam ex ijs sicut quemadmodum scriptum est.

Sedit populus manducare & bibere et surrexerunt ludere.

Neqꝫ fornicemur.

Sicut quidã ex ipsis fornicati sunt & ceciderũt vna die viginti tria millia.

En Moabitarum thalamis immixta pudendis,
Plebs domini irato concidit icta deo.
Bisque decem ter mille uiros, ut mystica tradunt,
Eloquia, in gladijs abstulit una dies.

Neqȝ tentemꝰ christũ sicut quidam eorum tẽtauerunt.

Armet & humanos constans patientia uultus,
Ne tentes dominum fida caterua tuum.
Illi equidem ut dulcem uesano murmure regem
Læserunt, iusti soluitur ira dei.

Et a serpẽtibꝰ perierũt

En scelerata cohors serpentibus obruta diris
Accipit a factis uulnera iusta suis.

Neqȝ murmuraueritis sicut quidã eorum murmurauerũt & perierũt ab exterminatore.

Nec christi famulos morsu insectemur iniquo,
Murmurat in Mosem perfida turba ducem.
Sed pereunt quater atque decẽ tunc mille uirorũ,
Terraque peruersos sorbuit alta uiros.

Hęc autẽ omnia in figura cõtingebãt illis.

Acciderant illis hæc, & monumenta priorum
Verum sub gestis nos docuere suis.

Scripta sũt aũt ad correctionẽ nr̃am in quos fines sęculorum deuenerunt.

His datur exemplar, nobis quid nostra sequãtur,
Quid fugiant uiuo corda uocata deo.
Nãque illi ad morbos quoniam rediere nefandos,
Ingrata acceptis improba turba bonis.
Excidit a uitæ radijs, donoque salutis,
Nec prisco exemptam profuit esse iugo.
Immo etiam nocuit, nam quanto clarior ignis,
Debuit occasu mœstior esse suo.

Itaqȝ q̃ se existimat stare videat ne cadat.

Sic nos quo maior diuini copia doni,
Lustrat, & a nostro gratia missa deo.

Hoc

Hoc magis incumbit meritas expendere grates,
Nec natos ueri degenerare boni.
Respice turba, graue est noto discedere christo,
Satque mali dæmon ne sequereris habet.
Dirius utque scelus, sceleri sic præmia dantur,
Et mala tot pœnas quot bona perdis agunt.
Nos sumus o fratres ad quos deus omnia fecit,
Nam mundi finis quis nisi christus erat.
Nemo igitur fastu temnat pia corda superbo,
Infirmos dominus subleuat ipse pius,
Nemo etiam sancto confidat nomine, si non
Vt uoce, æternum fert quoque mente bonum,
Digna deo sacris fuerit nisi uita ministris,
Lux baptisma, fides, nil nisi nomen habent.
Nonne uides, Iessea cohors exempta periclis,
Vt fuerit sancto maxima cura deo.
Sed cecidit, grauiusque gemit, quō plura tulisset
Munera quæ propria perdidit ipsa manu.
Nemo sibi tuto est, nemo sibi fidat arator,
Instant horrendis cuncta timenda minis.
Imber obest, Sol, uentus, obest, nisi numina p̄stent,
Frustra expectatas nemo uidebit opes.
Stans etiam supero ne fidat uertice, sed tunc
Pectora solicito plena timore citet.
Plus caueat, qui plura tenet, ne rursus ad ima
Lethifera mundi cuspide uertat amor.

Quis terræ illecebris, quis fuco fidat inani,
Quis sibi iam tutum credat habere gradum?
Dum mundus, dum sæua caro, dæmōque, scelusq̃,
Exagitant tectis pectora nostra dolis,
Non opus exemplis, quisnam sine crimine uiuit,
Si bene te noris, tu quoque pondus habes.
Nec trozena peto, nec aurea tecta Corinthi,
In toto infernus tenditur orbe dolus.

Non vos tēptatio app̄hendit nisi humana.

At tibi si sapias non est uia clausa salutis,
Extinxit nondum lumina sæuus amor.
Humanum errasse est, nebulis deuexa dolisque
Mens hominum ad uitæ gaudia sera uenit.
Hactenus erratum est, sed adhuc sanabile uulnus,
Si uelis ad medicum turba redire pium.

Fidelis aūt deus est q̃ non patieť vos tēptari supra id qđ potestis.

Stat deus & passis redeuntia membra lacertis
Suscipit, & gremio confouet illa sacro.
Quin etiam quanquam duro intolleranda flagello
Nunc caro sit, mentem quæ petat ense piam,
Conditor a magno factum miseratus Olympo,
Prolabi æternum non patietur opus.
Et dabit innocuo diuina potentia flatu,
Ne uincare, licet solicitere malis.

Sed faciet etiā cū tē-ptatione prouētum vt possitis sustinere. Propter qđ charissimi fugite ab idolorum cultura.

Quin & temptari seruato consulet igni,
Temperet euentum cum pia dextra tuum.
At socij choræ ne perueniatis ad umbram,
Certus in extremo criminis ultor adest.

Ne fur-

Ne furuis astate sacris, epulasque pudendas
Linquite, de falsis quid petit agna lupis?
Paulatim sorbet lethalia toxica diuum,
Qui cupit infernas inter adesse dapes.
Adde, quod & teneros hac suspitione sodales,
Inficis, heu turpis creditus author obest.
Sana licet mens est, speciem sed criminis atram
Præbet, & occulto uulnerat illa modo.
O socij, bene nostis enim, quid sacra prophanis?
Quid facit ad turpes candida turba dapes?
Relligione pari sceleratum agnoscere cultum
Creditur exosos qui capit ore cibos.
Et data christianis cœlestia pocula mensis,
Quæ populus christo principe noster habet,
Ostendunt cunctos ab eodem sanguine tersos,
Viuus & domini sacra tenere simul.
Ac sacer hic panis socios partitus in omnes
Arguit, & natos unius esse patris,
Arguit & sacrum germano fœdus amore,
Atque unum electi corporis esse caput.
Pocula sancta uides multis conflata racemis,
Et panem granis qui fit ab innumeris.
Corpus & ex membris diuersis cōstat, & inter
Omnia diuini pax micat una boni.
Et nos participes eiusdem panis, eodem
More pares uno corpore membra sumus.

Ut prudentib⁹ loquor vos ipsi iudicate quod dico.

Calix bñdictionis cui bñdicimus nonne cōmunicatio sanguinis christi est.

Et panis quē frāgim⁹ nōne participatio corporis dñi est/qm̄ vn⁹ panis ꝛ vnum corpus multi sumus.

Omnes quidē de vno pane et de vno calice participamus.

Et coiisse animos uno testamur amore,
Dum calicis sancti pocula percipimus.
Tu quoque ni dubites epulas captare deorum,
Vt socius miseri crederis esse doli.
Audisti panem, sed non intellige panem,
Vt sonat, in sacris littera sæpe nocet.
Prolatis uerbis domini quum rite sacerdos
Consecrat, est christus qui modo panis erat.
Nec iam panis adest, noua sed substantia christi
Corporis & panem dicimus, & dominum.
Non quia iam panis, sed quod cibus ipse fideles
Pascit, & hoc pastor pane refecit oues.
In pane hoc panem uitæ, panemque salutis
Non segetis, sacrum mens pia crede deum.
Acciderat quicquid pani, permansit eadem
Sub specie, panem sic sine pane uides.
Nam post uerba simul conuerso pane, redemptor
Aduenit, & panis sustinet ille locum.
Sed uetus ipse sapor, mensuræ & pondus eidem
Permanet & niueus qui fuit ante color.
Nec substant christo sapor, & color, atamen ille
Hos tenet æterna qua tenet omne manu.
Panis & iste color, non est color iste regentis
Cuncta, sapor panis non sapor iste dei,
Et color a pane est, non est in pane, saporque,
Amboque sunt christi tegmina mira sacri.

Velatumque deum uultu tenet hostia primo,
Ludit & haec oculos hostia sancta reos.
Namque uident panem, cum non sit panis, ibique
Re deus est, quanquam non oculi uideant.
Mentibus hic cibus est, nō uentribus, erige mentē,
Et cape purgato prandia uera sinu.
Carneus Israel sacrae sibi caedis ad esum
Concedit solis prandia Mosigenis.
Nec tamen humano simulacra carentia sensu
Esse aliquid, uel quod robur habere putes,
Sed quoniam quercus simulacraque Saxea gentes
Deceptae tanquam numina uera colunt,
Per sacra quum furijs studeāt placuisse nefandis,
Ceu miscent illis dira uenena sacris.
Hinc oritur tabes, & suspitione maligna
Heu socius socio tingitur ipse luto,
At mihi chara cohors christo sacrata perempto,
Non uellem falsos te maculare deos,
Nollem te pietas foeralem agnoscere ritum,
Conueniunt sanctis non mala gesta uiris.
Iupiter & christus non una sede morantur,
Si bibis a christi sanguine, tolle Ioues.
Ante sub euxino pallescent sydera ponto,
O bruet empyreum tethyos unda polum.
Quam deus & daemon cultu iungantur in uno,
Distant aduersis noxque, iubarque, notis.

Videte Israel secūdū carnē/nōne qui edunt hostias participes sūt altaris.
Quid ergo dico quod idolis immolatū sit aliquid aut q idolum sit aliquid.
Sed que immolāt gētes demonijs imolāt/ & non deo.

Nolo autē vos socios fieri demoniorum.

Nō potestis calicē domini bibere & calicem demoniorum. &c.

Si uitium tibi dulce sapit, tunc christus acescit,
Si christus, uitij tunc tibi fœtet opus,
Elige, sed uitium quis deligat? aut sibi quisnam
Præponat nitido Tartara mœsta Polo?
Præponat mortem uitæ, rectumque furori,
Et tenebras radio flamma superna tuo?
Elige quod præstat, non est modus, effuge mortis
Pocula, si notis christea uasa geris?
Hostibus elisis iterum sociamur? amator
Ingemit, & tantum uindicat ille nefas.

An emulamur dñm? nunquid fortiores illo sumus.

Vindicat, an summæ restent tua brachia dextræ?
Vel potes irato fortior esse deo?
An non hunc metuas cum summum læseris? absit
Ne tegat hæc oculos terra superba tuos.
Hoc scelus, hoc scelus est, umbras coluisse furorũ,
Suspitio, & rectis ipsa timenda uiris.
Non uacat hac liber, tali qui ut uescitur esca,
Est uisus falsos corde tenere deos.
Res uitio caret hæc, namque omnia fercula purus
Effuso uitæ sanguine mundat amor.
Hoc tamẽ hoc maculat, qa dum suspectus haberis
Offendit socios credita culpa pios.

Omnia mihi licent.

Deniquc cuncta licent post signum prãdia sanctũ,
Nec lædant oculos illa uel illa tuos.

Sed nõ oĩa expediũt.

Nec tamen esse pium credas quodcunque licebit,
Est uirtus licitis abstinuisse bonis.

Mitte

Mitte prius castos fraterna ad commoda uisus.
En charitas socijs consulit alma tuis.
Quod fratri est damno, nec tu tibi crede licere,
Quod nocet hoc alijs si tibi cernis obest.
Vtere iure tuo si fratribus expedit ipsis,
Si nocet, iniuste iam neque iure facis,
Quæ tamen in patulo uencant librata macello,
Hæc ede, ab his scrupo uertere labra nocet.
Ne quære, an stygijs fuerint hæc sacra cateruis,
Ne tibi sint noto sorpta uenena malo.
Nil de se impurum, qui ritus oderit illos,
Debuit oblatum non timuisse cibum.
Nam domini terra est, & quicquid cōtinet orbis,
Pura per innocuum cuncta creata deum.
Quod nocet impurum est, animisq́ nocētia manāt,
Impietas nostris non uenit ulla cibis,
Infido ad cœnam si uis potes ire uocatus,
Et cape quas simplex dat tibi mensa dapes.
Nec quære infernis fuerit ne hæc uictima Diuis,
Nam tendunt laqueos cum mala nota suos,
At tibi forte nefas si ingratus dixerit hospes,
Proijce tabosum iam nocet ille cibum.
Iam necat hortantem, qui talia sacra monebat
Frater erit laqueo perditus ille tuo.
Dum christi infirmus qui mensis horret in ijsdē,
Te adictum stygijs concipit esse sacris.

Oia mihi licēt sed nō oia ędificant nemo qđ suum ē quęrat sed qđ alterius.

Omne qđ in macello venit manducate.

Nihil interrogātes ꝑpter conscientiam.

Dñi est terra et plenitudo eius.

Si qs vocat vos infidelium ad cenā & vultis ire omne qđ vobis apponit̄ mādūcate nihil interrogantes ꝑpter cō scientiam.
Si qs aūt dixerit hoc imolatū est idolis noli te manducare. &c.
Conscientiam aūt dico nō tuā sed alterius.

Sic

Ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia.
Si ego cum gratia participo: quid blasfemor pro eo quod gratias ago.
Siue ergo mãducatis: siue bibitis vel aliud quid facitis/omnia in gloriam dei facite.

Sic tua libertas fraudatum lædet amicum,
Et tuus in socij uulnere sanguis erit.
Hac igitur domino concessis utere lege,
Ne tua sit socijs dextra sinistra tuis
Seu bibis, innocuæ sumis seu prandia mensæ
Quicquid agas solum concipe mente deum.
Ad domini laudes flagrantia dirige uota,
Vt tua sint domini gloria gesta tui.
Tempora respiciens sic mens tua temperet actus,
Offendant rectos ne tua facta uiros.

Sine offensiõe estote iudeis et gentibus et ecclesię dei.

Ethnica quin etiam ne læseris agmina, forte
His dabitur ueri lampada ferre boni.
Forte etiam Habramidæ uero potientur honore,
Et pius in cunctos si uelis esse potes

Sicut ego per omnia omnibus placeo.

Exemplum tibi Paulus erit, grato omnibus ore,
Et pius, & nullis hostibus hostis adest.

Non quęrens quod mihi vtile est.

Vtilis est cunctis, alienaque commoda quærens,
Hos mouet ad uerum leniter ire bonum.

Sed quod multis vt salui fiant.

Obsequioque animas prudens uenatur amicas,
Non sibi, sed christo tempus in omne deo.

CAPVT VNDECIMVM.

Imitatores mei estote sicut et ego christi.

NEc pigeat claros uestigia nostra subire,
Quod facio, christus fecerat ante meus.
Hic deus infirmos fraterna mente recepit,
Dum satagit saluis lucra paterna uiris.

Hunc

Hunc sequor, ille meis oculis infixus inhaeret,
Et pia sic Paulum turba sequare tuum.
Iam quoque quid sacro coetu obseruetur, ut omnis
Culpa procul, nostris dicere tempus adest.
Laudo igitur uiui quod seruas dogmata uerbi,
Et Paulum memori pectore semper habes.
Instituit christus, quae te pia sacra tenere
Edocui, uisus dixerat illa deus.
Quum sapias grauiora, tamē nec paruula iustus
Contemne, a paruis itur ad alta locis.
Nec te iam lateat christum caput esse uirorum,
Inde caput proprium coniugis esse uirum.
Atque caput christi deus est, intellige christi.
Omnia quae dempto numine christus habet.
Nam numen caput est, alij nec subditur ulli
Numen, tres uno sunt simul ente pares.
Vxori castae coniux licet imperet, ipse
Agnoscat nostrum sed super esse deum.
Hoc iter & magnus cupiens ostendere christus,
Facta sua ad summum retulit ipse patrem.
Agnoscitque patrem, cui tanquam filius uni
Sanguinis innocui parta trophea refert.
Quae sint priuatis domibus facienda uidebit
Mens pia, quae christum pectore semper habet.
At quae facta palam coetu aspiciuntur in ipso,
Conuenit haec iusto cuncta decere modo.

Laudo aūt vos fratres q per oīa mei memores estis & sicut tradidi vobis pcepta mea tenetis.

Volo aūt vos scire qđ oīs viri caput christus est: caput autē mulieris vir: caput vero christi deus.

Vir

Ois vir orãs aut prophetans velato capite deturpat caput suum.

Vir quicunque preces uelato uertice mittit,
Vile caput monstrum quod tegit, esse facit.
Dedecorat capitis nomen, patremque, ducemque,
Ac seruum factis se docet esse suis.
Quum seruire deo non parua est gloria christo,
Liber & hic, pulchrum cur tegat ille caput
Quin decet amato frontem nudare galero.
Et sancta abcissis pandere colla comis.
Nudatumque caput christi testatur honorem,
Nec seruum uictis se probat esse malis.

Ois aũt mulier orans aut pphetãs nõ velato capite deturpat caput suũ vnũ est enĩ ac si decaluetur nã si non velat mulier tõdeat si vero turpe est mulieri tonderi aut decaluari velet caput suum.

At mulier contecta caput uerecunda precetur,
Quæ rectam proprio se sciat esse uiro.
Non capite hæc caluo, non charos tonsa capillos,
Seruati indicium tecta pudoris agat.
Quod subiecta uiro est, casto uerecunda rubore
Non defloratas occulit illa genas.
Quod regit hic sectis ostendit colla capillis,
Non tamen a sceptro torua futura suo.

Uir quidẽ nõ debet velare caput suũ qm̃ imago & gloria dei est/mulier aũt gloria viri est.

Vir caput in clarum christi regnantis honorem
Detegit, ob castum fœmina tecta uirum.
Prædicat ille deum nudus caput, illa maritum
Tecta, est & uario pulcher uterque modo.
At uir cur liber, cur fœmina seruiat audi,
Et data sit socio nempe regenda suo.
Cum genus humanum plasmator conderet orbis,
Et daret ista uiro regna tenenda nouo.

Flo-

Florens Aeua uirum non est enixa iugalem,
Ipsa sed a proprio prodijt Aeua uiro.
Conditus ille prior non est, mulieris ad usum,
Facta, sed ut socio seruiat illa suo.
Qui prior est factus, prior est & in ordine sceptri,
Huic data sunt sociae lora regenda suae.
Hoc igitur iuris quum fundet origine coniux,
Agnoscat sortem foemina casta suam.
Obsequioque uiri & cultu testetur honorem,
Signet & hunc dominum corporis esse sui.
Velamen capitis signum quod seruiat illa,
Et rasus uertex quod regat ille notat.
Quod fera si intantum rupisti foemina mõstrum;
Vt sceleris testes non uereare homines.
Si tẽplum, sanctusque pudor, sceptrumq̃ mariti,
Non ualeant ausus iam cohibere tuos.
Suspice ad angelici quae intersunt lumina castri,
Testis adest factis candida turba tuis.
Teste Polo peccas, pudeat te, respice sanctos,
Auertunt factis lumini moesta tuis.
Sume tuos habitus, moresque horresce uiriles
Est tua frons nudis nempe pudenda comis,
Nec tamen & sociam domino contemne marite,
Quod paret dextrae iure coacta tuae.
Nam tibi luce pari christo sociatur in uno,
Nec uilis proprio debuit esse uiro.

Non enim vir ex muliere sed mulier ex viro

Et eñ non est creatus vir propter mulierem sed mulier ꝓpter virũ

Ideo debet mulier velamen habere.

Et propter angelos.

Veruntamẽ nec vir sine muliere nec mulier sine viro in domino.

Offi-

Nam sicut mulier de viro ita vir per mulierem omnia aut ex deo Vos ipsi iudicate decet mulierē non velatam orare deū nec ipsa natura docet vos.
Quod vir quidē si comā nutriat ignominia est illi/ mulier vō si comā nutriat gloria ē illi quoniam capilli ꝓ velamine dei dati sunt.

Si q̄s aūt videt̄ cōtenciosus esse nos talem consuetudinem nō habemus.

Nec ecclesia dei.

Officio uxoris sæpe indiget ipse maritus,
Et sine coniugio non potest esse pater,
Vtilis est domui simul & pia fœmina castæ,
Vir, mulier, summo seruit uterque deo.
Horresco aspiciens homines ut monstra comatos,
Et simul abrasas in muliere comas,
Cui natura parens flauentes uertice crines
Dat capitis uelum præmeditata pium.
Hoc nobis nostrisque placet, sic cætera templa
Decernunt, socij ne uariate mei.
In minimis seruare decus præstabit, & omni
Semper apostolicam corde tenere uiam.
At grauiora querar (ductanti parcite) doctor,
Immemores pacti quis sinat esse pij?
Debuerat christi ueros concordia natos
Sub gremio dulcis semper habere patris.
Hoc docui luxumque procul fastumque repellens
Vt uiuo dominus flauerat ore meus.
Nam populus christi generosam ductus ad aulā
In patrias artes erudiendus erat.
Ille pius mitisque pater, concorsque, benignus,
Plebs q̄ ab hoc uarijs dissidet acta modis?
Scinditis heu pulchrum diffracta pace decorem?
Heu turpat sacrum rixa canina chorum?
Credo equidem (nec uana fides) si pectora noui
Terrea, si infernis cingitur aura dolis,

Non poterat non esse nefas, ubi regis imago
Oblita est dominum mente tenere suum.
Quin etiam scelus hoc seruatis conuenit ipsis,
En bona de miseris orta fuere malis,
Nam magis illucet pugnis agitata proteruis
Quæ probitas passi sustinet arma dei.
Dum populus simplex, nec iniquo percitus æstu,
Seruat apostolicum pectore & ore cibum.
Fœderis atque memor christano sobrius actu
Sumit ab illapso prandia pura deo.
At nos cum fratres ad prandia sacra uenitis,
Immemores nostri quis neget esse dei?
Nō domini cœna est domino quæ discrepat almo,
Talem cum famulis non agit ille suis.
Dedecorant uestri conuiuia sacra tumultus,
Luxus, & obscenam rixa secuta gulam.
Offert communem communis doctor amorem,
Iusserat æquales & simul esse cibos.
Vos aliter, cœnamque suam sibi quisque reportat,
Qua partem socio non sinit esse suo,
Sic inter tenuis prandentes esurit amplos,
Diues agit multo tempora quassa mero.
Hic satur, ille sitit, gemino turpata furore
Vilescunt labris mystica sacra tui
Nam male fastidis tenues, quos christus amabat,
Polluiturque tuo christea cœna malo.

Hoc aūt p̄cipio nō laudās q̄ nō in melius / sed in deteri⁹ p̄uenitis Primū quidē conuenientib⁹ vobis in ecclesiā audio scissuras esse inter vos / ⁊ ex parte credo / nam oportet hereses esse vt qui ꝓbati sunt manifesti fiant in vobis p̄uenientib⁹ / ergo vobis in vnum iā non est dominicam cenam manducare.
Vnusquisq̧ em̄ suā cenā p̄sumit ad mādu candum.

Et alius quidem esurit ali⁹ aūt ebrius est.

O fra-

O frater, si te fratris pia nomina tangunt,
Qur cupis in tetro degener esse luto?
Hic agitur christus panis, mysteria uitæ
Tam pia sunt animo percipienda pio.
Non gula, non luxûs, patulã q explecuerit aluum,
Sed petitur sanctis paxque salusque cibis.

Nunquid domos nõ habetis ad manducãdũ & bibẽdum aut ecclesiã dei cõtemnitis & cõfunditis eos q nõ habent.

Qur celebras pauido conuiuia turpia templo?
Ad uentris curam non erat ulla domus.
Confundis miseros, nam sicca ferentibus ora,
Hæc tua crassicies dura pudore uenit.

Quid dicã vobis laudo vos? i hoc nõ laudo.

O uos Argiui proceres bimarisque Corinthi,
In reliquo laudans, non tamen ista probo.
Vestra fides laudanda mihi, nam suscipit unum
Autorem, falsos & fugat illa deos.
Sed domini cœnam stomacho fœdare canino
Quis probet? aut iustis temperet a lachrymis?
Quis tibi sæue dedit christianum abrumpere morẽ
Si tibi sunt uiui castra sequenda dei?
Hos ritus, hæc sacra pias turpantia mensas,
Sæuit ab infernis eruta turba locis.

Ego enĩ accepi a dño quod & tradidi vobis.

Nãque ego, qui christi sum uerus apostolus almi,
Accepi a uero principe quod docui.
Et docet ille suum ueracia dogmata Paulum,
Et Paulus socijs tradidit illa suis.

Qm dñs iesus in qua nocte tradebatur.

En dominus diro qua nocte est proditus ausu,
Et tulit a rabidis uincula sæua lupis.

Accepit

Accepit panem laudato patre, simulque
Fregit, & in socios diuidit ipse suos.
Sumite ait, corpusque meum sub nomine panis
Percipite, electis haec datur esca uiris.
Vt facio facietis, erit deus utile sacrum,
Et memori uestro pectore christus erit.
Cum doctore suo communi accumbere mensae
Ecce uides omnes, & cibus unus erat,
O charitas, sacris nec iudam arcebat ab ipsis.
Quem praescit sancti corporis esse reum.
Omnibus unus amãs panem praestauit eundem,
Distribuitque unum cuncta per ora deum.
Tuque tuum ꝗ christi fratrem male despicis, illũ
Et natum domini non uiden esse tui?
Cerne precor dominum, coenae iam fine peractae,
Assumpsit dextris uasa beata suis.
Ecce inquit, ecce iste calix, noua sancta uoluntas,
Atque meo uitam sanguine plenus habet.
Ex hoc & quoties uerbo sacrante bibetis,
Pro populo possum corde referre deum.
Cernis ut una cohors potu gaudebat ab uno,
Et christi sanguis omnibus unus erat.
Nunc aliter, pauperque sitit, diuesque furescit,
Perdis & heu luxu pocula sancta comes.
Mysticus hic panis socios partitus in omnes,
Debuit offensis fortior esse tuis.

Accepit panem ⁊ grãs agens fregit ⁊ dixit.

Accipite ⁊ mãducate hoc est enĩ corpꝰ meũ quod ꝓ vobis tradet hoc facite in meã commemorationem.

Similiter ⁊ calicẽ postꝗ cenauit dicẽs hic calix nouũ testamentũ est in meo sanguine hoc facite quotiescũq; bibetis in meam commemorationem.

Debuit iste calix animis offerre cruorem,
Quo fuit a cunctis turba redempta malis.
Quo deus assertos sæuo pius eripit hosti,
Fregit & in uerbo pristina uincla suo.
Eia igitur, quoties sacro prandetis ab isto,
Chara deo dominum plebs meditere pium.
Omnipotẽs nostram diffuso ut sanguine lepram
Exipiet, & lectos ducet ad astra uiros.
Non uentris, sed mentis opus, conuiuia iusti
Sanguinis, hunc uiuum pectore semper habe.
Donec ab æthereo ueniat rex sanctus Olympo,
Vt beet æternis pectora nostra sacris.
Nam qui diuinum non puro pectore panem
Sumpserit, est sacri corporis ille reus.
Est reus, ante nisi sceleratas euomat undas
Quam bibat occisi pocula sancta dei.
Mystica res nimium digno est tractanda decore,
Nam scelus & christus non simul esse quunt.
Iustus erit iudex preciosi sanguinis ultor,
Et male tractatum uindicat ipse bonum.
Exploret se quisque prius, mundetque, probetque,
Si sumpto & fuerit numine dignus edat.
Dignus erit, si iam uitijs hic sponte relictis,
Constanti poscit pectore lucis iter.
At neque sat dignus, sed gratia suplet ẽt author,
Non plus a misero quam queat ille petit.

Quotiescũq; eñ mãducabitis panem hũc mortẽ dñi annunciabitis donec veniat.

Itaq; quicunq; mãducauerit panẽ & biberit calicẽ dñi indigne re⁹ erit corporis & sanguinis domini.

Probet autẽ seipsum homo & sic.

Vir bene se lustrans, nec culpæ conscius ulli,
Sumat cum sacro pocula sancta cibo.
Qui timet, & puro nec adhuc mūdatus amore ē,
Si sapit a domino temperet ille sacro.
Namque salutiferum quamuis sit corpus amati,
Principis, & turpes sanguine lustret oues.
Qui bibit indigne, pestem sibi sumpsit auernam,
A dape uitali sic habet ille necem.
Nam medicus mundis, scelerato est pestifer ori
Et fugit illotum duxque deusque uirum.
Perdit pollutis tractans mysteria dextris,
Perque prophanatum perditur ille deum.
Perditur extrema tandem moriturus in ira,
Admissi pœnas quum feret illa dies.
Quin etiam interea sceleri stat pœna nefando,
Et signa irati iudicis, orbis habet.
Hinc uenit, ut iuuenes mortem patiātur acerbam,
Hinc & ut Arginas febris adurat oues.
Bella, fames, morbi, funestæ incendia flammæ,
Sunt quædam a iusto missa sagitta deo.
Quod si homines proprij censores criminis essent,
Nec reus humanas semper amaret opes.
Si mens nostra suos damnaret feruida lapsus,
Impeteret motu carnis & acta pio,
Non sic iudicio cum sit pater ipse seuero
Tractaret genitos altus ab arce suos.

De pane illo edat & de calice bibat.

Qui enī manducat & bibit indigne iudiciū sibi manducat et bibit nō diiudicans corpus domini.

Ideo inter vos multi infirmi & ibecilles. Et dormiunt multi.

Quod si nosmetipsos diiudicaremus.

Nō vtiq; iudicaremur

Dum iudicamur autē a domino corripimur.

Sed pius est, qui non uentura in sæcula seruat
  Fulmina, quæ in lapsos mittat acerba uiros.
Iudicat ad uitam, medicum nisi despicis almum,
  Nec duras pœnas hoc breue tempus habet.
Tantum optat, uiso redeas ad sancta flagello,
  Corripit errantes uulnere pastor oues.
Vt ualeant ægri, ferrum patiuntur & ignes,
  Fert alijs tristem succus amarus opem.

Ut non cum hoc mundo damnemur.

Afflicti plagis domino seruamur amico,
  Damnatos secum ne male mundus agat.
Iam neque quis peccans, quē nō pia dextera tāgit,
  Cui satis est falsis hæc leuis hora bonis.
Se putet exemptum lachrymis, & uindice recto,
  Non parcit, quanquam dissimulare iuuat.
Dissimulare iuuat, cordi non parcere sæuo,
  Semper in indignis quod cupit esse locis.
Iustus enim deus est, ut non deus esse relinquet,
  Non uolet obduris rex pius esse malis.

Itaq; fratres mei cum conuenitis ad manducandum.
Inuicem expectate.

Ergo mei fratres pulso resipiscite morbo,
  Et sancto sacrum sumite corde deum.
Vitalesque dapes mundatis porgite dextris,
  Expectet socios qui uenit ante suos,

Si quis esurit domi manducet.
Ut non in iudicium cōueniatis.

Si tam dira fames, domibus prandere licebit,
  Ante alios cœtu non decet esse sacro.
Ne uos per fatuos lædant pia pharmaca morsus,
  Sitque salus cordi mors male facta reo.

Hæc

Hæc sint dicta satis, disponam cætera missus, Cætera aũt cum vene-
Cum ueniam ad uestros luce ferente sinus. ro disponam.

CAPVT DVODECIMVM.

FErt animus grates pro sacris dicere donis, De spiritualib⁹ aũt no-
Mẽtibus in nitidis q̃ bonus efflat amor. lo vos ignorare fra-
Ne lateat nostros æterni flaminis imber, tres.
Quem deus in socios impluit ipse suos.
O fratres meminisse iuuat qua nocte colebant, Scitis aũt qm̃ cũ gen-
Inscia siluestres pectora uestra lares, tes essetis ad simula-
Vtque deum quercus ritu obseruastis iniquo, cra muta pro vt duce-
Claudentes radijs lumina torua pijs. bamini euntes.
Tum, neque cura fuit miserum uelare pudorem,
Corde nec illapsum detinuisse deum.
Nec uitijs modus ullus erat, nec ordo, sed ipsi
Turpia nocturni uos docuere dei.
Nunc famulos chr̃i superest, uelut omnia doctos,
Sub duce directam pergere luce uiam.
Vt nihil indignum liquido faciatis amomo,
Quod capit a uero mens pia facta pio,
Vt genitus christo uestigia sancta sequatur,
Et similis domino sit noua turba suo.
Qui duce tartareo uitijs algebat & umbris
Hactenus, unito nunc petat astra deo.
Et referat sua gesta potens hoc ordine miles,
Diuino afflatu constet ut illa geri.

Quicqd enim christum nobis satis exprimit almū,
Nascitur a dono quod dedit ipse sacro.

Ideo notū vobis facio q̄ nemo in sp̄ū dei loquens dicit anathema iesu.

Ergo igitur quicumque pium execratur iesum,
Motus ab efflato non fuit ille deo,
Namque pater gnato diuinos sancit honores,
Vnicus & princeps regna paterna mouet.

Et nemo potest dicere dominus iesus/nisi in spiritu sancto.

Nec ualet ex animo dominum sibi dicere iesum,
Quem bonus æterno non mouet igne fauor.
Illius est ergo, quidquid pia gratia nobis
Præstat, ab illapso sunt bona cuncta deo.
Illius est, quod habent sacrum pia pectora lumen,
Quodque uiæ flammam corde nitente docent.
Quod frangunt tumidam pulsa caligine terram,
Huic decus a populo tempus in omne pio.

Diuisiones ergo gratiarum sunt idem autem spiritus.
Et diuisiões ministrationū sunt idē aūt dn̄s
& diuisiones operationū sunt idem vero deus qui operat̄ omnia in omnibus.

Sed licet unus amans, unusque spiritus, orbem
Lustret, ab hoc uarijs sunt bona fusa modis.
Et quanquam dominans idem, diuersa ab eodem
Munera sunt, multis lux micat una bonis.
Et uiget officijs charitas pulcherrima sanctis,
Cum dat multiplices unicus autor opes.
Vni omnis debetur honos, debentur & uni
O mnia, quæ famulis præstitit ipse suis.
Si clarum est quod habes, mixto nec debile fumo,
Si minus, a summo principe manus habes.
Quicquid id est, fuerit, non est tua gloria, debes
Autori, uelis quo uenit aura tuis.

Quin

Quin etiam & debes fœcundo crescere dono,
Et pariter socijs utilis esse tuis.
Huic datur ut sapiens fidi sermonis honesto
Consilio, efflatum conferat ore deum.
Contigit ast alij, cœlestia noscere iura,
Adiuuet ut flammis publica dona suis.
Huic datur, ut fidens constanti robore montes
Transferat, & stygios turbet odore canes.
Est alij morbis uis qua medeatur acerbis,
Leniat atque oleo uulnera dura sacro.
Accipit hic miris homines terrere deosque,
Ventura ut uates cernere possit habet.
Est alius, cui nosse datum, quis quemque uirorum
Flatus agat, sumpto nunc micet ille deo.
An scelus, an nota fallendi luserit arte,
Huic demon dubij seu furit igne doli.
Ast alius uarijs loquitur noua gaudia linguis,
Inuenit & libris lumina clausa sacris,
Ille habet, ut ualeat diuina reuoluere sensa,
Arcanumque iubar soluere ab inuolucris.
Multa hæc ipse deus flatu dispensat ab uno,
Vnus & est donis spiritus in uarijs.
Vt uult ipse potens decreto singula iusto
Tradere, dat lectis plus ue minus ue uiris.
Pendet ab arbitrio diuini flaminis omne
Quod sumus, hoc priceps qđ dedit illud habes.

Unicuiq; aūt daƭ manifestatio spiritus ad vtilitatem.
Alij quidē p spūm datur sermo sapientię.
Alij autē sermo sciētię secundū eundē spūm
Alteri fides in eodem spiritu.
Alij gratia sanitatum in vno spiritu.
Alij operatio virtutū.
Alij prophetia.
Alij discretio spirituū
Alij genera linguarū
Alij interpretatio sermonum.
Hęc aūt operatur vnꝰ atq; idē spūs diuidens singulis prout vult.

Nec tibi displiceat non omnia sumere dona,
Quod tibi si uideas conuenit, ille dedit.
Rex opifex metitur opus, uarioque decore
Fundit pro nostris hic sua mella cadis.
O ptima sed charitas dotes uersatur in omnes,
Quodque tenet socius quilibet, alter habet.
Sic decor ex uarijs templo splandescit in uno,
Dum quisque a charis datque refertque uiris.

Sicut enim corpus vnum est & membra habet multa omnia autem membra corporis cum sint multa vnum tantum corpus sunt.

Nam uelut in forma terreni corporis ista
Diuersos artus spiritus unus alit.
Corpus & est unum membris coeuntibus, atque
Prosunt in uarijs singula membra locis.
Et commune decus diuerso surgit ab actu,
Adiuuat & summum pesque manusque caput.

Ita & christus et in vno spiritu omnes nos in vnum corpus.

Sic corpus fidei christo sub principe nostræ,
Dotibus in multis mystica membra gerit.
Ipseque dux, artus ex æquo illapsus in omnes,
Pro uario captu permeat, atque fouet.
O mnibus unus amor, finē meditantur ad unum,
Vtilis est proprio quilibet officio.

Baptizati sumus.

Cernis ut in fluuio cuncti lustramur eodem
Christus & ut nobis omnibus unus adest.

Siue iudei siue gentiles/siue serui/siue liberi.

Corpus idem multi facimus, seu Græcia, siue
Assyria, aut Numido puluere gignat Arabs,

Et omnes in vno spiritu potati sumus.

Hausimus ex uno uitalem lampada potu,
Quæ recto ad patrem tramite pandit iter.

Ac li-

Ac licet in uarijs fundat sua numina donis
  Vnicus, est membris spiritus ipse pijs.
Integrum corpus membro neque constat ab uno,
  Sed multis, proprio quodlibet atque sinu.
Nec pes longinquis positum se defleat oris,
  Sit licet extremo est utilis ille loco.
Dextera nec doleat, quod non simul audit & ipsa,
  Non oculis auris grandibus inuideat.
Pars quota nã pulchrum pleno est in corpore mẽ-
  Per uaria & uires munia corpus habet. (brũ
Ecce oculi nitidi quid sunt, si cætera tollas,
  Deme sinus fronti, quid precor auris erit?
Iuncta nimis, disiuncta nihil, nam corporis aulam
  Sustinet in motu pars quota nempe suo.
Propterea omnipotens diuersa in corpore membra
  Compegit, donis dans loca certa suis.
Et cuicunque suum munus dedit ille, iubetque
  In multis unum summa tenere caput,
Corporis ordo sacri sic est pulcherrimus, & sic
  Ordine, mensura, pondere, constat opus.
Sic nimium uario distantia membra decore
  Esse unum corpus spiritus unus agit.
Nec possunt has membra uices contemnere fastu,
  Nec debent socijs uelle nocere suis,
Non pes auriculam fastidit, dextera nasum,
  Non oculus plantas, non manus ipsa genas,
Nec re-

Nam & corpus nõ est vnum membrum sed multa.
Si dixerit pes q̃ non sum man⁹ nõ sum de corpore num ideo nõ est de corpore.

Et si dixerit auris q̃m non sum ocul⁹ nõ sum de corpore nũ ideo nõ est de corpore.

Si totũ corp⁹ oculus vbi auditus / si totũ auditus vbi odoratus.

Nunc aũt posuit deus membra vnũ quodq̃ corũ ĩ corpore sicut voluit / q̃ si essent omnia vnũ mẽbrũ vbi corp⁹?

Nunc aũt multa quidem membra vnum autem corpus.

Non potest aũt ocul⁹ dicere manui: opa tua non indigeo.

Aut iterũ caput pedibus nõ estis mihi necessarij.

Sed multo magis q̃ videntur membra corporis isirmiora esse necessariora sunt.

Et quę putam⁹ ignobiliora mẽbra esse corporis his honorẽ habundantiorem circundamus.

Et q̃ in honesta sunt nr̃a habundantiorem honestatẽ habẽt honesta aũt nr̃a nulli⁹ egẽt Sed de⁹ tẽperauit corpus ei cui dẽerat habũdantiorẽ tribuẽdo honorem vt nõ sit scisma in corpore sed inidipsum pro inuicẽ solicita sint membra.

Et si q̃d patit̃ vnum mẽbrũ cõpatiunt̃ omnia membra.

Nec regale caput, pedibus si uincula nectas
Pergit habẽt certum singula membra bonum.
Vt quæ infirma putes hæc q̃ mereantur honorẽ,
Nam male si tollas paruula, magna ruent.
Vtile quicquid habes fructu pensatur honesto,
Et sunt oficijs quæque decora suis.
Quodque minus pulchrum cura tractatur et arte,
Vt sine quo totum debile corpus erat.
Addimus ornatus, ipsis quoque casta pudendis
Tegmina, & in multis integer ordo locis.
Sic uelut in cithara diuersos corporis artus
Conditor ipse locat, temperat, atque mouet.
Vt quæ naturæ deerant, pensentur honore,
Quæq̃ minus pulchri plus quoq̃ laudis habẽt,
Ne scisma aduersos mẽbrorum obtruderet artus,
Damna tuo comiti, sunt quoque damna tibi.
Membra sed alterno sese tueantur amore,
Quando eget & socij quolibet arte sui.
Et decus inualidis amissum partibus, omne
Vnius ad lœtum uulnere corpus aget,
Ac ratione pari quod cuique est utile membro,
Totius id pariter corporis esse puta
Hinc ascẽde precor, christumque, artusque, caputq̃
Pensans, in socijs te bene cerne tuis.
Si ualeant simul ipse uales, pereuntibus illis
Te quoque ad interitum crede uenire tuum.

Excra

Exerces preciosa odia, & constantia magno,
Si comitem ut ferias, est tibi uile mori.
Desine rixari, sociosque incessere christi,
Hos tibi nempe suo iungit amore pater,
Arctius & templi coniungimur ordine nostri.
Quam sese nostro corpore membra ligant.
Nos christi corpus, uel christi in corpore membra, — Vos aūt estis corpus christi et membra de membro.
Gratia natura nec minus ipsa ualet.
Cum charitis corpus membro lædatur adempto,
Es tibi, qui socijs improbus ipse tuis.
Respice, ut unitis pulchra est ecclesia membris, — Et quosdā quidē posuit deus in ecclesia.
Quodque suum pleno corpore munus habet.
Disposuit sua membra potens, digneque locauit
Illa pater certis iussit & esse locis.
Dispensatores uerbi primo ordine sancti, — Primo q̄dē apostolos
A quibus in uestros uita relata sinus.
Dein, qui fata queant uenientia dicere uates; — Secundo prophetas.
Arcanumque sacra pandere uoce iubar.
Hinc doctos diuina uiros, aliosque docentes — Tertio doctores.
Qui referunt longam quæ leuet unda sitim,
Inde duces aptos sæuum cohibere furorem, — Deinde virtutes.
Frangere & inferni tela scelusque doli,
Qui cruce perfectis christanum lampada miris
Effundant nostri nomen opusque dei,
Hinc medicos morbis, & qui cœlestibus auris — Exinde gratias curationum.
Vestra regant tumido linthea recta Salo.

Qui

Opitulationes guber nationes.

Genera linguarum inter pretationes sermonum.

Qui præsint, miserosque leuent, ac felle meroque
Disponant populo iura beata pio.
Denique, qui uarijs fraterna ad cōmoda linguis
Effundant noto balsama nata deo.
Hic modus, hic fratres ad sanctos excitat usus,
Vt uestris dignam nempe feratis opem.

Nunquid oēs apostoli/ nunquid oēs prophetę/ nūquid oēs doctores. &c.

Non omnis uates, non omnis apostolus, unus
Omnibus in sacro dat pater esse loco.
Sors sua cuique datur, dos & quæ contigit isti
Vtilis & socio debuit esse suo.
Fastidire alium nescit pia gratia, nescit
Lædere, sub multis pax micat una bonis.

Aemulamini aūt charismata meliora.

Sed qui magna tenes maiora adnitere dona,
Vt bona cum tuleris plurima, plura petas,
Plura petas gratus studio meruisse fideli,
Quanquam nec meritis lux datur alma tuis,
Gratis opes flatus domino spirantur ab uno,
Sed deus ad iustas flectitur ipse preces.
Dona laboranti non est tibi posse mereri,
Sed facilis uotis est bona dextra pijs.
Audijt orantem charitas, bona summa petenti
Præstat, ab orato gratia missa deo.

Et adhuc excelentiorē viam vobis demōstro.

Tu tamen interea nec donis fide secundis,
His & adhuc uirtus altius ire potest.
Est aliquid, sine quo nihil hæc tibi dona superna
Contulerint, ueram concipe turba uiam.

Res

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Res p̃clara, loqui centenis dogmata linguis,
Quos sibi plus aequo Graecia urã placet.
Sed quanquam linguis cunctis terraeque polique
Eloquar angelico dulcia uerba sono,
Ni pius est animus, qui puro motus amore
Dirigat ad solum singula uota deum,
Nil ualet, est charitas nostros quae perficit actus,
Hac sine nullius facta ualoris erunt.
Magna loqui nihil est, ut uano cymbala bombo,
Frigida si a gelido pectore uerba damus.
Quin, si me uatem faciat uentura uidentem,
Tempus in aspectu qui gerit omne suo,
Arcanos imbres summa & mysteria noscam,
Quamuis & pleno pectore cuncta sciam,
Sit mihi tanta fides qua duros tollere montes,
Et ualeam incultis saxa mouere locis,
Nil iuuat, informe est quod non a numine manat,
Est charitas, facti norma parensque boni.
Si mihi pauperibus totas impendere gazas
Detur & a lenta soluere tabe uiros.
Vltrici & flammae si dem mea corpora miles,
Et gero de uictis clara tropbea focis.
Si charitas desit, nil prosunt caetera, uerus
Est amor electos qui facit esse uiros,

Si linguis hominum loquar et angelorum.

Charitatem autẽ non habeam.

Factus sum velut es sonans aut cymbalum tiniens.

Et si habuero prophetiam.

Et nouerim mysteria oia & omnem scientiã.

Si habuero omnẽ fidẽ ita vt mõtes trãsferã charitatẽ aũt non habuero nihil sum.

Et si distribuero in cibos pauperũ oẽs facultates meas & si tradidero corpus meum ita vt ardeam.

Charitatem autẽ non habuero nihil mihi ꝓdest.

Ni stu-

Ni studeam prodesse alijs, nullique nocere
Nil mihi, cœlestes si tribuantur opes,
Hæc uia quæ ducit summi rectoris ad aulam,
Quæ uiuo sanctum lumine monstrat iter.
En reliquæ dotes uitijs uiolantur ab ipsis,
Dona terit læuum dextera sæpe malum.
Permanet æternum charitas, uictrixq́ triumphat,
Quæ nunquam duris cesserit icta malis,

Charitas patiens est benigna est.

Non hanc ambitio, cæcoue superbia fastu,
Non illam potuit rumpere, liuor edax,
Leni animo patiens tolerat quoscunque labores,
Vtilis est, constans, uera, benigna, comis.

Charitas non emulatur non agit perperā.

Inuidet & nulli, quæ sunt sua fundit in omnes,
Affixo cœlis lumine semper adest.

Non inflatur non est ambitiosa.

Non inflata furit, non ulli est consona fraudi,
Nil ambit sæuis mota cupidinibus.

Nō querit q̄ sua sunt.

Omnibus una placēs fructus se spargit in omnes,
Nullum iter et durum dū modo prosit, habet.

Non irritatur.

Hostibus a nullis ira irritatur acerba,
Non se de inflictis uindicat illa malis.

Non cogitat malū nō gaudet sup iniquitate.

Nullum pura nefas admittit pectore, & odit
Iniustum, nullo uincitur illa gelu.
Moribus una pijs gaudet, synceraque uota
Laudat, & a falsis abstinet una bonis.

Congaudet aūt veritati omnia suffert oīa credit omnia sustinet.

Congaudet ueris, mendacia torquet, & urit,
Suffert, nec mundi pondere uicta cadit.

Hæc

Hæc ad spem facilis credit, melioraque semper
Admonet, expectat, sustinet, instat, amat,
Cessat & hæc nusquam, nõ ignibus excidit altis,
At semper multis dux micat una modis,
Dos æterna dei charitas, quam præstat amator
Spiritus, & famulis sustinet ipse suis.
Perpetuas habitat mentes, data tempore in omni
Vt sit, & efflatum conferat ipsa deum.
Sanctæ aliæ dotes finem præstantur ad unum,
Et data pro certo tempore tempus habent.
Siue prophetarum uox euacuanda, silebunt
Linguæ, seu quicquid noscitur orbe, ruet.
Accedent maiora quidem, nam culmine capto
Non opus est prensam quærere calle uiam.
Hactenus instat iter, cliuo sudamus anheli.
Nec capimus pleno dona beata modo.
Cum perfecta tamen ueniat sapientia, cum uis
Integra, cum uotis nulla negata pijs.
Tẽpus & umbra ruent, toto & fulgente silescet
Partis honos uastum nec tremet agna lupum.
Vt natura, gradus habet & christiana iuuentus,
Incipit, & crescit, proficit, atque manet.
Cum puer in cunis puerilia uerba loquebar,
Et tener ut pueri corda mouebat amor.
Cum puer, instabam teneris ut paruulus actis,
Tunc inerant animo paruula sensa meo.

Charitas nunq̃ exci- dit.

Siue ꝓphetiæ euacu abuntur siue linguæ cessabũt siue scientia destruetur.

Ex parte enim cogno scimus & ex parte pro- phetamus.
Cũ autẽ venerit qđ pfectum: est euacuabi- tur quod ex parte est.

Cũ essem paruul9 lo- quebar vt paruul9 co gitabã vt paruul9 sapi ebam vt paruulus.

Ast ubi

Quando autem fact9 sum vir.

Ast ubi grandis homo, uotumque induta uirile
Mens fuit, a primis & resoluta iocis.

Euacuaui quæ erant paruuli.

Abieci pueri curam, puerique saporem,
Et iam barbato robore magna sequor.
Donec in extremo bellantem uictor Olympo
Sistat, & ad summum proueher usq̃ gradũ,
Quod si non tantum pelago contingat in isto,
Nec liceat misero summa tenere solo.
Luce laborandum est, ut uere in tempora uitæ
Ornemus uictis plena trophea dolis.

Uidemus nũc per spe culum.

Cernimus o socij quod nulla est nostra potestas,
Nec uerum in nobis nunc licet esse iubar.
Vt pueri sapimus, uarijsque immersa sub umbris
Lumina, sopito est mixtus amore labor.

In enigmate.

Scitaque nescimus, nec uisa ut uisa uidemus,
Sed uelut in speculo cernimus illa procul
Tentamus ueram fidei sub tegmine uitam,
Et tantum est oculis lucis imago pijs.
Quærimus e sacris arcana latentia libris,
Mixtaque sunt fletu gaudia nostra suo.
Verum ubi contingat tranquillo sistere templo,
Et data seruatis plena corona uiris.

Tũc aũt facie ad faciẽ

Tunc facie ad faciem res contemplabimur ipsas,
Terrea nec radios iam teget umbra pios.

Nũc cognosco ex par te tunc aũt cognoscam sicut & cognitus sum.

Præsentem præsens oculis & corde uidebo,
Lætabor uiso tempus in omne deo.

Cogno-

Cognoscā dominum, uelut & sum cognitus ipsi
Vtque fruens, notus, sic quoque charus ero.
Et dilectus amans, ut noscens notus, & uno
Plenus, perpetuo perfruar ipse bono. Nunc autem manet.
Sed tamen interea dum dulcia tempora dantur
Læticiæ mixtos non habitura metus,
Sunt tria, quæ tribunt animis alimenta decoris,
A domini plagis, spes, charitasque, fides.
Ista uidens oculis quæcunque latentia claris Fides.
Effundit flammam cana calore piam.
Luce alitur, rectique tenax, & certa futuri,
Temperat in medijs præscia corda malis. Spes.
Illa uolat, nec nocte iacet, laßataque nunquā
Inijcit hæsuras pulchra sub ora manus.
Hæc manet, & nostro succis uitalibus orbe Charitas.
Docta frui, uiuo tendit amica gradu.
Donec iam fœlix ad uerum ducta uigorem
Venerit, & totum transuoret ore deum,
Ex hoc & paruis ad lumina plena fauillis
Acta, det afflatos summa tenere uiros.
Excellunt dulces hæ cætera dona sorores, Tria hęc.
Quælibet occisi sanguine nata dei.
At charitas maior, sceptrum tenet omnibus una, Maior autē in horum est charitas.
Qua sine nil sanctum nil ualet esse bonum.
Iusticiamque fides tribuit, spes alta uigorem,
Dat charitas homini, numen habere dei.

X Nam

Nam deus est charitas, & qui charitate potenti
Permanet a uero numine nomen habet.
Erige socordes animos, marcentia somno
Corda, poli princeps si uelis esse potes.

CAPVT DECIMVMQVARTVM

Sectamini charitatē ęmulamini spiritalia magis aūt vt prophetetis.

NEc reliquas dotes ideo tempsisse licebit,
Qđ charitas primo summa petēda gradu est.
Sic maiora decet nō fessis quærere uotis,
Ne pellas animo dona minora tuo.
Liguarum omne genus grato accipiatur amore,
Has tibi cum supero munere fundat amor.
At magis optandum, si te uelit esse uidentem,
Qui uidet, atque oculos conferat ipse suos.

Qui eñ loquitͬ ligua nō hoībus loquitͬ sed deo/nemo eñ audit/ spiritus autem loquitur mysteria.

Magna loqui nihil est, nihil inde ferentibus, ulli
Quid iuuet hoc, linguam ni tenet ille meam?
Barbaricos canit iste sonos, ut Barbarus alter
Creditur, infusas nec bene pandit opes.

Nā q̄ ꝓphetat hoīb⁹ loquitur ad ędificationem ꝛ exhortationem ꝛ consolationem.

Mysticus exponit cœlestia dogmata uates,
Et noto afflatus exprimit ore suos.
Inuitat proceres ad certam currere palmam,
Et segnes stimulis incitat ille sacris.
Erigit infirmos, solatur robore lassos,
Et similis magno dicitur esse deo.

Qui loquitur lingua semetipsum ędificat.

Iste sibi tantum loquitur, populoque uidenti
Non intellecto nil iuuat aura sono.

At pius enarrans mysteria singula uates,
Est sibi, & est socijs utilis ipse suis.
Linguarum manus magnum ė, a flamine sancto
Quod datur a uerbis effugit umbra sacris.
Sed cedet sancto meritis pia lingua prophetæ,
Qui interpres summi noscitur esse boni.
Finge age me uarijs numerosa in carmina linguis
Surgere quid socio uox dabit ipsa meo?
Si non post uoces arcani uela profundi
Exligat, & sensus edocet illa sacros.
Si non erudiam sapiens, moresque reformem,
Notaque sint dictis mystica sacra meis.
Cum male discretos effundit tibia cantus,
Et sine ui mentis perdita uerba sonant,
Quid nisi percussos habeant tua pectora uentos?
Quid nisi confusum dat lævis aura sonum?
Iam tuba funestam cum præcinit ænea pugnã,
Voce sub obscura quis uigil esse potest?
Si non distinguat sonitus, an prælia censet
Incipere, an lassos ponere tela uiros.
Sic uos o socij linguis arcana loquentes
Vestra nisi certum uox ferat ipsa sonum,
Non profecturo curatis ouilia uerbo,
Sed tantum uacuos funditis instrepitus.
Multa quidem uox est, uarijs & copia linguis,
Sed quid, conceptus si tulit aura pios?

Qui autẽ prophetat ecclesiam dei ędificat.

Volo autem omnes vos loqui linguis.

Magis aũt pphetare nã maior est q̃ pphetat q̃ q̃ loquit̃ linguis

Nisi forte interp̃tetur vt ecclesia ędificationẽ accipiat. nunc aũt fratres si vẽero ad vos liguis loquẽs q̃d vobis pdero nisi vobis loq̃r aut in reuelatione aut in scientia in propheti a aut in doctrina. Tamẽ q̃ sine aia sunt vocẽ dãtia/siue tibia/siue cithara nisi/distinctionẽ sonitũ dderint: quomodo sciet̃ id qđ canit̃ aut qđ cithariza tur: etenim si incertam vocẽ det tuba quis parabit se ad bellum?

Ita ꝛ vos p linguã nisi manifestũ sermonẽ dederitis q̃modo sciet̃ id qđ dicit̃: eritis eñi in aera loquẽtes tã mul-

ta vt puta gña liguaꝝ sunt in hoc mũdo ⁊ nihil sine voce est.

A Rhomæ uerbis nil concipit India, Ganges
Dicta sub acteis non capit ulla notis.

Si ergo nesciero virtutem vocis.

Vos igitur quando uocis miracula magni
Ducitis, & cordi quærite dona pio.

Ero cui loquar barbarꝰ ⁊ qui loquit̃ mihi barbarus.

Fœcunda ut socijs prosint pia pectora castis,
Luceat ꝙ uerus cunta per arua dies.

Sic etiã vos qm̃ ęmulatores estis spirituũ ad ędificatiõem eccl'ę quęrite vt habundetis

Et uir cui donum linguarum contigit almum,
Poscat, ut in lucem dogmata sancta ferat.

Et ideo q̃ loquitur lingua oret vt interpretet̃

Poscat & a domino qui dat bonus omnia uero,
Vt possit uerbis utilis esse suis.

Nam si orem lingua.

Nam si sancta precer non intellectus, & ipsis
Dem Græcis Perso dona beata sono.

Spiritus meus orat mens autem mea sine fructu est.

Spiritus hic orat, sunt uerba precantia, sed non
Vtilis est animus quod cupit esse meus.

Quid ergo est orabo spiritu orabo ⁊ mente psallam spiritu psallã ⁊ mente.

Ergo indeffesso, dominum sermone precabor,
Et dabo constantes mente animoque preces.
Facta dei grato meditabor pectore, & illa
Mente, animo, surgens nocte dieque canam.
Addita sit linguæ sapientia, tunc bene possis
Inclyta carnati pangere gesta dei.

Ceterum si bñdixeris spiritu qs suplet locũ idiotę quomodo dicet amen super tuam bñdictionem qm̃ quid dicas nescit.

Nam si diuinas ignoto carmine laudes
Dixeris, unde tibi qui bene dicat, amen.
A te cantatos ni plene intelligit hymnos,
Vnde erit, unde tuo succinat ille sono?
Vnde erit, ut quanquã doceas tu sancta popellum,
Fructum de uerbis afferat ille tuis.

Vnde

Vnde erit ut uitam monitis formare supernis,
Possit, si monitus non capit ille tuos.
Ne tamen o fratres indoctum credite Paulum
Quod bene non norit insimulare genus,
Nãque fatebor enim (magni est ea gloria christi)
Possum diuersis pandere corda sonis.
Græca loquor, Rhomana loquor, nec barbara de=
Si uelis a ffasso quærere cuncta loquor. (sunt,
Sed non cuncta loqui uita est mea paucula malim
Feruidus in templo dicere uerba sacro,
Dum modo me capiã, dum quæ teneãtur ab omni
Mente loquar, picæ non similis uacuæ,
Quã uel mille decẽ sonitus, quorum agmine nul=
Auditor ualeat discere, quæ deceant. (lus
Ergo age clara sequens christi uestigia patris
Si bonus ad ueras te citat ardor opes.
Heus puero præpone senem, paruisque relictis
Ad dona illæso nitere summa gradu.
Sunt quæ conueniant pueris, sunt grandia dona,
A iam prouectis sola petenda uiris.
Moribus innocuis socij puerescite, sancta
Simplicitas ueris conuenit una pijs,
Dotibus ast animi studioso crescite uoto,
Et bona christanis quærite summa oculis.
Donec ad extremi ueniatis culmina doni,
Est in amore modus non habuisse modum.

Nam tu quidẽ bñ gratias agis sed alter nõ ędificatur.

Gratias ago deo meo ꝙ omnium vestrũ lingua loquor.

Sed ĩ ecclña volo ꝗn ꝗ verba sensu meo loqui vt alios instruam

Quam decem millia verborum in lingua.

Fratres nolite pueri effici in sensibus.

Sed malicia paruul estote.

Sensibus autem perfecti estote.

Nec satis est, si iam noceat tua dextera nulli,
O mnibus ut prosint optima corda petunt,
O mnia mirantur pueri, sed grandior ætas
Negligit hæc, & iam nõ nisi magna probat.
Turpe est in cunis claras adolescere mentes,
Quæ possunt diuis accubitare thoris,
Sic dominus quondam præclaro est uate locutus,
Huic populo linguis eloquar in uarijs.
Nec me sic etiam plebs audiet ista, supernum
Tantum erat hoc animis mittere dogma pijs.
Tantæ molis erat uenturum ostendere christum,
Et tegere arcanis sacra futura notis.
Ista rudem populum quõdam rudimenta decebãt,
Linguarumque illis conueniebat apex.
Hoc ut mirati donum, traherentur ad umbram,
Et tener umbratam duceret ore fidem.
Signa dabant linguæ, nec tantum signa fideles
Poscimus, in capto est uertice noster amor.
Nos maiora decẽt, quos sermo propheticus altum
Erigit, in uotis nec sinit esse reis.
Iam tibi quid linguæ ualeant, q̃ offendere possunt,
Si pia mens noto non manet una deo?
Nam si conueniant omnes, linguisque loquãtur,
Et sua quisque suo concitet ora sono.
Insanire uiros quis non putet, impius actor
Si sit, & effusum nesciat esse deum?

In lege enĩ scriptũ est qm̃ in alijs linguis et alijs labijs loquar populo huic: ⁊ nec sic exaudiet me dicit dñs.

Itaq₃ linguę in signũ sunt nõ fidelib⁹ sed infidelibus.

Prophetię autem nõ infidelibus sed fidelibus.

Si ergo cõueniat uniuersa ecclesia in vnũ ⁊ omnes linguis loquãtur ĩtrẽt aũt idiotę aut infideles nonne dicẽt quid insanitis.

Ecce

Ecce prophetantes cuneos, conuincitur omnis
Perfidus, & morbos iudicat ipse suos.
Agnoscit uerum numen, pietatis amorem,
Et uelut a summo uerba relata deo.
Damnat opus solitum, moresque accusat acerbos,
Totus & instanti redditur ipse sibi.
Lumina uera probat, diris & conscius actis
Odit quod stygium nuper amabat onus.
Denique mutatus terra procumbit, honorem
Datque deo, sanctis quem uidet esse uiris.
Quid faciatis oues pastor feret utilis, at nunc
Quisque det in cœtu quod tenet ipse pio.
Dant alij sanctos diuinis cantibus hymnos,
Erudijt socios doctus & ille suos.
Eruit abstrusum sacris de fontibus ignem
Hic, & de libris intima uela rapit,
Ast alius doctis loquitur mysteria linguis,
Vt placuit domino fundere dona meo.
Fastidire nefas aliquid, quod numina præstant,
Publica sed uestris commoda sint studijs,
Qui ualet ille iuuet, lucrumq̄ ut q̄rat honestum,
Quo posit socijs utilis esse suis.
Et christana prior pax obseruetur, & ordo
Vt sint pro dignis cuncta repensa locis.
Non obstent alijs alij, procul usque tumultus,
Sit procul a sanctis rixa furorque meis.

Si aũt oēs ꝓphetent intret aũt q̄s infidelis vel idiota cōuincit̃ ab oib⁹ dĳudicat̃ ab omnib⁹ occulta eiũ cordis eius manifesta sunt.

Et ita cadēs in faciem adorabit deũ ꝓnũtiās q̄ vere de⁹ in vobis sit. Quid ergo ē fratres cũ cōuenitis vnusq̄sq̄ vrum psalmum habet doctrinā habet: Apocalipsim habet: liguā habet: interp̄tationem habet: omnia ad ędificationem fiant.

Siue lingua quis loquit̃ secũdũ duos aut multũ tres ⁊ per partes ⁊ vn⁹ interp̄tet̃.

Si autem non fuerit interpres taceat in ecclesia sibi autem lo=

quatur & deo / prophe
tę autem duo aut tres
dicāt & cęteri dijudicēt
q̄ si alij reuelatū fue=
rit sedēti prior taceat.
Potestis eī omnes p̄
singulos prophetare:
vt omnes discāt & om
nes exhortentur.

Et spiritus propheta
rum prophetis subie=
ctus est non enim dis=
sensionis est deus sed
pacis.

Sed discant omnes, simul exhortentur & omnes
Voxque sit a uiuo mens quoque mota deo.
Indignum supero si quid referatur amore,
Credite tartarei dogma fuisse doli.
Nam neque sunt omnes a uera luce prophetæ,
Est inter pulchras spina cruenta rosas,
Vos sanctas seruate uices, spirataque dona,
In medium socij ferte referte pij
Ne domini uates diuino credite pulsu,
Lymphatos proprium perdere iudicium.
Nā dominus stimulos sic uersat pectore sanctos,
Vt pia mens saluo restet in arbitrio.
Seu uelit a primo sermonem adducere sæclo,
Decreta arcani siue silere dei,
Hoc ualet, in uate est sanum cohibere furorem,
Dum decus hoc summi poscat & ara dei
Propterea quisquis ueraci percitus oestro
Efflat supremi lumen opusque boni,
Is potius seruire suis, christique tenorem
Si memor est christi, debet amore sequi.
Absit, ut is patrem christanaque signa relinquat,
Et sacro socios læserit ore suos.
Absit ut impatiens alijs se præferat unus,
Sed seruum domini sit memor esse sui.
Sit memor a radijs hausisse hæc pocula iustis,
Autorem pacis nouerit esse deum.

Pace

Pace canat, pacisque uiam commendet honestam,
Praestet pacifico mystica sacra sono.
Hoc placet, hoc sic stat, sanctae haec sentétia turbae,
Hoc doceo christi doctus amore mei.
Ne tamen a nostro distent pia dogmata cultu,
Non doceat templo foemina uestra sacro.
Oret, & haec taceat, satis est siluisse decorum,
Saepe loquax uaria tabe marita nocet.
Nō capit haec tātum doceat q̄d faemina sceptrum,
Quam deus electo subdidit ipse uiro.
Est super hanc coniux, a coniuge pendeat illa,
Et sileat socio iussa placere suo.
Ecce in foemineo sunt pulchra silentia sexu,
Cum uelis a proprio discere, disce uiro.
Nam quam turpe uiris, templo si foemina sancto,
Eloquitur summi iura profunda dei.
Hoc etiam stultis uetuit gens ethnica phanis,
Nec pia uos ritu laedite templa nouo.
Isthmiaci proceres alijs concedite primis,
Et charitem domini turba secunda tene.
Quod si uos inter dux entheus sit ue propheta,
Me uidet a magno dicere iussa deo.
Non humana loquor, coelestibus imbuit undis
Ora pater, serui qui mouet astra sui.
At qui sponte iacens christiana charismata nescit,
Hunc etiam dominus nesciet ipse pius,

Non

Sicut in oībus ecclesijs sanctorum doceo.

Mulieres ī ecclījs taceāt nō enī permittitur eis loqui sed subditas esse sicut & lex dicit.

Si q̄d aūt voluīt disce re domi viros suos in terrogent.
Turpe est enī mulieri loqui in ecclesia.

An a vobis verbū dei processit aut in vos so los peruenit.
Si q̄s videt ꝓpheta esse aut spiritualis co gnoscat quę scribo vo bis quia domini sunt mandata.

Si quis autem ignorat ignorabitur.

Itaq; fratres emulamini pphetare et loq̄ qui linguis nolite prohibere
Omnia autem honeste secundum ordinē fiant in vobis.

Non bellare meum, satis admonuisse, precor uos
Lumina christianis quærite summa oculis.
Ne prohibete loqui, quos optimus incitat autor,
Sed decor, & cunctis sit pius ordo locis.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Notū aūt vobis facio fratres euāgeliū qđ p̄dicaui vobis qđ ⁊ accepistis in quo ⁊ statis p qđ ⁊ saluamini ⁊c.

AT quādo iter uos nimiū sermone propha-
Quæritur, an gelidis ossa citāda locis? (no
An caro de trepidis uitæ reditura sepulchris,
Sitque simul comiti consocianda suo?
Iam primum dubitasse nefas, qui condidit orbem
Cur nequeat nectos uiuificare uiros?
Cœpisti christi radios, normamque fidemque,
Si sapis hanc, alia non uelis ire uia,

Tradidi eñ vobis in primis quod ⁊ accepi.

Edocuit christus, nihil hæc ut fata nocerent,
Et duplicem uitam corporis edocuit.

Q̄m christus mortuus est p peccatis nr̄is secundum scripturas et quia sepultus est ⁊ qz resurrexit.

Mortua surrexit christi caro, tu quoque surges,
Exsurrecturos sic probat ille homines.
Surrexit, surgemus, erit qui membra reformet
Dux fuit ut populi conditor ille sui.
Surgendo reparat uitam, quam morte redemit,
Datque suis uiuus uiuere posse deus.
Destruxit mortem moriens, uitæque decorem
Præstitit, ut uicta nocte triumphet amor.
Non opus est Sophiæ cæcis hærere magistris,
Si te quod teneas uirque deusque docet,

Est expertus homo, deus est, nec fallere nouit,
Nec uolet, huic tanto credere quis timeat.
Hic est nostra suo medicatus membra cruore,
Fouit & hic plagis uulnera nostra suis.
Eripuit uinctos inferni a iure tyranni,
Ad lethum patiens ut pia ductus ouis.
Tollitur occisus, tumuloque reconditur almo, Tertia die.
Et deus irriso funere surgit homo.
Occidit, at uerus uiuit post funera christus,
Spiritus ut quondam uaticinatus erat.
Implet & exsurgens sacrorum carmina uatum, Secundũ scripturas.
Est tandem uero plena figura bono.
O seus hæc uates, trino surgemus Eoo,
Viuemus nostros rege fouente sinus.
Rursus et hæc Dauid, nõ me sub morte relinques,
Nec dabor infernis impia præda lupis.
Nec datur, at surgens æterno christus honore,
Scandit ad empyreum corpore, mente, Polum,
En prius æetherea quam regnet uictor in aula,
Dux pius a claris cernitur ipse uiris.
Post Cæpham selecta cohors hunc uidit, & inde
Quingenti fratres hunc simul aspiciunt.
Ne ue qs addubitet, uiuit pars maxima, & horũ
Surgenti multus nunc quoque testis adest.
Post hæc & iustus dominum conspexit Iacob,
Et sancto aspectu pauit utrosque oculos.

Et q: visus est Cephe & post hoc vndecim. Deinde visus est post q̃ quingentis fratrib⁹ simul. &c.

Deni-

Denique & hunc omnes uiuum uidere sodales
Nulla per iniustam damna tulisse necem.
Vltimus hunc uidi, non dignus apostolus, illum
Aspexi, & memori lumine uisus adest.
Vt uidi, & perijt uotis nox improba nostris,
Indulsit flammas lucifer ipse suas.
Ipse oculis illustre iubar diffundit ab alto,
Depulit & somnum duxque deusque meum.
Nec merui fateor, sæuo pia membra furore
Dilacerans christo pestifer hostis eram.
Sed pia me bonitas uitæ facit esse ministrum,
Immerito & uerbum credidit illa suum.
Nec sterilem gessi famulum, postremus in almo
Ordine, sum sancto nempe labore prior.
Doctor in incultos ieci pia semina campos,
Vt uideas oculis numina uisa meis.
Hoc etiã haud nostrũ est, nostrum beat ille laborẽ,
Flatque, mouetque, regit, perficit, atque fouet.
Siue igitur socijs potius tu credulus almis,
Quos primos tanto seligit ille bono,
Seu mihi, sacrata qui luce nouissimus illum
Suspexi, & uero doctus ab ore fui,
Res eadem, nos unus amans unumque reformat
Numen, & ex uno dogmata nostra deo.
Vnus & est christus, uiuum quem uidimus oẽs,
Et cupimus ueram fratribus esse fidem.

Nouissime aũt oium tãq̃ abortiuo visus est mihi.

Ego enĩ sum minim⁹ apostoloꝝ q̃ nõ sum di gn⁹ vocari apostolus qm̃ persecut⁹ sum ecclesiam dei.

Gratia autem dei sum id quod sum.
Et gratia eius in me uacua non fuit.
Sed habundanti⁹ illis oĩbus laboraui nõ ego autem sed gratia dei mecum.
Siue enim ego siue illi sic p̃dicauimus.

Nos

Nos nostri similes uero perstamus in uno,
Quid tibi cum uarijs christea turba modis?
Tradidimus tibi lucis iter, quæ insania cogit
Decreta in litem firma uocare nouam?
De christo siquidem constat surgente, sacerque
Hoc numerus firmum, cōprobat atque tenet.
Quod si surrexit christus, iam tu quoque surges,
Ille quidem nostrum nos sua membra caput.
Ille tuos cineres hæc in tua corpora iunget,
Ex nihilo integrum qui facit esse hominem.
Grande opus ex paruo magnum conflare, sed illo
Grandius est, aliquid cum facit esse nihil.
Quid dubitas, iā pignus habes, & plurimus atro
Lazarus a nostros uenit ab orbe dies.
Viderunt turbæ manifesta luce sepultum
Viuere, & audito busta pauere deo.
Nec frustra est animis in corpora uelle reuerti,
Sed tamen hic omnes unicus ardor agit.
Scilicet in tenues abeant si corpora flatus,
Olim sunt animas adreditura suas.
Hoc docuit surgens dominus, capitisque uigore
Spem dedit hanc membris usque manere suis.
Hæc spes sacratæ commendat flumina lymphæ,
Hæc nos e stygijs uertit ad astra locis,
Heroas uiuæ stimulauit ad æquora palmæ,
Hæc dedit & sæuas uincere posse minas.

Et sic credidistis.

Si aūt christus p̄dicat̄ quod resurrexit a mortuis.

Quomodo quidā dicūt in vobis q̄ resurrectio mortuorū nō est si autē resurrectio mortuorum non est neque christus resurrexit.

Si aūt christus nō resurrexit inanis est p̄dicatio nr̄a inanis & fides vestra &c.

Hæc

Hæc sponte ad lethum duxit pia pectora, quando
    Fœlix diuina uita manebat ope.
Carnificum gladios uitasset martyr acerbos,
    Aeternum sciret si sibi nempe mori.

Ergo & q̃ dormierunt in christo perierunt.

Si non empyreo uita fruiturus in orbe
    Esset homo, sanctum quid iuuat esse uirum.

Si in hac vita tãtũ in christo sperãtes sum⁹ miserabiliores sumus omnibus hominibus

Et si de cæso nobis spes tradita christo
    Præsenti tantum limite claudit opes,
Nos infœlices & turba miserrima dirum
    Ludimur, heu nunquã est nostra uidẽda salus?
Cædimur extorres, uento iactamur & imbre,
    Torquemur duris nocte dieque malis.
Nec dulces escæ, ueneris nec præmia nobis,
    Arcetur frænis dextera nostra pijs.
Improba gens ultro uitijs bacchatur in altis,
    Et sequitur cunctas corporis illecebras
Quod si non cœlum restaret, & altera uita,
    Quis uelit occiso martyr adesse deo.
Absit ut hi nobis præstent, teneant ue cacumen,
    Aut uideat uerum non bona turba bonum.
Exitus acta probat, de æterno est uera uoluptas,
    Altera post mortem (discite) uita manet.
Discite mortales uitijs succumbere nullis,
    Est uirtus claris una petenda uiris.
Est æterna quidem uirtus, post funera uiuit
    Vir bonus, ultra hæc est tempora nostra salus.

Qui moreris, uiues, nec spem depone decoris,
Mortuus & magnus uiuit ut ante deus.
En tibi calcato surrexit christus ab Orco

Nunc aũt christꝰ resurrexit a mortuis.

Teque potens plagis uectat ad astra suis.
Ecce cruentatis expirat balsama rimis,
Et parit in famulos gaudia uiua suos.
En uires ueris caput hoc infundit amicis,
Statque resurgentem turba secuta ducem.
En princeps populi superata morte reuixit,
Primus & a somno surgere membra docet.

Primitię dormientiũ qm̃ quidem p hoiem mors ⁊ p hoiem resurrectio mortuorum.

Instruxit comites, uitæ ut pia signa sequantur,
Spemque resurgendi quum moriuntur habét.
Scilicet auspicium primus dedit ille, sequemur
Nos, caput hoc mẽbris dat quoque posse suis.
Sunt & enim nobis ueluti duo corpora fratres.
A capite, & charo pendet utrumque duce.
Est princeps Adã, quem carnea mẽbra sequuntur,

Et sicut in Adam.

A quo mors tabo ꝑ sanguine tincta uenit.
Est christus princeps, sequitur quẽ spiritus, a quo
Vita, quiesque, salus, paxque, decorque, uenit.
Ille sua miseros damnauit clade nepotes,

Omnes moriuntur.

Inficiens læsus fœmina cuncta parens.
Ac sceleris princeps sceleratum infudit odorem,
Sparsit & in natos prima uenena suos.
Hic insons, uitamque parit, mortemque peremit,
Dat bene seruatis surgere posse uiris

Ita ⁊ i christo omnes viuificabuntur.

Vnusquisq; autem in suo ordine.

Vnus homo mortem, uitæ unicus inclyta lætæ
Robora, & in donis sistit uterque suis,

Primitię christꝰ deín de hi qui sunt christi.

Viuit adhuc rabies, uiuit deus, huncque sequentes
Pastori ut dulces restituentur oues.
Exempta & lachrimis, a læto, a sanguine, regem
Ibit ouans uictis turba secuta malis.

Qui in aduentū eius crediderunt.

Vtque fide quōdā, capitis pia membra uidebunt,
Lumen præclaros irradiare uiros.
Dux prior, inde alij ducentis in ordine ueri,
Splendida fulgentem pompa secuta ducem.
Iam bona pars quorum tumulis egressa, potenti
Cum domino dulces intrat ad urbis opes.

Deinde finis.

Intrabunt reliqui, manet en lux ultima mundi,
Qua deus humanas temperet ipse uices.
Terrea ne cœlis pugnent, ne frigora flammis,
Ne mens corporeo uicta furore ruat.
Sed pax, membra patri quæ colliget enthea dulci,
Frangat & aduersas tempus in omne minas.

Cum tradiderit regnum deo patri:

Id non ante, deus quam uictor in ordine christus
Regna hæc uiuenti tradat habenda patri.

Cū euacuauerit oēm principatū & potestatē & virtutem.

Tradat pacatum diuinis uiribus orbem,
A debellatis hostibus arma gerens,

Oportet autē illū regnare donec ponat inimicos omnes sub pedibus eius.

Et crudele nefas templi depellat ab almi
Corpore, terrenos urat & igne lupos
Aereosque duces aduersaque munia noctis,
Sub pedibus flatu conterat ipse suo.

Per

Per crimen mors uertit opes, mortéque per ipsam
Vltor agit cæcos in sua regna uiros.
Peccato extincto mors desinet impia tandem
Regnare, & nostros solicitare sinus.
Hanc quamuis nostro molimur uincere cursu,
Et sedet in uotis mors ferienda pijs,
Aeterno interitu non est casura, prius quam
Hora resurgentes ultima cernat oues.
Et quæcumque iacens nocturnæ legibus umbræ
Sit caro promissi uoce citata dei,
Et fæcem mortis facies aboleuerit alti
Iudicis, & uictis hostibus umbra cadat.
Iupiter, & Stygius supremo marte peremptus
Iam nihil ausuras torqueat igne manus.
Sic rex ipse pater decreuit, & omnia nati
Subiecit pedibus, nec minor ille patre,
Nec pater ē gnatus, nec sunt duo numina, quāquā
Sunt duo, & in factis lucet uterque bonis.
Vtque pater, natus deus est, & morte sepulta
Clarificat uiuum mortuus ille patrem.
Gnatus & in patre est, pater est in prole, patrique
Dans regnum regi dat simul atque sibi.
Aequalisque patri soboles, famulosque ducemque
Offeret, & sancto membra tenenda sinu.
Subiectusque patri simul & rex filius, ipse
Vniet optato seque suosque deo.

Nouissime aũt inimica destructur mors.

Omnia enim subiecit sub pedibus eius.

Cũ autẽ dicat oia subiecta sunt ei sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia.

Cũ aũt subiecta fuerint illi oia tũc & ipse filius subiectus erit illi qui subiecit sibi omnia

Autorisq; manet nomen, quo fonte profecta est
Virtus, non summo germine facta minor.
Perfectumq; manet nascenti robur, & uno
Cum patre cœlestes numine pascet oues.
Mors morietur, erit fulgor sine nocte supernus,
Carnis & excusso puluere lætus homo.
Tunc erit ut noster nexo expetabilis uno
Intuitus socium sentiat esse deum.
Corpus & hoc uisi consotum corpore magni
Sumat ab unito numen ut arma deo.
Ergo agite o sancti uictura reposcite membra,
Et spe supp remum concelebrate diem.
Nam quis baptismi fructus, si corpora non sunt
Victura? & cæsi tempus in omne iacent?
Quid prodest pietas, quid bene merentia corda,
Nec uitijs claros succubuisse uiros?
Omnia perdidimus, si mors æterna maneret,
Non surrecturos quid iuuat esse bonos?
Impune ergo meos ridet sors dura labores?
Et reputat stultos, tot mala qui patimur?
Impune & uitijs obsistimus? astraq; nunquam
Prensuri ad uanos tendimus ire Polos?
Impune Ephesijs restāt mea pectora monstris?
Et pia terrestres mens mea temnit opes?
Sed neq; perdidimus, uiuit deus, altera nobis
Vita manet plenis & fruitura bonis.

Ut sit deus oīa in omnibus.

Alioquin quid faciūt.

Qui baptizāt ꝓ mortuis si mortui omnino nō resurgūt vt quid et baptizantur pro illis.

Ut quid ⁊ nos periclitamur omni hora: quotidie morior ꝓpter vestrā gloriā fratres quā habeo in christo iesu domino nostro.

Si scdm hoiem ad bestias pugnaui Ephesi quid mihi prodest si mortui non resurgunt

Sint,

Sint, fuerint quicunq; leues qui tempora uiua
Desperant, mersos quos breuis hora rapit.
Cras moriemur aiunt, tu qui sapis utere lætis
Delicijs, properum tendis ad interitum.
Quod rapis hac uita dulce est, post funera nostrum
Dulce quid est, quando tu quoq; morte nihil?
Hæc insana phalanx si uobis occinit, illam
Ridete, & miseri temnite uerba doli.
Ante pios oculos uestrum uersate poema,
Colloquium prauum moribus inquit obest.
Turba crucis thalamo totos suspende tibullos,
Et quicquid ueneris mollis imago docet.
Ocia, luxuries uitæ, sibi pessima iungunt
Consilia, & uitam flaminis esse negant.
Dumq; placet somnus miseram caligine mentem.
Mergunt, & luteo morbida corda salo.
Hoc teneant quos cæcus amor, quos dira cupido
Raptat, & a cœlis somnus & umbra mouet.
At uos o comites studium quos incitat almum,
Quosq; iuuat fœlix & sine nocte dies,
Iusticiæ quibus arma placent, uerumq;, decusq;,
Optima ne uestris perdite dona malis.
Nec miseri segnes uitæ diffidite claræ,
Altera post mortem quæ manet illa bona est.
Illa est firma, potens, & flatu læta salubri,
Hæc præsens, duro mœsta labore, grauis.

Mãducem⁹ ⁊ bibam⁹ cras enim moriemur. Nolite seduci.

Corrũpũt bonos mores colloquia mala.

Euigilate iusti ⁊ nolite peccare ignorantiã em̃ dei quidam habẽt ad reuerentiam vobis loquor.

Y ij Debi-

Debilis, ægra, nocens, & amaris obsita curis,
Si sapitis, uitam cernite quæ ueniet,
Omnipotens deus est, qui corpus morte subactũ
Restituet uitæ, cum uelit, ecce ualet.
Ecce ualet nam cuncta ualet, cur perditis ignem?
Crimina sunt flammis uestra pudenda meis.

Sed dicit aliqs quomodo resurgũt mortui qli aũt corpore veniẽt.

At tamen ut mos est indoctis cuncta profari,
Quo surgant habitu corpora nostra rogant.
Nam corpus moriens agiles uanescit in auras.
Et perijt carnis pars quota sub tumulo.
Cum soleant uolucres cœli, terræq;, marisq;,
Impia truncatis pascere rostra uiris.
Transit & in uolucrem corpus mortale, nec in se
Ista caro uires ut bene surgat habet.
Sed penitus cedens lœto resoluta, rogoq;
Non eadem quamuis uenerit, illa uenit.

Insipiens tu qđ seminas non viuificatur nisi prius moriatur.

O miser infœlix, quæ te dementia ludit?
Stulte precor uitam non uiden esse aliam?
Aspice ut in uiuum moriantur sæmina fœtum,
Ex grani quanta est morte renata seges?
Putrescit granum prius hoc, exinde uirescit,
Copia quin pulsqua funditur inde uenit.
Floret & hærbificus putrefacto semine campus,
Tendit & innumeras plantula cæsa comas.
Est uirtus a patre potens, quæ emergit ab ipso
Funere, & in magnum tollitur icta decus.

Nec

Nec frondes mirere nouas, nec germina trunci,
Seminibus uires uiuidus efflat amor.
Conditor efflat amans arcanas semine uires,
Plena quibus mater uiscera pandit humus.
Quodq; mori dicas, alio sub Sole uirescet,
Et modo quod periit, post modo uiuet opus.
Est deus, estq; parens uitæ largitor, & idem
Fœcundat flatu cuncta creata suo.
Tu leuis arua colens, cum terræ semina mandas,
Quid mandas? grani corpora, non segetis.
Seuisti granum, non hos in arbore ramos,
Istud ab efflanti numine creuit opus.
Addidit hoc corpus uenti plasmator, & ignis,
Vtq; renascantur contulit author opem.
Atq; etiam uirtus hæc est animantibus, & uim
Hæc simul ut crescant cum moriūtur, habent.
Cuiq; suum robur proprio sub semine, & autor
Non uoluit uires omnibus esse pares.
Sunt inter sese distantes carnis honores,
Non eadem pecori est, piscibus, atq; uiris.
Sic etiam flatus expertia corpora distant,
Hæc facies terris conuenit, illa polis.
Gloria diuersa est uno sub nomine ueri
Corporis, & uariis floribus arua micant.
Quin & discrimen cœlestia corpora seruant,
Vt dominus donis diuidit omne suis.

Et q̄d seminas nō corpus qđ futurū ē seminas sʒ nudū granū vt puta tritici aut alicui⁹ ceterorum.

De⁹ aūt dat illi corp⁹ sicut vult ⁊ vnicuiq; seminū proprium corp⁹

Nō ois caro eadē caro: sed alia hoīum: alia pecorū: alia volucruʒ: alia aūt pisciū: et corpora celestia ⁊ corpora terrestria.

Sed alia quidem celestium gloria alia autem terrestrium.

Alia claritas Solis/ alia claritas Lunę/alia claritas stellarum. Illa enim a stella/differt in claritate.

Inferior radio Solis quæ limina cœli
Sustinet, hæc stellas & micat ante alias.
Ipsa inter sese uariant & sydera flammis,
Nullum luciferi lumina sydus habet.
Sic hominis corpus paruo coalescit ab imbre,
Aspice ut exili spermate crescit homo.

Sic & resurrectio mortuorum.

Sic etiam longa deffletum morte cadauer
Ex paruo mirum puluere surget opus.
Atq; hominum numerus gelidis excitus ab antris
Quum ueniat, fulgor tum quoque dispar erit.
Dispar honos sceptrumq; pijs, & more polorum
Excellet radijs ille uel ille suis.
Alter & alterius superabit lumine dotes,
Vt meruit quando sub duce miles erat.
Quod tamen extrema est uenturum sorte, nec illud
Abiectum mœsta condicione putes.
Maius erit quam possit homo nunc dicere uerbis,
Maius quam sensu mens capit ipsa tuo.

Seminat̃ i corruptione surget i icorruptióe.

Iam uero ut granum putrefactum corpore terræ
Clarius oppressa uomere surgit humo.
Nec iacuisse nocet, decus est a corde renato,
Iamq; renascenti profuit ante mori.

Seminatur in ignobilitate surget in gloria

Sic humana caro terreni a tabe sepulchri
Exurgens superi plena fauoris erit.

Seminat̃ in infirmitate surget in virtute.

Maior ei uirtus, quam dum prior aura manebat,
Fertilis & patria iam bene uiuet ope.

Antea puluis homo curis & septus amaris,
Turbidus, ater, inops, debilis æger erat
At surgens licet ipse, tamen præstantia longe
Robora habet, uoto gaudia uera suo.
Pulcher, diues, ouans, diuino clarus in ostro,
Qui iam non maculis inficiendus erat.
Nil patiens, agilis, qui peruolet omnia, tanquam
Spiritus, & miro sit citus ille modo.
Tunc animale fuit, tumulo cum conditur atro,
Corpus at exsurgens spiritus, ut rutilat.
Hoc animale quidẽ, quod somni, & Solis, & escæ
Indiget, hoc morbus inficit atq; labor.
Hoc consumit onus, hoc sæcula mœsta fatigant,
Impedit hoc mentem, solicitatq; suam.
Degeneremq; facit, uitijsq; incestat & umbris,
Et rapit in sæuum crimine, mole, malum.
Est aliud corpus quod traxit nomen ab igne
Flaminis, empyreos quod sequitur radios.
Quod capit æternos flatus, sensuq; relicto
Affectus carnis deserit atq; fugat.
Quod duce quum fuerit christo ueniẽte renatum,
Tanquam animus sacro uult deus igne micet.
Spiritus utq; pius regnanti obtemperat uni,
Inq; deum raptus dicitur esse deus.
Corpus & obediens animo, purgatur, ut ipse
Spiritus, & presso fertur in alta luto.

Seminat corp⁹ aĩale surget corp⁹ spirituale

Si est corp⁹ animale.

Est & spirituale.

Vnde furor fratres, unde hæc est terrea moles,
Quæritis, ille cadens intulit in sobolem.
Vtq; erat e limo, prolem generauit in ista
Crassicie, & gnatis quod tenet ipse, dedit.
Vtq; erat hic macula furti turpatus iniqui,
Obstrictos maculæ nos dedit esse suæ.
At populo prīceps iusto est bonus alter Adamus,
Quem referūt dulcem membra renata patrem.
Vtq; erat e cœlo cœlestia lumina traxit
Vt sobolem radijs uectet ad astra suis.

Sicut scriptū est fact⁹ est prim⁹ homo Adā in animam viuentem.

Sic liber ille pius, qui mundi exordia tractat,
Conditus est Adam nomine primus homo.
Viribus hic animæ motus uiuebat, at illa
Organa per crassi corporis egit opus.

Nouissim⁹ Adā in spiritum viuificantem.

Posteriorq; Adam patrem sine labe secutus
Aduenit & socijs dat bona uera suis.
Impartit uitam non illa fœce cruentam,
Non crassam, qualem sic quoq; bruta tenent.
Sed sancto afflatu conceptus uirgine fudit
Numinis æthereos ut pia lux radios.
Diuinam peperit uitam, cœlestia dona,
Et similes patri nos facit esse sibi.

Sed nō pri⁹ qđ spirituale ē sȝ qđ aīale deinde quod spirituale.

Et deus in melius christo gignente renatos,
Instaurat miro nos sua membra modo.
Quiq; animale gerit corpus, post funera uiuens
Flaminis æternas est habiturus opes.

Craſ-

Crassior ille quidem generis uitiator acerbi
Præcessit, christus iam nouus autor adest.
Ille fuit luteus, luteos dedit esse sequentes,
Addictos morbis atq; cupidinibus.
A cœlo hic, peperit similes, flammisq; supernis
Dirigit ad uerum fulgida corda bonum.
Terrenam molem, maculam, signumq;, parentis.
Exprimit heu morbis improba turba suis.
Sed post baptismum christo luciq; renati
Surgamus uitæ membra dicata nouæ.
Inq; deo genitis uiua splendescat imago,
Turba patrem factis exprimat alba pijs.
Quod nisi iam fratres uero faciamus amore,
Non membra uniti possumus esse dei.
Non domini uultu faciem pascemus ouantem,
Est requies prauis surgere nulla uiris.
Nam mala terrenum soboles imitata parentem,
Quæ caro, quæ sanguis, carnea signa petit.
Non poterit domini regno, uitaq;, potiri,
Ad quam bis nati uoce uocata dei.
Nec fœda stygio corruptaq; uita ueneno
Incorrumpendæ lucis habebit opes.
Ne lateant nostros mysteria, pandimus illa,
Fœlix terrenas qui fugit insidias,
Exsurgent læto cineres, mutabitur orbis,
Et bene mutatus dicitur esse bonus.

Primus homo de terra terrenus.

Secūd⁹ homo de cęlo cęlestis q̄lis terren⁹ tales & terreni: qualis cęlestis: talis & cęlestes

Igit sicut portauim⁹ imaginē terreni: portemus imaginē cęlestis. Hoc aūt dico fratres q: caro et sanguis regnum dī possidere nō possunt.

Neq; corruptio incorruptionem possidebit.

Ecce mysterium vobis dico.

Omnes quidē resurgemus sed nō omnes imutabimur.

At malus e tumulis æternum pulsus ad Orcum,
Ad pœnam motus dicitur esse suam.
Nec caro paulatim tunc immutanda, uidemus
Vt natura suum quando peregit opus.

In momēto ī ictu oculi in nouissima tuba.

Temporis in pūcto pauida surgemus ab umbra,
Cum tuba postremum fundet in orbe sonum.
Clanget enim uox alta tubæ, cæsosq; ciebit,
Et referet uiui iussa tremenda dei.
At nos quos uiuos Sol ultimus ille uidebit,
Mutati subito cum uelit ipse uocans.
Absterſis lachrimis aliter uiuemus eodem
Corpore, ut a gelidis excita turba locis.

Oportet em̄ corruptibile hoc īduere īcorruptionē: & mortale hoc īduere immortalitatē.

Nam decet ante polo quam nos potiamur, inustas
Exuat hoc maculas corpus, & omne nefas.
Et quodcunq; sapit terram, caro deserat, ut sic
Induat æternum tempus in omne iubar.

Cum aūt mortale hoc induerit īmortalitatē, tunc fiat sermo q̄ scriptus est absorpta est mors in uictoria.

Quod nunc mortale est, sese de pondere mortis
Eximat, & quasso puluere linquat onus.
Idq; ubi sit, uero uenient pia sæcula uati,
Exultans fractam qui uidet ante necem,
Mors absorpta cadit christo uincente furorem,
Mortua mors stimulus dic ubi mortis adest?

Ubi est mors victoria tua? vbi ē mors stimulus tu⁹? stimulus autē mortis peccatum est.

Vincla, neces, ubi sunt? ubi sunt horrentia lethi
Pignora? uel sceptrum tartare sæue tuum?
Hic stimulus mortis peccatum, robur iniqui,

Uirt⁹ vero peccati lex.

Lex est, ad crimen cum uetat, ipsa citat.

Languet & inde scelus, sublato legis honore,
Et mortis dempto crimine cessat opus.
Nec nocet aculeum, quo nos solet ipsa ferire,
Nam moritur uiuo mors cruciata deo.
Impar erat nostra hæc tam dura in prælia uirtus,
Victurus nobis hostibus hostis erat.
Nec tamen in nostris tentamus bella lacertis,
Res est præsidijs nostra gerenda dei.
Ille animos nostros gladijs armauit, & igne,
Pugnat pro famulis conditor ipse suis.
Ipse equidem has uires nobis certantibus addit,
Vt uincat, semper uincere qui cupiat.
Inclyta per iesum patet hæc uictoria christum,
Vt sit pro uoto certa corona pio.
Antea quam solymo bellasset numen in agro,
Miles qui posset uincere nullus erat.
Mortuus at postquam clarum de morte tropheũ
Christus habet, turpes tersit & agnus oues.
Mors perijt, iacuere doli, uincemus & ipsi,
Si uolumus, nostro uita sub arbitrio est.
Ergo agite o fratres uiuo perstate decore,
Sistite, ne christi perdite dona mei.
Este boni memores, ut quum surgatis, honorem
Hæc referant grato pectora uestra deo.
Insontes rapiunt cœlos, insistite cœlis,
Captantur factis regna beata pijs.

Deo autẽ gratias qui dedit nobis.

Victoriam per iesum christum dñm nostrũ.

Itaq; fratres mei dilecti stabiles estote ĩm mobiles habũdantes in omni opere domini

Quod

Quod sit opus sanctum, quæ sit diuina uoluntas,
Quid docet? a seruis quid petit illa suis.
Semper scientes. Iam scitis, noti non est opus indice ueri
Flat charitas, uestram diriget illa uiam.
Vt cum surgentes artus redeatis ad hosdem,
Quod labor vester non est inanis in domino. Protegat electos dextera sancta suos.
Nec pigeat, pugnæ, stant præmia summa labori,
Vincenti christus gaudia uera dabit.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

De collectis autem quæ fiunt in sanctos sicut ordinaui in ecclesijs Galatiæ Ita et vos facite. AT qd urã paret charitas cõferre, modũq;,
Succurrat sãctis quo bona dextra uiris.
Diximus ad Galatas, si sit pia cura, tenore
Vos simili nostri reddite dona dei.
Per vnam sabbati. Cumq; dies celebris domino surgente relicto
Iam tumulo, lætis fulserit alba rotis.
Vnusquisque autem vestrum apud se reponat recondens quod ei bene placuerit Vt non cum venero tunc collectæ fiant. Colligite a socijs, castoq; recondite cypho.
Quiq; dabit, christum sit memor esse datum.
Hoc moneo, ut lento sit lecta pecunia passu,
Ne pietas tenues aggrauet ipsa domos.
Cum autem præsens fuero Vt uos cum fratres christo ductante reuisam,
Sint uestra ad solymos dona ferenda pios.
Quos probaueritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in Hierusalem quod si dignum fuerit vt ego eam mecum ibunt. Hæc referent uestri comites, & littera Pauli,
Quæ sanctis uestrum testificetur opus.
Ibo, & si uobis placeat, nostroq; labore
Ductabo uestros ad pia dona uiros.

Nam

Nam ueniam charos Macedos uisurus, & inde
Spes mihi tunc Ephyren posse uidere piam.
Vosq; inter, dominus si sic uelit ipse, morabor,
Dum niuibus mœsto tempore canet Athos.
Interea Ephesios christano lumine ciues
Lustrabo, inuicti principis arma gerens.
Hic mea mens ditem famoso uincere bello
Postulat, hic magnam cura paterna moram
Ianua adaperta ingens radijs, spes ampla docenti,
Quod queat stygios rumpere uoce lacus,
Ad penthecosten post æquora uicta, Arabesq;,
Audijt optati legifer ora dei.
Ad penthecostem uiui post funera magni
Spiritus electis missus in igne uiris.
Tempus ad hoc uerum Paulo referente magistrũ
Ibit ab Ephesijs pulsa diana locis.
Si tamen interea flatu Timotheus ab almo
Missus eat, socium suscipe turba meum.
Ne sinite, hũc quisquã lethalibus opprimat ausis,
Sed seruum magni noscat adesse dei.
Nec quia sit iuuenis diuinam temnite sortem,
Nobiscum uerbo militat ille pio.
Militat, & prauo nusquã succumbit amori,
Sed sequitur ueri candida signa boni.
Hunc precor ad nostros illæsum adducite uultus,
Possit ut ad Paulum pace uenire suum.

Veniã aũt vos cũ Macedoniã ptrãsiero nã Macedoniã ptrãsibo. Apd vos etiã fortasse ptransitam manebo vel etiã hyemabo ꝛc.

Permanebo autem Ephesi vsq; ad Penthecostem.
Ostiũ mihi enim apertum est magnũ ꝛ euidẽs/aduersarij multi.

Si aũt venerit Timotheus videte vt sine timore sit apud vos.
Opus enim domini operatur sicut ꝛ ego.
Nequis ergo illum spernat.

Deducite autẽ illũ in pace vt veniat ad me.

Expecto enim illum cum fratribus.

De Apollo aũt fratre vobis notũ facio: qm̃ multũ rogaui cum vt veniret ad vos cũ fratribus: & vtiq; non fuit voluntas ei9 vt nunc veniret: veniet autem cum ei vacuum fuerit.

Vigilate.

State in fide.

Viriliter agite.

Namq; illum comitesq; suos, christoq; iuuamen
Mens mea diuino læta liquore petit.
At precibus castis si non uos flexus Apollos
Vidit, adhuc, chari non mea culpa uiri.
Nam pius in socios curis sed pressus honestis
Distulit in placitum nostra rogata diem;
Est amor, ut uestros uideat, sed cura, laborq;
Distinet, optatis nec uia capta suis.
Cum liceat, ueniet, sancto & solabitur igni
Non piger in nostro uiscera uestra deo.
Vos tamen interea uanis ne cedite monstris,
Nec pereant somno lumina sancta graui,
Instat aper, nox, atq;, dolus, falsiq; docentes,
Circuit & uestrum turba canina caput.
Insidijs agitur crebris, tectoq; ueneno,
Sed uigiles motus fallite tartareos.
Si uigiles christo, nox est ruitura, dolusque,
Siste precor uero christea turba tuo.
Siste precor, seruaque fidem, pactumque hymenea
Cum christo, & uincli pignora casta dei,
Vir tuus est christus, syncero purus amore
Sta precor, & dominum sis memor esse uirũ.
Virque dies, nec tu nocti succumbe nefandæ,
Sed uigil æthereo concipe regna sinu.
Concipe diuinas acies, lætosque triumphos.
Ne te sulphureis mergat adulter aquis.

Sta uigil, arma geris, sponso mens enthea claro,
Qui te iam ualeat rumpere, nullus erit.
Hostis adest, tentatque tuum sopire uigorem,
Sed uigila, tædis mystica sacra uides.
Sol oculis lampasque patet pulcherrima, uiui
Luminis, æterna flat tibi luce pater.
Inque fide præstat somni, lethique phalanges
Vincere, uictricem nec sinit esse necem.
Tu tua si cordi uictoria, suscipe flammam,
Tantum opus est oculis alta tenere tuis.
Sume fidem, seruaque fidem, ueroque fidelis
Victus ab aduersis non potes esse malis.
Excubias uigili princeps agit ille uigoris
Aeterni, & cæcam non sinit esse domum.
Pro uigile aduigilat christus uigilemque tuetur,
Sustinet, & radijs excitat ille pijs.
At furiunt, cōtraque instant, & uincere certant
Circum lœthei nocte furente lupi.
Sed uigilans poteris stygiam uastare pharetram, Et confortamini.
Dat pater hæc animis robora tanta pijs
Nocturnæ cedunt acies, mœstique sopores,
Et lemures uiso terga dedere deo.
Tu modo siste uidens, nec honestas desere flāmas,
Ecce tibi domini robur opesq; tui.
Ecce tibi effusum christi de sanguine robur,
Quo frangas oculis somnia quæq; tuis.

Noxq; scelusq;, Sathan, carnati ad lumina uerbi
Fugit, & umbripotens uicta repente cohors.
Siste dei miles, ualidisq; insurge lacertis,
En tibi desupero uertice ductor adest.
En charitas praesto est, quae te uelut una citauit,
Vna mouet, telis adiuuat una pijs.

Omnia enim vestra in charitate fiant.

Et charitate potens diuinis tectus in armis
Rispice, ne sensus peruolet umbra tuos.
Quicquid agas, christiãus agas, charitate sub una,
Feruidus ut plena iam uice regnet amor.

Obsecro aũt vos fratres.

At quoniam charitas comites tractare benignos
Censuit, & claros cordis amore uiros.

Nostis domum Stephanę & Fortũati & Achaici: qm̃ sunt p̃mitię Achaię & i ministeriũ sanctorũ ordinauerũt seipsos vt & vos subditi sitis eiusmodi & oĩ cooperanti et laboranti.

Vos Stephanã, totãq; domum, quae spõte p almũ,
Currit iter, iustos diligite ut socios.
Hos primos nostro quos gignit/Achaia christo,
Turba dei gratis suscipe uisceribus.
Vtq; potes fratrer fraterno accurre labori,
Dans, tibi quae dominus contulit ante tuus.

Gaudio aũt in p̃sentia Stephanę & Fortunati & Achaici qm̃ id qd̃ vobis d̃erat ipsi suplc uerũt refecerũt em̃ et meũ spiritũ et vestrũ / cognoscite ergo qui eiusmodi sunt.

Gaudeo q nobis Stephanam, comitesq; salubres
Misistis, uoto gaudia mira meo.
Hi uultus uestros referunt, & noster in illis
Spiritus illapso dat sua thura deo.
Et qui uestra modis perquirit commoda cunctis,
Hos cernens laeto se putat esse Polo.
Hos & eis similes animo obseruate fideli,
Et septena pij noscite dona dei.

Vos

Vos tamen & nostri fratres, uos Asia christo
Plena cohors uno mente salutat hero.
Vos Aquila, & uos Prisca optat saluere, simulq;
Oscula dant socij sancta sed illa mei.
Oscula quæ uere sunt pignora pacis, & alma
Vincla, quibus nostro uiscera nexa deo.
Deniq; uos Paulus christiana uoce salutat,
Dulcior hæc propria quod notat ipse manu.
Heus, quicunq; deum fido non pectore christum
Diligit, æterno fulmine plexus eat.
Quãdoquidẽ proprio lauit nos sanguine christus,
Vnica lux oculis uita salusq; pijs.
Ille adsit, faueatq; precor, seruetq;, beetq;,
Vos tegat & gremio tempus in omne pio.
Qui dedit & Saulo diuini pignus amoris,
Colliget afflatu uos pia membra suo.

Salutant vos omnes ecclesię Asię.

Salutant vos in dño multum: Aqla & Prisca cũ domestica sua eccl'ia: apud quos hospitor.

Salutant vos omnes fratres: salutate iuicẽ i osculo sãcto: salutatio mea manu Pauli.
Si qs nõ amat dominũ nostrũ iesum christum: sit anathema maranatha.

Gratia domini nostri iesu christi vobiscũ.

Charitas mea cũ omnibus vobis in christo iesu Amen.

FINIS MVSAE PAVlinæ Aluari Gomez in epistolam ad Corinthios Priorem.

MVSA PAVLINA ALVARI Gomez in epistolā ad Ephesios.

CAPVT PRIMVM.

Textus Pauli apostoli.

Paulus apostolus christi iesu per voluntatē dei.

ILle ego qui quondam Saulus: nunc Paulus in almo
Pnumate ad Ephesios cordis amore uiros.
Vox precor hæc Sauli ne sit nocitura timenti,
Iam procul a uotis exulat umbra meis.
Olim ego germani deridens numina christi
Ausus eram in teplum bella mouere sacrum.
Nunc dominum conuersus amo, flatuq; recepto
Glorior in stygios armiger ire deos,

Omnibus sanctis qui sunt Ephesi et fidelibus in christo iesu.

Fratribus & sanctis diuinum ostendere lumen,
Pectoraq; ad uiuum fida uocare deum.
Et sit Io, illustres animas ad prandia uera
Ducere, & æterni pandere signa boni.

Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino iesu christo.

Ergo age christigenis allabere gratia seruis,
Et recreet notus pectora casta deus.

Benedictus deus et pater domini nostri iesu christi.

Laudeturq; pater christi uiuentis in omni
Tempore, qui electos unxit amore uiros.

Qui nos perpetuæ donis cœlestibus aræ
Imbuit, & sancta iussit adesse uia.
Qui nos ante potens pulchri fundamina mundi
Elegit, sanctos & facit esse duces.
Ecce æterna loquor, iuuenes audite senesq;
Non mea, dat magnus hæc mihi iussa deus.
Conditor immotus uera sub imagine cernens
Sæcula uenturis dulcia temporibus.
Immeritos socios regno nos destinat alto.
Et fratres gnatum censet habere suum.
Vt uoluit sic fecit amans, nec gloria nostra est,
Sed domini, ueras dat deus unus opes.
Gratia diuinis nos uectat ad astra lacertis,
Venit ab hac meritum candida turba tuum.
Quicquid habes, gnati dedit hoc pia gratia summi,
Emptaq; de domini sanguine castra uides.
Sanguine diuitias christo regnante perennes
Immeriti uitam cœpimus & charitem
Sanguine nostra domus furijs absterfa nefandis,
Sanguine in hoc dirum fregimus imperium.
Culpa remissa ducis nostra est in sanguine iusti
Et cadit occisso funus & umbra deo.
Crimine turpati mundamur sanguine, morsq;
Occidit, & noster funere uiuit amor.
Quū primū Abramidæ pharia uexistis ab umbra
Sanguine placatus dat sua signa deus,

Qui bñdixit nos in oĩ benedictiõe spiritali in cęlestibus in christo. Sicut elegit nos ĩ christo ante mundi cõstitutionẽ vt essemus sãcti & immaculati in cõspectu ei⁹ ĩ charitate: q̄ p̄destinauit nos in adoptionẽ filiorũ p̄ iesum christum: in ipsum secundũ propositum volũtatis suę in laudem glorię gratię suę.

In q̄ glorificauit nos: in dilecto filio suo in q̄ habem⁹ redẽptionẽ p̄ sanguinẽ ei⁹: remissionẽ peccatorũ: secundũ diuitias gr̄e ei⁹: q̄ supabundauit in nobis in omni sapientia & prudentia.

Vt notũ faceret nobis sacramentũ volũtatis suę secundũ benepla-

citum eius quod pro=posuit in eo in dispen=satione plenitudinis tẽ porum.

Nunc deus, ut mundi somno surgatis inerti,
Ipse idem placidum sanguine fecit iter.
Agnus erat quondam mortalibus hostia culpis,
Hostia nunc christus duxq; deusq; datur.
Sanguine concessi reditus, animaq; litatum
Diuina, o lachrymas funde redempte pias.
Visceribusq; tuis christi formetur imago,
Et subeant animo sanguis & unda tuo.
Legiferum Mosen naturæ pignus honestæ,
Flamina quæ ad cœlos enthea corda mouent,

Instaurare omnia in christo quę i terra sũt in ipso.

Cuncti potẽs dominus christo instaurauit in uno,
Quem uoluit summis nos cumulare bonis.
Sancta quies igitur sæclo quæsita priori
Sub Mose, & Solymis dũ fuit umbra sacris.
Seu miseris uanæ senibus decreta sophiæ,
Aut frustra magicis nocte petita modis.
Per charitem uerbi uiuo quod flatur ab ore,
Ducitur a misso pectora in alma deo.
Nunc extra nihil mũdus habet, nil sydera cingũt,
Quod ualeat, uotis hunc cape, diues eris.
Quicquid habet cœlum, fonte hoc depẽdet ab uno,
Et quicquid ueri fert pia terra boni.

In quo etiã nos sorte vocati sumus prędesti nati secundum propo situm eius.

Hunc caput esse pater uoluit, quo surgit amico
Spes bona & æternis obsita delitijs.
Hoc tibi fonte datum (ni te malus auferat error)
Explere ad uotum pectora tota tuum.

Nec tamen hoc legi debent pia pectora, nostris
Nec meritis, gnati gloria tota dei est.
Hæc nec donat Aron, nec Iupiter, at meus unum
Vtraq; iam flammis dat pater esse suis.
Vnius una fides animis impressa sub altis,
Obsignat populum patris amore pium.
Seu nunc arctoo frigens descendit ab axe,
Seu lybico medius quo calet igne polus.
Quisquis erit, signatus erit, si flumine christi
Hauserit æternam quam tremit ultor aquam.
Et quæ signa rogas, per quæ discreta deumq;
Turba colens domino sis bene nota tuo.
Pneuma boni flatus ueraxq; spiritus, hic nos
Edocet infusi pignora sancta dei.
Hic agit in nobis, ut toto pectore fidi
Curemus ueris semper adesse sacris.
Spiritus hic pignus chari genitoris, in ipso
Certa facit seruis christea regna suis.
Hoc signo illustres geniti de sanguine sancto
Debemus sanctum semper amare deum.
Atq; pio similes fratri spe gaudia firma
Poscere ab hoc, natos qui facit esse suos.
Qui cum nos miseros uitali morte redemit,
Eleuat ad grates enthea corda pias.
Scilicet Abramides rubeis ereptus ab undis
Erexit placido mystica sacra deo.

Qui operat̃ oĩa secũdũ consiliũ volũtatis suę vt sim⁹ in laudem gl̃ię ei⁹ nos q̃ ante sperauim⁹ in christo. In quo & vos cũ audissetis verbũ veritatis euãgeliũ salutis vestrę in quo & credẽtes signati estis.

Spiritu promissionis sancto.

Qui pign⁹ hęreditatis nostrę in redẽptionẽ acquisitionis in laude glorię ipsius.

Vos dite & uitijs æterno & funere rapti
Tantum eritis uacuo nomen inane sono?
At, quoniam cœpistis iter laudabile, sursum
Pergite ad empyreas corde uolante domos,
Gratulor hoc fratres animis contingere uestris,
Quod charitem christi non sinitis uacuam
Quod generosa fides animis pia gaudia rectis
Excitat, & uiuis uos ligat illa choris
Nec bona membra grauat socio seruire gementi,
Tollitis & puras ad pia facta manus,
Vos domini soletur amor, seruetq; regatq;
Effuget & flammis nubila quæq; suis.
Rexq; ferat natum dulcissima dona per ipsum,
Quod saturi uiuas caute bibatis aquas.
Noscentesq; animis secreta beantia mundis
A christo edoctum mente feratis iter.
Speq; dei uiuens sensu pia turba subacto
Eleuet ad dulcem corda renata patrem.
Noscat & arcani longissima signa profundi,
Lataq; non oculis dona uidenda reis.
Cunq; potens puro dociles formauerit æstu,
Vtamur ueris hac quoq; carne bonis.
Cũcta palã christo dedit hæc pater inclytus almo,
In stygios nostrum quem iubet esse ducem,
Quem uoluit ruptis calcata morte cauernis
Insignem superos ad reuocare choros.

Propterea & ego audiens fidem vestram

Que est in chr̃o iesu & dilectionẽ in oẽs sanctos non cesso gratias agens pro vobis.

Memoriã vr̃i faciẽs in orõnib⁹ meis: vt deus dñi nostri iesu christi pater glorie det vobis spiritũ sapiẽtie & reuelatiõis in agnitionẽ ei⁹ illuminãs oculos cordis vestri: vt sciatis q̃ sit spes vocatiõis ei⁹: & q̃ diuitie glorie heredítatis ei⁹ in sanctis: & q̃ sit supereminẽs magnitudo virtutis ei⁹ in nos q̃ credimus scd̃m operationẽ potẽtie virtutis ei⁹ quã operat⁹ est in christo: suscitans eum a mortuis: & constituens ad dexteram suam. & c̃.

Huic

Huic dedit & nomen cœlo sublimius alto,
  Hunc statuit celsis omnibus esse caput.
Vt similis sceptri uiuo rapiatur amore,
  Ad uitam flatu mens animata pio.
Quem religans magno faciet noua gratia christo
  Sacrati membrum corporis esse sacrum.
En capiti unitis certa est sua gloria membris,
  Hoc caput est sine quo cætera membra iacent.
Nunc quicunq; uolet capiti sociabitur isti,
  Non erit & membrum ni uolet esse pium.
Integrum tandem claro spectabile uultu
  Regnabit membris tempus in omne suis.

Et ipsum dedit caput supra omnē ecclesiā q̄ est corp⁹ ipsi⁹ ꝛ plenitudo eius q̄ oia in omnibus adimpletur.

CAPVT SECVNDVM.

NOn opus hoc paruū cineres unire iacentes,
  Vermibus et putridis iura timēda dare,
Sed maiora potest nihilo qui condidit unus
  Omnia, quo pariter cuncta sinente ruent.
Quid dubitas, iam signa tenes miserātis, & intra
  Te geris, exemplo q; doceare tuo.
Cæsus eras tunc cum somno scelerate iacebas,
  Cum tua mens stygiam cæca bibebat aquam.
Vixisti ad christum ueniens, superisq; redisti,
  Et noua iam sensus permeat aura tuos.
Crimine calcato cunei superantur auerni,
  Surgit & excitus noctis ab orbe reus.

Et vos conuiuificauit cū essetis mortui delictis ꝛ peccatis v̄ris in q̄bus aliquādo ambulastis secundū seculū mūdi huius: secūdum principē potestatis aeris hui⁹ spirit⁹ q̄ nunc operatur in filios diffidentie.

Incipe te christo donis aptare secundis,
Corda comes summo iam tua fige deo.
Vt tua mens sceleris uicto remeauit ab Orco,
Puluis in æthereas hic tuus ibit opes
Lazarus effractæ testis tibi candidus umbræ.
Pars quoq; diuinæ maxima laudis ego.
Hostis eram, christumq; sequor, me cōcipe cernens
Mortua ad æthereos posse redire locos.
Tu quoq; dum quōdā mundū insipiēter amabas,
Flendus eras misero corpus inane rogo.
At deus & genitor diuinæ pacis ab umbra
Te citat, & mensam pertulit usq; suam.
Longe aliter ductor sceleris, uitijsq; dolisq;
Vincla iacit populo noctis ab orbe suo.
Spemq; rapit, uiuumq; animis inuertit amorem;
Et quatit ultrices torua per ora faces
Deniq; diffisos e cœlo auertit ad ima
Tartara, & a lætis dat procul esse choris.
Sed pater illustrās umbratum exterritat Orcum,
Nec meminit damni culpa paterna tui.
Orta salus nobis christo moriente uocatis,
Surgente & cæco surgimus a tumulo.
Tendimus in patriam christo ductante, locumq;
Ascendens famulis præparat ipse suis.
Præparat æthereos spumantia cymbia rores,
Aeternum membris ut pluet ipse caput.

In quib⁹ & nos oēs aliquādo cōuersati sumus in desideriis carnis nostræ faciētes voluntatem carnis &c.

Deus aūt q̄ diues est in misericordia, ꝓpter nimiā charitatem &c.

Conuiuificauit nos in chr̄o cui⁹ gr̄a estis saluati & cōresuscitauit et cōsedere fecit in cœlestib⁹ i chr̄o iesu vt ostēderet in sęculis superuniētib⁹ abundātes diuitias gr̄ę suę in bonitate super nos in christo iesu.

Sæpius

Sæpius hoc dicam, meritis ascribere nostris
Munera fœcundi non licet ista dei.
Dona dedit diues, non ullis præmia factis,
Quum soluit laqueis pectora nostra suis.
Hic fidei debetur honos, charitemq; fidemq;
Spirauit nostris mentibus ille prior.
Dilexit prior, & caris dedit oscula natis,
Quos iam ter gemina subleuat ipse manu.
Nec minus huic debes scelerantibus erute uinclis,
Quam cum de nihilo te facit esse hominem.
Ipsius est q; nunc sumus, & quod fonte renati
Tartareis canibus non data præda sumus.
Ipsius est nostro q; nos seiunxit adamo
Diuitis & gremio principis inseruit.
Inq; nouos cultus homines afformat & actus,
Dissimiles nobis iam noua turba sumus.
Iam sumus exciti diuinæ ad præmia palmæ,
Curramus, dextris fert pater illa suis.
Isacides Moses donum properabat ad istud,
Nec nisi per nostrum quiuit habere ducem
Vos tamen Ephesij tenebris uitijsq; sepulti.
Hactenus, in christo iam noua turba meo,
Este dei memores, & quæ clæmentia duxit
Ad radios animo semper habete pio.
Nam simul ac uicto fulsit pax christea bello,
Vtraq; sub magno iuncta fuere deo.

Gratia enim estis saluati per fidem et hoc non ex vobis dei enim donum est non ex operibus vt ne quis glorietur: ipsius enim sumus factura creati in christo iesu in operibus bonis.

Que preparauit deus vt

In illis ambulemus.

Propter quod memores estote quod aliquando

Vos qui gentes eratis in carne etc. Qui eratis illo in tempore sine christo alienati conuersatione Israel et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine deo in hoc mundo.

Carne

Carne sua seruans ueterum mysteria patrum
Verum præscriptis soluit ab inuolucris.
Et christana nouo firmans documenta sigillo
Ignotos notis miscuit ille uiris.
Communis pater est nascentibus, unicus unum
Perpetuo miris fundat ouile modis.
Isq; aditum pandens miseris ad cœlica regna,
Morte hebetat gladios mors uiolenta tuos.
Iratumq; patrem terræ intractabile numen
Conciliat medio tempus in omne pio.
Ergo age iam domini iã turba domestica magni
Per christum uiuis asso ciata choris,
Incipe diuinos ad sydera tollere cantus,
Pulsa & amosiacis organa læta sonis.
Ille tuos olim reditus præuiderat, ecce
Tempora præclaro uisa futura uiro.
Incipe tota cohors cœlestibus incita flammis
Perpetuum dulci corde referre iubar.

Nũc aũt in chro iesu vos q̃ aliquãdo eratis lõge: facti estis ꝓpe in sanguine christi: ipse eñi est pax nostra q̃ fecit vtraq; vnũ et mediũ parietem macerię soluẽs: inimicicias in carne sua legẽ mãdatorũ euacuãs: decretis: vt duos cõdat in semetipso: in vno nouo hoĩe faciens pacẽ: vt recõciliet ambos in vno corpore deo per crucem: interficiens inimicicias in semetipsos ꝛc.

Ergo iam non estis hospites.

CAPVT TERTIVM.

NE tamen interea regno diffide beato,
Si mœrens sensus percutit hora tuos.
Nam uelut antidotum medicus qui condidit orbẽ
Permittit charis tristia sæpe uiris.
Vt ualeant alÿ ferrum patiuntur & ignes,
Fert alÿs tristem succus amarus opem.

Ecce manus Pauli duris astricta catenis,
Nec timet officio lingua retenta sacro.
Non meus iste furor diro superatur ab hoste
Dum refero christum, uincula nostra placent.
Dum nos quæ uerax docuit bonus, alma parentis
Iura canam, nostri lumen opesq; dei,
Participesq; olei gentes ditescere sacri,
Viuaq; sub uerbo sceptra tenere pio.
Nam mihi luce data est promissi gratia christi,
Gentibus æternas pandere diuitias.
Numen & a primis ignota charismata sæclis
Pandere, & a uanis uertere corda deis.
Vt faciam saluo caput innotescere mundo,
Iuraq; christianæ dulcia militiæ.
Iam uocat eiectas deus ad sua gaudia turbas,
Et uenit ad certum gloria nostra diem.
At crucior dum uera cano, nec parua canenti
Quod crucior uero pars mihi laudis adest.
Sed rogo, ne nostris nimium perterrite uinclis
Deficias clara noster amice uia,
Vita latet læto furijs pax, itur ad astra
Per gladios passo iam, uia clara deo est.
Morte triumphator nullis horrere procellis
Nos precio fusi sanguinis edocuit,
Nec pudeat sanctos quod uinctus apostolus illos
Hortetur uerbis christe sequende tuis.

Huius rei gratia ego Paul⁹ vinct⁹ iesu pro vobis gentib⁹ si tamē audistis dispensationē gratię q̄ data est mihi in vobis ꝛc.
Sicuti nunc reuelatū est sanctis ap̄lis ꝛ ꝓphetis in spū esse gentes cohęredes ꝛ cōparticipes ꝓmissionis ꝛc.
Mihi eīn oīum sanctorū minimo data ē gr̄a hęc in gētib⁹ euāgelizare inuestigabiles diuitias christi ꝛ illuminare oēs q̄ sit dispēsatio sacramēti abscōditi a sęculis ī deo q̄ oīa creauit vt inotescat ꝛc.

Propter qđ peto ne deficiatis in tribulationibus ꝛc.

Crux

Crux mihi tota placet, p christū & dulcia captū
Vincula non probris sed fero delicijs.
Nec mihi, sed cunctis uera est ea gloria sanctis
Exemplum summi principis usq; sequi.
Ille igitur flatu ueniens ad corda secundo
Cœlesti castos imbuat imbre sinus.
Quiq; micans noctem miseram depellit, eundem
Se medicum uotis inserat ipse pijs.
Dogma dei magni tribuat, uerumq; decorem,
Noscere despectu puluis & aura tuo.
Vt ualeas domini noto comprendere uerbo,
Quam late effusum porrigat ille bonum.
Quam super hos fines pietas æterna parentis
Peruolet infernas usq; reuecta domos.
Quantum ultra geminos cœlorum extēditur axes
Virtus, quæ serui facta ministra sui.
Vt charitatis opes christo noscantur ab uno,
Nil nescit, solum qui scit amare deum.
Hæc peto pro uobis, quæ sunt licet alta, potestas
In summo rerum principe maior adest.
Qui fratrem & seruis famulum se præstitit ipsū,
Nil est quod socijs deneget ille suis.

Huiꝰ rei grā flecto genua mea ad patrem.

Ut det vobis secundū diuitias glorię suę virtutem ⁊c.

Ut possitis cōprehendere cū oībus sanctis q̄ sit latitudo lōgitudo ⁊ sublimitas ⁊ ꝓfūdū

Scire etiā supereminentē scientię charitatem christi ⁊c. Ei autē qui potēs est oīa ⁊c.

CAPVT QVARTVM.

QVando igitur rector luci qui præsidet oī
Nos uehit obscuris ad bona tāta locis

Te iã ego per nostras quas non mea culpa catenas
   Gloria sed uerbi dat mihi uera boni.
Obtestor uinctus domino, q; pectore firmo
   Christanum factis dogma sequare tuis.
Muneribusq; pijs dignum præstabis amantem.
   Indignus sumptis ne uideare bonis.
Despiciat cæcos christana modestia fastus,
   Vnum sub flammis utraq; facta pijs.
Sit charitas pax atq; tibi christumq; colendo
   Pro signo christi uincula pacis habe.
Esto comes comiti, capite heu qui pendet ab uno,
   Membrum infert socijs horrida bella suis?
Spiritus unus eris, ceu corpore uiuis in uno.
   Christea communem dat tibi lympha patrem.
Spes nos una uocat regnum uiuentis ad unum
   Vna fides magni munere missa dei
Vnus & ipse pater gnatis qui præsidet almis,
   Qui super innexis omnibus unus adest.
Nec debet fœdus generosi frangere uincli,
   Quod dat multiplices omnibus unus opes.
Quod diuersa suis impartit munera membris,
   Nec cunctis uno prouidet ipse modo.
Hoc decor est, uarijs non est discordia membris,
   Vnum sic multis partibus esse caput.
Est oculis uisus, sonitusq; est auribus, & sunt.
   Membra sub officijs singula læta suis.

Obsecro itaq; vos ego vinct⁹ in dño: vt digne ãbuletis vocatione qua vocati estis.

Cum omni humilitate & mansuetudine.

Cum patiẽtia: supportantes inuicem in charitate.
Solliciti seruare vnitatẽ spirit⁹ in uinculo pacis: vnũ corp⁹ et vnus spirit⁹ sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre: vn⁹ dñs: una fides: vnũ baptisma: vn⁹ de⁹: & pater oĩum q̃ super oẽs & p oĩa & i omnibus nobis: vnicuiq; autẽ nostrum data est gratia secundum mẽsuram donatiõis chri.

Sceptrifer & psaltes, doni partita beati
Dona uidens, plectro personat illa sacro.

Propter qđ dicit ascēdēs in altū captiuans: duxit captiuitatē dedit dona hoībus: qđ aūt ascēdit: qđ ē nisi qr ꝛ descēdit: primū in interiores partes terrę ꝗ descędit: ꝛ ipse est ꝗ ascēdit sup oēs cęlos: vt impleret oīa: ꝛ ipse dedit quosdā quidē apostolos: quosdā aūt ꝓphetas: alios vero euāgelistas: alios autē pastores ꝛ doctores.

Ecce inquit deus ecce deus qui ascendit in altum
Morte necans mortem dat sua dona uiris.
Hic est qui populi noctem penetrauit auerni,
Scandit & ad summum carne nitente polum.
Inde triumphato uictricia classica lœto
Personat e thalamo numinis aula tuo.
O mnia compleuit, uiuiq; hic munia castri
O rdine diuino diuidit obsequio.
Hos iuuet æternæ primos dare nuncia uitæ,
Ventura his uerbo cernere cuncta sacro.
Gesta ducis quosdam calamo depingere uero.
Cœlesti quosdam pascere flore pecus.
Ast alios populis ueri dare dogmata christi.
Fac uerum cures dicere, doctor eris.

Ad cōsumatiōnē sanctorū in opꝰ ministerij in ędificationem corporis christi.
Donec occurramꝰ oēs in vnitatē fidei: ꝛ agnitionis filij dei i virū pfectū: in mensurā ętatis plenitudinis christi vt iā nō simꝰ paruuli ꝛ fluctuātes: ꝛ circūferamur omni vēto doctrinę in nequitia hominum ꝛc.

O mnibus his species christiani corporis una
Fulget, & ex uarijs una decora bonis,
Donec in æterni perfecto corpore christi
O ccurat dulci filia sancta patri.
Et nos iam pleni perfecto robore uitæ
Iungamur nostro qui uocat ante deo.
Cuius in amplexu firmemur, dulcis & ore
Mella fluat nexis uirq; deusq; uiris.
Mella fluat uerus falsos audire magistros
Non licet, an tanti sit leuis umbra tibi.

Hortor amans fratrẽ (ni numina gentis adoras)
Expone ad uerum pectora munda diem.
In uitijs uir noctis eras, iam lumine passo
Cur sedet in uotis somnus & umbra tuis?
Gentibus obscuris decuit nox, aemicat almi
Flamma dei puris flamma uidenda oculis.
Insitus est christo furias abrumpe nefandas,
Quur placcat sancto uita proterua uiro.
Iam ni, uana colis, fastosaq; fraudibus aera,
Firmaque sunt animo dogmata sancta tuo,
Pone famem numi caecaeque libidinis aestum,
Infoelix binos gens colit ista deos.
Funestas curas uotoque elata superbo
Pectora, terreni caetera monstra sali,
Pone precor sensum & tenebris q gaudet in ipsis,
Et cape iam radios cordis ad antra pios.
Dissidet a uitijs loeti cruciator acerbi.
Exue nocturnum (si cupis astra) solum.
Ille deos uicit, christo ut iungare potenti,
In uitijs clausos tu quoque uince deos.
Rumpe habitus ueteres, hominem depone priorẽ,
Non facit ad flammam pristina uita nouam.
Scilicet est aliud suscepto uiuere christo,
Non nisi cum ueris conuenit ille bonis.
Exue terrenas nebulas carnisque saporem,
Carnea coelestes non capit urna dapes.

Veritatẽ aũt faciẽtes i charitate: crescam⁹ i illo p oia q̃ ẽ caput christ⁹: ex q̃ totũ corp⁹ ꝛc.
Hoc igit dico ꝛ testificor in dño vt iã nõ ambuletis sicut gẽtes ambulant in vanitate ꝛc.
Vos aũt ita nõ didicistis chꝛistũ si tamẽ illũ audistis. ꝛc.

Deponite ergo scd̃m pꝛistinã conuersationẽ veterem hoĩem q̃ cozrumpitur secundum desideria erroꝛis.

Renouamini autē spū mētis vr̄e: ⁊ induite nouū hoīem q̄ secūdum deū creat⁹ est in iusticia ⁊ sanctitate v̄itatis

Mente nouos habitus diuinum & sume uigorē,
Altera sunt armis bella paranda nouis.
Sub duce tartareo sorptis algere chelydris,
Cœperat, & putridis turba iacebat aquis.
Aetherea sub rege nitens florere iuuenta
Incipe iam, & uiui regna uidere dei.

Propter q̄d deponētes mendaciū: loq̄mini veritatē: vnusquisq̄ cū proximo suo: q̄m sum⁹ inuicē mēbra. Irascimini ⁊ nolite peccare: Sol nō occidat sup iracundiam v̄ram: nolite locū dare diabolo.

Ponere periuræ mendacia falsa loquelæ,
Hortor & immunes cædis habere manus.
Parce tuo fratri, uitijs non parce cruentis,
Tantum nec uenis feruear ira tuis.
Claude fores odio, nam dæmon proximus instat,
Inserat ut morbos cum ualet ira suos.
Claude etiam insano uitam si quæris amori
Hac ultor laqueos ingerit arte truces.

Qui furabat: iā nō furet: magis aūt laboret manib⁹ suis: q̄d bonū est vt habeat vnde tribuat necessitatē patiēti

Pone precor frater uetitis ditescere furtis,
Sit licet ex dextris uita paranda tuis,
Nec satis a furto dextras arcere pudendo,
Lingua etiam frænis est cohibenda suis.
Iniustum prauumq; nihil, nil turpe loquatur,
Produntur uerbis pectora sæua malis:

Omnis sermo malus ex ore v̄ro nō p̄cedat. Sed si quis bon⁹ ad edificationē fidei vt dēt gratiam audientibus.

At pia nobilitas dulci spectabilis ore.
Reddit inopino cinnama saxa modo.
Mentis imago sonus, puris ut gratia uerbis,
Sic patet impuro morbus in eloquio.

Et nolite contristare spiritū sanctū dī i quo signati estis in die redemptionis.

Syncerum ne pelle deum, qui mentibus albis
Insidet, o signo candida turba sacro,

Non

Non hunc ira iuuat, non clamor toruus, amarum
Non odium, in fratrem si furis ultor eris.
Vltor eris non iam christiana nobilis unda,
Et tuus in cineres læsus abibit amor.
Viue deo similis, turpique exemptus ab omni,
Esto pius, morbis sic fuit ille tuis.

Omis amaritudo ira et idignatio: et clamor: et blasphemia: tollat a vobis cum oi malicia.

Estote aut benigni in uicē misericordes: donātes iuicē sicut et de9 in chro donauit vobis

CAPVT QVINTVM.

QVid facis in cœno? nitidū reminiscere pa-
En seqtur dulcē cādidus agnus ouē (trē
Dilexit nos christus amans, fundensque cruorem
Traditur ob charos hostia sacra uiros.
Hostibus ignouit christus, gremioque recepit,
Immemor offensæ tu quoque parce tuæ.
Quin etiam percussus ama, sic te deus ipse
Diligat, & gnatum comprobet esse pium.
Ex oculis puris quis sit suus inspicit ales,
Et sancto genitos christus amore suos.
Dux tibi mundus adest, uotis insiste pudicis,
Nomina de factis excute fœda tuis.
Scorta, fames numi, portentaque cætera carnis,
Nomina sunt ipso pene timenda sono.
Qui sequitur purum factis & nomine castus
Territet a regno turpia quæque suo.
Territet a sanctis & stulta & friuola uerbis,
Debet & a uanis abstinuisse iocis.

Estote ergo imitatores dei: sicut filii charissimi / et ambulate in dilectiōe sicut et christus dilexit nos / et tradidit semetipsum pro nobis oblationē et hostiā deo in odorem suauitatis.

Fornicatio aūt et ois imunditia aut auaricia nec nominet̄ i vobis/ sicut decet sctōs aut turpitudo aut stultiloqū aut scurrilitas que ad rem non pertinet.

Magis autem gratiarum actio.

Deflendum potius scelus est miserabile, uel si
Gaudia, non uanis sunt capienda iocis.
Timpana Dauidico pulsare sonantia plectro
Hæc potes, ut gemitum leniat hora tuum.
Ecce potes grates pro uicto dicere letho,
Et pia de noto gaudia ferre deo.

Hoc aũt scitote intelligẽtes q̃ ois fornicator aut immũd⁹ aut auarus qđ est idolorũ ser uit⁹ nõ habet hęreditatẽ i regno chri et dei nemo vos seducat inanibus verbis.

Infucare nefas ne quis temerarius ausit,
Hæc sciat a summo iura tenenda bono.
Praua Venus furto est, et amor sceleratus habẽdi,
Nec datur his sancti limen adire poli.
Qui uel delicijs turpes iacuere nephandis,
Numos pro uero uel coluere bono.
Impositam cæcis fraudem, uanosq́; docentes
Pelle precor, tecto mors latet alta dolo.

Propter hęc eñi venit ira dei in filios diffidentię.

Ecce deus quanquã sceptri calcator auerni
Mittit in aduersos uulnera magna uiros.
Iusta furit pietas, uitijsq́; infesta dolisq́;
Membra fere infernis pellet edenda lupis.

Nolite ergo effici participes eorum.

Eia igitur summi suscepto munere doni
Iam semel ex istis corda dirempta malis
Tartareos comites nocturnum et quærere castrũ
Vos pudeat magni carne cibata dei.

Eratis enim aliquando tenebrę.

Hactenus erratum est, tenebrisq́; oppræssa furorum
Languebas stygio subdita turba Ioui.

Nunc aũt lux in dño.

Orta salus luci te reddidit, aurea sumis
Pocula, iam radios concipe corde pios.

Desine gurgitibus uitij marcere, deoq;
Viue nitens, oculis lux micat alma tuis.
Nocte soporatis & iniquo sanguine uenis
Ebria mens rectum non capiebat iter,
Iamq; medicato diuino lumine sensu
Tramite non torto lucis habenda uia est.
Luce iter est, quid frater agis? uestigia cœli
Nostra uident, summus perspicit illa deus.
Fructum lucis ama cœlo inspiciendus ab omni,
En bonitas claris conuenit una uiris
Conueniunt quæ christus amat, ductorq; paterq;
In tenebris gnatos non sinit esse suos.
Dico iterum, ad lucem confuso exsurge sopore,
Nocturna & ueris monstra repelle sacris.
Hunc pudeat qui nigra colit, cum lumina uera
Stans procul in factis senserit esse tuis.
Discet opes domini cernens tua dona, pijsq;
Moribus exemplo proderit ille tuo.
Nocte pudendus amor sæcli sceleratus iniqui,
Purus amor cuncto tempore lumen amat.
Surge iacens uani de somno & puluere mundi,
En tibi dat christus lumina uiua deus.
Proh dolor, infœlix lætali perdita somno.
Languet, & in uitijs cæca sepulta iacet.
Languet et urbe procul miseris pudibũda sub an-
Mens ruit ad stygios irreditura procos. (tris

Ut filij lucis ãbulate

Fructꝰ enĩ lucis est in oĩ bonitate ⁊ iusticia ⁊ veritate.
Probãtes q̃d sit bene placitum deo.

Et nolite cõmunicari operibꝰ in fructuosis tenebrarũ magis autẽ redarguite.

Que enĩ in occulto fiunt ab ipsis turpe est ⁊ dicere.
Oia autẽ q̃ arguunt a lumine manifestãtur omne enim quod manifestat lumen est.

Propter qđ dicit:surge qui dormis.	*Tolle oculos tamen, & christanum respice lumē,*
	Sol tibi iam ueri luminis autor adest.
Et exurge & illuminabit te christus.	*Ergo age iam ad radios uictis consurge tenebris,*
	Mensq; per illapsum iam micet alba deum.
Videte itaq; fratres quomodo caute ambuletis nō q̄si insipientes sed:vt sapiētes redimētes tempus quoniam dies mali sunt.	*Quæ mora? quæ tandem uanis dæmentia uotis?*
	Non dolet hoc somno tempus abire graui?
	Non dolet hoc? tua culpa dies facit esse nefandos,
	Gratia quos summi principis esse bonos.
	Tempus adest damni, duraq; rigentior ira
	Nunc caro, nūc sanguis, nūc ferus ultor obest.
	Ecce duo aduersis tentantur prælia castris,
	Elige iam uotis classica grata tuis.
	Si sequeris mortem, si diri signa tyranni,
	Nocte iace, en somno congruit umbra tuo.
Propterea nolite fieri imprudentes sed intelligentes quę sit voluntas dei.	*At si uita placet, nitidi si gloria sceptri,*
	Luce iter est, umbras impie quid sequeris?
	Propterea fratres quæ sit diuina uoluntas
	Quærite, in hoc uestræ summa salutis adest.
	Nam cupit hæc omnes æterna ad gaudia gentes
	Pergere, & optati uincla subire dei.
	Sed tamē ipse parēs maculis auersus & umbris
	Non feret illotos ad sua regna uiros
	Durescit limus radio, quo cæra liquescit,
	Sic feret a iusto uisus uterq; deo.
	Vel malus inferni tristissima tempora damni,
	Vel bonus empyrei gaudia uiua poli.

Sobrius

Sobrius esto igitur, nam quem temulentia socors
Non faciat casti luce carere dei
Turpe est christicolas luxu putrescere molli,
Vilia sunt multo tempora quassa mero.
Illecebras mundi mustumq; horrescet inane
Ebria mens uiui flamine facta dei.
Ebrietas foelix uerum sorbere tonantem,
Qui uitæ saturas flumine potat oues.
Fortunam temnet, casusq; irridet acerbos.
Qui dederit grato corda regenda deo,
Inuertit rerum uoces per tristia gaudet,
Inuenit in miseris prospera dona malis.
Siue necem uideat rabidis exire cauernis,
Ridet, & in uoto mens manet alta pio.
Vel sua si duro fodiantur uiscera ferro,
Suscepi uiui uulnus amoris ait.
Læta preces sanctas diuinis temperat hymnis,
Et grates domino dat cruciata suo.
Sic precor o fratres diuino psallite regi
A quo per christum sunt bona cuncta deum
Et sanctas seruate uices, christiq; timore
Cedite prælatis pacis amore uiris.
Fœmina numen amans electo cede marito,
Quem uoluit dominus coniugis esse caput,
Si timet hæc mortem uelut est ecclesia christo
Subdita sit charo pectore & ore uiro.

Et nolite inebriari vino in quo est luxuria.

Sed implemini spiritu sancto loquētes vobismetipis in psalmis hymnis & canticis spiritualibus:

Cantantes & psallentes in cordib⁹ vr̄is domino gr̄as agētes semper pro oībus in nomine domini nostri iesu christi deo & patri.

Subiecti inuicē in timore christi.
Mulieres viris suis subditę sint sicut domino q̄m vir caput ē mulieris sicut christ⁹ caput est ecclesię. &c.

Uiri diligite vxores vr̃as sicut ⁊ chr̃us dilexit ecclesiā ⁊ seipsū tradidit ꝑ illa vt eā sanctificaret mūdās eā lauacro aq̄ in verbo vitę vt exiberet ip̃e sibi gloriosam eccl̃iam nō habētē maculā aut rugā aut aliqd huiusmodi sed vt sit sancta et immaculata.
Itaqꝫ viri debēt diligere vxores suas vt corpora sua q̄ suā vxorē diligit seipsum diligit nemo eñ vnq̄ carnē suā odio habuit sꝫ nutrit ⁊ fouet eā sicut christ⁹ ecclesiā q꞉ mēbra sūt corporis ei⁹ de carne ei⁹ ⁊ d̄ ossib⁹ ei⁹ ꝓpt̃hoc relinq̄t homo patrem ⁊ matrem. ⁊c̃.
Sacramentū hoc magnum est ego autē dico in christo ⁊ ĩ eccl̃ia.
Ueruntamē ⁊ nos singuli. vnusquisqꝫ vxorē suam diligat vxor autē timeat virum suum.

Diligat uxorem coniux, sic christus amauit,
Sic placuit nostro candida nupta deo.
Aspice ut hic sponsam diffuso sanguine mundat,
Pro socia qualem pertulit ipse necem?
Aspice ut egreditur maculis intacta cruentis,
Ipse quibus uiua uir suus obstat aqua.
Ecce innixa sacro pulcherrima sancta marito
Imperij sceptrum principis uxor habet.
Tu caput, hæc corpus, consortem dilige, nunquid
Sæuijt insultans in sua membra caput?
Nemo suam carnem uoto auersatur iniquo,
Sed fouet hāc, templum christus ut ipse suum,
Conuenit uxorem recto curare marito,
Vt caput excellens ordine corpus amat.
Coniuge pro chara patrem matremq; relinques,
Et caro dilectis una duobus erit.
Fratribus hoc sacrū est, christo & sacratur in ip̄o,
Sponsa deo, sponsæ conuenit ille suæ
Vxorem sapiens iusto seruabit amore,
Et metuens proprium diligat illa uirum.

CAPVT SEXTVM.

Filij obedite parentib⁹ vr̃is in dn̄o hoc eñ est iustum honora patrē tuū et matrē tuam qđ est mandatum primū in promissione. ⁊c̃.

SItq; suo patri subiectus filius, ille
Dum modo cōmunem sentiat esse patrē.
In domino patres charos ueneretur alumnus,
Speret & a sancto præmia iusta deo.

Et pa-

Et pater ad sæuam genitos non prouocet iram,
Sed doceat uiui dogma subire boni.
Non pater in gnatum credas tibi cuncta licere,
Si furis, imperio perditur ille tuo.
Seruitio duro domiti insiluere iuuenci,
Et faciunt prauos iussa superba uiros.
Debuit hos pietas monitis formare benignis
Et domino teneros instituisse dies.
Serui etiam in christo dominis seruite superno,
Non inflat sanctos lumen & unda sinus.
Vir patiens obseruat herum, metuitq;, tremitq;,
Quem dominum iustus censuit esse parens.
Obsequium præstate pium, mendatia, pestem
Vt fugite, & charo tecta uenena cibo.
Nec quia uos uinclo genitor concessit amaro,
Credite de uestris cordibus esse procul.
Semper adest, oculis & respicit omnia iustis,
Et cum permissis dat bona multa malis.
Vtile quodcunq; est si sint modo numina cordi,
Conuenit hoc gnatis quod pater ipse uelit.
Tu quoq; ne sæui mores imitere tyranni,
Pondera nec seruis sint onerosa tuis.
Debita quin potius misero dimitte dolenti,
Exemplo & domini captus amore tui.
Ecce tibi communis adest dominusq; regensq;,
Seruis, ne seruum despice serue tuum.

Et vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros.

Sed educate illos in disciplina & correptione domini.
Serui obedite dominis carnalibus.

Cum timore & tremore in simplicitate cordis vestri sicut christo. Non ad oculū seruiētes quasi hominibus placentes. &c.

Scientes qm̄ vnusqsq; quodcūq; fuerit bonū hoc recipiet a dn̄o siue seruus siue liber.

Et vos dn̄i eadē facite illis remittentes minas scientes q2 & illorum et vester dominus est in celis.

Et psonarū acceptio non est apud deum.

De cetero fratres confortamini in dño et in potētia virtutis eius.

At quoniam fratres admota est machina muro,
Vosq; petit uarijs noctifer insidijs.
Infracto restate animo, capitiq; potenti
Poscite, det membris robora digna suis.

Induite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. qm̄ nō est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē sed aduersus principes & potestates aduersus mundi rectores tenebrarū harū cōtra spiritualia nequitię in cęlestibus.

Induite arma dei, uigiles, patrisq; uocate
Auxilium, pugnæ iam sonat hora feræ.
Non caro, non sanguis, quorum tolerare labores
Fas erat, ad pugnam sed fera turba uocat.
Indicit bellum furijs horrentibus actor,
Pressaq; funestis ingemit aura rotis.
Vero inimica cohors crudelibus ingruit armis,
Et furit in damnum mens generosa tuum.
Vltor terrifico nocturnaq; lancea lœto
Excubat inductis ingeniosa malis.

Propterea accipite armaturā dei vt possitis resistere in die malo & in oibus pfecti stare state ergo succīcti lūbos vestros ī veritate

Hanc contra humano nihil est contendere ferro,
Nil nisi sunt dextris numina tela tuis.
Ecce umbrosa phalanx furijs agitantibus instat,
Arma uiro magni sola paranda dei
Succingat lumbos ueri tibi baltheus æqui,
Vt falsi frangas dogmatis insidias.

Et īduti loricā iusticię

Iusticia & pietas animæ præcordia castæ
Contegat, & thorax numinis imber erit.

Et calciati pedes in p̄parationem euangelij pacis.

Affectu puro suras uincire doceris,
Has ocreas gestans appetet orbe nihil.
Dogmata quæ affectu sorpsit mens christea puro,
Non nisi cœlestes appetit illa dapes.

Dum

Dumq; nihil sperat, nihil & formidat, habebit
  A pulchro pulchros cantat ut ille pedes.
His erit ut sæuum ualeat calcare tyrannum,
  Et tandem læti regna subire poli.
Parma fides uera est, scutum inuiolabile contra
  Dæmonas, & iaculos puluis & umbra tuos.
Qui domino bene fidit habet, quo tartara possit
  Vincere, & aerios dilacerare lupos.
Vna fides cunctas terreni principis alas
  Vincit, & humanos uectat ad astra choros.
Deniq; si galeam ueri ad sapientis honorem
  Indueris, credas uir mihi numen habes.
Prospice, & e specula generosi uerticis alta
  Insidijs hostes rumpere disce suis.
Dextra gerat gladium q prauos amputet æstus,
  Et ualeat flammis corda ferire nouis.
Hic est sermo dei, cuius constantia nunquã
  Cedit ab infernis insuperata lupis
De fluxis mundus loquitur, pictoq; sepulchro,
  Sed uerbum domini dogmata firma serit.
Ille sapit noctem, penetratas luce medullas
  Hoc mouet, & sensus lustrat amore pios.
At quia diuinis candentia follibus arma
  Excudit nati conditor arte sui,
Nunc prece nunc lachrymis e toto pectore fusis
  Est opus ut cordi, det pater arma tuo.
Eia igitur, uerbis & numina sancta pudicis
  Flecte precans, humiles audijt ille preces.

In oib⁹ sumẽtes scutũ fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignis extinguere

Et galeam salutis assumite.

Et gladium spiritus.

Quod est verbũ dei.

Per oẽm orõnẽ & obsecrationẽ orãtes omni tempore in spiritu & in ipso vigilantes.

Eia

MVSA PAVLINA.

In oi instãtia et obse=cratione ꝓ omnibus sanctis ⁊ pro me.

Eia iterum, uotoq; choris assiste beatis,
Dantur ab occiso iusta petita deo.
Meq; etiã uestrum quem uult deus esse magistrũ,
Commendent sacris pectora iusta suis.

Et det mihi sermo.⁊c

Vt uiuentis opem supera mihi mittat ab aula,
Quo iubeor ueri nuncius esse boni.
Detq; pater magnus robur, pacemq; salubrem,
Per christum Paulo tempus in omne suo.
Ne timeam, firmusq; loquar, christoq; fidelis
Vincam sub nostro uincula nostra deo.

Et aũt vos sciatis q̃ circa me sunt qd agã oia vobis nota faciet tychicus charissim⁹ frater ⁊ fidelis minister i do=mino quẽ missi ad vos in hoc ipsum vt cognoscatis q̃ circa nos sunt ⁊ cõsolet corda vestra

Interea quæ uera boni clæmentia summi
Non uictum uerbo me facit esse pio,
Quæq; mihi a christo uirtus effluxa sereno
Sustinet in medijs integra corda malis,
Nostro ut mirandum sub carcere læta triumphũ
Ornet de stygijs christea dextra deis,
Tychicus hoc uobis referet, uerbiq; minister
Conferet a domino gaudia missa meo.

Pax fratrib⁹ ⁊ chari=tas cũ fide a deo patre nostro ⁊ dño iesu chr̃o gr̃a cũ omnib⁹ q̃ dili=gũt dñm nostrũ iesum christũ in incorruptione.Amen.

At precor, & uobis sit pax, charitasq;, fidesq;,
Quam bonus ob christum det pater ipse deum,
Diuinusq; fauor iustos lucescat in omnes,
Syncera ut ueras mente sequantur opes.
Et qui christano plene rapiantur amore,
Gestent de uictis alta trophea dolis.

FINIS MVSAE PAV-
linæ Aluari Gomez in epi-
stolam ad Ephesios.

Mittit

MVSA
PAVLINA ALVA ri Gomez in epistolã ad Philippenses.

Ittit & optat amãs quo mittitur ira Salutem
Ad socios Paulus chare Philippe tuos.
Paulus apostolico cœlestia dogmata uerbo
Qui gerit, a magno gaudia missa deo.
Corpore distacti domino lustrante fideles
Iungimur, electos mens habet una duos.
O utinam ueri pax & pia gratia magni
A patre per gnatum sit tibi missa bonum.
Inq; triunphatis diuino sanguine terris
Fulgescat radius lucis ab arce pius.
Vidisti humani rabiem cessisse ueneni,
Mellaq; mundatis fusa bibenda uiris.
Dæmonis & fractis ancylia rupta catenis,
Delphica nec falsos labra mouere deos.
Audisti christum flammis cœlestibus actum
Pectora ad æthereos nostra uocasse cibos.
Tantũ opus hoc nostros diuina in carmina sensus
Excitat, & gratum fundit ab ore melos.

Aeter-

¶ Text⁹ Pauli apł.

Paul⁹ & Thimoteus serui iesu chri oib⁹ san ctis in chro iesu q̃ sũt Philippis cũ episco= pis & diaconibus.

Gratia vobis & pax a deo patre nostro & do mino iesu christo.

Aeternasq; preces, quis enim qui nouerit hostem
Quo premitur dominum cesset adire pium?
Aut quis cum summæ recolat tria munera dextræ,
Non uelit in domini lege manere sui?

Grãs ago deo meo in omi memoria vrã semp in cunctis orationibus meis pro vobis omnibus cum gaudio.

Propterea gratus christo, mea cura Philippi,
Et memor æthereas uos habuisse manus,
Pro uobis patrem precibus uotisq; supinis
Solicito nostrum per crucis arma deum.

Depcationẽ faciens.

Et quantum liceat christo confisus in uno
Conscribo empyreis nomina uestra choris,

Sup cõmunicatione vrã in euãgelio chri a pma die vsq3 nũc cõfidẽs hoc ipum q̃ q̃ cẽpit in vobis op9 bonũ pficiet vsq3 in diẽ christi iesu sicut ẽ mihi iustũ hoc sentire pro omnibus vobis.

Quod uos consortes uerbo tribuistis in almo,
Et pietas uestras mouit amica manus.
At qui uirtutis tam mira exordia sanctæ
Præstitit, hic cœptum dirigat unus iter.
Donec præuisis expendens præmia factis
Adueniat membris tempus in omne suis.
Spes quoq; (nec frustra est duros tolerare labores)
Est mihi, perficiet lumina uestra parens.

Eo q̃ habeam vos in corde ⁊ in vinculis meis ⁊ in defensione ⁊ cõfirmatione euãgelij socios gaudij mei omnes vos esse.

Sic & apud sedem sceleris, crudiq; Neronis:
Qua uolat in Paulo christea fama reo.
Vos inter duras dirissima uincla catenas
Prosequor, ut socios mentis amore pios,
Non quia uos uideam plagis miserescere nostris,
Terreus humanis blandiar illecebris,

Testis eñi mihi ẽ de9 quomodo cupiam oẽs vos esse i visceribꝰ iesu

Sed quoniam iesum constanti pectore christum
Diligitis, uestros nec quatit aura sinus.

Gra-

Gratulor, atq; precor, charitas hæc uestra salusq;
Exundet noto maxima facta deo.
Accedatq; pijs animis prudentia, quæ uos
Edoceat ueram corde tenere uiam.
Vtile frater erit uanos cohibere furores,
Ne metas domi transgrediare tui.
Vt charitas patulis amplexa est cuncta lacertis,
Lux prudens torta non sinit ire uia.
Donet utrunq; tibi dominus qui christea uere
Signa colis summo seruus in imperio.
Syncerusq;, doli præssa spectabilis unda,
Discas ablato numen amare metu.
Vt cum diuinum damnet rea pectora uerbum,
Liber ab ore lupi candidus agnus eas.
Vtq; iacis iustis uberrima semina factis,
Det fructum christus carpere posse bonus.
Ille dedit semen, fructum dabit ille, suoq;
Munere, sit domino gloria sola pio.
Ecce meos nexus flatu fulgere secundo
Fecit, & in nostris pius nitet ipse malis.
Dumq; petunt sæui teneram sopire fauillam,
Surgit, & æthereas concipit ignis opes.
Non pyra, non ferrum, non toto Cerberus Orco
Officiunt nostro quin micat ipse deo.
Quoq; magis presso floret patientia Paulo,
Rex stygius damnum suscitat inde suum.

Scilicet

su christi et hoc oro vt charitas vr̃a magis ac magis abũdet ĩ oĩ sciẽtia ⁊ in omni sensu:

Ut probetis potiora.

Ut sitis synceri ⁊ sine offensa.

In diem christi.

Repleti fructu iusti: ciꝫ per iesum christũ.

In gloriã ⁊ laudẽ dei

Scire autẽ vos volo fratres qm̃ q̃ circa me sũt magis ad ꝓfectũ venerũt euãgelij ita vt vincula mea manifesta fierẽt in chr̃o in oĩ ꝓtorio ⁊ in cęteris oĩbꝰ

Scilicet eſſe ſolet rebus hoc ſemper honeſtis,
  Cum premitur uirtus clarior ipſa uolat.
Fortior exurgit diuerſo oppreſſa furore,
  Et caput e uicto mittit ad aſtra ſolo.
Sic nimium ſancto proſunt mea uincula uerbo,
  Cum dictis certam facta dedere fidem.
Fortis in exemplo creſcit pia turba, lupoſq;
  Temnit, dum plagas ut capit arma meas.
Iam Tyberi Thuſco, iam Rhoma Cæſaris aula
  Intonuit gnatus uirgo Maria tuus.
Et quanq; multi dite ſtimulante reſiſtunt,
  Exturbat latios mortuus ille deos.
Sed tamen inſidijs furijſq; agitata iuuentus
  Sæuijt, & noſtram tentat acerba uiam,
Quicquid id eſt, fuerit quid enim ſi gloria chriſti
  Aut uere aut fictis panditur una modis?
Ergo aut omnipotẽs per noſtrum chriſtus amorẽ
  Aut odio Pauli noſcitur orbe ſui.
Hoc placet, hoc gratũ ẽ, dũ ſit tibi chriſtus in ore
  Nil potuit uotis gratius eſſe meis.
Atq; utinam ſemper uel fictis perfide uerbis
  Si magis hoc noſtri dogma ſequare dei.
Nam labor & noſtræ tua prouenit ira ſaluti.
  Permanet in uero mens mea firma ſuo.
Nocticolas omnis, gladios, furiaſq;, neceſq;
  Cogimur afflicto non trepidare deo.

Ut plures e fratrib⁹ ĩ dñõ cõfidẽtes in vinculis meis abũdãti⁹ auderẽt ſine timore vbũ dei loq̃: quidã quidẽ ⁊ ꝓpter inuidiã ⁊ cõtentionẽ/quidã aũt ⁊ ꝓpt bonã voluntatẽ chr̃m ꝑdicãt/quidã ex charitate ſciẽtes qm̃ in dfenſione euãgelij poſit⁹ ſũ. Quidã aũt ex cõtẽtione chr̃m annũciãt nõ ſyncere exiſtimãtes pſſurã ſe ſuſcitare vinculis meis q̃d eñ dñ oĩmodo ſiue ꝑ occaſionẽ ſiue ꝑ veritatem chriſtus annuncietur. Et in hoc gaudeo.

Sed ⁊ gaudebo ſcio eñ quia hoc mihi prouenit ad ſalutem.

Per veſtrã orationẽ ⁊ ſubminiſtrationẽ ſp̃s ieſu chr̃i ſcdm̃ expectationẽ ⁊ ſpẽ meã q2 ĩ nullo cõfundar ſed ĩ omni fiducia ſicut ſemꝑ:

Hacte

Hactenus in lucrum cesserunt uulnera nostrum,
Quum miser in uirgis cederer ipse feris.
Cum paterer lapides, uel cum metuente magistro
Pertimuit nostrum bestia dira caput.
Nunc simul obscuris clarissima facta catenis
Est mea mens, placido chara futura deo.
Paulus morte nitens capite iungetur amanti,
Seu christum uiuens hoc canet orbe deum.
Laus domino, quodcunq; parat, si uiuimus illi
Viuemus, grato stat mea uita sinu.
Seu morior diro surgit mea gloria lœto,
Cum mihi per uerum mors uenit ipsa bonum.
Est mihi christus amās preciosum uiuere, morsq;
Lucro habita, & nullo me premit illa metu.
Si sic expediat, dum sit mihi christus in ore,
Vita dolens uinclis est mihi grata meis.
Seu uelit hoc christus mundo solabor adempto,
Hoc satis est, christus quod uelit esse meus.
Deniq; christianus (ducis est ea gloria) miles
Quolibet euentu non miser esse potest.
At mihi cum sancti subeunt clarissima cœli
Gaudia, & æterno qui fluit ore liquor.
Dulce erit e tantis animum dissoluere curis,
Intuitum & uisi fronte beare dei
Dum tamen oppresso dux utitur ipse ministro,
Gaudeo sic socijs utilis esse meis.

Et nūc magnificabit christus in corpore meo siue p vitā siue p mortē

Mihi em̄ viuere chrūs est & mori lucrum qd.

Si viuere ī carne hic mihi fruct⁹ operis est & quid eligam ignoro.

Coartor aūt a duob⁹ desiderium habens.

Dissolui & esse cū chro multomagis melius.

Permanere autem ī carne necessarium pp̄ter vos.

Gau-

Gaudeo q̃ niueo prodest mea sarcina templo,
Dum per me cæcam lux ferit alma uiam.

Et hoc cõfidẽs scio qz manebo: et ꝑmanebo omnib⁹ vobis ad profectum vestrum.

Et scio q̃ christus curans sua membra beatus
Tempora dat uitæ uestra futura meæ.
Vt liceat laqueis christo regnante solutis
Figere de uicto sancta trophea dolo.

Et gaudium fidei vt gratulatio vr̃a habundet in christo iesu ĩ me per meum aduentum iterum ad vos.

Et socius tandem uestro fruiturus amore
Exponam doctis gaudia mira meis.
Exponam uiso quæ sunt mihi cognita cœlo
Sceptra, & multiplices quas habet unus opes.
Non uelut est, nostræ non est ea gratia linguæ,
Sed uelut humano dat deus eloquio.

Tãtũ digne euãgelio christi cõuersamini vt siue cõueñero et videro vos siue abiẽs audiã d̃ vobis qz statis vno spũ vnanimes collaborantes fidei euangelij.

At qui tanta cupis, si te deus incitat ardens,
Incipe iam passi numen habere dei.
Pande locum flammis ut te si forte reuisam
Inueniam domino consona corda meo
Inueniam uerbi fœlicia germina nostri,
Et comites domini uiuere pace pij.
Et simili uoto placidum defendere christum,
Horridaq; inferni temnere tela lupi

Et in nullo terreamini ab aduersarijs.

Nec cruce complexa metues pia turba tyranno.
Non animis, solo corpore uulnus agunt.

Que est illis causa ꝑditiõis vobis aũt salutis ⁊ hoc a deo qz vobis donatũ ẽ ꝓ christo nõ solũ vt in eum credatis sed vt etiam pro illo patiamini.

Hausistis socij latices e fonte superneo,
Sistite, ad impuros turpe redire lacus.
Nam nec sola fides, simul est patientia uobis
Tradita per nostri uulnera sacra dei

Passus & in passos proprij monuméta triumphi
Spirat, & a letho uita beata pio est.
Bella gerit fidus terreno miles in orbe,
Inq; duces stygios christifer arma tenet.
Hac iter est sanctis, certamina nostra docebunt,
Dimicat in famulis duxq; paterq; suis.

Idem certamen habẽtes quale & vidistis in me & nunc audistis de me.

CAPVT SECVNDVM.

OBsecro uos, hæc uos doctori tradite uestro,
Sistite christiana pacis amore uia.
Pax concors, charitasq; potens in nomine christi
Vos fidei nexu colliget una pio.
Non iterum mactate deum, contentio, rixæ,
Et procul a domino gloria uana meo.
Nemo suum socium funesta prouocet ira,
Iurgia terrenis sunt magis apta procis.
Diuinus candor, simplexq; modestia, ueri
Discipulos iusti, non leuis aura decet.
Te quoq; si inferior, uanam qui despicis umbram
Despicit, & nullo numine motus obest.
Elatos sensus christi moderetur imago,
Quid furis, hæc magnus pertulit ante deus?
Cernis ut indigno damnandus præside fortis
Subditur, & summam continet ipse manum.
Non sentis quæ serta caput, quæ uerbera uultus
Deflorent medijs cum silet ille lupis.

Si qua ergo cõsolatio in chrõ si qđ solatium charitatis si qua societas spiritꝰ si q̃ viscera miseratiõis iplete gaudiũ meũ vt idẽ sapiatis eãdẽ charitatẽ habentes vnanimes idipsum sentiẽtes nihil ꝑ ꝯtẽtionẽ neqꝫ ꝑ inanẽ gloriã sed in humilitate superiores sibi inuicẽ arbitrãtes: non q̃ sua sunt singuli cõsiderãtes. Sed ea quę aliorum.

Hoc enĩ sentite ĩ vobis quod & in christo iesu.

Cerne præcor quāto languent pia mēbra dolore,
Cum fusus tepidum sanguis haberet iter.
Scilicet & pacem, non pompam christus amabat,
Et cura ultores uincere maior erat.

Qui cū in forma dei esset non rapinā arbitratus est esse se ęqualē deo: sed semetipsum exinanibit formā serui accipiēs ī similitudinē hoīum: & habitu inuētus: vt homo hūiliauit semetipsū factus obediens vsq; ad mortem mortē autem crucis.

Vera cano iesus qui uera est gloria christus,
Aequalis summo lumine luce deo.
Accipiens serui formam seruique labores
Commeruit uiui corporis esse caput,
Qui sola humanas pellebat uoce tenebras,
Voce opifex binam qui dabat unus opem,
En rigidos hostes & acerbas pertulit iras,
Donec terribilem dat crucis ara necem.

Propter quod & deus exaltauit illum.

Vera cano, dignis suscepit præmia factis,
Viuit, & ad summum tollitur usque bonum.
Verus & æthereæ sublimis in agmine turbæ
Regnat, & in cunctos ius habet ille deos.

Et donauit illi nomen qđ est sup oēnomē: vt in nomine Iesu oē genu flectat̄ cęlestiū terrestriū & īfernoꝝ: & oīs lingua cōfiteatur: quia dominus iesus christꝰ in gloria est dei patris

Nomen habet nostris non enarrabile uerbis,
Illius & iussis flectitur omne genu.
Aequora terra poli damnatæ dedecus umbræ
Cuncta sciāt christum tempus in omne deum.
Hac iter est iustis ad summi regna beantis,
Esto humilis sceptro qui cupis alta tuo.
Ambitio solers & uana superbia mentis
Non potuit uotis regna parare suis,
At uirtus humilis extollit ad ultima, cerne,
Cerne precor, dulces hac tibi dantur opes.

Rex

Rex erat & semper uiua lucebat in aula,
Nec meruit sæuis subditus esse uiris.
Sed patris imperio membris caput utile sanctis
Hæc tulit ut meriti det pia dona sui.
Ergo dei memores diuino sistite uoto,
Et christo inceptam pergite ferre uiam.
Vestra salus uobis committitur, ipsaq; curæ
Si fuerit, iactos tollite fæce sinus.
Nec tamen ob casses claris diffidite cœptis,
Quos dæmon uarijs, nectit ubiq; dolis,
Est deus, & præsens uestros sibi dirigit actus,
Fœcundans uotis semina sancta pijs.
Non locus est somno, crudelibus ingruit armis
Hostis & innumeros ingerit ille dolos
Moribus hunc claris & sancto sternite signo
Quo charitas ursos conterit una feros.
Viuite concordes syncero pectore puri,
Et procul ex animis murmura sæua pijs.
Vt pateat ueri genitos a sanguine magni
Ad genus altum oculos tollere nosse suos.
Luminis est almi uictis splendere tenebris,
Et uestrum prauis gentibus esse duces.
Hauriat ut uestros oculis surgentibus ignes
Barbarus, & uestro sit bonus ille bono.
Ipse etiam miserum christo damnante tyrannum
Glorier ad gratos dogma tulisse uiros.

Itaq; charissimi mei sicut semp obedistis. &c.

Cum metu & tremore vestram salutē opamini.

Deus ē enī q̄ operatur in vobis & velle & perficere pro bona volūtate.

Oia autem facite sine murmurationibus & hesitationibus vt sitis sine q̄rela & simplices filij dei.

Sine reprehēsione in medio natiōis praue & puerse inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.

Verbum vite cōtinentes ad gloriā meam in die christi q2 nō in va-

cuſũ cucurri neq; in uacuũ laboraui ſed & ſi immoler ſupra ſacrificiũ & obſequium fidei vr̃e gaudeo & congratulor oĩbus vobis idipſum aũt & vos gaudete & cõgratulamini mihi.

Gens pia quæ noſtris oblata es uictima dextris,
Siſte deo, & miſerum deſere terſa ſolum.
Firma pete, humanis nihil eſt niſi mobile regnis,
Mundus & aduerſas fertq; refertq; uices.
Aſpicis ut ſubito turbentur terrea caſu,
Oceanus motas uoluit & urget aquas.
Aſt ego nec gladios, nec tartara cuncta paueſco,
Extinguar, chriſtus dum micet orbe meus.
Ipſe ſuperq; fidem ſi iam ferar hoſtia ueſtram,
Sunt mihi de electis gaudia certa uiris.
Vos quoq; nobiſcum uicto gaudete tyranno,
Nec turbet ueſtros hæc breuis umbra ſinus

Spero aũt ĩ dño ieſu Thimoteum me ſcito mittere ad vos vt et ego bono aĩo ſim cognitis q̃ circa vos ſunt neminẽ eñ habeo tan vnanimẽ q̃ ſincera affectione ꝓ vobis ſolicitꝰ ſit oẽs eñ q̃ ſua ſunt q̃rũt nõ q̃ ieſu chr̃i experimentũ aũt eiꝰ cognoſcite q̃m ſicut patri filius mecum ſeruiuit in euangelio &c.
Neceſſariũ aũt exiſtimaui Epaphroditum fratrẽ & cooperatorẽ et comilitonẽ meũ vr̃um autem apoſtolũ & miniſtrum neceſſitatis meę mittere ad vos &c.

Cætera derbenſi ſocio mandata loquemur,
Qui feret ad ueſtras nomina noſtra manus.
Quin etiam Pauli referet pia uiſcera ueſtri,
Cum ueniat uobis traditus alter ego.
Ille ſimul ueſtræ referet mihi gaudia uitæ,
Cum referat gnatos mente ualere meos
Sunt alij ob ſæuum uenantes dogmata lucrum,
Det deus hoc ſanctis mentibus eſſe procul.
Integer iſte tamen chriſto ſpectabilis uno
Quem fidum curis res probat ipſa meis.
Huic epaphroditus comiti iungetur, & ambos
Excipite affectu iam ualet ille pio.
Iam ualet a morbo, functaq; uincla Neronis
Non ueritus rabidis reſtitit uſq; lupis.

Per-

Pertulit ad nostros ueniens tua munera uultus,
Ad pia te nostro nomine turba redit.
At non dona feret, nisi donum dicis amorem
Syncerum & uerbi semina uiua boni.
Affectu puro donum pensatur honestum,
Hunc tibi quem possit reddere Paulus habet.

CAPVT TERTIVM.

NVnc superest domino grates psoluere uiuo
Quod semper ueram prouehit ipse fidẽ
Augescant solo christiana negocia uerbo,
Vt pia, quæ uerum quo tueantur habent.
In melius res nostra palam, licet hoste furenti
Impugnent nostros ethnica tela uiros.
Semisepulta cohors amplexa horrentior umbra
Est potius curæ iam metuenda meæ.
Qui uetera admiscent nascenti ligna decori,
Fœdantes tactu lucida templa suo.
Sæpius admonui, tales pia membra cauete,
Effugite ut sæuos hæc mala corda canes
O blatrant uero, mordentq; charismata, rectis
Obseruate animis, ne fera turbet hyems.
Quondã erat hæc umbræ generosa potẽtia sacræ,
Nunc cessat uiso tota figura deo.
Nunc resecare animis uitium præstabit auernum,
Debemus pulchram corde referre notam.

De cetero fratres mei gaudete in domino:

Eadẽ ad vos scribere mihi quidẽ nõ pigrum vobis autẽ necessariũ videte cães videte malos oparios: videte cõcisionẽ nos enĩ sumus circũcisio q̃ spũ seruimus deo ⁊ gl'iamur in christo iesu ⁊ nõ ĩ carne fiduciam habẽtes.

Nil pecudum sanguis, nil iam tua uincula Moses,
Corde coli puro conditor unus amat.
Vera scio, legi nec sum male conscius ipsi,
Abramum scio me carnis habere patrem
Sum Phariseus amans legem, librumq; secutus,
Iste mihi quondam feruidus ardor erat.
At tunc ignoto tractabam carnea christo,
Hærebatque animo corporis umbra meo.
Iam didici Solem, radio iam cognita iusto
Lux mihi, iam uerum est cernere posse iubar.
Deseruit noctem sæclique umbrosa uetusti
Lucra fugit passo mens mea fixa deo
Hunc sibi si quis habet, cōtemnat cætera, quid ni?
Fons est, perpetuas quo bibit orbis aquas'
Iustitia a christo tota est, si profuit unquam
Lex, a uenturo profuit illa deo.
Sola fides christi, sanctorum sæcula patrum
In spe promissi fecit honesta dei.
Hac fretus, quanquā uinclis laniatus acerbis
Gaudeo pro domini morte perire mei.
Ille cruci affixus sensum mihi firmat, ut illo
Compatiens lætum peruehar usque polum
Exsurgam surgente deo, uictoque sopore
Incipiam christi regna uidere mei.
Non dedit hoc fidei terrena potentia nostræ,
Teque sequens fateor muneris esse tui,

Quanquā & ego habeā cōfidētiā in carne: si quis ali⁹ videt cōfidere i carne: ego magis circūcisus octaua die: ex genere Israel d̄ tribu Bēiamī hebre⁹ hebreis scd̄m legē Pharise⁹ scd̄m emulationē p̄sequens ecclesiā dei. Secundū iusticiā q̄ in lege est cōuersat⁹ sine querella.

Sed q̄ mihi fuerit lucra arbitrat⁹ sū hec ꝓpter christū detrimēta veruntamē existiō oia detrimētū esse/ ꝓpter eminentē scientiā iesu chri dn̄i mei. ꝓpē quē oia detrimentū feci. & arbitror vt stercora vt christū lucrifaciā. & inueniar in illo non habēs meā iusticiā q̄ ex lege est: sed illā q̄ ex fide est iesu chri: q̄ ex deo ē iusticia in fide: ad cognoscendū illū & uirtutē resurrectionis ei⁹: et societatē passiōis illi⁹ cōfigurat⁹ morti eius. Si q̄modo occurram: ad resurrectionē q̄ est ex mortuis nō q̄ iā acceperim: aut iā pfect⁹ sim sequor autē q̄modo cōprehendā: in quo

Nec mihi iam capta est perfecto meta labore,
Extat adhuc campo fasque nefasque suo.
Nitor at ipse tamen totisque obluctor habenis,
Assequar ut donum uictima sancta tuum.
Non segni positæ contingunt præmia palmæ,
Acriter instanti præda paranda duci.
Et me quem cæco miserum retraxit amore
Lux pia cum flammis imbuit ora suis.
Spes, leuat, at nondum, ne uos fiducia segnes
Reddat, sum uotum certus habere meum.
Magna sequor, christus promisit grandia certum
Conditio morbi nec sinit esse mei.
Magna igitur spe ducor amans, cursuque secũdo
Visa ducis manibus dona priora peto.
Et cuncta a tergo terrena & carnea linquens,
Extendo uotum regna per alta meum.
Qui temere currit uento defertur inani,
At mihi rex certam dat pius ire uiam.
Hæc mihi pfixa est et ad hãc mihi christus amore
Immenso, clarum sanguine monstrat iter.
En uocat e læto conantem uictor Olympo
Duxque prior lassi militis ora fouet.
Post habui Mosem, ne me remoretur euntem,
Ne mihi de lapso coniuge partus eat.
Non licet ante oculos nisi solum ponere christum,
Ferre diem seruis contulit ille suis.

ꝛ comprehensus sum a christo iesu.

Fratres ego me nõ arbitror cõprehendisse.

Unum autem.

Que quidẽ retro sunt obliuiscẽs ad ea vero q̃ sunt priora extẽdẽs meipsum ad destinatũ prosequor ad brauiũ superne vocationis dei in christo iesu.

Quicunq3 ergo pfecti sumus hoc sentiamus ꝛ si quid aliter sapitis hoc vobis deus reuelabit.

Veruntamẽ ad quod peruenimus vt idẽ sapiamus & in eadem ꝑmaneamus regula. Imitatores mei estote fratres & obseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram.

Interea fratres suscepto pergite cursu,
Turpius est notum deseruisse deum.
Hoc tamen in cursu falsum obseruate docentem,
Sub ficta rabidos pelle cauete lupos.
Qui sequitus cæcum fouea trudetur eadem,
Nox similis ambos, mors simul una premet.
Militat omnis amans, pugnãt mundusq; deusq;,
Et liquet aduersis castra tenere locis.
Sub mundo a famulis habitandus q̃ritur Orcus,
Et manet hos dextris pœna parata suis.
Principe sub christo bellanti seruiet æther,
Maiora & meritis munera danda pijs.
Quis nolit te christe sequi? quis maxime ductor
Non uelit æterni signa subire boni.
At multi ignorant quæ sit uia, quos sibi tandem
Ad sanctum uerus ducet ouile pius.

Multi eñ ãbulant: q̃s sępe dicebã vobis nũc aũt & flens dico inimicos crucis christi quorum finis interitus.

Cæcus imaginibus terrenæ percitus auræ
Non sequitur nisi dulcia signa dei.
Et quasi post uitam non sit labor, heu iacet illex
Turpiter humanis sensus in illecebris.
Nec sequitur meliora, cupit male terrea, susq;
Voluit in obsceno pectora prona luto.

Quorũ de9 vẽter est.

Venter ei dominus, nitidumque pecunia cœlum
Et nisi terrestres nil meditatur opes.
Flens refero, mentes lœtho condentur amaro,
Qui tantum in falsis spem posuere bonis.

Flens

Flens refero fratres, nil est insana uoluptas,
Et penes hanc cæci cor posuere uiri.
Conclamat uitiis charitas fraterna peremptos,
Excutit hæc lachrymas mortis imago meas.
Ah miseros, tumulo quos mors hæc claudit ĩ atro
Hæc mors est animis flenda reflenda piis.
Scilicet hanc etiam summus deflebat amator.
Cum fera diuino rumperet antra sono.
Nec te cõmotus lachrymatur Lazare christus,
Sed cæsos miseris quos necat umbra dolis.
At nos o comites ut christea signa sequamur,
Viuamus terris corpore, mente polis.
Ecce caput nostrum superas remeauit ad arces,
Quid facis in stygia perfide miles aqua?
Suspice uictorem, triuiis qui clarus auernis
Pertulit ad uiuum lucida membra polum.
Ille tibi æthereos thalamos reserauit, & istud
Corpus ab exoso quod graue ducis auo.
Exustis maculis diuino lumine uitæ
Conforme æterno conferet esse duci.
Membra quidem capiti miserandis cõsona pœnis,
Lux, decor & similis, cũ ruat umbra manet.
Magnũ opus hoc fratres, sed sũmæ fidite dextræ.
Qui dabit hoc famulis maximus author erit.
Fidite, perpetui nam summa potentia christi
Decreuit uotis nulla neganda piis.

Dissimulat

Et gloria in confusio ne ipsorum qui terre-na sapiunt.

Nostra autem cõuer satio in cęlis est.

Unde etiam saluato-rem expectamus do-minũ nrm iesum chri stum.

Qui reformabit cor-p9 humilitatis nostrę configuratum corpori claritatis suę.

Secundum operatio nem virtutis suę qua etiam possit subiicere sibi omnia.

Dissimulat nunc multa potens, præstatq; fateri,
Sed referet pensum iusq; nefasq; suum.

CAPVT QVARTVM.

Itaq; fratres mei charissimi desideratissimi gaudium meum & corona mea sic state i domino charissimi.

HAc spe lætus amãs dominũ desiste moueri
a christo, & falsis ne capiare bonis.
Ne deuicta meæ ludas pia turba coronæ
Iam domino digitis hostia facta meis.

Euodiã rogo & Syntychẽ deprecor idipsum sapere i dño etiam rogo et te germana Cõpar adiuua illas quę mecũ laborauerũt in euãgelio cum Clemẽte & cęteris adiutorib9 meis quorum nomia sunt in libro vitę.

Eudiaque & uerbo persistat Sintyches almo,
Finis habet factis præmia uera bonis.
Quin etiam germana precor teq; optima Cõpar
Auxilium socijs da mihi grata piis.
Dicturo socios non est opus indice, constat
Aeternum claros nomen habere uiros.
Nam liber hos uitæ, quem non abolere uetustas
Vlla queat uiuo tempus in omne deo.
Censuit omnipotens christianã in principe gentẽ,
Nil ualet a firmi uoce perire dei.

Gaudete in dño semper iterum.

At socij læto este animo, sæuosque furores
Vincite, dat charus gaudia uera deus.
Siue insana feri crudescant murmura ponti,
Siue obstet uiso turba canina bono.

Dico gaudete.

Seu uos tartareis affligat cerberus iris,
Cum laxum toto sæuiat orbe nefas.
Seu male iam turpes quærat mors uestra colores,
Gaudete in christi nomine luce, mei.

Aequo animo proprijs fraudem captare capistris
Qui sequitur lumen lumine teste potest.
Vester odor placido fulgensq; modestia uultu
Alliciat falsos ad bona uera uiros.
Conciliat duros lenis patientia mores,
Ipsa ferox passo frangitur ira pio.
Turba dei furias non ulciscaris acerbas,
Si tibi per dominum semita facta tuum est.
Neue his inuideas fortunæ xenia falsæ,
Mors latet in sæuis horrida delicijs.
Instat enim christus, supremo buccina campo
Iam prope, iam mixtis ultima sacra choris.
Iustis pro uicto tribuet noua guaudia sæclo.
Prauis pro irriso tristia uincla polo.
En prope christus adest, modicos perferre labores
Ne pigeat, uoto certa corona pio est.
Viue precor cœlis, & curas pelle nefandas,
Vna est de mœsto cura tenenda die.
Ne iudex tandem sæcli finitor amari
Irruat, incautos & premat ille sinus.
Inuadens medio furum uigilantia somno
Strauit deceptos nocte silente uiros.
Fide pio domino, uana est nisi nixa sub illo
Spes tua, ueraces dat deus unus opes.
Præsidijs ne fide soli cœlestibus hærens,
Quæ cupis a solo iusta petenda deo.

Modestia vestra nota sit omnibus hoib9.

Dominus enim prope est.

Nihil soliciti sitis.

Sed in oi orone & obsecratione cũ grarum actione preces vre innotescãt apud deũ.

Hunc

Hunc ora, uotisq́; supplex ardentibus insta,
Non nisi de gelida piscis habendus aqua.
Non segni merces, non constant grandia paruo,
Si cupis, oranti magna paranda tibi.
Ne si forte petens primam patiare repulsam,
Concidat æthereis spes tua pulsa locis.
Sed semper summo grates persolue tonanti,
Quæcunq́; in uotis peruolet aura tuis.
Prospera nulla leuent, te nulla aduersa fatigent,
Quæ placuere deo sunt bona cuncta pio.
Quin & ab aduersis reddet tibi prospera causis,
Si læsus uera non moueare uia.
Ille uidet caris quid sit magis utile membris,
Vult tamen oratus fundere dona deus.
Vt discat meruisse precans, ut numina noscat
Inualidus, lachrymis & colat illa suis.
Mensq́; boni consors uerum meditata parentem,
Conscia sit dextras nil ualuisse suas.
Sic erit ut fœlix diuinæ pacis honestas
Conciliet placido pectora sancta deo.
Armet in aduersos domino conformia casus,
Ne metuant forti corda ligata duci.
Nec sat erit uacuum curis terrestribus esse,
Est & opus ueras quærere diuitias.
Ardua uincenti non est uia, te uocat ergo,
Virtus ad gemmas chare Philippe suas.

Et pax dei q̄ exuperat oēm sensum custodiat corda vr̄a ⁊ intelligentias vestras in christo Iesu.

De cetero fratres: q̄cūq; sunt vera: q̄cūq; pudica: q̄cūq; iusta: q̄cūq; scta: q̄cūq; amabilia: q̄cunq; bonę fa-

Scilicet

Scilicet in primis hanc sit quia dura repelles,
Cunq; illa effugies quæ tibi dantur opes?
Hæc habet in patulis cœlestia pocula dextris,
Atq; deum terris quo uelit ipsa trahit.
Hæc claris superam metitur funibus aulam,
Hæc ligat ornandis serta decora uiris.
Iusticia, & pietas, uerum, pax sancta, decor, lux,
Quæq; oritur nato cætera turba deo,
Sint comites uobis terrisq; ad sydera fractis
Conseruos uirtus inciat una meos.
Audistis uitam, uerbi uos nuntius alti
Edocui christi dulcia iura dei.
Nec docui tantum uerbo, sed & utile mundo
Exemplum factis cernitis esse meis.
Vnum oro nostros seruate calentius ignes,
Si datur & radiis me superate bonis.
Astra super proceres ualidis insurgite neruis,
Insontes animas qui citat ille fouet.
Incitat ille suos internis motibus agnos,
A supero semen semine turba uides.
Præuenit illapsu charitis, flammãq; latentem
Inspirat, uenis conditor ipse piis.
Adde etiam si parua notes hic terrea præstat
Munera, ab hoc plenus pullulat omnis ager.
Diuidit hic campos, & diuitis implet aceruos,
Si quid habes, dominus donat habere tuus.

mẽ: si qua virtꝰ: si qua laus discipline hec cogitate.

Que et didicistis: et accepistis: ⁊ audistis: ⁊ vidistis in me.

Hec agite ⁊ deus pacis erit vobiscum.

At tibi

At tibi si qua manent sceleris uestigia primi,
In te si durum mãmona sæuit onus.
Concipe præstantes animos, tibi munera summus
Hæc dedit, ut miseris tu simul illa dares.
Audijt orantem dominus, tu toruus egenos
Despicias? cœlis ordo benignus adest.
En eget auxilio qui non tulit, optima lex hæc
Est duris, uero conuenit illa pio.
Gratulor hoc fratres domini q̃ dona superni
Noscitis & charitas pectora uestra mouet.

Gauisus sum autẽ in dño vehementer quoniam tandem aliquã-do refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis.&c.

Gaudeo q̃ non, est regina pecunia uobis,
Et cura est socios pane leuare pios.
Nec mihi quæ a largis uenerunt dona Philippis
Credite sed magno missa fuisse deo.
Esurit in membris dominus, saturatur, & absens
Est præsens, uerum concipe turba caput.
Pauper adest Paulus, sed Paulo ĩ paupe christus,
Quæ data sunt misero munera christus habet.
Pascitur hic pastor, minimos cum cernitis, illum
Cernite, nam socijs est pater ipse suis.

Nõ quasi propter penuriã dico ego enim didici in q̃bus sum sufficiens esse.

Nec mea paupertas sed gloria uestra poposcit,
Gratuler ut dextras uos habuisse pias.
Non rudis æger eram, per longa pericula noui
Sumere de castis robora sancta cibis.

Scio & humiliari: scio & habundare.&c.

Et si quando nimis deus obtulit, hoc quoq; charis
Do socijs grato diues in obsequio.

Deprimit

Deprimit esuries nec me, nec copia reddit
Elatum, a domino uis mihi tanta meo est.
At quanquam populo petij non munera uestro,
Accepi a sanctis munera missa uiris.
His mihi dempta fames, donis opulentus opimis
Supplebit iustus debita nostra deus.
Ille pijs agni diuina tomacula uiui
Conferet, & magnam quæ leuet unda sitim.
Pertinet hoc nostro qui pax & gloria christo
Iam uelit in uestris mentibus esse fauens.

Omnia possum in eo qui me confortat.

Veruntamē bene fecistis cōmunicantes tribulationi meę.&c.

Repletꝰ sum acceptis ab epaphrodito q̄ misistis in odorem suauitatis hostiam acceptā placentem deo.

Deus autē meus impleat oē d̄siderium vr̄m scd̄m diuitias suas in gloria i christo iesu.&c.

FINIS MVSAE PAVLI-
næ Aluari Gomez in episto
lam ad Philippēses.

MVSA
PAVLINA ALVA ri Gomez in epistolā ad Colossenses.

CAPVT PRIMVM.

¶ Textꝰ Pauli apl̄i.

Paulo christi caris hæc carta Colossis
Mittitur, ut populo missa legenda pio.
Perlege me, & lectum non indignere magistrū,
Iam christi Paulus, qui modo Saulus eram.

Paulus apostolus iesu christi per volūtatē dei & Thimotheꝰ frater his qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fratribꝰ i christo iesu

Non

Non phrygium me mater agit, nõ uana Cyrenes
Verba cano, aut tectis delphica iussa dolis.
Non ego moseam ueteratis pellibus umbram,
Vera sed a christo gaudia missa fero.
Cura mihi cluso dissoluere uestra tyranno,
Viscera & ad proprium ducere mẽbra caput.

Gratia vobis et pax a deo patre nostro.

Laus illi, uobisq; salus, & gratia, paxq;,
A patre sit, gnatos qui dedit esse suos.
Vt qui cœlicolas æterno uinxit amore,
Vos faciat summum semper amare bonum.

Grãs agim⁹ deo ꝛ pr̄i dñi nr̄i Jesu chꝛisti.

Se mihi, & illapssu dat me sibi gratia uero,
Hæc semper causa est, cur ego semper amen.

Semper ꝓ vobis orãtes.

Et quoniam uestros non est mihi cernere uultus,
Præsentes christo mens mea semper habet.
Illi agimus grates pro uestra luce petentes,
Augeat ut uestras luminis author opes.
Rettulit ipaphras, christi est ea gloria, puras
In uobis flammas, & sine labe fidem.

Audientes fidem vestram in chꝛisto iesu ꝛ dilectionem quam habetis in sanctos oẽs.

Rettulit incolumes stygios calcare decembres,
Laus ducis est claros qui facit esse uiros.
Fons pater in christo largitur & omnia magno,
Nec sine tam uiuum numine nomen habet.
Est christus, christoq; salus hauritur, ab illo
Vngitur, æternas & bibit unctus aquas.
Vitæ oleum, ad gentes christo descendit ab uno,
A christo in nostras fusa medella manus.

Ille pius cordi charites immittit amanti,
Sustinet & flatu pectora casta suo.
Propterea uestris coepi noua gaudia factis,
Quod speras christo candida turba deo.
Quod charitas, spes, atque fides in principe coeli
Dant tibi, quod socijs des pia dona tuis.
Quam bene cõsultum est, largo nam foenore uerũ
Per christum ad uestras haec reditura manus.
Magna pijs uerax promisit munera christus,
Sed dare promissis uberiora potest,
Et dabit, & nunc dat, iã nos quoque uidimus, ecce
Christianum toto surgit in orbe decus.
En magis atque magis ditissima regnat egestas,
Cedit & ignifero somnus, & umbra deo.
Iamque lycaoniam, phrygium iam temperat arua
Lux oriens, Asiam iam petit ipsa suam.
Augescit, semperque potens, & latius igne
Tenditur efflictis flamma superna dolis.
Haec uenit in uobis, & proficientibus ultro
Emicat in domino gloria uestra meo.
Mens pia, sed quãquã faciũt te crimina moestam,
Et noto inflictum pectore turbat onus,
Sta pedibus, confide patri, quando arte paterna
Gratuitam sentis regis habere manum.
En tua suscepto perierunt crimina christo,
En tibi deposito crimine numen habes.

Propter spem.

Que reposita est vobis in celis quam audistis in verbo veritatis euangelij.

Quod puenit ad vos sicut in vniuerso mundo est.

Et fructificat & crescit

Sicut i vob; ex ea die q̃ audistis & cognouistis gratiam dei in veritate: &c.

CC Quid

Quid trepidas? folijs australes expulit æstus,
A uitijs populum nunc tegit ipse suum.
Nube suos quondam direxit signifer, at nunc
Christus iter flammis edocet ipse nouis.
Agnus erat quondam sceleris lustrator, & iræ,
Et tibi nunc princeps hostia diues adest.
Corporibus tunc esca, datur nunc mentibus ipsis,
Nunc se corda pius pascit amica deus.
Tunc hecatambeo delere piacula fumo
Non poterat sæuis saucia turba minis.
Nunc medio uiui franguntur crimina saxi,
Perq; deum uicto culpa furore cadit.
Solum opus est cordi charitas infusa fideli
Instituat sensus non abitura tuos.
Non abitura, truci ni tu male perditus hosti
Cesseris, ex pacto ius habet ille tuo.
Si non admittas, deus est tibi, respice sæuum
Admittis crimen, pectore numen abest.
Elige quod cupias, non est modus, effuge terram,
Si cupis in tuto castra tenere loco.
At bene q̃ christo luces pia turba recepto,
Qui dedit eluso lumen habere dolo.
Quod mundi fraudes, & inanes temnis honores,
Figis & in passo feruida corda deo.
Nãq; ego quid referam, populo q̃ charus amico
Sim pater, in christo diligor ipse meo.

Sicut didicistis ab epaphra charissimo con=seruo nostro, q̃ est fidelis pro vobis minister christi iesu q̃ etiã ma=nifestauit nobis dile=ctionẽ vestrã in spiritu

Non

Non erat hic tanti Paulus sine nomine christi
Sum nihil, in christo sum quoq; magnus ego.
Nec sumus ingrati, si quid sumus, istaq; semper
Respondit socijs uox mea grata meis
Vt primum uestræ spes est mihi nota salutis,
Amplector nostro pectora uestra sinu.
Et precibus dignis excusso puluere carnis
Pro uobis domino feruida uota damus.
Perficiat qui cœpit, oues qui fecit, & ipse
Connectat formæ membra uocata suæ
Plenius ut domini placitum agnoscatis, ab ipso
Edocti magni mystica sacra dei.
Nec placeat uanæ fucatum dogma sophiæ,
Non colitur superis barbara memphis aquis.
Vana superstitio est fumantibus eruta monstris.
Nec moueat claros noctis imago uiros.
At sapientis iter prudenti pergite uoto,
Spiritus æthercam fertq; refertq; uiam.
Iam bona pars doni concessa est desuper, atqui
Vestra peto ad summum corda uenire gradũ.
Christicola ut christi sacros imitetur amores,
Vitaq; sit socio candida digna deo.
Hoc petit alma fides animis, hoc enthea poscit
Virtus optati principis arma sequi.
Non satis est uerum christi didicisse decorem,
Vt deus a summo labitur ipse polo.

Ideo et nos ex q̃ die audiuim⁹ nõ cessam⁹ pro vobis orãtes ꝛ po stulantes.

Ut impleamini agnitiõe volũtatis eius in omni sapientia ꝛ intellectu spirituali.

Ut ambuletis digne per omnia.

Placentes in omni opere bono.

Fructificantes.

Vtque sit hic moriens ligno confixus amaro,
Abluit ut populos sanguis, & unda reos,
Vtque triumphatam diuino funera mortem
Vicimus, ut loqueis bestia capta suis.
Stat charitas, fidei pulchros quæ terminat actus,
Qui sapit, illapsum non fugit ille deum.
Officiisque piis potiusquã numina uerbis
Flectuntur, uani quid iuuat aura soni?
Quare agite o fratres sumptis adolescite donis,
Et charites domini ferte per astra pii.

Et crescentes in scientia dei.

Crescite constantes diuino semine, christus
Vt metat e factis quæ serit ipse piis.

In omni virtute cõfortati.

En furias, sed robur adest, urgente procella
Noscitur in medio quæ bona cymba lacu.
Nil te de christo moueat, ne desere palmam,
In mentes nihilum dextra neronis habet.
Heus frater nihil umbra potest nisi corpore terræ,
Stet precor in charo mens tua firma deo.

Secundũm potentiã claritatis eius.

Nec uires metire tuas, erit entheus alta
Mente uigor, domino ni moueare pio.
Est deus in sanctis bello insuperabilis omni,
Opponet summas in fera tela manus,
Est caput, & placidis constantia robora membris
Inspirat, dextris & tegit illa suis.

In omni potentia & longaminitate.

Quisquis in æthereo calcauit tartara uoto,
Per uitæ authorem uictor ut esset habet.

Qui

Qui rigida sævos tolerauit mente labores,
Ascribat domino robur, & arma suo.
Ergo habiles, fortesque uiri, nihilumque timentes
Vincamus rabidi tela superba lupi.
Quin alacres animis contempto occurrite læto,
Vulneraque ut magni sumite dona dei.
Et grates offerte patri, qui sanctus honorem
Hunc dedit, autorem dicere posse patrem.
Vir pie, qui ritu coluisti ligna nefando,
En tibi dat notus gaudia uera deus.
Admissusque sacro uitæ radiantis honori
Expectas ueri lucida regna boni.
Hac spe surge precor, nec te quid territet usquam,
Blandicijs uisi ne capiare doli.
Te pius horrendi cæca caligine somni
Versatum radijs excitat ille nouis.
Seruisti inferno fœdissima prælia tyranno,
Transtulit ad regnum te deus ipse suum.
Teque ligat nato, quo nil sibi charius uni,
Et membrum templi te facit esse sui.
Non locus est uitijs, si te data regia tangit,
Si cupis uniti numen habere dei.
Transijt umbra furens, scelerati iura furoris
Diruta sunt, ueras pandit olympus opes.
Turba micans christo nata est tibi uera perempto
Libertas, laqueos conterit ille tuos.

Cum gaudio.

Gr̃as agẽtes deo & patri q̃ dignos nos fecit.

In partẽ sortis sanctorum in lumine.

Qui eripuit nos de potestate tenebrarum.

Et transtulit in regnũ filij.

Dilectionis suę

In quo habem⁹ redẽptionem et remissionẽ peccatorum.

Exligata monstris, & crimina prisca remittens
Restituit uiuis te deus ipse choris.
O fœlix, si dona capis, si lumina cernis,
Si sentis domini uulnera sacra mei.
Corpus eras quondam rabidi tortoris, & umbra,
Nunc lux tunc christi corpus, & ara dei.

Qui est imago dei inuisibilis primogenit9 omnis creaturę.

Christus et iste tuus pulcherrima patris imago ē,
Per quam sunt oculis cuncta uidenda pijs.
Ille habitat lucem, cui nulla est proxima lampas
Ingenij, nullis panditur ille notis.
Cernitur in gnato, per gnatum cernitur ipsi
Aequalem, siquidem uox canit una duos.
Sed neq; sic duo sunt, unus deus, unica uirtus
Sunt ambo, hæc dextris ius habet omne suis
At proprium sibi quisq; tenet, gnatū ille, patrēq;
Alter habet, solus sed manet ipse deus.
Estq; pater uerus, sapiensq;, potensq;, bonusq;
Summus & a summo gignitur iste bono.
Verus ut ipse pater, patriq; simillimus unum
De toto genitus numine numen habet.
Nec noua nascenti datur omni potentia, natus
Aeternus, uiuo est gloria uera patri.
Nec genitus cœpit uis infinita, simul sed
Cum patre dat radios patris imago suos.

Quoniam in ipso cō=dita sunt uniuersa.

Conditus a nullo est, perq; hūc pater oīa magnus
Condidit, & natus condidit illa deus.

Con

Condidit en patrium quod sustinet omnia uerbū,
Nec binum duplici nomine numen adest.
Suspice siderei sublimia regna theatri,
Inspice fœcundo semina mixta solo.
Seu uelis angelicos numeris quadrare maniplos,
Vt pater his genitus dat simul esse bonus.
Omnia christus agit, christus mouet oīa, seruat
Omnia, sunt christo subdita cuncta meo.
Ipse gubernator formati seminis, in se
Omnia, quæ æternus condidit, unus habet.
Huic tanto unitus domino capitiq;, duciq;,
Quid facis in cæno puluis & aura tuo.
Erige socordes animo, tibi maximus autor
Vnitus membrum te facit esse suum.
Est dominus quondamq; ferox, ultorq; furorum,
Et sæpe in priscos sæuit ille patres.
Crimina terrifico damnauit tristia uerbo,
Misit & ultrices falsa per ora faces,
Sed tunc hostis erat, nunc est caput, ipseque lectum
Vir sponsæ corpus, colligat, atque mouet.
En caput unitis uiuacia balsama membris
Spirat, & ad patrem se duce pandit iter.
Angelicos facit iste choros, firmatque, regitque,
Vnum cum misero te quoque corpus habet,
Datque suas unitus opes, uitamque, decusque,
Stillat & afflatu dona beata suo.

In cęlis & in terra visibilia & inuisibilia.

Siue troni: siue dñationes: siue principatus: siue potestates oīa ꝑ ipsum & in ipso creata sunt.

Et ipse ē ante omnes & omnia in ipso cōstāt.

Et ipse est caput corporis ecclesię.

Qui est principium.

Primogenit⁹ ex mor tuis.

Primus & oppresso surrexit uictor ab orco,
Vt membrum superas aduehererc domos.
Morte micans uicta puro spectabilis ostro,
Dux gerit ad famulos clara trophea suos.

Vt sit in omnibus ipse primatum tenens.

Hic autor princepsque caput, requiesque, decusque
Omnibus est, uires dat pius ipse parens.
Surgemus surgente deo, tenet ille decoris
Principium, radios diuidit inde suos.
Ipse prior donis diuinaque dona secundis
Partitur claris, mortus amore uiris.
Fecerat hic, seruos & iam fera funera passos
Instaurat genitos, & iubet esse pios.
Ex nihilo creti, uiuoque ex fonte renati
Debemus christo uiscera nostra deo.

Quia in ipso complacuit omnē plenitudinē inhabitare.

Cui pater æternas uires summumque uigorem,
Et socium regni contulit esse sui.
Vtque pater rex, atque bonus, iustusq;, potēsque,
Et tamen electis iungitur ipse uiris.
Scire nefas, nostris nec tanta est gloria neruis,
Quæ facit ignotus, cur facit illa deus.
Hoc scimus deus est bonitas, deus optima semper
Decernit, summum tempus in omne bonum.
Sic uisum est, sic ipse pater decreuit, ab æui
Principio hæc doctis est data summa uiris.
Hunc & nostra salus æternis & gloria ueri
Mouit, ab irato labitur ipse polo.

Cōciliatq;

Conciliatque sibi genus hoc mortale, iacentes
Mundat oues, lœthum funeris ultor agens.
Non hæc legifero cessit prouincia mosi,
Sola erat hæc domino digna petenda meo.
Hoc proles diuina decus, summique parentis
Filius hoc tantum sanguine fecit opus.
Supplicioq; graui nostrum mundante uenenum
Contudit antiqui robur onusque mali.
Et scelus & pulchris dirimens obstantia donis,
Aethera cum terris iunxit amore nouo.
En noua sub christo conspirant fœdera sancto,
Cæteraque unito sunt quoque iuncta deo.
Vos quoque qui quondā distracti a numine uero,
Infœlix falsos turba secuta deos,
Aduersos radio cæcis nox aspera uinclis
Traxerat, & stygijs merserat ora uadis.
Sed tamen & pietas conuictos suscipit hostes,
Victor & iratum temperat arma deus.
Nuncque sibi qui cuncta potest astrinxit, & uni
Conciliat natos, & facit esse suos.
Non uenit angelicas hæc gloria sancta per ulnas,
Nec datur æthereis tergere sæcla choris.
Corpore sed uerbi mortem subeunte beati,
A quo multiplices hæ tibi dantur opes.
Hoc captum laqueis fregit tua uincla superbis,
Et moriens læthi tela cruenta tui.

Et per eum recōcilia ri omnia in ipsum.

Pacificās per sangui nem crucis eius.

Siue quę i terris: siue quę in cęlis sunt.

Et vos cū essetis ali quando alienati: & ini mici sensu in operib⁹ malis.

Nunc autem reconci liauit.

In corpore carnis ei⁹ per mortem.

Hoc

Hoc tibi dat patriæ diuina charismata mensæ,
Hoc potes & sæuam fonte leuare sitim.
Sed quoniam uera deserti pace nocentes
Non possunt domini regna uidere pii.
Vt uerus duraret amor, nexusque salubris
Esset, & in summo te frueren bono.

Exibere vos sanctos.

Condonat tibi turpe nefas primosque reatus,
Et tua anacIato culpa remissa deo est.
Sanctus ut exibeat sanctum, pulchrumq; decorum,
Et sistat domino tempus in omne suo.

Immaculatꝰ irrepre-hensibiles corã ipso.

Vt maculis tersis, & pulsa flãmiser umbra,
Sit deus in famulis uita decorque suis.

Si tamẽ permanetis in fide fundati et stabiles & immobiles a spe euangelij quod audistis quod prędicatum est in vniuersa creatura quę sub cęlo est.

Hoc erit accepto, si perstes candide, uinclo,
Perque fidem uiso non mouearc deo.
Nec tibi sed populis patefacta est gratia cunctis,
Austrum, Eurũ, zephirũ, labitur atq; Notũ.
Quæ mora? quæ tandem miseri dementia somnii?
Munita est uero robore sancta fides.
Quis ualeat restare deo? consentit in ipsum
Orbis, & a uero lumine lumen habet.
Nescio quid ratio uero sibi fundat amico,
Dum tenet, & nostram comprobat ipsa uiã.
Christea dum priscis concordat tempora chartis,
Visa uidens christi uatibus acta mei.
Dum uidet impletam radiis lustrantibus umbrã,
Vtque parit uerum plena figura suum.

Cum

Cũ dominus plagis & sanguine uictor ĩ Orcũ
Irruit, & uastæ conterit ora nescis.
Quum ferit horrendi cruce loca tesqua barathri,
Et subito stygias concutit igne domos.
Cum tot mira potens per se facit, & sibi nullum
aduocat, & famulis dat quoq; posse suis.
Cum dolor in saxis, elementaque conscia uero
Anthori lachrymas non tenuere suas.
Cum christiana cohors sceleratas territat umbras,
Et facit in passo maxima gesta deo.
Cum miseros ægrosque leuat, cæcisque, reisque
Dat lumen, ueras luminis autor opes.
Cum siluere Ioues, & Apollinis arma uetusti
Aeternum nato terga dedere deo.
Vtq; sit hoc paruum, sed non paruũ, en tibi signa
Numinis in Paulo iam quoq; magna tuo.
Deposui nomen Sauli, tenebrasque furoris,
Inque meo pulcher pectore christus adest.
Nunc famulus, tunc hostis eram, conuersaq; uitã
Mens habet hæc domini luce citata sui.
Vtque mihi uitæ radii illuxere beatæ,
Post habui tactus thenua tala tuos.
Iam nec Aron Paulo satis est, nec Phineus, ipse
Nec Moses oculis gratus ut ante meis.
Ecce ministerio uerbi selectus ab illo
Iussa cano, magni nomen opusque dei.

Cuius fact⁹ sum ego Paulus minister.

Nec

Hec tan constanter nisi uerum docta magistrum
Hæsisset miris mens mea firma nouis.
Hebereas charites, & auita relinquere festa
Quis poterat falsis ductus imaginibus?
Sed uicit noctem radius, uerumque figuras,
præcoquæ sum ueri tempus in omne boni.
Ille uenenatum precioso sanguine mundum
Qui lauit, maculas ussit & igne meas.
Substulit indignos insonti carne labores,
Et manet hæc altos gloria certa uiros.

Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis.

Nec nos pœniteat diras tolerare catenas,
Sæuaque pro uestris uincla subire bonis.
Cur pigeat famulũ, quæ ostẽderit ante magister,
Signa sequi? castris dux erat ille suis.

Et adimplebo ea que desunt passionũ christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia.

Nec solum proprio perpessus corpore, uulnus
Ipse etiam nostro corpore sentit amans.
Datque ferenda caput charis sua uulnera mẽbris,
Ac simul in nostris fletque, gemitque malis.
Si mala, sed non sunt nisi uera hæc gaudia, dulce
Qui sequitur christum funere, funus habet.

Cuius fact9 sum ego minister secũdum dispensationem dei: q̃ data est mihi.

Sic ego, cui uerbi mandata est cura beantis,
Non metuo inferni fauce perire lupi.
Sto christo, & ualidis cœlestia pocula dextris
Effundo in damnum turpis apollo tuum.
Pellimus e siccis saturnia toxica uenis,
Et damus æthereas gentis in ora dapes,

Fraternas

Fraternas acies ueris armare sagittis
Non sat erat, magnus uult sibi cuncta deus.
Iungimus arctoas iordano flumine lymphas,
Et saturnigenas iungimus abramidis.
Hoc dominus quondam diuino sanxit amore,
Inque pio notum principe lucis erat.
Sed tamen hoc princeps misero celauerat orbi,
Parsque fuit meriti luce carere mali.
At postquam summa dominus descendit ab arce,
Indulsit radios hac quoque carne suos.
His arcana patent, iamque exorabile cœlum
Impluit angelicas ut bibat orbis aquas.
Nunc manifesta uiris lux emicat aurea sanctis,
Virque nitet populi duxque, caputque sui.
Iam patet arcanum, prisca quod nocte latebat,
En uitæ dulces iam patuere fores.
Ecce salus mundi, sacris uix credita flammis,
Vtraque gens unum, plebs habet una deum.
Nec tantum Isacidæ uino lætentur honore,
Gens micat a somni nocte citata sui.
Legifer & Salomon, & Iupiter improbus, uno
Fonte pares unum iam coluere patrem.
Non opus est Solymo fumantem puluere legem
Seruare, aut Normam græca minerua tuam.
Quid iuuat inuolucris oneratos frãgere lumbos,
Vana aut cyrnei uerba tenere lupi?

In vobis vt impleam verbum dei.

Mysterium quod.

Absccõditum fuit a seculis & generationib⁹.

Nunc autem.

Manifestatũ est sanctis.

Eius qđ b⁹ voluit deus notas facere diuitias glorię sacramenti huius.

In gentibus.

Q.δ est christus spes glorię.

Dulce

Dulce iugum christi uero fundatur amore,
Vt regnes, dominus seruijt ille tuus.
Dat christus tibi cuncta potens, hoc auspice rectũ
Pergis iter, falsos despice turba duces.
Hic tibi poscenti dabitur secum omnia donans,
Quo fieri fœlix te cupiente potes.

Quẽ nos annũciam⁹

Hunc cano, uitalem miseris præstare liquorem
Qui solet, & cunctos unicus autor amat.
Amphilocos, Mopsos & cætera monstra pudẽdi
Numinis excelsa percutit ipse manu.

Corripientes.

Ergo age iam sancto Dodonidas excute ligno,
Turpe uiris tales concelebrare deos.
Hortor amans, passis christi pia numina uenis
Accipe, syncero corde colendus amor.
Nec tantum nostro tentatur adultera cantu,
Gens, aut Caldeis mittimus ista uiris.

Omnem hominem.

Omne genus mortale uoco, terramq;, polumq;,
Testor ad amplexum christe uenire tuum.

Et docentes in omni sapientia vt exibeam⁹ omnem hominẽ perfectum in christo iesu.

Nec doceo comptis, aut falsa, aut friuola uerbis,
Surge, pete, in christo sunt bona cuncta deo.
Ipse salus, pax, uita, uiris, pastorque, paterque,
Omnes & patrio confouet ipse sinu.
Siue syonei recubaras margine riui,
Siue per acteas pes tuus ibat aquas.
Quicquid eras, iã linque, tuus nõ regnat Apollo,
Non Moses, passo cedit uterque deo.

Sumit utrũq; uocãs, & amœna claudit ĩ umbra
Te genitor domino turba redempta tuo.
Istum ego per sæuos terrena pericula fluctus
Insequor, est animis signifer iste pijs.
Iste mihi & socijs arcano illapsus in imbre,
Dat robur, nostras armat & igne manus.
Huius ope in solo calcamus tartara uerbo,
Vincimus & cuncti monstra superba mali.
Hoc solo nos terra pauet, christoque fideles
Testamur miris uera docere modis.

In quo laboro.

Certando.

Secundum operationem eius quam operatur.

In me in virtute.

CAPVT SECVNDVM.

NEc pia mens tumeat nostris elata tropheis,
Quod patior, passi gloria sola dei est.
Christus amat, cũ Paulus amo, cũ lumina fũdo,
Fundit & hæc domini dulcis imago mei.
Cum miseris patitur, loquiturq; loquẽtibus, atq;
Pro populo in stygios hic tenet arma ioues.
Hoc immotus agor, puroque accensus amore
Adieci curæ nomina uestra meæ.
Nec minor hæc cura est, q̃ uos in corpore nunquã
Aspexi, en oculos mens habet ista suos.
His diuinus amor uidet omnia, curat & unus
Omnia, de ignotis par mihi cura uiris.
Dum modo ueraces templo iungantur in uno,
Viuat & in membris duxque caputque suis.

Uolo enim vos scire qualẽ solicitudinẽ habeam pro vobis & pro his qui sunt loadicie & quicunq; non viderũt faciem meã in carne.

Sit

Sit quicunq;,boni si agnouerit inclyta summi
Munera per christum missa fuisse meum,
Nec iam terreno confidat dogmate,nec iam
Mose aut caldeis quod lauat, urat aquis.
Qui chhristum cæpit meus est,eia horrida mostra
Vincite,tartareas ne trepidate minas.

Ut consolentur.
Nec uos decipiat comptæ fallacia linguæ,
Ne cede infernis christea turba uiris

Corda eorum.
Imbelles pueros uani captare sophistæ
Artibus his,sed non pectora dura solent.

Instructi.
Simplicium turbat mentes solertia ditis,
Hanc christana tamen conterit ipsa fides.

In charitate et in oēs diuitias plenitudinis intellectus.
Fide deo, & phaleras pluci illaqueabis auerni,
Dæmonis ars christo lusa repente cadit.

In agnitione mysterij dei patris / et chri iesu
Iam tibi firma fides,arcanaq; numina sentis,
Iamq; pius dulcem dat tibi nosse patrem.

In quo sunt oēs thesauri sapiētię et scientię dei absconditi:
Percute christano lemurum phātasmata sceptro,
Prodijt a christo luxq;,salusq; deo.
Siste precor,passo nihil est tua gloria rege,
Si uitium uotis, & placet umbra tuis,
Vitaque sit concors fidei pulcherrima sanctæ,
Luceat & factis mens tua clara suis

Hoc aūt dico vt nemo vos decipiat i sublimitate sermonum. &c.
Siste precor christo fixis radicibus almo,
Ne ueniens animum uellicet aura tuum.

Sicut ergo accepistis iesū christū dñm nrm.
Si semel o fratres christi didicistis amorem,
Hoc super in ueris figite corda bonis.

Hoc

Hoc ſuper ut uiuo componite mœnia ſaxo,
Fixa domus chriſto non ruet ulla meo.
Siſtite nec tantum, ſed fructu creſcite pleno,
Et grati donis corda parate alijs.
Vos ultor contra uigilat, uos ſumite ſacra
Tela alacres, ueſtris & uigilate bonis.
Nec ſpecie caſtæ uerum ſimulante Sophiæ,
Fidite iam, ſolidos non habet illa cibos.
Præſcripta humanis non ſunt niſi terrea formis,
Nec poſſunt miſera fæce leuare caput.
Terrenus terrena ſapit, cœleſtia dona
Non niſi per chriſtum mens feret ulla deum,
Ille pios animos fœcundo format in æſtu,
Diuino recreans pectora ſancta cibo.
Non herbis fluuio ue ſalus, non tegmine uili,
Quid miſer in decima ſæpe lauaris aqua?
Quid chryſim inducis chriſto, ritusq; prophanos,
Et colis ingrati friuola ſigna poli.
Circuit ignaro per gyrum templa ſuſurro,
In nihiloq; ſuam ſpes tua fundat opem.
Sunt nihil hæc chriſto rerũ genus omne directo,
Nil ualet, hoc uiuæ fonte liquantur aquæ.
Omnis in hoc habitat diuinæ copia uitæ.
Corpore in hoc ſacri ſumma liquoris adeſt.
Pendet ab hoc uirtus, & pax, & gratia, non eſt
Hunc extra humanam, quæ leuet unda, ſitim.

In ipſo ãbulate radicati et ſup ędificati in ipſo & confirmati in fide ſicut & didiciſtis abũdantes in illo in gratiarum actione.

Uidete ne q̃s vos decipiat p philoſophiã / & inanẽ fallaciã ſcd̃m traditionẽ hoĩum ſecũ dũ elemẽta mundi / & non ſecũdum chriſtũ.

Quia in ipſo ĩhabitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter.

Eccur Mosea requiem tibi quæris in umbra?
Poscis ab humano uel tua regna sono?
Quicquid id est, qđ qris, habet tibi christus, & ipse
Fundit in electos aurea uasa suos.

Et estis in illo repleti: q̃ est caput oĩs principatus & potestatis.

His cõplenda sitis nostra est, sapiẽsque, potensque,
Dat dominus charis, quæ tenet ipse, uiris.
Est tibi quærenti sapientia christus, & idem
Rex manet, & dono dat tibi regna suo.

In quo & circumcisi estis circumcisione.

Hunc super angelico ueneratur curia cantu,
Præsidet & summis ultimus ille choris.
Hunc pete, nec saxo disecta pelle repulsa est
Illa per occisum sanguinis umbra deum.
Res manet in nobis uitium resecantibus, ecce
Completur scisso lex tibi uera malo.
Iam terrestre nihil spectat mens christea, sursum
Ductat amor puro uiscera tacta deo.
At sunt impuri, studium quos torquet habendi,
Quique cadunt laqueis liuor amare tuis,
Qui uentris sectantur iter, mentemque sepultam
Sub miseræ duro principe carnis habent.

Non manu facta & expoliatione corporis carnis.

Tu comes in christo mores abscinde nefandos.
Non ferro, at factis fit caro sancta bonis,

Sed circuncisiõe chri

Nec modo pars, morbis sed totum corpus auernis
Eripitur, falsas ponit ut illecebras.

Consepulti.

Ille suum moriens morti concessit iniquæ
Corpus, & eluso funere uictor ouat.

Tu

Tu mundo mundus uitijs exurge peremptis.
Viue deo, radijs cur placet umbra nouis?
Exurgens corpus non iam mortale recepit,
Semper in hoc uiuus, si uelis esse, potes.
Mortuus es christo sceleris iam fraude perempta,
Hoc est fœlicem carne uidere necem.
Hoc est christei latebras intrare sepulchri,
Cum domino lachrymis ingemuisse pijs.
Mors animæ scelus est patimurq́ a crimine funus,
Sed patitur passo mors simul ipsa deo.
Ille tamen surrexit ouans, uicitque tenebras,
Tu de peccatis iam quoque surge tuis
Crede mihi, surgis profflicto crimine credens
In christum, fidei si bene seruit opus.
Nec meritis hominum rabies uincetur auerna,
Sed uirtute deum quæ colit una bonum.
Ille suum christum destructo euexit ab Orco,
Te quoque de infernis traxit ad astra locis.
Per se dat christo, per christum robora christis,
Arbore ut hac celeres poma sequantur aues.
Morte dei condonat opus mortale, scelusque
Enecat, ut domino sit tibi uita tuo.
Vt scelere expulso purum amplexata decorem
Mens tua magnificum sentiat esse deum.
Hoc illustre patri debetur munus, & ipsi
Verbo, quod tetras sanguine lauit oues.

Et in baptismo.

In quo et resurrexistis p fidē opatiōis dei q̄ suscitauit illū a mortuis.

Et vos cū mortui essetis in delictis & pputio carnis vestrę.
Conuiuificauit cū illo

Donans vobis omnia delicta.

Respice sub misero iacuisti marcide letho,
Frangebatq; alas somnus & umbra tuas.
Te sibi nunc author summo conectit amore,
Atq; tuum uera luce resoluit onus.

Delens qđ aduersus nos erat chirographũ decreti quod erat contrarium nobis.

Soluit & humano miranda piacula busto,
Inq; salutiferas ulcera fundit aquas.
Decretum, & populis contraria iura cruentis,
Delet hic, in stygias ne traherere domos.

Et spiritum tulit de medio.

Quicqd erat culpæ, quo nos uetus umbra teneret,
Clauserat, & ualuas ætheris aula suas.
Quo ne Sathan sparsis cruciaret lethifer iris,

Affigens illud cruci.

Cordaq; tartareis ferret edenda lupis:
Penditur in ligno christo moriente beato,
Et pereunt fosso crimina nostra deo.
Hac cruce iam nostræ lacerata est forma catenæ,
Cum soluit nostrum debita nostra caput.
Non ego iam posthac solita proiectus in umbra,
Pertimeam sæui uincula uestra doli.

Et expolians principatus & potestates.

Corruit imperium sceleris, moriensq; peremptum
Funeris authorem sub cruce christus habet.
Vere habet, & spoliis templa illa pheretria uastis
Huius in exemplo turbinis instar eunt.

Traduxit confidenter palam triumphans d illis in seipso.

Ecce triumphato calcatam dæmone mortem
Victor agit, plenos & tremit umbra dies.
Ecce hic nocturnas rabiosi principis alas
Destruit, aereos interimitq; duces.

Grata

Grata ferunt iusti pro uictis thura tyrannis,
Flet scelus, & summo nox data præda deo.
Ecce trophea potens ligno suspendit in alto,
Fixit & infixus tartara uicta deus.
Quin etiam & uerum christo uincente triumphũ
Frater habes, domini gloria tanta tui est.
In te uicta nihil poterit mors, ecce phalanges
Tartareæ morsus continuere suos.
Vicisti christo, nullum est in dæmone robur,
Quoq; ferus uincat te, nihil ultor habet.
Tu ne sponte scelus uita amplectare relicta,
Hoc precor hoc, gladijs ne feriare tuis.
Pone scelus, nihil est, si te seductor inanis
Clamet Moseas deseruisse uias.
Dicat & immundo nimium sordescere potu,
Hæc nihil, ut Lunæ frigida festa nouæ.
Vmbra olim hæc tantum ueri mysteria christi
Signabant, partum lex dedit illa suum.
Impleuitq; deus promissa charismata magnus,
Cessit & in uero futilis umbra die.
Iam radij luxere pij, quis pertimet umbras
Sub radijs? radios concipe mente pios.
Concipe olympiacæ diuina negocia palmæ.
Dat christus rectam, si uelis ire, uiam.
Nemo igitur laqueis captet tua brachia, nemo
Vertat iter, uerus quod dedit ore parens.

Nemo ergo vos iudicet ĩ cibo: aut potu: aut in parte diei festi: aut neomeniæ: aut sabbatorum.

Que sũt vmbra futurorum.

Corpus autem christi

Nemo vos seducat volẽs in humilitate et in religione angelorũ que non vidit.

Nec tibi pro ueris imponat falsa malignus
Autor, ut angelicum finxerit eloquium.

Ambulans frustra inflat⁹ sensu carnis suę & nõ tenēs caput ex quo totũ corp⁹ p nex⁹ et cõiũctiones sũministratũ & constructũ crescit in augmentum.

Horrendos cultus dum gutture format anhello,
Iactat se miris sacra uidere notis.
Carnis, & inflatus sensu, uerumque caputque
Deserit, in membris quo datur alma quies
Quo pietas nexo uerum sortitur honorem,
Crescit, & augmento per caput acta pio.
Est nihil, ecce nihil, nihil est, quo fidere possit
Mens tua, ni christo pendeat una deo.
Tunc fracta in partes cũ terram quærit, & una
Cum uerax pulchrum concipit illa bonum.

Si ergo mortui estis cum christo ab elemētis huius mundi.

At cœlum si christus habet, mundoque furenti
Mortuus infernos enecat ipse lupos.
Vosque simul passi studium si carnis, & Orci,
Terrenumque agiles deposuistis onus,

Quid adhuc tãq̃ viuentes mundo decernitis.

Cur nitidas acies terreno figitis orbe?
Debuit inuisum mentibus esse solum.

Ne tetigeritis neq; gustaueritis neq; cõtrectaueritis quę sũt oia in interitu ipso vsu.

Defixos hebetant animos elementa caduci
Pulueris, & mundi dogmata uana rei.
Sal christus, dulcisque deus, cui christea iura
Desipiunt, uiuæ pocula nescit aquæ.

Secundũ pręcepta et doctrinas hominum.

Cur malus & tantum nocturna nixus in umbra
Præscribit nebulis lumina nostra suis?

Quę sunt quidē rationem habētia sapiētię.

Impuros ne tange cibos, ne sacra prophanes,
Hic ait, at christum uir tibi quære meum.

Ille

Ile tibi scripsit diuinæ dogma salutis,
Quid petis a uanis impia turba uiris?
Vana superstitio christanum exuta decorem, — Superstitiõe & humilitate & non ad parcendum corpori.
Iura per angelicos fingit habere sonos.
Et decus a christo fuerat quod fonte petendum,
Quærit ab elusis nomen inane notis.
Sit licet hic magnus, de quo tibi numina fingis,
Quæ plusquã domini uiscera frater amas.
Magnus erit nõ author erit, stat christus in omni
Culmine, mentis opes quis nisi christus habet?
Corporis & morbos animo depelle modesto, — Nõ in honore aliq̃ ad saturitatem carnis.
Non opus est uotis perdere membra tuis.

CAPVT TERTIVM.

VTere turba dei diuini munere doni,
Nec moueant sensum carnea uota tuũ.
Quis cœlo cõformet humum? uos christica plebes — Igitur si consurrexistis cum christo.
Si uicto ad superos tenditis orbe choros.
Cum capite & christo sublimia surgere membra — Quæ sursum sũt q̃rite
Cœpistis, mundis & uigilare oculis,
Haud indigna polis, æternaque quærite, uestrum — Ubi est christus in dextera dei sedẽs & q̃ sursum sũt sapite: nõ q̃ super terrã mortui enim estis: & vita vr̃a abscõdita est cũ chr̃o in deo
Est ubi luce sedens tempus in omne caput.
Assidet en frater christus tibi dexter, eunti
Monstrat iter, uotis semita facta pijs.
Illuc & studijs & cura tende priori,
Quo pater est templi duxque, caputque sui.

Mortuus est mundo, qui cœlum diligit, & te
Cum christo cædi christifer egit amor.
Arrident terrena uiris, qui terrea curant,
Vanaq; cultores protrahit aura suos.
At diuinus amor dilecto uiuere christo
Te facit, & uanas temnere delicias.
Grande opus est, carnem delusis frãgere mõstris,
Dum caro, dũ mũdus, dum ferus ultor obest.
Sed quanquam misero non sit bene cognitus æuo
Noster honos, uerbo side redempte pio.

Cum autẽ christus ap paruerit/ vita vr̃a/ tũc et vos apparebitis cũ ipso in gloria.

Tempus erit, ueri cum sit manifesta decoris
Gloria, cum saluis emicet aula uiris.
Christus & emerito regalis sanguine uictor,
Distillet genitis balsama uera suis,
Interea dum frater habes immixta procellis
Tempora, nec ueras spes tua cernit opes.
Dum christiana cohors purgãtibus æstuat undis,
Corpus & humanas fertq;, refertq; uices,

Mortificate ergo mẽbra vestra/ quę sunt su per terram/ fornicatio nem/ immũditiã/ libi dinem concupiscentiã malã/ et auariciam/ q̃ est simulachrorũ ser= uitus.

Sit cura, ut membrum capiti respondeat ipsi,
Pressaq; diuinis corda tenere rotis.
Et terræ affectus uotis moriatur in almis,
Seruus ut a domino non moueare tuo.
Est etiam sceleri regnum, furijsq; ligatis
Nocte suum corpus perfidus ultor habet.
Huic sunt membra, furor, scortũ, scelerata libido,
Turpis & immundos quæ colit ara deos.

Qui

Qui se his sponte uadis lethi mersere profundi
Vniri nitido non potuere deo.
His deus Abramidas diuina percitus ira
Sæuijt, & natos abdicat ipse reos.
Vos quoq; dū quōdā sitis immoderata p̄mebat,
Cum nec ad huc uiuam terra bibisset aquam,
Nunc tamen alba cohors paci, uitæq; renata
Desine tartareis accubitare toris.
Eijce turpe scelus christianæ dedecus aulæ,
Sic tibi per christum uita parata deum.
Ille reos artus, terrestria cuncta magister
Iam procul a templo censet habenda suo.
Censet & igne sacro furiosas territat umbras,
Exulat a domino noxque, scelusque meo.
Nec sat erit nostris animos seruare pudicos,
Os decet a uerbis abstinuisse malis.
Exue iam ueteres habitus, terrenaque pone
Tegmina, mens oculos iā leuet alma suos.
Indue sydeream clamidem, charitisque decorem.
A supera clarus quem uocat arce deus.
Qui pius extinxit ueteris monumenta tyranni,
Exornans cultu nos sua templa nouo.
Quotquot enī christi sumus almo ī corpe mēbra,
Ecce sumus nostri dulcis imago dei.
Barbarus, & solymis nullo discrimine græcus,
Cum latio æternas iam bibit unctus aquas.

Propter quę vēit' ira dei super filios icredulitatis ī quib⁹ ambulastis aliquando cum viueritis in illis.

Nūc autem deponite vos oīa/ iram/ idignationē/maliciā/blasphemiam/ turpem sermonem de ore vestro.

Nolite mentiri.

Inuicem expoliantes vos veterē hominē cū actib⁹ suis/ & induētes nouum eum/ qui renouatur ī agnitionē dei.

Secūdū imaginē ei⁹/ qui creauit eum.

Ubi nō est gētilis/ & iudeus/ circūcisio/ & p̄puciū/ barbar⁹ & scytha/ seruus & liber.

Siue hic chaldei signatus caute ministri,
Seruijt aut monstris delta dolosa tuis.
Siue per excinctos coluit sancita lupercos,
Siue tenebrosæ sacra pudenda deæ.

Sed omnia et in omnibus christus.

Innocuo sanctæ generatus uentre maritæ,
Quæ ex omni lotos aduocat axe uiros.
Sorpsit olympiaco communia fercula potu,
Et sibi communem sensit adesse patrem.
Pax data, pacificis æquantur & omnia mēbris,
Si sequeris christum, uincula pacis habe.

Induite vos ergo sicut electi dei sancti et dilecti.

Ergo decus selecta cohors, christoq; dicata
Indue, pannosos non decet aula uiros.
Te dignatus amor puro sacrauit amori,
Iamq; oriens cultus lux petit ipsa nouos.
Indue cœlestes animos, miseresce dolenti,
Da facilis, faciles regis habebis opes.
Iustum numen adest, si numina blanda requiris,
Esto pius, factis dic tibi iura tuis.

Uiscera misericordię benignitatē: humilitatem.

Modestiam.

Esto humilis, positoq; inflectes numina fastu,
Exagitat mitem uita superba patrem.
Parce, tuum fratrem sæuo damnare furore,
Parcit ut erranti pastor amicus oui.

Patiētiā supportātes inuicem & donātes vobis metipsis: si quis aduersus aliquem habz querellam.

Præcipiti rabie miseros urgere iacentes
Non decet, in domino sis pius ipse tuo.
Sustulit ille rei sine nomine crimina mundi,
Tu furis in socios ultor inique tuos?

Quicquid

Quicquid erat, laqueo ne iam tenearis auerno
Dat tibi magnificus, tu quoq; parce, deus.
At super hæc animos charitas pulcherrima uros
Ornet, & auratis uectet ad astra bigis.
Hæc curat prodesse alijs, nulliq; nocere,
Sic ligat & nostro uiscera nostra deo.
Sic ligat & christi corpus candentia membra,
Innexos capiti nos alit, atque fouet.
Et comes huic fractis scelerum concordia telis
Paxque sit æthereis conscia delitijs.
Non quam conciliat fuco sibi mundus inani,
Sed quæ christianis mentibus esse solet.
Cordibus in uestris pax hæc exultet, & hostes
Tartareos oculis effuget illa suis.
Ecce pater fratres nos corpore iunxit in uno,
Ne unitum alternis sæuiat insidijs.
Sed quoniam populis pax non erat ulla superbis,
Cum domino & iusti causa furoris erat.
Condonare scelus placuit sibi, cuncta remittens
Debita, iam dragmas dat quoque ferre suas.
Non alia pax esse uia, uiuosque furores
Dissimulans, gladium temperat ipse suum.
Ergo memor domini bellis horresce cruentis
Per christum mundas commaculare manus.
Quid tibi cũ gladijs? agnus deus, hũc tibi primũ
Si sequeris, Cyprijs martia linque procis.

Sicut & dominus donauit vobis ita & vos.

Super omnia autem hec charitatem habete quod est vinculum perfectionis.

Et pax christi exultet in cordibus vestris.

In quo & vocati estis in vno corpore.

Et grati estote.

Ille tibi hos artus æterno flumine lauit,
Quid furis a domino serue redempte tuo?

Verbũ christi habitet in vobis abundanter.

Quin etiam rigidi uitabis prœlia uerbi,
Tu ne minor sapiens, si sapit alter, eris?
Verborum iaculis uani certare sophistæ,
Aut puer, aut mendax, non pia turba solet.
Sed sermo nostri, qui uera, & sancta magistri
Edocet, & notum dat pietatis iter.
Nos habitet, perstetque potens, callemque salutis
Pandat, in æternis crescite corda cibis.

In omni sapientia do centes.

Hoc sapietis, erit christus uia, dogma, decusque
Mentis, in hoc uerbo uera docete pio.
Tollat & a limo socium tua dextera frater,
Et referat summi uox tua iussa boni.
Conditor erranti doctor tibi traditus ipse
Doctorem socijs te iubet esse pium.
Sub modio claram uile est aptare lucernam,
Quis nisi fraternas claudat auarus opes?
Excute diuina lustratum lampade sensum,
Sumptaque conseruis munera funde pijs.

Et commouẽtes vos metipsos.

At tibi dona prior de charo suscipe uero,
Et legem iusti pectore uolue dei.
Non hanc nosse sat est, rebus ne incumbe pudẽdis,
Sitque fides factis concolor ipsa tuis.
Cerne nouem proceres textis adamante catenis
Carmina mellifluo fundere grata sono.

Cerne

Cerne iubar sacrum uenas haurire calentes,
Cordaque cælituum docta referre melos.
Expectas par lumen amans, effunde simulter
Corde pio psalmis dulcia mella tuis.
Hymnus, & empyreo purgatis sensibus æstu,
Mittat ad unitum cynnama sancta deum.
Vox interna prior, sed si iuuat ista, sonusque
Gratior, & domino uox placet ista pio.
Nec superas uires terreno perde canore,
Quid mihi cum flammis Troia cruenta tuis.
Spiritus alta uolat, uiuam sopire fauillam
Ni uolumus, plectris est lyra sancta pijs.
Pange precor ueræ processum lucis, & actum,
Perpetuum summi numen, opesque boni.
Vt pater in genitum uirtutem infuderit omnem,
Detque deus nato cuncta tenenda deo.
Vtque bonus generans æternum spiret amorem,
Natus & ut donum spiret uterque deum.
Vtque trias superis liquefactũ instillet amomũ,
A quibus in terras gratia sancta fluit.
Ecce salutarem preciosæ uirginis ædem,
Templaque carnato uiscera facta deo.
Aspice inundatas diuino sanguine terras,
Materies psalmis non data parua tuis.
Obstrepere in templis, genua incerare deorum,
Quid iuuat, in uitijs si tua corda iacent?

In psalmis & hymnis

Et canticis.

Spiritualibus in gratia.

Cantantes in cordib⁹ vestris deo.

Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere omnia nomine domini nostri iesu christi gratias agentes deo et patri per ipsum.

At quæcunque facis, domini sit gloria christi,
Qui sapit, in christoquâ bene fundat opus.
Hunc tua uox resonet, mẽsque illũ spiret, & illũ
Cor sapiat, genitis sic micat ille suis.
Infœlix si forte tuos angustia sensus
Turbat, adest passi morsque, fauorque dei.
Sæpe ille a mœstis extraxit gaudia curis,
Et uitæ a uili cæde pependit honos.

Mulieres subditę estote viris sicut oportet in domino: viri diligite vxores vestras. etc. Filij obedite parentibus. etc.

Sit quodcũque, regens cœlum decreuit, & orbẽ,
Te gratum dextræ conuenit esse piæ.
Sit coniux subiecta uiro, sobolesque parenti,
Grataque plebs domino sanguine lota suo.

CAPVT QVARTVM.

Serui obedite per omnia dñis carnalibus. etc.

Domini quod iustum est et ęquũ seruis pręstate sciẽtes qm̃ et vos dñm habetis in cęlo.

Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione.

SErui etiam dominis cura seruite modesta,
Sitque pius seruis, qui regit ipse suis.
Respice, iudicio pensantur singula uero,
Respice qui sæuis, tu quoque pondus habes.
Et uigilans domino precibus insiste pudicis,
Grataque susceptis pectora redde bonis.
Vt leuibus uentis fragiles uibrantur aristæ,
Frigida populeas ut quatit aura comas.
Immemores domini sic nox horrenda beati,
Destruet ut ueteres alta ruina lares.

Orantes simul et pro nobis vt deus aperiat nobis ostiũ sermonis

Mitte preces castas christo pia turba, patrique
Por nobis magno da pia uota deo.

Vt dignetur amans grauibus me soluere uinclis,
Et mea det uerbo pectora fida suo.
Spiret & eloquij uiuacia semina sancti,
Et christi factis facta referre pijs.
Vos etiam fratres prudenti pectore turbas
Ducite ad optati regna uidenda dei.
Moribus ut uestris fax uero accensa magistro
Ostendat ueram uestra per ora uiam.
Alliciatque ipsos pietas christiana furentes,
Cum uideant maculis nostra uacare suis.
Tempus adest lucis, somno pia turba fugato
Insta operi, pueris crescere tempus adest.
Cede bõis leuibus, quæ sunt uelut umbra, ruũtq;,
Iactura hæc animo non metuenda pio est.
Tempora terrenis sed perdere mœsta sub umbris
Præcaueant nato membra renata deo.
Hoc tempus uitæ diro concedere lœto
Quis uelit, & uoti clade perire sui?
Vir pie delicijs tempus ne perde pudendis,
Insta operi, e dextris hæc fugit hora tuis.
Nunc tibi casta dies meritis aptissima sanctis,
Ni uigiles, tenebris te premet umbra suis.
Si uigiles, ipsumque hostem sine uulnere tractes,
Forte per exemplum uixerit ille tuum.
Flectit non domitos animos prudentia, flectit
Sermo pius, nostros non decet esse truces.

Sed

ad loquendum ministerium christi, ꝓpter qđ etiam vinctus sum: vt manifestetur illud ita vt opoꝛtet me loqui.

In sapientia ambulate ad.

Eos qui foris sunt.

Tempus redimẽtes.

Sermo vr̄ semꝑ ĩ grā sale sit cõditus vt sciatis q̃mõ opoꝛteat vos vnicuiq; respõdere.

Sed ſale perpetui uoces condire magiſtri,
Reſponſa & ſanctis reddere digna uiris.
Sic Paulus chriſti facit hoc in carcere, flatu
A uero in duris non cadit ille malis.
Tychius in ſancto iam cætera frater amore,
Ad uos de uinclis perferet acta meis.
Huic mitto Oneſium ſocium de gente uirumq;,
Iam doctum chriſti dulcia frena pati.
Fidus uterq; deo, charus mihi, uos ego fratres
His iubeo domini pace uidere mei.
Vt uos ſolati referant mea gaudia uobis,
Dentq; mihi in chriſto gaudia ueſtra meo.
Vos, & Ariſtharcus, Marcuſ, Iuſtuſq; ſalutant,
In quibus eſt ueſtro digna fauore fides.
Eſt pietas, ſaluere iubet uos ueſter Epaphras,
Et Lucas medicus corpore mente pius.
Inde Nipham, totamque domum, cœtũque beatũ,
Qui ualeat domini firmus amore precor.
Hæc facite in cunctos uulgetur epiſtola fratres,
Et legite ad charos cætera noſtra uiros.
Dicite & archippo, uerbi memor eſto beati,
Heus tibi paſcendas dat tibi chriſtus oues.
Reſpice ne ſterilis diuina negocia cures,
Fœtum de uerbo uult deus eſſe ſuo.
Agnoſcis dextram Pauli, chriſtumque, deumque,
Percipe me, & curas pectore conde meas.

Quę circa me ſũt oia vobis nota faciet. Tychiꝰ chariſſimꝰ frater ꝛ fidelis miniſter ꝛ cõſeruꝰ in dño/ quẽ miſi ad vos: ad hoc ipſum vt cognoſcat/ quę circa vos ſunt.

Et cõſolet corda vr̃a cũ Oneſimo chariſſimo ꝛ fideli fratre/ q̃ ex vobis eſt/ qꝛ oia q̃ hic agũtur nota faciẽt vobis. Salutat vos Ariſtarcꝰ cõcaptiuꝰ meꝰ: et marcꝰ cõſobrinꝰ. ꝛc. Salutat vos Epaphras q̃ ex vobis eſt. ꝛc. Salutat vos Lucas medicꝰ chariſſimꝰ. ꝛc. Salutate fratres qui ſũt loadicię/ ꝛ Niphã/ ꝛ q̃ in domo eiꝰ eſt eccleſia: ꝛ cũ lecta fuerit apď vos ep̃la hęc/ facite vt in laodicenſium eccleſia legatur.

Et dicito archippo vide miniſteriũ qď accepiſti in domino vt illď ipleas/ ſalutatio mea manu Pauli.

Hoc

Hoc sibi uult chr̃us, moribũdi hoc littera Pauli,
Turba crucem memori pectore semper habe.
Aspice corde dolens æterni uincula regis,
Exuret sensus christea flamma tuos.
Aspice quam patiens nigrantes perferat ictus,
Vt feriat tenerum spina cruenta caput.
Vt cæsus uirgis, & arundine plexus acuta
Sustinet horrentum murmura sæua canum.
Vt tandem christus crudeli morte peremptus,
Qua moritur, nostram destruit ipse necem.
Vt uirtutis opes plagis infundat ab ipsis,
Pace quibus uera noster abundat amor.
Vt famulis illustre decus, roburque, iubarque
Distillent magni uulnera grata dei.
Quæ uero afformãt hoĩes, raptantque, nouãtque,
Ne possint ullo corda dolore premi.
Nonne uides illum profiicto dæmone Saulum,
Qui lupus agnicolas durus agebat oues.
Vt semel æterni gustauit balsama ligni,
Et didicit cæsum corde tenere pium,
Morte alitur, uinclis gaudet, pastusque dolore
Gestit in optatum sic properare ducem.
Hoc robur christus peperit, tu concipe christo
Vincla pati, & passum sis memor esse deum.
Dulce pati postquam passus deus, ante furebat
Mors nimis, a christo iam pia facta meo.

Memores estote vinculorum meorum

EE Disce

Disce necem domini passis gustare medulis,
Nullaq; tam grati mella saporis erunt.
Deniq; uos christi domini pax, gratia, uirtus
Confoueat, uacuos nec sinat ire dies.

Gratia dñi nostri iesu christi vobiscũ. Amen.

FINIS MVSAE PAVLI-
næ Aluari Gomez in episto
lam ad Colossenses.

MVSA PAVLINA ALVARI Gomez in epistolã ad Thessaloni- cẽses Primã.

Textꝰ Pauli apl'i.

Paulꝰ/ꝛ Siluanꝰ/et Timotheꝰ eccl'ie Thessalonicẽsiũ in deo patre nr̄o et domino iesu christo.

AD Macedos Paulus ueram dat mẽ-
te salutem
Quæ tribui christo non nisi dan-
te potest.
Salue, quæ uiuum christiano pectore uerbum
Turba tenes, curæ sancta ministra meæ.

Gratia vobis.

Lux tibi sit, magni fœcundaq; gratia christi,
Seruet & afflatu uiscera casta suo,
Mundet & a uitijs, stygijq; a fauce furoris
Eripiat claros, ut facit usq;, uiros.

Pax

Pax Macedis, gratesq; pio reddantur amanti,
Qui fuit in nostrum uictima sancta scelus.
Gaudeo, funestum q; Thessala turba tyrannum
Viceris, optati uoce uocata dei,
Quod fidei sanctæ rutilos accenderis ignes,
Quod charitis puro pectore signa geris,
Quod miseros casus & inanem funeris umbram
Temnis, in hoc passum nempe secuta deum.
Scilicet ut patrium charos aduectet olympum,
Dat deus hoc dictis pondus inesse meis.
Dat deus hæc nostro cœlestia robora uerbo,
Quo uenit ad uestros paxq;, salusq;, sinus.
Rector, & omnipotens diuina flauit ab arce,
Et sacrum sancto pandit amore iubar.
Pandit & a pleno septena charismata cornu,
Datq; pijs nostram corde tenere fidem.
Dat Paulum, christumq; sequi, cœloq; dicatos
Ponere de infernis pulchra trophea dolis.
Spiritus en sanctus famulis arrisit, opusq;
Perficit, & donis sustinet ipse suis.
Missus ab Argiuis hospes mihi Thessalus oris
Læta facit uestris uiscera nostra bonis.
Narrat ut in uestro constans patientia uultu
Vicit tartareas monstra superba minas.
Narrat ut effractum perflanti pneumate guttur
Dæmonis ad stygios cogitur ire lacus.

Et pax.

Gratias agimus deo semp̱ p̱ vobis oib⁹ memoriā vr̄i facientes in orationib⁹ nostris sine int rmissione.

Memores opis fidei vr̄e: ⁊ laboris/charitatis: ⁊ sustinentie dn̄i nr̄i iesu christi ante deum ⁊ patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionē vestrā q2 euangeliū nostrū nō fuit ad vos in sermone tantū: sed in virtute: ⁊ spū sācto. ⁊c. Quales fuerimus in vobis propter vos.

Et vos imitatores nr̄i facti estis: ⁊ dn̄i excipiētes verbū in tribulatione mlta cū gaudio spiritussancti: ita vt facti sitis forma oib⁹ credentibus in Macedonia ⁊ Achaia. a vobis eñ diffamat⁹ ē sermo dn̄i nō solū in Macedonia ⁊ i Achaia: sed ⁊ in oī loco fides vr̄a q̄ est ad deum p̱fecta est ita vt non sit nobis necesse quicq̄ loqui.

Vtque lubens uicto fraudis sceleri{s}que ueneno
Iam seruis uiuo gens pia facta deo,
Lætaque promissis domini confisa beantis
Pro nihilo cumulos temporis huius habes.
Docta deum, rectique tenax, & certa futuri
Mens tua consilijs non eget ipsa meis.
Non eget, ecce alto fulget tua fama decore,
Quam studeant socij mente referre pij.
Qua studeant placuisse deo, pariterque sub illo
Ludere tartareis, ut facis ipsa, deis.
O fœlix princeps, ergo & tua regna manebunt,
Et merces factis plena futura tuis.
Expecta æternæ gratissima tempora uitæ,
Cum deus a summo uenerit ipse polo.
Quem pater excitum super altas extulit arces,
Per caput ut sæuis abstraherere dolis.
Vtque dei thalamo, terris potiare relictis,
Si grauis hæc animum non uorat unda tuum.
Fœlix & nimium fœlix, quem gurgite in isto
Non turbant imis cærula uersa uadis.
Nec metuit mundi finem, flammasque furentes,
Sed uiget in domino corde manente suo.

Ipsi eni de vobis annunciant qualem introitum habuerim⁹ ad vos: & quomodo cõuersi estis ad deũ a simulachris seruire deo viuo & vero: & expectare filiũ ei⁹ de celis / quẽ suscitauit ex mortuis iesũ q eripuit nos ab ira ventura.

CAPVT SECVNDVM.

Scitis ut ĩ tumido nõ grãdia murmura fastu
Protulerim, nostri sed pia iura dei.

Nã & ipsi scitis fratres introitũ nr̃um ad vos quia non inanis fuit.

Non

Non phaleras, fraudesq́ gerens, pēsum ne sophiæ,
Passus per uerbum sed fera tela pium.
Intraui simplex ad uestros aduena muros,
Et faciens certam sanguine, & ore fidem
Cædor ab ingratis per uerbera sæua Philippis,
Quod phiton nostro sub duce pulsus erat.
Sic mens tam turpes quærebat adultera quæstus,
Vt lucro partas dæmone ferret opes.
Non tamen abstinui meriti bellare secundis,
Christica prostratis orgia ferre lupis.
En me purus amor cuncto restare furori
Iusserat. & domini pangere sacra mei.
Et si nescirem ueri monumenta decoris
A cœlo aut animum uerteret umbra meum
Non capitis discrimen ouans non uincla tulissem,
Iam mihi mactato dulcia facta deo.
Perbibit authorem, potuque excita beanti
Mens fugit amplexo gaudia falsa bono.
Qui nugas, fucumque ferit, si senserit ictum,
Subtrahit a uerbis pectus, & ora suis.
At qui lucis ope, & diuino saucius igne
Vir calet, ob nullas frangitur ille manus.
Cernite quo nostrum fundetur dogma, sepulchrū
Temnit, nec uiles uult sibi Paulus opes.
Non magicas artes humili cælamus amictu,
Non facimus tecto candida nigra dolo.

Sed ante passi multa & cōtumelijs affecti sicut scitis in Philippis

Fiduciā habuimus in deo nostro loq́ ad vos euangelium dei ī multa solicitudine.

Exhortatio em̄ nr̄a nō d̄ errore neq; d̄ immūdicia neq; in dolo: sed sicut ꝓbati sum⁹ a deo vt crederetur nobis euangelium.

Ita loq̄mur nō q̄ſi hominib⁹ placentes sed deo q̄ ꝓbat corda nr̄a

Neq3 enī aliquādo fui mus in sermone adulationis sicut scitis: neq3 in occasione auaricię deus testis est.

Neq3 quęrētes ab hominibus gloriam neq3 a vobis neq3 ab alijs.

Cū possemus vobis oneri esse vt christi apl'i.

Sz facti sumus paruuli in medio vestrum tāq3 si nutrix foueat filios suos. Ita desiderātes vos cupide volebamus tradere vobis nō solū euangeliū dei sed etiā animas nr̄as: quoniā charissimi nobis facti estis.

Memores enim facti estis fratres laboris nr̄i et fatigatiōis nocte die q3 operantes. etc.

Qualiter vnumquenq3 vestrum sicut pater filios suos depcātes vos et cōsolātes testificati sumus vt ambularetis digne deo q̄ vocauit. etc.

Ideo et nos gr̄as agimus deo sine itermissio-

Non titulo christi rabiem captamus ahenam
 Miscentes uerbo lucra pudenda pio.
Sed sumus ut uitæ delecti ad munera sanctæ,
 Synceri innocuo pergimus officio.
Non petimus mundo laudem, non præmia nobis,
 Sufficit ad summum facta referre deum.
Obsequiū fugimus, numosq; relinqmus Orco,
 Testis adest factis christe beate meis.
Scis, qui cuncta uides, ut puro corde fidelis
 Procurem soli semper adesse tibi.
Dux mitis, sequor ipse ducem, pius ille, superbum
 Dumq; parat mundum uincere, pauper erat.
Affectu sancto, quo nos pater ille mouebat,
 Cœpimus ad uestras dona tulisse manus,
Dona, deiq; dapes, & pabula mentibus alma,
 Visceraq; in uestrum tradere nostra cibum.
Vos quoq; testor amans, ut nulli conscia culpæ
 Gessimus, & uerbo pectora digna sacro,
Non mihi, sed regi uera pietate petiui,
 Vt turba æterno sis pia digna bono.
Edocui formam, qua uicta morte ualeres
 A nocte ad claram corda leuare diem.
Ad gremium remeare patris, templumq; salubre,
 Quo datur æthereis fertilis ara cibis.
At bene quod uelis doctrina hæc nostra secundis
 Labitur, & superis nauigat acta notis.

Pro

Prospera diuini cerno pia semina uerbi,
Agnoscis proprium Thessala turba deum.
Agnoscis summi preciosa charismata doni,
Aureaq; expulsis saecula uersa dolis.
Laus domino laudis, qui sacro afflauerit ore
Pectora, qui lymphae uos alit imbre nouae
Nam licet ad uestros ueniens sine robore uultus
Pauper eram, & nullo fulgidus eloquio.
Vera salutiferi coepistis dogmata uerbi,
Et uicto illustres corpore mentis opes,
Scilicet a domino per nos pia uerba locuto,
Tam uiuum nostro dogmate robur erat.
Scilicet empyream tribuit sapientia flammam,
Qua ueri notum mundus haberet iter.
Quae simul atq; hausta ē, uestrisq; intēsa medulis
Torporem puri decutit igne dei.
Nec iam Parnasus, nec iam furialis Erythro,
Thesalus aemonias aut bibit ustus aquas.
Dat deus in uobis aeternae pocula lymphae,
Vestraq; mens superis concolor aula choris.
Iam similis nobis, flatuq; agitata sub uno
Gēs Macedū, ad coelos sanctus anhellat athos.
Ergo & quū uestrae domino praecognita flāmae
Sit uia, dat Paulo robora sancta suo.
Ad gelidas cautes preciosum fundere mustum
Nil erat, in surdo pectore signa uacant.

ne qm̄ cū accepissetis a nobis verbum audi͞tus dei. Accepistis illud nō vt v͞bū hoīnū sed sicut ē vere v͞bū dei qui operat͞ i nobis: q̄ credidist͞is

Vos em̄ immitatores facti estis fratres ecclesiarū dei q̄ sunt ī iudea in christo iesu.

Quin etiam & duros animo patiente labores
Fertis, ut a grato gaudia missa deo.
Mos fuit hic mundo rabidis incessere uinclis,
Aut furijs claros, & sine labe uiros.
Sic fuit Esaias ferro truncatus iniquo,
Et plangens socios marmora saeua tulit.
Sic iugulum diui dirissima dextera ianni
Amputat, haec sanctis est uia nota uiris.
Praestat pro christo saeuos tolerare furores,
Itur in astreas per mala passa domos.
Nosque quibus regni commissa est cura beati
Persequitur, uarijs & premit ira modis.
Plebs furit, & duro lacerat nos impia motu,
Et stygio auersum prouocat igne bonum.
Prouocat, & uero dirissima turba resistens
Vult flammas uerbi stinguere nocte sui.
Vtque nihil fuerit niueos trucidasse prophetas,
Nec satis, in magnum ꝙ scelus ausa deum,
Tentat relliquias tumulo subuertere sanctas,
Et pia tergeminis laedere membra malis.
At gaudete, boni species haec alta triumphi,
Pro christo poenas sustinuisse graues.
Quin & tempus erit, cum dulcem mortis honorē
Auferat, inuisas ut premat astus oues.
Et causata nefas alios pudibunda nerones
Suscitet a stygio turba reuersa lacu.

Qui eadē passi estis ⁊ vos a cōtribulib⁹ vr̄is sicut ⁊ ipsi a iudeis. Qui ⁊ dominum occiderunt iesum ⁊ prophetas.

Et nos ꝑsequuti sunt.

Et deo non placent ⁊ omnibus hominibus aduersantur prohibētes nos gentib⁹ loqui: vt salui fiāt: vt implcāt peccata sua semper.

Non

Non tamen hæc cœlo necquicquã spectat ab ipso
Librator, prauum quis putet esse deum?
Stat phlegetonteo rabies plectenda sub orco,
& male susceptis gens luet usa bonis.
Vtque est amplexis domini pia dextera iustis,
Sic est punitis iusta decora malis.
Nec piget horrendi lacerari dentibus apri,
Quur pigeat? christus hæc tulit ante meus.
Hæc est, sydercam quæ nos uia ducit ad aulam,
Dux bone te impressis posse referre notis.
Interea uestris opto solatia curis,
Hæc supera gratus spiret ab arce deus.
Vtque meos gnatos uultu solarer amico
optaui ad uestras posse uenire casas.
Obstitit his uotis bibito plebs aspera lœto,
Quæque sacris libris nil nisi uirus edit.
Quod licet, hoc animo socijs coniungimur ipsis.
Dulce meos, dulcem, dulce, uidere patrem.
Turba oculis animi generosum cerne parentem,
Est & in hoc natos dulce uidere pios.
Dulce erit emotis mundo flagrante sepulchris,
Ob lucrifactos sumere dona uiros.
Deque meis christo nitidam texe te corollam,
Tu uenies doni pars mihi magna mei.
Perque tui similes pompa spectabilis alma
Ponam de uicto læta trophea solo.

Prouenit enim ira dei sup illos vsq in finẽ.

Nos autem fratres desolati a vobis ad tẽpus horæ aspectu nõ corde abundãtius festinabimus faciem vestrã videre cũ multo desiderio: quoniam voluimus venire ad vos ego quidem Paulus & semel & iterum: sed impediuit nos Sathanas.

Quæ est enim nostra spes aut gaudium aut corona gloriæ. Nõne vos ante dominũ nostrũ iesum christum in aduentu eius. Vos enim estis gloria nostra & gaudium.

Sed

CAPVT TERTIVM.

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere Athenis solis et misimus Timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in euangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra.

Ut nemo moueatur in tribulationibus istis ipsi enim scitis quoniam in hoc positi sumus: nam et cum apud vos essemus predicebamus vobis passuros nos tribulationes sicut et factum est et scitis.

SEd cũ nulla datur dextrã affectare potestas,
Ne mihi fas, charos carne uidere uiros.
Mansimus antiquis (uoluit sic christus) Athenis,
Vt mihi det sceptrum falsa Minerua suum.
Missus & é uestras pro me Timotheus ad urbes,
Qui simul angelico fungitur officio.
Scit deus, in uerbo nobis erat utilis almo,
Vtilis exemplo nec minus ore pio.
Misimus hunc ad uos, ne mœstis noctifer horis
Irruat in uestros, qua solet, arte sinus.
Audieris lacerum ne si pia turba magistrum,
Diminuant animos uulnera nostra tuos.
Hic referet Paulum nullo cessisse furori,
Nec licuit nocti uincere posse iubar.
Est deus in Paulo, rabidos qui sustinet ictus,
Hoc tibi dat sæuos uincere posse lupos.
Tu ne cede neci, sed contra audentior ito,
Vulnera sunt sanctis dona parata uiris.
Sta precor, hoc sibi uult Paulini nuntius acti,
Vt memor ob plagas non moueare meas.
Territat a castis clæmentia carnea uotis,
Et iacit infernas mortis imago minas.
At uiget a christo constantia missa beato,
Vtq; nihil timeas, in duce robur habes.

Non

Non decuit membrum capiti distare labore,
Quod uitam, & capitis gaudia uera cupit.
Non noua te rabies crudelibus excitat iris,
Hoc est, quod socijs uaticinatus eram.
Cernitis hos fratres, quos casus ante futuros
Prædixit christi buccina sancta mei.
Ergo & si fuerim uestro confisus in ore,
Res est soliciti plena timoris amor.
Hunc misi ut fidei præstaret gaudia uestræ,
Et mihi de uestris traderet illa bonis.
Sæpe solet castos tentare furentius ignes,
Emeritas dæmon & reuocare manus.
Laus domino & capiti, redijt Timotheus ad me,
Et tulit a socijs nuncia læta meis.
Et superas uires fidei monumenta beatæ
Narrauit, uestris inclyta pectoribus.
Vt spolijs uicti rutilet mens uestra tyranni,
Et rapiat passos ut uiolenta polos.
Vtq; memor Pauli puro teneatur amore,
In uero christi lumine numen amans.
Iam nihil est plagis quod me mihi tollat in istis,
Aequo animo gaudens, quod libet esse, feram.
Dum mihi uestra fides cumulo noscatur in alto,
Cœlestem stygio præposuisse ducem.
Viuimus, atq; inter furias lætamur acerbas,
Si uos magnifici sistitis ore dei.

Propterea & ego amplius nō sustinens misi ad cognoscendum fidem vestram.

Ne forte tētauerit vos is qui tentat et inanis fiat labor vr̄.

Nunc autem veniente Timotheo ad nos a vobis & annūciante nobis fidem & charitatem vestram.

Et quia memoriā nr̄i habetis bonam semp desiderātes nos videre: sicut & nos ꝙ̄ vos: ideo consolati sumus fratres ī vobis in omni necessitate et tribulatione nr̄a propter fidem vestram.

Quoniā nūc viuim⁹ si vos statis in dn̄o.

Si pia gens uno persistis candida uero,
Pœna erit in uinclis nomen inane meis.
Perpetiar phariasque rotas, uiresque superbi
Funeris, & morsus ultor amare tuos.
Dum modo tam pleni pulcherrima gratia doni
Luceat, & uerbum gignat in orbe pium.
Quis ualeat grates ductori soluere christo,
Qui dedit in medijs sistere posse malis?
Gratulor ex fructu sumens noua gaudia uestro,
Et mihi sum uisum uisus habere deum.
Ille precor tandem nostro concedat amori
Ad uestros Paulum posse uenire sinus.
Præbeat ut sanctis cœlestia dogmata uerbis,
Detur & in recta forma decora uia.
Interea uestram diuinis dotibus urbem
Augeat & donis seruet, alatque suis.
Et pater & christus flammis det uestra beatis
Enthea carnatum corda tenere deum.

Quã eni gratiã actionẽ possumus deo retribuere pro vobis in oĩ gaudio quo gaudemꝰ propter vos ante deũ nostrum.

Nocte ac die abũdantius orantes vt videamus faciem vestrã et compleamus ea q̃ desunt fidei vestrę.
Ipse aũt deus ⁊ pr̃ nr̃ ⁊ dñs iesus christꝰ dirigat viã nr̃am ad vos

Uos aũt dñs multiplicet et abundare faciat charitatẽ vr̃am ĩ ĩuicẽ ⁊ in oẽs queadmodũ ⁊ nos in vobis ad cõfirmãda corda vr̃a. ⁊c.

CAPVT QVARTVM.

Quod superest hortor p sũmi uiscera nati,
Et per fœcundi dogmata sacra boni.
Sit tibi cura iocis oculos auertere uanis,
Sit studium, placido plus placuisse deo.
Concipe lucis opes diuinam & concipe flammã
Si tua mens radijs non calet acta tuis.

De cętero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in dño iesu: vt quemadmodũ accepistis a nobis quõ oportebat vos ãbulare ⁊ placere deo sic ⁊ ãbuletis vt abũdetis magis.

Frigida

Frigida mens culpa est, supero exardescit amore,
Nec flammam motu perbibit ipsa suo.
Crystallum Sol fusus agit, mens lumina Sole
Iusticiæ, amoto nil uidet illa deo.
Ergo humiles charitis fœcundo crescite fluxu,
Primum iter est dulci nosse placere patri.
Constanti studio uitam, pacemque, decusque,
Et uestrum puro corde uidete caput,
Dogma pium (meministis enim) patrisq; uolũtas
Hæc est, terrenas temnite delicias.
Casti animũ & carnem domino seruate pudico,
Et uenus a uestris exulet ipsa toris.
Exulat a regno mens omnis adultera sancto,
quæque furens uitijs numina falsa colit.
Exulat impurus, misero qui seruit amori,
Lædit & incestu nomina casta suo.
Corpora sunt animi gratissima templa decori,
Hospitium est pulchri mens generosa dei.
Vtque petit puros animos uenerabilis hospes,
Sic decet & carnes mentibus esse pias.
Vas igitur luteum digno seruate decore,
Nec date tartareis uiscera uestra rotis.
Sæuit amor terræ, cœlique incestat amantem,
Vtraque uis uno perditur usta foco.
Nec tibi cuncta putes, quæ possis, furta licere,
Vltor adest damno conditor ipse tuo.

Scitis enim quę pręcepta dederim vobis per dominum iesum: hęc est enim volũtas dĩ sanctificatio vestra: vt abstineatis vos a fornicatione.

Vt sciat vnusquisq; vestrũ vas suum possidere in sanctificatione et honore: non in passione desiderij sicut & gẽtes q̃ ignorãt deum.

Et ne q̃s supgrediatur neq; circũueniat i negocio fratrẽ suũ quo-

Fige

niam vindex est dominus de his omnibus.

Fige pedem sacris, si te domus aurea mouit,
Si iuuat infusi flumen, amorq; dei.
Si Bacho & Veneri præstas tua mẽbra nefande
Purificans artus quid ualet unda tuos?
Si semel in sordes uoluaris lotus easdem,
Quid ualeat, puram q bibis agnus aquam?
Quid tibi cæce iuuat maculam posuisse priorem,
Tingis in obsceno si tua membra luto.
Candida nascenti puero uelamina mater
Donat, mundiciam q tueare datam.
Vt pia mens sancto conseruet membra marito,
Instruat atq; humilem candida uestis ouem.

Sicut prędiximus vobis & testificati sumus.

Hæc testatus eram domini præcepta superni,
Non mea, rex dictis dixerat ista meis.
Obtestor, Paulum non aspernere magistrum,
Edocet & Paulo stat deus ipse suo.

Non enĩ vocauit nos deus in immũdiciã s3 in sanctificationẽ.

Præstitit irradians diuini flamina uerbi,
Afflatus radios ut sequerere pios.

Itaq3 q̃ hęc spernit nõ hoiem spernit s3 deũ: qui etiam dedit spũm suũ sanctũ in nobis: d charitate aũt fraternitatis nõ necesse habuimus scribere vobis: ipsi enĩ vos adeo didiscitis: vt diligatis inuicẽ.

Si sequeris, fugienda uenus, turpisq; libido,
Effuge, ne membris hæreat illa tuis.
Sæpe docens dixi, charitas quid sancta ualeret,
Est prior, & uestri mater opima boni.
Fulgeat hæc uestris uirtus accenssa medulis,
Detq; phrenandreo summa tenere gradu.
Littera diuitias capiat nisi nostra beatas,
Cœlitus edoctos, sit satis, esse meos.

Spiritus a christo, quem uerum hausistis, amato
Aeternum puri monstrat amoris opus.
Lucis amator amat, qui sit sibi proximus, he cur
Vir macedo macedos nolit amare suos.
O ĩbus unus amor, quibus est pater unus, & una
Mater ab uniti lumine fœta dei.
Ergo precor mundum claris accendite factis,
Si licet & geminis uos superate bonis.
Semper & in melius diuino currite flatu,
Vt magis in christo uester abundet bonos.
Summa opera frater christianæ accumbe quieti,
Et paret innocuos dextera sancta cibos.
Turbant illustres urbana negocia mentes,
Solus cum socio quis timet esse deo?
Enthea mens positis fœcunda silentia curis
Efficit, ad superos itq;, reditq;, choros.
Et licet in nebulis clarum meditatur amorem,
Nunc prece, nunc alis carne leuata pijs.
At ne pigra tuos eneruent ocia sensus,
Et torpore graui sis male factus inops,
Cura habiles dextras operis armare pudicis,
Non opus est miris solicitare deum.
Non licet ignauo dominum tentare potentem,
Nec misera ad turpes æra petisse fores.
Si ualet arte manus pectus satiare modestum,
Pendet ab externa, quis nisi uilis, ope?

Et enim illud facitis in omnes fratres ĩ vniuersa Macedõia: rogamus autẽ vos fratres vt abundetis magis

Et operã detis: vt q̃eti sitis: ⁊ vestrũ negociũ agatis.

Et operemini manibus vestris sicut p̃cepimus vobis.

Viue

Et vt honeste ãbuletis ad eos q̃ foris sũt: ⁊ nullius aliquid desideretis. Nolumus autẽ vos ignorare fratres de dormientibus: vt nõ cõtristemini sicut ceteri: qui spem non habent.

Viue precor, uitijs ut quum moriare peremptis,
Diuitias summi possis habere boni.
Parce precor lachrymas gelidis efflare sepulchris,
Mortuus in domino uir manet ipse suo.
Qui domini iussis uitam formauit honestam,
Et coluit uotis numina sancta pijs.
Viuit & hæroas inter, uitaque, deoque
Perfruitur, planctus ridet ab arce tuos.

Si enim credimus.

Ne dubites, ueniet pompæque immixtus ouanti
Cum christo hos artus, quos tulit ante, feret.
Hæc caput, hæc nobis spectacula sancta reliquit,
Et fore sic membris credimus esse bonis.

Quod dñs iesus mortuus est: et resurrexit: ita ⁊ deus eos qui dormierunt per iesum adducet cum eo.

Vtque bonus pastor lœto indignante resurgit,
A morte excitas hic quoque ducet oues.
Ecce resurgentes æterno sistet honori,
Membra ligans uero tempus in omne duci.
Cur precor hæc, mulier ridendo præfica planctu
Pectus & emeritas disseccat ungue comas?
Cur cineris dotes lacerato narrat amictu,
Damnat & effleto fata superba sinu?
Quæ precor ob placidũ doleat dæmentia somnũ?
Dormit enim, cæsum quis putat esse uirum?

Hoc enĩ vobis dicimus in verbo domini.

Non refero ignoti mendacia carmina Nili
Græca uel, aut partum thetyos unda tuum.
Vera cano, et noto quæ sunt mihi cognita christo,
Quæque etiam medio sunt mihi uisa polo.

Do

Do tibi, quæ a sancto didici intemerata magistro,
A uerbo & ueri luminis hausta colo.
Quos deus adueniens uiuos hoc cernet in orbe,
Non sinet umbratos ante uenire uiros.
Sistemur pariter, summiq; ante ora regentis,
Viuus cum cæsis insimul ibit auis.
Nec poterit nectos Pharyum tardare sepulchrum,
Quin properent magni iussa subire dei.
En tuba diuino mortalia semina cantu
Conuenit, & clangens funditus ossa ciet.
Experrecta nigris exurgent corpora claustris,
Confisa in domino uiuere posse suo.
Tunc resides uiui, subitoq; per aera motu,
Occurrent christo tempus in omne deo.
Ipse uehet secum, pugnæq; in præmia claræ
Donabit populo serta decora pio.
Sic de uenturo capimus noua gaudia letho,
Mors bona est sanctis non male flenda uiris.

Quia nos q̄ viuim⁹ q̄ residui sum⁹ in aduētu dn̄i nō p̄ueniem⁹ eos qui dormierunt.

Quoniam ipse dn̄s.

in iussu & ī voce archāgeli: & in tuba dī descēdet de celo: & mortui q̄ dē q in chr̄o sūt resurgent primi: inde nos q̄ viuim⁹: q̄ relīq̄mur simul rapiemur cū illis in nubib⁹ obuiā chr̄o ī aera: & sic semper cum domino erimus.

Itaq; cōsolamini inuicem in verbis istis.

CAPVT QVINTVM.

SEd quando humanis fines imponere curis
Vult deus, hæc Soli tempora nota sibi.
Imminet interitus, quali nescitur in hora,
Hic modus est, omnes inuigilate dies.
Fur uenit, ut segnes inopina perdere nocte,
Vltimus in terras irruet ille dies.

De tēporib⁹ aūt & momētis fratres nō indigetis: vt scribam⁹ vobis: ipsi enī diligenter scitis q̄ dies dn̄i sicut fur in nocte ita veniet.

FF Physi-

Physicus, extremos mundi obseruare labores
Non ualet, incautos opprimet ille dies.
Opprimet obscuros, & inani carne quietos,
Respice sub medijs funera delicijs.

Cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superueniet interitus sicut dolor in vtero habentis.

Tum quum tuta magis, pacataq; crimina cernis,
Exitiale malum (si sapis ipse) time.
Ceu grauidæ matris subitus dolor occupat aluum,
Non expectatum cum uenit ante diem,

Et non effugient.

Sic erit ille dies populo metuendus iniquo,
Et cito depressis non erit effugium.
Heu miserum captum uitijs, qui nocte profunda
Dormit, & hoc furi non sibi tempus agit.
Hic timeat nulla uulnus medicabile dextra,
Cum sero infernos senserit ille canes.

Vos autem fratres non estis in tenebris vt vos dies ille tanquam fur comprehendat omnes enim vos filij lucis estis et filij dei non sumus noctis: neque tenebrarum.

Non tamen & uobis hæc est metuenda uorago,
Quos gremio christi conditor unus habet.
Non christiana phalanx sacris accensa fauillis
Pertinet ad tenebras tartara sæue tuas.
Nos lucis uitæq; decus, diuina sequamur
Signa, dei clarum per pietatis iter.

Igitur ne dormiamus sicut et ceteri sed vigilemus et sobrij simus.

Viuamus patrio soboles dignissima cœlo,
Stertere sub tenebris christica turba potest?
Quin uigilate deo, sensusq; accendite castos,
Lampada de summi dat deus arce boni.
Casurum uigilans trepidat clæmentius orbem,
Nec timet inferni tela superba Iouis.

Nil quo offendat habēs, nil quo offēdatur habebit,
Non pauet ad sæuas sobrius ille minas.
Qui iacet in uitio tenebrosis dormit in antris,
Fert Babyloniaco tempora quassa mero.
Sobrius, atq; animo uigilans solemq;, diemq;,
Sustinet, aduersi nec tremit ora lupi.
Hostis in occursum diuinis tectus in armis
Stat domino, pugna nec cadit ille fera.
Victor & hūc prīceps specula prospectat ab alta,
Datq;, placens uoto robora sancta pio.
Scilicet, electos superis afflatibus ornat,
Dona quibus uiui præstet opima dei.
Electus, quicunq; bonus quicunq; magistro
Consonat, infernis discrepat atq; lupis.
Nec tu fata iacens ullum aut causere rigorem,
Ex animo pendet quod uelis esse tuo,
Elige quodcumq; est, uotis explenda uoluntas,
Quid facis in tetro nomen inane luto.
Nil dubita, dabitur, regno potiere petito,
Dat christus socijs optima quæq; suis.
Ergo alacris comites terreni irrumpe tyranni,
Si cupis innocui lumen habere dei.
Ac te si qua mouent summi uestigia regis,
Frater eris socijs gratus ubiq; tuis.
Et qui diuino tua curant ulcera uerbo,
Hi referant factis præmia digna suis.

Qui enī dormiūt nocte dormiunt & q ebrij sunt nocte ebrij sunt. Nos aūt q dei sumus sobrij sum⁹ induti loricā fidei: et charitatis & galeā/spem salutis.

Qm̄ non posuit nos de⁹ in irā: sed in adquisitionē salutis p dn̄um nostrū iesum christū.

Qui mortuus est pro nobis.

Ut siue vigilem⁹/ siue dormiamus simul cū illo viuamus. Propter qd cōsolamini inuicē & edificate alterutrū sicut & facitis.

Rogam⁹ aũt vos fratres: vt nouerit; eos q̃ laborãt inter vos ꝛ p̃sũt vobis dño: ꝛ mouẽt vos vt habeatis illos habũdanti⁹ in charitate propter op⁹ illorũ: ꝛ pacem habete cũ illis.

Hos licet indignos digno obseruabis honore,
Et christos domini noueris esse tui.
Respice ut his placeat durum tolerare laborem,
Dum uigilant casti pandere dogma dei.
Et si quando scelus uerbo pius arguit almo,
Prosit, ut errores arguit ille tuos.
Hunc odisse nefas, qui dat tibi lumina fratri,
Quin potius charum parte iuuabis eum.

Rogam⁹ aũt vos fratres corripite iquietos

Corripe & hunc, uano qui turbat ouilia motu,
Inquies electos non decet ista uiros.
Moribus infandis aduerso obsistite uoto,
Cernite, nam uarijs mors latet una locis.

Consolamini pusillanimes.

Quosdam animo misero superis diffidere donis
Hostis agit, multas & trepidare neces.
Nunc Acherontei dirissima uincla capistri
Monstrat, nunc stygios impia iura lacus.
Nunc proprium pensare scelus, iustumq; rigorẽ,
Sic facit horrifico languida corda metu.
Hos tua uox frater domino soletur in alto,
Omnis quippe bono turba redempta deo est.
Si trepidas Orcum, rabidi si regna sepulchri,
Concipe iam dextris christea tela tuis.
Dat ueniam culpis ter maximus ille sacerdos,
Si uelis ad uerum corde redire bonum.
Aridus es uitijs, christanas concipe lymphas,
Est mare qui æternam det tibi christus aquã.

Frigidus es torpens, animosum concipe lumen,
Ignis consumens est tibi christus amor.
Verte oculos uigilans, æternum & suspice patrē,
Fide, pete a domino summa petenda tuo.
Ast eget auxilio, qui non tulit, inclyta poscis
Munera, ne socios temne superbe tuos.
Infirmis præstabis opem, curamq; salubrem,
Qualem languenti iam uelis esse tibi.
Sunt tibi consortes, unoq; in corpore membra,
Quis precor est membris, qui neget, ulla suis?
Qui socium tempsit, summo damnatus amore,
Audiet a socio uerba tremenda deo.
Cogetur domini uoces audire furentes,
Qui durus socijs hoc fuit orbe suis.
At quoniam nox alta furit, ueroq; rebelles
Sunt aliqui, & iussis dissona turba bonis,
Si quando a socijs nimium lædare superbis,
Esto humilis, norma nec moueare pia.
In christo patiens ipsos effringe furores,
Qui patitur, uitæ præmia uictor habet.
Christus in exemplo est rabidū suspendere motū,
Respice, peccatis non furit ille tuis.
Quid furis in fratres, horrendaq; prælia misces,
Tam patiens tortus si fuit ipse deus?
Turpe est pro sæuis te damna rependere damnis,
Si te tam mitem dicis habere patrem.

Suscipite infirmos.

Patientes estote ad omnes.

Uidete ne qs malum ꝓ malo alicui reddat.

Serpentis soboles iratum eructat auernum,
Felle caret, christi sponsa columba mei.
Quosq;, pius sancto genuit de semine christus,
Et decet innocuos felle carere uiros,
At tibi si christi lex sit nimis arcta decori,
Gaude mortiferis abstinuisse malis.
Gaude animo & domini mysteria uolue superni,
Et cape de noto gaudia uera deo.
Triste, nihil christo fidentibus, omnia suffert
Quae manet in uero mens animata bono,
Sistet & in uinclis, & funere martyr acerbo,
Euincet mundum quo calet igne reum.
Interea dominum precibus mulcere beantem,
Cura sit, & grato sistere uota deo.
Grande putas aliquid, dum thura calētia fundis,
Quid fuerit curia corda cremare bonis?
Nūc p̄ce, nunc psalmis, lemures uincūtur auerni,
Et bona praesentem mens habet acta ducem.
Hoc motu mundum qui condidit ipse gubernat,
Vt mare, diuersas ferq;, refertq;, uices.
Sit modo, quicquid erit, summi nos numē amoris
Pangamus, uerbi uoce potente pij
Si bona tanta dedit ueri tibi dextera magni,
Quur hora haec animos turbet amara tuos?
Abstulit, ipse dedit, placuit sibi, soluere grates
Nos decet atq;, pij dicere gesta dei.

Sed semp̄ q̄d bonū ē sectamini in inuicem.

Et in omnes semper gaudete.

Sine intermissione orate.

In oībus grās agite.

Hec est eñi volūtas dī in christo iesu id omnibus vobis.

At

At tua, si quis habet diuini flamina doni,
Cui tribuit sanctum spiritus eloquium.
Noctiuagis almam uitijs ne extingue fauillam,
Sunt data, si ad nostrum sunt bona lusa malũ,
Nec motu arcano uentura sperne uidentes,
Cui uoluit summus dat bona magna deus.
Sed ne crede malis, ut iniquam despice mentem,
Quęcunq; scriptis obstitit illa sacris.
Deniq; quicquid erit christo quod dissonet almo,
Tectum de Stygio quod gerit umbra lacu,
Quod specie sancti pulchro aduersatur honesto,
Hoc pelle a membris candida turba tuis.
Vosq; deus pacis puro conseruet amore,
Et faciat genitos ut decet esse suos.
Sanctificetq; suo uos membra nitentia flatu,
Seruet, & extremum dirigat usq; diem.
Spiritus ut uester uitali luce potitus
Nectatur domino tempus in omne pio.
Ipse fidelis amans & qui uos sponte uocauit,
Conferet ad mensas uelle uenire suas.
Hæc precor ad socios cantetur epistola sanctos,
Et pia uos christo turba ualete deo.

Spiritum nolite extinguere.

Prophetias nolite spernere.

Omnia aũt ꝓbate q̃d bonum est tenete ⁊ ab omni specie mala.

Abstinete vos. Ipse autẽ deus pacis sanctificet vos per oĩa

Ut itẽger sp̃us vester ⁊ aĩa: ⁊ corp⁹ sine q̃rella in aduẽtu dñi nostri iesu chr̃i seruet. fidelis est qui vocauit vos q̃ etiam faciet. fratres orate ꝓ nobis salutate fratres oẽs in osculo sancto adiuro vos p dñm vt legatur epistola hęc oĩb⁹ sanctis fratrib⁹ gratia domini nostri iesu christi vobiscum Amen.

FINIS MVSAE PAVLINAE
Aluari Gomez in epistolam ad
Thessalonicẽses primã.

MVSA PAVLINA ALVARI Gomez in Epistolam ad Galathas.

¶Text⁹ Pauli ap̄li.

Paulus apostol⁹ nō ab hoībus neq; p̄ hominē: sed p̄ iesum christū & deū patrē: q̄ suscitauit eum a mortuis & qui mecū sunt omnes fratres ecclesijs Galathie.

Gratia vobis & pax. &c.

Sumpta occasione interpretando illud verbū gratia colligit poeta sensum anagogicū istius epistole immo & omniū Pauli epistolarū: et primo introducitur ipsa gratia exhortans hominē per diuinorū mysteriorū contēplationē obligatiōem q̄: qua tenet redēptori deo: vt surgat a vitijs: dein sequuntur verba ipsius Pauli pro vt in ceteris epistolis.

PAulus O lympiacæ decretus apostolus aulæ,
Inter christanos inclytus ipse duces,
Quem deus instituens uitæ pacisq; magistrum,
Præconem uerbi censuit esse sui.
Ad Galathas lapsos, Pauliq; inuoce docentis
Hæc ait a domino gratia missa pio.
Sume prius charitē, tunc & mea uerba placebūt,
Si tibi ad optatum dulce redire deum est.
E triadis potam uitali fonte salutem
Mittit ad ingratos gratia sancta uiros.
Mittit & optat amās quo mittitur esse, simulq;
Nubila per radios pellere tetra duos.
O utinam tum, quum rabido serpente latebat,
Victus in oppressis esset adulter aquis.
Et soboles puchri, generoso conscia patri
Hæsisset capiti non temerata suo.
Non ego malchonicis iacuissem frigida campis,
Nec peterem ualuas sæpe repulsa tuas,

Sed

Sed iam cum cæcus terræ impatienter amator
Iniecit diras in sua membra manus.
Alta iacet nœmis, perijt pulcherrimus andron,
Terrea cœlestes occulit herba lares.
Et paradisiaca spaciatus noctifer aula,
Dilacerat castris uiscera nostra suis.
Flendus amor meus est, audi nunc flebile carmen,
Excutiat lachrymas nostra querella tuas.
Pro dolor, empyreis radiantia mœnia castris,
Atq; irroratas numinis imbre domos,
Diuinam pacem, cordi inspiranda sereno
Gaudia per uisum tempus in omne deum.
Ah nimium meminisse dolet, quæ perdidit Adã,
Quæ patitur telis uulnera facta suis.
Ah nimium meminisse dolet, forsanq; nocebit,
Ni frangant animos hæc memorata tuos.
Diruta sunt tandem nocturnis tabida telis
Agmina, & in stygias dat furor ora faces.
Pro nitidis flammis diræ incubuere tenebræ,
Pro lymphis putridos dat grauis urna lacus.
Hinc & sanguineum quatiens nox atra flagellũ
Peruolitat, mœsti signa dedere poli.
Intonat illusum terreno sanguine cœlum,
Sol latet & mœstis nubilat aura polis.
Tristia saraphici cecinerunt carmina cygni,
Mensq; perit partu uipera facta suo.

At

At bene consuluit summo deus altus amori,
Aetherea medicum misit ab arce pium.
Tartarei gemuere Ioues, & rector auerni,
Morsq; dedit uinctas in mea iura manus.
E Limbo rediere patres, lætatur Olympus,
Vt data sunt christo tartara præda deo.
Grata ferunt cœli pro cæsis dona tyrannis,
Angelicæq; tubæ christea facta canunt.
Ditescunt motiq; senes, genitiq; sub undis,
Chara dei coniux pendet ab ore uiri.
Hinc memoranda pijs dantur tibi prælia mensis,
Pinguescunt sacro pectora munda mero.
Dat ueniam culpis atq; alba ueste sacerdos,
Exligat in signis crimen inane nouis.
Hæc sat, plusq; satis, ne tu scelerate iaceres.
Hæc satis, ut somno iam moueare tuo.
Sed nihil hoc, sancti licet almo sanguine uerbi
Communis toto uertitur orbe salus.
Heu nihil, & morbos funestaq; castra secutus
Inflictum toto pectore uulnus habes.
Nil nisi uirus amas somno furiosus & umbra,
Claudis & ad radios lumina torua pios.
Iamq; sponte negans placido parere medenti
Deludis factis pignora tanta tuis.
Respice diuinis calcatum uiribus Orcum,
Iuraq; nocturni dilaniata doli.

Iā Chaos, & Phlegetō stupefactæ ianitor umbræ
  Cesserunt telis dite ruente sacris.
Iamq; iacet Derthon, si sit tibi cura pudoris,
  Nec poterit priscis te illaqueare modis.
Vicisti stygios christo uincente furores,
  Inq;, necem membris dat caput arma suis,
O nimium fœlix, uoto est explenda uoluntas,
  Gloria certantis pendet ab arbitrio.
Respice tanta tuum (christi est ea gloria) sceptrū,
  Tanta est christianæ gloria militiæ.
Victor eris semper cupias cum uincere miles,
  Et uinci nunquam te renuente potes.
Nunquam numen abest, quod det tibi iusta uolēti
  Robora, in hoc si uis uincere, uictor eris.
Victus es ipse tamē, pulchrumq; relinquere uerū,
  Non puduit, falsis uictus imaginibus.
Victus, & amplexus temnis iam perfide nostros,
  Dum sequeris dominæ gaudia uana feræ.
Teq; suum raptat duro morimenna capistro,
  Exigit & rigida pensa seuera manu.
Horrida, turpis, iners, maculis immūda nefādis,
  Quæ nisi ferre tuas nil meditatur opes.
Hanc sequeris? me cæce fugis? cui candida ceruix,
  Et facies nitidis inuidiosa polis.
Nonne uides sobolem, qualem decet esse creantis?
  Sum pulchra & magnis una sequenda uiris.

Gratia

Gratia sum ueri de sanguine nata magistri,
Quam genuit pulchra mente perennis amor.
Sum, quæ sceptra paro gaudẽtibus inclyta cœlis,
Et dextra æthereas diuidit ista domos.
Misceo sola placens æterno pocula regi,
Fitq; bonum, toto quicquid in orbe meum est.
Te, licet ebronici cinis es de puluere campi,
Inter delicias dignor habere meas.
Teq; uoco ad sacræ fœlicia prandia mensæ,
Ad regnum & thalami dulcia uina mei.
Ergo age rumpe moras cœlestibus excite flãmis,
Nil mihi rescribas attamen ipse ueni.
Ecquur terrena iaceas distentus in umbra,
Cui regna empyrei stant penetranda poli?
O miser & uitæ gnatis inuise decoris,
An uitium tanti, tota ue terra fuit?
Vita breuis, uelut umbra leuis, qd grãde uel unq̃
Dulce dabit, salsis ut capiare bonis?
Quid morimena iuuat fuco pudibunda retecto,
Quæ lachrymas blandis occulit insidijs?
Nec me despicias, q, sic accensa relictum
Te sequor, ut labris ebria facta tuis.
Hoc mihi iussit amans rubeo formosus amictu,
Summus amor tantam dat mihi ferre uiam.
Teq;, licet nostræ preciosa cacumina famæ
Tempseris, indignis percitus illecebris.

Et

Et recolam, seruemq; sequens per inertia rura,
Perq; niues flammis usq; secuta meis.
Hoc amor unus agit nullo superabilis euro,
Qui toties miris dat sua signa notis.
Qui potuit cœlo dominum deducere ab alto,
Inq; crucem summi tollere membra dei.
Hic tibi me placidam iunxit, sociamq;, ducemq;,
Et semper foribus cogor adesse tuis.
Si reuocas, tua sum, uotisq; ingentibus adsum,
Inq; pio uerum pectore numen ago.
Ergo age rũpe moras, si te bona præmia tãgũt,
Et decor, & mammis ubera lata meis.
Ecquid erit, patrio cum te deus euocet ore,
Esse peregrino captus amore potes?
Huc ades o nimium, nimiumq; oblite bonorum,
Quæ tibi per uiuas præparat emptor aquas.
Ergo & tartareis iaceat male perdita uinclis,
Mens habilis domini morte redempta sui?
Et solitam toties epulis accumbere diuum
Terriuoram tetro non pudet esse luto?
Ah quoties timui iustæ minitata gehennæ
Vulnera, sub stygijs ne ueherere uadis?
In te cernebam uiolentos ire daceos,
Et petere horrifico languida membra sono.
In te diuinam iaculari fulmina dextram,
Quæ pensat iusta, fasq;, nefasq;, manu.

Iusticiã

Iusticiam timui, si iam furiosa caleret,
Nomine inultoris pallida semper eram.
Siue unquam arctoos tentares nauita fluctus,
Extimui notum te pereunte fretum.
Et dixi, toties qui læsit numina, iam nunc
Iste dei, æquoreas ebibet hostis aquas.
Siue in Getulis audirem prælia campis,
Iam mihi sum casus uisa uidere tuos.
Deniq;, quisquis erat duro iactatus in æuo,
Excitum curis pectus amantis erat.
Nam mea mens libram iusti meditata regentis,
Semper erat plagas uaticinata tuas.
At quoniam pietas uindictæ tempora sanctæ
Distulit, & gladium temperat ipsa suum.
Huc ades, & quanq̃ nostro nō dignus honore es,
Te excipiam placido candida sub gremio.
Huc ades, ecce uoco, teneat mora nulla uocatum,
En tibi me sociam tempus in omne tuam.
Ne timeas, q̃ mensa rudis, q̃ sordida uestis,
Nec tua sit thalamo concolor aula meo.
Omnia mundat amor, surgentem pectore toto
Excipiam, passis óbuia liminibus.
Non opus est dura longarum ambage uiarum,
Clarum iter ad uitæ limina pectus habet.
Quod cupis itus habes, libeat modo surgere, meq;
Sumere, & hanc oculis lampada ferre tuis.

Te sequor, en tua sum, duras aperire fenestras
Communi flammæ si uelis, accipies.
En mecum mellitus amor, pax enthea mecum,
Præueniunt sensus robore luce tuos.
Ne ue quid optato moriens causere magistro,
En Paulus pulsu te citat ipse meo.
Surge iacens, quæ te? quæ te dæmentia ludit?
Quis docet ignifero terga dedisse deo?
O Galathe, christo quondam pia turba recepto,
Nunc sub tartarco uilis habenda duce,
Quam bene conueniunt, cæcis tua nomina factis,
Inscriptum proprio crimine nomen habes.
Admiror, quæ tanta tuos insania sensus
Luserit, ah dulcem temnis iniqua patrem.
Deseris heu ueræ clarissima præmia uitæ?
Deseris heu christi dogmata sancta dei?
Turba ruens subitoq; ad priscas uersa tenebras
Ecquis te misero subdit adulterio?
Deseris authorem cœliq; hominumq; parentem,
A quo perpetuæ dona salutis habes.
Quid facis? ah pulchro præponis terrea cœlo?
Præponis placido tartara mœsta deo?
Liber eras christo, nexisq; sponte catenis
Nunc seruis, miseri non uiden antra doli?
Cur tibi sic placuit falsos audire magistros?
Quid dedit a stygio prodita turba lacu?

Hactenus verba gratię sequunt̄ v̄ba Pauli.

Miror q̄ sic tam cito transferimini ab eo.

Qui vos vocauit in gratiam christi.

In aliud euangelium quod non est aliud nisi sunt aliq̄ qui vos cōturbant & volunt conuertere euāgeliū christi.

Quis

Quis tibi Moseas christi fulguribus umbras
Inuoluit uariam nun putat esse fidem.
Vis rationis iter, constanti percipe uoce,
Pendet ut a christo uita salusq; meo.
Hoc uates dixere omnes, hoc enthea pubes
Approbat, hoc almi candida turba chori.
Hoc Moses probat ipse prior, chri inclyta magni
Numina qui quondam uaticinatus erat.
Ipse uidens propriæ præscripsit tempora legi,
Quæ fuerit misso iussa tacere deo
Et legis partus, & ueri æterna prophetæ
Robora, & a uicto sumpta trophea dolo.
Venturoq; duci suasit seruire potentes
Abramidas, sceptrum cum daret ipse nouum.
Non opus est ueris ambages quærere dictis,
En Moses christum dat tibi nosse meum.
Dat Salomon uates, & honori gloria templi.
Et quicquid legis mystica signa uolunt.
Hoc Aron, sanguisq;, latens sub sanguine Mosi,
Quodq; sub inuolucris delitet umbra tuis.
Quin uirtutis opus totoq; patentia mundo
Signa tenes, christus quod sit & ipse deus.
En misera gelidum reuocauit morte cadauer,
Dat cæcis radios cernere posse pios.
Inualidasq; manus armat, linguasq;, pedesq;,
Effugat infernos uoce potente duces.

Quoq;

Quoq; magis stupeas, christanaq; arma capessas,
Præstat & hoc famulos nos quoq; posse suos.
Absit, ut a domini uerbo moueare superni,
Siste deo, ante oculos lux micat alma tuos.
Quin, tibi si a cœlo ueniens huc angelus alto
Prædicet, hoc nostri frangere dogma dei,
Is quicunq; cadat, tenebrisq; oppressus & umbris
Cogatur, uiuo ponere sacra bono,
Sit quicunq;, tamen christo si aduersus amanti,
Præsumat nostram si uiolare fidem.
Is ruat, & iusto mœrens anathema furore
Indignum facinus tempus in omne luat.
Sto dictis, iterumq; cano, persistite uero,
Quæ dixi, a magno sunt mihi iussa deo.
Non commissa meæ terrena negocia curæ,
Sed dominus uerbum præstitit ipse suum.
Accepi a christo, christo placuisse laboro,
Quid mihi cum phaleris terra superba tuis?
Humano affectu uiolatus doctor ad umbram
Ducit, ego ad radios christe beate tuos.
Quondam erat in cæco similis dæmentia Saulo,
Hærebam Moysi pectore, uoce duci.
Cura mihi quondam christanum rumpere têplũ,
Et gelidæ carni posse placere fuit.
Nunc alio deus ipse uocat, cupioq; probari
A christo, est uotis unicus ille meis.

Sed licet nos aut angelus de cęlo euãgelizet vobis pter id euãgelizauim⁹ vobis anathema sit.

Sicut pdicim⁹ & nunc iterũ dico vobis si qs vobis euãgelizauerit p ter id quod accepistis anathema sit.

Modo enim hominibus suas deo an deo.

An qro hominibus placere.

Si hominib⁹ placerẽ

Christi seru⁹ nõ essem

Notū em̄ vobis facio fratres: euangeliū qđ euāgelizatū est a me: q: nō est sc̄dm hoīem: neq3 em̄ ego ab homine accepi illud: neq3 didici: sed per reuelationem iesu christi.

Nec mora diffugiunt lemures, adsumq; uocatus,
Et charitem pleno protinus ore bibo.
Nulla mora est, fractis & carne & sanguine do-
Assumo officij lumen, onusq; mei. (ctor
Nam simulac purum uenis afflauit amorem
Iustus homo, & flammâ dat mihi nosse suâ,
Exsurgo, posuiq; ferum cum nomine Saulum,
Mutato affectu iam noua tela paro.

Audistis em̄ cōuersationē meā aliquādo in Judaismo. &c.
Cū autē placuit ei qui me segregauit ex vtero matris meę: & vocauit p gratiā suā: vt reuelaret filiū suū in me: vt euāgelizarē illū in gētib⁹ cōtinuo nō acquieui carni & sanguini. &c
Sed abij in Arabiā.

Miles eram Mosi socijs feruentior ipsis,
Feruidus & christi nunc quoq; miles ero.
Et quia diuino suscepi hoc munus ab ore,
Elauerat atq; animo conditor ipse meo,
Non egui a nostris uoces audire magistris,
Aut ab apostolica sumere lora manu.
Sat mihi lucis amor, ueroq; instructus ab ipso
Incepi indoctis gentibus esse iubar.
Tunc arabas uersus uitales fundere lymphas
Incoho, tunc primum chrisoris unda calet
Effera gens monstris, & nulli conscia luci,
Terruit haud animos barbara turba meos.

Et iterū reuersus sum Damascum.

Inde Damascenis diuinum mœnibus ignem
Struxi, iterum uiuam lampada mente gerens.

Deinde post ānos tres veni Hierosolimā videre Petrū: et mansi apđ eū dieb⁹ quindecim: aliorū aūt apostolorū vidi neminē nisi Jacobū fratrem dn̄i.

Hinc ascendo Petrum solymas uisurus in arces,
Qui pastor christi nomine primus erat.
Hunc, & quem fratrem domini dixere Iacobum,
Vidimus, audita est cætera turba mihi.

Nec, quamuis cœtu floreret primus in omni,
Scintillam flammis addidit ille meis.
Nam mihi quod christus uiuo insuflarat ab ore,
Non poterat rectis displicuisse uiris.
Ex hoc in Syriam pauco post tempore, testis
Est mihi me sanctus fingere nulla deus,
Hinc cilices uenio, charites, uitamq; salubrem
Effundens, domini pignora chara mei.
Atqui me primum defensa lege superbum
Audierant, passi castra secasse dei,
Nũc uero amplexum penitus defendere christum,
Et uerum uerbo dogma docere pio,
Omnipotentis opus precibus, uotisq; supinis
Laudantes lachrymas uix tenuere suas.

Que autem scribo vobis ecce coram deo: quia non mentior.

Deinde veni i partes Syrie.

Et Cilicie eram autẽ ignotus facie ecclesijs iudee que erant in christo.
Tantũ autẽ auditũ habebãt: quoniam qui persequebatur nos aliquando nũc euãgelizat fidem: quam aliquando expugnabat.
Et in me clarificabãt deum.

CAPVT SECVNDVM.

IAmq; quaterdecimo lustratis gentibus anno,
In uero christi nomine doctor eram,
Ad solymas rursus flatu conpellor ab almo,
It mecum Titus, Barnabus atq; comes.
Testis uterq; deo pariter uisurus in uno
Lumina, quæ a summo numine Paulus habet.
Confero cum sanctis patribus bona nũcia, doctor
Quæ mihi iam proprio dixerat ore deus.
Et refero in gentes diuina charismata summi
Luminis, a domino missa fuisse pio.

Deinde post ãnos quatuordecim iterũ ascẽdi Hierosolimã cũ Barnaba assumpto et Tito

Ascendi autem secundum reuelationem.

Et contuli cũ illis euãgelium quod predico in gentibus.
Seorsũ autẽ his qui videbantur aliquid esse ne forte in vacuũ currerem aut cucurrissem.

Ne qui gentiles æquo priuabat amore,
Censeret, nostras insimulare uias.
Exemplumq;, sato gentili sanguine Tito
Feci, ne priscum gentibus esset onus.
Absterso quid enim preciosi sanguine christi,
Esset opus, uanam scindere pelliculam?
Græcus erat, non est, ad uincula Prisca coactus,
Quamuis qui contra diceret alter erat.
Sed neq; per duros mentito nomine fratres,
Struxerat, insidias quæ mihi turba feras.
Cæssimus ad tempus, uera sed libera christo,
Mens mea mandatum recta peregit opus.
Quod si nec magnis fuerat, diuina uoluntas
Nota uiris, domini quæ mihi nota mei.
Si nec adhuc gentes æquo gaudere decore,
Constiterat, nostris, quid mea? Paulus habet.
Paulus habet, super hoc summi decreta magistri,
Qui me communem se docet esse patrem.
Sat mihi defuncto uideo noua sæcula Mose,
Ne se iam nostro misceat umbra deo.
Sat mihi, nostra uiris placuit sententia sanctis.
Constat & a uero dogma fuisse bono.
Non deus ex alto personam spectat Olympo,
Quod bonus est, dextris dat sua dona pijs.
Optima q; pietas, nostros miserata labores,
Munera, per placitum dat mihi tanta suum.

Sz neq; Tit⁹ q̄ mecū rat cū gētilis esset cō= pulsus est circuncidi.

Sed nec ꝓpter subin troductos falsos fra= tres q̄ subitroierūt ex plorare libertatē no= strā quam habem⁹ in chr̄o iesu vt nos in fui tutē redigerēt q̄b⁹. ꝛc. Ab his aūt q̄ videban tur esse aliq̄d quales aliquando fuerint mi hi mea interest.

Deus eīn personam hominis non accipit.

Saulus eram nuper stygias casurus ad aras,
Nec meruit nostri dona uidere dei.
Sed uoluit, fecitq;, potens clarescere Saulo
Lumen, & authori gloria maior ero.
Sit me Petrus amans claue excellentior ipsa,
At fidei sanctæ tradita summa mihi est.
Tradita, nec quicquā quod me pia turba doceret,
A nobis aliquid quod didicisset erat.
Non quia sim maior socijs, sed maxima uirtus,
Hæc mihi dat, christi iura ferenda mei.
Atq; ubi nostra deo uiderunt dogmata nato,
Edita, meq;, sacrum gentibus esse iubar.
Et decus accensis tantum mihi surgere siluis,
Quam proauis culto Petrus haberet agro.
Quod charis ex æquo terras diffusa per omnes
Decreuit, noto notior esse reo,
Tres mihi quos sancti dixere, columina templi,
Iunxerunt, dextras in pia uota suas.
Ipsam ego, sic gētem Solymos pia turba doceret,
Vt faceret domini munus uterq; sui.
Vmbratasq; faces aboleto extinguere libro
Cura mihi, & socijs uincere monstra pijs.
Cura mihi & socijs superam præstare medelam,
Pauperibusq;, dapes unicus ardor erat.
Hoc citius Paulo suasit plebs candida, sed non
Rumpere, sub gladijs inguina Græca suis.

Mihi eñi q̄ videbant esse aliquid nihil cōtu lerunt sed econtra.

Cū vidissent: q̄ mihi creditū est euāgeliū p̄putij sicut & Petro cir cuncisionis: q̄ eñi ope= rat⁹ est Petro in apo stolatū circūcisionis: o perat⁹ est & mihi inter gētes: & cū cognouissēt gratiā q̄ data est mihi: Jacob⁹ et Cephas et Joanes q̄ videbantur colūne esse dextras de derunt mihi & Barna be societatis. Et nos in gentes ipsi autem in circuncisionē

Tantum vt pauperū memores essemus.

Quod etiā solicit⁹ fui hoc ipsum facere.

Nam neq; mortali domino plus creditur ulli,
Qui exemptos solito nos docet esse iugo.
Hactenus ob plantas teneras conceditur illis,
Paulisper uerum dissimulasse modum.
Nunc pia lux gemino radios effundit ab ortu,
Non licet impuris lædere sacra notis.

Cũ aũt venisset Petrus Antiochiam.

Sed licet hoc Petrus flatu bene nouerat almo,
Censuit Isacidis dissimulare uiris.
Motus ego laqueos, infernaq; monstra uidendo,
Sæuaq; sic socijs uincla parata meis,

In faciẽ ei resistite.

Hortatus Petrum, ritus cohiberet inmanes,
Arguo & hunc, quãquã maximus orbis erat
Scilicet is metuens teneros ne offenderet agnos,
Si sciat & Solem gentibus esse parem,
Communem mensam renuit cum gente, uelut si
Hanc deus in genitis non uelit esse suis.
Et licet hic ritus iusta sit mente professus,
Et simulat uotum duxq;, paterq; pium.

Q2 rep̃hẽsibilis erat: p2i9 cũi q̃ venirẽt q̃dã a Jacobo cũ gẽtibus edebat: cũ aũt venissẽt subtrahebat & segregabat se timens eos: q̃ ex circũcisione erãt: et simulatione ei9 cõsenserũt cęteri iudęi: ita vt Barnabas duceretur ab eis ĩ illã simulatiõnẽ: s3 cũ vidissẽ q̃ nõ re

Durior illa quidem uenturo improuida sæclo
Forma erat, & christo non bene digna meo.
Qui nuper totum diuino sanguine mundum
Abluit, en domino est lotus uterq; suo.
Constanti fortiq; animo, uerboq; uirili
Restitit huic uero mens mea fisa bono.
Maximus ut patiens audit mea uerba sacerdos,
Nostrum erat exemplo grandis uterq; suo.

Absit

Abſit ut ad ſomnum ſole illuſtrante relictum,
Rurſus eas umbræ uel tibi cura patri.
Non opus eſt aliam chriſto curante medelam
Quærere, ab occiſo uita petenda deo.
Iuſtitiam chriſtana fides, non pagina legis,
Non hominem cortex, ſpiritus unus alit.
Vnus chriſtus adeſt, animos ſeruare fideles
Qui queat, ad uerum nil ualet umbra bonum.
Quærimus in chriſto ueracia pharmaca ſolo,
Nos extra hunc nullus, qui beet, alter erit.
Mortuus eſt legi, cœpit qui uiuere chriſto,
Fœlix, qui domini uiuit amore ſui,
Mortua lex omni, qui chriſtum credit, amanti,
Pro lege æternum cœpit adeſſe bonum.
Hactenus umbrifero curabam uiuere Moyſi,
Nunc mea lex uiuo uiuere noſſe deo eſt.
Nec iam carnalis, nec craſſæ mortuus umbræ,
Sed mihi iam uero lumine chriſtus adeſt.
Cum chriſto affixus, per chriſtum uiuus, ob illum
Non teneor laqueis noxq; timorq; tuis.
Viuat amor chriſti, uiuit mihi chriſtus, & in me
Vincor, & euicto corpore uictor ego.
Mortuus ille ferox ſub amara cortice Saulus
Nubifera ſtygias nocte bibebat aquas.
Sed ſimul ac hauſto chriſto ſpirauit amore,
Viuit, & huic ſolus fit noua uita deus.

cte ambularēt ad veritatē euāgelij dixi Cephe corā oībus: ſi tu cū iudeꝰ ſis gētilit̄ viuis: et nō iudaice: q̄modo gētes cogis iudaizare. ⁊c

Sciētes aūt ꝙ nō iuſtificat̄ homo ex operibꝰ legis: niſi ꝑ fidem ieſu chriſti: ⁊ nos ī chr̄o ieſu credimꝰ: vt iuſtificemur ex fide chriſti: et non ex operibꝰ legis.

Propter qđ ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro.

Quod ſi q̄rētes iuſtificari ī chr̄o inuēti ſumꝰ ⁊ ipſi peccatores: nunq̄d chr̄us miniſter peccati eſt? abſit. Si eñ q̄ deſtruxi iterū reedifico ꝑuaricatorem. ⁊c

Chriſto crucifixus ſū cruci.

Viuo aūt iā nō ego: viuit vero in me chriſtꝰ.

Sic domino uiuens, nunc uere uiuit, & optat
Ante mori, a uiuo quam procul esse deo,
Ex Saulo Paulus, de Paulo christus, eodem
Sub duce, qui recto pectore uiuit amans.

Quod autem nūc viuo in carne.

Nam si ex carne satus miseræ contagia carnis
Sentio, terrenis & petor insidijs.

In fide viuo filij dei.

Sed quia uita, fides, spes & certissima lætum
Me tenet, in medijs en beor ipse malis.

Quia dilexit me & tradidit semetipsum pro me.

Et quasi fœlices terræ iam mortuus horas
Sortior, a passo qui mea uita deo.
Ille mihi uitam tribuit, lucemq;, fidemq;,
Spes mea quo superas iam sibi sumit opes,
Ille mihi æternam preciosi sanguinis undam
Præstitit, hac maculas tersit & ille meas.
Ille mihi, paucis complectar ut omnia uerbis,
Ex Saulo Paulum me facit esse suum.
Hoc illi debemus opus, sua gratia, nostris
Non meritis plenum dat deus ipse bonum.
Non legi debemus, eat, sine sanguine christi
Noctis adhuc uinctos ira teneret auos.
Quid petitis sterilem? confectaq; iussa citatis?
Non nisi per christum lux datur ipsa meum,
Hic sceleris condonat opus, crimenq; remittit,
Largitur regnum tempus in omne suum.

Non abijcio gratiam dei.

En quid agā? nōne hæc gratissima munera sumā,
Aut dabo non plenas in mea dona manus?

Proijciam charitatis opes, gemmasq; beatas,
Aut te non toto pectore christe sequar.
At sequar, & quia nam uiui post sumpta lauacri
Flumina, ad impuros cura redire lacus.
An mihi non christus satis est abolere nefanda
Crimina, qui uerbo condidit astra suo?
Quid petimus legem? uel quid speretur ab illa,
Si christus cunctæ uasa salutis habet?
Aut dare si uitam ualet obseruantia legis,
Quid facit in nostro mortuus orbe deus?
Nemo mihi comitem lystris signasse pudori
Censeat, indigno uel simulasse metu.
Purificos ritus solymis pellente Iacobo,
In cenchris rasam det mihi nemo comam.
Nam dominus quōdam simulans se longius ire,
Impulit affectu flammea corda pio.
Non simulans quicunq; nocet, si corda, animosq;
Aedificet, iustus, non simulator erit.
At simulator opem charitis si perdit, iniquas
Decipulasq; animis ponit in orbe pijs.
Debuit huic sapiens horrenti obstare procellæ,
Liber, & in magno pandere uera deo.
Cum Paulus ueterem carnis simulabat honorē,
Illud adhuc umbris pergere tempus erat.
En pia nostra parens subito pulcherrima partu
Principio plenos occulit ipsa sinus.

Si enim per legē iusticia ergo gratis christus mortuus est.

Vt metuens ne iam summo fœcunda decore
  Ex nimio genitos perderet igne suos.
Sol oriens terris animosos temperat ignes,
  Omnia ne flammis destruat ora nouis.
Sed solitas acies nocturnas ferre tenebras,
  Paulatim ad radios attrahit ipse suos.
Inualidæ fronti subitum si ostenderis ignem,
  Plus noceas, nimio pondere uicta gemit.
Flammifer incēdit mediū iam christus Olympū,
  Et quasi iam toto creditur orbe deus.
Plenaq; discincto panduntur dogmata uero,
  Non opus est uanis lœdere sacra notis.
Non potes ostensis oculos offendere flammis,
  Incipe iam totum pectore ferre diem.

CAPVT TERTIVM.

Insensati Galathe quis vos fascinauit nō obedire veritati.

O Galatæ uisu quis uos mihi fascinat atro?
  Miscet & in ueris toxica dira fauis?
Heu, quos sancta fides oneroso pondere legis
  Eripit, & uiuo iussit adesse deo.
Sponte pium pharias per christum exuta catenas
  Vultis ad exosum colla referre iugum?
Quis fuit ille furens, diuinæ proditor aulæ,
  Qui docet ad uomitum corda redire suum?
Quis ferus hic cantor? quæ sæuæ carmina noctis
  Dementant sensus morbida turba tuos?

Consugis

Confugis ad miseræ tutamina frigida terræ,
Temnis & heu summi robora sancta dei.
Clara fides ubi nunc, impressaq; uiscera sacris,
Quiq; tibi christi uiuidus ardor erat?
Spes ubi, qua ueræ precioso sanguine uitæ
Sperabas alti scandere regna poli?
Legis & auxilijs, q̃ sunt uelut umbra, reiectis, Ante quorum oculos christus iesus proscriptus est.
Cernebat dominum mens tua firma suum.
Cernebat toto radiantia numina mundo,
Inq; tuis animis unicus author erat.
Vitalemq; uirum ligno inspiciebat acerbo, Et in vobis crucifix9.
Pectora iam lymphis sancta rigare nouis.
In cruce confixis dirumpere tartara dextris,
Ducereq; ad uiuum nos sua membra caput.
Aeneus hic serpens nostro sublatus amore
Pendebat iustis uita, salusq; oculis.
Nunc subito motos oculos auertis ab illo?
Vertis & ad nigros improba turba lacus?
Si quid adhuc mentis Galathæ perpendite uiuas
Diuitias christi, nomen, opusq;, mei.
Hic terit hic laqueos sceleratæ mortis iniquos,
Purificans populos hoc datur unda reos.
En pater, en gnatus, supmi & munus amoris,
Tres tibi multiplices dat deus unus opes.
Accipis & flatum, ceu turba domestica, uerum,
Summaq; per nostras sunt tibi dona manus.

Hæc

Hæc docuere palam uirtutis robora summæ,
Non esse humanis tradita præstigijs.

Hoc solū a vobis volo discere ex operibus legis spūm accepistis an ex auditu fidei?

Spiritus iste potēs unde est tibi, dic precor, almus
Christus, uel Moses tradidit hunc animis?
Dic mihi, uera precor, liceat te iudice somnum
Scire tuum, charitum quis tibi dona dedit?
At christana fides sacro ditissima flatu
Si dedit hæc, aliam cur tibi fingis opem?
Quid petis? aut qua spe sterili iam lege moraris?
Si satis, ut christus det tibi summa deus.

Sic stulti estis vt cū spiritu cęperitis nunc carne consumamini.

Pignus habes christi ualeat quid dextera magni,
Ec quur iam durum nunc repetetur onus?
A tam præclaris nunc lethi signifer orsis,
Laberis, abiecto perfide serue bono?
Abnegat isacidas alius, somnoq; relicto,
Pro christi electos nomine linquit auos.
Tu contra sacramq; fidem, uitæq; decorem,
Regali immundas appetis ore dapes.
Siste precor uani facit hoc dementia uoti,
Non nisi cœlestes unctus anhelat opes.

Tanta passi estis sine causa: si tamē sine causa.

Non opus electo fuerat dare nomina christo,
Tam cito, si famulis ille pudendus erat.
At quid tot gladios & tanta pericula passus
Pro christo es, dominus ni fuit ille tuus?
Si non credebas radijs, hominiq;, deoq;,
Fidebas, tantus quis tuus ardor erat?

Quis dabat has animo uires,ne tempore sæuo
Mors esset,menti dura timenda tuæ?
Quid iuuat a christo pro uictis poscere monstris,
Aeternos latices & sine nocte diem?
Si nunc expulso sequeris funebria uero,
Præsumisq;,alio uiuere posse duce.
Absit,& hoc nunquam uiui patiatur imago
Principis,extrema non ruit illa manu.
Sed fraudata cadens,iamiam resipiscat acerbo
Vulnere,tam fragiles non decet esse uiros.
At deus hic uestris tribuit,qui flamina turbis
Declarans,miris iusq;,piumq;,modis,
Non facit ob Mosen,iam gloria transit ab oris
Ysacidis,pharyos cum uocat unda deos.
Cum dabat Egiptum septena perdere plaga
Christus,qui quondam mysticus agnus erat.
O b iustam facit ipse fidem,cui contulit uni
Per se,diuinas conditor unus opes.
Nec nouus est fructus fidei quæ conterit Orcum,
Floruit,in cuncto tempore clara fides.
Author Abrahamus nascentibus inguina primis
Cædere,quem iustum mos habet iste patrem.
Iustitiæ dulces non pignore legis honores
Veræ habet,ante suo iam placet ille deo.
Iustus erat,nec adhuc cultros aptauerat illos,
Credidit & domino tunc placet ille pio.

Qui ergo tribuit vobis spiritum & operat virtutes i vobis ex opibus legis an ex auditu fidei.

Sicut scriptũ ẽ Abraam credidit deo et reputatum est illi ad iusticiam.

Filius

Cognoscite ergo: q̄ ex fide sunt: hi sunt filij Abrae.

Prouidens autē scriptura q̄ ex fide iustificat gētes deus: prenūciauit Abrae: quia benedicentur in te omnes gentes.

Igitur qui ex fide sūt benedicētur cum fideli Abraam.

Quicūq; enim ex opibus legis sunt sub maledicto sunt.

Filius abrami mens est quaecunq; fidelis,
Sola quidem tanto digna parente fides.
Promissum christiana fides expectat, ad illam
Pertinet a magno munera ferre deo.
Munera, quae quondam patri iurata fideli,
Expectant nati uoce potente pij.
Gentibus ista tamē, calamum dignoscite sanctū,
Non solum lumbis danda sub abramidis.
Ille dei dono magicis ereptus ab ursis
Promissa a domino sperat habenda suo.
Dumq; deo credit, uero & confidit in uno,
Et recolit summi pignora sancta dei,
Venturam signasse fidem ualet, ille fideles,
Et christo natos nos facit esse suos.
Nam caldaea feri sceleris gerit ara figuram,
Quo christus cunctos liberat ipse reos.
Terraq; promissis nimium uulgata supernis,
Vrbs est diuinis plena quieta bonis.
Vrbs coelum, pacisq; domus, mel, gratia, noster
Quam spirat natis christus ab arce suis.
Ergo fides Abraam donis succedit in ipsis,
In christo haeredes nos facit esse fides.
Quiq; solet tumidus carnem iactare parentis
Fallitur, indignum iam facit umbra nothum.
Legitimum facit una fides, iustoq; propinquum
Non caro, sed iusti luxq;, fidesq;, dei.

Viderat

Viderat hoc olim, quæ præspicit omnia, uirtus,
Hunc ait & cunctis gentibus esse patrem.
Sed neq; q. gentes unus generauerit omnes,
Ille fide noster dicitur esse pater.
Filius at fidi fidus, patremq; fidelem
Qui sequitur, christum non negat esse patrem.
Dic rogo quid lex est? quæ nõ nisi praua coercet,
Quæ tenet armatas in rea facta minas.
Iusticiam nulli præstat, quatit horrida quamuis
Verbera, seruanti quid dedit illa tibi?
Nonne fuit satius tenebris gaudere relictis,
Et colla horrendis axonerare iugis?
Vita fides iusto est, pepercrunt crimina mortem,
Iusticia & uitam, iusticiamq; fides.
Non ex lege fides, nec enim lex sufficit omnis,
Vt faciat monitu pectora iusta suo.
Iustus lege potest torquentibus esse magistris
Liber, at æternum non tenet ille bonum.
Nec uere est iustus, nec uera huic uita, fide ni
Iusta insons placido concipit alta deo.
Quis deus hic, christus, qui nulli obnoxius iræ
Liber ab impuris nil metuebat auis.
Nos sumus imbelles, & acerbo crimine fracti,
Quos deus a sæuis eripit ore minis.
Eripit a maculis, alienaq; pendere iustus
Debita, pro populo non negat ipse suo.

Scriptũ est enim maledict⁹ omnis qui nõ permanserit in omnibus quę scripta sunt ĩ libro legis vt faciat ea: quoniam autem in lege nemo iustificatur apud deũ manifestũ ẽ.

Quia iust⁹ ex fide viuit.

Lex autẽ non ex fide.

Sed qui fecerit ea viuet in illis.

Christus.

Nos redemit de maledicto legis.

Inspice, si uoluit priscis onerare catenis
Te, patitur nexus ut terat ille tuos.
Insontem ligno morientem suspice sæuo,
Supplicio ut soluat debita nostra graui.

Factꝰ ꝑ nobis maledictꝰ. qꝛ scriptū est maledictꝰ omnis qui pendet in ligno.

Noxius & nulli, scelus in se transtulit omne,
Proq; sua est habitus plebe nocente nocens.
Exosus quisquis ligno penderet amaro
Lege erat, in ligno pendet & ipse deus.
Vt cruce confixus ueteres affigeret actus,
Regnaq; mactatos ferret in alta uiros.
Crimine sublato pauitantes expulit iras,
Lustrat & immundas luminis author oues.

Vt in gentibus benedictio Abrahe

Reddit & innocuas radijs præsentibus auras,
Promissa & fidei dat sua dona sacræ.
Namq; sub Abramo fidei promiserat idem
Iusticiam rectis duxq;, paterq;, uiris.

Fieret in chr̄o iesu vt pollicitationē spiritus accipiamꝰ per fidem.

Sic promissa deo sortimur munera christo,
Filius Abrami qui fuit ille sui,
Hic est quo nobis promissum numina flamen

Fratres secundū hominem dico.

Numinis, & pleni uasa dedere boni.
Si cupis exemplum, lustrato percipe uisu,

Tamē hominis cōfirmatū testamentū nemo spernit aut superordinat.

Maxima si paruis assimilare licet.
Testamenta uiri ueracia scindere nemo
Audet, nec uerbis quid cumulare suis.

Abrahe dictę sūt ꝓmissiones & semini eius.

Vt domini pactum seruetur in ordine uerum,
Et rata sint iusti singula uerba dei.

Semi-

Seminibus non iurat opes, ceu multa probaret
Semina, sed numero simplice semen amat.
Semine ait, perpende sacrum, christumq; sub illo
Tegmine uelatum, si sapis, ecce uides.
Semen ait uerax scripto non semina sancto,
A multis unam ne peteremus opem.
Designat christũ (frustra ẽ tibi quærere Mosem)
Cum semen iusti dixerit ille patris.
Ille pater deus est, fidei pater atq; beatæ
Iusticiæ, natus & simul ipse deus.
Ipse deus christus, qui iusti uera parentis
Proles, cœlestem conuehit unus opem.
Quodq; semel pactus deus est, multosq; per ãnos
Antea quã Mosem mitteret ipse ducem.
Non potuit, lex ipsa nouis dissoluere uinclis,
Condita promissum post fuit illa deum.
Iam rata lux christo fuerat uentura beato,
Cum lex umbrosos intulit orbe metus.
Post pactum ueniens diuino obsistere pacto
Lex nequit, est firmus ut fuit ante deus.
Nondũ erat hæc animis cæcũ quæ arceret amorẽ,
Promissa a magno cum tibi dona deo.
Lex ueniat, nihil obstat, habes promissa, recedat,
Expulsis nebulis hæc nihil obstat, habes.
Lex eat, aut ueniat, uero promissa potente
Sunt uere in christo firma futura meo.

HH Quod

Non dicit seminibus quasi in multis.

Sed quasi in vno.

Et semini tuo.

Qui est christus.

Hoc aũt dico testamẽ tũ confirmatũ a deo q̃ post q̃dringẽtos & triginta ãnos facta ẽ lex nõ irritũ facit ad cuacuãdã promissionem.

Nã si ex lege hereditas iã nõ ex promissione.

Abrahe aũt p repromissionem donauit deus.

Quod si promissum fuerit lex lata priusquam
Non strictum legis conditione datur,
Non opus est legis, fidei si accenderis ignes,
Promissa hæc legi non bona, sed fidei.
Sponte pius quanquã dominus promiserit, at quis
Hunc timeat ueram ludere uelle fidem.
Ius equidem ad uitam promissaq; principis alta
Ex sola fidei conditione uenit.

Quid igitur lex.

Lex tamen illa dei non prorsus inutilis almi,
Quamuis ad uerum non uehat ipsa bonum.

Propter transgressionem posita est.

Esset ut iniusti contracta licentia facti
Lex datur, arcendis profuit illa malis.
Nec nisi duriciem duris arcere lupatis
Vellet, amans uinctos lege teneret auos.
Nec lex, ut semper populos obstringeret illis
Ritibus, ad tempus sed data, tempus habet,
Hactenus hæc uerum potuit signare magistrum,
A scelere & rectos arcuit ipsa uiros.
Ad uirtutis opes animos hortata uiriles,
In tot promissis sedula facta bonis.

Donec ueniret semen cui promiserat.

Donec iam uerax ueri decumberet Abræ
Filius, in terris uasa salutis habens.
Et præuissa dies perfecto temporis orbe
Panderet, arcani signa decusq; dei.

Ordinata per ãgelos in manu mediatoris.

Lexq;, per angelicas mentes desertur ad orbem,
Illius ut finis tu bone christe fores.

Et cla

Et clauis Dauid completam soluere legem
  Posset, & in sacris hic prior esse nouis.
Sic medius duo sancta tenens hominesq; deumq;
  Conciliat, ueram sic dedit agnus opem.
En dominus contra maculas pugnabat auitas,
  Dissidet a factis & deus ipse suis.
Hic medius, medicus, maculas abstersit & omnes,
  Vir deus, irato uictima summa deo.
Quod deus est summi precij æstimatus honore,
  Placauit, patrius hostia grata sinus.
Cum sit homo fratres uitali morte redemit,
  Et trahit ad socium uiscera nostra deum.
Lex ergo in dominum acies nō ductat acerbas,
  Nec nos promissis irritat ipsa bonis.
Sed spe uenturi tenuit nos, usq; sub alis
  Aeternis natus, nunc habet ipse deus.
Nec quia lex fuerit christo radiante remota,
  Credite, quod ueris obstitit illa sacris.
Sed quia tempus erat uero cessisse figuram,
  Cedit, & ignifero iam uetus umbra deo.
Lex sceleris declarat opus, præscribit honestum,
  Arcet, & a notis pectora nostra malis.
Dum scelus ostēdit, rabiem dum terminat omnē,
  Et polluta nigris agmina cuncta dolis.
Declaratq; nefas, at non lauat ipsa nefandos,
  Quod sit opus medico sed docet esse pio.

Mediator autē vnius non est.

Deus autem vnus est.

Lex ergo aduersus promissa dei: absit. si enim data esset lex que posset viuificare vere ex lege esset iusticia.

Sed cōclusit scriptura omnia sub peccato.

Vt pmissio ex fide ie=su chri daret credētib⁹
Dumq; minans mortē uitā non præstat, ad Abræ
Promissum christo nos uocat ipsa deo.
Et fœcunda fides uenturi principe regni
Duxit, honoratos ad pia dona uiros.
Prius autem quam ueniret fides sub le=ge custodiebamur.
Nam tunc quum pecoris legali sanguine templū
Flagrat, & immundas inspicit ara boues,
Morte hominis sperata salus uentura, fidesq;,
Ducitur, ad uerum dulciter acta bonum.
Cōclusi in eam fidem quę reuelanda erat.
Lexq; uelut teneris cœlestia fercula pappas
Paulatim uelo contegit ipsa suo.
Itaq; lex pedagogus noster fuit i christo vt ex fide iustificemur.
Donec ab æthereo ueniens uir sanctus olympo
Instruit ad solidos agmina cuncta cibos.
Iam patet arcani uirtus intermina uerbi,
Luxq; micat, flammis gaudet & aura nouis.
At vbi uenit fides iā non sumus sub peda=gogo.
Non opus inuolucris, nudo concurrere sancto
Fas tibi iam uiuum concipe mente deum.
Lumine iam plenus, iam grandia fercula doctus,
Vtere promisso tempus in omne bono.
Quid petis hic Mosem tantū fuit umbra, sacerdos
En tibi iam ueras Mechisedechus adest.
Qui quondam typico satiasti sanguine pectus,
Iam potes, & sacro pascere corda deo.
Vtere iam uero mens dona ad cuncta magistro,
Summo habilis christi robore facta mei.
Oēs enī filij dei estis.
O fratres geniti precioso sanguine christi,
Incipite, ad uerum uelle uenire patrem.

Quosq;

Quosq; metu pappas pueros frenauit honesto,
Nunc amor allectos corrigat igne uiros.
Quid Pappas docuit, ueri nisi paruula patris
Dogmata? nunc firmo quærite plena gradu.
Transijt ille timor, ueri iam pignus amoris,
Sume tibi summum candida turba bonum.
Vir fœlix christiane, tuum super astra cacumen
Vera fides christo iam locat ipsa meo.
Induis & christum purgantibus excite flammis,
Abluit & maculas principis unda tuas.
Indutusq; deum, iam christo es christus, & illum
Dum sequeris fido pectore, numen habes.
Seu genitrix pharyo nascentem fœmina Nilo
Tinxerit, aut dubia fortis Hiberus aqua.
Siue Hypanis currens, uel si fuit unda sienes,
Quæ ue micat gelido parrhasis ursa Polo.
Quisquis eris, te iam nec sperent tartara ciuem,
Filius es christi, christus & ipse dei.
Omnibus una fides, corpusq; est omnibus unum,
Vnum cum domino candida turba suo est.
Hæredesq; fides Abramo præstitit alto,
Nos facit & natos hæc simul esse pios.

Per fidem quę est in christo iesu.

Quicunq; enim in christo baptizati estis.

Christum induistis.

Non est iudęus neq; gręcus nõ est seruus neq; liber non est masculus neq; fęmina.

Omnes vos enim vnum estis in christo iesu.

Si autem vos christi ergo semẽ Abrahę: estis secundum promissionẽ hęredes.

CAPVT QVARTVM.

IVs erat hoc nobis uero uitaq; potitos
In christo pleni regna tenere boni.

Dico autem quãto tẽpore hęres paruulus ẽ nihil differt a seruo cum sit dñs omniũ sed sub tu

torib9 & actorib9 ē vsq; ad præfinitũ tempus a patre: ita & nos cũ essemus paruuli.

Sed quia nõ sceptrum teneris bene conuenit annis,
Sub tutore graui paruulus ipse gemit.
Dum sciat instructus uitijs regnare peremptis,
Illæsa & membris tradere iura suis.
Sic deus omniuens promissum distulit almum,
Ne puer indignis adfrueretur bonis.
Hactenus ut seruus hæres, loroq;, metuq;,
Territus in frenis non erat ille suis.
Nunc data libertas, tutoribus ipse repulsis
Incipit in propria lora tenere manu.
Tunc epulis crassis, terræq; assueta iuuentus,
Nondum cœlestes nouerat illa dapes.

Sub elemẽtis mundi eramus seruientes.

Sed uelut hæc infans primis elementa sub annis,
Prima ferens alijs non erat apta cibis.
Tunc pecudum sanguis nobis erat hostia seruis,
Carnea tunc duræ signa dedere notæ.

At vbi venit tẽporis plenitudo.

Ast ubi plena datur præuisi temporis hora,
Emicat & flammis duxq; paterq; suis,

Misit deus:

Optimus omnipotens animus non passus inertes,
Soluit ab ingrato pectora nostra iugo.
Promissum cœlis doctorem emittit ab altis,
Qui ueniens charos ducet ad astra uiros.

Filium suum.

Hic deus & domini consors, & filius almi
Vnicus, est populi uita salusq; pij.

Factum ex muliere factum sub lege.

Sed neq; per somnũ, mambrea aut uisus in herba,
Hunc parit ex utero fœmina casta sacro.

Verus

Verus homo ut ualeat nostros perferre labores, — Ut eos q̃ sub lege erãt
Sitq; potens socijs uera medela suis.
Præsens præsentes foueat, flatuq; benigno
Contegat, & iustis sit nouus orbe parens. — Redimeret.
Vt redimens seruos infernas conterat arces,
Et faciat natos tempus in omne suos. — Ut adeptionem filio rum reciperemus.
Vtq; scias q̄ sis domini certissima proles,
Expectans primo regna paterna gradu. — Quoniam autẽ estis filij dei.
Spiritus ipse dei uero perflatus amore
Flat, tibi dans uiui gnesion esse dei. — Misit deus spiritum filij sui.
Cordibus hic nostris infusus desuper, idem,
Testatur, nobis q̄ deus ipse parens. — In corda vestra.
Quod christus frater, flatu qui motor amico
Exhilarat, radijs uiscera nostra suis.
Spiritus, & seruus, spirant contraria, signa
Dantq;, modis uarijs, hic amor ille timor. — Clamãtẽ abba pater.
Ille tremit, dominoq; preces effundit, & orat,
Ah pater ab uerbo clamitat iste pio. — Itaq; iam non est ser uus: sed filius.
Primo & fratre ualens animosæ uocis in igne
Aggreditur fido tecta paterna sono.
Et pater ipse pius uoces admittet ouantes.
Nec te iam seruum dixerit ipse suum. — Quod si filiꝰ et heres per deum.
Dixerit hæredem genitum, nam filius hæres,
O decus o christi gloria magna dei. — Sed tunc quidẽ igno rantes deũ his q̃ natu ra nõ sũt dij seruiebatis
Antea seruus eras sceleris, fraudisq; nefandæ,
Et tua nocturnis seruijt ira deis.

Beli genos lemures summo obseruabat honore,
Gens data, terrenis inscia præda dolis.
Inscia, quæ domini uerum ignorabat amorem,
Cui bonitas magni non bene nota dei.

Nunc autē cum cognoueritis deū imo cogniti sitis a deo.

Nunc tamen in gentes radijs lux emicat altis
A patre, fulgentem pandit & ipsa patrem,
Iamq; deum noscis puris exercita flammis,
Immo etiam grato cognita turba deo.
Nam quicunq; uelit patrem cognoscere regem,
Nunc pater & natum suscipit ipse suum.

Quomodo.

Eia igitur ueri soboles clarissima magni
Chara patri, & domino cognita grata tuo,
Cum tibi iam dulcis pateat clæmentia patris,
Teq; deo genitam curia sancta uocet.

Conuertimini iterum ad īfirma & egena elementa quibus denuo seruire vultis.

Ad uacuas iterum tenebras, sub carcere primo
Volueris, ad putridos fæce sepulta lacus.
Sublimis petis ima ruens, seruire peremptis
Mauis quam uiuum regis habere locum.
Ad miseras umbras tempto descendere sole
Quid iuuat, & mixtis lædere uera dolis.
Ista superstitio non est christana, recepto
Chrismate, confusis uanuit umbra notis.

Dies obseruatis & mēses: & tēpora & annos.

Si fidis christo, cur seruas tempora, uanos
Et ritus, claro non placet umbra deo.
At si non fidis, misceresq; sabbata tentas,
Veh tibi quem motis percutit æquor aquis.

Ab

Ah timeo fratres tantos ne forte labores
Perdiderim & natos sit nihil esse meos.
Quin potius dociles nitido persistite uero,
Turpe nefas notum deseruisse deum.
Este mei similes, nam me Mosea tenebant
Dogmata, iam rabies legis & ardor erat.
Lux semel ut christi fulsit mihi candida sacri,
Incipio ueri dona uidere boni.
Abieci carnis sensus tenebrasq; uetustas,
Excussi, & laqueos somnus & umbra tuos.
Assuetusq; die mensis accumbere sanctis,
Non iam nocturnas uertor ad illecebras.
Non ego si uobis hoc iam uehementius opto,
Credite, q famæ sit mihi cura meæ.
Sed quia me miseret uestri, genitosq; patresq;
Pœnitet a cœptis heu cecidisse bonis.
Surgite constantes, melioraq; tendite uota,
Si iuuat æthercam uos didicisse uiam.
Cum uobis uitæ referebam nuncia ueræ
Præstaui, ut tenerum dogmata casta cibum.
Non mea magnificum fundebant pectora carmē,
Sed rudis & tenui uoce modestus eram.
Insuper & multis inuisus nomine christi,
Sed patiens uarijs tortus ubiq; modis.
Nil nisi transfixi dicebam uulnera nostri,
Et sermone pio nil nisi christus erat,

Timeo vos ne forte si ne causa laborauerim in vobis.

Estote sicut & ego: q2 ego sicut vos.

Fratres obsecro vos nihil me lesistis: scitis autē quia per infirmitatem carnis euāgelizaui vobis iam pridē: & tētationem vestram in carne mea nō sprevistis neq; respuistis.

Sed

Sed me uestra fides diuino sedula dono
Non spreuit, quãquã uox noua nostra nimis
Nam durum quamuis mactatam dicere uitam,
Et dominum gladijs occubuisse feris.

Sicut angelum dei excepistis me.

Me uelut empyream charitem excepistis amore
Ingenti, ut gratis quae daret astra iuris.

Sicut christũ iesum.

Vestraq; christisonum cernentia lumina Paulum
Sunt sibi, carnatum uisa uidere deum.

Ubi est ergo beatitudo vestra.

Nunc quae tanta pium mutat dæmentia uotum?
Tam cito tam gratum deseruistis iter?
Pœnitet æterni lustrare cubilia magni,
Cum christo angelicos inter & esse choros?
Vestra fides ubi nunc, uero data corda beato
Et charitas, sanctos quae facit esse uiros?

Testimoniũ enim perhibeo vobis.

Pax ubi? tranquillo commissaq; dextera Paulo?
Quiq; dei socijs optimus ardor erat?

Quia si fieri posset oculos vestros eruissetis & dedissetis mihi.

Tunc oculos mihi fossa dares, si forte petissem,
Nunc sequeris alium turba perempta ducem?
Noctícolas ursos sequeris? Paulumq; relinquis,
Qui tibi tam puro pectore frater adest?

Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis.

Qui dulcis tibi Paulus eram, nunc sæuior hostis,
Seruus & in domino displicet ipse suo.

Emulantur vos non bñ: sed excludere vos volunt vt illos emulemini.

Quid tibi turba queunt falsi præstare magistri?
Prisca mouent animos uanaq; signa tuos?
Cum tibi sit præsens æternæ gloria uitæ,
Heu placet heu uotis morsq; seclusq; tuis?

Heu

Heu lustrata dei radijs purgantibus umbram
Diligis, amplexo præda futura dolo?
At te cum falsi studeant captare ministri,
Ne sequere insanos emoritura duces.
Quod rectũ est, dignũ est solũ, qd mẽte sequaris,
Nec tibi, ni, christus signifer alter erit.
Siste bono fulgens, ruptisq; hinc inde tenebris
Esto memor uerbi dum potes esse pij.
Tempus erit cum iam supremos ira furores
Clauserit, & natos nox tegat alta suos.
Regnat adhuc pietas animosq; infusa calentes
Exagitat, cunctis optima semper adest.
Optima quærenti præsto est, constanter ab illa
Posce bonum, uilis ni tibi noster amor.
Hoc precor hoc Paulo quæ me præsente petebas
Nunc pete, nec domino dimoueare tuo.
Absit abhinc Paulus, uiuit deus, ipse docente
Me docet, hæc nostri suscipe uerba dei.
O utinam nostras liceat tibi cernere curas,
Inq; meo internos figere corde sinus.
Aspicias utinam quæ sit scribentis imago,
Pene dolor calamum detinet ipse meum.
Torqueor, utq; iterum pariens, te reddere uitæ
Dum studeo ad christi ducere sacra mei.
Te nuper christo genui, natumq; dicaui,
Nunc doleo natum fraude perire meum.

Bonum autem emulamini.

In bono semper.

Et non tantum cũ presens sum apud vos.

Filioli mei.

Quos iterum parturio donec formet̃ chrĩstus in vobis.

Nunc

Nunc dolor est, iterum morientem perdere natũ,
Plenus adhuc partus non erat ille meus.
Cœlestis tuus ille pater gratusq;, nitensq;,
Degener obsceno quid facis ipse solo?
Degener, o quando diuini ad regna parentis
Ibis, hic in cineres & malus ibit amor?

Vellem autẽ esse apd vos mõ et mutare vocem meam: quoniã cõfundor in vobis.

Hei plene affectum non fundit epistola nostrum,
Nec mea per chartas dicere uota licet.
Nõ lachrymãs ullis possum me effundere uerbis,
Quod dolor in medio comprimit ora sono.
Dulce nimis duros animis efflare dolores,
Telaq; funesti flere cruenta mali.
Incipio fusa mentem exonerare querella,
Sistit & ad gemitus lingua retenta suos.
O utinam nostrum liceat mihi cernere fratrem,
Et uiua christum pandere uoce meum.
Adderet his uultus nimium, gemitusq;, dolorq;,
Et furor, & casto uiscera aperta sono.
Christano affectu, lachrymisq; rigantibus ora
Tentarem cunctis te reuocasse modis.
Nunc absens passis patior, curaq;, metuq;
Distrahor, an morbo sint satis ista tuo?

Dicite mihi qui sub lege vultis esse.

Dic mihi si tanta est Mosi tibi cura docentis,
Si placet & fronti littera prisca tuæ.

Legẽ non legistis scriptum ẽ enim quoniã Abraã duos filios ha

Legisti legem, cur non intelligis? Abram
Dic mihi cur natos edidit orbe duos.

Huic

Huic ancilla parens, alium parit altera lege
Libera legitimo sola recepta thoro.
IsmaeI ancillæ carnali natus amore,
Tantum ex Abrami corpore natus erat.
Natus ab effœta & uetulo, mirabile uisu,
præter naturæ ius fuit alter opem,
Promittente deo genitus, quo tempore nulla
Vis inerat patribus progenitura suis.
Filius hic fidei, carnis fuit alter, utroq;
Continet abstrusum littera mysterium.
Nonne putas aliud quam carnea littera monstrat,
Diuinum sacras intus habere notas?
Ecce duæ matres duo sunt testantia uerum,
Moses & christus dictus uterq; parens.
Ille dedit seruum populum, uinctosq; catenis,
Et peperit natos Agar ut ipsa reos.
Libera dat christus per uerbum semina sanctum,
Inq; fide genitos liberat ipse suos.
Monsq; Sina ancillæ signato nomine seruæ
Seruit cum natis carcere lege suis.
Coniunctusq; Sion urbem quæ nomine prisco
Iebus, nunc etiam carnea signa colit.
At nescit uinclum nunquam seruire coacta
Hierusalem, ueris quæ cessit Ysacidis.
Iherusalem superi typus, & figura theatri,
Quæ micat, & supero tollitur alta loco.

buit vnum d' ancilla & vnum de libera.

Sed qui de ancilla secundum carnem nat9 est.

Qui autem de libera

Per repromissionem

Que sunt per allegoriam dicta.

Hec enim sunt duo testamenta.

Unum quidem in mõte Sina in seruitutẽ generans q̃ est Agar.

Sina autem mõs est in arabia.

Qui coniunctus est ei que nunc est Hierusalem & seruit cum filiis suis.
Illa autẽ que sursum est Hierusalem libera est que est mater nostra.

Hæc

Hæc superis patria est, & ad hãc gẽs libera semp
 Aspirat, summi uoce uocata dei.
Libera nostra parens nullis infecta sub umbris,
 Hæc ualet hæc nostros luce fouere sinus.
Lex Mosi terrena iacet, lex aspera uinclis,
 Lex serua, & seruis non nisi grata uiris.
Lex christi cœlestis amans fœcunda decorem
 Perpetuum, natis quem parat ipsa suis.
Seruit utq; animo corpus, dominatur in umbram
 Spiritus, & uicto pondere liber adest.
Lex Mosea prior peperit, sed serua sub umbris,
 Semina seruitium dat subitura graue.
Post enixa dei christi lex, inclyta, uictrix,
 Regia, dat radios & sine fine pios.
Dat tua seruili ne, sint onerata labore,
 Pectora dat cunctis ut potiare bonis.
Illa etiam paucos genuit, sed & ista per omnes
 Tenditur, & summam totius orbis habet.
Scriptum est enim. Creuerat Esaias, flatuq; exultat in ipso,
 Agmina ad optatum cuncta uenire deum.
Nec miseras gentes nitidis arcebat ab aris,
 Cui uisus uero lumine christus erat.
Letare sterilis quę nõ paris. Lætare sterilis quæ non paris, inquit, & almum
Erumpe & clama quę non parturis. Rumpe sonum, & placido cantica grata deo.
Ingenti sonitu syrias irrumpe cauernas,
 Et cape de magno gaudia magna uiro.

Deserta

Deserta innocuo ueniens noua nupta marito,
Non ultra in uiduo sola futura thoro est.
Nupta licet prius est paucos habet altera natos,
Tu longe plures quæ noua mater eris.
Ecce duas matres en sunt duo semina, bini
Autores, tenebras hic dedit, ille patet.
Hærentes Moysi seruilia semina tantum
Curant, & partus Agar acerba tuos.
Nos sumus in christo uinclis umbraq; relicta
Isacidæ, grato iam noua turba deo.
Libera promissis proles sumus inclyta sanctis,
Quam genuit uera luce perennis amans.
Posteritas sapit ipsa patrem, prior ille rigorem
Gestat adhuc socium persequiturq; suum.
Ismael Isacum teneris insultat ab annis,
Ecce pios tentat lædere sæua caro.
Et quasi iure suo, natu q grandior extet,
Vmbra furens optat pellere nocte diem.
Non probat hoc cõmunis amãs, genitorq;, deusq;,
Ancillæ, natum sed fugat ipse reum.
Eijcit ancillæ puerum, matremq; superbam,
Hæres cum domino non erit ille suo.
Non sumus ancillæ soboles, attendite fratres,
Ingenui matris condicione sumus.
Libera nostra parens christo soluente catenas
Exuit, & pharias non timet illa minas.

Quia multi filij deserte magis q̃ eius q̃ habet virum

Nos aũt fratres secundum ysaac promissionis filij sumus.

Sed quomodo tũc is qui secũdum carnem natus fuerat persequebatur eũ qui secundũ spiritum ita & nunc.

Sed qd dicit scriptura: eiice ancillã et filiũ eius non enim heres erit filius ancille cum filio libere.

Itaq; fratres non sumus ancille filij sed libere.
Qua libertate christus nos liberauit.

Libera mens nostra est, uitijs seruire nefandis
Nos pudeat, socios quod deus unus habet.

CAPVT QVINTVM.

State & nolite iterū iugo seruitutis contineri

SIste igitur christo iā libera turba perempto,
Siste semel sumpto candida facta deo.
Nam quæ tanta precor fuerit dæmentia, liber
Si sua functo subderit ora iugo?
Experti tenebras radio gratamur Eoo,
Tu geminæ noctis perfidus antra cupis?

Ecce ego Paulus dico vobis.

Inspice, dumq; potes, ne te malus auferat error,
Hoc dictum Pauli suscipe mente tui.
Ni frustra ad gentes missus, si culmine cœli
Me docuit magnus christea sacra deus.

Quoniam si circumdamini.

Non tibi fas carnem legali scindere cultro,
Nil tibi cum priscis christea turba notis.
Tunc tibi cum Mosem uano mediteris amore,
Nil ualet in maculas flammen & unda tuas.

Christus vobis nihil proderit.

Non terget te christus amans, si iungere christo
Vis, aliud uitam non nisi christus habet.
Si fuit iste satis, ueteratum iungere Mosem
Quid iubat? an summi dextera manca dei?
Non eget auxilio, qui condidit omnia, uinum
In ueteres utres non dedit ille nouum,
Vtribus inq; nouis antiquum fundere mustum
Non probat, in uotis ille, uel ille tuis.

Vult

Vult solus placidæ thalamum sibi quisq; puellæ,
Si iungis, nexu lædis utrunq; tuo.
Si seruire cupis, q; speras præmia legis,
Falleris, a solo cuncta petenda deo.
Seruitium si forte placet, nec præmia poscis,
Quæ causa est miseris subdere te laqueis?
Nil lucri est, bene cerne, precor ne delige noctem,
Sunt in delectu maxima damna tuo.
Iam neq; te fallat uel paruula legis imago,
Incumbit parti sarcina tota suæ.
Si semel & saxi gladios admittis inanes,
Legis onus totum totius ipse feres.
Testor & hoc, totum meruisti perdere christum,
Si placeat uoto quælibet umbra tuo.
Quælibet umbra pios radios inuertere, cæcum
Reddere te, & quãquã sit leuis umbra potest.
Iustitiam si a lege petis, iam desine christo
Poscere, tunc sordes non lauat ille tuas.
Cum pecudum sanguis placeat tibi, purior esca
Non placet, & fidei iam tibi friget honos.
At nos non uanis uitam componere rebus
Discimus, aut geminas mens mea q̃rit aquas.
Expiet ut culpas deus ipse potentior, omnis
Quam ponti hebræis si fluat unda cadis.
Spiritus atq; fides sacro nos edocet ore,
Iusticiam a solo posse uenire deo.

Testificor autẽ rursus oĩ hoĩ circũcidenti se.

Quoniã debitor est vniuersę legis faciẽdę

Euacuati estis a chro q̃ in lege iustificamini

A gratia excidistis.

Nos enim.

Spũ ex fide spẽ iustitię expectam⁹: nam in chro iesu neq; circum-

II Chri-

Christus & ipse deus satis est, q solus, & in quo
Nil tibi uel græcum, uel nocet esse Syrum.

Sed fides quę p charitatem operatur.

Per charitatis opus fidei uis unica præstat,
Hoc fisa optatam principe iusticiam.

Currebatis bñ: qs vos impediuit veritati nõ obedire.

Et quæ te medio tenuit nox improba cursu?
Quis facit heu dextram deseruisse uiam?

Nemini consenseritis.

Hoc precor, hoc fratres animis uotisq; cauete,
Ne uos sub tenebris nox agat alta suis.
Ne cessate deum concepta quærere flamma,
Qui nos ut natos ad sua regna uocat.

Persuasio hęc nõ est ex eo qui vocat vos.

Illo autore pium cœlestia dogmata uerbum
E dixit, contra qui docet hostis erit.
Hic conatur oues transuerso irrumpere iactu,
Hunc fugite a summa quos uocat arce deus.
Terrenas meditatur opes, quæstumq; nefandum
Improba tartareis plebs data præda lupis.

Modicũ fermẽtũ totã massam corrumpit.

Hanc fugite, & quãquã numero paucissimus hostis,
Paulatim multos uincere tale potest.
Quilibet heu uestram poterit corrumpere turbã,
Vt toti massæ paruulus obstat acor,

Ego cõfido i vob᷑ i dño q nihil aliud sapietis.

At pater omnipotens, nostris bene consulat opto,
Consulit, in uestra spes mihi certa fide est.
Dux alacres fecit diuino surgere cursu,
Ipse dabit cœptis sistere posse bonis.

Qui aũt cõturbat vos portabit iudicium.

Quisquis & ille tamen fidei qui flumina uestræ
Tentat ad impuros uertere uoce lacus.

Arguta

Arguta captos homines si fraude fefellit
    Non poterit summum ludere fraude deum.
Illum ego si taceo, domini præsentia notum
    Indicat, & culpas nomen & ultor habet.
Nec quia derbensis legalia signa subiuit
    Iustus in exemplo quod capis, esse potes.
Non potes & Paulum nugis afferre magistrũ,
    Cum decuit, plenam dissimulabat opem.
Est aliud ratione pati, sed monstra docere
    Est aliud, somnum linquere tempus adest.
Tunc satis haud poteras auroræ cedere primæ
    Vmbra furens, altam iam fugit umbra diem.
Iam solidos mens nostra cibos, iam fronte seuera
    Impletur uiso tota figura deo.
At si semper amo mysteria corticis illa,
    Cur mihi per solymes bella parata uiro?
Cur ego ꝙ doceam iam pristina signa silere,
    Inuisus Moysi prædicor atq; deo?
Prædicer, illa mihi rabies est gloria, uerum
    Dũ loquar, in christo mors mihi uita meo est.
Eloquar, antiqui ceciderunt culmina templi,
    Christus adest templum uita salusq; pium.
In crucis imperio curuantur tartara, cœlum
    Panditur, & radijs lux nitet alma nouis.
Hactenus hoc semper tenui, semperq; tenebo,
    Vna quidem nobis & sine labe fides.

Quicunq; est ille.

Ego aũt fratres si circũcisionẽ adhuc ꝓdico

Quid adhuc persecu cionem patior.

Ergo euacuatum est scandalum crucis.

Utinam abſcindantur qui vos conturbant.

At ſerus ille ruat, uerboq; abſciſſus ab almo
Viuat, cum ſocijs non ſimul ille meis,
Qui pia per uerbum conturbat ouilia falſum,
Iungit & infernis cœlica ſacra notis.

Vos enim in libertate vocati eſtis fratres.

Voſq; mei comites domino gens libera ſancto,
Quos deus ad ueras ipſe uocauit opes,

Tantũ ne libertatẽ detis in occaſionẽ carnis.

Siſtite nec uitijs iam pectora ſancta tyrannis
Cedite, quos ſocios dat deus eſſe ſuos.
O ſcelus exuti ſenſus frenate ſuperbos,
Seruimus, quanquã libera turba ſumus.
Liberat a uitijs deus, atq; a dæmone ſæuo.
Nos ſeruos uerbi ſed iubet eſſe ſui.
Ne extollare comes conceſſi culmine ſceptri,
Seruus eris domini, rex licet ipſe tui.

Sed ꝑ charitatẽ ſpiritus ſeruire inuicem.

Spiritus, & charitas dominum te fecit, eundem
Subdit, & in ſacro te trahit ipſa iugo.
Te trahit, & quamuis nõ lex hoc priſca docebat,
Suadet ut aduerſis des pia corda uiris.
Quid iubeat feciſſe, tuis quando hoſtibus almam
Impendas operam, quam potes illa iubet.

Omnis enĩ lex in vno ſermone impletur.

Quod tot præceptis lex extorquere miniſq;
Non potuit, charitas hoc tibi ſola poteſt.

Diliges ꝓximum tuũ ſicut te ipſum.

Hæc deitatis opes puro conceſſit amanti,
Solus amor cunctæ robora legis habet
In domino charos ſi pax alterna miniſtros
Iungit, iuncta ſibi pectora chriſtus habet.

At si per stygias nebulas per carnea uota
Dum sequeris socios pellis ad arma tuos,
Rodis & inferno morsu, laniasq;, uorasq;,
Frustra cœlestem spes tua poscit opem.
En eget auxilio, qui non tulit, utq; reliquit,
Linquitur, & gladijs occidit ille suis.
Morsibus alternis utraq; est bellua sæpe
Perdita, de damnis damna uenire solent.
Ergo & puluereos o gens exuta uapores,
Non teneat sensum littera uana tuum.
Spiritus æterni placita ad complenda magistri
Te citat, hunc uotis acta sequare pijs.
Temperet aduersos charitas pulcherrima motus,
Quæ terit æthereo carnea uota modo.
Cernite, & in medico uigiles aduertite christo,
Vos deus ad pugnam, uos caro sæua uocat.
Spiritus hic petit alta celer, caro crassa deorsum
Tendit, & infensas sentit uterq; uices.
Perpetuis bellum est odijs, fert altera terram
Lingere, ad æthereas hic cupit ire domos.
Illa iacet, uolat ille calens, & uterq; repugnans,
Vt ualet, alterius rumpere tentat opes.
Infœlix, quem terra uorat, sternitq; sopore,
Et memorem patriæ non sinit esse suæ.
Infœlix, qui uera uidet, sed sponte tenebras
Dum sequitur, legem, quā fugit, hostis habet,

Quod si inuicē mordetis & comeditis.

Videte ne ab inuicem consumamini.

Dico autē in chr̄o iesu: spū ambulate & desideria carnis nō pficietis

Caro em̄ cōcupiscit aduersus spiritum: & spiritus aduersus carnē.

Hęc em̄ sibi inuicē aduersantur: vt non quęcūq; vultis illa faciatis.

Quod si spiritu ducimini nõ estis sub lege.

Manifesta sũt autẽ opa carnis: q̃ sũt fornicatio / immũdicia / ipudicicia / luxuria / idolorũ seruit⁹ / veneficia / inimicicię / cõtẽtiões / emulationes / irę / rixę / dissẽsiões / sectę / inuidię / homicidia / ebrietas / conuersatiões / & his similia;

Quę pdico vobis sicut pdixi q̃m qui talia agunt regnum dei nõ consequentur.

Fruct⁹ aũt spũs ẽ / charitas / gaudiũ / pax / patiẽtia / benignitas / bonitas / longanimitas / mãsuetudo / fides / modestia / continentia / castitas.

Quod bene si christi ducit te spiritus almi,
Non caro te laqueis fallet acerba suis.
Sæpius at quoniam ferro pugnatur operto,
Accipe sub paucis carnea signa notis.
Dira fames terræ, uesana superbia, turpis
Et Venus, & falsos quæ colit umbra deos,
Iræq;, insidiæ stygio condita ueneno
Et rabies, tumidis ebria rixa dolis
Vulnus, & inuidiæ, contentio, sectaq; noctis
Filia, & infernis eruta bella uadis.
Rapta colubriferis stipata pecunia monstris,
Heu faciunt animis uulnera sæua pijs.
Hæc, si regna cupis, si te deus incitat ardens,
Duxq; pius membris inserit ipse suis.
Effuge, quisquis ades, non est in sanguine fructus
Diuino, uitium si tua corda legunt.
Nam licet æthereum reserat dux inclytus orbem,
Promisit genitis & sua regna suis,
Consimiles legit ipse sibi, aduersosq; repellit,
Et uitijs clarus dissidet ille locus.
Spiritus at sanctus diuinum spirat odorem,
Fœcundans animo semina sancta pio.
Hunc charitas, bonitasq;, fides, spes, gaudia, cãdor,
Fœlix, calcato paxq; benigna dolo.
Et quæ chara deo communes temperat actus,
Intactæ & carnis clarus honore pudor.

Hæc

Hæc sunt sancta quibus soboles insurgit ad astra,
Quam non inuolucris iam uetus umbra tenet.
Non opus hanc stimulo legali in pellere, motor
Christus adest, animis fortior igne pijs.
Ad uirtutis iter uiuo deus excitat ore,
Et radio ut gladio corda ferire solet.
Hinc uenit, ut puri christo iam fonte renati
Pellant cum uictis carnea uota malis.
Et cruce figentes rabidos mortalibus ignes.
Cum tenebris ueræ pignora lucis habent.

Aduersus huiusmodi non est lex.

Qui autẽ sunt christi carnẽ suam crucifigerunt cum vitijs & concupiscentijs.

CAPVT SEXTVM.

Eia igitur comites flatu si uiuimus almo,
Spiritus & nostram dirigat ipse uiam,
Diriget ipse placens summo ni obsistis amori,
Et claudit, ualuas sæua fenestra suas.
Tolle precor uanos mundanæ laudis amores,
Si sedet in uoto gloria uera tuo.
Hausisti flammas, tenebrosos effuge lucos,
Non bene cum nitido conuenit umbra polo.
Rosus ob inuidiam ne sis precor, ista uorago
Dirior est medijs ꝙ petit esse bonis.
At si forte ruens a uoto cespitet almo
Frater, & obsceno tinxerit ora luto,
Lumen habens uerbiq; potens hunc flamine leni
Instruat, immitem non decet esse patrem.

Si spiritu viuimus: spiritu ambulemus.

Nõ efficiamur inanis glorię cupidi.

Inuicem prouocãtes.

Inuicem inuidentes.

Fratres si pꝛeoccupatus fuerit homo i aliq̃ dlicto: vos q̃ spũales estis huiusmodi instruite in spũ lenitatis: ꝯsiderãs te ipsum ne forte & tu tenteris.

Humanus miserescere reo, blandeq; iacentem
Erige, ut exemplo sit pius ille tuo.
Ne si forte furens uerbo feriatur acerbo,
Spe procul in fratres sæuior hostis eat.
Nec qui sceptra regis currenti cede furori,
Sed socia socium corripe mente tuum.
Antiquum, & uetus est peccantes tollere, christus
Vult medicus culpā extinguere, non hominē.
Quo melior, quo plura sapis, clæmentior esto,
Vt socius patrem te sciat esse suum.
Respice, ut errantes famulos dux pertulit, utq;
Immerito miseras lumine lustrat oues.
Respice, nanq; potes, parili tenebrescere somno.
Num tibi fas neruis uincere monstra tuis?
Esto memor carnis, ne duras erige cristas,
Esto pius, dominum qui uelis esse pium,
Alter & alterius studeat sufferre laborem,
Hæc pietas christi, lexq; beata dei.
Quamuis iustus erat, nulliq; obnoxius aræ,
Languores nostros in sua membra tulit,
Pro miseris cœdi uoluit, nec percitus ira,
Hostibus at mitis cum pateretur erat.
Qui sibi ceu iusto placuit, fratremq; dolentem
Despexit, iustas non habet ille manus.
Errauit toto cœlo, nec terrea nouit
Pondera, nec casus Acua superba tuos.

Alter alterius onera portate: et sic adimplebitis legem christi.

Nam quis se estimat al.quid esse: cum nihil sit ipse: se seducit.

Qui

Qui proprio elatus confidit corde, tumetq;,
Cum sit & ipse nihil, se putat esse aliquid.
Sed se quisq; probans, si nullo palleat actu,
Nec titubent factis conscia corda suis,
Extollat dominũ, qui dat bona singula, magnũ,
Et socios uerbis instruat ipse pijs.
At miseri quoniam pelago iactamur in isto,
Nosq; simul quassos uentus, & umbra ferũt,
Commum seruite deo, uotisq;, operisq;
Subueniat socio, qui ualet, ille suo.
Præcellens donis alios soletur opimis,
Nec neget a domini, quæ tulit, ore pij.
Illi etiam memores, gratosq; docentibus ipsis
Se præstent, uiui pax erit ista dei.
Et commune bonum patrem uenerantibus unũ,
Vt membra unius corporis esse solent.
Subleuet errantem pietas, tenerosq;, rudesq;
Instruat. & patres ad pia sacra uocent.
At uideant quam uera docent, quã principe digna
Christo, qui primum sub duce nomen habent.
Impia, terrenum quamuis male luserit orbem,
Non poterit summum fallere turba deum.
Non est qui domino prudens irrideat alto,
Ipse omnes uiuis insuper est oculis.
Optimus & cunctis iudex dat præmia factis.
Quis neget hoc? regem conuenit esse parem.

Opus autem suũ probet vnusquisq;: & sic in semetipso gloriã tantũ habebit: et non in altero: vnusquisq; enim onus suum portabit.

Communicet autẽ is.

Qui cathezizatur verbo ei: qui se cathezizat in omnibus bonis.

Nolite errare.

Deus non irridetur.

Que enim seminauerit homo hec et metet.

Quæ enim seminauerit homo, hæc et metet. Quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam æternam.

Carne quidem carnē, tribulos qui seminat hosdē
Colliget, & fructus semine dignus erit.
At metet e flatu uitam, succosq; salubres
Qui serit, ad mensas principis aula tuas.
Siue igitur uestris reddatur gratia factis,
Seu male ab ingratis cesserit illa uiris.

Bonum autem faciētes non deficiamus.

Ad uirtutis opus uotis insurgite lætis,
En nunquam iudex interiturus adest.

Tēpore enim suo metemus non deficiētes.

Præmia uirtuti dabit deus, erige mentem.
Est deus agricolis messis opima bonis.
Nec sat erat cœlos paruo conferre labori,
Vult precium dominus muneris esse sui.
Plantauit pia uota deus, deus ipse rigauit,
Ipseq; pro uotis dat sua dona pijs.
Ipse tibi datur, ipse deus, hoc altius ecquid
Esse potest, uiuo si potiare deo?

Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes.

Hoc dum tempus habes, diuino semine semen
Funde, premet dextras iam breuis hora tuas.
Anteaquam dæmon frigentes occupet artus,
Cura agrum, post hæc non erit iste locus.
Nunc zephyrus, nūc blanda dies, cōmissaq; plātis
Sæmina, dum dextris militat aura tuis,
Dum deus ipse uocans, & adhuc mutabilis ira,
Dum locus est tectos frangere posse dolos.

Maxime autem ad domesticos fidei.

Vtere concessis radijs, & collige fructum
Flaminis, & mortem uelle nocere puta.

Cur

Cur faueat nulli, qui postulat ipse fauorem?
Si sæuis, dominum cur petis esse pium?
Vtq; semel sancto claudatur epistola uerbo,
Esto memor socij christus ut ipse tui.
Hæc ait hæc Paulus, digitos agnosce magistri,
Quam legis a Paulo charta notata tuo est.
Dum timui, ne te delluderet improbus anguis,
Quam cuperes forsan longior ipse fui.
At nihil hic longũ est, iterũq; iterũq; monemus,
Siste deo, falsis ne moueare uiris.
Illi equidem cunctis inuisi gentibus, ut sic
Vel solymis placeant, quos uetus umbra tenet.
Grande aliquid ceu sit diuinis addere rebus,
Imponunt christo sabbata uana meo.
Ne syncera crucis teneant si dogmata sanctæ,
Versus in hos iaculis improbus hostis eat.
Quos male cum mundus fallaci territat umbra,
Non metuunt ipsum dilacerare deum.
Et scelus his tantum, non lex placet ipsa, trucesq;
Ponunt de uestro bina trophea dolo.
Absit ut his Paulus placeam, uerumq; decorem
Heu patiar domini commaculare mei.
Absit ut alta tenens christo nisi glorier uno,
Et cruce, quæ populi summa corona pij.
Gentibus ista probro est, solymis inuisa superbis,
Sed mihi crux alti gloria sola dei.

Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu.

Quicũq; enim volũt placere in carne: hi cogunt vos circuncidi.

Tãtum vt crucis christi persecutionẽ nõ patiantur.
Neq; enim qui circũciduntur legem custodiunt.
Sed volunt vos circũcidi vt in carne vestra glorientur.
Mihi autem absit gloriari nisi i cruce dñi nostri iesu christi.

Hæc

Hæc satis est nostro diuinam ducere pompam,
Pectore, cum stygios fregerit ipsa deos.

Per quem mihi mūdus crucifixus est.

Ne iam uana rei tangit me gloria mundi,
Mens quia iam uerum concipit ista bonum.
In cruce iam christi uitium configimus omne,
Per christum fixus iam mihi cœcus amor.

Et ego mundo.

Ipse ego iam mundo per christum cœsus amaro
Euasi laqueos terra cruenta tuos.
Delicijs nullis moueor, nec gaudia falsa
Immoror, in nullis territor ipse malis.

In christo enim iesu.

O pto nihil, formido nihil, mihi christus in omni
Pectore, pro cunctis sat mihi christus adest.
Hic ualet a seruis rabidos arcere furores,
Et nos a cuncto liberat ipse metu.

Neqꝫ circūcisio aliqd valet: neqꝫ preputium: sed noua creatura.

Quisquis ad hunc uenit, siue a Babylone superba,
Siue a chaldeo semine ducat auum.

Et quicunqꝫ hanc regulam secuti fuerint.

Est christianus, eum uita, regnoq; potitum
Innouat, & membrum uult deus esse suum.
Et noua plebs christum, tenebris induta remotis,
Debuit usq; memor nominis esse sui.
Hoc hebetat gladios, flāmasq; extinguit acerbas
Nomen, & in sæuos fert ouis arma lupos.
Hæc tibi uox animo, uinces hac tartara uoce.
Christianum uires principe nomen habet.

Pax super illos & misericordia.

Si uelis & uictor uitijs obsistere sæuis,
Esto memor dominus quid tulit ipse tuus.

Sic

Sic tibi post uictum ueniet pax inclyta sæclum,
Et pietas uoto te leget usa suo.
Concidet Israel pressa tibi carneus umbra, — Et super Israel dei.
Spiritus & ueras lucis habebit opes.
Illius arma uidens pacem detestor inanem,
Huius de numero uos ego Paulus amo.
Hoc placet, hoc sic stat, nostræ hæc sententia měti,
Hæc erit hæc animo tempus in omne pio.
Nemo mihi posthac umbris uelit esse molestus, — De cetero nemo mihi molestus sit.
Dum curat uanam carnis habere notam.
Nam cruce compatiens christo est quicũq; fidelis, — Ego eni stigmata domini iesu.
Signa gerit domini sanguine tincta sui.
In christo christus, christi memor, illicet altis
Sentibus affixum sentit habere caput.
Et fugat infernas acies, fastusq; superbos
Vertex, quem simili cuspide luma ferit.
Ac manus in clauis dilecti saucia christi
Ditior, a furtis abstinet atq; malis.
Ad scelus, ad furias, pedibus se extendere fossis
Quis queat? aut uitijs pergere sub uarijs?
Admonet errantem pietas, remoratur iturum
Virtus, qua fixum suspicit esse deum.
Purus amor flamma est, affectu fortior omni,
Quo sit ab ogigio concita baccha mero.
Ergo illustre latus numi feruescet amore,
Quin potius, miseris ut sibi pandet opes.

Terrea

Terrea non cupiet, diuino intentus amori,
Nil metuet, regem qui uidet esse patrem.
Hæc sunt signa, quibus soboles christiana nitescit,
Queis licet inferni rumpere tela doli.
In corpore meo porto. *Hoc decus est nobis, hæc nostri insignia martis,*
Sic fero sic domini stigmata clara pij.
Sic patiens patiente deo, surgente resurgens
Vinco, tartareos uicit ut ille duces.
Quin etiam pariter nitidis super aera pennis
Mens cupit ad summum nostra uolare bonū.
Aduolet, o utinam gremio suscepta beanti
Gaudeat optato tempus in omne deo.
Gratia dñi nři iesu xpi cum spiritu vestro fratres. Amen. *Et domini uotis sit pax, & gratia uestris,*
Christus & afflatu nos tegat ipse suo.

FINIS MVSAE PAVLINAE AL*uari Gomez in epistolā ad Galathas.*

MVSA
PAVLINA ALVARI Gomez in epistolā ad Timotheū. Primā.

Text⁹ Pauli apl̃i.

Paulus apostolus iesu christi

HAnc tibi mittit amans præsul Timothee salutem
Paulus, christiferæ quam crucis ara dedit.

Imperio

Imperio christi diuina ad uerba uocatum
 Suscipe, & a magno iussa uerenda deo.
Perlege quicunq; es (nec sint tibi dura) sacerdos,
 Officio indocilem non decet esse tuo.
Nec priuata uocat te frater epistola, cunctos
 Admonet, ad ueri signa uenire boni.
O mihi uir magni generate in sanguine christi,
 Quem facit electum gratia sancta uirum,
Vt socium Moses cursu sibi iunxit eodem,
 Te melius natum glorior esse meum.
Tu mea signa ferens terrenum insurge tyrannū,
 Non mea, sed nostri lumen opusq; dei.
Stat deus in sanctis, & sit tibi, totaq; lustrans
 Pectora, det radios motus amore suos.
Lux tibi sit, claram pietasq; & gratia mentem
 Firmet, & ad patrem se duce pandat iter.
Scis bene, scis quanto fratres uoluere tumultu
 Christea nocturnis uertere castra dolis.
Christanumq; pecus uerbo coalescere sancto,
 Et contra horrendos inuigilare lupos.
Infremit ut teneros dæmon mihi fascinet agnos,
 Immiscens uerbis impia uerba sacris.
Vt uulgi uanos miseri uenetur honores,
 Contemnit dominum turba proterua suum.
At mea mens tenebras superis exercita flammis
 Sentit, & infernis non ruit icta dolis.

Secundum imperiū dei saluatoris nostri: et christi iesu spei nr̄e Timotheo dilecto filio in fide.

Gracia et misericordia et pax a deo pr̄e et christo iesu domino nr̄o.

Vtq;

Vtq; uelim præsens cunctis succurrere morbis,
Alloquor in chartis pignora chara meis.

Sicut rogaui te vt remaneres Ephesi: cum irem in Macedoniā.

Hoc studio te iam rhodopeias missus ad aras
Præposui cunctæ lora tenere meæ
Ergo age iam frater fœcundum concute pectus,
Te deus ad pugnam, te fera turba uocat.
Vana superstitio tacitas induta Megeras,
Est prior, in uerbum quæ mouet arma pium.
Sed nihilum christo gerit hæc illustrius almo,
Nox fugit a uero pulsa repente die.

Ut denunciares quibusdam.

Quod præsens testatus erā, nunc testor, & absens
Oro per innocui uiscera sancta dei.

Ne aliter docerēt neq; intenderēt fabulis.

Hos tu ne doceant uarijs figmenta figuris
Hortare, & passo pascere corda deo.
Impia fraus iusto, turpe aduersatur honesto,
Distant a uero falsa uenena cibo.

Et genealogijs itermi natis q̄ q̄stiones pręstāt magisq̄ ędificationem dei quę est in fide

Quid iuuat his thalmuth generisq; itermina lōgi
Curia, diuersis & sine fine modis?
Quid ue usq; Abramū generosum ducere semū?
Arphasat & nostros usq; referre dies?
Philirides Chyron, Messenius, atq; Machaon,
Quid faciunt populo nomina uana pio?
Lex sacra, non chartis uarias narraret ut umbras,
Sed domini flammas ut docuisset, erat.
Quid ualet ægrotis atauos numerare medētum?
Fabula, non istis ulla medella sonis.

Finis

Finis legis amor, purum qui sorpsit amorem,
Cur colat in uanis carnea gesta notis?
Praecepti finis mens est sibi conscia recti,
Quae dominũ haud ficto pectore semp amat.
Non opus est legi priscis haerere capistris,
Lex data, si dominum q; timeremus, erat.
Iam dominus legem uero firmauit amore,
Quo sit ab inuolucris umbra soluta suis.
Dogma recens abeat, uarios audire magistros
Non iuuat. a christo norma petenda meo est.
Quid labyrintheo delusi errabitis antro,
Sub duce qui nexus fertq;, refertq;, nouos?
Proh dolor, aduersae gladijs concurrite linguae,
Vna fides, uno pax datur una deo.
Non domino fidens nugas nexusq; moratur,
Nec placet electo curia uana uiro.
Quorsum opus ē populo numerosa effingere uin-
Cui charitas summã luminis una refert? (cla,
Haec te per medios uia diriget alma labores,
Non opus est aliam quaerere in astra uiam.
Ficta hominum charitas tecto nutrita ueneno,
Proh dolor e tantis nil capit ipsa bonis.
Non fidit, non surgit ouans, non claustra polorũ
Intrat, foelices non meditatur opes.
At charitas ueri cum sanguine pota magistri,
Haesitat in nullis nec timet ulla locis.

Finis aũt pręcepti est charitas d̄ corde puro: & conscientia bona: et fide non ficta.

A quibus quidã aberrãtes in uaniloquium conuersi sunt.

Volentes esse legis doctores: nō intelligentes neque quę loquuntur neque de quibus affirmant.

Scimus autem quia bona lex est si quis ea legitime vtatur.

Scientes hoc

Quia lex iusto nón est posita.

Officium pietatis habet, non fallere nouit,
Aut falli, ad superos tendit & una gradus.
Pendet & a christo, fucatus firma decores
Non amat, a nullis uincitur icta malis.
Hanc nō doctor habens lethalem spargit odorem,
Et tenebras, morbos & uomit ore graues.
Nec ualet in christo ueracem agnoscere Mosen,
Sed gerit ante oculos nomen inane suos.
Terrenumq; ducem christo sibi format adempto,
Sic miseram mentē somnus & umbra trahūt.
Veræ est legis amor, signatum ostendere christū,
Et bona lex uerum cum parit ipsa bonum.
Sed mala mens legem rabidas aduertit in iras,
Nec uidet, ut uiso cesserit umbra deo.
Lex ad tempus erat certo præscripta uigore,
Quo sceleri uarijs obstitit illa minis.
Duraq; seruitio miseros arcebat amores.
Dum cohibet digno morbida corda metu.
Sanguine iam populos ab auita morte redemptos
Non decuit, solo iura timore sequi.
Stat pater, & genitos regali inflammat amore,
A morte ad uitam nos uocat unus amor.
Horrida Mosei cessarunt pondera saxi,
Nec me, nec socios lex tenet illa meos.
Sponte sua, quem christus agit, frenare furores
Nouit, & immundas non habet ille manus.

Iusticiam sectatur ouans, non hostibus ultro
Pugnat, uis summam discere legis, ama.
Lex firmata metu uitio deterret ab omni,
Iusta etiam demptis sunt pia corda minis.
Quicquid erat sanctũ, quod lex metuẽda docebat,
Per christum iustus hac sine lege facit.
Impuros tantum damnat lex aspera mores,
Et sceleri pœnas instruit illa graues.
Qui facinus, qui turpe nefas, noctemq; secuti,
Fœdant innumeris sæcula mœsta dolis,
Hi sunt iniusti, plebs impia, quiq; rebelles
Patrant, pollutis crimina sæua sacris.
Qui perimit matrem, dextras qui cæde paterna
Tingere, & innocuos audet adire senes,
Mechator, mendax, plagiarius, & pia temnens
Numina, nec uestro nomine digna Venus.
His erat dignum seruilem condere legem,
Et dura imposito flectere colla iugo.
At mihi terrenas qui lucifer igneus umbras
Effugat hic, nullo dat sua sacra metu.
Dulce iugum christi pestes excludit acerbas,
Si semel hoc toto pectore figit amor.
Ira, Venus, fraudes, & amor sceleratus habendi
Sint procul, a claris turba pudenda uiris.
Lex mihi chr̃us, amor uitio me arcebit ob omni,
Non opus est alijs ad pia gesta minis.

Sed iniustis nõ subdi-tis impijs ꝛ peccatori-b⁹: sceleratis ꝛ cõtami-natis: patricidis ꝛ ma-tricidis: homicidis for-nicarijs: masculorũ cõ-cubitorib⁹: plagiarijs mẽdacib⁹: ꝛ piuris: ꝛ si q̃d aliud sanę doctri-nę aduersatur quę est secũdũ euangeliũ glo-rię beati dei: quod cre-ditum est mihi.

Creditus huic totis animis affigor, & unum
Dũ sequor, ad superas mẽs mea surgit aquas.
Omnia perpetuo uanescunt flumina ponto,
Vis bibere, a solo pocula sume deo.
Est mare, qui solus tribuat tibi flumina christus,
Quid quæris, Mosem sorbuit ille tuum?
Hoc mihi crede, potes preciosum sumere nectar,
Crede mihi, uerbum credidit ille suum.
Credidit, & iussit diuina spargere genti
Semina, & æterni munera summa boni.

Gratias ago ei qui

Non ueniunt meritis cœlestia dogmata nostris,
Nec tanto dignus munere Saulus eram.

Me cõfortauit in chri sto iesu dño nostro.

Hoc bonitas perfecit opus, roburq́; uiamq́;
Præstat, & ad charos dona gerenda uiros.
Dona gero, en ueræ si uis tibi gaudia uitæ,
Suscipe, iam ualuis lux micat alma tuis.
Iam data lux, aperi, Saulo tibi crede canenti,
His primum radijs obstitit ille furens.
E tenebris flãmæ reuocatus lampade uiuæ
Suspexi, & lethum, noxq́;, furorq́;, ruunt.

Quia fidelẽ me existi mauit ponẽs in mini sterio.

Inde potens uerbi curam mihi legat amanti,
Diuino atq́; oculos tinxit odore meos.

Qui prius blasfemus fui: & psecutor: & cõtu melio sus: sȝ misericor diã dei consecutus sũ: qz ignorans feci in incre dulitate.

Et bonus immersum tabo subduxit, & Orco,
Ex hoste & famulum me facit esse suum.
Ipse infidus, atrox, umbræq́; infixus inani
Curabam genitos perdere christe tuos.

Se

Sed neq; ob inuidiam, nec diro pulsus amore,
Ignorans partum uirginis, hostis eram.
At pater omnipotens cæco miserescitur hosti.
Et uiuo radios efflat ab ore pios.
Errabam simplex, & quanto ardentius umbram,
Nunc solis docto lumina corde sequor.
Sic uehemens somnus radio iam cessit Eoo,
Gratia sic animum confouet alma meum.
Inq; odium pietas uero successit amante,
Qua noua lux certam dat mihi nota fidem.
Constat & in signum q; toti flammifer orbi
Venerit, est Paulus qui modo Saulus erat.
Conditor illustres animas non passus inertes
Vltra, nec populum tabe iacere suum,
Improba calcato fracturus crimina letho
Aduenit, & populos euocat ipse reos.
Quoq; magis credas Saulum sibi sumpsit amicũ,
An non hoc summi pignus amoris habes?
Hostica conuerso dimisit crimina Saulo,
Nec satis hoc, socium sed iubet esse suum.
Quid dubitas offerre preces, lucemq;, bonumq;
Desperas maculis ad bona uerse tuis?
En fuerat Saulus furiosa percitus ira,
Susceptus gremio sed sedet ille pio.
Desine uera uidens libro marcescere capto.
Desine iam crassis accubitare cibis.

Superabundauit aũt gratia domini nostri.

Cum fide & dilectione que est in christo iesu.

Fidelis sermo: & omni acceptione dignus.

Quia christ⁹ iesus venit in hũc mũdũ peccatores saluos facere.

Quorum prim⁹ ego sũ.

Sz ideo misericordiã cõsecut⁹ sum: vt in me primo ostẽderet christ⁹ iesus oẽm patientiã ad informationẽ eorũ qui credituri sunt illi in vitam eternam.

Author lucis adest, & te uocat, accipe uitam,
Accipe promissum regis ab ore deum.
Nec quia de ligno uoluit pendere cruento,
Sustinuit, pœnas carne dolente graues,
Hoc diffide, potens immensa intermina uirtus
Dat tibi, mactatus uiuere posse deus.
Mors nihil hoc minuit, nũc est uelut ante, manebit
Ipse idem regno tempus in omne suo.

Regi añt seculoꝝ immortali inuisibili soli do

Lucidior uisu, tactuq; est purior omni,
Infessoq;, sedens numine cuncta mouet.

Honor ꝛ glĩa in secula seculorum. Amen.

Huic decus immensũ ẽ nostros tolerasse labores,
Illi honor, inq; omnem gloria uera diem.

Hoc pceptũ cõmendo tibi fili Timothee secundũ pcedentes in te prophetias.

At te gnate precor curas imitere paternas,
Siste bonus sancto miles in obsequio.
Ad pia castra meres, uirtuti premia claræ
Nunc locus est uasti frangere tela lupi.

Ut milites in illis bonam militiam.

Teq; duci fratrem merita sacrare corona,
Qui pius afflatu te uocat ante suo.
Ipse tibi impositis christano uertice dextris
Commisi nostri munus obire dei.
Fac placeas christo, qui te sibi iunxit amanti,
Cui tua iam uero lumine nota fides.
Ille uirum fortem, gaudens ego mente sodalem
Agnoscam, posito uincere cuncta metu.
Magnũ opus est herebi spumãtia rũpere mõstra,
Tu potes hoc uerbo si uelis ipse pio.

In te sancta fides purum si nectat amorem,
Fixeris, & domino singula uota tuo.
Ille agit obliquo christana negocia sensu,
Calidus ad partes qui mouet ora duas.
Qui terram christo miscet, qui tartara cœlo,
Scinditur, & uotis dissidet ille suis.
Nec syncera fide, cum mens sibi conscia praui,
Desinit in placido fixa manere deo.
Sic & Alexander me deserit, & ferus Hymen,
Excussi ad stygias qui rapiuntur aquas.
Qui semel ut uitijs dant frena uagantia sæuis,
Sunt ausi in sanctum mittere tela deum.
Hos ego, nam pietas gnatos prospexit in omnes,
Aduetui socios commaculare meos.
Et morbosa secans a corpore membra remoui,
Perfide cum membris non licet esse pijs.
Hos si forte pudor lœtali prouocet æstu,
Et mens a solitis temperet usta malis.
Sin minus, abstineant, nec iam uelut ante nocebūt,
Quin potius acuent ad pia gesta uiros.

Habens fidem et bonam consciencia.

Quam quidā repellētes circa fidē naufragauerūt ex qb9 ē Hymene9 atq3 Alexāder.

Quod tradidi Sathane.

Ut discant nō blasphemare.

CAPVT SECVNDVM.

NEc satis, ipse uaces stygij si felle ueneni,
Antistes populis esto lucerna tuis.
Luxeris in cunctum delectus episcopus orbem,
Præscribe & rectis iura tenenda uiris.

Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes: orationes: postulationes: gratiarum actiones pro omnibus hominibus.

Sit tibi cura tuos cultu informare parentis.
Et lœthum infœlix, & pia regna doce.
Hisq; ostende pias uoces normamq; precandi,
Qua sunt ad gratum corda leuanda deum.
Præcedat pietas, sacrum & turbantia templum
Monstra oret nostris mentibus esse procul.
Relligione sacra firmum durare cacumen
Postulet, ut populum pax beet una pium.
Aduersusq; lupos animum roburq; paternum
Implorent, uotis non sera tela suis.
Nec modo pro sanctis charitas angusta precetur,
Pro cunctis etiam det pia uota uiris.
Porrigat extensas ulnas ecclesia, namq;
Vna parens cunctis, unus & emptor adest.
Omnibus ignipotens radios effundit ouantes,
Solq; simul prauis lucet & ipse bonis.
Taurus amat taurũ, Leo fuluus & ipse Leoné,
Sanguine si dentes imbuat ira truces,
Cur homo non homines christo dilectus amabis?
An tibi placatum non cupis esse deum?
Nec sat erit, si frater amas, fratremq;, piumq;,
Hoc est in labris fundere mella tuis.
Impia gens etiam lato obseruetur amore,
Forte uolet dominus hanc reuocare pius.
Vt uero ductata soror cœlestibus auris
Gaudeat, ad flammas utilis ara tuas,

Sacrificat

Sacrificat furijs, nobisq; aduersa precatur,
Discimus a nostro sed pia facta deo.
Nonne uides plagas, & amari uulnera ligni?
O rat pro aduersis agnus & ipse lupis.
Ergo & sancta charis reges mittatur ad omnes,
Vt populos humiles, & sua corda regant.

Pro regibus et omnibus qui in sublimitate constituti sunt.

Nec te uir flammis, aut carcere terreat hostis,
Quem sequeris dominus hæc tulit ante tuus.
Ille bibens haustu uicit fera toxica primo,
Miscuit & lætis dulcia mella malis.
Felle hic potus adest, ne sit tibi cura ueneni,
A christo dulces traxit amaror opes.
Quin potius ridens diro miseresce tyranno,
Esse sciat nostrum, uincere monstra pati.
O rdo regit mundum, socij ne rumpite pacem,
Cura deo, psalmos dicere maior erit.
Hic uideat si iura colit, recteq; ministrat,
Si placet, an iusto displicet ille deo.
An fur an iudex fuerit ne, an publica quærit
Commoda? num plexis discrepat ipse malis?
Tempus erit culpam funestos soluere manes,
Vos pacem socij ne lacerate dei,
Vir pie ne inuidiam de uisis concipe sceptris,
Vritur in stratis purpura torta suis.
Diuæ pacis opus curas effringit acerbas,
Heus tibi si christi pax datur, uber eris,

En locus in pace est pietatis, & ultima bellum
Damna docet, sæuas moribus insidias.
Quis timor? intactum præstat te interrita uirtus,
Si centum geminis discruciere malis.
Ni ualet horrificus uirtutem auferre tyrannus,
Nil facit in damnum christica turba tuum.
Tunc uere noceat tibi, si terrore pauentem
Sternat, ut oblitum dixeris esse deum.
Si te uindictam diro petijsse furore
Fecerit, aut animos fregerit ille tuos.
Quid cupis? est christi pietas, q̄ singula præstat,
Omnibus insidijs hanc cape, tutus eris.
Hanc cape, ut electum soboles imitere magistrū,
Conterat & fastum regis imago tuum.
Cernis ut angelicas potuit quadrare phalanges,
Et necis horrentes dilaniare duces.
At mitis fregit furias, uicitq; ferendo,
Illudens quibus est, proditus ipse dolis.
Præside sub diro tacuit, uoluitq; mederi,
Et magis hic patiens, quam ferus hostis erat.
Cum poterat miseros districto perdere ferro,
Seruator populi maluit esse sui.
Sustulit hic nostras donec pia gratia culpas,
Inspirat nostro lumina sancta sinu.
Iam neq; nos tantum radijs lustrauit amicis,
Vult cuncta ad flammas agmina ferre suas.

Ut quietam: & trāquillam vitam agamus in omni pietate & castitate.

Hoc enim est bonū: & acceptum coram deo saluatore nostro.

Qui oēs homines saluos fieri vult.

Omnibus

Omnibus optatam proprio dat sanguine uitam,
Poculaq; ad ueri plena uenire boni.
Vult sapiens noto sapientes reddere christo, — Et ad agnitionem veritatis venire.
Archana & summi dulcia nosse dei.
O deus, o pietas, medici clæmentia ueri,
Cunctis cõmunem dat deus unus opem.
Qui fugit a medico sibi morbos imputet, ille
Non perit a medico, sed perit a uitio.
Sponte sua illapsæ qui obstruxit limina luci,
Et tenebras factis imputet ille suis.
Aegrotis magnus cõmunia pharmaca christus
Præstat, & in cunctos uasa salutis habet.
Vnus enim deus est, illi unus filius, estq; — Unus enim deus: vnus & mediator dei & hominum homo christus iesus.
Hic deus, & medio iunxit utrumq; suo.
Iunxit composito terras, & numina bello,
Cum patre ammissas & ligat unus oues.
Vnus iudicio qui nos sibi uindicat æquo,
Omnis ut hunc dulcem sentiat esse patrem.
Vnicus est & enim mediator, uirq;, deusq;,
Debita summa deo soluit, & unus homo.
Qua deus est, cunctos potuit seruare peremptos. — Qui dedit redẽptionem semetipsum.
Qua uir, pro cunctis hostia digna reis.
Sic dominus domino seruatos sistit amicos.
Sic homo fert socios regna per alta suos,
Omnibus unus amor dat pocula fontibus ijsdẽ, — Pro omnibus.
Et salman solymis iungitur unctus auis.

Ergo

Ergo preces hasdem pro corpore soluimus uno,
Namq; uno in cunctos funditur una salus.

Cuius testimoniū tēporibus suis cōfirmatum est:in quo positus sum ego prędicator et apostolus.

Iam neq; quis dubitet sacro perfusa lauacro
Ethnica christianum corda subire sinum.
Sum testis,dixitq; mihi,qui cuncta gubernat,
Gentibus excitis lumine doctor eris.
Et pia uox nuper miratum uascula Petrum
Sumere ab immundis iussit edesma locis,

Veritatē dico non mētior doctor gentium in fide & veritate.

Ne uoces contemne meas,sum missus ab alto
Principe,uitalem me docet ille fidem.
Hortor ego fratrem doctor sine fraude fidelem,
Dicere mentales pectore & ore preces.
Non locus oranti est puro præscriptus amori,
Parte potes omni per pia uota rapi.

Volo ergo viros orare in omni loco.

Desinat ille ruens solymam iactare cathedram,
Qua poterat cultris exta litare sacris.
Organa qui posuit truncis suspensa salignis
Dum pudet externo dicere sacra loco.
Desinat in uacuis samaria pangere lucis,
Iam precibus mundis est deus ipse locus.
Sunt loca christianis diuino sanguine munda
Cuncta,quibus purum mens petit ipsa deum.

Leuantes puras manus sine ira & disceptatione.

Si leuat ipsa manus puras,gratesq;,precesq;
Dat domino,intersum quid nocet esse locum?
Stat sua christianis & lux,& gratia templis,
In quibus ad dominum conueniant famuli.

In

In quibus & christum celebret de more sacerdos,
Audiat atq; sui plebs pia iura dei.
Sed tamen & precibus castas insurgere mentes
Quis uetet, & cuncto numen adire loco?
Audiet orantes puros deus undiq; quosq;,
Est charitas, dulces quæ facit esse preces.
Nec ieſſea domus, nec iam te umbrosa moretur
Hostia, mens domino uictima grata pio est.
Quid decepta manus fontes & flumina perdis?
Crede mihi, amoto nil ualet unda deo.
At pia si nulli uitient tua uiscera morbi,
Crede mihi, pulsis sordibus æquor habes.
Nec precibus tantum mentes instate uiriles, Similiter & mulieres
Fœmina cum socio sit pia facta suo.
Spiritus, atq; caro ueteres deponat amictus,
Amboq; dent uerbis unica uota pijs.
Hic patriam repetat, regnum petat illa polorum,
Diuisus telo mortis uterq; ruet.
Ille petit dominũ, terram ne hæc quærat amarã,
Vnus sub domino miles uterq; pio.
Fortem sume animum, nullaq; libidine flexum,
Cumq; animo diuum tu caro robur habe.
Vir tuus arma gerit uiuos oculatus in orbes,
Tu mulier falsas concipis illecebras?
Tu recubas terræ curis immersa sub imis,
Vir tuus infernis hostibus arma gerit?

Cõcipe

Concipe par numen, christoq; in principe uictrix
  Facta potens, longis uiribus arma cape.
Concipe par uotum, studijsq; incensa sub ijsdem
  Ad supera illæsos lumina tolle sinus.
Tuq; etiam sanctum seruās noua nupta maritū,
  Offer magnifico teq;, tuosq;, deo.
Funde preces, lachrymasq; tuo deuota parenti,
  Ne serpens animam ludat ut ante tuam.

In habitu ornato cū verecundia et sobrieta te ornantes se: et nō in tortis crinib⁹ aut auro: aut Margaritis vł veste preciosa.

Non tamen aurato fundes opobalsama cultu,
  Nec tibi disnexas uentilet aura comas.
Scilicet ipsa trahis distentam murice pompam,
  Et calamistratis crinibus astra refers?
Duceris ad templum cœtu lustrata procorum,
  Sic ne putas casto posse placere deo?
Nec tua uox populi terrenos turbet ocellos,
  Ne tuus ex illo uulnere sanguis eat.
Crimine crimen habes, fueris cum causa furoris,
  Et gemini uindex criminis ultor erit.
Hunc precor ultorem si sis tibi chara caueto,
  Signatum memori pectore nomen habe.

Sed quod decet mulieres promittētes pietatem per opera bōa. Mulier in silentio discat cū omni subiectione.

Cura habitus animo pulchros ornare modesto,
  Virtus pro cultu sit satis una bono.
Ne super effractum surges insana maritum.
  Subiectam casto te decet esse uiro.
Elige depositis & sancta silentia rixis,
  Disce inter medios docta tacere uiros.

In

In cœtu caueas cœlestia dicere iura,
Et memor offensæ fœmina parce tuæ.
Ausa uirum mulier pomo tentare uirenti,
Obtexit tenebris pectora nostra suis.
O si fœmineis nunquam sapientia uotis,
Ne rueret noto, quod cupit Aeua, malo.
Est rationis opus sensus docuisse iacentes,
Impia non proprium fœmina tentat iter.
Debuit a uero mulier pendere marito,
Nam prior a charo ducitur Aeua uiro.
Sat tibi, si uera primum pietate sequaris,
Quæ dux, & primi causa furoris eras.
Quid tibi cum cathedra, gnatos nutrire modestos
Quæ debes, christo germina casta deo?
Inter blandicias pueris mandare superna
Dogmata si cupias, & pia gesta potes.
Vtile matris opus, ꝙ si conformia christo
Vbera des, fructum coniugis uxor habes.
Tuq; nutrix capies, studijs quæ doctor in ipsis
Præmia, sic domini lux erit æqua tui.

Docere autem mulieri non permitto.

Neq; dominari in virum/ sed esse in silẽtio. Adã enim prim⁹ formatus est deinde Aeua et Adam non est seductus: mulier autem seducta in preuaricatione fuit.
Saluabitur autẽ per filiorꝫ generationẽ si permanserit in fide: & dilectione: et sanctificatiõe cum sobrietate.

CAPVT TERTIVM.

HActenus & cũctis, sed uirtus maior habẽ
His qbus est uerbi cura dicata pij (da ẽ,
Præcellat meritis, alios qui excellit honore.
Ex sudore graui nascitur altus honos.

Fidelis sermo.

Si quis olympiacæ quærat sibi præmia palmæ,
Non uincla aut gladios horreat ille feros,
Hic, qui bina petit christianæ cornua mythræ,
Si sapit, a uotis temperet ille malis.
Expendat, quanto sit uox ea iuncta labori,
Quantum de sacro nomine surgat onus.
Veh tibi si donum hoc exposcis episcopus altum,
Et prius ad quæstum suspicis inde tuum.
At si inspector ades, populo si prospicis omni,
Inq; tuis curis nil nisi purus amor,
Sanctum opus hoc, frater uoto fundatus honesto
Accipiet, magnum cordis in arce deum.
Huic committe pecus (deus en tibi tradidit illud)
Qui tibi non ulla parte pudendus eat.
Quo melius, uideas fuerit qui ad sancta legendus
Culmina, de hoc paucis hæc cape signa notis.
Conuenit ut purus, uitaq; sit integer omni,
Nec doctor labem criminis ipse gerat.
Censor & alterius proprios componere mores
Nouerit, ut gladio non ruat ille suo.
Carne pudiciciam curet seruare uerendam,
Grande decus castum sentiat esse uirum.
Vnius & templi coniũx non multa requirat
Vincla, satis nunquã pluribus unus erit.
Sobrius, & uigilans, speculator, ut undiq; uitet
Vulnera, socordem non decet esse patrem.

Si qs episcopatum desiderat.

Bonũ op⁹ desiderat.

Oportet enim episcopum irreprehẽsibilem esse.

Unius vxoris virum.

Sobriũ: ornatum: prudẽtẽ: pudicũ: hospitalẽ

Sit

Sit grauis, & sceptro uolitãtes conterat umbras,
Et comes, & gratus, & pius hospes erit.
Sic alios famæ fragranti ducet odore,
Et nutriet mammis pignora casta suis.
Nec satis huic uirtus turbæ quæ conuenit omni,
Vt doceat populum sit satis ipse suum.
Calleat hic sancti ueracia dogmata christi,
Detq;, sciens rectis optima quæq; uiris.
Non serus imprudens clamosam suscitet auram,
Sit charitas ferulæ sancta magistra piæ.
Absit ut in medijs qui obseruat lumina turbis,
Motet, immundo tempora quassa mero,
Horreat a uitijs, non uulnere sæuiat ullo,
Non odio medicus curat amore pius.
Sit procul hoc nummi rabies scelerata cruenti,
Hæc fuit, hæc cunctis causa futura malis.
Prospiciat templo, sub moribus ornet honestis
In christo genitos lumine pace uiros.
Nunquã lux alios cauto seruabit amore,
Vtilis hic domui ni sciat esse suæ.
Nec teneræ plantæ tantum comitte laborem,
Sed quam post lymphas iam pia uita probat.
Luserit huic dæmon, si uix cœlestia doctus
Dogmata, uult socijs altior esse suis.
Conuenit hunc etiam pulchra splendescere fama,
Totius & culpæ suspitione uacet.

Doctorem.

Non vinolentum.

Non percussorem: sed modestum: nõ litigiosum: non cupidum.

Sed domui suę bñ p̃positũ: filios habentẽ subditos cũ oĩ castitate: siquis autẽ domui suę bene pręesse necit quomodo ecclesię dei diligentiã habebit? nõ Neophitum: ne in superbiã elatus in iudicium incidat diaboli.

Oportet aũt illũ testimoniũ habere bonũ: ab his q foris sunt. &c.

Iam neq; apud proprios tãtum laudetur amicos,
Luxcrit externis per bona facta uiris.
Ethnica sic forsan ruptis excita tenebris,
Turba crit ad flammas hoc reuocata pias.

Diaconos similiter.

Elige, & huic sanctos comites, uerosq; ministros,
Sancta quidem in sancto corpore mẽbra decẽt,

Pudicos: nõ bilingues: non multo vino dedites non turpe lucrum sectantes.

Sint casti atq; graues, non illos saeua bilingues
Fraus agat, aut multo sorbeat ira mero.
Non terrae sectentur opes, non sordida lucra
Admittant, labris dulcia saepe nocent.

Habentes mysterium fidei in cõscientia pura

Arcanamq; fidem puro testentur amore,
Et christum memori pectore suspiciant.

Et hi autem probentur primum.

Quum tamen his templi cura est mandãda beati,
Conuenit immunes faecis habere manus.
Conuenit hos famae uiuo fulgere decore,
Vt quorum pura luce probetur amor.

Et sic ministrẽt nullũ crimẽ habentes. mulieres similiter pudicas. nõ detrahẽtes sobrias: fideles in omnib9 diacones. &c.

Tunc hos admoueas ad curae munia clarae,
Et sine iam, dextris uoluere sacra suis.
Quin etiam pariter uita seruire modesta,
Cum patribus sanctis pignora chara iube.
Nam licet inferior sors horum turba fidelis
Vt crescat, puro rite paranda deo est.

Qui enim bñ ministrauerint gradũ bonum sibi acquirẽt: et multã fiduciam in fide que est in christo iesu.

Sic erit ad sortem meritis tranare secundam,
Indeq;, ad extremum posse uenire locum.
In melius surget primo perfunctus honore,
Vltima per dignos dona petenda gradus.

Hae

Hæc tibi mi frater calamo properante remitto,
Ne dicar nati non memor esse mei.
Vt cito ni uestros liceat mihi cernere uultus,
Te doceat uiuum littera nostra deum.
Littera fert uultus animi normamq;, uiamq;,
Suscipe, de Paulo candide nate tuo.
Aedituum te cerne dei templumq;, domumq;,
Mystarches serui mente tuere boni.
Quondã erat in solymo fundatum puluere tẽplũ,
Nescio quid tali puluere maius erat.
Multiplici ritu, ac umbris lux alma latebat,
Lignea christidicas & tulit arca notas,
At bonus hic Salomon, ueræ cui nomina pacis
Conueniunt, templo iam micat ipse nouo.
Iam Cherubin cessit, cesserunt punica mala,
Et quicquid solymi regis in æde fuit.
Mysticus intereratcerto pro tempore cultus,
Sancta sub inuolucris & latuere suis.
Sed bona iam pietas radijs notescit amicis,
Verus & in toto cernitur orbe deus.
Quæ Præcepta igitur Lęuitides inter inermes,
Non opus est, socios his onerare meos.
Sat pietas sacrata uiris, uitæq;, deiq;,
Dogma patens, claram quo fugit umbra diẽ.
Liberat hæc mutas æterna nocte cateruas,
Et trahit ad uiui sceptra iubarq; dei.

Hęc tibi scribo fili Timothee sperãs me venire ad te scito: si autẽ tardauero vt scias q̃modo oporteat te in domo dei cõuersari quę est ecclesia dei viui.

Columna & firmamẽtum veritatis.

Et manifeste magnũ est pietatis sacramẽtũ

Quod manifestum est in carne.

Cætera semoto uanescunt dogmata christo,
Vult deus hoc cunctis gentibus esse palam.
Christus in offenso ductat pede, lumina pandit,
Perpetuoq; animos irrigat imbre pios.
Linque modos alios, & solum concipe christum,
Omnis in hoc summi forma decoris adest.
Quid tibi uis miseros frangentia uincla lacertos,
Quod toto exoptes pectore christus habet.
Est pius, est uerax, non est onerosus amanti,
Vino, oleo, medicus uulnera nostra fouet.
Viua potens animos facit hic sibi templa decoros,
Hunc præsul totis concipe uisceribus.
Ne graue sit nostris q̄ non ornacula templi
Præscribo, affectum plus amat ille pium.
Gratior est pietas quam sit tua purpura, mentem
Da puram, ornatum tunc tibi crede bonum.
Nec tamen hic mens est cultus damnare futuros,
Quum genitrix latios uicerit alma Ioues.
Tunc erit ut pulchras auratis turribus aras
Erigat, & tyrias uestis habebit opes.
Nunc satis est ueris animos ornare fauillis,
Cor humile est uiuo uestis amica deo.

Iustificatū est in spiritu.

Iusticiæ purum iustus tibi contulit actum,
Et tua cœlesti crimina tersit ope

Apparuit angelis.

Nec celata dedit preciosæ balsama uitæ,
Dogma pium cunctos peruolat ante oculos.

Cœlo

Cœlo admiratæ sonitum fecere camœnæ,
O ccinit angelicis & pia terra choris.
Hic cœlum, hic terras, diuino perflat amore,
Arcana optati iam patuere dei.
Nec minus hæc chara sint, q̃ sunt uulgata p̃ orbẽ,
Hoc in terrenis mercibus esse solet.
Nota magis fulgent, sterilesq; effusa per agros
Sunt magis a magno credita dona deo.
Quod nulla humanis poterat facundia uerbis,
Tradere, nec pharijs martia bella rotis.
Hoc simplex sermo potuit, mundumq; subactum
Quum uideas uitijs turpe iacere tibi est.
Et nisi te christo moueat turbata perempto
Machina, & a tumulis eruta turba iacens.
Inspice, qua uirga latebras cõcussit auernas,
Et rupit stygios dite furente lares.
Suspice, ut angelicus nitidis exercitus alis
O rbe reuertenti det pia uota duci.
Hæc sunt, hæc christi mysteria sancta beati,
Esca, quies, animis paxq;, salusq;, pijs.
Viuit & in christo mens est quæcunq;, fidelis,
Non opus est alia quærere sacra uia.
Si premeris uinclis hic te exonerabit acerbis,
Vis uera a uiuo gaudia posce deo.
Præmia si factis solus dat præmia, christus
Te uehet ad regnum si uelis ire suum.

Prędicatum est gentibus.

Creditũ est in mundo

Assumptũ est in glia.

MVSA PAVLINA.

CAPVT QVARTVM.

Spiritus autem manifeste dicit: quia in nouissimis temporibus discedent quidam a fide: attendentes spiritibus erroris: et doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentium mendacium: et cauteriatam habentium suam conscientiam.

HAec toties uobis memoro, nā maximus autor
Qui uiuo uerbū flauit ab ore piū.
Venturos ait esse dies, quibus impius anguis
Impuret, ficto dogmata casta modo.
Quisquiliasq; deo miscens, falsosq; cathones,
Sæminet, angelicis nigra uenena sonis.
Hic statuens pietatis opus sub cardine terræ,
Plus miseram carnem quā pia sensa colet.
Cordaq;, cauterio scelerum fœdata profundo
Velabit, christos uoce canente nouos.

Prohibentium nubere

Vtq;, sit in precio fictæ pietatis imago,
Audet, legitimos & prohibere toros.
Ecce sub æsseno uentosa cucurbita bombo
Esse putat, reliquas nomen inane cruces.
Aestuet, & quanquā uitijs ac peste furorum
In uoto tantum cælibe ponet opem.
Atq; utinam hoc seruet, nec iam nisi cōiuge liber
Voluat, in obsceno brachia mersa luto.

Abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus: et his qui cognouerunt veritatem: quia omnis creatura dei bona est: et nihil reijciendum quod cum gratiarum actione percipitur. etc.

Quin etiam & mundum cū sit genus oē ciborū,
Contemnet nostri munera sancta dei.
Et cineres tetros gens insyncera, dolosq;
Offundet, socios fallere docta suos.
His obsiste precor, christiana uoce ministrum,
Teq;, dabis domino per crucis arma tuo.

Qui

Quiq; puer fueris christi ad uexilla uocatus,
Fortior hoc firmo pectore miles eris.
Rumpe duces stygios & iniquos disijce mores,
Et ruat exemplo tortilis umbra tuo.
Verba prophanatæ ueneris scœnasq; pudendas
Linque, comes casti si placet ille dei.
Si sit amor placidis tentare & carmina neruis.
Hymnidicos, epicos & tibi christus habet.
Nec tibi uentoso suras uincire cothurno,
Atq; animos molli frangere uoce iuuet.
Dulcia de noto diuinaq; gaudia Iesu,
Et charites omnes pectora munda tenent.
Sursum corda leuans mentali surge decore,
Et data diuino numine dona cape.
Ad latices uiuos puro potatus amore,
Fas tibi Saraphicos iam quoq; ferre cibos.
Numina sancta precor christiano concipe metu,
Exerce, & radijs lumina tota pijs.
Quin etiam, & carnē studijs confringe modestis.
Vtilis interdum est & iuuat ipse labor.
Vtilis est pietas, & sydera circuit alta,
A cœlo in miserum labitur acta solum.
Nunc bona dux animis procurat fercula iustis,
Nunc fouet humano corpora casta cibo.
Monstrat in hac uita quid sit tibi rite petendum,
Quis finis, placidam qua decet ire uiam.

Hęc ꝑponēs fratib⁹: bon⁹ erꝭ minister chri sti iesu: enutrit⁹ verbis fidei: et bonę doctrinę quam assecutus es:

Ineptas aūt & aniles fabulas de vita.

Exerce autē teipsum ad pietatem.

Nam corporalis exercitatio ad modicū vtilis est.
Pietas autem ad omnia vtilis est.

Promissiōem habēs vitę quę nunc est: & futurę.

Hæc ſpem longinquam firmat charitate, fidemq;
Aſtruit, hæc uero ſiſtit amica bono.

Fidelis ſermo & omni acceptione dignus: in hoc enim laboramus: & maledicimur: q: ſperamus in deum viuũ.

Hoc uerum eſt, noſtro dubitet quis credere uerbo,
Hanc ſpem qui noſtris mentibus eſſe uidet.
Ignibus & gladijs terra torquemur & unda,
Sed fortes uiui ſiſtimus igne dei.
Terreſtres flammæ ſupero uincuntur ab igne,
Regnat & in flammas ius habet ille ſuas.

Qui eſt ſaluator omnium hominum maxime fidelium.

Ille hos conſtantes animos ad uerbera præſtat,
Spe quoq; dat uiui regna tenenda poli.
Firma igitur ſpes noſtra, potens, non fixa caduco
Principe, non neruis terra ſuperba tuis.
Sed domino, uiuoq; deo, quo mortua poſſunt
Viuere, qui gratis dat bona ſumma uiris.

Precipe hec & doce.

Fortiter hæc præſul conſtanti præcipe uoce,
Ne lateant ueri dogmata pulchra boni.

Nemo adoleſcẽtiã tuã contemnat.

Sed neq;, ꝙ iuuenis timeas, pia dicere uerba
Conuenit, immundos conterat iſte metus.

Sed exemplum eſto fidelium.

Præſtitit hic multos qui uita eſt integer annos,
Vixit enim placido tempora magna deo.
Ille ſenex quiſquis proprium mactauit amorem,
Qui uenere & ſæuis abſtinet a uitijs.

In verbo.

Nec te deſpicient myſteria ſumma docentem,
Si tua ſit uerbo conſona uita ſacro.

In cõuerſatiõe: in charitate: in fide: in caſtitate: dum venio.

Si charitas, pax, atq; fides, pietaſq;, decorq;,
Fulſerit, in factis pectore uoce tuis.

Spes

Spes mihi grata quidem sociũ te cernere nostrũ,
Solari & monitis uiscera sancta meis.
Interea officijs uigilans insiste beatis
Et cape de libris gaudia mira sacris.
Ex his percipies quid sit tibi rite docendum,
Vt sit ab erranti cognitus author oui.
Non temere ista tibi cessit prouincia fratri,
Sed datur a summo cura paterna deo.
Hoc facit impositis q̃ sit tibi gratia dextris
Illapsa, ad solidos & uia facta cibos.
Munere diuino luce hac instructus honore
Dignus eris, dotes percipe corde tuas.
Siste deo, gratus dono & responde superno,
Et cura exemplis utilis esse tuis.
Ac gemino fructu fœlix te a funere sæuo,
Et tibi mandatas eripe pastor oues.

Attēde lectioni: exhortationi: & doctrinę

Noli negligere gratiā quę in te est.

Quę data est tibi per prophetiā cum impositione manuum presbiterij.
Hęc meditare: in his esto: vt profectus manifestus sit omnibus.
Attēde enim tibi: & doctrinę insta ĩ illis hoc enim faciens & te ipsũ saluum facies: & eos q̃ te audiunt.

CAPVT QVINTVM.

SEd neq; in officio rigidũ te ostende tyrãnũ,
Qui leni errantes flectere uoce potes.
Vidi ego blandicijs duros cessisse furores,
Quem nequit & cogens flectere, flectit amãs.
Pharmaca sunt ægro blandis adhibenda lacertis,
Non tremit ultorem, quem uidet esse patrem.
Ergo senex uerbis per te admoneatur amicis,
Perdes, si fatuis hunc feris ipse minis.

Seniorem ne increpas uerbis:

Aspera

Aspera canicies duris si arcere lupatis
Hanc tentes, multis dissidet illa modis.
Sed obsecra vt p̄rem — Hanc uelis ad lucem posito reuocare rigore,
Vir sapiens motus temperat ipse suos.
Iuuenes vt f̄res an⁹ vt matres. — Tu iuuenis iuuenes, ut amicos corripe fratres,
Et uetula in christo sit tibi chara parens.
Iuuenculas vt sorores. — Sitq; puella soror, hancq; exhortabere casto,
Semper adorandum corde tenere deum.
In omni castitate. — Væ, quam sub sacris sæuas armare fauillas
Non puduit, mundi nec uidet ora dei.
Nec uidet æthereos tam fœda ad crimina uultus
Vertere se, & casu cuncta dolere suo.
Cura sit & sancto, rumorem auferre sinistrum,
Surgat, & a factis fama decora tuis.
Viduas honora. — Est uiduis seruandus honos, orbataq; mater,
Præsidio, & nostri uoce tuenda dei.
Quæ deserta uirum planxit gnatosq; nepotes,
Que vere vidue sunt — Iamq; uelut domino se dicat Ana pio.
Quæ fuerit patiens operis ueneranda pudicis,
Moribus, & sancto digna placere deo.
Si qua autem vidua filios aut nepotes habet discat primum domum suam pie regere. — Hæc tibi sit curæ, simul illa fideliter almi
Si memor est christi, pignora casta regat.
Nutricis, matrisq; locum præstare senectam
Conuenit, haud segnes conuenit esse patres.
Et mutuā vicem reddere parentibus. — Hinc mutuam defferre uicem pietatis alumnos
Vult deus, & natos conuenit esse pios.

Nec

Nec desperet inops, uiuit deus, ille gementi
Prospicit, & largo numine curat opus.
Ille piam uiduam uero dignatur honore,
Et pro defuncto coniuge rector adest.
Ergo hæc non sanctis precibus lassata recedat
A domino, ignotam non decet esse crucem.
Stat sua cuiq; dies, suus & labor, instat ubiq;
Hostis, & in carnem turbida sæuit hyems,
Sed pater est cunctis præsens, aderitq; uocatus,
En nunquam uotis deficit ille pijs.
Siue tibi a Lybicis insurgant turbina campis,
Aut Scytico gelidus quo riget axe polus.
Sis constans ueriq; tenax, & nocte dieq;,
Mens precor a socio non moueare deo.
Sic deus est coniux uiduæ, sic Græcia dixit,
More suo Samios uincere fata senes.
Quid cupias coniuncta deo? quid deficit illi
Cui deus est? plenum cernite membra caput.
Delitias mundus sequitur, christiana iuuentus,
Arma crucis, uanas effuge delitias.
Illecebras carnis, flatum, christumq;, crucemq;,
Vt cœlis terram, iungere nemo potest.
Mors a delitijs oritur, summamq; quietem
Dat labor, inuerso uita petenda modo est.
Nec durum confinge deum, sunt dulcia rectis
Numia, habet magnas christus & illecebras,
Has

Que autem vere vidua est desolata speret in deum.

Et instet obsecrationibus et orationibus.

Die ac nocte.

Nam que in delitijs est viuens mortua est. etc.

Has purus monstrabit amor, charitasq; fidelis,
Non licet humanis ista referre notis.
Has pietas tibi uera dabit, pia scilicet imbre
Si quis autem suorũ ꝛ maxime domesticorum curam nõ habet.
Diuino uiuens irrigat ora parens.
Fœmina sancta deum ne desere, cura tuorum
Sit tibi, sic domini regna paranda pij.
Sic tibi ab æthereo ueniet uir clarus Olympo
Quæ magno ueras fœnore reddat opes.
Fidem negauit.
En eget auxilio, quæ non tulit, improba christum
Mens negat, in socios cum riget illa suos,
Sanguine cur iusti, christa & gaudeat ara,
Quæ spreuit passi pignora certa dei.
Quæ curare suos neglexerit, haud pia nouit
Numina, nec misso militat illa deo.
Iam quoq; si lædat, stygio coniuncta tyranno
Pestifero infernum pectore uirus habet.
Vidua eligatur nõ minus sexaginta annoꝝ: vnius viri vxor: in operibꝰ bonis testimoniũ habens: si filios educauit: si hospitio recepit: si sanctorum pedes lauit: si patiẽtibus tribulationem subministrauit. ꝛc.
Ergo electa senex multis ignota maritis
Sit tibi, & officijs ante probata bonis.
Si sobolem christo instituit, sanctisq; receptis
Exibuit, promptas hospita læta manus.
Si miseros solata inopes, mœstisq; iuuamen
Præstitit, & ueram sic docet, esse fidem.
Adolescẽtiores autẽ viduas deuita: cũ enĩ luxuriate fuerint ĩ christo nubere volũt: habẽtes dãnationẽ: qꝛ p̃mã fidẽ irritã fecerũt. ꝛc.
Ast alias capta peccare licentius umbra,
Si uideas mœstos atq; ciere focos.
Ne uacuæ errantes tituli sub nomine sacri
Deturpent, rupto iusq;, piumq;, modo.

Cõsule

Consule, ne christum studeant fraudare decorum,
Maior in irrisis culpa futura sacris.
In christo nubant, ne dum pia culmina quærunt,
Infides stygias ad referantur aquas.
Si uiduam quis fidus habet non deserat illam,
Ne petat, & populo sit grauis illa pio.
Presbiter & pauper macie confectus anili,
Vt referens christi signa iuuandus erit.
Integer & prudens digne qui præsidet hic te
Pro meritis natum sentiat esse pium.
En pietas sibi poscit opus pietatis, & ipse
Hunc foueas, gemino gratus in officio.
Hunc meritis animi digno obseruabis honore,
Huic dabis & castum quo potes ære cibum.
Ne tibi qui sacro præstat pia pocula uerbo,
Indigus heu uiles discat adire lares.
Altius his munus cœlo debetur in alto,
Et pia de partu det quoq; terra suo.
Lege pio agricolæ merces reddetur honesta,
Tritor anhellanti quis liget ora boui?
Iste docens mentem diuino nectare pascit,
Quis de terrenis huic neget ulla cibis?
Nec leuis in sacrum testes admitte furoris,
Cæca solet uarijs ludere turba modis.
Quod si peccantes uideas manifestius hosdem
Ipse palam uerbi corripe uoce pij.

Volo autem iuniores nubere: filios procurare: matres familias esse: nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia: si quis vero fidelis hȝ viduas filia sub ministret illis vt non grauetur ecclia qui digne presunt presbiteri duplici honore digni habeantur.

Maxime qui laborãt in verbo & doctrina.

Dicit eni scriptura nõ alligabis os boui trituranti et dignus est operarius mercede sua.

Aduersus p̄sbiterũ accusationem noli recipe nisi sub duob⁹ aut trib⁹ testib⁹: peccãtes corã oībus argue: vt cetri timorẽ habeãt.

Pro gladio uox sancta ualet, culpasq; patentes
Corrige, non segnem conuenit esse ducem.
Quod si afferre metus, leges potuere prophanæ,
Si tantum magnos terruit umbra uiros.

Testor coram deo.

Ipsum ego te obtestor per summi numina patris,
Qui regna electis dat pius alta uiris.

Et christo Jesu.

Per iesum, claros qui nos facit esse prophetas,
Qui dedit hæc populo dogmata casta suo.

Et electis angelis ei⁹.

Atq; per humanos spectantia lumina uultus,
Hæc est angelici turba uerenda chori.

Ut hęc custodias sine pręiudicio: nihil facies in alteram partem declinando.

Integer ut iudex & nullo flexus amore,
Aut odio socijs des pia iura tuis.
Et domini mandata sequens, non uerba patroni,
Non tua, sis pastor numine teste bonus.
Teq;, ubi uitaris, comites uitabis inertes.
Ne lacerent sceptro iusq;, piumq;, suo.

Man⁹ cito: nemini imposueris: neq; cōmuni caueris peccatis alienis.

Improba pernicies plebi imposuisse tyrannū est,
Aut uilem, superum qui male cernit opus.
Delige de sanctis, & prouidus inspice rector,
Cui dederis populi Lora tenenda dei.
Errat inops animi, stolido qui cessit habenam,
Lector in electo peccat & ipse uiro.

Te ipsum castum custodi.

Cerne deum, ueroq; dabis te præsule dignum,
Sitq;, micans animo lucis imago tuo.
Huic similem te ostende patrem, uitijsq; peréptis,
Innocuum casto te quoq; iunge deo.

Corporis

Corporis ob morbum miseri, ne perde uigorem
Mentis, adest animo sarcina terra tuo.
Obstat enim celeri menti qui corpora multum
Aggrauat, & neruos conterit ipse suos.
Et qui mollicie sensus hebetauit inertes,
Lædit, & in uarijs perdita corda cibis.
Inter utrumq; tene, medio tutissimus ibis.
Cura tamen potior mentis, habenda tibi est.
Cur petis ad potum gelidas Abstemius undas?
Tinge precor modico morbidus ora mero.
Sed ne cuncta putes humeris incumbere sacri
Iudicis, in populo crimina facta tuo.
His præscribe modũ, quæ sunt manifesta uetare,
Te decet, hæc gladio sunt resecanda tuo.
Improbitas (occulta tamen) seruatur ad arctum
Iudicium, iusti cum uelit ille dei.

Noli adhuc aquã bibere: sed modico vino vtere: propter stomachum tuum: & frequẽtes tuas infirmitates.

Quorũdã hoim peccata manifesta sunt: pcedentia ad iudicium quorũdam autem subsequũtur similiter & facta bõa manifesta sũt: et que aliter se habẽt: abscondi non possunt.

CAPVT SEXTVM.

ERgo recensendis non sunt hæc tpa morbis
Omnibus, at uerum dicere tẽpus adest.
Expedit hos potius uitæ melioris ad usus,
Ducere ab exemplo, quam lacerare manu.
Expedit, & sanctis communia noscere iura,
Et leges dempto non uiolare modo,
Ergo age, qui sacro serui sunt flumine loti,
Non credant dominos lædere posse suos.

Quicũq; sũt subiugo serui: dños suos oi honore dignos arbitrẽt.

Christianus

Christanus noctem purgantibus exuit undis,
Obstrictus sed hero stat uelut ante suo.
Seruit ut ante, licet iam dæmone christus adegit,
In christo dominum cur neget ille suum?
Ne faciat uinctos christanum dogma superbos,
Sed fidei blando pectore crescat honos.
Christanoq; magis domini bene seruiat, & si
Iam socium domini se sciat esse sui.
Gratus, amans, nec iam seruili motus amore,
Quod charitas seruum uerterit in socium.
Hæc doceas exhortor habens mea uiscera iusto
Fixa deo, legem qui iubet esse parem.
His qui aduersa docet, uero nec conuenit uni,
Sed rabido uerbum dissecat ense pium,
Verborum pugnas rixa qui instruxit auerna,
Eructat uarijs languida corda notis.
Arroget hic pelues & tintinabula fumi,
Non feret a uerbo dona superna pio.
Inuida sulphureo rabies educta barathro
Heu rabies nodis gignitur aucta suis.
Quin etiam & cæco perquirens lumina uultu,
Cespitat, in tectos & ruit ille dolos.
Mensq; , super stygiũ paulatim induta uenenum
Non bene tractato persurit atra deo.
Inde suos quæstus amplexa concipit umbra,
Imponens fraudi nomina sancta suæ.

Ne nomē dñi ⁊ doctrina blasphemet̃: q̄ autē fideles habēt dños nō cōtēnat q2 fratres sunt sed magis seruiāt q2 fideles sunt ⁊ dilecti. q2 bñficij participes sunt hec doce et exhortare.

Si q̄s aliē docet: et nō acq̄escit sanis sermonibus dñi nr̃i iesu chr̃i et ei q̄ pietate est doctrine superbus: nihil sciēs sed lāguēs: circa q̄stiones ⁊ pugnas verboꝝ: ex quib9 oriunt̃ inuidie: cōtēptiones: blasphemie suspiciōes: male cōflictationes hoīum mēte corruptorū: ⁊ qui a veritate priuati sunt: existimantium questū esse pietatem.

Hæc

Hæc scabies uerbo non est superabilis ullo,
Permanet electis ebria turba malis.
Hos contra uerbis nullo contende rigore,
Cur datur, ad porcos fulgida gemma tuos,
Ditescant furijs nummos, ueneentur & auras.
Christiano satis est, si, sit & ipse pius.
Est pietas, quæstus, nobis quæ sufficit una,
Virtute, æthereas adpenetrare domos.
Sufficit æternæ præstare potentia uitæ
Robora, & optati gaudia uera boni.
Hæc dux una placens, sceleratas conteret umbras,
Et dabit innocuos hac quoq; carne cibos.
Sat nobis regnum sic ad properantibus altum,
Interea casto uiuere posse modo.
Hoc satis, & studio non parua est gloria nostro,
Si sic, cœlestes accumulauit opes.
Quorsum opus est, animos q̃sito frangere nũmo,
Qui comes, in nostra non queat ire uia?
Impiger extremos currat mercator ad Indos,
Ah, quoties tumidos perditur ille freto.
Acquirat terram duris sibi miles in armis,
Ah, quoties gladio concidit ille fero.
Ah, quoties etiam quæsita fallitur umbra,
Qui nequit ex ipsis se satiare malis.
Sed uoto succedat opes captare superbas,
Quis dabit illecebris uiuere posse tuis?

Est aũt q̃st⁹ magnus pietas cum sufficiẽtia. Nihil enĩ intulim⁹ in hunc mundũ haud du bium quia nec auferre quid possumus.

Habentes autẽ alimẽ ta: & quibus tegamur his contenti simus.

MM Nox

Nox ruit infœlix, & inertes occupat artus,
Quid ualet in lecto gaza relicta tuo?
Diuitijs nudi, nam sic deus ipse creauit,
Ibimus, hæc natis est data summa uiris.
At pietas fœlix, quæ te comitetur euntem,
Et uehat, & passo sistat amica deo.
Hæc fuit hæc animi totis optanda medullis,
Hanc pete, dux factis sit precor ista tuis.

Nã qui volũt diuites fieri incidũt in tẽtatiõẽ: & in laqueũ diaboli: & desideria multa inutilia et nociua: q̃ mergũt hoĩes in interitũ: & perditionẽ: Radix enĩ omnium malorum est cupiditas.

Cum nũmis pietas studio non crescit eodem,
Si cupias nummos, nil nisi uirus amas.
Nã quos dira fames, sceleratus & ardor habẽdi
Occupat, ii multis sunt data præda malis.
Hos trahit in laqueum mortis uesana cupido,
Agmen agens uitijs & comitata feris.
Hanc sequitur toruo terrena potentia fastu,
Ambitio, luxus, ira, rapina, dolus.
Cæca uoluptatis rabies teterrima monstra,
Quid moror, est cunctis causa cupido malis.
Nec se sed præsul cunctos infecit auarus,
Vt nocet afflatu pestis acerba suo.

Quãquidã appetentes errauerũt a fide: et

Deficit a uerbo uitæ dum sæua requirit
Aera, nocet multis dum premit illa feris

Inseruerunt se doloribus multis.

Et miser hic suauis uitæ mulcedine captus,
Deserit heu, magni deserit arma dei.

Tu autem.

Tu ne his cede malis, sed contra audentior ito,
Quem deus ad sceptrum deligit ipse suum.

Esto

Esto homo, præcipuis ne sint tibi uilia uotis,
Parte potens cœlum qua sapis alta cape.
Nec te cura soli, stipulis deflectat & auris,
Antistes puro disce placere deo.
Aeternis inhians opibus, pietasq;, fidesq;,
Iusticia, & uoto sit charis alma tuo.
Iusticiam pietate coles, ueroq; fidelis
Ipse tibi, & socijs utilis esto tuis.
Corporis, & duras patienter ferre procellas,
Spes faciet, summo plena futura bono.
Hæc, qui diuitijs tantum incubuere legendis
Temnentes, uerum deseruere pium.
At tibi (si qua uides carnati lumina uerbi)
Charior humanis sit deus illecebris.
Siste deo, ignitis & præmia concipe neruis,
Ad quæ te fœlix iam prior ille uocat.
Vt tibi post duræ certamina clara palestræ,
Sit data, per passum pulchra corona deum.
Presbiter electus multis testantibus ore
Fassus eras, nostri numina summa dei.
Fassus eras terris dominum de uirgine natum,
Hostia pro populis qui fuit alma reis.
Vt bonus hic passo calcauit tartara lœto,
Cætera, quæ gnatos sancta magistra docet.
Fassus eras christum factis & corde sequendum,
Quod nunquam uerbo distraherere pio.

O homo dei.

Hec fuge.

Sectare vero iusticiã: pietatẽ: fidẽ: charitatẽ:

Patientiam: mansuetudinem.

Certa bonũ certamen fidei.

Apprehende vitã eternam in qua vocatus es & confessus bonam cõfessionem: coram multis testibus.

Pręcipio tibi.

Coram deo.

Sta precor, atq; bonū uigilans imitare magistrū,
Et moueant animum principis arma tuum.
Te dominus, specula doctorem spectat ab alta,
Turba ministerium perspicit alma pium.
Spes populi factus, labentem suscipe lucem,
En precor, en fusis lux micat alta comis.

Qui iustificat omnia:

Testor amice patrem uitæ qui præsidet omni,
Qui citat e gelidis mortua membra locis.

Et chr̄o iesu q̄ testimoniū reddidit sub pōtio Pilato: bonam cōfessionem.

Et iesum, qui cuncta creat dominumq;, uirumq;,
Qui fuso uerax sanguine testis adest.
Qui fidei ueræ confessus dogmata coram
Iudice, perpetuæ uasa salutis habet.

Ut seru⁹ mādatū sine macula.

Vt, tibi nam sancti cessit prouincia uerbi,
Procures, magni iussa subire dei.

Irrep̄hēsibile: vsqꝫ in aduentū dn̄i nr̄i iesu chr̄i: quē suis tēporib⁹ ostēdet beat⁹ ⁊ sol⁹ potens rex regū ⁊ domin⁹ dominantiū q̄ sol⁹ habet immortalitateꝫ ⁊ lucē habitat inaccessibilē: quē null⁹ hoīum vidit sꝫ nec videre pōt. Cui honor ⁊ imperiū sempiternum. Amen.

Et nitidas animas maculis in fonte relictis,
Ante ora sponsi dulcia ferre pij,
Constanti expectans animo, lætoq; uigore,
Intrepida extremum cernere carne diem.
Cum deus ipse potens, cœlo ostendetur ab alto,
Mercedem populis & dabit ille suis.
Ille potens regnum dominus princepsq;, deusq;,
Quem canit angelici turba beata chori,
Cum patre qui, & sancto finitas pneumate uires
Cataphasim nostram despicit exuperans.
Quiq; habitat lucem, tenebris & clauditur altis,
Dum uincit radijs lumina nostra suis.

Vita

Vita super uitam nullo enarrabilis ore,
Nunsquam non rectis aspicienda uiris.
Nulli accessa, omni dat sacra silentia menti,
Cogit Apophaticos summa tacere sinus.
Cui sit honos, regnum, uirtus, æterna potestas,
Et decor, & fœlix tempus in omne dies,
Ergo nihil metuas, domino confisus in isto,
Nec dubites, præsens en tibi christus adest.
Christus in æternum ueri ditissimus auri.
Cuius & in terris iustus habebit opes.
Ergo & diuitibus, ne curent terrea tantum
Præcipies, christum dic cape, diues eris.
Dic quibus euenit terrenæ gloria Gazæ,
Ob quam semideos inscia turba uocat.
Ne se thesauris tribuant, ne lumina claudant,
Sed pateant socijs corda paterna suis.
Ponant exosos fastus, nec puluere fidant,
Nec statuant uano robora tota luto.
Quæ mors aut casus rapiet, sed principe uitæ
Sistant, christianis nil negat ille uiris.
Tu uere, diues fueris, cum largus egenis
Distribues, magni munera sancta dei.
Spreueris & tenues nullos, dulcisq; misellis
Et comes, infestum pone supercilium.
Molibus & structis ne fides, terra labascit,
Omnis ad interitum pellitur hora suum.

Diuitib9 hui9 seculi p̄cipe: nō sublime sapere neq; spare ī incerto diuitiarum.

Sed in deo viuo: q̄ p̄stat nobis oīa abunde ad fruēdū bn̄ agere: diuites fieri in bonis opib9: facile tribuere cōmunicare: thesaurizare sibi fundamētū bonū infuturū: vt apprehendant vitam ęternā

Hic nihil est certum, ponto iactamur & euris,
  Si sapimus, ueras adproperemus opes.
Te mihi chare precor, geminoq; obstetor in igne,
  Serua hæc a nostro dogmata missa deo.
Nec uitiare sinas, hoc uana sophismata sacrum
  Verbum, quod uerbi fluxit ab ore pij.
Scire nihil, scire est, quod christū nescit, & omnis,
  Omnia scit, solum qui scit amare deum.
Heus, christiana fides credit non disputat, hoc est
  Credere, iusta pio figere corda deo.
Iamq; uale, & ueri dulcissima gratia christi
  Inspiret, uotis cœlica regna tuis.

O Timothee depositū custodi: deuitās pphanas vocū nouitates: ⁊ oppositiões falsi nominis sciētię quāquidem pmittētes circa fidem exciderunt.

Gratia tecum Amen.

FINIS MVSAE PAVLINAE
Aluari Gomez in epistolam ad
Timotheum Primam.

MVSA
PAVLINA ALVA ri Gomez in epistolam ad Titum.

CAPVT PRIMVM.

Textꝰ Pauli apli.

Paulꝰ seruꝰ dei: apostolꝰ autē iesu christi.

Hic deo nostri proles clarissima uerbi,
  Ecce tibi a Paulo christea uerba tuo.

In calamo Pauli uirtutem concipe christi,
En tua si pateant limina, numen habes.
Excute terrenas nebulas, crassumq; uaporem,
Sol tibi de medio uertice christus adest,
Christus adest, dū Paulus adest, loqturq; loquēte,
Me tibi, ne chartam despice nate meam.
Viscera nostra potens gladio terebrauit acuto,
Et mihi dat gnati nomen, & arma sui.
Disce deum Paulo, magna est hæc gloria summi
Principis, erranti condoluisse mihi.
O pietas, gremio pertesum suscipit hostem,
Suscepto, fidei dat pia dona sacræ.
Communis nos æquat amor, flatusq;, fidesq;,
Conde precor uenis hæc mea dicta tuis.
Spemq; alacrem surgens de Paulo concipe uerso.
Lætior, ob Paulum iam potes esse pium.
Ecce ego qui quondam terrena percitus umbra,
Nunc patris, & nati nuncius ipse dei,
Alloquor hæc, christus sceleratam pellere noctem
Det tibi, qui Saulo lumina tanta dedit.
Qui mihi, quem nuper flatu lustrauit Eoo
Commisit, genitis prandia ferre suis.
Prandia per mentes, sacros stillantia succos
Sint, quibus optati regna uidenda dei.
En, quos decretis dominus sibi destinat altis,
Incitat in Saulo motus amore suo.

Secundum fidē electorum dei: et agnitionem ueritatis.

Incitat ad prisci non carnea uincula pacti,
Sed fidei solidos pocula sancta cibos.
Cunctis sola fides, aditum patefecit ad astra,
In uiuo christi sanguine facta potens.
Facta potens uerbo rabidos uincire tyrannos,
Nubilaq;, in radijs rumpere moesta nouis.

Que secundum pietatem est: in spe vite eterne.

Haec pietatis opes, uitijs commonstrat ademptis,
Ad uiuos latices unica pandit iter.
Ergo age, ne dubites, si te pia numina tangunt,
Aeterna ad domini regna uenire pij.

Quam promisit.

Non homo de magicis promittit gaudia nugis,
Aut daemon uanos qui capit arte uiros.

Qui nõ mentitur de⁹.

Sed deus omnipotens qui nullum fallere nouit,
Fundat, & in uerbo iura beata suo.
Verax immoto uultu semperq; decorus,
Eternas uiuo numine fundit opes.
Nec casu, aut nuper natos accersit ab orbe,
Hos oculis ingens semper habebat amor.

Ante tempora secularia.

Tempore nos agimur, deus ante haec tpa firmus,
Decreto & laetos protulit ore dies.
Nec noua lux uitae domino, sed semper ut ipse
Nunc dedit, ante oculos creuerat, ista suos.
Nam pater incerti quem non tegit umbra futuri,
Sub pleno totum lumine tempus habet.
Hactenus & quanquam pietas prospexerat orbi,
Arcanum uitae non dedit esse palam.

Nunc

Nunc micat in uerbo, manifestaq; signa salutis
Vult fieri, & paruos summa tenere uiros.
Soluit ab inuolucris precioso uiscera partu,
Et miseris ueram dat pater almus opem.
Hanc Græcus, hanc sumat Arabs, Syriq;, Sabei,
Quæq;, fouet falsos impia Rhoma deos.
Omnibus una salus domino dimanat ab uno,
Omnes ad socium iam properate deum.
Nec mihi inauditos dat nostra superbia cantus,
Quis queat irato nuncius esse deo?
Non uenio iniussus, uerum mihi præstitit arcum,
Quo feriat charos nostra sagitta uiros.
Dat mihi sacrati diuina charismata uerbi,
Dilutor culpæ, qui fuit ille meæ.
Ille mihi hos animos undis armauit & igni,
Et contra instantem dat sua tela necem.
Partitus nostræ fœlicia numina dextræ,
Sic dixit, nostro nomine doctor eris.
Doctor ego, Titum christiano sanguine nostrum
Alloquor, a magno pax tibi missa deo.
Gratia uitales infundat, ut hausta liquores,
Sit tibi, sit uerbo posse placere pio.
Caprigenā mentita Iouem Creta insula pernox,
Turpis, ob impuros impia facta deos.
Præbuit infœlix ridendæ numina capræ,
Quæ nutriat summi dedecus imperij.

Manifestauit autē tēporibus suis: verbum suum.

In prędicatione q̄ credita est mihi.

Secūdum pręceptū.

Saluatoris nostri dei

Tito dilecto filio secūdum cōmunē fidē gratia & pax a deo patre: & christo Jesu saluatore nostro.

Inde

Inde feros haustus, & toxica sorbuit acta
Dæmone, tartareos qui serit ore cibos.
Sorbuit infernos mores, uitijsq; nefandis
Polluit, in stygio uiscera mersa lacu.
Scilicet hanc rabiem tulit ignorantia ueri,
Lusaq; mendaci corda dedisse Ioui.
Et male quæ monstrum coluit fraudata sepulcrū,
Se indignam uiuo gens facit esse deo.
At deus, & pietas superis intermina flammis,
Hanc iubet, electos inter adesse choros.
Lustrat, & obliquam noctem, sensusq; iacentes
Excitat, in uerbo locis odore suo.
Vt sit opus, summæ cunctis memorabile dextræ,
Gnosia de inferno corda leuasse luto.
Et lotis sacra populis Cretensibus unda,
Notescat passi gratia summa dei.
Sed neq; adhuc penitus mores depompat iniquos,
Pullulat insertis pristina culpa dolis.
Huius rei gratia reliqui te Cretę. Sic opus est Cretæ cura medicoq;, salutem
Qui sciat, & flammæ uulnus adurat ope.
Qui uigilet pecori fraterno accensus amore,
Arceat, & rabidos uoce potente lupos.
Et quia non poteram præsenti corpore cunctis
Prospicere, & sæuis obuius esse malis,
Ut ea quę desunt corrigas. Istic te charum fratrem, genitumq;, reliqui,
Impleat, ut curas hæc tua cura meas.

Inq; ministerio domini, selectus amantis
Inflammes uerbo frigida corda tuo.
Vox tua, ni possit centenas missa per urbes
Audiri, & sparsis inuigilare uiris.
Presbiteros statuens, sacrum impartire laborem
Vrbibus, & proprios fac super esse duces.
Non tamen indignos fas est admittere sceptrum,
Ad domini, summũ uult pia membra caput.
Nec temere admoto sacras mandabis habenas,
Conueniet uitijs nempe carere patrem.
Nec sat erit, nullo si fœdet uiscera morbo,
Omni etiam culpæ suspitione uacet.
Mens igitur sapiens, & moribus alma modestis
Præsulis, & nullo sic scelerata dolo.
Castus & hic, qui non cæco flagrauerit igne,
Nec dederit gnatis impia lora suis.
Namq;, suos prudens cautis arcere lupatis
Ni sciat, externos qui reget ille uiros?
Et si doctorem maculis infamia nigrat,
Quis dubitet uerbi dedecus esse pij?
Luceat ille tamen, radiosq; effundat in orbem,
Qui christi sancto fungitur officio.
Imperet amoto per uerba medentia fastu,
Nec cupiat populo posse nocere suo.
Ira absit, cæcusq; furor, nec lædere noscat,
Sed curet blanda uulnera sæua manu.

Suadeat

Et constituas per ciuitates presbiteros: sicut ego disposui tibi.

Si quis est sine crimine.

Unius vxoris vir filios habens fideles. &c.

Oportet enim episcopum sine crimine esse: sicut dei dispensatorẽ.

Non superbum: non iracundum: non vinolentum: non percussorem.

Suadeat & potius quam tristibus exigat umbris,
Nec uomat indignos lingua canina sonos.

Non turpis lucri cupidum.

Non cupidus lucri pulcro auertatur amore.
Diues enim magno si placet ille deo.

Sed hospitalem.

Sit memor, ut nudas peregrinus & aduena terras
Venerit, & miseris sic pius hospes erit.

Benignum: sobrium.

Sitq; insons cunctis, & puro sobrius actu,
Mente colat christi numina sancta dei.

Iustum.

Sit grauis, & nunquam uento turbetur inani,
Vulgus iners, uarias, fertq;, refertq;, uices.

Sanctum: continentẽ: amplectentẽ eum qui: secundum doctrinam est fidelem sermonẽ: vt potens sit exhortari in doctrina sana: et eos qui contra dicunt arguere: sunt enim multi etiam inobedientes vaniloqui: et seductores: maxime qui de circuncisione sunt: q̃ vniuersas domos subuertunt docentes quę nõ oportet turpis lucri gratia.

Sit constans rectiq; tenax, quo lumine possit,
Diuinum rectos dogma docere uiros.
Arguat errantes uero monitisq; benignis,
Nec sinat in templo surgere monstra sacro.
Hæc scio, cur iubeam lœthalem his auribus hausi
Iam sonitum, rabidos ferre uenena lupos.
Aspera gens fallax duro intractabilis ore,
Sueta sub occultis fingere sacra dolis.
Vana superba loquax armata furentibus hydris,
Christianum nigra fæce cruentat opus.
Fabellas audens christo miscere, deumq;
Temnit, & ad quæstus fert pia iura suos.
Pars quibus umbrato cupiens hærere magistro,
Quærit in hoc radios commaculare nouos.
Sub titulo christi pereuntem figere Mosen,
Dum petit ad uomitum uertitur illa suum.

Acriter

Acriter his sanctam uerbis albentibus offam
O bijce, & errantes argue pastor oues.
Docta Iouem falsum uanis aluisse mamillis,
Hæc quoq;, ni uigiles iam tibi monstra dabit.
Motus epimenides uitijs Cretensibus olim,
Hæc tibi de socijs uaticinatus erat.
Gnosius usq; loquax, mala bestia, uiscera pigra.
Iudice me, nugas non sibi cantor ait.
Non precor hæc mẽdax, quæ lucem luminis almã
Conatur, mixti nocte ferire doli?
Incita quæ furijs, & diro afflata tumore,
Fundit, in actcos tecta uenena uiros?
An non pigra, iacens somno luxuq; iuuentus,
Fercula quæ uarijs quærit auerna modis?
Et ueneri indulgens, molli putrescere tabo
Mauult, quam mundo uiuere casta deo?
His obsiste potens, si te pia regia tangit,
Si data pascenti sceptra superna tibi.
Tolle precor uanas radijs lustrantibus umbras.
Et pura immoti dogmata fige dei.
Scilicet æthereo uenit tibi doctor Olympo,
Vt tua terrenis corda ferantur aquis.
Si sat erat tetro fumantem sanguine legem
Seruare, occisus quid tibi christus habet?
Si tibi tabidulas hircis morientibus aras
Sat colere, hæc agni quid ualet ara dei?

Quos opoztet redarcgui.

Dixit quidam ex illis propzius ipsozum pzopheta.
Cretenses semper mẽdaces: malę bestię: vẽtres pigri: testimoniũ hoc verum est.

Quam ob causam increpa illos dure.

Ut sani sint in fide: nõ intẽdentes iudaicis fabulis: & mandatis hominum auersantiũ se a veritate.

Desine

Desine iam saniem uitæ miscere decoræ,
Concipe christanum solis ab arce iubar.
Sat christus, nihil umbra ualet, pregnata figuris
Lex peperit, flammam concipe turba nouam.
Discrimen cultus, neomenia, sabbata, lectus
Escarum, uiso iam silucre deo.
Cum dabat hæbreis decussum flumina saxum,
Illud erat crebris tergere tempus aquis.
Christus petra calens solymo percussa furore,
Iam sacro latices fundit ab ore pios.
Fundit hic æternas animis sitientibus undas,
His licuit maculas tergere posse tuas.
His insons iustus pulcher purusq; nitesces,
His statues animo tegmina sancta tuo.
Non sub Erythreo terges tua crimina ponto.
Nec lauat impuros thethyos unda reos.
Si tua non christo submittis uiscera casto,
Et bibis a domino pocula missa meo,
Nil mare, nil cœlũ, nihil est quod prosit in orbe,
A solo christo uera petenda salus.
In christo mundis munda omnia, fœdaq; cuncta,
Sunt, sine te uotis christe sequende piјs.
Fæce iacet, christo qui non bene fidit amanti.
Vt iacet, & christum qui negat esse deum.
Quiq;, patrem laudat uitijs sed flexus iniquis,
Nigrat, ut obsceno turpia corda luto.

Omnia munda mundis: coinquinatis aũt et infidelibus nihil est mundum: sed inquinata est eorum: et mens & conscientia: confitentur se nosse deũ factis aũt negãt cũ sint abominabiles & incredulis ad se opus bonũ reprobi.

His

CAPVT SECVNDVM.

HIs obsiste malis pastor, curaq; paterna
Prospice, ne in cineres pditus ignis eat.
Curabis uera diffundere sæmina uitæ,
At bona deceptos & reuocare uiros.
Vt pia mens tandem domino se nectere puro
Noscat, & angelici castra subire chori.
Verũ hortare senem, christũ meditetur, & omni
Sobrius exemplo luceat orbe suo.
Aduigilet pietatis opus, torpentia membra
Christo alacer uotis excitet ille pijs.
Sit grauis & motu iuuenilia uota modesto
Compescat, stultum non decet esse senem.
Non decet effractis iram laxare capistris,
Affectum recto sed super esse modo.
Integer, & prudens, & toto corde fidelis,
Sic agat, ut sese sentiat esse patrem.
Sit patiens, uerax, tortæq; incõmoda uitæ
Sufferat, ut uotis qui gerit alta suis.
Sitq; lubens uerbi martyr cum conuenit almi,
An sit mors iusto sancta timenda seni?
Curet anus, sacris habitu seruire decenti,
Et memor obsequi, sit reuerenda sui.
Non aliena malis effingat crimina uerbis,
Nec fuerit multi turpis amore meri.

Tu autẽ loquere quę decẽt sanam doctrinã.

Senes vt sobrij sint: pudici; prudentes: sani in fide: in dilectione: in patientia.

Anus similiter in habitu sancto: nõ criminatrices nõ multo vino seruiẽtes: bñ docẽtes vt prudẽtiã doceãt: adolescẽtulas vt viros suos amẽt

Christianã

Christanam studeat uitam docuisse puellas,
Balsama non Cyprij, non mala furta ioci.

Filios suos diligant. prudẽtes: castas sobrias: dom⁹ curã habẽtes

Sed lucem, castasq; preces, & sobria corda,
In domino charum semper amare uirum.
In domino pueros recte instituisse tenellos,
Et regere a magno pignora chara deo.
Assiduasq;, domi cura tractare senili,
Quæ sua sunt, ueras ne terat ultor opes.
Non uaga in externis circumuolet impia uicis,
Sæpius ad medium docta uenire forum,

Benignas: subditas: viris suis vt nõ blasphemetur verbum dei. Iuuenes simul hortare vt sobrij sint.

Subdita sit proprio lex hæc christiana marito
Sponsa, sit ut ueri gloria facta uiri.
Teq; etiam, iuuenes precor exhortere uigentes,
Sobria sub casto corda tenere deo.
Ne calor ætatis effrennes perdere sensus
Possit, & a superis uertat ad ima locis.
Vtq;, magis ualeas diuum suadere decorem,
Ne fueris uerbi proditor ipse tui.

In oĩb⁹ teipsum exẽplũ p̃be bonorũ operũ: in doctrina in integritate: in grauitate:. verbũ sanũ irreph̃ensibile vt his q̃ ex aduerso est vereatur nihil habẽs malũ dicere nobis

Exemplum te præbe alijs, pietate sub omni
Fulgidus, admonitis tu quoq; siste tuis.
Integer, atq; grauis, superoq; splendidus igne,
Duces aduersos ad tua sacra uiros.
Vt pia cum uideat miles tua facta superbus,
Extollat domini robora tanta pij.

Seruos dominis suis subditos esse.

Agnoscensq; dei numen uereatur, & illi
Subditus, a solitis temperet ipse malis.

Dei

Dein seruis formam uitæ depinge beatæ,
Hosq; doce domino nosse placere suo.
Vt fide, ut puri, uitijsq; ac fraude relictis,
Exornent uerbi dogmata sancta pij.
Vnica luciflui micuit iam gloria nati,
Antea terrenis non bene nota uiris.
Hic nos edocuit mysteria sancta salutis,
Seq; dedit nostris mentibus esse iubar.
Vt bene post culpas uitali flumine lotas,
Agneget infernam bis generatus aquam.
Fonteq; cum maculis terrestria uota relinquens,
Impius eluso desinat esse dolo.
Et pietate nitens, & iusto clarus amore,
Curet ob infusum sobrius esse deum.
Ac bene de cunctis meritus, de nocte subacta,
Concipiat uictis gaudia uera malis.
Intrepido expectans animo, cum rursus in orbem
Iudex uulnificus uenerit Emanuel.
Fœlix extremam, qui nil sibi conscius, iram
Despicit, iustum gaudet habere deum.
Interea nostrum corpus, si uilis egestas
Opprimit, & monstris morsq; dolorq; suis.
Nostraq; noturni cruciant si membra tyranni
(Proh scelus) & rabidis datur edenda lupis.
Non sterilis nostra est pietas, uictoq; timore
Tendimus ad ueri dona beata boni.

Ut doctrinā saluatoꝝ nr̄i dei ornent in oīb⁹.

Apparuit em̄ gr̄a dei ⁊ saluatoris nr̄i oībus hoīb⁹ erudiēs nos: vt abnegātes in pietatē ⁊ secularia dsideria: sobrie: ⁊ iuste. ⁊ pie: viuamus in hoc seculo.

Expectantes beatam spem et aduētum gl̄ie magni dei et saluatoris nostri iesu christi.

NN Hic

Hic nihil ẽ q͞d rectus ames, sunt terrea quot quot
Aspicis, ab uanis ne capiare iocis.
Scilicet, ut nostras animas ex morte leuaret
Christus, ad optati gaudia uera poli.
Vt nebulis ruptis, puros stillantia rores
Dona daret, firmo firma futura deo,

Qui dedit semetipsũ pro nobis.

Se dedit urgendum laqueis, patiturq; ligari,
Et perimi gladijs hostia uiua feris.

Ut nos redimeret.

Fregit, & hic mortem moriens, lætoq; perempto,
Nos uoluit precium sanguinis esse sui.

Ab omni iniquitate: & mundaret sibi.

Et maculas tergens, peccataq; nostra resoluens,
Dat chariten miseris, & sua membra facit.
Quiq; pius nostris successit sedibus hospes,
Nos uehit ad uiui dulcia regna dei.
Nos alit, & purgat, retinet, ductatq;, mouetq;,
Præstat, & æternis semper adesse sacris.

Populũ acceptabilẽ.

Dumq; nouum cultum puro sibi fundat amore,
Nos parit, & populum perficit esse suum.

Sectatorem bonorũ operum.

Vult tamen, in geniti superos imitemur amãtes,
Sectemur clarum nocte dieq; ducem.
Et plebs tersa, dei seruataq; morte magistri,
Perdita sub falsis non ruat illecebris.
Sed uigilans castis operis insistat, & illis
Inclyta cœlestem dicat habere patrem.
Vt quæ terreni calcarit cærula tabi,
Mens eat angelicis associanda choris.

Inne

CAPVT TERTIVM.

INnocuos patres imitabere sacra docendo.
Aduersa & ferulæ corripe membra tuæ.
Et dignum te ostende ducem, cum postulat acrē
Casus, & in duros pharmaca dura dabis.
Principibus, licet hæc gens immoderata feroxq;,
Subdita per christum sit tua turba deum.
Ne bona mens, fastum de sacris hauriat undis,
Et sint prætextu corda superba pio.
Nec quicunq; uelit christiano uiuere more,
Præsumat, legem condere posse nouam.
Principis æterni sub nomine cuncta potestas,
A nostris certo sit ueneranda modo.
Illorum dictis, humiles paremus ouantes,
Sunt quibus a summo tradita sceptra deo.
Dum tibi sancta fides per nullum rapta furorem,
Quid tibi si imperio sit malus ille suo.
Si rapiat terrenus opes, pietate sub una
Quisquis amat christum ditior esse potest.
Exilium si triste iubet, si uincula, præsens
Ecce fauet sanctis christus ubiq; suis.
Sit Nero, sit similis, siquis ualet esse Neroni,
Seruiat, & falsis impius ille deis.
Quid tibi? num iudex? domino dimitte, uidebit
Qui regit, iniustas conteret ille manus.

Hec loqre & exhortare & argue cū oī imperio: nemo te contemnat. Admone illos princi-pibus & potestatib⁹ subditos esse.

Dicto obedire.

Sitq; tibi monuisse satis, discernere ferro
Non licet, huic princeps (si furit) alter adest.
Non ne uides christum pro se torquētibus almū,
Pallenti, gratas ore dedisse preces.
Humanus potius socio miseresce furenti,
Quid charitas animo non ferat alma pio?
Est miser hic, odio non execrandus iniquo.
Qui mala non meritis intulit ulla uiris.
Hunc si forte parens, disiecta suscitet umbra
Vitali, & radios fundat ab ore pios.
Nonne uides, uanis errabat Saulus in umbris?
Tu quoq; non noto perdita turba deo.
En fuimus quōdam caeci, tenebrisq;, dolisq;,
Nostra Acheronteo uiscera mersa luto.
Nexuerat uarios rabies terrena capistros,
Strauerat humanas carnis amator opes.
Inuidia, & fraudes nobis, haec deniq; nostra
Mens erat, exoso tortilis umbra deo.
At postquam seruator adest, rupitq; tenebras
Sol, fuit & nostri gratia uisa dei.
Abluit humanas diuino sanguine culpas,
Et renouat charos conditor ipse uiros.
Et positis maculis foelici fonte renatos,
Nos generat, genitos & facit esse bonos
Fundit & in nostros optata charismata sensus,
Stillat & a uero balsama uiua bono.

Ad oē opus bonū paratos esse: neminē blasphemare: nō litigiosos esse: sꝫ modestos: oēm ostēdētes māsuetudinē ad oēs hoīes.

Eram⁹ enī aliquādo ꝛ nos insipiētes: incredui: Errātes seruientes desiderijs: et uoluptatib⁹ varijs: in malicia: ꝛ inuidia agentes: odibiles: odientes inuicem.

Cū aūt benignitas et humanitas apparuit saluatoris nr̄i dei: non ex operib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos sed sc̄dm misericordiā suā saluos nos fecit ꝑ lauacrū regeneracionis. ꝛ renouationis spiritusſācti.

Spemq; dedit, ueramq; fidem, charitisq; decorem,
Et uocat ad regni sceptra decusq; sui.
Ex illo nostris uirtus afflare medullis
Incipit, a uitijs soluimur & laqueis.
Ignare menti fulsit sapientia, nec iam
Desipit in charo sobria facta deo.
Iam ualet, & sana est, & uicto sydera somno
Cernit, & a flammis it cito ducta pijs.
Iam mitis, mansueta, placens, tractabilis, almo
Affectu, aduersos dirigit acta uiros.
Non uenit hoc meritis, christi pia gratia nostris
Contulit. in nobis quod sumus illa facit.
Quis uetat ut populis nunc uana colentibus æra
Imittat, lucem qui creat ipse parem.
Et similis nostri morsus arcere caninos
Noscat, ad unigenum turba reuersa deum.
Noscat, & o utinam miseros lucescat in omnes
Lux ea, quam nostro fudit amore parens.
Vt parilem confessa diem, uitamq; priorem
Exuat, & medicum discat amare pium.
Ac tandem morbis, uitijs, tenebrisq; fugatis
Nobiscum templo gens fiat una sacro.
His monitis studeas, nitidam formare cateruam
Præsul, ne uanis accubet illa sonis.
Quæ tibi non Moses sterilis, non syrticus Amon
Sed canit a socio principe missa charis.

Quem effudit in nos abũde p iesum christũ saluatorẽ nostrum: vt iustificati gr̃a ipsi9 heredes simus secundũ spem vitę ęternę.

Et de his volo te confirmare.

Ut curent. Nec sat erit nostris, uitam didicisse fidelem,
Grandia nec uerbi dogmata scire pij,
Bonis opibus pesse. Consona ni uerbis fulgescat uita decoris,
Virq; probet factis credere corda suis.
Qui ualet, æterno cupiat placuisse beanti,
Signaq; dent noti uiscera casta dei.
Qui credunt deo. Sitq; operis fœcunda fides, & turba fidelis,
Credatur factis uiua futura bonis,
Hec sunt bona & utilia hominibus. Sit cunctis prodesse labos, & uincere christo
Nitatur socios officiosa manus.
Blandicijs uincitur aper, suescuntq; Leones
Vincla pati, & rigidæ iussa tulere feræ
Ethnica sic rabies sancto curetur amore,
Si queat hæc cernens ad meliora rapi.
Stultas autem questiones. Linque uias carnis, terrenaq; carpere sensa,
Et tota placitis mente manere tuis.
Et genealogias & contentiones: & pugnas legis deuita. Linque atauos legis libro censere coacto,
Et quicquid circum garrula turba docet.
Quid tibi, si nusquam Mosi reperire sepulchrum,
Nec circum Magico fundere phyltra sono?
Matusalenos si quis tibi censeat annos?
Aut Roboam quali natus Olympiade?
Cur uetus indulget senibus clæmentia porcis?
Mustelæ tantus qui fuit ille timor?
An Oseæ sanctus putridos accenderit ignes?
Mysticus aut nostrum cantet adulterium?

An tot ille dies lateri se flexerit uni?
Sacra sub umbriferis seu latuere notis?
Scire tibi christum uera est sapientia nostrum,
Cætera nil uarias quid cupis ire uias?
Quorsum opus ē pugnis doctrinā īuertere sæuis, Sunt enim inutiles
Texereq; in uerbo fumida fulchra pio?
Quorsum opus est notum laqueis inuertere uerū, Et vang.
Neruiter & fatuos ferre, referre sonos?
Vicisti fratrem uerbis, uictoria maior
Hæc erat in uitijs uincere monstra feris.
Quid tibi nugiloquis effringere sydera uerbis
Profuit, aut uento buccina torta suo?
Implicat argutus nihil hic, nihil ille resoluit,
Cum soluit, sic & fecit uterq; nihil,
Si rationis eges horrendum pone furorem,
Non opus est animum Marte parare pium
Spiritus est concors pacemq; insufflat amore,
Non placet hæc sancto pugna proterua duci.
At mihi Tite placens christo admittere magistro,
Nec falsum uanis dogma sequare modis.
Si quis forte furens christo aduersetur, & illi
O bstistens tenebris hæserit, atq; dolis.
Hūc frustra admonitū caueas p̄cor, impius hostis
Ne te cum lapsu traxerit ipse suo.
Subuersus, sectusq; iacet, proprioq; furore
Percitus, a socijs exulet ille pijs.

Hereticū hoīem post vnam & secundā corre ptionem deuita: sciens q2 subuersus est: qui eiusmodi est: et delinquit cum sit proprio iudicio condemna=

tus: cum misero ad te Artemã aut Tichycũ festina ad me venire Nicopolim: ibi enim statui hyemare.

At quia te cupiam præsenti cernere uoce,
Ad me iam properans frater amice ueni.
Sed non ante tibi commissam desere Cretam,
Desine uel natos nostra docere tuos.
Quam bonus Artemas uel frater Tychius istic
Adueniat, nostras & gerat ille uices.
Ne te absente Sathan cretensibus ingruat oris,
Iste sacrum nostro nomine dogma geret.

Zenam legis peritũ & Apollo sollicite pmitte vt nihil illis desit. Discãt autem et vestri bonis operibus p̃eesse ad vsus necessarios.

Zenaq; uir sapiens, christumq; edoctus Apollos
Huc ueniant, dominus quos uocat ipse meus.
Hosq; iube socios, studijs curare modestis.
Adsit & his populi dextera sancta tui.
Vt queat ire uiam christi sub nomine, nec sit
Huic cretensis iners, qui bonus hospes erat.

Et nõ sint infructuosi.

His studijs crescit pietas, ægrosq; iuuare
Diuinum est, nobis det deus esse pios.
Duxq; pius fratres, fraterno accendat amore,
Vt memor effusi sit pia turba dei.

Salutãt te qui mecũ sunt omnes: saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis Amen.

Iamq; uale, & socios christana mente saluta,
Quos cupiunt socij mente ualere mei.
Gratia perpetuis omnes uos contegat alis,
Et deus electis adsit ubiq; suis.

FINIS MVSAE PAVLINAE
Aluari Gomez in Episto-
lam ad Titum.

Agmin

MVSA PAVLINA ALVARI Gomez in epistolam ad Thessalonicẽses Secundam.

EGmina Thessaliæ, christo gratissima regi,
Euocat ad ueras Paulus amicus opes.
Pax uobis, lux atq; salus & gratia christi,
Qui uiuo uestros imbuit imbre sinus.
Qui diuina sacro reserauit balsama ligno,
Et passo æthereas pectore fundit aquas.
Ille suos famulos spirato contegat igni,
Sitq; fauens charis ut pater ipse uiris.
Est & enim, genuitq; pios sub fonte, parensq;
Confouet & gremio luminis autor habet.
Huic agimus grates meritas sine tempore, noster
Viuat, & in totum sit deus ille diem.
Affectuq; pari, superis incumbere uotis
Incipe, per christum candida turba meum.
Quicquid habes pia turba dedit pater optimus, illi
Da precor euictis pectora munda malis.
Ille tibi quodcunq; uides, quod concipis, & quod
Mente tenes, ipsum contulit ipse deum.
Cõtulit

¶Text⁹ Pauli apli.

Paulus & Siluanus & Timotheus ecclesię Thessalonicẽsium in deo patre nostro & domino iesu christo gratia vobis et pax a deo patre nostro: & domio iesu christo.

Gratias agere debem⁹ semper deo pro vobis fratres ita vt dignum est.

Contulit exemplum triadis memorabile, teq;
Lux umbram uoluit numinis esse sui.
Datq; habilē cursu per olympica surgere regna,
Et tractare oculis inuia quæq; pijs.
Cumq; miser culpis æterna morte iaceres,
Te citat, & plagis seruat ab hoste suis.
Datq; modum fœlix quo possis tartara uictor
Frangere, & angelicos inter adesse choros.
Expellitq; tuas illapsa luce tenebras,
Teq; facit uerum cernere posse iubar.
Te docet ad magnum protēdere brachia christū,
Vt medicum morbis hunc ueneere tuis.
Præbuit ille piam qua perspicis omnia flammā,
Et tibi ueracem dat pater ipse fidem.
Præuenit tua uota citans seruatq; iuuatq;,
Et chariten factis dat pius esse tuis.
Ergo huic si ualeas grates dependere dignas,
Incipe, & ad uerbum cuncta referre pium.
Nosq; tibi charitem fraterno exposcimus ore,
Et precibus nostri flectimus ora dei.
Sic dignum ē, quoniam nos unum, gaudet in ipso
Fratre docens, uno natus uterq; deo.
Sic dignū est, quoniā charitas hæc uestra fidesq;
Crescit, & empyreis pectus abundat aquis.
Est deus in uobis, & nos in nomine uestro
Cantemus dulci carmina læta patri.

Quoniā supercrescit fides vestra: ⁊ abūdat charitas vniꝰ cuiusq; vestrum in inuicem: ita vt ⁊ nos ipsi in vo=

Vt cecinit Moses rabidis ereptus ab umbris,
Cum domini pharios sorbuit unda deos.
Sic ego pro socijs quos cæca superbia iustis
Non potuit monstro uincere tergemino.
Et pro christiferis laudo pia numina gnatis,
Quos bonus in tribulis tan bene seruat amor.
Insurgat Pharao, diuinos territet agnos,
Niliacas furias qui premat, alter erit.
Tūc Pharao insultās, nūc & fera prœlia dæmō,
Tunc ductor Moses, nunc tibi christus adest.
Constanti uinces animo carnemq; scelusq;,
Victaq; sub pedibus mors erit ipsa tuis.
Quam non formidas uicta est, pariterq; furores
Nocturni, iusto te patiente cadunt.
Te uincit patiente deus, uictore resurgit
Victor, & in seruo stat deus ipse suo.
Illius in laudes terra emoueatur & unda,
Qui dat bis genitis robora tanta uiris.
Vos quoq; turba dei duris ne cedite tauris,
A supera iustus iudicat arce deus.
Sistite uictores, & cum pater ipse uocarit,
Ferte ad iudicium uulnera clara bonum.
Tunc erit, ut uestros æternum territet hostes,
Arceat a populo bella cruenta suo.
Tunc erit, ut fraudi merces pendatur iniquæ,
Dignaq; sit sæuis libra repensa uiris.

bis gloriemur in eccle siijs dei.

Pro patientia vestra & fide.

In omnibus persecu tionibus vestris.

Et tribulationibus.

Quas sustinetis.

In exemplum.

Iusti iudicii dei.

vt digni habeamini i regno di pro quo & pa timini.

Non

Si tamen iustum est apud deum retribuere retributionem his qui vos tribulant.

Non erat hoc iustum, gladijs q; semper acerbis
O ppprimeret, iustas perfida turba manus.
Ecce & enim uis, atq; dolus praedaeq;, scelusq;,
Vt deus est, tempus quo repetentur erit.
Tunc miser in culpas aeterni ianitor Orci,
Qui nuper suadens horridus ultor erit.
Qui lupus oppressis gaudebat pestifer agnis,
Tunc sceleris poenas tempus in omne luet.
Fregit, fregetur, rapuit, rapietur, & ussit,
Vretur, falsum nec decet esse deum.

Et vobis qui tribulamini requiē nobiscū i reuelatione domini iesu de cęlo.

At uobis comites diuinum agnoscere fratrem
Tunc dabit, & gratus gaudia uera deus.
Tunc, cum summa palam pauitāti ostēderit orbi
Numina, rex cunctis uera timenda reis,
Non humilis, non iam ligno moriturus acerbo:
Non quem tartarei perforet hasta uiri.

Cum angelis virtutis eius in flamma ignis.

Sed super angelici stipatus ab ordine castri
Fulgidus, ut talem conuenit esse ducem,
Non medicus morbis, sed aperta perfidus ira,
Improba terrificas iactet in ora faces.

Dātes vindictam his qui nō nouerūt deū &c.

Durus in aduersos, irrisaq; sacra, deumq;,
Vindicet, exosis tempus in omne malis.
Tunc erit, ut rabies uiso confusa decore
Concidat, & damno corruat icta suo.

Qui nō obediūt euāgelio dñi nři iesu xpi.

Cōtēptūq; tremēs lachrymis cōdetur & umbri
Iam sero sanctis credula facta minis.

Aeternis

Aeternisq; luens pœnis mittetur in ignes,
Infernos domini testis amara mei.
Non precibus, uotisq;, locus non tendere dextras
Proderit, aut dominum sæpe uocare suum.
At pius in sanctos puro spectabilis ostro
Fundet in electos dulcia mella suos.
Et caput in membris radios effundet ouantes,
Mirus & in saluis dux erit ipse uiris.
Tunc fidei seruatus honos, constantia ueri,
Spesq; erit optatis lætior ipsa suis.
Tunc tua iam facies, amoto numina uelo
Principis, & patrias pulchra uidebit opes.
Tunc poterit contenta suis requiescere uotis,
In se non clausum claudere docta deum.
Tunc triadis noscens interna negocia lumen
Hauriet, & iusto non erit iacta metu.
Cernere se genitor fœcundaq; pectora uerbo
Ente, dabit nati lætus amore sui.
Et prolem sine prole deum, sed cuncta potentem,
Quæ speculum uiui dicitur arsq; dei.
Vt pater in nato, natusq; sit ipse parente,
Vtq; simul uirtus una duobus adest.
Vt pater & natus spirent, & sanctus ab illis
Spiritus æterno numine uiuat amor,
Vt tres sint unum communi numine, nec sint
Tres dij, sed solus nunc uelut ante deus.
Distinctisq;

Qui pęnas dabūt in iteritu ęternas: a facie domini et a gloria virtutis eius.

Cum venerit glorificari in sanctis suis.

Et admirabilis fieri in omnib⁹ qui credūt: quia creditū est testimonium nostrum sup vos in die illo.

Distinctisq; simul personis, quælibet harum
Stat sibi, proprietas & sua cuiq; manet.
Sed non quod proprium personæ terminat esse,
Aut gerit in multos numina fusa deos.
Extera si libeat tractare charismata, iam tum
Mens christi primum sancta refulget opus.
Hæc meritis, uirtute prior, non tempore, sancta
Cum carne, unito fert sibi cuncta deo.
Viua cruentatis effundens balsama rimis,
Flat caput, & membris dat sua dona suis.
Mater & ante omnes gradibus prælata nouenis
Stabit, adorato summa propinqua deo.
Stabit, & in gremio nati subnixa decori,
Et bibet, & latices fontis ut urna feret.
Susceptumq; decus lætos diffundet in omnes,
Mellaq; per dextras diuidet ipsa suas.
Diuidet æternos animis gaudentibus ignes,
In christo & iustis optima mater erit
Ex hac saraphicæ sument sua prandia turbæ,
Et simul angelici tota caterua chori.
Nos quoq;, & immixti superis uirtutibus agni
Certa manent, summi munera summa boni.
Summa, licet maiora queat deus ipse, nec omnis
Ad summos sperat turba uenire gradus.
Sed quia plena suis, alijs non indiga donis
Mens erit, in summo dicitur esse loco.

Ergo alacres pergamus iter, cœlumq; petamus,
Quo genitis summus dat bona summa deus.
Quod terra est, uile est, animis non conuenit altis,
Degenerat, mœsti cui placet ara luti.
Quærite lustratum diuina lampade regnum,
Qui sapitis, ueras quærite delicias.
Vir uigila, ut dextræ dignus uidearis amicæ,
Cum sonet hoc, domini iam uenit hora tui.
Ne tibi cum mundi curæ labentur inanes,
Horridus ille dies quo cadet orbis cat.
Ne mœsto aspicias uultu dominumq;, deumq;,
Cum princeps populos iudicet ipse suos.
Sic faciat qui cuncta facit, uos & precor omnes
Adiuuet, ut sanctis sit bonus ille dies.
Vt sibi quum placuit uos tanta ad dona uocare,
Et spe uenturi tristia ferre boni,
Dux adsit, uestramq; uiam firmetq;, regatq;,
Donans pro uictis æthea corda malis.
Instilletq;, oculis cœlestia lumina uestris,
Fortiter ut clarum concipiatis iter.
Optimus, & cupiēs, ni crimina praua resistant,
Dulcia perfectis reddere regna uiris.
Impleat in uestro, gaudens sua uota decore,
Vos ad se flatu cum trahat ipse suo.
Vt uelut illustrem christi pia funera patrem
Extollunt cuius tot bona morte micant.

In quo etiam oramꝰ semper pro vobis. Vt dignetur vos vocatione sua deus.

Et impleat omnē voluntatē bonitatis suę: ꝗ opus fidei in virtute.

vt clarificetur.

Ipse

Ipse etiam exsurgens illustri nomine uictor,
Accipit ob lethum sceptra paterna suum.
In uobis nomen uiui splendescat iesu,
Dum fidei ligno uincitis omne nefas.
Vos etiam cœli præclara sorte potiti,
Per christum æternas accipiatis opes.
Nec meriti dicatis opus, si gratia sursum
Vexerit, ipsa super præmia munus erit.

Nomē dñi nostri iesu christi in vobis.
Et vos in illo.
Secūm gratiā dei nri: & domini iesu christi.

CAPVT SECVNDVM.

AT uos o fratres, magnū ē hoc noīe numē
Deprecor ob nostri uiscera sancta dei.
Huius ad aduentū quē uir timet improbus, a quo
Pendet honorati spesq; salusq; chori.
Deprecor ob nodum uitæ pacemq; salubrem,
Qua nexa illustri gens erit alma patri.
Cum tandem uero membris cœuntibus uno
Sanctum de sancto principe corpus erit.
Nec cito de nostro fœlix sententia sensu
Vestra ruat, uanas ne trepidate minas.
Spiritus ille loquax cur, uos, cur littera Pauli
Ficta mouet, tanquam iam tonet ille dies?
Non opus est animos ficto terrere furore,
Sat sponsæ iratum ni tremit illa uirum.
Adueniet sanctus, sed quo sit tempore iudex
Venturus terris, nemo uidere potest.

Rogam⁹ aūt vos fratres p aduentū dñi nostri iesu christi.
Et nostrę cogregationis in ipsum.
Vt nō cito moueamini a vestro sensu neqꝫ terreamini: neqꝫ p spiritū: neqꝫ p sermonē: neqꝫ p eplam tanq̄ p nos missā: quasi instet dies domini.

Scire

Scire nefas finem, ne uanis credite uerbis,
Inclyta adhuc omnes non habet aula uiros.
Decipiat uos nemo loquens, nanq; ultima nulli
Nota dies, & adhuc sæcula tempus habent.
Nam nisi sæua prius ueniat defectio, post quam
Concidat imperio maxima Roma suo.
Cæsaris & nomen, tenues uanescat in auras,
Gloria Græcorum ceu perit illa ducum.
Apparensq; reus sceleroſæ noctis alumnus,
Aduersa in christum proferat arma meum.
Et per signa tumens furijs elatus auernis,
Omne super stygij nomen, opusq; Iouis.
Omne super numen fingat sua robora, tandem
Audeat in templi nube sedere sacri.
Ostendetq; suum per monstra ingentia sceptrū,
Vtq; deus longas tendat in orbe manus,
O socij meministis enim de tempore sæuo,
Plurima sunt libris tradita signa sacris.
Prædixi, meministis oues, nunc obstat ut ardens
Aduenia terris ultimus ille dies.
Quod nec adhuc frendens inferni filius Antri,
Incipit in sanctos signa ciere uiros.
Nondum sæua palam furiosi dextra tyranni
Soluit in exosos lora cruenta pios.
Clandestina furit uis impietatis, & instat
Rex niger, in clarum qui mouet arma deum.

Ne quis vos seducat vllo modo.
Quoniam nisi venerit discessio primum.

Et reuelatus fuerit homo peccati filius perditionis: qui aduersatur.
Et extollitur supra omne quod dicitur deus: aut quod colitur: ita vt templo dei sedeat ostendens se tanquam sit deus.

Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos hæc dicebam vobis: et nunc quid detineat scitis: vt reueletur in suo tempore.

Nam ministerium iam operatur iniquitatis.

OO Sæuit

Sæuit & in uerbi sobolem, uitijsq; nefandis
Pugnat, qui nostros perdidit ultor auos.

Tantum vt qui tenet nunc teneat:

Nũc habeat quod quisq; tenet, dum tollitur illud,
Dumq; deo uisis labitur hora modis.

Donec de medio fiat.

Dum medium transit, medio mediator & isto
Complet, ab electis horrea sancta uiris.

Et tunc reuelabitur ille iniquus.

Hoc ubi sit, tum iam gladijs exibit apertis
Efferus, & miseras lusor adibit oues.
Præstigijs summis (nam tunc uia facta nocendi
Libera) pernicies totius orbis erit.
Omnibus impulsus furijs, & dæmone toto,
Afflatus, pauidos circuet ille uiros.

Quem dominus iesus interficiet.

Hunc deus omnipotens mundum miseratus Iesus
Conficiet, uerbo conferet atq; suo.

Spiritus oris sui.

Afflatu & uitæ uictricia classica soluens,
Allidet monstrum tempus in omne ferum.

Et destruet illustratione aduentus sui.

Destruet, & ueniens duri fumantia damni
Robora, nocturnas Sol fugat ut tenebras.

Et si cuiꝰ est aduentus scd̃m operationẽ Sathanę in oi virtute: & signis & prodigijs mendacibus: & in omni seductione iniquitatis.

Nam licet impostor furijs instructus auernis
Venerit, & diras expuat ore faces.
Falsiloquusq; tumens excussum territet orbem,
Ornet, & a miris uasta trophea dolis.
Et christum referens fictis imitetur in umbris,
Vt Magus in phario grandia signa solo.
His tamen ille nihil poterit, nec uertere iustos
Fas erit, aut numerum diminuisse sacrum.

De

Decipiet multos fateor, sed germina noctis,
Qui reputant christi nomen inane mei.
Quiq; sponte nefas umbra amplectuntur inani,
Nec subdunt domino corda superba suo.
Hi pereant, resecare placet sic morbida membra,
Non erat in numero tam mala turba sacro.
Hæc sceleri merces, christum spreuere beantem,
Hos Antichristus proditor inficiat.
Auribus expellunt ueracia dogmata, pronos
Fraudibus, hos stygijs, mergat adulter aquis.
Tempserunt regem, cæco seruire tyranno
Sunt habiles, iusto lex placet ista deo.
Seruantem renuere truces, occisor & illos
Ludat, & in tenebras pertrahat ille suas.
Sic erit ut prauis merito pereuntibus, hosdem
Constet, ob spretum morte perire bonum.
Et christo infidos si sæuus obimplicet hostis,
Sit notum, factis hæc meruisse suis.
Et seruare bonos fuerit quæ gloria regi
Trino, eadem prauos deseruisse uiros,
Quare agite, o socij domino gratesq;, precesq;
Tollite, & ad summum corda refecta deum.
Ille legitimæ famulos ueroq; docentes.
Primitias uerbi nos facit esse sui.
Nostra potens radijs uiuacibus imbuit ora,
Ad cœlos famulis est uia facta pijs.

His qui pereunt: eo quod charitatē veritatis nō receperunt: vt salui fierent.

Ideo mittet illis deus operationem erroris.

Ut credant mendatio

Ut iudicent oēs q̄ nō crediderūt veritati: sed cōsenserūt iniquitati.

Nos aūt debemus grātias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a dō q̄ elegerit nos deus primitias in salutē in sanctificatione spūs.

Electos seruat, ornatos desuper ornat,
Datq; ouibus rabidos uincere posse lupos.
Quæ lux ista pios animos ductatq;, fouetq;,
Et citat, a domino mittitur alma pio,

Et in fide veritatis.

Hæc spes, hæc frater charitas christiana fidesq;
Qua tibi sunt noto tartara uicta deo.
A domino christoq; datur, quo perfidus error
Exulat, atq; animo uis micat alma pio.

In qua ⁊ vocauit vos

Legit ab æterno famulos, nunc morte perempta
Verus amans uiui numinis ore uocat.
Vt dixit, sic fecit, erit pia gratia iustos
Seruare, & sancti summa corona uiri.
Vir tibi promissum patefecit sanguine cœlum.
Vir dedit hic fusis ne caperere dolis.

Per euangeliũ nr̃um

Hic dedit hic ueræ gratissima dogmata uitæ,
Et decus & pleni lumen opesq; boni.

In acquisitione glo-
rię dñi nostri iesu chr̃i.

Hic dabit & regnum postremo tempore uiuum,
Quosq; docet, dextra tunc teget ille sua.

Itaq; fratres state: et
tenete traditiones q̃s
didicistis siue ꝑ sermo
nẽ siue ꝑ epistolã nr̃az

Quod doceo, docet ille prior, persistite nostri,
Hoc precor eloquium corde tenete meum.
Non meus hic sermo, sed quẽ mihi tradidit ipse,
Qui nos ad regnum duxq; paterq; uocat.

Ipse aut᷑ dñs noster
iesus christꝰ deꝰ ⁊ pa-
ter nr̃ q̃ dilexit nos: et
dedit cõsolationẽ ęter-
nã ⁊ spẽ bonã in gratia
exortet᷑ corda vr̃a: ⁊ cõ

Vestrum erat ad radios patefacto accedere uisu.
Sic uelit, & famulos dirigat ille suos.
Hortetur, soletur, amans, secumq; reformet
Vos ille, uanos nec sinat ire dies.

Pandat

Pandat iter dextrũ, lucens ubi semima christus
Confirmet factis pectora uestra bonis.

firmet in omni bono opere & sermone.

CAPVT TERTIVM,

QVod superest expẽde uicẽ, nostroq; labori
Da modo te gratũ quẽ decet esse uirũ.
Pro Paulo ad dominũ precibus cõsurge supernũ,
Prouehat ut flatu semina nostra suo.
Mittat & in nostris fœcundos imbribus imbres,
Vtq; seges uerbo crescat honesta pio.
Et iam sermo dei, populos discurrat in omnes,
Nec lateat christi nomen opusq; mei.
Annuat, & furias irrumpat christus acerbas,
Et nos de sæuis liberet ipse lupis.
Qui cæce obsistunt uero, nostroq; decori,
Curant iniecto posse nocere luto.
O mnibus una fides nec adhuc syncera, sed inter
Terrenos uepres dogmata sancta cadunt.
Nec tamen hæc rabies sic est metuenda, ꝗ illam
Diffidas charo uincere posse deo.
Propugnator adest populo, fortisq; fidelis,
Custodiet gladio uiscera nostra suo.
Et pia membra fouens tenebras expellet & iras,
Et cœpta in nobis lumina perficiet.
Est & enim uerax nec doni pœnitet alti,
Quo nos ad patrias ipse uocauit opes.

De cetero fratres ora te pro nobis.

Ut sermo dei currat & clarificet: sicut et apud vos.

Et vt liberemur ab importunis & malis hominibus.

Non enim omniũ est fides.

Fidelis aũt deus est: qui confirmabit vos: & custodiet a malo.

Tu modo nascenti radio ne assiste, deumq;
Flammiferum, passis excipe uisceribus
Adiuuat ille suos, sed se petit ipse iuuari.
Nec surdos uoci conuenit esse piæ.
Adiuuat, at pariter conantem poscit amicum,
Ne uelit obsceno sponte iacere luto.

Confidim⁹ aūt de vobis fratres in dño q̄m quęcūq; pcipim⁹ ⁊ facitis ⁊ facietis. dñs autē dirigat corda vestra

Nec nos de uestro dubitamus lumine, nanq;
In domino est, uestri spes mihi certa boni.
Credimus & natos diuino semine nostros,
Vt deceat uiuis semper adesse sacris.
Sed precor, omnituens christianos dirigat actus,
Imbuat, & placitis pectora uestra suis.
Vt recto incedant cursu, discantq;, sub uno
Principe, diuinis corda litare sacris.

In charitate dei.

Et charitas tribuat uos iam pia germina cunctis,
Exemplo ueri uelle iuuare pij.

Et patientia christi.

Spesq; det indignos patienter ferre labores,
Et grato passum corde tenere deum.

Denūciam⁹ aūt vobis fratres in noīe dñi nr̄i iesu chr̄i: vt subtrahatis vos ab omni fratrē ambulante inordinate: ⁊ non secundū traditionem quam acceperunt a nobis.

Vos tamen interea sceleratum excludite fratrem,
Qui tumido prauum pectore carpit iter.
Qui detrectat onus præscriptaq; sacra reuellit,
Turbet ut in somno lumina uestra suo.
Dum uelit & leges alienis ponere uotis,
Obscurat putrido candida templa lacu.
Hic pereat, ferus hostis adest, latet anguis in illo,
Qui sensim serpens nigra uenena uomit.

Nec

Nec pigeat socijs uestrum proponere Paulum,
Quærentem dextris prandia casta suis.
Cui, ne christiano nimium grauis esset honore,
Lassabat, duras pendula tela manus.
Et quamuis poterā, qui dogmata sancta tulissem,
Infima pro tantis poscere dona bonis.
Abstinui a uestris domibus, panisq;, merumq;,
Non nisi per digitos esca parata meos.
Nam licet hoc fas est, qui christea regna parabā,
Debueram factis utilis esse meis.
Nam quicunq; iacens somno torpescit iniquo,
Ille cibos nullos carpere dignus erat.
Esca pijs, casto merces ea danda labori,
Torporem membris non decet esse sacris.
Qui uigiles animis uestræ incubuere saluti,
Hi socios factis demeruere suis.
Ocia sed Paphijs postrataq; corda sagittis,
Non possunt claris grata fuisse uiris.
Vos igitur quicunq; mouet, læditq;, territq;,
Exturbans damnis commoda sancta suis.
Hunc precor, & melius ut iam sibi cōsulat opto,
Ne leuis, & populo sit grauis ille pio.
Hic licet indignus, miseris succurrere membris
Vestrum erit, & læsos conuenit esse pios.
Ne cessate bonum geminis effundere dextris,
Quos similes passo conuenit esse deo.

Ipsi eni scitis quēad modū oporteat imitari nos. Qm̄ nō inquieti fuim⁹ inter vos. neq; panem gratis māducauimus ab aliquo: sed in labore & fatigatione nocte ac die operātes ne quē vſtrum grauaremus.

Non qn̄ nō habuerim⁹ potestatē s; vt nos metipsos formā darem⁹ vobis ad imitādū nos. nā & cū essem⁹ apud vos hoc denūciauim⁹ vobis: qm̄ si qs non vult operari nec manducet.

Audiuim⁹ em̄ int̄ vos quosdā ambulātes inquiete nihil operātes: sed curiose agentes.

His aūt qui eiusmodi sunt denūciam⁹ & obsecramus in dn̄o iesu chr̄o vt cū silētio opantes suum panē mādu cēt vos autem fratres nolite deficere bene facientes.

Quod si quis nõ obedierit verbo nostro: p epistolam hunc notate: et non comisceamini cum illo vt confundatur.

Et nolite quasi inimicũ existimare: sed corripite vt fratrem.

Ipse autem deus pacis det vobis pacẽ sempiternã in omni loco. Dñs sit cum oĩbus vobis. salutatio mea manu Pauli: quod est signũ in omni epistola: ita scribo: gratia domini nr̃i iesu xp̃i cũ oĩb9 vobis. Amen.

At quicunq; negans sit, uerbo incredulus almo,
Pulsus de uestris exulet ille choris.
Exul ut ad dominum redeat confusus amicum,
Sentiat, & medicas uos habuisse manus.
Sæpe iuuat pueris animum monstrasse seuerum,
Sæpe timor uires dexter amoris habet.
Sæpe pudor uenis sopitos excitat ignes,
Et bona de notis nata fuere malis.
Sit charitas puro non sit mors impia cordi,
En frater iste tuus, non tuus hostis adest.
Hortare, a uitijs tandem resipiscat, & ipsum
Sit tua mens crimen perdere non socium,
Hoc deus omnipotens qui ueræ est pacis amator
Consulat, & membris sit precor ipse suis.
Et ne ficta tuum fraudarit epistola sensum,
Signa uides chartis hæc bene nota meis,
Iamq; uale, & sancti pietas & gratia christi
Sit tibi dux, populum quæ facit esse pium.

FINIS MVSAE PAVLINAE
Aluari Gomez in Epistolam ad Thessalonicenses Secundam.

Quam

MVSA PAVLINA ALVARI Gomez in epistolam ad Philemonem.

QVā legis a Paulo missa est tibi charta Philemon.
Qui christos christi nomine uinctus amo.
Ex æquo mentes ductor deus euocat omnes,
Cunctaq; iam radijs irrigat arua pijs.
Sancta nec a phrigijs abscondit lumina campis,
Quamuis sit morbis turba notata suis.
Prisca simul Phrygios damnauit fabula mores,
Sed tactos flamma uult pater esse sua.
O phryx diuino testis mihi candide uerbo,
Frater in officio clarus & ipse meo.
Salue, uxorq; simul, salue ingens Appia, salue
Archippe, & claræ christea turba domi.
Ille ego uos Paulus christiana mente saluto,
Qui nunc pro christo uincula sæua gero.
Sæua mihi, domini sed nomine grata perempti,
Mella quidem nostris miscuit ille malis.
Efflat opem, & ueræ pariens noua gaudia uitæ,
Dat mihi mundanos uincere posse metus.

Glorior

Text⁹ Pauli apl̄i.

Paulus vinctus christi iesu et Timotheus frater Philemoni dilecto.

Adiutori nostro.

Et Appię sorori charissimę: & Archippo commilitoni nostro & ecclesię quę in domo tua est.

Glorior & martyr puro moriturus amore,
Impleo delitijs uiscera nostra sacris.
Teq;, uelut sũma moriens Phryx alloquor hora,
Testatus natum nempe fuisse meum.

Gratia vobis et pax a deo patre nostro et do mino iesu christo.

Pax domini nostri, uirtus, & gratia, frater
Sit tibi, & a passo uita beata deo.

Gratias ago deo meo semp memoriã tui faciẽs in orõnib9 meis.

Gratulor inq; tuis opibus, donisq;, bonisq;,
Do grates domino qui tibi tanta meo.

Audiens charitatem tuam et fidem quã habes in domino Iesu: & in omnes sanctos.

Ille tibi illustres animos hos præstitit, ille
Accendit radijs hæc tua corda suis,
Ille tibi uirtutis opus, roburq;, fidemq;
Donat, & infusi luminis auget opes.
Nil sumus a nobis, tribuit bonus omnia christus,
Et pius in membris emicat ille pijs.
Ille tibi e patrijs inspirat sedibus ignem,
Vt seruus dominum sis memor esse pium.
Huic referes quæcunq; tenes, haustiq; uigorem
Numinis, & famæ pignora tanta tuæ.
Hunc ego p summæ flãmata charismata dextræ,
Deprecor ut flammas augeat ille tuas.

Ut cõmunicatio fidei tuę euidens fiat.

Et superum munus supero fœcundet amore,
Detq; sua in factis dona nitere tuis.
Ac tua magna fides de lumine lapsa uocantis
Crescat, & ad summum te uehat usq; bonũ.

In agnitione oĩs operis boni in xp̃o Iesu.

Et magis atq; magis pater innotescat, & ipse
Det tibi per natum cuncta uidere suum.

Luxq; tibi a cœlis diuini illapsa magistri,
Vtilis exemplo sit precor orbe tuo.
At quoniam sanctos pietas tua luxit in omnes,
Oraq; sunt dextris ægra refecta tuis.
Te comitem cernens, uero fulgere decore
Lætor, & in christo das mihi dona meo.
Sic gemitus nostros sic uulnera nostra mederis,
Dum curas sanctis utilis esse uiris.
Omnis enim populus, christo seruante, redēptus,
Vnum cum summo principe corpus habet.
Mēbra sumus, caput ipse deus, charitasq;, fidesq;,
Vnius in socios tenditur ipsa sacros.
Et mihi das, charis quæ das pia munera nostris,
Est tibi de uinclis pars quoq; magna meis.
O frater uenerande tuis, sic itur ad astra,
Perge precor domini uir memor esse tui,
Vt dum terrenis miseros solabere donis,
Empyrea æternus det tibi dona parens.
Perge precor, largam centeno fœnore dextram,
A domino uiuis accumulare bonis.
Pandit iter pietas cœli, regnumq;, perennes
Diuitias, iusta diuidit illa manu.
Illa scelus nostrum peccataq; sæua remittit,
Sit precor hæc animo frater amice tuo.
Est, & erit, christusq; pios sibi diriget actus,
Iam dedit effusi maxima signa dei.

Gaudiū enim magnū habui et consolationē in charitate: tua quia viscera sanctorum requieuerunt per te frater.

Hac

Propter quod multã fiduciam habens.

Hac precibus poteram fidens urgere sodalem,
Et pater a nato poscere dona meo.
Et genitum uerbo te doctor apostolus almo,
Sperabam uerbis flectere posse pijs.

In christo iesu impetrandi tibi quod ad rẽ pertinet.

Præcipue cum iam puros expertus amores,
Noueris occisi uiscera chara dei.
Noueris ut nostræ condonat debita culpæ,
Noueris ingratos ut tulit ille uiros.

Propter charitatem magis obsecro.

Sed uolui potius charitas impetret, & ipse
Des socius socio munera iusta tuo.

Quum sis talis.

Iusta rogo, socium non aspernere precantem,
Christea sunt socijs uiscera aperta suis.

Et Paulus senex.

Adde ꝙ & Paulus multum est in nomine Pauli,
Esse senex ætas & ueneranda solet.

Nunc autem & vinctꝰ.

Adde ꝙ & uinctus, mœstiq; & flentis imago
In precibus nimium ponderis ista tenet.

Iesu christi.

Vinctus & in christo, charitas christiana fauorẽ
Non negat his, chari qui ducis arma gerunt.
Tot mihi nominibus per numina uera precanti,
Vix poteras dictis corda negare meis.
Quamuis pro sæuo uel uox mea posceret hoste,
Qui peteret telis teq; tuosq; suis.

Obsecro te pro filio meo quem genui.

Sed precor & natum pro nato, ex semine christi
Quem genuit puro uox mea casta deo.
Crescit amor ꝙ non genui fumantibus umbris,
Sed cœlo, & ueris editus ille sacris.

Quod

Quod genui uinclis iam iam moriturus acerbis, — In vinculis.
Natus in extremis charior esse solet.
Isq; est Onesimus, charum placet edere nomen. — Onesimo.
Nec pudet ut dominum fugerit ille suum.
Fugerat, atq; fuga dominũ fraudarat, ad ipsum, — Qui tibi aliquando inutilis fuit.
Iam redit, & pulsis sordibus alter adest.
Mutatumq; fugæ redeuntem pœnitet, illum
Suscipe, sic seruos conditor ipse suos,
Ipse suos diræ captos meretricis amore
Suscipit, in patrio consouet ipse sinu.
Filius in siluis errabat prodigus atris,
Sed rediens læti dona parentis habet.
Inspice quo affectu distratos quæritat hostes,
Vt leuat hos, natos & facit esse suos.
Vt trahit, ut resouet, donisq; ingentibus implet
Optimus, in lapsos nec furit ille uiros.
Exemplo christi puros imiteris amores,
Ille tibi, seruo tu quoq; parce tuo.
Iste laboranti paulo fuit utilis, ad te — Nunc autem & mihi & tibi vtilis quem remisi tibi.
Nunc ueniens nostro carcere gratus erit.
Ad te christisoni dulcissima nuncia Pauli
Afferet, & socij uincula sancta tui.
Vincla sacrum nomen, quo non sacratius ullum
Nosse potest, animo qui capit alta pio.
Suspice diuinis firmatas uiribus arces,
Erigeq; ad trinum lumina casta deum.

Aspice

Aspice tris unum dulci sociabile nexu
Numen, & æterni concipe uincla boni.
En pater, & natus uero nectuntur amore,
Alter, & alterius nomine lætus ouat.
Spiritus ecce ambos nectit, sibi tertius, illos
Aeternus secum nodus amoris habens.
Hic nexus, socialis apex, unumq; cacumen,
Iungit mirando cætera uincta modo.
Inde per æthereas uirtus diffusa cohortes,
In se tres ternos colligat una choros.
Cœlorum uinclum purgato concipe sensu,
Vnitos secum quos creat ipse fouet.
Hinc inter se se fœlicibus incita flammis,
Sancta cohors unum combibit una bonum.
Cætera dein primi uestigia conspice ueri,
Aeterni uires ordinis orbis habet.
Ordo deus, deus ipse deus nectitq;, ligatq;,
Perpetuo nexas fœdere relliquias.
Hic numeris elementa ligat, seruatq;, mouetq;,
Et se per cunctos inserit ipse gradus.
Entia sustinet ens, & uitam uita, manensq;
Funditur, & nostras flatq;, animatq;, animas.
Omnia sub causis, subq; ordine nexat amico
Causa prior, factum quæ regit una suum.
Hinc pia si christi mysteria perspicis almi,
Atq; unita uiro numina uera bono.

Aut uerbo aut uerbis summũ uenerabere uinclũ,
Ecce dei numen cuncta ligantis habes.
Suscipiens hominẽ uerũ, omnia sumpsit, & ad se
Attrahit, & multos unicus ipse gerit.
Virtutesq; alias uno perstringit amore,
Et charitas firmam spemq;, fidemq; facit.
Inde sacros artus uitali perluit imbre,
Vnit & unito candida templa deo.
Nectit & hic templum multis e gentibus unum,
Membraq; sic unum plurima corpus habet.
Hinc inter lotas precioso sanguine turbas,
Sancitum summo principe fœdus adest.
Membra inter se se iusto nectuntur honore,
Datq; unum cunctis uincula sancta caput.
Sic author pacis, communi fœdere princeps
Eleuat, ad nexus uiscera nostra suos.
Sic capit authorem succis mens ebria sacris,
Ac ultra uinctum nil petit illa deum.
Nil aliud trepidans, aliud nihil anxia uotis
Sustinet. electo iam prope uincta bono.
Hoc pia martyribus donauit funera, nanq;
Martyrij donum, non uoco supplicium.
Hoc tenet astrictum tenebroso carcere Paulum,
Hoc facit esse animo uincula grata meo.
Quod tibi, si ueri recolis memorata magistri
Vincula, si christi pectore nomen habes.

Tu autem.

Si

Si tibi quæ pietas ueros adiungit amantes,
Quæ recolit grato dona paterna sinu.
Si pax, si qua tui uel curas uincula Pauli,
Quem uinctum frater conspicis atq; senem.
A Paulo christi redeuntem suscipe seruum,
Hunc iam nec seruum suscipe, sed socium.
Suscipeq;, ut Pauli natum, charissima mater
Quem genuit trino christea lympha deo.
Malueram comitem nostro retinere labori,
Nam potuit uinclis utilis esse meis.
Ille mihi charum cum te referebat amicum,
Mulcebat curas hac quoq; parte meas.
Nam cum solceris sanctos, uitæq; reformes
In christo, & nostris des pia dona uiris.
Non dubito latijs si Phryx meus esset in horis,
Quin daret & uinclis gaudia sancta meis,
Nunc tuus it frater, nostro quo possis amori
Seruire, & Paulum corde fouere tuum.
Nec sine te uolui seruum retinere pudicum,
Ne sine te donis uterer ipse tuis.
Nam licet & Paulo fueras cessurus habenti,
Sponte quidem uirtus hæc tua maior erit.
Et tibi ad hoc seruum mea uiscera chara remitto,
Liber ut ad uotum des tua dona tuum.
Si retines, tuus est, habeas, Pauloq; remissum
Si dabis hunc ultro, plus tibi laudis erit.

Illum vt mea viscera suscipe.

Quem ego volueram mecũ detinere vt pro te mihi ministraret in vinculis euangelij.

Sine cõsilio aũt tuo nihil volui facere.

Extor

Extortum munus non est laudabile, iam tu
Fac mihi de seruo quod uelis ipse tuo.
Hoc tantum fratrem libeat meminisse, nec illum
Plus æquo inflictis perdere ponderibus.
Nec memor erorris fræno tractabis acerbo,
Iam redimit lachrymis impia facta suis.
Abluit hic totas christano flumine culpas,
Sanctaq; purgatum reddidit unda uirum.
Vero equidem afflatu sapientis, & ordine summi,
Hunc reor ad uultus ora tulisse meos.
Vt pia perciperet christiani dogmata regni.
Nosceret & trini nomen opusq; dei.
Nec te pœniteat, fugitiuo est utilis error,
Et tibi, & hic fœlix utilis error adest.
Carneus hic quondã seruus fuit, & tibi tempus
Ad modicum seruus temporis huius erat.
Suscipis æternum, iam nũc cœlestia doctus,
Iura nocens domino non erit ille suo.
Hactenus hic renuens uultu parebat amaro,
Nunc patiens christi iam tibi miles erit.
Ante tuis iussis nullo restabat amore,
Nunc amat, & ueris est comes ille sacris.
Iam didicit christo solitum damnare furorem
Mitis, & ad furti nomina cuncta pauet.
Dedidicit sæuos cœlesti semine mores,
De tali talis, uix queat esse fides.

Vti ne velut ex necessitate bonum tuũ esset, sed voluntarium.

Forsitam enĩ ideo discessit ad horam a te.

Vt in eternum illum reciperes.

Jam non vt seruum.

Suscipis ecce tuum magno cum fœnore seruum,
Crede mihi tantus non erat ante tuus.
Frater adest, christo redeuntem suscipe fratrem,
Frater enim Pauli charus & iste tui.
Communis nos æquat amor, statusq;, fidesq;,
Quiq; pius una nos lauat emptor aqua.
Vna salus, deus unus adest, ad regna uocamur
Vnica, communem gens habet una patrem.
Has mihi per causas hic est uir charus, & idem
Sit tibi, sic uotis lux micet alma tuis.
Sic tibi det christus uitium confundere factis,
Spiret, & illapsus flamina uera deus.
Quod tuus est, q; habet christiani signa trophei,
Sis pius, huic gemino cogeris officio.
Quod tibi si externi recto tractantur amore,
Debuit iste magis charior esse tibi.
Sistit in ordinibus charitas perfecta decoris,
Virq; bonus notos adiuuat ante uiros.
Quod si consortem uerbi me suscipis almi,
Meq; tibi socium dat pater ipse pium.
Suscipe in hoc Paulum, Paulus uenit alter in isto,
In christo uultus exibet iste meos.
Exibet atq; fidem diuinæ & uiscera flammæ,
Vt comes in uinclis affuit iste meis.
Cumq; dei uoces æternumq; hauserit ignem,
Alter, ego in nostris profuit ille malis.

Sed pro seruo charissimum fratrē maxime mihi.

Quanto autē magis tibi & in carne & in dño

Si ergo habes me socium.

Suscipe illū sicut me

Susp

Suspice, iamq; nouum christo generãte ministrũ, *Si autem aliquid nocuit tibi.*
Huic simul atq; nouum te decet esse patrem.
Si tamen hic domini fugiens, dispendia uestræ *Aut debet.*
Fecerit, aut furto quid tulit effugiens.
Si nocuit, debet ue aliquid, ueniamq; recuses
Tradere, in damnum soluere ante tibi, *Hoc mihi.*
Sponsor ero Pauloq; petes, q̃ læserit iste, *Imputa.*
O bstringit nostram littera nostra fidem.
Si satis esse putas obstricti nomina Pauli, *Ego Paulus scripsi manu mea.*
Paulum pro seruo qui tibi soluat habes.
Hunc finito, nihil ille tenet quo soluat, & ipsum *Ego reddam.*
Te deus admissis soluit amice malis.
Non decet, ut tenerum terrenus creditor agnum *Ut non dicam tibi q̃ teipsum mihi debes.*
Confundas, domini debitor ipse tui,
Hoc etiam poteram meritis exposcere iustis,
Asserere, & factis plus meruisse meis.
Nec meminisse placet, q̃ primus dogmata uitæ
Præstiterim, & summi nuncia uera boni.
Quod te, qui Paulo cœlestibus abluit undis
Debes, ut dulci teq;, tuosq;, patri.
Vt tua sit charitas maior, si sponte remittas,
Sin minus, a Paulo debita posce tuo. *Ita frater ego te fruar in domino.*
Sit tibi nostra fides pro pignore pacta peremni,
Ni uelis hæc animo soluere uincla pio. *Refice viscera mea in christo.*
Ergo age iam frater, per nomina sancta fruendi,
Sic hilaris domino te fruar ipse meo.

Refice viscera mea in christo.

Suscipe cor Pauli, diuinaq; gaudia nobis
Da, precor, in christo uiscera nostra tenes.
Signa refert christi, christo pia uiscera Pauli,
Non decet oblato iusta negare deo.

Cõfidẽs in obedientia tua scripsi tibi sciẽs et quoniam sup id quod dico facies.

Nec tua ꝙ pietas fuerit suspecta roganti,
A me tot uerbis dona petita uides.
Sed diffusus amor geminos effunditat ignes,
Vror, adhuc animo non satis ista meo.
Ipse tibi simplex (tantum mea uota ualerent)
Optabam curæ nuncius esse meæ.

Simul et para mihi hospitium.

Sed pius interea Paulinum suscipe fratrem,
In christo nobis hospitiumq; para.

Nã spero p orationes vr̃as donari me vobis

Si datur a domino uestros mihi cernere uultus,
Gaudebunt nostro uiscera uestra sinu.
Tunc pro susceptis referam tibi gaudia donis,
Lætum erit, & grates posse referre pias.
Et dabitur spero, tandem uos ipse saluto,
Et mecum socij nomina clara mei.

Salutat te Epaphras concaptiuus meus in christo iesu. Marcus Aristarchus Demas et Lucas adiutores mei.

Epaphras, phrygiumq; decus, cultorq; beati
Sanguinis, in christo qui duce uinctus ouat.
Marcus, Aristarchus, Demasq;, & Lucius, oẽs
Cor unum, nostri membra beata dei.
Te per diuini suscepta charismata doni,
Susceptum leni mente precantur habe.

Gratia dñi nostri iesu christi cum spiritu vestro. Amen.

Iamq; uale, & christi seruet te gratia nostri,
Quæ trahat ad uiuum teq;, tuosq;, deum.

¶ FINIS EPIST. AD PHILE.

MVSA PAVLINA ALVARI Gomez in epistolam ad Timotheum Secūdam.

Textꝰ Pauli apl'i.

Ecce iterum scribo, sic me pius incitat ardor,
Doctorem satis est nō semel esse mihi.
Charta prior nostro quum non satis esset amori,
Accipe sub geminis uiscera nostra notis.
Spes fuerat uestros nuper mihi cernere uultus,
Viua dare, & socijs gaudia ferre meis.
At premor, & saeui dirissima dextra tyranni,
Me uinctum contra, iusq;, piumq;, tenet,
Sed pater in moestis spirat noua robora uinclis,
Et pia per natum dat mihi corda suum.
Meq; iubet lectum media de morte ministrum
Numinis ad charos dicere uerba uiros.
Promissumq; deum diuino promere cantu,
Lucis opes, uitae dulcia regna nouae.
Pax tibi sit, summi donum insuperabile doni,
Quam deus in uerbo missit ab arce suo.
Ne male diuisus, uarijs discerpta sub auris
Corda geras, uotis & cruciata suis.

Paulus apostolꝰ iesu christi.

Per uoluntatem dei secundū ꝓmissionē vite q̄ est in christo iesu Timotheo charissimo filio.

Pax.

Et gratia

Sed concors nanq; una dei uiuentis imago,
Concipias animo non nisi sancta tuo.
Et tibi missa charis tenebras expellat auitas,
Et iuuet ad ueri signa sequenda boni.

Et misericordia a deo patre nro & dno nostro iesu chro. gras ago deo meo cui seruio a pgenitoribus meis in cõscientia pura.

Sit pietas, quæ te lustranti chara parenti
Offerat, æterno concilietq; duci.
At licet huic fuerim teneris ego cultor ab annis,
In patrio ritu non bene cultor eram.
Sed quia synccro dominum uenerabar amore,
Corde sequens nostri nil nisi iura dei.
Me pius omnipotens superas euexit ad auras,
Et mihi dat uerbum luce uidere suum.
Cessarunt priscæ latices, fumusq; bidentum,
Nec placet occiso sanguinis ara deo,
Spiritus æterni legem patefecit amoris,
Et templum est uero mens pia facta bono.
Iamq; hominẽ sũmo charitas sibi uinxit honore,
Verum iter, & sacris edocet ipsa nouis.
Hæc genitrix claros diuini roris alumnos
Lacte alit, hæc nostros roborat una gradus,
Vtilis hæc cunctis, non ipsos despicit hostes.
Sed fouet ut placido membra recepta sinu.

Quod sine intermissione habeam.

Hæc te præsentem retinet mihi, te fruor absens,
Extollo & nostrum per tua facta deum.
Semper ades nostræ soboles gratissima menti,
Sumq; memor socij nocte dieq; mei.

Teq; uidens animo Paulum mihi cernere uerum — Cui memoriam.
Credit amans donis mens mea læta tuis.
At pro te infessis laudo pia numina uotis.
Quem uideo Christo mente placere meo.
Quũ domino, christoq; places mihi gaudia p̃stas
Dulcia, quæ dextro sub duce sentit amor.
Sentit amor uenis superum fluxisse liquorem,
Decisa a socio balsama chara deo. — Nocte ac die.
Sentit in his Paulus totum sorpsisse medentem, — In orationibus meis
Ignotum linguæ littera nostra tacet.
Vespere, quum seros radios Sol aureus urget,
Quum leuat a uicto lumina prima solo.
Occuris nostræ menti, dominumq;, uirumq;
Deprecor, ut præsens hic uelit esse tibi,
Vt faueat, seruetq; fauens, flatuq; superno
Vt uehat, & membris inserat ille suis. — Desiderans te videre.
Tangimur affectu tenere pietatis, & o si,
Te mihi det magnus cernere posse deus.
Si satis in Christo ꝙ mens ualet alma uidere,
Nescio quid uotis addidit illa pijs.
Mente tuas habeo lachrymas, quæ lumina sancto — Memor lachrymarũ tuarum
More niuis fusæ sole madentis erant.
Flesti discedens me discedente, fuitq;
Huc tua lux oculos usq; secuta meos.
Issent & uelles mecum loca, flentia liqui
Lumina flens, testes tot pietatis habes.

Vt gaudio implear: recordationem accipiēs eius fidei: quę est in te non ficta: et habitauit primū in auia tua Loide et mr̄e tua Eunice: certus sum autem q̄ et in te.

Propter quā causam admoneo te vt resuscites gratiam dei quę est in te per impositionem manuū mearū.

Nō enim dedit nobis deus spiritū timoris.

Sed virtutis.

Et dilectiōis: et sobrietatis.

Noli itaq;.

Testis amor, pax atq; charis uirtusq;, fidesq;
Quæ uelut antiquis tradita fertur auis.
Sancta erat & Loides, Eunices sancta fidelis
Illa parens matris, hæc tibi mater erat,
Ne dubito quin iam casto transmissa nepoti,
Lumina per christum sint tibi uera meum.
Hæc memoro, ut Paulo, flammaq; excitus auita
Pastor tartareos non uereare duces.
Vt tua uox christo nascentes suscitet agnos,
Et peragas animo christea sacra pio.
Non colubros carnis, non tartara cūcta pauescas,
Non hoc quod tumidis insurit æquor aquis.
Degener hæc animus timeat, cui terrea cordi,
Vinctum blandicijs quem leuis umbra trahit.
Nos quos diuino genitrix pulcherrima potu
Nutrit, & æternis promouet alma bonis,
Impauidos faciat uirtus, mortemq;, scelusq;
Det pater, & sæuas uincere posse minas.
Spiritus æthereis animosos incitet alis.
Sustineant dextris spesq;, fidesq;, suis.
Spiritus hic ueris largitur robora sanctis,
Et uiuo mentes dirigit igne fauens.
Hunc tibi quum magni præstarit rector olympi,
Teq; fouens, natum fecerit esse suum.
Exere Christigenas uires, fisusq; potenti
Numine, da magnum quem geris ore deum.

Nec pudeat q ligna crucis, fusumq; cruorem
Dicis, & ut uiuas, funera sancta uocas.
Hic fixus deus est, superũq; hominumq; creator,
Qui crucis in ligno iunxit ouile sacro.
Qui proprio nostram mundauit sanguine leprã,
Et moriens uiui summa decoris adest.
Nil cruce christana toto est sublimius orbe,
Regnat, & in cunctis ius habet illa locis.
Hæc fregit stygij dirissima sceptra tyranni.
Gloria crux populi tempus in omne pij.
Ast ego quas patior nec me fecere catenæ
Infamem, fugias ut mea uincla sequi.
Glorior, & uincto crux est noua gloria Paulo,
Vixq; decor noster quo mage crescat habet.
Glorior in passo patiens, mihi uincla decori.
Sic datur & domino pulchra corona meo.
Ergo alacer uenies christana ad classica miles,
Grande decus, domini si geris arma tui.
Anterior tribulos confundit signifer omnes,
Morsq; per occisum concidit icta deum.
Ante dei plagas, rabido uiolenta furore,
Terrebat magnos insuperanda uiros.
Iam furijs deserta gemit, christoq; perempta,
Imbellis laqueos non habet illa suos.
Exerat ora licet fumantibus improba monstris,
Nosq; minax uarijs territet atra modis.

Erubescere testimonium domini nostri.

Neq; me vinctũ eius.

Sed collabora euangelio.

Secundum virtutem dei.

Impar in aggressu non est trepidanda maligno,
Nam quid uir trepides, si tibi christus adest?
Res agitur nobis diuino numine, nulla
Iam rabies animis stat metuenda pijs.
Nos sumus imbelles, sed qui nos sustinet omnes
Vt pius est, armis muniet ille suis.

Qui nos liberauit.

Quosq; sui nati uitali morte redemit,
Protegit & natos dat simul esse suos.

Et vocauit vocatione sua sancta: non secundum opera nostra: sed secũdum propositum suum et gratiã quę data est nobis in christo iesu ante tempora secularia.

Abluit & culpas æterno fonte sacerdos
Verus, & indignos ad sua regna uocat.
Non q̃ gentis opus tam plena ad dona uocare
Cogeret, ex dono nos uocat ille suo.
Sponte dedit perfectus amans decreta per ipsum
Munera, consilio nec dedit illa nouo.
Ante mare, & terras, & quod tegit oĩa cœlũ,
Decretum sancto fecerat ore deus.
Quæ completa uides, uerbo firmauerat almo,
Et si fata uoces, sic ea fatus erat.
Et conferre deum famulis, & cuncta per ipsum,
Censuerat, sicut nunc facit ante uolens.
Nec noua res uni qui præspicit omnia regi,
Hoc erat immoto nunc uelut ante deo.
At nuper declarat opes, orbiq; dolenti
Aetherea medicum misit ab arce pium.

Manifesta est aũt nũc per illuminationẽ saluatoris nři iesu christi.

Misit, & ignipotens trinum manifesta sub orbẽ
Munera per missum, iam facit esse deum.

Est deus & mittens, missus deus, ipseq; uasa
Seruator summi pandit opima boni.
Vir deus in ligno destruxit funera sancto,
Illustrat radijs & pia corda suis.
Exurgens uitam socios irrorat in omnes,
Datq; pijs uerbo dona beata suo.
Quod refouet, qđ alit, patreq; imitãtibus ipsum,
Promittit similes quas habet unus opes.
Huic me doctrinæ dominus præfecit in orbem,
Et mihi dat ueri signa ferenda sui.
Vt discant gentes diuina charismata, discant
Lumen & ignoti mystica sacra dei.
Hæc & uincla docens patior, sæuoq; furore
Me petit infandis ira superba modis.
Dumq; cupit dæmon sacram sopire fauillam,
Doctorem uerbi uult lacerare pij.
Sed laceret, gratis gliscunt mea gaudia pœnis.
Me uinctum uincto non pudet esse deo.
Exemplo passi pœna est mea gloria Christi.
Cum mihi mactato mortuus esse uolo.
Meq; uenenati tempestas horrida mundi
Non premit, in tuto est anchora sacra sinu.
En licet in christo sæuos ridere furores,
Vnda furens animo non nocet ulla meo.
Sum licet imbellis, pro me propugnat ab alto
Christus, & in pugna dimicat ille mea.

Qui destruxit quidẽ mortẽ: illuminauit autem vitam & in corruptionem.

Per euãgelium in q̃ positꝰ sum ego predicator & apostolus magister gentium.

Ob quã causam etiã hec patior.

Sed.

Non confundor.

Me

Scio enim cui credidi.

Me seruat qui cuncta potest, cui credidit ille
Mens mea, in aduersos dat mihi tela lupos.
Ille suos artus sub tegmine claudit amico,
Membra, caput, flatu confouet ipsa suo.
Ille mouet natos, & sustinet ille, regitq;

Et certus sum qz potens est depositũ meũ seruare.

Vnicus, & cunctis summa quietis adest.
Securum me christe facis seruator, & in te
Mundus ad extremum me gerit iste diem.
Restituetq; meam multo cum fœnore uitam,

In illum diem.

Cum ueniat terris ultimus ille dies.
Quum deus ostendet preciosi lumina partus,
Fructus & oppressis tunc erit ipse uiris.
Tunc bona martyrij fulgescet gloria nostri,
Mors & erit sanctis utilis ista uiris.
Fœlix, qui mortem non trepidare secundam
Possit, & efflictis uictor ouare malis.
Fœlix, qui domino posui mea robora uero,
Quis non sub tali principe fortis erit?
Deposui christo pectus, uitamq;, uiamq;,
Dogma mihi uerbi credidit ille sui.
Et uerax, sic nostra fides, non fallet amantem,
Optimus a falso discrepat ille bono.

Formam habe sanorum verborum quę a me audisti in fide & dilectione i christo iesu.

Ast tibi, cui Paulus susceptum credidit ignem,
Dispensata sacri forma nitoris adest.
Exemplar fidei, Paulo tradente beatæ
Noscis, & illapsi dogmata sancta dei.

Hæc

Hæc me carnatus docuit deus, Hæc tibi Paulus
Edocui domino nempe relata pio.
Ne maculata sinas alijs nigrescere formis,
Depositum domini sis memor esse tui.
Adiugasq; nihil, mutes nil, nec tibi uerum
Vertat iter thecnis glosula falsa suis.
Syncera est commissa fides, tu respice puram
Ne uities, iussis sed uigil esto sacris.
Præsidio flantis domini tutissimus ibis.
Semper adest seruis duxq;, paterq;, suis.
Siste precor uero, ne te sors dira malorum
Territet, ut falsos nostra procella uiros.
Nanq; mihi quondam socij sed pectore ficto,
In quorum uotis nil nisi mundus erat.
Effugiũt, nonumq; deum, Paulumq; relinquunt,
Auersa ætbereis impia corda bonis.
Vtq; uidet uincti dirissima uincula Pauli
Creditus ante comes, nunc ferus hostis adest.
Hoc facit Hermogenes hoc lætus nocte Philetus,
Incostans ipsis pictus uterq; notis.
Hoc alij, quos cœpit amor sceleratus habendi,
Quos timor & uitijs tecta uenena trahunt.
His ego (nãq; docet christus) nihil imprecor, illos
Si pius a culpis forte reducat amor.
Ast Onsiphoriæ domui solamina ueræ,
Virtutis dominus mittat ab arce meus.

Bonum depositũ custodi per spiritum sanctũ qui habitat in nobis.

Scis eni hoc q̄ auersi sunt a me oẽs qui in Asia sunt.

Ex quibus est Philetus ⁊ Hermogenes.

Det miam dñs Onesifori domui: q̄ sepe me refrigerauit: et catenã meã nõ erubuit.

Ecce,

Sed cum venisset Romam solicite me quęsiuit & inuenit.
Det illi dominus inuenire misericordiā a do in illa die.
Et quāta Ephesi ministrauit mihi tu melius nosti.

Ecce, nec erubuit nostras uidisse catenas,
Vinxit, & hic oleo uulnera nostra sacro.
Meq; sequens christum sub carcere quærit acerbo,
Inuenit, & fido pectore præstat opem.
Materies pietatis adest, qui quærit, & ille
Inuenit, est præsens optimus atq; fauens.
Huic (& enim nullum pietas iustissima fallit)
Det pater, ut gratum sentiat esse deum.

CAPVT SECVNDVM.

Tu ergo fili mi cōfortare in gratia quę est i christo iesu.

O Fœlix charitas, o nullo uicta timore,
A christo in socios principe fusa pios,
Tu quoq; frater amans diuino insiste labori,
Inuictum christo principe robur habes.
Viribus æthereis christiano insurge furore,
Si uelis, en domini dextra parata pij.
Adiuuat, & charitem ualuis insufflat apertis,
Sol uelut hic radios tendit in orbe suos.

Et quę audisti a me per multos testes.
Hęc commenda fidelibus.
Qui idonei erunt et alios docere.

Synceramq; fidem, proprio quam tradidit ore
Ipse deus Paulo, Paulus & ipse tibi,
Hanc alijs effunde uiris, hæc semina uitæ,
Quæ fido spargas pectore cultor habes.
Elige credentes, uento ne dulcia mandet,
Semina qui siccis seminet illa locis.
Non tibi lux furtim tetris edicta sub antris,
Sed coram multis testibus, atq; palam.

Terreni quærant nebulas, & noctis in umbra
Discant, libato somnia uana mero.
Tu radijs claro orbe, palam, uerboq; potenti,
Incipe cœlestes gignere uoce duces.
Gignitur i Christo Christus per flamina Christi,
Quũ nouus O rcifragas accipit unctus aquas.
Tũc quũ dogma nitens aliũ transfundis in orbẽ,
Fœcundas passi uiscera sancta dei.
O charitis coniux sic dicitur, illa per ipsum
Huic generat natos sanguine pulchra suos.
In genitisq; deos generat, nam solus & unus
Omnipotens, iustos dat deus esse deos.
Datq; suis proles generosi dona parentis,
Hinc ueniunt sanctis nomina summa uiris.
Concipis inde docens quæ sit tua gloria frater, — Labora.
Da modo te sanctum quem decet esse uirum.
Non locus est cæcis uitijs, non fraudibus, ecce
Te citat officij cura decusq; sacri.
Non decet indignis tantum usurpare decorem.
Magnus honor christi nomen habere dei.
Iã quoq; onus magnũ, magno succedit honori.
Esse quidem uirtus empta labore solet.
Mens tua q̃ citius superas assurgat in arces, — Sicut.
Mundanam debet, cernere militiam.
Vt cum laude bonus peragat sua munia miles, — Bonus miles christi iesu.
Se totum domino credidit ille suo.

Cunctis

Cunctis ductor habet quærendi fercula curam,
Ductaq; securis figere castra locis.
Deligit excubias prudens, quadratq; cohortes,
Prouidet & castris cornua quæq; suis.
Militis at durum cura est tolerare laborem,
Et satis esse putat dum statione manet.
Militat omnis amans, diuersaq; castra regentes,
Dæmon & christus, hostis & hostis habent.
Ille cupit tenebras proprijs infundere castris,
At pius illustrat pectora nostra parens.
Tu quem cura dei turbæ præfecit amicæ,
Sta precor ut fortem conuenit esse ducem.
Vtq; bonus christo similis patienter in omni
Obsequio, miles sis memor, arma geris.
His strenuum te ostende uirum, tuus induperator
Vsq; crucem duris perstitit ipse malis.
Aspice quam blandus rabiosos perferet ictus.
Quam crudis patiens morsibus agnus erat.
Vt uigil, ut fortis, curæq; ut prouidus uni,
Pertulit ob socios uulnera pulchra suos.
Hunc precor instantem pugnans imitere, ducisq;
Iussa feras animo tempus in omne tuo.
Præsidium dux ipse legit, curaq; paterna
Dispensat castris tela ciboscq; suis.
Tu cura ut uincas, curat dux cætera magnus,
Ille parat factis præmia digna tuis.

Nemo militans deo/ implicat se negocijs secularib⁹ vt ei placeat qui se probauit.

En qui pancratico subijt certamina nisu,
Quamuis decertet, nil nisi uincat, habet.
Pugnat, contendit, firmoq; incumbit amore,
Vt sit uincenti certa corona sibi.
Vtq; sit instanti uictoria parta labori,
Obfirmat totum per mala longa uirum.
Agricola, & curuo terram dum scindit aratro,
Sedulus, & pigrum stercorat imbre solum.
Semina dum spargit, dum iam crescentia purgat,
Inuigilans casto corpore totus adest.
Speq; grauem fructus grata fert mente laborem,
Quem bene de fido sperat habere solo.
At quibus empyrei cõmissa negocia castri,
Ecce magis claros nos decet esse uiros.
Constantes nos esse decet, recti q; tenaces,
Nec semel ostenso uertere terga bono.
Spes æterna uocat, nihil est q; bella recuses,
Dulce quidem est armis ocubuisse pijs.
Dux nequit hic falli, nequit hic & fallere, non est
Qui bona uincenti deneget ulla tibi.
Adde, q; & uerax, domino iurauit in uno,
Præmia rex meritis clara referre tuis.
Adde, q; & meritum donauit gratia, quamuis
Illa erat a ualuis sæpe repulsa tuis.
Præmia si quæris, meritis incumbe decoris,
Si meritum, charitem iam quoq; posce piam.

Nã & q̃ certat in agone non coronabit: nisi q̃ legitime certauerit.

Laborantẽ agricolã oportet primũ de fructibus accipere.

Intellige quę dico.

At charis in promptu est, & apertis excubat alis,
Si uelis accipies, est tibi uelle satis.
Sic tua de proprio pendet uictoria nisu,
O fœlix miles, quæ cupis illa potes.
Nec christi miles terrena negocia tractes,
Nec multis dominis posse placere putes.
In statione manes non es mutandus ab ipsa,
Nemo potest binis utilis esse locis.
Inspice quid uerbis mens feruida sentiat istis,
Non satis, ut cuperem, littera muta docet.
Tempore in hoc decuit, quod uox hæc tardius isset,
Iustum erat, hæc multis pandere sacra notis.
Concipe quæ uinctus uoluit tibi dicere Paulus,
Et picta ex animo fer tibi signa meo.

Dabit enim tibi dominus intellectum in omnibus.

Inspice quæ refero, dominus concidet amicus,
Vt capias uenis dogmata sancta pijs.
Vt tua mens sapiens circumuolet æthera, christo
Si seruis, Christus conferet ipse deus.

Memor esto dominum Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine Dauid secundum euangelium meum.

Tantum opus est, uero ne sis male gratus amanti,
Et subeant animo Christea facta tuo.
Esto memor, quanto surrexit numine Dauid
Filius, electis duxque, paterque uiris.
Vt deus hic, ut homo, placidis nos contegat ulnis
Vt uocet ad summi prandia uera boni.
Fide, potens deus est, frater tibi crede, iuuabit
Si possit, cupias quid magis? ecce potest.

Hic potuit cæco diffundere lumina Saulo,
Viuo ego, uiuificum quis neget esse deum?
Ille mihi ardentes animos inspirat, ut illi
Seruiat in plagis mens mea læta suis.
Alligor, excrucior, sub carcere noctis acerbo.
Sed pia quis domino clauserit ora meo.
Nulla potest rabies Paulinum uincere uerbum.
Nam deus hoc uerbo præstitit ipse suo.
Meq; pater summo præsens animauit amore.
Vt mea uox nullo concidat icta malo.
Afflictumq; caput, uiuas in uulnera uires
Præstat, & exemplo dat pia membra suo.
Illustrat patiens patientes, euocat Orco.
Exurgens populi, duxq;, deusq;, pij.
Supplicioq; crucis mirandum spirat odorem,
Immiscens nostris spemq;, decusq; malis.
Suscitat electum diuina in nuncia Paulum,
Constantiq; pium pectore firmat opus.
Nec me hebræa phalâx, Babilos, nec barbara ter(ret,
Gaudeo, dum nostro colligor ipse duci.
Si ruat hoc corpus, mens insuperabilis Orco
Spirat, adoratum non cruciata deum.
Ora premant hostes, firmo sub corde manebit,
Collaudans dominum sancta loquella suũ.
Dum licet, & linguæ propriũ sibi fundit honorẽ,
Allectatq; deo quos ualet ipsa bono.

In quo laboro vsq; ad uincula quasi male operans.
Sed verbum dei non est alligatum.

O utinam nostris uerbis occurrat Araxes,
Quæq; uolat Numido fragina turba noto.
Quiq; Hypanim, Bethimq; bibũt, istumq; uoracẽ,
Quæq; per Arctoos obriget unda lacus.
Vt dominum mundi mundus reuerenter adoret,
Agnoscantq; pium pectora iusta patrem.
Ipse ego discerptus, stygias uel mersus ad umbras,
Edoceam socios christea dona meos.
Quamuis sub cunctis patiar noua funera pœnis,
Dum tuba sim christi quolibet esse feram.
Vincla Nero credit, sed sunt mihi gaudia, uictus
Dum memoror, uincto gaudio nota deo.
Vincla putat quisquis uires male sentit amoris,
Ipse uoco nostras uincula delicias.
Dum subit in mentem ueri patientis imago,
Nil est quod uinclis non mihi dulce meis.
Nostra quies dolor ille dei, cæsusq; flagellis,
Dux beat infuso uiscera nostra deo.
Perq; nouos artus, pastoris maxima uirtus
Stillat in opino balsama uera modo.
Sentio, sed mirum non est mihi dicere donum,
Quod fidens christo uinctus amore tenet.
Ideo omnia sustinco. Ergo alacer, plexusq; lubens, quoscunq; labores,
Suspicio, ut domini dona beanda mei.
Propter electos. O pto etiã charos nota hæc mihi gaudia nostros
Noscere, dux lucem det precor esse parem.

Quosq;

Quosq; oriens fœlix uitæ prædestinat almæ,
Ad sceptrum thalami pertrahat ipse sui,
Omnibus alma salus a solo offertur Iesu,
Turpe chaos flammis expulit ille pijs.
Ille pati uoluit fraterno feruidus igne,
Multa pati famulos hoc decet igne suos.
Pro nobis passus, nostrum sibi poscit amorem,
Vtilis (heu) socio quis neget esse suo?
Ille per afflictus uarios ascendit ad astra,
Hæc similis natis est uia data pijs.
Hac iter est nobis ad ueri regna beantis,
Inuitat nostros signifer ille gradus.
Durum opus hoc carni, quæ tantum terrea sentit,
Sed fidit nostro principe noster amor.
Nam si cum domino morimur, moriente beato,
Et christi aduersas uincimus igne manus.
Vt moriens maculas fœlicibus abluit undis,
Et uitam uictis dat pius ille malis.
Quis uetat ut nostro uiuamus principe, passos
Atq; simul regno det simul esse suo.
Consortes pœnæ, sceptro regnabimus uno,
Semper enim iusti lex erit alma dei.
Hunc & apud terram fuerit qui fassus, & ipsũ
Agnoscet, uiuo rexq; caputq; polo.
Sin minus affixum clauis, si forte negasti,
Non est cur fastus approbet ille tuos.

Ut & ipsi.

Salutẽ cõsequãtur q̃ est in christo iesu cum gloria celesti.

Fidelis sermo

Nam si cõmortui sumus.

Et conuiuemus.

Si sustinebimus & cõregnabimus.

Si negauerimus.

Et ille negabit nos.

Despicietq; animos in maiestate superbos.
Qui non in plagis hunc coluere pijs.
Abnegat hunc, quisquis renuit perferre laborem
Pro Christo, & sanctis, quos fouet ipse, uiris.
Quem cum extrema dies, perfecto temporis orbe,
Venerit, e castris extrahet ille suis.

Si non credimus.

Qui Christo fidit, recte sibi consulit, & qui
Non fidit, summo nil nocet ille deo,

Ille fidelis permanet

Ecce sui similis semper constansq;, bonusq;,
Nunquam promissis fallere corda uolet.
Siue deo credas, caeca seu mente resistas,
Hoc ueniet, firmus quod uidet ante deus.

Negare seipsum non potest.

Quod promissit erit, recti nec poenitet unquam,
Expectanda malis funera, uita bonis.

Hęc cōmone testificās coram deo noli cōtendere verbis. ad nihilū em̄ vtile est nisi ad subuersionem audientium.

Haec sunt diuini foelicia dogmata uerbi.
Haec cura in socios dicere saepe tuos.
Non bello uocis tumidae, sed numinis ore,
Non est argutis uita paranda dolis.
Obtestare dei per, uiscera sancta, benigni,
Per numen rectos cuncta uidentis amans.
Per Iesum Christum, trinos qui sustinet orbes,
Ad sua qui praesens dogmata testis adest.
Vt moniti redeant ad uiua charismata, ne iam
Durati, ad stygias nocte ferantur aquas.
Sic poteris doctor, tumidos calcare sophistas,
Et clara stygios uincere uoce dolos.

Con

Contra uerbosos noli contendere uerbis,
Ne sacra per modulos, iura probare tuos.
Excedit rationis iter, lex nostra, fidesq;
Credit, & horrendis nil timet illa locis.
Vtilis interdum ratio, sed & infima, nec sit
Vt dominans, fidei seruiat illa sacræ.
Ne ferus urgentes de quolibet, implicet anguis,
Et male quæsitus sit sine fine modus.
Tu dignum te ostende patrem, castoq; decore,
Tractabis uerbis dogmata sancta pij.
Nec tua transiliat Christanum forma tenorem.
Sed uoce & factis esto lucerna tuis.
Quicquid agas, ut noster agas, syncera docentem
Subleuet, in passo Christea flamma deo.
Ne Christo uacuum pudeat legisse ministrum,
Sitq; tibi sacrum dedecus esse uirum.
Discute perplexas uoces. & inania uincla,
Est pietas firmo uera sequenda gradu.
Si semel admittas uariantia uerba, furentes
Pugnas, terrenis labra canina sonis.
Glischet in æternum uirus, uisq; alta ueneni
Serpet, ut æthereas obruat illa faces,
His tenebris uerbi uigor extinguetur, & urgens
Paulatim toto corpore Cancer erit.
Quin potius uigilans serpenti occurre furori,
Et resecca tensum principis ense malum.

Solicite autē cura teipsum ꝓbabilē exibere deo/operariū inconfusibilē recte tractantē verbum veritatis.

Prophana autē & vaniloquia deuita.

Multū enī ꝓficiūt ad impietatem: et sermo eorum vt cācer serpit

Ex quibus est Hymeneus & Phyletus.

Nec temere ista putes me formidare, Philetus,
Hymeniusq;, alti signa dedere doli.
Vidimus hos turbæ tendentes retia nostræ,
Iusq; pium sectis commaculare nouis.
Hi dum per cæcum metiuntur lumina uisum,
Conantes sensu claudere summa suo,

Qui a veritate exciderunt dicentes resurrectionem iam factam: & subuerterunt quorundam fidem.

Amisere decus fidei, terramq; sequentes,
Delusa ad stygias mente feruntur aquas.
Dictantesq; caput, sed non pia surgere membra,
Proh dolor, in dubiũ, spemq;, metũq; trahũt.
At licet hæc rabies diuinum euertere templum
Conspiret, firmo nil nocet illa deo.

Sed firmũ fundamentum dei stat habẽs signaculum hoc.

Stat fidei diuinus honos, fundamina christo
Quæ posuit, nullo subiacet ipsa dolo.
Saxa æterna uides, nullo ruitura sub æuo,
Stat deus, & dextris sustinet illa pijs.

Cognouit dominus q̃ sũt eius: et discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomẽ dñi.

Nouit & hos dominus, quos non grauis abstulit error,
Regna quibus nati iã parat alta sui,
Sciuit, & hos mundis qui miscent turpia sacris,
Hosq; manet factis ultima pœna suis.
Ergo decet, maculis, prauoq;, recedat ab omni,
Qui sibi torquentem non uelit esse patrem.
Ne mirum tanto si mens uertibilis orbe,
Decidat a ueris tam male lusa bonis.
Turba ingens, sæuusq; Sathan, & carnea moles,
Praua potest monstris perdere corda suis.

Succrescũt

Succrescunt, prauæ sanctis cum frugibus herbæ,
Sunt inter gratos mixta uenena cibos.
Vtilis at sæpe est rabies inimica, feroxq;,
Hostili castos dum probat igne uiros.
Quin etiam cernes in magna diuitis aula,
Vtilia in uarijs uasa fuisse modis.
Aurea sunt, & sunt argentea, lignea uasa,
Omniaq;, aptato rex iubet esse loco.
Vsibus hæc pulchris, in turpibus altera ponit,
Vtraq; lanx domino seruit habenda suo.
Fictile uas, auri naturam assumere ueri
Non ualet, at nobis uis data maior inest.
Ex carne hac aurum facies, fornace sub alta
Virtutis, terram tanta corona manet.
Fictile eris, si uis prolabi ad turpia uas, quod
Rex bonus infernis deputet ipse focis.
Si preciosus honos, si regia pocula gestis
Fundere, in obscœno non decet esse luto.
Aurea si placeant tibi nomina, surge, solumq;
Desere, & a uitijs improbe surge reis.
Vtile uas domino qui iam cupit esse beato,
Effugiat noctem lucis amore grauem.
Effugiat morbos animæ, fraudesq;, scelusq;,
Rex quibus aduerso discrepat ipse gradu.
At quoniam stimulis uarijs agitata iuuentus,
Plærumq; ad putridos ducitur, itq; lacus.
Effuge

In magna autem domo nō solum sunt vasa aurea ⁊ argentea sꝫ ⁊ lignea: ⁊ fictilia.

Quędam quidem in honorem: quędam autem in contumeliā.

Si quis ergo emūdauerit se ab istis.

Erit vas in honorem

Sanctificatum ⁊ vtile domino ad omne op⁹ bonum paratum.

Iuuenilia autem desideria fuge.

Sectare iusticiā fidē: spem: charitatem: & pacem: cum his qui inuocant dn̄m de corde puro.

Effuge uir sapiens iuuenilia uota magister,
Stent potius cordi paxq;, fidesq;, tuo.
Stet charitas, christis quæ te pia colliget almis,
Hymenidas abigens atq; Philetigenas.
Non pax contendit, charitas non tollitur, omnes
Docta pares, nunquam disputat alma fides.

Stultas autem & sine disciplina questiones deuita: sciens quia generant lites.

Ergo stulta uidens atq; insipientia uerba,
Quæ uisa in Christo nil nisi uirus habent.
Non bene suscipies, nam quid nisi iurgia, sæuam
Ac rabiem, nodis hæc peperere suis.
Verba stulta forum, uesanaq; prælia miscent.
Dum placitis proprijs corda superba iacent.

Seruū autem dn̄i nō oportet litigare: s; mā suetum esse ad oēs: docibilem.

At Christus durum, sola pietate, laborem
Fregit, & incursus patris amore feros.
Nunquam contendit, nullo tonat ille furore,
Nulla eius resono uisa querela foro.

Patientem.

Viuat in exemplo domini, qui seruit, ut ille
Mitis erat, famulus debet & esse pius.

Cum modestia corripiētem eos q̄ resistūt ueritati.

Non pugnet, nō surgat atrox, non litiget, eh, cur
O blatres, dominus dum silet ipse tuus?
Non opus est gladijs, charitas æterna furentem
Corripiet, uerbo uis erit alta pio.
Non decet ut duros desperes uellere morbos,
Horrida nam teneris saxa teruntur aquis.

Si quando deus det illis penitentiam.

Flat deus, & forsam uerbo correptus amico
Impius infernas non uolet ire uias.

Decussaq;

Decussaq; rei, misera caligine somni,
Agnoscet domini lumina sancta sui.
Excutietq; grauem terram, laqueosq; superbi
Dæmonis, & ueras mente sequetur opes.
Ergo, & dogma piũ, nõ iurgia pectore uolués,
Sit mitis socios qui regit ille suos.

Ad cognoscẽdam veritatem: & resipiscant a diaboli laqueis a quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.

CAPVT TERTIVM.

Mitẽ, non segnẽ cupio, cui numina cordi,
Sit uigil, in multis dimicat ille locis.
Ecce aduersa fremit Babylos, Syrusq; proterui,
Atq; sophistarum plurima turba furit.
Hos sub diuinam legem si miseris, extat,
Extat adhuc nostris qui ferus hostis erit.
Spiritus hoc quondam, postremis affore seclis,
Dixerat, hoc memori pectore semper habe.
Instabunt duris horrentia tempora morbis,
A pietate cadens degener orbis erit.
Tunc gens Christianos amittet terrea mores,
Nec pia suspiciet numina cæcus amor.
Terrã insanus amans, nõ fulgida regna requiret,
Pro summo uilis principe nummus erit.
Inflabit sæuos bullata superbia fastus,
Ausa uel in summum uerbera ferre chorum.
Hauriet ex Orco rabiem, qua numina tentet
Lædere, & horificis astra mouere sonis.

Hoc autem scito: quia in nouissimis dieb9 instabunt tempora periculosa.

Et erunt homines se ipsos amantes.

Cupidi.

Elati superbi.

Blasphemi.

Non

Parētibus inobediē-tes.

Non honor ætati dabitur, ruptoq; pudore,
Illudet iustos improba turba patres.

Ingrati: scelesti: sine affectiōe: sine pace: criminatores: incontinē-tes: immites: sine beni gnitate.

Ingratus uirtute carens, ac impius, amplum
Curret iter, nullis fœdera firma sacris.
Pax procul, & passis decurrent crimina rostris,
Dum mendax socium circuit ille suum.
Dumq; immitis, iners, odijs agitatus acerbis,
In sacras acies improbus arma mouet.

Proditores.

Sub fidei titulo, uiolentus proditor, umbras
Dum sequitur, laqueos fertq;, refertq; nouos.

Proterui: tumidi.

Hostis amiciciæ, temerarius, impius, illex
Turgidus, & sæui forma supercilij.
Inuidus, & fratres, mentito crimine, perdens,
Occultans uerbo nigra uenena pio.

Et voluptatis amatores magis q̄ dei: habē tes speciē pietatis: virtutem autem eius abnegantes.

Fæcis amans, cultuq; dolos, ac arte nefanda
Dum tegit, heu uires, tabida pestis habet.
Nam simulant pietatis opus, rumpūtq;, negātq;,
Virtutem, magni sacra fidemq; dei.

Et hos deuita.

Forte hodie & multis hanc possis cernere tabem,
His, qui uera cupis, non uelis esse comes.
Vt melius ualeas lethalia monstra cauere,
Accipe sub paucis hæc tibi picta notis.

Ex his enim sunt.

Frigida gens hæc est, quæ tristi obscura pauore,
Heu, simulat totum claudere corde deum,
Torua, supercilij flammis armata seueri,
Pallorem saturis quæ trahit arte genis.

Intrat

Intrat in obscuris domibus, penetratq; cauernas,
Et blando primum pectore dicit aue.
Paulatim fundens christum pariterq; uenenum
Immiscet fictis toxica dira fauis.
Inde ubi se tectæ stimulauit uerbere flammæ,
Ecce palam serpens tota uenena uomit.
Venatur stultas iuuenes, quibus instar Adami
Possint allectos illaqueare uiros.
Sexus & imbellis matura uincitur arte.
Fœmina sæpe furens ut leuis umbra uolat.
Adde, q, & culpis dum mens oneratur auernis,
Est facilis, cunctos ut bibat ipsa dolos.
Fluctuat infœlix, uarijsq; accomoda dictis,
In nullo sistens, discere semper auet.
Nec contenta bonum per nos didicisse magistrũ,
Qui tulit ad sensus dogmata uera pios,
Gestit & ultra aliquid, falsosq; audire docentes
Dum properat, gladijs concidit usa suis.
Ast illi obtextu ueræ pietatis, utrosq;
Mergunt impuro seq; suosq; lacu.
Discentes semper discunt nihil, & sine fine
Errant a uero tabida turba bono.
Nec mirum hoc monstrum nascẽti occurrere luci,
Sic habet aduersos quæ fuit umbra duos.
Iannes ægypto simul, & funestus Iambres,
Torsit in Hæbreum tela superba ducem.

Qui penetrant domos.

Et captiuas ducunt mulierculas.

Oneratas peccatis.

Qui ducunt varijs desiderijs.

Semper discentes.

Et nũq̃ ad scientiam veritatis peruenientes. Quemadmodũ autẽ Iãnes & Iambres restiterut Moysi.

Duxq;

Duxq; pij signis domini ostendebat honorem,
Præstigijs hostes unus & alter erant.
Tunc Noses christum, Petrũ referebat & Aron,
Vmbra Magi pariter tunc Pharaonis erant.

Ita & hi resistunt veritati: homines corrupti mente.
Ecce Simō, prauus Dositheus, & iprobus anguis
Hermogenes, socijs obuia turba meis.

Reprobi circa fidem.
Sunt, & erũt mihi crede lupi, sub imagine falsa,
Qui uitient uerbi candida sacra pij.
Qui Christo aduersi (ceu Moysi cæcus Iambres)
Signa uelint puri commaculare dei.

Sed vltra non proficient.
At non hæc stygij nox est mansura ueneni,
Sed radio uerbi corruet icta sacri,
Lux diuina procul nebulas effringet inanes,
Vt toto passus regnet in orbe deus.

Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut & illorum fuit.
Detectisq; dolis charitas syncera, fidesq;,
Fulgescet, fractis igne potente lupis.
Istorum & rabies fuit, ut manifesta Magorum
Concedet uinctas in pia iura manus.

Tu autem assecutus es meam doctrinam.
At tu dissimilis qui ueri signifer almi,
Ebibis a Christo dogmata pura meo.
Hæc dabis, hæc alijs constanti pectore, quo non
Dissonet a uerbis impia uita bonis.

Institutionem:
Optimus es testis, fuerint quæ dogmata Pauli,
Instituí socios qua pius arte meos.

Propositum: fidem:
Vt semper fixo teneam cœlestia uoto,
Vt mea fax ardens & sine labe fides.

Vt fuerim constans, & nulla percitus ira,
Vir mitis christi principis acta sequor.
Vt prodesse parans ipsis, uel hostibus insons
Persisto, & nullis mens mea uicta malis.
Meq; sub Antiocho, Lystris, Conijq; uidebas,
Pro domino cœli, uulnera multa pati.
Testis eras, quum me uario tentante furore
Christeus, inuicto pectore, miles eram.
Quum deus incolumem supera uirtute docentem
Protexit, dextris sustinuitq; suis.
Nec mea de sæuo ueniebant uincula fato,
Dura ue nascenti lex dabat ista mihi.
Non me per facinus iudex plectebat iniquum,
Exulat a factis noxq;, scelusq;, meis.
Virtuti merces noster labor, hos mihi fructus,
Has chariti grates perfida turba dedit.
Nam quicunq; cupit Christanam uiuere uitam,
Exemplum christi, gestaq; sancta sequi,
Compatietur, erit uitijs infestus & umbris,
Et nocti, in lucem quæ fera bella mouet.
Præparet impauidam, tolerāda ad uulnera frōtē,
Qui recolit domini uulnera sancta sui.
Semper enim mundus, cultores opprimet almos,
Excrucians nati semina sancta dei.
Hæc tamen in lucrum cedet patientibus æstas,
Vtile ob æternum est uerbera ferre bonum.

Improba

Longanimitatem:

Dilectionem: paciētiā: persecutiones: passiones:
Qualia mihi facta sunt Anthiochie Iconij Lystris.

Quales persecutiōes sustinui / et de omnib9 eripuit me dominus.

Et omnes qui pie volunt viuere in christo iesu persecutionē patientur.

Mali aũt hoies et se-ductores ꝓficiẽt in pe-ius:errãtes ⁊ in errorẽ mittentes.

Improba sed rabies, si prospera cedet in ignes,
Sub duplici pœnæ nomine plexa nocens.
Exitus acta probat, non admirere scelestos,
Tempora pro uotis læta uidere suis.
Instat amara dies, scelerataq; gaudia luctu,
Et finiet iniustos, noxq;, dolorq; prement.

Tu vero permane in his:quę didicisti.⁊ cre dita.
Sunt tibi sciens a quo didiceris.

Surge animo constans, meliora in tempora serua
Te precor, & passum sis memor esse deum.
Esto uigil, uenis & nostra hæc dicta reuo[illegible]e,
Nec dubita a domino iussa fuisse tuo.

Et quia ab infãtia sa-cras litteras nosti:q̃ te possũt instruere:ad sa lutẽ p fidẽ q̃ ẽ in Chro iesu. ois em̃ scriptura diuinit⁹ inspirata vti-lis est ad docẽdum ad arguendũ:ad corripiẽ dum:ad erudiendum in iusticia. vt perfect⁹ sit homo dei:ad omne op⁹ bonũ instructus.

Scis tibi ab electo ueracia dogmata Paulo
Credita, quæ a uiuo traxerit ille deo.
A pueris usq; huc, sacrum suxisse liquorem,
Vitalemq; cibum, littera sancta dedit.
Hac potes expreßum uigilans agnoscere christũ
Haurire ad potum flumina uiua sacrum.
Hac potes & ditem uitijs calcare peremptis.
Arguere, & ueris uile sophisma notis.
Hac & terrenas expellere protinus umbras,
Ad domini rectos munia ferre gradus.
Vtilis ad cœlos hæc est uia, lumina doctus
Si sacra audito ter meditere deo.
Purgatusq; fide, ueroq; instructus amore,
Illustres factis teq;, tuosq; pijs.

CAPVT QVARTVM.

IAm te, igitur magni p numina sũma paren-
Per iesu Christi uiscera grata rogo. (tis,
Qui iudex uiuo taxabit crimina uerbo,
Quum ueniet terris ultimus ille dies.
Obtestor Christi, per regna potentia, nostri,
Imperium cuius tempus in omne manet.
Fortiter ut ueræ fœlicia dogmata uitæ
Prædicet, & uerbum uox tua clara pium.
Firmus in aduersis, gladio non territus ullo,
Da socijs magni dona beata dei.
Insta, urge, & uerbum toto da tempore uiuum,
Apta ad laudandum quælibet hora deum,
Tempus erit, cum fructus erit, spesq; ipsa salutis,
Poscet, in effuso corda mouere bono.
Argue uir stolidos, christoq; accensus amante,
Ingratas mentes ad pia facta uoca.
Increpet, & nimio tua uox fraterna uigore
Illum, qui stygijs dat sua corda procis.
Vt nisi per monitus, correcta exurgat, amicos,
Turba iacens, almo pondere uicta gemat.
Sed patiens simul atq; docens, ne iurgia tentes,
Sed blandus sacris integer eloquijs.
Funde pios radios, Christanaq; semina, curans
Dum potes insidijs obuius esse malis.
Nam ueniẽt (mihi crede) dies, cum dogmata sana
Rideat, & fictas gens sibi poscat opes.

Testificor corã deo et Jesu Christo q̃ iudicaturus est viuos & mortuos.

Et p aduentũ ipsius et regnum eius.

Predica verbum.

Insta oportune: importune.

Argue.

Increpa.

Obsecra in omni paciẽtia.

Et doctrina.

Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt.

Ecce erit, ecce animos, somno regnante, superbos,
Sub uitijs uinctos improbus hostis aget.

Sed ad sua desideria coaccruabunt sibi magistros prurie͂tes auribus.

Inq; cupidinibus uarijs, ac fæce sepulti,
Doctores cupient ad sua uota dari.

Et a veritate quidem auditū auertent: ad fabulas autem conuertentur.

Non qui diuini doceant pia lumina uerbi,
Sed uanas teneris auribus illecebras.
Argutumq; magis, sed non magis utile quærent,
At magis ad morbos proxima uerba suos.
Auersi a uero, fucum aduertentur inanem,
Hos fuge, si ad magnum uis pius ire deum.

Tu vero vigila in oi͂bus: labora.

Nitere in aduersum uigilans, ueraxq; labora,
Vt tua sint puro corda parata deo.

Op⁹ fac euangelistę.

Præconem uerbi te uoce, & corde beati,
Fac precor, & factis lux micet alma tuis.
Nec te uerbicolam, fallacis gloria famæ
Incitet, at casto pectore purus amor.

Ministeriū tuū imple

Tum poteris animis cœlestia figere dicta,
Si tua sit uerbo consona uita pio.

Sobrius esto.

Perge precor, uerumq; docens, imitare magistrū
Ad christi obsequium quem deus ipse uocat.

Ego em͂ iam delibor.

Hactenus ipse comes, bello pugnauimus uno,
Auxiliumq; tibi, ceu mihi Paulus eram.

Et tēpus resolutionis meę instat.

At fœlix, grato ueniens iam uictima Christo,
Libor, & optandi funeris instat onus.
Instat honos, obeoq; uolens, non conscia culpæ
Mens cupit, ad dominum sera uenire suum.

Certaui, uici, cursum, munusq;, peregi,
Et fidei sanctæ ductilis, urna fui.
Nunc superest, claræ fulgentia serta coronæ,
Præmiaq;, a domino accipere alta meo.
Quod potui feci, dextra omnipotentis, & ipsa
Plus mihi quam potui uir meruisse, dabit.
Munera grata quidem, nõ præmia debita posco,
Nil nisi de supero numine Saulus eram.
Debeo quod refero, nam qui me deligit, ille
Vires ut possim tanta referre, dedit.
Qui Saulum fecit, Paulum, me uincere fecit,
Ipseq; uincenti dat sua dona mihi.
Labitur ex alto Sol, aspiciendus olympo,
Et lustrat patulas claras ubiq; domos.
Qui uoluit lucem, ualuis hanc traxit apertis,
Et meriti nomen, pandere limen, habet.
Sole deus maior, clausas non pandere portas
Si uolui, flammis hoc dedit ille suis.
Manca erat ad meritũ uirtus mea, dat pater altus
Iusticiam, in factis & facit ille meis.
Sed quia uir poteram flammis obstare refusis,
Excepi, & passo lumina grato sinu.
Hoc uoluit iudex, meritis ascribere nostris.
Scit licet illapsi muneris esse dei.
Sic uicisse uiris uerum accepisse docentem,
Ac sua non radijs corda negasse pijs.

Bonũ certamẽ certaui: cursum cõsumaui: fidẽ seruaui. in reliquo reposita est mihi corona iusticię, quam reddet mihi dominus.

Et meritum uincentis adest, quia uertere noram
  Arbitrium, & Christi funere liber eram,
At bene q; uici, radijs pia gratia fecit,
  Quæ pius hoc fecit, uincere q; uolui.
Nam præuenit ope pansurum limina, iuuit
  Et pariter iustum sic deus agit opus.
Et sua dona pius facto non præmia nostro
  Debita, per uerbum dat deus ipse suum.

In illa die iust⁹ iudex

Non tamē hoc mundo, nā quicqd uulgus adorat
  Est nihil, in terris nil nisi, nomen habes.
Sed dabit in cœlis totum requiescere motum,
  Quum iustus iudex iusserit adueniens.
Quum pia mens, pulchro sociabitur enthea uero
  Duxq; aderit membris tempus in omne suis.

Non solū aūt mihi: sz & his qui diligunt aduentum eius.

Vincētē in christo manet hæc mea gloria magno
  Hæc manet, & claros certa corona uiros.
Illæsa & uitijs seruant qui corda tyrannis,
  Seq; pios domino templa dedere pio.
Qui cum turpe scelus puro auersentur amore,
  Sumunt uenturo gaudia sancta deo.
Horum de numero, q; sis charissime opto,
  Quem deus aduentu deligat ipse suo.
Tu tamen interea factis insiste decoris.
  Nitere, & hac sensus fæce leuare tuos.
Fige oculis Christum, qui conspicit omnia, quiq;
  Te reget, hunc animam si geris ante tuam

Ad me

Ad me quam primũ uenias precor, obstat acerbus
Carcer, ne uultus sit mea charta meus.
Sunt, & quæ cupiam uiua tibi dicere uoce,
Hostia quam nostro perferat ante deo.
Infœlix Demas, uano me liquit amore,
Post abiens miseri gaudia falsa soli.
Cr escẽs ad Galathas, Titusq; ad flumina Draui,
Christanã lucem quo tuantur eunt,
Stat Lucas, uerbiq; comes, sociusq; laboris,
Quem bonitas uinclis detinet usq; meis.
Duc ueniens Marcum comitem, nam conuenit illi
Dulcia de passo dicere multa deo.
Tychicus Ephesias nuper demissus ad oras,
Vtilis, & longo tempore notus abest.
Est & apud Carpum nudi iam penula Pauli,
Vt tecum referas horrida poscit Hyems.
Ferq; meos libros, charitis monimenta beatæ,
Qui tibi post Paulum pignus amoris erunt.
Sunt in membranis ingentia uota figuris
Picta, rogo in primis si potes ipsa geras.
Quæris ubi ille faber nunc sit ferrarius, ecce,
Me solum in medijs deserit ille lupis.
Ostenditq; malum, non fecit, nam neq; iustus
Læditur, ostenso ni uelit ille malo.
Virtutisq; tenax animus, non uictus ab ira,
Ludit in opino uulnera passa bono.

Festina ad me venire cito.

Demas enim me reliquit diligẽs hoc seculum & abijt in Thessalonicam Crescẽs in Galathiã. Titus in Dalmatiam.

Lucas ẽ mecũ solus.

Marcũ assume & adduc tecũ. est enim mihi vtilis in ministerio. Tychicum autem misi Ephesum.

Penulã quã liqui troade apud Carpũ veniẽs affer tecũ: & libros: maxime autem membranas.

Alexãder erarius multa mala mihi ostendit

Sic quicunq; parat, patientem perdere, uoto
Fallitur, inq; ipsis dat bona mira malis.
Nec liquisse satis fuerit, uelut impius hostis,
Vtq; Nero, in plagas infurit ille meas.
Huic deus extribuet, diris sua præmia factis.
Hunc tu si fugias dæmonis ora caue.
Hunc fuge, ut arsuras inferni mantios aras,
Nanq; cupit, ficto fallere corde deo.
Improbus, ac expes, furijs agitatus iniquis,
Ad summum, dictis restitit ille meis.
Restitit, at christus uero propugnat amante,
Ipse comes nobis robur & auctor adest.
Cætera turba metu, sæuas ad Cæsaris aras
Destituit, Paulum puluere mota suum.
Accidit humanum, non hoc deus imputat illis,
Sed uires animis mittat, & arma pijs.
Nam me si solum, sic deseruere docentem,
Est, & erit Christi gloria magna mei.
Qui super assistens diuina mittit ab arce
Robur, & illapsu dat mihi tela suo.
Vt per me, uerbi præconem sentiat alti
Mundus, homo uiui gaudia uera dei.
Et ueræ ad gentes dimanet dogma salutis,
Mergat, & irrisos Tybridis unda deus.
Ac tandem princeps somnos æxuta Numanos
Gaudeat, imperio Rhoma beata pio.

Reddet illi dominus scdm opera ei⁹. quē et tu deuita: valde enim restitit verbis nostris.

In prima mea deffēsiōe nemo mihi affuit. sed oēs me dereliquerunt.
Non illis imputetur.

Dominus aūt mihi astitit: & cōfortauit me.

Ut per me predicatio impleatur.

Et audiant omnes gentes.

Sic deus eripuit me, sæui a fauce Leonis,
Datq; potens, uerbo semina uiua suo,
Fortescitq; magis pietas, charitasq;, fidesq;,
Et uicto Christus tenditur orbe meus.
Hactenus hic noster seruator, quum sibi seruum
Sit placitum, lethi fine uocare pij
Aethereas dux ipse domos, cœlestia regna
Conferet, & summi dona paterna boni.
Is mihi iusticiæ radijs affulsit, & afflat,
Hic tibi det noto uiuere dulce deo.
Tuq; tuos comites, Paulina uoce salutans
Dic precor, ut ualeant, ante hyememq; ueni.
Te precor ante hyemem, si sis tibi charus, ad esto,
Ne te cum uenias, aspera turbet hyems.
Tolle moras, semper nocuit differre paratis,
Tolle moras, clara quis timet ire uia?
Ni properes, crudescit hyems, pontusq;, polusq;
Surget, & e medio uasta procella salo.
Nunc iter est, propera, ne te nox horrida frater
Occupet, ante niues, recta tenenda uia est.
Nox, Hyemisq; furor, diuina petentibus obstant,
Tempore sub cæco quis bene carpit iter?
Qui christum quæris propera, sub Sole micanti
Quære hunc, ni properes, te fera claudet hyēs,
Post hyemem Paulus non est tibi, respice frater
Littera in arcanis quid gerat ista suis.

Et liberatus sum de ore Leonis.
Liberauit me domin⁹ ab omni opere malo.

Et saluum faciet in regnum suum cęleste.

Cui sit gloria in sęculā sęculorum. Amen.

Saluta Priscam. &c.

Festina venire ante hyemem.

Post uitium facilis non est uia, ni pius Auster
Nos leuet, occludens limina morbus habet.
Ante hyemem uitij, glaciem, tenebrasq; furorũ,
Quære deum, tenebris discrepat ille malis.
Sole petendus amor pius est, pia mater amoris
Alma fides, hyemi dissonat ipsa feræ.
Si semel increscit tempestas, frigus, & umbra,
Perq; hyemem tumidas concitat æurus aquas,
Durũ iter est, horrore graui peregrinus anhellat
Nauita barbarico cum furit unda freto.
Si semel irrepsit somnus, uitiumq;, geluq;,
Criminis, ad Christum pigrior est animus.
O bsta hyemi sceleris, sero medicina paratur,
Cum mala per longas aucta fuere moras.
Vlcera sæua quidem, prisco fœtentia tabo,
Irrident, medicas non ualitura manus.
Sic uitium morbusq; animæ, si frigore toto
Sæuit, & hybernis pontus ut horret aquis,
O pprimit, heu, mẽtem miseram, sensusq; natãtes
O bruit, & uacuam dat tibi rector opem.
Quære deum, dum clara dies, dum tẽpus apertũ
Solibus, hyberno nec gemit unda noto.
Ecce deus, dextris uenientem exceptat amicis,
Si uelis ad passum corde uenire deum.
Si uelis, ante hyemem tuta est uia, nunc tibi miles
Cuncta fauent, portus, cærula, cymba, deus.

Sol micat, & zephyris spirãtibus æquora parẽt,
Et leuis a dextris puppibus aura uolat.
Nunc iter est, quid perdis iners data tẽpora classis?
Surgit Hyems, propera, dũ tibi tempus adest.
Ecce deus, sceleri ueniam nũc præstat, & umbræ,
Et cadit a christo perfida culpa meo.
Nunc oleum, nunc sacra iuuãt, medicusq;, salusq;,
Quodq; deus cupiat tergere uulnus habes.
Nunc charitas uiuis ægroto est prouida flammis,
Nunc pauidã, ostens o est qui regat igne ratẽ.
Nũc propa, ãte hyemẽq; ueni, ne turbidus Auster,
Sæuiat, extremus ne ruat ille dies.
Si semel ille uices motu has concludit adempto,
Et uenit ad metam iam breuis hora suam.
Si semel auditur supremo buccina cantu,
Et tua sub gelido puluere membra silent.
Non medicus, non ulla salus, oleum ue; calorue,
Non spes, quæ uiuum captet ab ore deum.
Aeterno interitu nox ingruet ultima, gensq;
Improba, sub duris concidet icta malis.
Nunc locus est, rectorq; uocat, pete cærula remis,
Stat charitas uoto, portus, & aura, tuo.
Festina ante hyemem, ne te ferus implicet horror.
Sitq; reuertendi, summa negata tibi.
Festina ad christum uitali ductus amore.
En pius attrito turbine perflat amor.

Festina

MVSA PAVLINA.

Salutāt te Eubolus et Pudens & Linus.

Et Claudia: & fratres omnes.

Dominus Jesus christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscū. Amē.

Festina ad Christum, nec te mala uota morentur,
Ne furor hybernæ te male perdat aquæ.
Eubolus, Linus, atq; Pudens, comitemq;, patrēq;,
Te uera in summo pace salutat hero.
Claudia te charum Christana pace salutat,
Atq; omnes socij turba pudica mei.
Pax tibi sit, Christiq; salus, & gratia, sitq;
Laus infinito tempus in omne deo.

FINIS MVSAE PAVLINAE
Aluari Gomez in epistolam ad
Timotheum Secundam.
Ac omnium aliarū,
quas idem Au-
tor expo
suit.

Cōmunis

ALVARI GOMEZ AD BEATISSIMUM PATREM, CLÆMENTEM SEPTIMUM, PONTIFICEM MAXIMUM, EPISTOLA, IN MUSAM PAULINĀ.

ALVARI
GOMEZ AD BEATISSI-
mum patrem, Clæmentem
Septimum, Pontificem
Maximum, episto
la, in Musam
Paulinā.

✠

COMMVNIS THEOLO gorū sententia, est beatissime pater, dei optimi maximi opera, sanctius ipso silentio, quam elocutiōis obsequio, uenerari. Quis enim maiestatis illius incomprehensibilem decorem, aut pro tantis beneficiorū cumulis, debitas grates, uel eloqui possit, uel mente concipere? Nimirum ut caligat humanæ frontis oculus ad Solem hūc uisibilem, sic & ineuitabilius humanæ mentis acies, ad æternos inexhaustæ bonitatis radios, nimio pressa fulgore tenebrescit. Cæterū, & si lippus noster animus, ut in pleno fulgētissimi Solis aspectu, in diuinorum mysteriorum contemplatione, cæcutiat, ad arcanas tamen admirabūdi spiritus uoces inuitāt nos, & ī accessa ipsa mysteria. Sic unius numinis uirtus in supereminētem pulchritudinis suæ suscipiendam ueritatē, imbecillitatis nostræ oculos auidos trahit. Rursus & ipse infinitæ

infinitæ lucis decor inæstimabilis ob incompræhensi candoris flammã, propellit eosdem. Nunc per uarias extrarij huius processus intuitiones, ad cataphasin excitat, nunc deterret, nunc apparet, nunc occultatur, & mirabilis deus in sanctis suis, mirabiles quoq; ad fœcundam meditationem uias præstat. Vt cum inuisibilia dei, per ea q̃ facta sunt uisibilia, perspexerit: nõ superbiat subtilissimus indagator, nec ab intacti luminis collatione repulsus, aut desperet, aut inuideat, sed uterq; admiretur, & gratias agat illi uni, per quem facta sunt omnia, qui per singularem munificẽtiæ suæ uirtutem, atq; occultas intuitioni nostræ uires, nunc cogit tacere, nunc loqui. Hinc est, ut, & si ad continuã dei laudem astringamur, uocemur, impellamur etiam & indocti homines, ad præconium tamen inenarrabilis diuinitatis nõ sufficiat, doctissimus hominum. Hinc etiam, & si constat omnibus unde, qui maximum supra uires onus assumpserim, accusari possim temeritatis, iusta satis culpæ redemptio, quia si tacerem, erat, unde ingratitudinis. Nam quis erit tam uecors, tam obtusus, qui si incomparabilem optimæ bonitatis effusionem, in recreandis, in sustinendis, in dirigendis, in beatis ac beandis hominibus meditetur: ad gratiarum actionẽ spiritalibus incendijs agitatus, nõ protinus soluatur in uoces? At quis tam fœlix, ut uerbis intellectionẽ assequatur, & pariat quæ concepit à domino? O ineuitabiles humanæ sortis angustias, in susceptis siquidẽ à conditore nostro beneficijs, si taceamus, ingrati sumus, si loquamur, audentes, si obliuiscamur, fatui, si profundius cogitemus, stupidi, sic ut uelut

agri ob ubertatem steriles, ac in medijs fœtibus infœcundi, obmutescant docti, loquãtur muti, & ignorãtes fiant, qui plus intellexerũt. Silendum est igitur pariter, ac loquendũ. Silendum, inquam, ne loquamur indigne, loquendum, ne in grati uideamur: ac uacui ante conspectum summi principis apparentes, tanquam donorum beneficentissimi patris, immemores: abdicari, mulctariq; hoc ipo ĩtellectu mereamur, qui admotis ab Spiritu Sancto facibus, inter nocturnas nebulas, & feralis ignorantiæ copias circumserpentes, quasi per columnam ignis nos ductat ad arcana ipsa silentij. Et enim, si originis nostræ primordium, atq; auctoris unici di uitias, in erogata, opificio suo, uirtute, cõtemplamur: ut ex nihilo sumus: ut uiuimus: ut spiramus: ut ratione utimur: apti ad intelligentias, puris oculis in fine coequabiles, ut demũ post concessum totius orbis imperium, post illapsas cha rites, ac inspirata mentibus nostris sacra, paternæ bonitatis stillicidia, per illapsi numinis ineffabilem unionem, detur no bis unum esse cum deo. Si admirandum illud nunquam satis laudatæ pietatis officium, pensitamus: ꝙ ob patrias, propriasq; culpas, pestilenti morbo, languentibus nobis, deus uerbum, per quem facta sunt omnia, non ultra passus, conditas in habitacula cœlorũ illustres animas, alta nocte frau dis obtenebrescere, ipse ad terras descendit è cœlis: ut doctor esset, qui & dominus erat, atq; aperto ueritatis itinere, in æternum sui sanguinis præmium, obduratas malitiæ nostræ tenebras, una cum inferni regni portis effrĩgeret. Quis tentabit eloquium? Quis tantum innare pelagus non formidabit?

dabit? Quæ uoces, Quæ uerba sufficient? Qui cõceptus? Quæ intellectionis imagines satis erunt? Quæ affectuum potẽtia? Qui rationis oculi audeant se tantæ lucis fulgoribus immiscere? Quæ nam obsecro humani sensus acies? Quæ lingua actura gratias pro creatis ex nihilo hominibus semiterreis, & semicœlestibus, aut dignitatem suam, quæ in autoris gloriam tota uergitur, aut debitum suum, aut gaudia sua poterit explicare? Quæ beatum peccatorem enuncians non turbabitur? Quæ deum mortuum, nõ obstupescet? Vnde rogo tam iustis, tam debitis, tamq; non prætermittendis laudibus initium sumet, qua medium peraget, quo finem sperabit? Silebit igitur, & infirmitatis, ac obligationis suæ memor, diuinis tantum seruiens spirationibus flagranti synceritatis thuribulo, cõcremabitur. At cum scriptum sit, confitebimur tibi deus, confitebimur & inuocabimus nomen tuum, narrabimus mirabilia tua, cumq; officium linguæ sit, & confiteri, & inuocare, & narrare, quis linguam comprimet? quis non loquetur? Quis inter tantas spiritus sancti dotes, inter tot donorum preciosa charismata, si à diuinis laudibus temperet, si elinguis iaceat, nõ timeat proferri aduersus se, illud oraculum. Ve mihi quia tacui. Sed licet ulla utriusq; hominis acies, in luce suppremi luminis figi nequeat: & laudare deum homines in se ipso nõ possimus, quem laudare sine intermissione tenemur, concedit tamen castissimæ affectioni uiã, lux ipsa inaccessibilis, hanc scilicet, in creaturis ipsis laudare creatorem. Sic excusat nos à temeritate, propinquitas: ab ingratitudine, pietas: & in creatarum uir

tutum

tutum collaudatione, humilis animus gratum facit religionis obsequium, qui & si infinitum debeat, satisfecisse pro uiribus arbitratur, cum se sentit præstitisse quod poterat. Eia igitur Clæmens septime, Pontifex Beatissime, in cuius creaturæ præconio, uirtutem optimi maximi creatoris (humanitatem Christi, & Christi matrem semper excipio, prima solis iustitiæ sanctuaria) dignius admirabimur, extollemus, magnificabimus, quam in Saulo illo Christi persecutore, quem blasphemũ, occisorem, sanguinarium, & in sanctos fratres insidias molientem, in Christianæ religionis architectum, dominus mutat. Vt hinc appareat potẽtia simul & clæmẽtia summi imperatoris, q̃ Paulum fecit è Saulo. Admirabile est audire Ioannis asperitatem, cum tener puer, excellenti, & inaudita hactenus sanctimonia, agebat uitam inter lustra ferarum: admirabilis illa parcitas cibi, quod locustas, & mel syluestre tantum sumebat, qua & stetit aduersus Hærodẽ, gloriosa constantia. Sed admirabilius quippe dum quæ ille in eremi quiete, innocens faciebat, in mũdi strepitu, & (si Chrisostomo creditur) uiliore uictu peraguntur à Paulo: qui ad Christi gloriam, tyrãnos corripuit plures: & sæuiores eos tempsit, & horribiliores, sed & hoc admirabilius, in tertio cœlo uidere Saulum, fœcundissima altricis diuinitatis ubera, hoc ore suggẽtem, quo nuper blasphemauerat, his oculis, hoc pectore, pertractantem Empyreos recessus & iustissimi patris arcana ineffabilia, quo spirãs minarũ & cædis, in patiẽtes agnos, cũctis lupis horrẽtior, debacchabatur. Illius siquidẽ fœlicissimã sanctitatẽ, in ma-

Incipiũtur laudes Pauli Apostoli.

in maternis uiſceribus, gratia pollicebatur. Huic autē effuſus iuſtorū ſanguis, & in dei mēbris, hoc eſt in dei ſanctis, ut ſic dixerim, patrata deicidia, non fauorē domini, non angelorum gaudia, ſed æternæ mortis incendia promittebāt. O autor Pauli, quam minus dicam, ſi autor cœli dixerim, uoſq; philoſophi, uos altiſſimarum rerum indagatores, cœlum ex nihilo deus fecit, & mirū dicitis: Paulū fecit è Saulo, & non obſtupeſcitis? Comtemperationes elementorum, herbarum, fructicumq; uirtutes, ſyderum curſus, cœlorum motus, & totius uniuerſi compoſitionem, ordinē, decorēq; inſpicientes admiramini, uidetis Saulum & non admiramini? O Saule admirabilis. O Paule fœlix, perpēde ex hoc dignitatis tuæ gloriam, quod in laudem tuam, recitantur & crimina, Sed quæ iſthæc ſunt crimina? non luxuria, non ſuperbia, nō auaricia, non idolorum ſeruitus, aut id genus monſtra, ſed incredulitas, ſed ignorantia, ex qua uenit illud in Chriſticolas odium, de quo fuit & miſericordiam cōſecutus, quia ignorans fecit in incredulitate. Videamus nunc quæ nā uirtutes, ꝑ infuſionem gratiæ, ſucceſſerūt his uitijs in illo, de quo ueritas ait, quia uas electionis eſt mihi. Nimirum ut de alijs taceam, obedientia contra incredulitatē: charitas, contra odium: & aduerſus ignorantiam, ſapientia.

De obediētia Pauli.

Succurrit igitur obedientia in primis, & hæc quidem non ficta, non reſponſans, non reſiſtentis animi, ſed illius, qui de ſe ipſo dicat, & uerum dicat, uiuo ego, iam non ego, uiuit uero in me Chriſtus. O inauditā à ſæculo metamorphoſin. O admirabilem diuini hominis obediētiam, qui arbitrium

propriæ

propriæ uoluntatis exutus, sic se in alterius libentiã transformauit, ut nõ solum uiuat per alterum, sed alteri uiuat, & adhuc ultra progessus, mortuus sibi uiuat in altero. Nonne uides Saulum illum ecclesiæ uastatorem, ad Crucifixi agni genua deuolutum, nefandos antiqui sceleris habitus, ac tabidæ carnis terrenos sensus, tanquam lectas ex hoste manubias, exurere cãdentibus flammis, & solitæ incredulitatis perfidos cineres, cõstantissimæ fidei flatibus abolere, mori corpori, mori tenebris, more obstinationi? Eundẽq; ut singularem Phœnicem, per resurgentis Christi uirtutem, excitatũ: uiuere spiritui, uiuere luci, uiuere fidei, uiuere deo, & obedientem patri, usq; ad martyrij palmam speciosissimam Christianæ humilitatis imaginem exhibere? En patientissimus miles, imperatoris uirtutẽ imitatus, non bestias formidat, non horret carceres, nõ persecutorũ minas, non lictorum furias, non carnificum gladios, non Neronẽ, non tartara tremit. Sed humana tenens cuncta sub pedibus, nil timet nisi diuelli à Christo, nil amat nisi Christum, nil quærit ultra, nihil extra Christũ, pene dixerim, nihil est nisi Christus, non quia persona Pauli, persona sit Christi. Sed quia (si tentemus loqui quæ sunt ineffabilia) per deificatæ, uel saltem deo actæ uoluntatis tenacissimã, simplicissimãq; adhæsionem, unus cum deo spiritus factus, nihil sit minus quam Saulus: nihil magis quam Christus. Vt sic è Saulo in Paulum, è Paulo in Christum uersus, rarissimum puri amoris specimem de se præbeat: ut inclytum, ita etiã mix credibile fidelibus speculum, O grande, & admirandum

SS per se-

per sæcula sacrificiũ, quo offertur uoluntas Sauli, & a du
sta incredulitate purescit Paulus. Respexit dominus super
munera Abel de adipibus ouiũ primitias, offerẽtis qbus ocu
lis, quo dulcissimæ paternitatis obtutu credemus cũ respe-
ctare Paulũ exuentem se arbitrij sui sceptro, nudantẽ uisce-
ra, & dominicæ uoluntatis mucrone, irrationalis appeten-
tiæ exta resecantem interiorem Saulum, hoc est seipsum, ul
tricibus flammis apponere. Magna fuit Abrahæ fides, ma-
gna obediẽtia, Qui filium pater solatium unicum ferè iam
conclamatæ senectutis, ad Pauentes aras sacrificaturus ac-
cedit. Sed nouerat iubentis auctoritatem, iam in ualle Mam
brea nescio quid uiderat supra hominem, iam ex uisione an
gelorum, ex multis signis innotuerat illi diuina potẽtia, uel
ob hoc solum, ꝙ insperatam sobolem dederat senectuti. Spe
rabat sup orbitatis uulnus, solari ab eodẽ, q̃ præter ius na-
turæ fecerat patrem, At noster Saulus non tres uiderat, non
unum adorauerat, immo ignorabat prorsus quem sic per-
sequebatur, & ecce inter spiratas furias, & imbutos chri-
stiano sanguine sensus, ad primum diuinæ uocis auditum:
sedulus inquit, domine quid me uis facere? O insperatã ho
minis promptitudinem. O cor flammis supercœlestibus pa
ratissimum, primo auditu dominum confitetur, exuit se se,
mentem offert, & æternum in illius uerba iuratus, uolun-
tatem quærit domini sui. Non petit informari per angelos,
cuius ista uox fuerit, nõ disputat iura dominij, non uentilat
sacramenta christiana. Non postulat crassæ legis intelligen
tiam, in cuius propugnatione, obsurduerat. Iam ad crassica

uerita-

ueritatis, non causatur dei nũcium Mosen, non arcæ reliquias, non cœli dapes, non marmoris undas, non auorũ uictorias, non gloriam templi, non pacta Solomonis. Non cũctatur, non dubitat, non procrastinatione differt. Sed statim, ac repẽte, iouisa hactenus illustratione fidelissimus agnscit dominum, sequitur, plusquam sequitur, ac deposita uniuersæ noctis malitia purgatur, peficitur, illuminatur, & ut cuncta dixerim: mutatur in Christũ. O domine quid me uis facere, ac si dicat, non interrogo, quid me uis credere, iã fidei formam oculis tradidisti, credam ecclesiæ, credam cũ sanctis fratribus, nec quasi alia mihi quæritans diuerticula orthodoxæ fidei, nitorem temerabo. Quamuis ego sim legis doctor, & etiam Phariseorum peritissimus, quamuis Athenarum flores, Platonicorum leges, prophetarum oracula, Priscas Moysi sanctiões sic didicerim, ut uidear mihi uel cuncta penetrasse, non erigã cristas, ante ueræ lucis currus humiliabor, captiuabo me ad fidei iugũ, nec ab eo dissentiam qui bene te senserit. Non quæro quid credã, non cur credã. licet & in his etiam, & rationes humanæ per afflatum spiritus, se diuinæ rationi insuperabiles à mẽdacio ancillas offerunt, siquidẽ uera ratio à ueritatis luce dissentire non potest. At sufficit mihi ꝙ tibi uero credo, ꝙ per te uerũ credo, quod in te uerum credo. Iam non mihi, aut terrenum supercilium, ut ignorantia solita, molesta sit, credo in Iesum Christũ natũ & passum. Credo te qui mecũ loqueris Iesum ipsum esse. & in hoc ipso ꝙ dignatus es mecũ loq, maximũ capio tuæ sũmæ dignatiõis indiciũ, Teq; unicũ

peccatorum seruatorem dubitare non debeo, quem illuminatorē uideo Saulinæ cæcitatis. Quid multis opus? in somno meo, in resipiscentia mea, in hoc ipso ꝙ loquitur Saulo Christus, aut uere, aut penè uideo, uerum esse, quod credo. Cur dubitem, uerbum dei, aduentu suo, homines uisitasse, cum Saulus audiam dei uerbi uerbum? credo in te domine, credo te deum esse atq; hominem. Qui deus, Qui infinita patrum iniuria lacessitus, rebelles homines, tanquam ex quarti cœli fastigio pulsos, in uallem flendæ miseriæ relegaueras. Qui homo, Qui iniuriam dei deus ipse persoluēs, te pro culpis nostris agnum innocētissimum obtulisti patri, in hostiā acceptabilem, ac sceleratæ noxæ uirus abstergens, ruptis hostibus, antroq; tartareo, nobis patriam, patremq; restituis. Qui uniuersas sub æthere regiones, auris pestilentibus infœcundas, proprij sanguinis fluminibus irrigasti, fœcundasti, preciosæ fructu prolis opplesti: ut quod marcidum hactenus, contagiosa carnis eluuie senescebat, ex arcana tui spiritus, præuisa olim, Prophetis irroratione, per sacramentum pœnitētiæ, incipiat quasi ceruus per sorbitionem hydrarum iuuenescere. Non igitur rogo, quid me uis credere, scio quid credam, scio cui credidi, unum obsecro domine quid me uis facere? Quid prosit sine operibus fides? aut quæ utilitas in operibus nostris, nisi à te profecta fuerint, nisi ad te dirigantur? Quis recte operabitur, si uoluntatē tuam ignoret? aut quis uoluntatem tuam percipiet, si ipse non doceas? Voluntas tua lex est, qua suis terminis omnia coercētur, ordo est quo pulchra consistunt: iusticia est qua recta iudicātur, Hæc

est æter

est æternæ immēsitatis uirtus, à qua uirtutes omnes, ut à pe renni pulchritudinis fonte defluxerunt. Hæc condidit quæ uoluit, sustinet quæ creauit, regit quæ sustinet, Hæc est iustorum lęticia, bonorū regula, perfectorum gloria, O doctor salutaris, doce me facere uoluntatem tuam. Non peto doctrinam Pythagoricā, nō Peritateticorum, aut Stoicorum, aut quamuis ullius hominis sapientiam. Cuncta hæc sciebam, sed sciebam nihil dum Christum ignorabā, Nunc autem non est opus mihi nisi ut uolūtatem tuam sciam, ut sciam plusquā omnia. Non oro ut ostendas mihi supernæ Hierosolimæ mœnia, non cœli māsiones, non æthereos prīcipatus, non aulæ tuæ famosa procestria, non ipsas æternitates diuitias, non thronum regis, non Triadis penetralia. Petant hæc imbecilles, quibus firmius est uidere, quam credere, Mihi autem de ueritate tuæ fidei, per subitam uiuæ lucis circumfulsionem, gratia tua diuinitus informato, teq; dominum meum & credenti ueraciter, & simpliciter cōfitenti, quid nō dixeris, si uoluntatē tuam dixeris? Nec me latet necessariū esse cuicūq; homini, ut te induat, seipsum exuere utq; beneplaciti tui uoluntatem persentiscat, abijcere procul non modo corpoream, sed prorsus omnem propriam uoluntatem, Nunc intelligo uocem illius oraculi, quod derisi sæpius, dum terrena meditabar, qui amat animam suam perdet eam. Ecce omnis uoluntas mea perijt, en proprius amor tanquam de tuæ crucis patibulo suspensus est, en cor meum, ecce uiscera mea. Vides expulsis Sauli tenebris, tuis flammis patere spiritum Pauli, uiuo ego iam

non ego aut uoluntati tuæ uicturus sum, aut statim moriturus, At non moriar, sed uiuam, & narrabo opera domini. Sed quod nam opus domini aut memorabilius, aut saluti miserorum, quam summa parat bonitas, accomodatius, quam si putrefacto meæ mentis decore, nunc dominici roris imbribus florescente, non solum uiuat in Christo Saulus, sed uiuat Christus in Saulo, sapiat in Saulo, faciat in Saulo. Audi audi pater misericordiæ opera mea, iam non mea, sed illius qui uiuit in me, quod faciã ipse tu facies. & ob hoc rogo quid me uis facere. Si opera quæ ego facturus sum, futura essent tantum opera mea, poterã uideri aut insipiens, aut temerarius, qui tantum munus peterem, homo facinorosus, & te hactenus hostiliter psecutus, sed ad Christi fundum excolendum, ad Christianam cogitationem, ad Christi opera, ad Christianæ charitatis officium, quam petam nisi Christi uoluntatem? Christus mihi uita, Christus animus, Christus spiritus, ipse me quid sim facturus edoceat, qui uiuit in me. Audistis mirifici hominis magnanimam petitionem, quæ ne pro rei dignitate dici potest, nec audiri, nec excipi. O magnificum pectus, O admirandæ uirtutis indicium ineffabile, quam cito se esse alium intelligit, & renouati spiritus perspicit dignitatem? Ibat rugiens, ut Christianæ religionis uiros uinciret, obtrũcaret, atq; ad internitionem usq; deleret, medio itineris conuertitur in momento ad Christum, & statim post conuersionem signa exprimit hominis perfectissimi. Non orat peccatorum ueniam primus de sceleratis, non implorat dextras misericordiæ,

cordiæ, sed terrefactura mortalium animos confidentia, ut sapientissimus, ut iustus, ut in dei filium ueraciter adoptatus, petit sibi dominicam uoluntatem. O miras transsformatricis gratiæ uires, hæc uox Christi est non Sauli, dicit Christus ad patrem, fiat uolũtas tua, dicit ad Christum Saulus, quid me uis facere, O magni hominis obedientiam inexplicabilem, integre conuertitus, plenissime immutatur, & dicto citius abnegat semetipsum. O me miserum, de sacramento tam subitæ innouationis, minus concipio, quam par est: minus dico, quam sentio. Magnus erat uterq; Zebedei filius, atq; ob cognationem domini, ob familiaritatem Christi, & catholicæ disciplinæ documenta uenerabilis: sed adhuc, ut sic dixerim, etiam induti Christi purpuram, nõdum pannosos habitus, blãdientis sibi uoluntatis exuerant, cum dextras illas, sinistras illas, ut primas regni cathedras appetentes, præscribebant legẽ diuinæ uoluntati, Magnus Philippus, ad cuius penetrantia immos spiritus uerba, sapientissimam simplicemq; concionem recepit Samaria uerbum dei, Sed tamẽ post susceptum sacri discipulatus insigne, post auditã Christi theologiã, post uisa miracula, adhuc æger dicit, ostẽde nobis patrẽ, & sufficit nobis. quasi non sat esset audire filium, uidere filiũ, inhærere filio, nisi ueluti ad cõstãtiorẽ ueritatis suæ fidẽ, ortus sui autorẽ, nõ explicaret modo, sed p̃sentaret, uel ut rectius loquar p̃sentẽ patefaceret. Magnus & ille non modo apostolus, sed princeps apostolorum, & tamen à iusto iudice dictum est ei, modicæ fidei quare dubitasti? Magni deniq; omnes apostoli. Sed quis fuit

SS iiij inter

inter illos, qui usq; ad igneas spiritus sancti linguas, non interdum cum Christi uoluntate, affectum aliquem propriae uoluntatis admitteret, ac particulam quādam oculi crassioris, tanquam primi odoris reliquias, testa recens imbuta reseruaret. Audierant supra treis annos loquentem dominum & differentem de regno dei, uiderant illum: nullius auxilio principis inuocato, leuare inualidos, mederi infirmis, pascere famelicos, potare sitientes, fugare demones, mortuos excitare. Viderant, inquam, per gratiam Christi pauperes euāgelizari, mancos operis habiles, claudos ambulantes, caecos uidentes, & animatos cineres teterrimi orbis arcana prodere, & damnatorum gemitus, iras, furias, tormenta, referare. Viderant & aliquot ipsorum in monte Thabor, ueracē aeterni regis gloriam, & laeto intuitu detectae diuinitatis, instillata foelicibus animis mella, senserant. Viderant, moriēte Christo, naturae iura dissolui, collidi saxa, mare insanire, terram tremere, pullati solis radios obscurari, & tamen cū haec tanta praecesserint expectata illa dominicae resurrectionis nuncia, uisa sunt illis delyramenta, quāquam uates praedixerant, & Christus annunciarat. Quid hic de nostro Saulo dicendum est, nihil horum uiderat, nihil senserat, & ecce ad subitae lucis radiū, quam tamen & sustinere nequiēs, forsan plene non uidit, ad unius uocis sonitum, plene humiliatur, plene credit, plene confitetur, plenissime uoluntatem suam obterens, nil petit nisi dominicam uoluntatem. O singularis fidei exemplum. O inauditae saeculis obediētiae testimonium, non rogat si tu es, nullam proponit fidei condicionem,

nem, nullum uoluntati propriæ concedit sinum, non postu-lat dari sibi primos accubitus, non ostendi patrem, non fixuras clauorum contrectandas, non palpandum latus, non fidem per digitos acquirendam, sed nulla ambage credit, nulla hæsitatione fatetur, & inter tot mortalium animis appetibilia, solam petit domini sui uolõtatem, ut qui sit sine propria. O imperceptibilem obedientiæ synceritatem, triste mihi est auelli alio, hic diutius manendum fuit, ni urgeret me tempus. Sit ergo hæc Saulinæ fidei, obediẽtiæ, humilitatis, summa. Nullus hominum ad auditionem ueritatis tam cito integer conuersus est, & si momentum, instans, si inhærentiam, conuersionẽ appellemus, nullus angelus citius, non quia discurrens ratio æquæ uelocitatis cum intelligentia inuertibili cẽsenda sit: sed quia Paulus ut angelus liberæ uolũtatis actu, illuminatricem motionem subsecutus, consiliũ supernæ uocationis, quo ad naturam suam, citissima celeritate, ut sic dicam, possibili cititate cõpleuit. Iam uero si ad charitatem præclarissimi hominis accedamus, nil satis explicare poterit lingua nostra balbutiẽs, nil & si omnes artus cõuertantur in linguas. Si experimentum quærimus illius fœlicissimæ dilectionis, qua Christũ prosequitur Paulus, non ne hoc euidens? transformatur in Christum, portat in corpore stigmata eius: per quem mundus illi crucifixus est & ille mundo. Videmus hic euangelicam promissionis dominicæ ueritatem. manet Paulus in Christo. Christus in Paulo. O æterni benignitas seruatoris. O seruati dignitas Pauli. Videmus ex hoste discipulum, è blasphemo filium, amicum è seruo,

De charitate Pauli.

è seruo, Christum è Saulo. dicat iterum, quod doleant tartara, quod mortales admirentur & sydera, uidemus Saulũ, unum esse cũ deo. Quis hoc nõ credat? nũquid in dilectione sancta nõ erit electissimus, qui est uas electionis? aut quicquã ad charitatẽ plenã desit tã egregio amatori, qui uiuit extra seipsum? parum dixi, debui dicere, in quo uiuit amatus? parcite queso mortales oẽs, parcite q̃so, de quo unquã dixit dei filius, quia uas electionis est mihi? de quo uestrũ protulit spiritus dei, uiuit uero ĩ me Christus? Quis unquã ab origine seculi tatũ fuit calore illo diuino, ac sacris incẽdijs inflammatus, ut iam ipse non esset ipse, quis unquã adeo se totum euacuauit, ut in se alter uiueret, aut in se uiuẽtem alterum sic susceperit, ut alter esset, & ipse nõ esset? Perpendite ex hoc Paulinam charitatem, q̃ parum est eam Paulinam dicere. nec dictum hoc fuerit per insolentiam: dixit ultra spiritus dei, uiuit uero in me Christus. Nam si uita Pauli uita est Christi, cur non & Pauli charitas, charitas Christi? O immensam renouantis gratiæ potestatẽ, exinanita illa Saulini odij rabie, Paulinus amor charitas Christi est. Christi, inquam: ut uiuentis in Paulo, amantis in Paulo. Taceant hic sophisticæ cauillationes, neq; insurgãt in arbitrij libertatem, neq; uulnerasse nos, quam dicunt causæ secundæ coagẽtiam, suspicentur. siquidem non dicimus, amantis sine Paulo, sed dicimus amantis in Paulo. Taceant precor, nec enim est charitas Pauli formaliter (ut ipsi aiunt) charitas Christi. Sed cũ uerum sit, uerum utiq; quia spiritus sancti est: uiuo ego iã non ego. Viuit uero in me Christus, quis erit tam stupidus

tam sub cortice languens, qui cooperantis cum infusa illi diuinitus gratia, Paulinæ uoluntatis actiones, non attribuat potius illuminanti numini, quod uiuit in Paulo: quam ipsimet Paulo? O paulinæ charitatis decus. Amat Christus in Paulo. Amat autor in plasto, dominus in seruo, rex in amico, illabens in absorpto, præueniens in præuento, motor in tracto, adiuuans in agente, primogenitus in fratre, doctor in discipulo, caput in membro. O sauli amantis gloria. Amat Christus in Paulo: atq; in eternum pietissimæ dignationis suæ signum, uiuēs in Paulo, Christus sibi ascribit diuina illa Paulinæ dilectionis incendia. Qui audistis à Paulo uiuo ego iam nō ego: uiuit uero in me Christus, audite etiā: amo ego iam non ego: amat uero in me Christus. si amarē sæculum, si uulgi honores, si terræ diuitias, si carnis illecebras, miser Saulus amarem. At cum nihil aliud amem nisi uirtutem, nisi Crucem, nisi Christum: amor meus, amor Christi est. Adorate gentes in amante me, amantem Christum: Quæ, ĩ facto, suspicitis creatorem: Quæ, in redempto, laudatis pium: Quæ, in conuerso, magnificū admiramini, Adorate, inquam, prorsus & obstupescite. Ac uelut excandescente ferro, sanationes ulcerum transferuntur in flammas, exusti diuinis ignibus Pauli amorem, non tantum Saulo, uel Paulo, sed urenti Christo, & in me charo amanti, uero autori inflammationis ascribite, ignem uenit mittere in terram, nil uolens nisi ut ardeat. Ardeo Paulus, &, necessitatem dixeris, ardeo uolens, ac secundis spirationibus agitatus, incalesco, ferueo, candeo, ipsum uertor in

tor in ignem. Vendicat sibi calorem nostrum, & si quod est nomena rdoris nostri, qui spiritum meum, per efflatas charites, ineffabiliter subleuatum, sui spiritus unione deussit. Sentite fratres quid sit Christus Iesus, & corporis mystici membrorum, capitisq; pensata germanitate, uiua spiritus sancti fornace, liquescentes: adhærentis decus, & unientis mysterium, & uniti Christo numē agnoscite. Hic fateor nihil explico loquens. At fortasse hoc profuerit, laus eius in silentio. Suppetunt res, sunt ut cunq; cōceptus, seruit lingua, adsunt uerba, conticescit orator. Sed quid mirū? Soli norunt experti. deus charitas est, & Paulus qui manet in charitate, ut sæpe dixerim, in deo manet, & deus in Paulo. manet utiq;, quia uiuit ī Paulo, loquitur in Paulo, docet in Paulo, & (quod constanter dicimus) amat in Paulo. Quiq; facit ut Propheta inquit, spiritus, angelos suos, & ministros suos, ignem urentē: facit in nuncio suo, in angelo suo, in ministro suo. ī Paulo suo, mirabilia magna. In Paulo facit non tamen sine Paulo. O paulinæ gloriæ claritas. Conuersionem mundi faciunt Christus, & Paulus. In Pauli pedibus peruolitant mundum, rumpunt hominum laqueos, scelera fugant, seminant uirtutes, calcant dæmonia, simul Christus & Paulus. Insulas, terras, Maria, totū prorsus humanū genus in uoce Pauli, ueritatis disciplina, imbuunt Christus & Paulus. O benignitas dei. O pauli dignitas. Ad redemptionem gētium, in unitate personæ, deus & homo sunt unus Christus. Ad illuminationem gētium, in charitatis ueritate, unus spiritus sunt, Christus & Paulus. Co

gor

gor sæpius exclamare. O paulinæ celsitudinis sublimitatē. Qui facit mirabilia magna solus, creator omnium, redemptor omnium, dominus omnium, conuersionem mundi nō facit sine Paulo, Cumq; ea cōuersio sit, propter quam ad terram deus descendit è cœlis, in tali tamē, tantoq; opere, quod solius dei est, habet etiam & Paulus quod suum sit. habet inquam. & coadiutor est dei. siquidem ad incomparabilis sanctitatis maiestatem, ad præconium dogmatis salutiferi, ad terræ despectum, ad bella euangelica, ad cædes & uerbera, quæ pro fidei gloria, omni fortior adamante, sustinuit, nequaquam necessitate ducitur, sed uoluntate. Hinc est, q; si Pauli opera, uelut Pauli contemplamur, deficimus. Si uelut Christi, obmutescimus. Atq; ut tantillum, de tantæ charitatis thesauro, delibantes: humano captui sermonem accomodemus: cum bonorum operum fundamentum, charitas sit: nōne maiorem, præ omnibus, habuisse charitatem, Paulus iste dicetur: qui abundantius omnibus laborauit? O paulina charitas, si modo hæc Paulina, hæc te pater sanctissime continuo, post acceptum regenerationis lauacrum, pulsa omni formidine, tulit in synagogas: hæc te ī Persas, Parthos, Medos, Indos, Scytas, Aethiopes, Sauromatas, Sarracenos, quasi uolitantem, uiua, dominici salutaris spiratione, ex hominibus angelos, hoc est ex saxicolis, chistícolas facientem, quin immo ipsos homines prouehentem in angelos, uasta idolorum clade perduxit. Hæc est, quæ te doctorem gentis uexit per Seleuciam, Cyprum, Salaminam, Paphum, Pergen, Pāphyliam, Antiochiam, per Iconium, Lycaoniā, Lystras, Derben,

ben, Pisidiam, Troadem, Macedoniã, per Samothracas, Nicopolitanos, Philippenses, Lydios, Thyatirenos, per Amphipolin, Apolloniam, Thesalonicam, Heream, Beroen, Athenas, Corinthum, Ephesum, Syriam, multamq; Asyam, per Hierosolymam, per Achaiam, per Græciam, Asson, Mytilenem, Chium, Samũ, Miletum, Rhodum, Pataram, Tyrũ, Ptolomaidam, Sydonem, Cretam, Caupam, Italiam, Rhomam. Sunt qui addant & Hispaniam. Ac deniq; per te, nullas orbis prouincias non peragrantem, copiosissimam sobolem peperit Christo tuo, dicerem Christo tibi, si nõ per æquiuoci sensus amphibologiã, timuissem lædere teneras aures. Ista ista tua charitas, nescio iterũ an dicam Paule an Christe, cum uiuat in te Christus, effecit ut cum Solymis iungerere discipulis: ut suppetias ferres diuino ministerio, cumq; illi renuerent, nescio quod antiqui Sauli uirus pertimescentes, non irasceris, non superbis, non pugnam indicis: sed paterna pietate, benignissimus factus es, omnia in omnibus, ut omnes lucrifaceres. Hæc te per longa terræ, marisq; pericula, fraternas heleemosynas, ad manus pauperum fecit afferre. Hæc te in conuertendis gentibus, in illustrandis Hebræis, supra uires corporis patientissimum, fame, uerberibus, plagis, per singulas horas, percussionũ sæuitia, & Christianorum cura, crucifixum, mactauit dicam, potiusquam macerauit. Hæc tibi à Lyaconicis oblatam latriã, repulit, & Hecatombeo cruore lytaturum, ad ianuas, sacerdotem, una cum dementi populo, mira iustitiæ tenacitate cõpescuit. Hæc diabolicos homines, te seminiuerbium, ac nouorum dæmoniorum

rum enunciatorem, appellantes: magnifice contempsit Christiane sustulit: id solum curās si affabiliter, ac leniter, sermone tuo allecti, ab ĩgratæ noctis torpore, resipisceret. Hac diuine doctor Euthycum iuuenem ab inferis excitasti. Hac uirtutes illas ingentissimas, & quas Lucas ipse uix recitet, operatus es. Hac uelut ab igne ignis effectus, integre, mirabiliterq;, succēsus, iam factus totus charitas. Sicut incorporeus, labores omnes, uulneraq; contemnens: utq; cœlorũ iam possesor, cuncta prorsus terrena despiciens: & tanquam cum ipsis degeres in corporeis, iugi mētis intentione, uero patris affectu, contra huiusmundi principem uigilasti. Hac aperto diuinitus hostio carceris, custodem eius se (si fugeres) immani terrore interfecturum, extremo tui corporis periculo liberas: & duplici uita donatum, ciuem addis choro super cœlesti. Hac deniq;, ut in laudem tuam scripsit spiritus sanctus: animam tuam preciosiorem te non faciens, pro adducēdis ad pastorem deum ouibus, sustinuisti laborare, esurire, sitire, lassatis manibus, necessitati corporis, etiam & sociorum prouidere, lapidari, alligari, flagellari, irrideri, torqueri: & tandem crebris uinculis sæpe mori. Donec, post peragratum mundum, & ad dei sacra, tuis uocibus, ut angelica tuba, excitum orbem, post illustratas gentes, & effusa nationibus arcana saluberrima, post continuos triginta annorum labores, post innumeros integerrimi corporis cruciatus, post multas plusquam mortes, diuinam animam, famosum sceleribus suis cumulum. Nero sustulit. Ac purpurato Tybri, & per candidissimum sanguinem, Rhoma sanctificata,

ctificata, in æternam gloriam mortuus, uiuens fecisti locum, quem cũcta reuisant sæcula: quẽ, ueniens hospes Christianus, adoret. Prætereo diuini nostri martyris alia admirabilium uirtutum ornamenta: prudentiam, constantiã, fortitudinem longanimitatem, patientiam, iustitiam, castitatẽ, orationem, & incredibilem supra cæteros, nõ modo quoslibet, uerum & supremi ordinis homines (tanta illi euangelizanti synceritas) in accipiendis oblationibus, abstinentiam. Prætereo affectuum terrestrium mortificationem, exc sum pectus ieiunijs, ora fame pallẽtia, castigatam carnem, & præcipui Martis iucudissimo triumpho, redactam, in beatam quandam inconcussi spiritus seruitutem. Sine artificio loquor, puritatem cordis, & asperrimã corporis nuditatem. Nam isthæc & si magna, si rara, si Paulina, potuerunt ei esse, cum illustrissimis alijs, ut pote, cũ martyribus, cum apostolis, uel in aliqua sui parte, communia. Venio ad sapientiam, in qua tantum excedit sapientissimos homines, ut Sol, clara sydera. O beatissimam doctoris fœlicitatem, se omnium oculis, omnium mentibus, scholis omnibus, omnibus sæculis, tam admirabilem præstitit, quam non imitabilem. Conijciatur ex hoc Paulina sapientia: ꝙ qui doctissimum eum dixerit, magis errauerit, quam qui indoctum: si quidem doctrina ista mirabilis, quam selectũ Paulum docturus postmodum gẽtes, in Paulo Christus edocuit, adeo est supra omne doctrinæ nomen, ut iam nõ doctrina, sed ueluti quædam ab spiritu sancto inspirata diuinitas: & Paulo ipsi tribuat ineffabile lumen, & linguis nostris, nullam

laudan-

laudādi ineffabilia potestatem. licebit nobis indoctum Paulum dicere, ut & ipse Paulus stultum dei dixit, dum tamē illa rusticitas, suo modo locum habeat, inaccessæ lucis caligini respondentem. At doctissimum dicere, uel non licebit, uel licebit minus. Appellētur docti Themistius, Plotinus, Numinius, Socrates, Pythagoras, Plato, Aristoteles, aut (quoniam nescientibus Christum doctrina non conuenit) patres alij, qui Christum didicerunt. At pauli doctrina, uel nomē nouum petit, uel nullum nomen. Scientia Pauli, plus est quam scientia, Quicquid illud est, plus est quam doctum quod inter Paulum confertur, & Christum: ut intacta nobis spiritalia sacramenta, reuelaret deus Paulo p christū, mundo per Paulum. O paule doctor gentium, uel communica mihi aptum incomparabili sapientiæ tuæ nomen, uel dabis ueniam, si solitis utar, cum plura non possim. O me pauperrimum, nec in laudem tuā facio, etiam quod posset alius, uel rudis quispiam, quia deficit lingua cum tempore. Sed quis referet mirabiles illos sermones tuos in contione Antiochena? Quis utilissimam per annum cōuersationem? Quis diuinam fœcunditatem disciplinæ, ex qua factum est, ut sancti uiri primitus christiani cognominarentur: sic ut tibi post Christum, tam decorum nomē, tam fœlicem titulum, tantæ dignitatis insignia debeamus. Quis tuæ uocis lumen, potentiam, uirtutem, uel loquetur, uel innuet, uel figurabit? cum per omnes dies in synagogis, in populis, in cōuentibus, in agris, in urbibus, in nauibus, omni hora, omni loco, docens de regno dei, uincis Iudeos, disputas cōtra Græ

TT cos,

cos, confundis Epicureos, circumligas Stoicos, sic, ut multi qui fuerant curiosa sectati, combustis magnæ pecuniæ libris, ab inanibus ad solida, à falsis ad ueracia, atq; à uestijs mortuis, ad deum uiuum conuertantur, & uerum. Quale erat tuæ sapientiæ fulgur illud micantissimum, cũ te Mercurium dicebant Lycaonici? Cum supra Argiuam Palladẽ admirati Athenienses in tui comparationem, priscorũ omnium philosophiam pro nihilo ducunt? Cum territas Areopagi senes? Cum Sergium Paulum procõsulem Rhomanũ Christo subdis? Cum, cæcitate, tenebris cõpensata, oblocutorem punis Elyman magnum? Cum de lege, de Prophetis, de Ioanne, de Christo, de regno cœlorum, de iusticia dei, de pietate, de resurrectiõe, de promissis domini exponis, audientibus mirabilia, ut exuerent per te mortem, quot quot præordinati erãt ad uitam æternam. Quæ nam precor lux illa tui dogmatis, cum per semicinctia tua, conualescũt languidi, dæmones expelluntur? Cũ Lystrianus ambulat claudus, & magnifico capite, noto p te Christo, suorum pedũ fœlicitatem ascribit? Cum resipiscit Lydia purpuraria, Cũ delusis quæstuarijs, exulat Phyton, Cum custos carceris, ab inferni principis carcere liber, exit? Cum per cũcta fere momenta acquisitionis, populum christo paris, Cum doctrina noua, percutis insolẽtes, instruis humiles, & ignotum deũ colẽtibus. Explicas arcana mysteria. Dionisium areopagitã & famosam Damarin tuos efficis? Quanta uis eloquẽtiæ, cum Aquillam, cum Priscillam, cum Crispum, cum Caiũ, cum totum orbem flectis ad Euãgelium? Cum ad tui uerbi ful-

bi fulmina, terrētur Saducci? Tertullus orator obmutescit? titubat Gallio? timet Claudius, trepidat Fœlix? hæret festus? stupescit Agrippa? & excussa ab Indemni manu uipera, te deū esse barbari putant? in hoc certe nō barbari, quod de te credunt sublimius quicquam numinis supra hominem. O fœlix Paule, cui te comparare audeat, nescit Chrisostomus, Qui in æternū tuæ gloriæ monumētū nihil cūctatus dicit. omnium quippe uirtutē in te electionis uase, sed cum multo prorsus cumulo, condidisti. Nanq; si totum, contra te, aliquis sigillatim iustorū appēdat chorum: inueniet trutinam uirtutum ponderibus à tua parte depressam. Tu alter Abel non semel, sed per dies singulos immolatus. Tu alter Noe, sed absq; arca, insurgētes aduersus te undas impietatis, enauigans. Tu alter Habraham, non modo à patria, uel gente, sed post uocationem tuam ab ipsa etiā uita prorsus abscissus. Tu alter Isaac sponte in hostiam colligatus. Tu alter Iacob, quasi pro uno quodā totius mundi grege, semper inuigilans. Tu alter Ioseph, spiritali fame tabescēte mūdo, ueritatis alimēta distribuis. Tu alter Moses, qui omnes gentes à tyrannide diaboli, reducis ad Christum. Tu alter Aaron non uni, sed utriq; populo inunctus sacerdos, Tu alter Phinees, impietatem Iudæorū, atq; Gentiliū, quasi fornicationē mentiū, uno fidei mucrone, confodiēs. Tu alter Dauid, q atrociorē Golia dæmonē prouocasti certamine. Tu alter Helyas clarius raptus in cœlū. Tu alter Heliseus, q gētes ab interioris lepræ pollutiōe mūdasti. Tu alter Ezechias, q ad unā fidem, diuersos populos atraxisti.

Tu alter Iosias, abominationũ gẽtiliũ disipator. Tu alter Petrus nõ de terra, sed de cœlo uocatus ad credẽdũ. O Paule, Paule, siquidem si excellentissimum dixerim, si illustrissimũ, parum dixerim, non te sic læsurus sum, ut hominibus conferam. Te potius alterum Grabielem, Christi ortũ gẽtibus nunciantem: Michaelemq; alterum non modo Iudæorum, sed Christianorum ducẽ: conferrem angelis, si nõ timerem potius inopiã linguæ, quã causæ. At dicet aliquis, intollerabilem esse istius modi collationem, cũ scriptum sit: minuisti eũ paulominus ab angelis. Dicit alius præsertim, si ex illis sit, qui logomachias texunt ex penu philosophiæ: nullam esse rationis, & intelligentiæ æqualitatem. Ego autem, non abijciam illi hebraicam ueritatem, scilicet ꝙ illud heloin nomẽ, cũ pluraliter & singulariter accipiatur: interpretari aliter aut debuit, aut potuit nõ & huic plenas spiritu sancto animas, etiã sub carnis ergastulo, terrenis oculis nõ fore metiẽdas. Vt cũq; sit, nõ de natura loquimur, sed de gratia, nec expendẽtes ipsam: sed illũ uenerabũdi obseruantes, qui isthæc magnalia fecit, & terribilia. Magnus angelus, & laudabilis, sed magnus & laudabilis Paulus: quia magnus Christus ꝗ uiuit in Paulo, magnus utiq; & laudabilis nimis, terribilis sup omnes deos. At dices uiuit etiã Christus in angelo. Fateor. & iam quippe rationẽ æqualitatis admittes, cum deus uiuens uiuat in utroq; quis error erit, si conferantur illi, quorum una sit uita? Orant angeli semper magnificantes deum, glorificant incessantes, possident diligentes, At qui, orat paulus sine intermissione, nunquã

Collatio Pauli ad angelos.

quam cessat ab actione gratiarum, non quærit nisi gloriã dei, non laudat, non prædicat non amat, nisi deum, Sunt, in quam, angeli per charitatis communionem, uiuenti regi, in sæcula connexi, adde ultra, & uniti semel non sunt separati, sed audi Paulum. Certus sum enim, quia neq; mors, neq; uita, neq; angeli, neq; principatus, neq; instantia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; profundũ, neq; creatura alia poterit nos separare à charitate dei. doce nos quæsumus magister beatissime, quid differt Paulus ab angelo? quod si Chrisostomi sententia audiẽda sit: quis explicet merita Pauli: cum ut (inquit) ille omnia quæ sunt in hominibus bona, una aĩa possideat: & ea cũcta plene, atq; cumulate, quæ non solum hominum sunt, sed quod amplius est, angelorum. Idem rursus, restat ut Paulum angelis comparemus. nec sermonis nostri accusetur audacia. si enim Ioanẽ, & sacerdotes dei, scriptura angelos nominauit: quid mirũ si præstantiorem omnibus Paulum illis uirtutibus conferamus? Idem. & sæpe idem. Paulus angelorum societate fruebatur in terris: angelorum perfectione gaudebat: atq; in nullo inferior, supernis uirtutibus apparere certabat. Idẽ ultra, & angelis quidem sæpe diuersarum gentium cura commissa est: Sed nullus illorum ita creditum sibi populũ gubernauit: ut Paulus uniuersum gubernauit orbem. Michaeli gens commissa est Iudæorum: Paulo uero terræ omnes, ac Maria uniuersi orbis habitatio, ipsumq; desertũ. & hoc non ad iniuriam dicimus angelorum: sed ostendimus esse possibile, illis hominem copulari: iuxtaq; illorum me-

rita consistere. Idem deniq;. Quoniam enormitas periculorum, hanc de Paulo suggesserat opinionem, & suspicari multos fecerat: q; super humanam naturam proficiens ille tantus existeret, idcirco tribulari permittebatur, ut disceres: quia cum secundum naturam unus esset de pluribus, propter uoluntatem tamen non solum supra homines, uerum etiam unus esset ex angelis. Idem tandem interrogat. Quantorum quæso Paulus iste honore dignus sit angelorum: qui in tali natura uiuens, potuit quodãmodo esse supra naturam? hic si incorporeæ fuisset naturæ, quid tandẽ pro christi gloria facere distulisset, ex illis operibus propter quæ laudamus angelos, quãquã sunt incorporei. Hæc audis à doctissimo sãctissimoq; Chrisostomo. Obsecro igitur te summe iterum Pontifex, quid respondẽdum foret sic interrogãti, quid dicemus, potius ne loquamur indigne, an Paulum angelum, an angelos Paulos? nunquam peccauit angelus, peccauit Saulus, uere id quidem. at non Saulus cõfertur: sed Paulus. quanquam & hoc ipsius Pauli æternum decus, q; ex peccatore pœnitẽte, ad tanti apicis fastigium prouectus est: q; possit conferri cum angelis. At nec peccare potest cœlestis exercitus. iam, hoc non à natura est sed à gratia. Dixerim Ego. & per eiusdem gratiam, post acceptum à Paulo spiritum dei, nihil licuisse sceleribus in spiritum Pauli, quanquam etiam & si licuisse dicatur, cum constet illum noluisse peccare, quid noceat potuisse? immo erit gloriosum, iuxta illud poterat transgedi, & non est transgressus. Magnificum illud in angelis est, quod obediunt

domini

dominicæ uoluntati: sed aliquid est, q in obeundis sibi muneribus, nullam sufferunt à se ipsis, nullam à creaturis alijs resistentiam, non illecebris carneis molliuntur, non impediuntur hostibus, non terrenis phantasmatibus inuoluuntur. At Paulus homo, siquidem non paruæ dignitatis est talem fuisse hominem, quantus est qui uiuit extra corpus dū uiuit in corpore, qui comprimit affectus imbecillos, qui subigit carnea desyderia, qui non solum carnem, menti: sed mentalem hominem subdit, spiritali? Et breuiter, quamquam castris hostilibu s, pro conditione humanæ naturæ, circumspectus, nec cedit uitijs, nec uincitur à dæmonijs. Adde & quæ non est angelis occasionē deficiendi, dicente scriptura, ad Corinthios. in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, à Iudæis quinquies quadragenas una minus accepi, ter uirgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo laboraui, in itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore, in erumna, in uigilijs multis, in fame, & siti, & ieiunijs multis, in frigore, & nuditate. Quā procul angeli ne tententur ab istis, sed quam procul Paulus ne uincatur ab istis? magnum est nō tentari, & magnū est tētari, & nō uinci, Dicet aliquis & forte triūphalius. grāde illud decus angelorum, q unusquisq; curat suum hominem, & excubias agit uigiles contra tartara.

Sed audi Paulum. instãtia mea cotidiana solicitudo omniũ ecclesiarũ. Quis infirmatur & ego non infirmor? quis scandalizatur & ego nõ uror? Vide & istius curæ expressam manifestationem. Quia hoc tantum erat ꝗ poterat dubitari, addidit. scit deus ꝗ non mentior. O mira hominis & inenarrãda fœlicitas, uni homini, aut uni prouinciæ, custos angelus præponitur aut archangelus. Solicitam curam omnium ecclesiarum Paulus sustinet unus. Quid multis opus? legimus quendam angelum in alterius angeli adiutorium descendisse ad unius prouinciæ homines subleuandos, & tamen ad totius gentis cõuersionem sufficit unus Paulus, & ut hoc accedat Paulinæ gloriæ, auxiliũ Pauli, & angeli petunt. En referente Luca, deprecãs Paulum, angelus, inquit, transiens in Macedoniam adiuua nos. Nec mirum, ut cui inter omnes uni dixerit, deus, Paule sufficit tibi gratia mea, ac si dicat, non eges naturæ angelicæ condicione, non angelicis dotibus, non ullius sublimioris beneficij dignitate. Sufficit tibi gratia mea, quæ te purum seruet, quæ immisceat candẽtibus animis, quæ te angelum terrenum faciat, eo cœlicolis illis admirabiliorem, ꝗ terrenus es angelus. Ardet Saraph charitatis igne, fulget Cherub intelligentiæ splendore, stat thronus iudicij firmitate, totius seruitutis ignara dominatio, nulli tyrannicæ dissimilitudini summissa est. Virtus ingens, uirilis, ac mascula, ad imitationem dei potenter assurgit. Viget potestas insuperabili constantia, atq; ad diuinam gratiam tẽdens, ordinatissime quæ post se sunt agmina promouens, summæ illius potestatis à qua accepit ut esset possibilem

bilem in se exprimit similitudinem. Ducit ad summū principem principatus, atq; imperatoriam dignitatem ductor efsingit. Medius archangelus, sociali iure, extrema complectitur: & per primarias uirtutes, instillatam bonitatem, gratus nūcius ad inferiora deriuat. Complet ordines angelus, & uelut nostri orbis negociorum dispositor, quod illi per superiores fuit abditus reuelatum, euidētiori nobis lumine manifestat. Hæc sunt ternæ, tertio repetitæ, spiritualiū uirtutem distinctiones, sic angelicæ functiones peraguntur. ad quas si Pauli actus, & splendidissimos fulgores comparemus, inueniemus in illo non solum propinquissimam singulis ipsis cœlitibus imaginem, sed ueluti plenam Hierarchiā, omnes totius sacri exercitus splendores (o ineffabilis Christi gratia) referentem. Ecce enim Paulus iste beatissimus, ut alter Saraph, diuinis rebus nunquā lacessente studio inseruit, ardoreq; ac celeritate mirabili, ac feruore nūquam cedētis, aut inclinātis animi inferiora agmina ad sui similitudinem flagrantissimo uerbi spiritu subuehit, illaq; Euāgelij sui luce uelut incendens, atq; ad similem feruoris gratiam exsuscitās, totius obscurissimæ caliginis, hoc est, Idolatriæ, ac pfidiæ, pellit errores. Ecce ut Cherub diuinæ sapiētiæ dogma, non per traduces ullos, sed à deo ipso accipit, & illibatum per copiosam gratiæ traditionem, absq; liuore ullo, trāsfundit in alios. Ecce ut thronus ab omni terreni affectus uilitate remotissimus, ut eleuata sedes ad uenientem gratiam, etiā per uincla, per gladios absq; ullius perturbationis impedimento suscipit, atq; ad Christi lucem percipiendam semper

patens,

patēs, diuinas apparitiones, ac perfectiōes ut pecularius penetrat, sic socijs participat abūdantius. Ecce ut dominatio ad nihil eorum quae frustra uidētur, sed ad id solum quod uere proprieq; est, tota intētione conuersus, summae semper dominantis deitatis, pro uiribus particeps fit, & quia seruire deo regnare est, regnat, & uere regnat. Ecce ut uirtus surgit, atq; uirtutis totius autorē meditatus, ad diuinae bonitatis effigiem, uirtutis largitate prodit ad inferiora, dum se Graecis ac Barbaris pronūcians debitorem, partitur gēmas catholicae disciplinae. Viget ut potestas, dū uexilla crucis gestans per totum orbem profligat Sathanā, & totum sceleris cōterit satellitium. Ductat ut princeps, instruitq; gentem quam dum ad lumē excitat aeternae ueritatis sub Christo se nobis exibet summum ducem. Inspiratam sibi desuper gratiā, ī inferiores socios, uiuo puri amoris studio, effundit ut Archāgelus. Et tandem ut Angelus Euangelica sacramēta, non per superiores illos, sed sibi ab ipso deo reuelata manifestat. O angelum Paulum. O augustissimum aeterni patris nuncium, an non dicemus Angelum nuncium dei, eo ꝙ homo sit, si talis est homo, ꝙ rapitur usq; ad tertium coelum? & īgressus paradisum ab ore Triadis, audiuit arcana uerba quae non licet homini loqui? Quid mirū si sapientior omnibus effectus sit, tantaq; in illo scientia, quanta in nullo unquam fuerit, qui in cathedra paradisi ab aeterna ueritate per uiuae uocis oraculū, audiuit solus disciplinam sapientiae. O paule Paule, si locū in quo didicisti, si à quo didicisti, si quid didicisti profundius cōtemplemur, quid dicemus de te discipulo?

pulo?

pulo? quid de docête? si Achademia tua paradisus est, si deus doctor, doctrina quid erit? quâta erit, aut qualis? uel quomô à nobis aut nominari possit, aut intelligi, cû nec laudare câ possumus, nec digne pro meritis admirari. O altitudo diui tiarû sapiêtiæ, cuius Paulus auditor, cathedra fœlicitas, liber, diuinitas, magister ueritas. Quid mirû si ad Paulinæ uocis dulcedinê, ueritatê, maiestatê, cæterasq;, & dicêdi, & sentiêdi uirtutes, alliciâtur gêtes? côuertatur mûdus? sternan tur dæmones, & rectores effugiât tenebrarû? O æternû de cus cœlestis disciplinæ, cuius doctor deus, relator Paulus, fructus côuersio gêtiû. Taceamus nûc Paulinos illos sermo nes, quos Lucas recitat, uere Paulinos, & qui diuini nostri doctoris redoleât, innumeris Spiritus sancti dotibus refertâ claritatê. Taceamus & de hoc tâto uiro scripta per alios, & quicquid est, quod & si nullis mâdatû litteris, à synceris animis excogitari potest dictû fuisse ab illo uiro, qui cû arcana super cœlestia didicisset, uerbû uitæ edocês mûdû, & terrena, & inferna môstra circûligauit. Veniamus ad Paulinas epistolas, quâuis utiq; de re tâta doctius fuerat silere, quam loqui, dignius nihil dicere, quâ pauca dicere. Bone deus, quæ profunditas intelligêtiæ in illis est? Quâta uis eloquêtiæ? q̃ abyssus disciplinæ? q̃ synceritatis uenustas? qui câdor theologiæ? q̃ maiestas grauitatis? q̃ potentia spûs? q̃ effigies numinis eloq̃ntis? Eloq̃ntiâ dico, nô uerborû phaleras, nô fucû, nô præstigias orationis, nô stibij, nô calamistri ornatus, nô côparatâ lenocinijs pulchritudinê. Hæc enim oîa orator ille cœlestis, & supra omnem rethorices artem instructissimus, (De epistolis Pauli.)

mus,

mus, interdum contempsit, quandoq; partius egit, sæpe dissimulauit, ut ascriberetur cruci opus illud ineffabile, quo, in constantissimum Christianæ ueritatis indicium, per incomptas uoces, uincũtur sapientes sæculi pallent. Brachmanes, pauent Gymnosophistæ, mutescit Asia, silet Græcia, hæsitat Rhoma. Caueat lector, ne si orationem Pauli uiderit, nunc hyperbatis hiulcam, nunc anantapodotis in absolutã, nunc indigestam, nunc minus explicatam, hoc aut imperitiæ Pauli ascribat, aut ruditati. Quin potius diuinas eloquentiæ uires admiratus, singularis artificis super humanum facũdissimæ orationis artificiũ, ueneretur: cum ob laudem crucis, ob ueritatis gloriam, exuit purpuram calami, ac uelut uenator prĩceps, sub uili tegmine, operit uestes imperatorias. Hoc enim eloquẽtiæ fuit non rusticitatis, ut illud q̃ rudibus scribens mysteria quædam magis attigit, quam tractauit. Adde q̃ stilus ipse humilis, & plærunq; deiectus ex industria, ut acutissimum non latuit Augustinum, habet etiam sua ornamẽta, suos flores, ut pote qui dux uerbi ĩ actis apostolicis dicitur, & ut est ad Corinthios, linguis supra cæteros loquitur. Mentior, si orator ullus, ab exordio mũdi, sic egit causam clientis, ut hic causam salutis. An est aliud oratoris officium quam in sentẽtiam suam pellicere auditores, & medijs congruis nunc sua astruere, nũc aduersa destruere. Quis in hoc simimis Paulo? qui precor Egesias? qui Carneades? q Pericles? qui Demosthenes? qui Cicero? quis unquã homo tam uehementer orauit? tam prudẽter perorauit? tam fœliciter exorauit? Discamus ab effectu. Destruxit idola, succidit

cidit lucos insipientium, fregit aras brutorũ, hæbetauit dæmones, uicit carnis astuciam, deleuit ignorantiam, & uniuersæ fraudis exercitu profligato, mortalium animos subdidit Christi uerbo. O doctor incomparabilis, quam facundus dum persuadet, quam grauis dum hortatur, quã dulcis dum admonet, quã blandus dum inuitat, quam seuerus dum corripit, quam plenus dum instruit, quam iustus dum sancit, quam pius dum concedit, quã cautus dum uitat, quã gratus dum uocat, quam profundus dum quærit, quã potens dum trahit, quam uerus dum informat, quã mirus dũ transformat? quam magnus, quam sublimis? quã Paulus? Hic est elegantissimus doctor, & obseruantissimus cultor diuinæ philosophiæ, cuius sensuum perspicacitatẽ, rationis indaginem, intelligentiæ lumen, natura miratur, cuiq; inditas sibi à conditore absolutissimo perfectiones, ante omnis alios offert inspiciẽdas, cum diligens, ac religiosissimus meditator, tãquam per scalam Iacob, ex uisibilibus, ascẽdit ad inuisibilia. Habeant sibi qui uolent Trimegistum suum, Xamolsidem Oromasi filium Zoroastem, quorum scientiã appelat Plato animorum medicinam, habeant & suos Damigerões, Apollonios, Hostanes, Dardanos, Eudoxos, Hermippos. Habeãt & Pytagoricos omnes, quos profundos mysteriorũ perscrutatores obiectat antiquitas. Habeãt autem Paces, Alpharabios, Auicẽnas, Theophrastos, Themistios, Alexandros, Simplicios, Ammonios. Habeãt Iamblicũ quẽ Barbaricæ sophiæ mystarchẽ uocãt. Habeãt Proculũ, Damascũ Olympiodorũ. Habeãt & Plotinũ, quẽ sudantes Platonici

De philosophia Pauli.

uix

uix intelligunt. Habeât & quod pluris est, Albertũ, Scotũ, & nostros alios, Paulinas epistolas ego habeã. in eis siquidẽ tota pulchritudo, tota castitas, tota dignitas ueræ philosophiæ reperitur. Quicquid est in alijs aut uegetum, aut solidum, aut grande, aut sublime, aut uenerandum, aut firmũ, aut graue, aut copiosum, aut elegans, aut doctũ, aut admirãdum, totum in Paulo est. Ita ut sine illis omnibus, Paulus sit philosophus integer, & cõsumatus. illi autem sine Paulo, aut nihil sint, aut incõstãtes, & frigidi, & uel nocituri, certe uel parum profuturi. Fateor non describit Paulus lapidum differentias, non herbarum, aut arborum uires, non insectorum uitam, non brutorum sensus, nõ piscium naturã, non maris æstuaria, non terræ uiscera, non elementorum cõplexiones, non tonitruũ causas, non syderum cursus, non defectus luminariũ. Non item qua cœlum materia cõstet, qua sol magnitudine, an globosa sit luna, an cõcaua, an stellæ cohæreant ipsi cœlo, an præcipiti cursu circũferãtur. Non disputat de instãtibus, de formalitatibus de quiditatibus, de abstractiõibus, de hecceitatibus, aut de illis alijs, quæ intricatũ faciũt hominem potiusquã aduersus carneos, & spiritales hostes armatũ, argutum potiusquã absolutum, garrulũ, potiusquã sanctũ, at noster Philosophus, super omnẽ Socratem, super omnem Platonẽ sanctissimus institutor, post habitis illis (& si probe calluerat) quæ ad curiositatem magis spectant: quam ad salutem: auctoris cultum, ueritatis obseruationem, iusticiæ rectitudinem, sui ipsius noticiam proponit homini, & enarrans uirtutis pulchritudinẽ, uigorẽ mẽ

tis,

tis, spiritus potestatem, ad puri amoris delicias, incitat sensus nostros, hoc unum intendens, hoc contẽdens, ne dignitate interioris nostri hominis aut ignorata, aut cõtempta, in illecebrosæ teneritudinis cœno, uolutemur, ne degeneremus ad bruta, ne ad uolandũ habiles, turpiter iaceamus, sed purgatis, per sanctã philosophiã, animis, accensa inextinguibilis fidei lampade, ad perfectionis copulam, hoc est, ad spiritales cum cõditore nostro nuptias, induamur ornamẽta uirtutum. Hæc uera philosophia, hic philosophus uerus, curat animæ morbos, dæmoniorũ, & uitiorũ culturas extirpat penitus, atq; radicitus, seminat uirtutũ plãtaria, fidem edocet, firmat humilitatem, iusti-ciam edicit, & totius pietatis excolit disciplinã, instruit clerum, ordinat populum, perscribit modum inuitandis, & appetendis. Vas tãdem electionis admirandũ, imbuit orbẽ, rore supercœlesti. Postremo, si ut asserũt Pytagorici, totius philosophiæ finis amicicia ẽ. Quæ nam p̃cor philosophia Pauli erit, q̃ nil aliud p̃dicat, nil ingerit mentibus, nil insonat auribus, nisi amiciciã illã, nisi pacẽ illã, quã facit deus in excelsis suis, quã annũciarunt hominibus angeli, quã dilectis suis dedit Christus à cœlo in terrã ueniẽs, dedit uiuẽs, dedit moriens, dedit resurgẽs, dedit & ascẽsurus in cœlũ. Percurrite Paulini dogmatis sacramẽta, nil affectuosius edocet, quã charitatis uinculũ, quã pacis sanctæ fœdera, nil instruit uehemẽtius, nil explicatius sonat, nil cõmẽdat accuratius, q̃ tolli scysmata, quã diuelli dissentiões, quã sentire oẽs unũ ĩ Christo iesu, quã ex uno calice participare oẽs, quã illibatã amicitiã seruari inter fratres, q̃ unius

spũs

spiritus glutino eiusdem corporis membra coëcti. Ob hoc nobis reconciliationem inimicitiarũ ueterum factã per Iesu sanguinem saepe recitat, & in seruatore Christo diuina humanis, & diuinis humana, coniungi, Ob hoc & nos saepe admonet, obsecratur, obtestatur, ne peccemus in fratres, ne peccemus in nosipsos, ne diri simus in uiscera nostra, ne templum dominicae maiestatis uiolemus, ne insurgamus in caput, ne mẽbra dei nostri discerpamus. Hoc scilicet studet, hoc postulat. ut simus concordes, ut unanimes, ut inuicẽ diligentes, ut deniq; in nobis coelũ, & terra, hoc est, corpus, & anima, unius sint uoluntatis unius uoti, unius consilij, unius fidei, unius spei, unius amoris, Ne sint ĩ nobis duo prĩcipes quasi interualla regnantes, dum nunc deum per legẽ mentis, nunc Baal per legem sequimur carnis, sed potius in unitate dei, per uirtutem Christi nõ tantũ animales, sed spirituales, unus cum deo spiritus facti uiuamus in saecula saeculorum.

De theologia Pauli.

Iam uero si de Pauli theologia dicendum est, quis incipiet, quis desinet? liber uitae unaquaeq; Pauli epistola est, quae diuitiarum, ac deliciarum diuinarum mensa catholica pascit animos, pabulo saluberrimo, ac uelut ex adipe frumẽti refectos, arcanae inspiratiõis suauissimo liquore, ut melli to petrae potat stillicidio. Hic est uerus theologus, q uisam sibi docet diuinitatem, ac sine ulla phantasiae nebula, sine ullius erroris suspicione, sine commixtiõe fumi, puram nobis spirat dei flammam, uerasq; spiritussancti charites, & sapientiae summae sacramenta recludit. Nunc inuitat ad morũ sanctimoniam, nunc per uarios allegoriarum fontes humectat

ctac animos ad fœtū disciplinæ. Nunc anagogem meditatur, nunc tangit penitiora mysteria. Hic igitur de origine carnis, de malo sceleris, de gratia redemptionis, de spiritus renouatione, de duplici homine, de terrenis affectibus, de ratione, de amoris synceritate, de triplici morte, de triplici uita, de diuerso modo seruitutis, & libertatis, de duplici circumcisione, de geminis posteris Abrahæ, de legis carne, de spiritu legis, de baptismi uirtute, de commortuis Christo, de uita uirtutis, de iusticia dei, de spe resurrectionis, de uenturi iudicij ueritate, de futuro sæculo, de gloria, de præfinitis, de præscitis, de uocatis, de gratia, & merito, de arbitrij libertate, de adoptione filiorum, de cœlestibus armis, de lege naturæ, de lege Moysi, de lege peccati, de arcanis diuini consilij, de merito fidei, de stulta fiducia mundanæ philosophiæ, de humilitatis fructu, de uirtutis decore, de uitiorum turpitudine, de breuitate temporis, de necessitate uigilandi, de uirginitatis excellentia, de bono coniugij, de honore uiduarum, de cultu Christiano, de conuiuij dominici æqualitate, de mysticis epulis, de multis Spiritus sancti donis, de primatu charitatis, de arcanæ scripturæ expositione, de fastu & tumultu uitando, de confusione, & superstitione fugienda, de conferendis subsidijs in egenos, de infirmis subleuādis, de imperitioribus erudiendis, de reddenda gratia benefactoribus, de doctrina Christiana, de simplicitate cordis, de bello mundi in Christum, de Sathanicis inuasionibus, de autoritate Episcoporum, de sobrietate præpositorum, de cōmuni regula, de admonendis diuitibus, de contentiosis quæ

Sūma sententiarū q̄ sunt i ep̄lis Pauli.

stionibus euitandis, de patientiæ fœlicitate, de constantiæ ui ctoria, de obfirmandis ad malorum tolerãtiam animis, de uera puritate, de obedientia, de spirituali læticia, de corona martyrij, de triumpho redemptoris, de præmio uirtutis, de fœlicitatis æternitate, & ut summemus omnia, de patre, de filio, de Spiritu sancto. Quid ultra moror? de quocumq; lo quitur semper est Paulus, semper est admirabilis, & qui prior inter doctores, diuino iure, sibi uendicet dictaturam magisterij. In hoc uno electionis uase, Colectũ est quicquid in Patriarchis, in Prophetis, in Apostolis, uiritim, distribuit beneficus omniũ pater. Quicquid usquam sapientiæ à Chri sto capite, per collum matrem, in pia membra diffunditur, Paulo uni datur, & sic datur, ut quæ in singulis unaquæ q; laudãtur, in hoc uno, iuncta sint omnia. Ab hoc uase trã sfusus in posteros uiuus iste liquor theologiæ sanctæ uiscera fœcundauit. Quicquid legitis in Clæmente Apostolicum, in Dionysio diuinum, in Origene admirandum, solidum in Athanasio, magnum in Hylario, magnificum in Hiero nymo, aquilinum in Aurelio, in Ambrosio nitidum, in Gre gorio reuerendum, sacrum in Chrisostomo, obseruandum in Leone, dulce in Bernardo, theologicũ in Thoma, castum in Bona uentura, quicquid demiq; in numerabilibus cæteris, illustre est, dogma Paulinũ est, docuit Paulus, debetur Chri sto per Paulum. Stat hæc summa sententijs theologorum. Si uera est, Paulina est. non est sana, quæ nõ est Paulina. Nec me fugit, plurima amplificare doctores, multa euoluere, multa digerere, nõnulla itidem ex proprijs meditari. Sed in

terpretã

terpretantur Paulum, non addunt extra Paulum, quicquid ab eis sapiẽtissime, sanctissime dictum est, aut expressit Paulus, aut sensit, Dicunt isti necessaria, syncera, salutifera, Christiana, utilia, theologica, hoc totum Pauli est. Dicunt interdum & subtilissima, nonnunquam & curiosa, hoc si uelint ascribant sibi, nam subtilia uentilare, non erat illius temporis, curiosa dicere, non erat Pauli. Num forte siluisse mysterium Triadis dicetur Paulus, quia Trinitatis nomen interdocendum suppressit? minime quidem. Sed eo consilio fuit, ne ad gẽtes loquens, pluralitatem recitaret personarũ, ne tres deos colere diceretur, suspicarenturq; Ethnici, in hoc solum uel à Syro Belo, uel à Numa Pompilio distare Paulum, quod illi tercentum deos aut quatercentum colerent, Paulus tres tãtum, ac iam non de falsitate plurimorum deorũ, sed de illorum numero certamẽ uideretur. Ecce cur Paulus noluit disputare de ratione relationum, de prioritate originis, de potentia generandi, non personarum, non trinitatis uocabulo usus est. Sed tamen, ut dei trinitatis gloriã, Euangelij sui praeconio, celebraret: saepe Patrem nominat, saepe Filium, saepe Spiritũ sanctum. Similiter quaedam alia indicauit potius, quam explicuit. quia ut paruulis in Chisto, lac potum dabat, non escam. Continuit igitur flammiuomum sapientiae suae splendorem, ne si caecutienbus oculis subitos ignes ostẽderet, profundioribus eos tenebris obcaecaret: quãquam & qui continuit? Qui paternitatem diuinam crebro asserit, qui filium dicit esse imaginem dei inuisibilis, figuram paternae subsistentiae, splẽdorem gloriae, primogenitũ

omnis creaturæ, in quo condita sunt uniuersa, in cœlis, & in terra, uisibilia & inuisibilia, in quo omnia constant, in quo omnem complacuit inhabitare plenitudinem, & per eum reconciliari omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in cœlis, siue quæ in terris sunt. Qui spiritus Sancti amorem, uirtutem, charismata, & efflatas spiritibus uires, ad renouationem, ad adoptionem, ad fulgores gratiæ percipiendos, ad diuinos partus, ad unionem beatitudinis: penè in septimam quamq; lineam protestatur. Nõne iste theologus profundissimus, nonne & subtilissimus? Nec damno subtilitates quasdam, quæ non sunt expressæ per Paulum: eas precipue quæ doctissimis, ac sanctis patribus, aut necessariæ, aut idoneæ uisæ sunt: ad eludendos hostiles morsus, & hæreticorum pertinaciam refellẽdam. At dico Paulum doctum arcana dei, qui tanta cum deo habuit, & tam crebra colloquia, quãta, teste Chrisostomo, nec Prophetarum ullus, aut Apostolorum, uniuersa theologicæ ueritatis documenta, non tantum sciuisse, sed docuisse, sed ueluti sub nube uocum texisse quædam, quæ tũc temporis, ut sic dixerim, in cunis ecclesiæ nocitura erant potius, quã profutura, donec assuefactus mundus dominico salutari, tanquam per auroram precedentem, solares radios cõmodius sustineret. Sic oblata per Paulum integra totius pietatis disciplina, qui deinceps subtilitatibus, profunditatibusq; explicatius digestis, oblectarctur: posset eas minori periculo, & pennis instructionibus ad uolare. Hoc est in causa Cur diuus Dionysius de utraq; Hierarchia, de mystica theologia,

de diuinis

de diuinis nominibus. Item Augustiuus de mysterio indiuiduæ trinitatis, & in alijs alij multa expressius disseruere quam Paulus. Non tamen quasi alteram instituerent theologiam, ea enim post Christum, ubicumq; est, tota est Paulina, sed tanquam interpretantes, non addentes, eundem sacratissimi Pauli spiritum, nõ sapientioribus sed latioribus uerbis, sunt prosecuti. Ipse uero Dionysius, ne Paulinæ doctrinæ gloriam sibi usurparet, cum sanctorum spirituum uirtutes, distinctiones, sanctionesq; describeret, ad eximium præceptorem suum retulit, & beatissimi ordinis abstrusa mysteria, & imperceptos humanis oculis fulgores exorsurus, doctoris gentium doctrinam protestatur. Ne uero quis existimet Paulũ, ob imperitiorẽ litteraturam, argutissimas istas profunditates subterfugere, audiat illum. Sapientiam autem loquimur inter perfectos. Scilicet, & si interdum tempori seruiens, ut pia mater cum infantulis balbutiret: cum tamen uirtutem masculam in concione sentiebat, cum uiriles animos inspicit audientibus, cum ad perfectos loquitur, uoti compos currit, alacriter emicat, sursum uolat, & cuiuscumq; profunditatis subtilitatem, non modo tangit: sed excutit: sed exligat: sed exponit: ac tanquam Cherub alter diuinas flammas euomit: quas una cũ quatuor illis fontibus paradisi, singularis artifex temperat ad fœturã. Quis dubitat sapientissimum istum doctorem, uel cũ Petro conferentem Euangelium suum, uel cum Marco, Luca, cæterisq; perfectis loquentem, familiarius profundissimam diuinitatis abyssum, euoluisse: ac latitudinis, & longitudi-

Capite. vi. cælestis hierarchię.

 nis,

nis, & sublimitatis, & profundi, ut sit deus ubiq;, ut nulli bi sit, ut sit in omnibus, ut sit extra omnia, intacta mortalibus sacramenta, reserasse: & supereminentem sciētiæ Christi charitatem, iuxta omnis plenitudinis arcana pandentem: inijcere, mirum, non solum hominibus, uerum etiam, si fas est dicere, choris ipsis cœlestibus, stuporem? Dat ergo theologia ista Pauli, egenis diuitias, læticiam mœstis, languentibus medicinam, spem pœnitentibus, infirmis uirtutem, perfectis sapientiam, omnibus ueram syncerae pietatis cognitionem, & absolutæ religionis consummatā disciplinam. At, ne tot bonis posteritas Christiana fraudaretur, utq; etiam post disolutionem sacerrimi corporis, ardentissima nobis theatra pietatis, accendens: semper uiueret Paulus, semper doceret Paulus. Decreuit, ex spiritus sancti consilio, relinquere mundo æterna sui diuini dogmatis monumenta, quæ sapientiores auidius adorarent. Scripsit igitur ad diuersos epistolas quatuordecim, uidelicet ad Rhomanos, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Hebræos, ad Titum, ad Phylemonem singulas: duplices autem ad Corinthios, ad Timotheum, ad Thesalonicēses. In quibus, ut manna illud in arca fœderis, tota summa super cœlestis theologiæ, in ueri spiritus sacrario, continetur. Hoc uidentes magni uiri, Origenes, Athanasius, Chrisostomus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Thomas, & nonnulli alij, ne per obscuritatem litteræ, ex indoctorum animis tam preciosus liquor efflueret, ī Paulinas epistolas meditati sunt clarissima commentaria, nuperrime etiam hos secuti faber, & Eras-

De numero epistolarū Pauli.

& Erasmus, digesta ad modum apostoli lectione, iucunditatem simul & utilitatem præstitere. Sed cũ ea sit Paulinæ messis copia, ut messores hi, licet uigilantissimi, uel ob exuberantiam segetis, uel ex industria, relinquerint adhuc quasdam spicas nobis pauperibus demetendas, cumq; prosa oratio non eo profuerit apud poeticæ dulcedinis amatores, ut familiaritatem debitam Paulinis sententijs comparauerit, operæprecium me facturum existimaui, si apostolicum dogma, syncere canerem, ac sub litteræ cortice, sacras diuitias, & spiritales delicias adlatẽtes, si non noua saltem noui stili interpretatione diuulgarem. Accessit & non nihil occasionis, nam cum in templo sancti Michaelis Complutensis, Ouidij epistolas quidam publice profiteretur, & ex auditoribus essent nomulli sacerdotes, quærenti mihi cur presbiteri audirent potius epistolas Ouidij, quam Pauli, se stilo, idest uersibus elegis, oblectari responderunt. Ad quorum responsionem, cum epistolam Pauli ad Ephesios, penè uno impetu decãtassem, ad cæteras quoq; erexi animum. Opus sanè, si absq; inuidia dixerim, nõ parui laboris, Ouidium, Paulumq; coniungere: atq; in profundissimi oraculi enarratione, poeticis legibus astrictum, idem dixisse aliter. Quæ quidem difficultas ad hoc prodest, ut sit ipsa contra maledicos patrocinium, Nam si accuser demutilata, aut saltim minus explicata sententia, causari possum metri necessitatem, si depoesi, deprecabor theologica sacramenta. Sed tamen, ut est uis maliciæ, in totum opus liuor insurgit, nec desunt. qui Rhomanas litteras propbanas dicunt. putantq; per ipsam poesin

Intẽtio authoris i musa Paulina.

Ex antiqssimis lapidib9: decreto ordinis cõplutensis sepulchro impositis: et ratione clymatis dignoscitur. q̃ cõplutum est ciuitas nobilis Hispaniæ in Carpẽtania q̃ Guadalaiara nunc dicitur.

Respõsio in Zoilos.

poesin tanquam per illotas meretriculas, diuina isthæc mysteria prophanari. In eos uero facillima superest ratio defensionis. Siquidem apud ætatis priscæ uiros, non alia dignior iudicata est, quæ sacrorũ mysteria celebraret. constatq;, multos ante Homerum mysteria tãtum theolgica cecinisse. Prætereo Mosem, Iob, Salomonem, Dauidem, Hieremiam, qui poemata excussere quam plurima Prætereo ꝙ uersum protulit Christus, scilicet Eli Eli Lamaazabatani, Prætereo ꝙ sancta Rhomana ecclesia, quæ mater est, & magistra fidelium, cotidianis precibus diuersi generis poema inserit. Prætereo multa quæ dicuntur à nostris scriptum est misericordias domini in æternum cantabo. Cur obsecro irascantur isti, si cantatas uideant sine apostolicæ inuuersione sententiæ Paulinas epistolas, an quia cantatas uident, non uident logicatas? non quisquilijs sophisticis dehonestatas? Atqui dicam iterum cum propheta, cantabiles mihi erant iustificationes tuæ, & iustificatio quidem & misericordia domini est, ꝙ Paulus hoc sciuit, & misericordia domini, ꝙ Paulus hoc docuit, & nil aliud nisi iustificationes & misericordiæ domini decantantur, cum Paulinæ cantãtur epistolæ. Damnentur obscenæ fabulæ, damnentur carnales musæ, & tanquam leprosæ litteræ extrahantur à castris, at qui poetice ipsa cur damnetur, si casta, si pura, si secuta spiritum Pauli, hoc præcipue intendat, ut turpes tollat Veneres, & cõtagiosas lasciuorum poetarum teneritudines procul abigat. Similis profecto dementia est, si quis dum flagiciosam poesin reformidat, damnet simul & sanctam poesin, ac si hæreticus

dum

dum illicitæ Veneris condemnat usum, simul & legitimi conubij iura, contra dei iussum censeat abolenda. Age nunc ipsam poetices gloriam, hoc est, ipsam cantandi necessitatem, percontemur à Paulo. Ecce inquit ad Colossenses: uerbum Christi habitet in uobis, abundanter in omni sapientia, docentes, & commonẽtes uosmet ipsos in Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus. Idem etiam scripserat ad Ephesios. Quod si cantadũ fuit: fuit, utiq; per Pauli admonitionem. cum illa tria, hymnus, psalmus, cantica, ad sanctam poesin, ad uersus, ad carmina, potius spectent, quàm ad superfluas in prosa quæstiones, quas alibi censuit esse uitandas. Quæ carminis materia fuit, quæ eligeretur, potiusquã doctrina ipsius Pauli, quæ spiritalis est, & uerè spiritalis, abundantissimæ gratiæ ineffabili inspiratione plenam, cõtinet absolutæ sapientiæ disciplinam? Siquidem & diuinus ipse Paulus, qui inserere epistolis suis, & sermoni suo ad Atheniẽses, ut est apud Lucam, poetarum Ethnicorum carmina, non indignum duxit, & epistolas suas cantari Christianis uersibus gratum feret. Quiq; Epimẽidis poetæ Cretensis uaticinium, apostolici oris testimonio decorauit, eundem & musam nostram Paulinam, si uerè Paulinum dogma exprimat, approbaturum esse non dubitamus. Hinc patet quid sit illis respondendum, qui poema ipsum mollius cuperent, & delicatius, solitisq; poetarum leporibus, ueluti terrenis quibusdam salibus, circumaspergi. quãdoquidem non ego solius uocis delicias, aut tantum ad exteriorem aurem excogitata pro arbitrio lenocinia, meditabar: sed Pauli

næ litteræ spiritum, tãquam ex silice uiua, abstrusos ignes per interpretum consulta, subsequebar. Quod si hoc etiam, neq; tenellis auribus, neq; inuidorum, obtrectatorumq; calumnijs, satisfaciat: admittant obsecro, uulgatissimum illud, mihi & Musis, quoniam ut recte Prudentius, quicquid illud accidit, iuuabit, ore personasse Christum.

Deo gratias.

COMPLVTI IN AEDIBVS MICHAELIS DE EGVIA,
IDIBVS AVGVSTI. ANNO.
M.D.XX
IX.

✠

¶ Errata q̄ recognito volumine deprehendimus sic corrige.

¶ Fol. 9. versu 47: fraudes. 10. ℣. 10: liber. ibi. ℣. 34: ligna. 11. ℣. 18: durior. 12. ℣. 26: p̄cipis. ibi. ℣. 51: mōumētaq;. 13. ℣. 37: abscin
dite. 15. ℣. 10. mōstrata cēda. ibi. ℣. 39: egēos. 16. ℣. 36: orbe. 17. ℣. 12: cūctį. 18. ℣. 36: Orbe. 20. ℣. 6: malis. 20. ℣. 43. egēte. 22. ℣. 24: no
stræ. 23. ℣. 33: resecans. ibi. ℣. 51: ingemuisse. 24. ℣. 6. duce. ibi. ℣. 7. nullus. 16. ℣. 12: quilibet. 25. ℣. 8: pandere. 28. ℣. 20: perstat. 29. ℣. 5: afflauit. 31. ℣. 36. cōtrahis. 35. ℣. 29: sanctū. 38. ℣. 14: Tetra. ibi. ℣. 16. sibi. 39. ℣. 10: nos. 40. ℣. 25: nos. ibi. ℣. 46: petat. 41. ℣. 46: genuisse. 42. ℣. 35. ore. 43. ℣. 27: Nobiscū. 44. ℣. 40. ætherceis. ibi. ℣. 49. et charis. 45. ℣. 12: magno. 48. ℣. 5. funere. ibi ℣. 52. di
strahet. 49. ℣. 32: vino. 50. ℣. 42: facit. 51. ℣. 26: nothos. 54. ℣. 41: est. 57. ℣. 2. abest. ibi. ℣. 48: quod. 58. ℣. 44: dolore. 63 ℣. 30: ae
reos. 64. ℣. 41. verbis. 66. ℣. 11: tempore. 67. ℣. 19: at. ibi ℣. 50: fi
de. 68. ℣. 1: immitat⁹. 69. ℣. 30: vitij. ibi. ℣. 41: furēs. 70. ℣. 11: agno
scet. 72. ℣. 37: terræ. 73. ℣. 51: quite. 75. ℣. 1. Incūbāt. ibi. ℣. 9: Il
lustrat. ibi. ℣. 21: posto. 76. ℣. 50: placere. 77. ℣. 3. p̄ræbe. 82. ℣. 12: pij. 86. ℣. 30: abstinuisse. 88. ℣. 12: frustra. ibi. ℣. 25: cauendū. 90. ℣. 15: flammā. 91. ℣. 15: obuius. 93. ℣. 22: sustineatq;. 95. ℣. 25: do
centes. 102. ℣. 15: alium. ibi. ℣. 15: meditatus. ibi. ℣. 27: vana. ibi. ℣. 46: habet. 103. ℣. 21: Christus. ibi. ℣. 28: coluisse. 109. ℣. 18: supe
rant. ibi. ℣. 23: esse in. 110. ℣. 17: flāmis. 112. ℣. 33: bellare. ibi. ℣. 35: perstat. 115. ℣. 48: siq̄d. 116. ℣. 5: et ipsis. 118. ℣. 19: fastosos quære. 119. ℣. 33: Orerum. 122 ℣. 39: facies. 126. ver. 24: furit. ibi. concu
bitores. 127. ℣. 17: agor. 128. ℣. 30: Rex. 129. ℣. 21: adultera. 131. ℣. 14: a populo. 132: ℣. 28: semel. ibi. ℣. 37: non. 142. ℣. 43: p̄perant. 143. ℣. 41: aera. 144. ℣. 32: vna. 145. ℣. 44: vocata. 150. ℣. 33: amoto. ibi. ℣. 46: recta. 152: ℣. 24: tuis. 153. ℣. 20: passum. ibi. ℣ 34: Expiet. 155. ℣. 50: munus. 156. ℣. 33. splēdescit. 161. ℣. 7: tribu
unt. 170. ver. 5: nostrū. ibi. ver. 48: plusq̄. 175. ver. 10: hic stygios. ibi. ver. 15. refferente. 176. ver. 34: Respice. ibi. ver. 26: Etsitio. 177. ver. 45: Hunc. 183. ver. 11. oestrum. ibi. ver. 31: Aethereo. 189. ver. 1: ire. ibi. ver. 5. distracto. 191. ver. 49: superno. 200. ver. 35: hecatōbeo. 203. ver. 13: animos. ibi. ver. 36: motus. ibi. ver. 51. ætreni. 204. ver. 18: irarū ibi. ver. 34: mactato. 205. ver. 27: nec. 204. ver. 23: mundatas. 204. ver. 52: pro. 218. ver. 9: meritis. ibi. ver. 19: gerit. 220. ver. 28: nec. 226. ver. 42: curis. 227. ver. 1: tu. 229. ver. 44: falsis. 230. ver. 27: fulgoribus. 233. ver. 37: vero. 238

ver.14:vorat. 239.ver.12:exōerare.' 241.ver.12: patrios. ibi.ver. 46:verus. 247.ver.28:quos. 249.ver.16:Solymos. 254.ꝟ.37: Babylone. 258.ver.15:nostro. ibi ver.33:crede. 259.ver.16:populos. 260.ver.7:fides. ibi.ver.16:perfida. 265.ver.19:dux. 268.ꝟ.17:motu. 269.ver.28:vertere. 271.ver.4:infide. ibi.ꝟ.29: ꝓphanę. 272.ver.25: dęmona. ibi.ver.33.domino. 273.ver.20:tumido 274.ver.47:regum. 277.ver.38:lucis. 281.ver.10:abneget. ibi.ver.20:et addatur. ibi.ver.19:vt. 283.ver.10.diligit. ibi.21:Matusalenos. 286.ver.52:facta. 287.ver.16:icta. 288.ver.38.ab. 289:ver.5.prius. ibi ꝟ.17:ostentet. 290.ver.49.erit. 291.ver.1.semita. ibi.ver.27:obsiste. 297.ver.5:erroris. 298.ver.6:ni. 300.ver.21.lumine. 303.ver.15:notum. 306.ver.29:Istrum. 308.ver.10.verbi: 311.ver.29:Moses. 214.ver.30.prius. 314.ver.43: a. 215.ver.4. perferar. ibi.ver.8:tueantur. 315.ver.40:imputet. 516.ver.10:tibi. 318.ver.24:suspicienda. ibi.ver.10: increandis in recreandis. 321.ver.27.spectaculū. 321.ver.54: clasica. 322.ver.5: inuisa. 322. ver.32:quod verbū. 323.ver.46/nec. 324.ver.7/cōuertitur. 328. ver.39/iucundissimo. 329.ver.30/a bestijs. 330.ver.30/illustrattissimū. ibi.ver.40:obijciam. 332. ver.11. circūseptus. 333.ver. 30: frustra. 334.ver.51.similis. 336.ver.40.per interualla.